

TAMPERE

TILINPÄÄTÖS 2021

JULKAISIJA: TAMPEREEN KAUPUNKI, KONSERNIHALLINTO

KANNEN SUUNNITTELU: TAMPEREEN KAUPUNKI, VELI-MATTI LAHDENNIEMI
KANNEN KUVA: VISIT TAMPERE, LAURA VANZO
Paino: PunaMusta Oy

Tampereen kaupungin tilinpäätös 2021
ISBN 978-952-371-025-2 (painettu)
ISBN 978-952-371-026-9 (verkkojulkaisu/pdf)

UUSIA TAMPERELAISIA JA ILOISIA AVAJAISIA PANDEMIAN VARJOSSA

Vuosi 2021 oli monella tavalla Tampereen kasvun ja merkittävien saavutusten vuosi. Tampere oli Suomen kaupunkien ylivoimainen ykkönen muuttovoitossa, ja kaupungin väkiluku kasvoi vuonna 2021 yli 3 200 ihmisellä. Toivotamme uudet tulokkaat lämpimästi tervetulleiksi!

Kaksi historiallista ja merkittävää kaupunkikehityksen projektia avautui tamperelaisten käyttöön. Ratikan kyytiin pääsimme virallisesti elokuussa, ja kiekko putosi ensimmäistä kertaa jäähän uudella Nokia Arenalla joulukuun alussa. Sekä raitiotie että areena ovat hyviä muistutuksia siitä, että hankalinkin aikoina meidän kannattaa tehdä tulevaisuuteen kantavia ratkaisuja ja rakentaa yhdessä toimivaa ja viihtyisää kaupunkia.

Kohti kaupungin uutta roolia

Uusi valtuustokausi käynnistyi kevään kuntavaalien jälkeen. Siitä tulee monella tavalla erityinen.

Tampere on muiden kaupunkien tapaan historiallisessa murroksessa, kun sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirretään kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen siirtoa hyvinvointialueille valmisteltiin jo vuonna 2021 ansiokkaasti. Muutoksessa Tampereen tulee huolehtia ihmisten palveluiden turvaamisesta saumattomasti.

Myös kaupungin uuden roolin luominen on tärkeä tehtävämme koko valtuustokauden. Samaan aikaan kun sote-uudistus vie tehtäviä kaupungilta, olemme valmistautuneet ottamaan vastaan kasvavia työllisyshoidon vastuita valtiolta. Muutosten myötä kaupunkimme perustehtävät muuttuvat uudennaisiksi. Elinvoiman, yrityspalveluiden, työllisyyden, osaamisen, kasvatuksen, sivistyksen ja kaupungin viihtyisyyden edistämisestä tulee aiempaakin tärkeämpää.

Uuteen rooliin kuuluu myös kansainvälisten mahdollisuuksien edistäminen ja tukeminen. Siitä esimerkkinä Tampereelle avattiin kansainvälisiä muuttajia ja yrityksiä tukeva International House Tampere. Vuoden lopussa Air Baltic ilmoitti perustavansa kotikentän Tampere-Pirkkalaan ja avaavansa Tampereelta kuusi suoraa lentoyhteyttä muualle Eurooppaan. Tämänkaltaiset asiat ovat tärkeitä kaupungin elinvoiman vahvistamiselle ja mahdollisuuksien luomiselle niin teollisuudelle, tutkimukselle kuin esimerkiksi elämystaloudellekin.

Koronapandemia kosketti kaikkia

Koronapandemia varjosti edelleen kulunutta vuotta lukuisin eri tavoin. Koronapandemian rajoitukset vaikuttivat voimakkaasti moniin yrityksiin esimerkiksi ravintola-, majoitus- ja tapahtumaloilla. Pandemia näkyi työttömien ja lomautettujen sekä toimeentulotukea

saavien kotitalouksien määrän kasvussa, mutta tilanne alkoi normalisoitua viime vuoden syksyllä. Vuonna 2021 Tampereen työttömyysaste lähentyi koko maan keskiarvoa.

Kaupungin työntekijät toteuttivat vuoden aikana ansiokkaasti massiivista rokotusurakkaa. Valitettavasti pitkittynyt pandemia on kasannut hoitovelkaa ja lisännyt kaupunkilaisten yksinäisyyttä. Vaikutukset etenkin nuoriin ja nuoriin aikuisiin ovat huolestuttavia. Pandemian hännästä tulee pitkä, ja nämä ovat asioita, joihin meidän tulee keskittää huomiota tulevaisuudessa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Palkkatulojen kasvu suurten kaupunkien kärkeä

Pandemian keskellä Tampereen kaupungin tilikauden tulos oli erinomainen toista vuotta peräkkäin. Tilikauden tulokseksi muodostui 74,7 miljoonaa euroa. Tampereen kaupunkikonsernin tulos nousi 114 miljoonaan euroon.

Mainio tulos perustui voimakkaaseen, 7,9 prosentin verotulojen kasvuun sekä maltilliseen nettomenojen kehitykseen. Tulosta selittää myös se, että omaisuuden myyntivoittoa kertyi normaalia enemmän. Lisäksi valtion koronatuilla oli merkittävä suotuista vaikutus hyvään tulokseen. Kaupungin lainakantaa pystyttiin vähentämään 23,7 milj. eurolla huolimatta edelleen korkeana pysyneestä investointitasosta.

Huolimatta kahdesta peräkkäisestä hyvästä vuodesta vuoden 2022 talousarvio on vahvasti alijäämäinen ja näkymät vuodesta 2023 eteenpäin ovat erittäin epävarmat. Tämän vuoksi kulu- van vuoden talousarvioon sisällytettiin talous- ja tuottavuusohjelman käynnistäminen, jolla talous on tarkoitus pitää tasapainossa sote-uudistuksen jälkeisessä maailmassa.

Uusi strategia – tekemisen kaupunki

Vuoden lopussa hyväksyttiin uusi kaupunkistrategia, Tekemisen kaupunki, viitoittamaan tulevaisuuden elinvoimaisen ja vetovoimaisen kaupungin rakentamista. Pormestariohjelman pohjalta valmisteltu strategia ulottuu vuoteen 2030. Strategian neljä painopistettä – yhdenvertaiset yksilöt, tekevät yhteisöt, hiilineutraaleja tekoja ja tulevaisuuden edelläkävijyyttä – suuntaavat toimintaamme tuleviin vuosiin. Hyvä kaupunki tehdään yhdessä, ja tekemisen voima syntyy jokaisesta tamperelaisesta.

*Anna-Kaisa
Ikonen
pormestari*

SISÄLLYS

PORMESTARIN KATSAUS	3
TOIMINTAKERTOMUS	9
Olenneiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	11
Tampereen kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	11
Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys	14
Olenneiset muutokset toiminnassa ja taloudessa	17
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	19
Henkilöstö.....	20
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista.....	23
Ympäristö- ja ilmastotekijät.....	26
Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat.....	31
Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	32
Tilikauden tuloksen muodostuminen	35
Tuloslaskelma	35
Tuloslaskelman analysointi.....	35
Toiminnan rahoitus	38
Rahoituslaskelma.....	38
Rahoituslaskelman analysointi	39
Tasetarkastelu	41
Tase.....	41
Taseen analysointi	43
Kokonaistulot ja -menot.....	44
Kaupunkikonsernin toiminta ja talous.....	45
Konsernin toiminnassa ja rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	45
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	46
Konsernirakenne	49
Konsernitilinpäätös.....	50
Konsernituloslaskelma	50
Konsernituloslaskelman analysointi.....	50
Konsernin rahoituslaskelma	52
Konsernin rahoituslaskelman analysointi.....	52
Konsernitase	54
Konsernitaseen analysointi	54
Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	56
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	57
Talousarvion toteutuminen.....	59
Olenneiset poikkeamat talousarvioon.....	60
LASKELMAOSA.....	64
Laskelmaosan toteutuminen	64
Tuloslaskelman toteumavertailu	64
Investointien toteumavertailu	71
Rahoituslaskelman toteumavertailu	73

STRATEGIAOSA	76
Strategian toteutuminen.....	76
Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys	79
Hankintojen kehittäminen	80
Tuottavuuden tila.....	82
KÄYTTÖTALOUS JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN	85
SIVISTYSPALVELUJEN PALVELUALUE.....	87
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	87
Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	91
Perusopetus.....	93
Kulttuuri	94
Liikunta ja nuoriso	95
SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN PALVELUALUE	96
Sosiaali- ja terveyslautakunta.....	96
Ikäihmisten palvelut	100
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	102
Vastaanottopalvelut	104
Psykososiaalisen tuen palvelut.....	105
Sairaalapalvelut	107
ELINVOIMAN JA KILPAILUKYVYN PALVELUALUE	109
Elinvoima- ja osaamislautakunta.....	109
Ammatillinen koulutus.....	114
Lukiokoulutus	116
Työllisyys- ja kasvupalvelut	117
Vetovoima ja edunvalvonta	119
Elinkeinopalvelut.....	120
Kehitysohjelmat.....	121
Asunto- ja kiinteistölautakunta	122
Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka	131
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE	132
Yhdyskuntalautakunta	132
Kaupunkiympäristön suunnittelu	137
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen	139
Kestävä kaupunki	141
Raitiotie-kehitysohjelma	142
Joukkoliikennelautakunta	143
Joukkoliikenne.....	146
KEHITYSOHJELMAT.....	147
Hiedanranta	147
Viiden tähden keskusta	150
Smart Tampere	152
Raitiotie	155
Vetovoimainen elämyskaupunki	157
Tampere Junior.....	159

KONSERNIHALLINTO	160
Konsernihallinto	160
Yhteiset erät	164
TASEYKSIKÖT	167
Pirkanmaan pelastuslaitos	169
Liikelaitokset.....	171
KONSERNIIN KUULUVAT TYTÄRYHTIÖT JA YHTEISÖT	174
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	179
Tuloslaskelma	181
Rahoituslaskelma	182
Tase	183
Konsernituloslaskelma	185
Konsernin rahoituslaskelma	186
Konsernitase	187
LIITETIEDOT	189
Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	191
Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	191
Kaupungin tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	192
Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	193
Tuloslaskelman liitetiedot	194
Tasetta koskevat liitetiedot.....	200
Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	200
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	207
Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	211
Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot....	221
ERILLISTILINPÄÄTÖKSET JA MUUT ERIYTETYT LASKELMAT	223
Pirkanmaan pelastuslaitos	225
Liikelaitokset	235
Tampereen Vesi Liikelaitos.....	235
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	245
Rahastot	254
Vahinkorahasto	254
Muut eriytetyt laskelmat.....	257
RAITIOTIE	260
LUETTELOT JA SELVITYKSET	265
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista	266
Luettelo käytetyistä tositelajeista.....	267
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	268

Toimintakertomus

OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Tampereen kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Valtuusto

Tampereen kaupungin ylin päättävä toimielin on valtuusto, johon kuuluu 67 valtuutettua. Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta.

1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain mukaan uuden valtuuston toimikausi alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta. Laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä tuli voimaan 29.3.2021 ja sen perusteella kuntavaalit siirrettiin pidettäväksi 13.6.2021. Saman lain perusteella vuoden 2017 kuntavaaleissa valittujen valtuustojen toimikausi jatkui heinäkuun 2021 loppuun ja vuoden 2021 kuntavaaleissa valittujen valtuustojen toimikausi alkoi elokuun alusta.

SDP, Kokoomus ja Vihreät olivat suurimmat puolueet 31.7.2021 saakka. Tammikuussa valtuutettu Arne Raevara siirtyi Vaihtoehto Tampere -valtuustoryhmästä Perussuomalaisten Tampereen valtuustoryhmään. Helmikuussa valtuutettu Erkki Axén siirtyi Kokoomuksen, Kristillisdemokraattien ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolueen Tampereen valtuustoryhmästä Perussuomalaisten Tampereen val-

tuustoryhmään. Kuvio 1 kuvaa valtuuston kokoonpanoa ja sen muutoksia valtuustoryhmittäin 31.7.2021.

Valtuuston puheenjohtajana toimi 31.7.2021 saakka Anna-Kaisa Ikonen (Kok.), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Aila Dündar-Järvinen (SDP), toisena varapuheenjohtajana Iiris Suomela (Vihr.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Mikko Aaltonen (Vas.).

Kesäkuun 2021 kuntavaaleissa valitun valtuuston toimikausi alkoi 1.8.2021. Suurimmat puolueet olivat Kokoomus, SDP ja Vihreät. Kuvio 2 kuvaa valtuuston kokoonpanoa ja sen muutoksia valtuustoryhmittäin 31.12.2021.

Valtuuston puheenjohtajana toimi 16.8.2021 alkaen Ilmari Nurminen (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Ilkka Sasi (Kok.), toisena varapuheenjohtajana Jaakko Mustakallio (Vihr.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Mikko Aaltonen (Vas.).

Valtuustoryhmien puheenjohtajista koostuva puheenjohtajatoimikunta suunnittelee valtuuston kokousten läpiviäntä.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus ja konsernijohto johtavat kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kaupungin henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

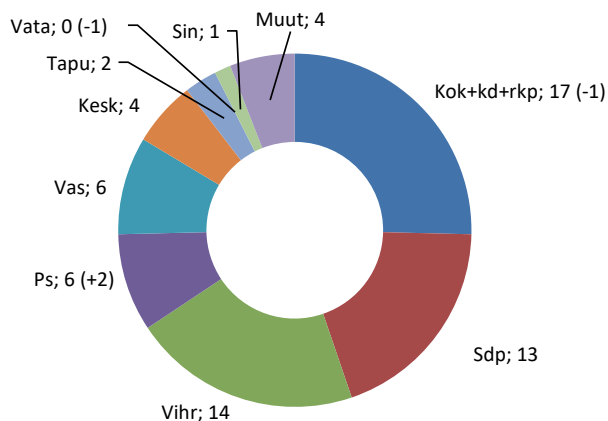
Kaupunginhallituksessa pormestari esittelee toimikautensa seutu- ja kaupunkistrategian, ja vuosittaisen talousarvion ja -suunnitelman. Muut asiat esittelee konsernijohtaja.

Kaupunginhallitukseen kuuluu yhteensä 13 jäsentä.

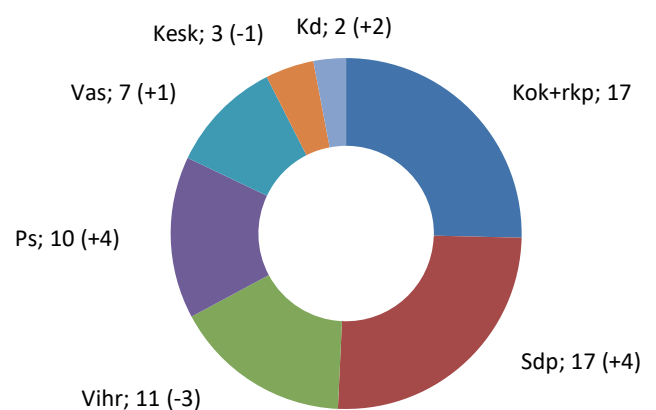
Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimi 16.8.2021 saakka pormestari Lauri Lyly (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Kalervo Kummola (Kok.), toisena varapuheenjohtajana Jaakko Mustakallio (Vihr.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Pekka Salmi (SDP).

Muut jäsenet olivat:

- Kirsi-Maarit Asplund (PS)
- Olga Haapa-aho (Vihr.)
- Kirsi Kaivonen (SDP)

Kuvio 1: Kaupunginvaltuuston kokoonpano valtuustoryhmittäin 31.7.2021.

Kuvio 2: Kaupunginvaltuuston kokoonpano valtuustoryhmittäin 31.12.2021.

Kalle Kiili (Kesk.)
Anne Liimola (SDP)
Minna Minkkinen (Vas.)
Ilkka Sasi (Kok.)
Juhana Suoniemi (Vihr.)
Irja Tulonen (Kok.)

Toimikaudeksi 16.8.2021 - 31.5.2023 valittuun kaupunginhallitukseen kuuluu yhteensä 13 jäsentä. Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimii pormestari Anna-Kaisa Ikonen (Kok.), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Lauri Lyly (SDP), toisena varapuheenjohtajana Kalervo Kummola (Kok.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Lassi Kaleva (PS).

Muut jäsenet olivat:

Dündar-Järvinen Aila (SDP)
Hanhela Milka (Vas.)
Jussila Anne-Mari (Kok.)
Kaivonen Kirsi (SDP)
Krasniqi Brigita (Vihr.)
Markkanen Jouni (Kok.)
Raevaara Arne (PS)
Stenhäll Jaakko (Vihr.)
Tanus Sari (KD)

Kaupunginhallituksessa on konsernijaosto, joka vastaa omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan täytäntöönpanosta liikelaitosten, tytäryhteisöjen ja säätiöiden osalta sekä muista sille määräytyistä tehtävistä.

Konsernijaoston puheenjohtajana toimi 16.8.2021 saakka Kalervo Kummola (Kok.) ja varapuheenjohtajana Pekka Salmi (SDP).

Muut jäsenet olivat:

Reeta Ahonen (Kok.)
Merve Çaglayan (Vihr.)
Matti Helimo (Vihr.)
Anne Liimola (SDP)
Ilkka Sasi (Kok.)
Ilpo Sirniö (SDP)
Sinikka Torkkola (Vas.)

Toimikaudeksi 23.8.2021 - 31.5.2023 valitun konsernijaoston puheenjohtajana toimi Lauri Lyly (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Kalervo Kummola (Kok.) ja toisena varapuheenjohtajana Olga Haapa-aho (Vihr.).

Muut jäsenet olivat:

Dündar-Järvinen Aila (SDP)
Hanhilahti Vilhartin (Kesk.)
Karintaus Katja (Kok.)
Markkanen Jouni (Kok.)
Schafeitel Yrjö (PS)
Tapio Noora (Vas.)

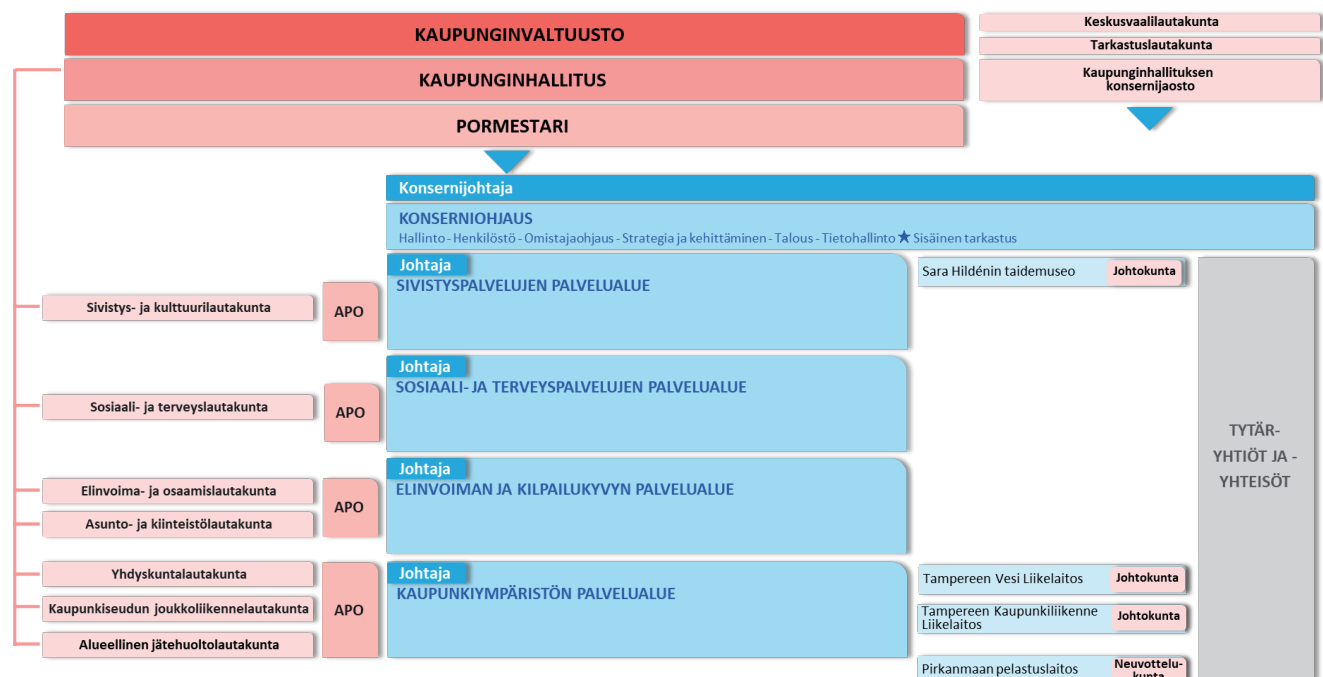
Konsernihallinnossa toimi pormestarin suorassa alaisuudessa kolme apulaispormestaria, konsernijohtaja, sisäinen tarkastus ja pormestarin esikunta 1.8.2021 saakka. 1.8.2021 voimaan tullut hallintosääntö toi muutoksia organi-

saatioon. Uuden valtuustokauden alusta 1.8.2021 alkaen konsernihallinnossa toimi pormestarin suorassa alaisuudessa neljä apulaispormestaria, konsernijohtaja ja pormestarin esikunta.

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat sosiaali- ja terveyspalvelujen, sivistyspalvelujen, elinvoiman ja kilpailukyyn sekä kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä seitsemän konserniyksikköä: hallintoyksikkö, henkilöstöyksikkö, strategia- ja kehittämyksikkö, omistajaohjausyksikkö, talousyksikkö, tietohallintoyksikkö ja viestintäyksikkö. 1.2.2021 alkaen konserniyksiköiden määrä väheni kuuteen, kun viestintäyksikkö siirtyi osaksi strategia- ja kehittämyksikköä. Lisäksi 1.8.2021 alkaen konsernijohtajan alaisuudessa toimi sisäinen tarkastus.

Apulaispormestareina toimivat 16.8.2021 saakka Johanna Loukaskorpi (SDP), Jaakko Stenhäll (Vihr.) ja Aleksi Jäntti (Kok.). 16.8.2021 alkaen apulaispormestareina toimivat Johanna Loukaskorpi (SDP), Pekka Salmi (SDP), Matti Helimo (Vihr.) ja Aleksi Jäntti (Kok.).

TAMPEREEN KAUPUNGIN ORGANISAATIO 31.12.2021

Tarkastustoimikunta

Tarkastustoimikunnan tehtävänä oli arvioida ja valvoa sisäisen valvonnan, konsernivalvonnan ja riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä, riittävyyttä ja tehokkuutta sekä valmistella kaupungin toimintakertomuksessa annettava selonteko sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisestä sekä arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tarkastustoimikunta myös valvoi, ohjasi ja kehitti sisäistä tarkastusta ja koordinoi sen ja ulkoisen tilintarkastuksen työtä.

Tarkastustoimikunnassa toimi 1.8.2021 saakka puheenjohtajana pormestari Lauri Lyly (SDP) ja jäsenenä Kallervo Kummola (Kok.), Olga Haapa-aho (Vihr.) ja Kirsi Kaivonen (SDP).

1.8.2021 voimaan tulleen hallintosäännön myötä tarkastustoimikunnan sijaan tietyt sisäisen valvonnan asiat

siirrettiin hallintosäännön määräyksillä käsiteltäväksi koko kaupunginhallituksen kokoonpanossa. Tarkastustoimikunta lakkautettiin 1.8.2021 alkaen ja sen tehtävät siirrettiin tarpeelliselta osin kaupunginhallitukselle.

Lautakunnat, johtokunnat ja toimikunnat

Lautakuntien tehtävänä on vastata palvelujen järjestämisestä, tuottamisesta ja kehittämisestä ja ohjata toiminnan ja talouden suunnittelua.

Lautakunnat olivat sosiaali- ja terveyslautakunta, sivistys- ja kulttuurilautakunta, elinvoima- ja osaamislautakunta, asunto- ja kiinteistölautakunta, yhdyskuntalautakunta, alueellinen jätehuoltolautakunta, Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta, tarkastuslautakunta ja keskusvaalilautakunta.

Johtokunnat olivat Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta, Tampereen Vesi Liikelaitoksen johtokunta ja Sara Hildénin taidemuseon johtokunta.

8 toimikuntaa ja 16 neuvottelukuntaa huolehtivat niille annettujen tehtävien toteuttamisesta. Kaupunginhallitus asetti 23.8.2021 uutena toimikuntana liikennetoimikunnan, jonka tehtävänä on antaa kaupungin liikennejärjestelmän keskeisiä ratkaisuja koskevia lausuntoja merkittävistä liikennejärjestelmän ja maankäytön kokonaisuutta koskevista strategisista linjauksista ja merkittävistä liikennejärjestelmän toimivuutta, turvallisuutta ja kestävyyttä koskevista asioista. Toimikunta käsittelee myös Tampereen kaupungin näkökulmia seudullisen joukkoliikenteen kehittämisessä.

Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys

Talouden kehitys

Valtiovarainministeriön joulukuussa 2021 ilmestyneessä julkaisussa ”Taloudellinen katsaus, talvi 2021” on ennustettu vuosien 2021 - 2024 taloudellista kehitystä ja lisäksi talouden kehitystä vuoteen 2026 asti.

Maailmantalouden vuoden 2021 vahva 6,1 prosentin kasvun ennustetaan tasaantuvan vuonna 2022 ja sen jälkeen edelleen hidastuvan noin 3 prosenttiin. Kasvunäkymiä varjostavat pandemian pitkittyminen, tarjontaketjujen häiriöt sekä nopeasti kiihtynyt inflaatio.

Bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan 3,4 prosenttia vuonna 2021. Vuonna 2022 bruttokansantuotteen arvioidaan pysyvän 3 prosentissa, jonka jälkeen talouden kasvun arvioidaan hidastuvan noin 1,5 prosenttiin kahden seuraavan vuoden aikana. Ennusteen oletuksena on, että vuoden 2021 lopulla alkanut koronapandemian paheneminen hidastaa talouden toipumista vain hetkellisesti.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisen talouden alijäämä pienenee voimakkaasti vuosina 2021-2023. Alijäämä ei kuitenkaan poistu kokonaan ripeän talouskasvun aikana, sillä julkiset menot ovat rakenteellisesti tuloja suuremmat. Myös velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee väliaikaisesti, kun talous elpyy ja alijäämä

pienenee. Talouskasvun hidastuessa velkasuhteen arvioidaan jälleen kääntävän kasvuun.

Helmikuussa 2022 julkaistiin ennakkoarvioita kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2021 tilinpäätöksistä. Tilinpäätösarvioiden mukaan kuntatalous oli kokonaisuutena ottaen tasapainossa, mutta kuntien välillä oli suurta hajontaa. Ennakkotietojen mukaan Manner-Suomen kunnista negatiivisen tuloksen teki 66 kuntaa, kun edellisenä vuonna tulos oli alijäämäinen 27 kunnassa. 13 kunnan vuosikate jäi negatiiviseksi, kun vuotta aiemmin vain kahden kunnan vuosikate oli negatiivinen.

Kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 1,46 mrd. euroa. Kunnat saivat valtiolta koronatuken yhteensä noin 2,4 mrd. euroa, millä oli olennainen vaikutus kuntien hyvään tulokseen. Valtaosa koronatuesta, noin 1,5 mrd. euroa, myönnettiin valtionavustuksina, joilla kompensoitiin pandemiasta välittömästi aiheutuneita kustannuksia. Kuntien korotetun yhteisövero-osuuden osuus koronatuesta oli noin 600 milj. euroa ja muiden koronatuken osuus noin 300 milj. euroa.

Tampereen kaupungin 74,7 milj. euron tilikauden tulos oli erinomainen. Myyntivoitot ja valtion koronatuot vaikuttivat huomattavasti hyvään tulok-

seen, mutta ilman niitäkin tulos olisi ollut ylijäämäinen. Tampereen asukas-kohtainen tulos oli 11 suurimman kaupungin joukossa ja Pirkanmaan kuntien joukossa neljänneksi paras. Tilinpäätösennakkotietojen mukaan Pirkanmaan 23 kunnasta 7 kuntaa teki negatiivisen tuloksen.

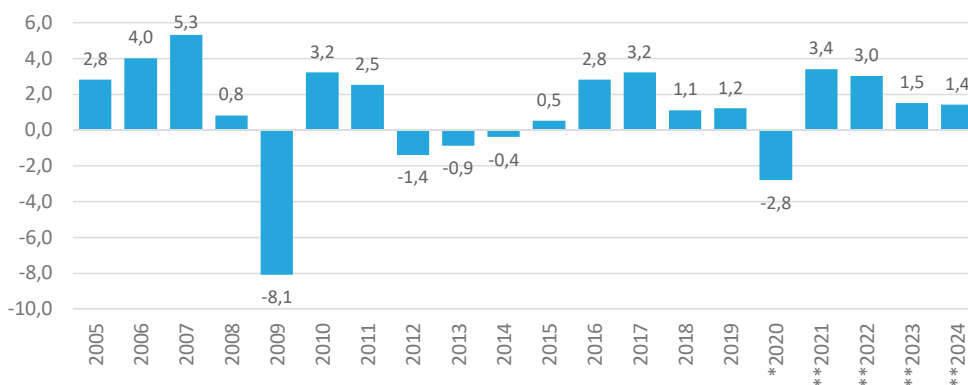
Väestö

Tilastokeskuksen tietojen mukaan Tampere kasvoi 3 214 asukkaalla (+1,3 %) vuoden 2021 aikana. Vuoden 2021 lopussa tamperelaisia oli 244 223.

Tampereen väestönlisäys perustuu muuttovoittoon. Ennakkotietojen mukaan kotimainen muuttovoitto, noin 1 870 asukasta, laski edelliseen vuoteen verrattuna. Maahanmuuttovoitto nousi edellisvuoteen verrattuna ja oli noin 1 260 asukasta. Syntyneiden määrän kasvu jatkui vuonna 2021. Vuonna 2021 syntyi hieman alle 2 270 uutta tamperelaista. Syntyneiden enemmitys pysyi kuitenkin alhaisena.

Tampereen kaupunkiseudun väkiluku oli vuoden 2021 lopussa 403 054 asukasta. Kuluneen vuoden kasvu oli 4 997 asukasta. Kasvu on keskittynyt keskuskaupunkiin. Tampereen osuus kaupunkiseudun kasvusta oli noin 64 prosenttia.

BRUTTOKANSANTUOTTEEN VOLYYMIN MUUTOS 2000-LUVULLA

* 2020 Tilastokeskuksen ennakkotieto

** 2021–2024 valtiovarainministeriön ennuste

Työ ja elinkeinot

Työllisyyden ja elinkeinoelämän tilanne kohentui vuonna 2021. Tampereen työttömyysaste oli vuoden alussa 14,2 %, ja se vaihteli tammi-heinäkuussa 14 prosentin molemmin puolin. Kesän jälkeen työttömyys lähti ripeään laskuun. Matalimmillaan Tampereen työttömyysaste oli marraskuussa 10,4 prosenttia. Heikentyneet koronapandemianäkymät yhdistettynä muuhun kausivaihteluun nostivat jälleen työttömyyttä loppuvuodesta, ja vuosi päättyi joulukuun työttömyysasteeseen 11,4 (koko maa 10,5 %). Työttömänä työnhakijana oli tällöin 13 710 tamperelaista (vuosimuutos -4400 hlöä).

Vuonna 2021 Tampereen työttömyysaste lähentyi koko maan keskiarvoa. Myös suhteellinen asema kuuden suurimman kaupungin välisessä vertailussa koheni, ja prosenttiarvo oli useana kuukautena kuutoskaupungeista toiseksi matalin. Tampereen työttömyysasteelle on ominaista, että heikkoina aikoina ero valtakunnalliseen keskitasoon usein kasvaa, ja taloudellisen elpymisen aikoina kaupungin ja koko maan työttömyysasteet lähentyvät toisiaan. Kaupunkiseudun kunnista työttömyys on edelleen yleisintä keskuskaupungissa, joskin myös seudun sisäiset erot ovat hieman tasoittuneet.

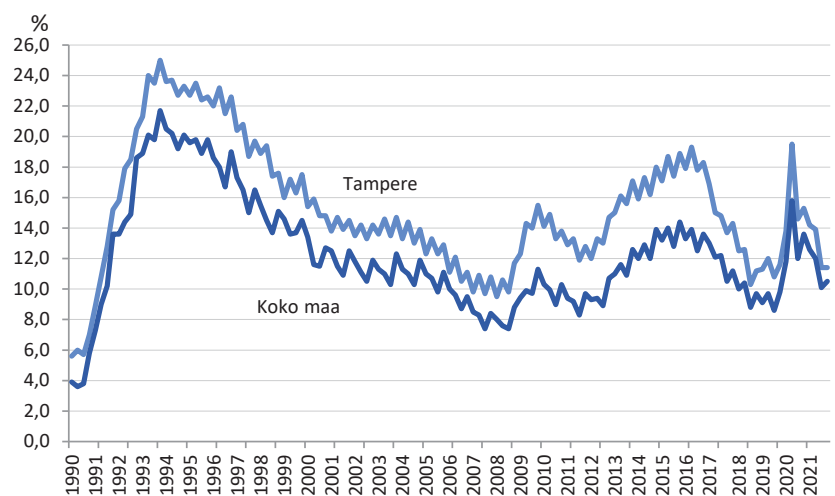
Työttömyys vähentyi vuoden aikana niin nuorten (alle 25-v.), yli 50-vuotiaiden kuin ulkomaalaistaustaisten työnhakijoiden keskuudessa. Nuorten ja ulkomaalaistaustaisten osalta työttömien määrä on palautunut matalammaksi kuin koronaa edeltäneenä loppuvuonna 2019. Myös kokoaikaiset lomautukset kävivät syksyn aikana jo lähes samalla tasolla kuin ennen koronaa. Pitkittyneet haasteet näkyvät selvimmän pitkäaikaistyöttömyydessä. Pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen noin 60 % suurempi kuin ennen pandemiaa. Positiivisena signaalina uusia avoimia työpaikkoja on ilmoitettu poikkeuksellisen runsaasti vuonna 2021.

Tampere on merkittävä työpaikkakeskittymä 102 600 työllisellä asukkaallaan (31.12.2020) ja 126 687 työpaikallaan (31.12.2019, Tilastokeskus).

Koronan puhkeamista edeltänyt aika oli elinkeinokentälle monelta osin myönteinen, mikä on osaltaan hieman puskuroinut pandemian vaikutuksia. Erytisen positiivista on, että uusien yritysten perustaminen on lisääntynyt ja lopettaneiden yritysten määrä vähentynyt pandemian käynnistymisen jälkeen.

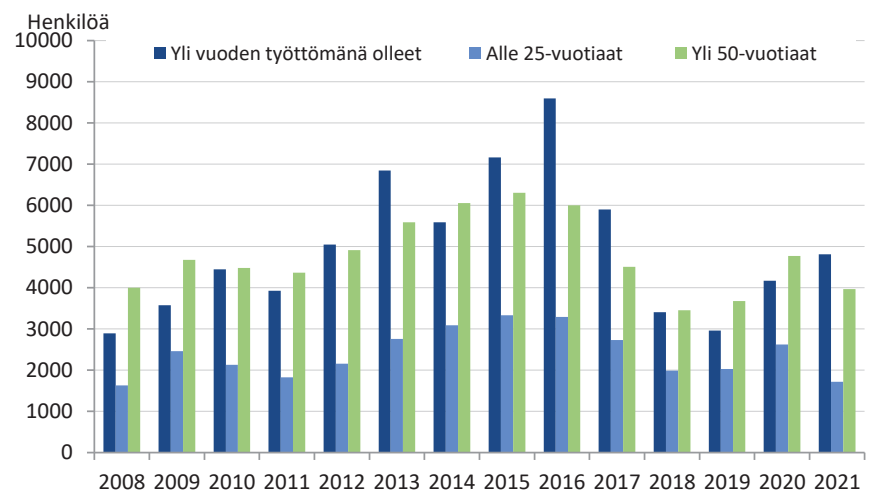
Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten välinen nettolisäys on kasvanut sekä vuonna 2020 että erityisesti vuonna 2021 kaupparekisterissä. Myös tulorekisterin mukainen palkkasumma on kehittynyt Tampereella verrattain hyvin maan suurimpien kaupunkien välisessä vertailussa.

TAMPEREEN JA KOKO MAAN TYÖTTÖMYYSASTE 1990-2021, NELJÄNNESVUOSITTAIN

Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus

NUORTEN, YLI 50-VUOTIAIDEN JA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ, JOULUKUU

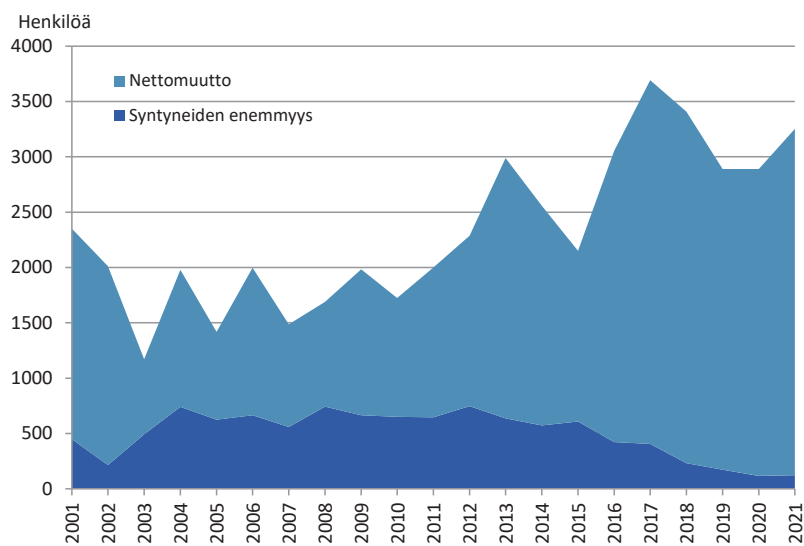
Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus

Asuminen

Tampereelle valmistui yli 2 600 asuntoa vuonna 2021. Valtaosa asunnoista on yksiöitä sekä kaksioita ja ne sijoittuvat kerrostaloihin.

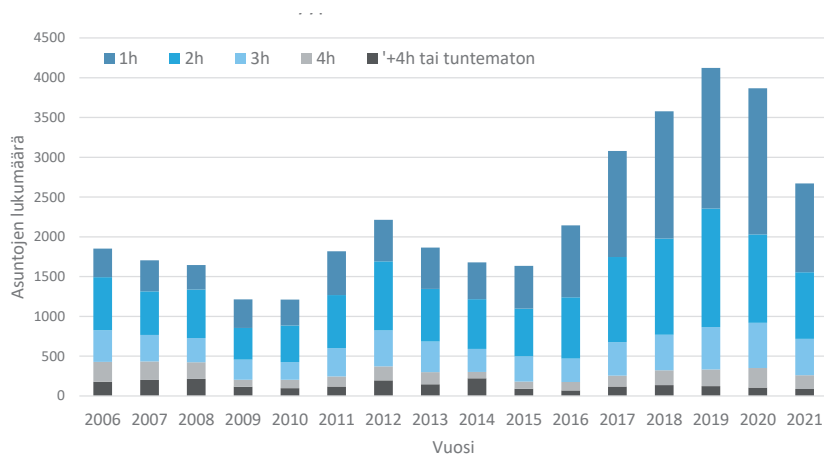
Neljäs MAL-sopimuskausi alkoi vuonna 2020. Sopimuskauden, 2020-2023, aikana keskustaan ja joukkoliikennedyöhykkeelle rakennettavien asuntojen kuntakohtainen minimimitavoite Tampereen osalta on 1 910 asuntoa vuodessa.

VÄESTÖN MUUTOKSET 2000-LUVULLA

Lähde: Tilastokeskus

VALMISTUNEET ASUNNOT ASUNTOTYYPEITTÄIN

Lähde: Facta-kuntarekisteri

Olellaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa

Tuloerusteiden muutokset

Verotuloja kertyi 1 117,5 milj. euroa, mikä ylitti vuosisuunnitelman 16,5 milj. eurolla. Verotulot kasvoivat 82,2 milj. eurolla (7,9 %) vuodesta 2020. Koko maassa kuntien verotulot kasvoivat 6,7 prosenttia vuonna 2021. Koronatukitoimena kuntien yhteisöveron jako osuutta nostettiin kertaluonteisesti 10 prosenttisyksiköllä, jonka vaikutus oli 610 milj. euroa. Ilman koronatukea kuntien yhteisöverotulot olisivat laskeneet 14 prosenttia.

Kunnallisverotuloja kertyi 896,8 milj. euroa, mikä oli 29,9 milj. euroa (3,4 %) edellisvuotta enemmän. Koko maassa kuntien kunnallisverotilitykset kasvoivat 2,4 %.

Yhteisöverotuloja kertyi 127,5 milj. euroa. Yhteisöverotulojen 42,1 milj. euron (49,4 %) kasvuun vaikutti merkittävästi kuntaryhmän jako-osuuden määräaikainen 10 prosenttisyksikön korotus, jonka vaikutus Tampereelle oli noin 30 milj. euroa. Ilman koronatuksia yhteisöverokertymä olisi kasvanut 15,0 prosenttia. Kuntien yhteisöverotilitykset kasvoivat 45,4 prosenttia.

Kiinteistöverotuloja kertyi 93,3 milj. euroa. Kiinteistöverotilitykset kasvoivat edellisestä vuodesta 10,2 milj. euroa (12,2 %). Verohallinnon vuonna 2020 toteuttama kiinteistöveron joustava valmistuminen ei enää olellaisesti vaikuttanut kiinteistöverokertymään. Kuntien kiinteistöverotilitykset kasvoivat 12,9 %.

Valtionosuuksia kertyi yhteensä 360,8 milj. euroa. Valtionosuudet vähenivät edellisestä vuodesta 33,8 milj. euroa (8,6 %). Poikkeuksellisen suuri väheneminen aiheutui, koska valtion koronakompensaatioita ei vuonna 2021 maksettu valtionosuuksina, vaan ne kirjattiin toimintatuottoihin.

Peruspalvelujen valtionosuutta saatiin 186,3 milj. euroa, missä oli 37,1 milj. euron pudotus vuodesta 2020. Vähennys aiheutui pääasiassa koronakorvausten kirjaustavan muutoksesta. Valtionosuusjärjestelmään sisältyvän veromenetyksen kompensatio oli 100,5 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuri-

toimen muut valtionosuudet olivat 74,0 milj. euroa, mikä oli 3,6 milj. euroa (5,2 %) vuotta 2020 enemmän.

Kaupungin tehtävien ja toiminnan muutokset

Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuu ja niiden kustannukset siirretään kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Kyseessä on erittäin suuri uudistus ja muutos kuntien toimintaan. Uudistuksen valmistelua varten perustettiin projekti koordinoimaan sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen sujuvaa luovutusta hyvinvointialueelle ja huolehtimaan toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta kaupungin kokonaisedun mukaisesti.

Kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen yhteensä noin 5900 henkilöä siirtyvät Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelukseen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tukipalvelutehtävistä ja eräistä opiskelijahuollon tehtävistä siirtyy henkilöstöä hyvinvointialueelle. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen käytössä oleva irtain omaisuus sekä sopimukset ja vastuut siirtyvät hyvinvointialueelle.

Kaupungin hankintatoimen organisoitumisen osalta valmistaudutaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tuomiin muutoksiin keskitetyn hankintatoimen perustamisella sekä kaupunkiorganisaation hankintojen johtamisen toimintamallin uudistamisella. Strategia- ja kehittämissyksikön strategisen hankinnan tiimi siirtyi vuodenvaihteessa osaksi hallintoyksikköä valmistelevaan uudistusta.

Tampere valmistautuu yhdessä Pirkanmaan kuntien kanssa TE-palvelut 2024-uudistukseen, jossa perinteisesti valtion hoitamien työllisyys- ja yrityspalvelut siirretään kuntien järjestämisvastuulle vuonna 2024. Uudistus muuttaa merkittävästi palvelutuotantoa, vahvistaa kuntayhteistyötä ja lisää kuntien yhteisiä hankintoja. Toimintaa ohjaava lainsäädäntö uudistuu vuosien 2022–2024 aikana. Uudistuksella on

hyvinvointialueen kanssa laajoja asiakaspalveluun liittyviä lakisäätöisiä yhdyspintoja, jotka tulee jo kuntakokeilun aikana valmistella kuntayhteistyössä työllisyyspalvelujen ja kotoutumispalvelujen osalta.

Vuoden 2021 alussa osa Tampereen kaupungin mielenterveys- ja päihdepalveluista yhdistyi Tampereen yliopistollisen sairaalan psykiatrian kanssa. Vuoden alussa toimintansa aloitti myös uusi sairaalapaalvelujen palveluryhmä, joka kokoaa yhden johdon alle kaupungin oman vuodeosastohoidon ja kuntoutuksen sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä hankittavat erikoissairaanhoito-ostopalvelut.

Kaupunginhallitus päätti 29.11.2021, että sisäinen tarkastus uudelleenorganisoidaan vuodesta 2022 lähtien ostopalveluna. Uudistuksella pyritään kehittämään sisäisen tarkastuksen toimintaa sekä turvaamaan käytettävien resurssien monipuolisuus ja laatu tulevaisuudessa. Osana uudelleenorganisointia tarkastusjohtajan virka lakkautettiin ja tilalle perustettiin uusi sisäisen tarkastuksen päällikön tehtävä vuoden 2022 alusta lähtien.

Sivistyspalvelujen palvelualue organisoitui vuoden 2021 aikana uusiin palveluryhmiin, jotka ovat Varhaiskasvatus ja esiopetus, Perusopetus, Kulttuuri, Liikunta ja nuorisotoimi sekä Yhteiset palvelut ja palvelualueen henkilöstö- ja taloushallinto. Yhteisiin palveluihin siirtyi myös strategia- ja kehittämissyksiköstä kaupungin osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokonaiskoordinaatio.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Vuoden 2021 alkuperäisessä talousarviossa tilikauden tulos oli -16,9 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 271,0 milj. euroa. Valtuusto päätti vuoden 2021 aikana talousarviomuutoksista kolmessa kokouksessa. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutosten jälkeen tilikauden tulostavoite oli 12,2 milj. euroa ylijäämäinen ja nettoinvestoinnit 293,6 milj. euroa. Talousarviomuutokset heikensivät toimintakatetta 25,5 milj. euroa.

Muutokset johtuivat muun muassa palvelutarpeen kasvusta. Verotuloja lisättiin 47,3 milj. euroa ja valtionosuuksia 8,3 milj. euroa. Muutokset perustuivat pääosin elokuun tilinpäätösennusteseen ja tiedossa olleisiin valtionosuuspäätöksiin. Investointimenoja lisättiin yhteensä 22,6 milj. euroa. Muutokset liittyivät vuodelta 2020 siirtyneiden hankkeiden uudelleenbudjetointiin, hankkeiden ajoitusmuutoksiin sekä apporttisijoitukseen.

Kaupungin tilikauden tulos toteutui 64,3 milj. euroa ja toimintakate 35,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Nettomenojen kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 2,3 prosenttia. Tilikauden tulos parani poikkeuksellisen hyvästä edellisvuodesta 10,9 milj. euroa.

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan muutetun talousarvion mukainen toimintakate toteutui 5,7 milj. eurolla. Ylitystä selittävät koronatilanteen vuoksi alittuneet toimintatuotot ja ylittyneet toimintakulut.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintakate toteutui 9,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Talousarvion toteutumiseen vaikutti muun muassa Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kiireettömän hoidon toteutuminen suunniteltua pienempänä koronatilanteen vuoksi sekä valtion korona-avustukset, jotka kompensoivat koronasta aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti.

Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate alittui 1,0 milj. euroa muutetusta talousarviosta. Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate toteutui 25,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Erotusta selittävät pysyvien vastaavien myyntivoittojen ja maankäyttösopimuskorvausten

toteutuminen suunniteltua suurempina. Vuokrakuluissa tilaomaisuuden vuokratulot toteutuivat ennakoitua pienempinä myyntikohteiden takaisinvuokrauksen toteutuessa suunniteltua myöhemmin.

Yhdyskuntalautakunnan toimintakate toteutui 3,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Joukkoliikennelautakunnan osalta toimintakate toteutui 8,8 milj. euroa ennakoitua heikompana. Toimintakate ylitystä suhteessa muutettuun talousarvioon selittää koronapandemian vuoksi 15,4 milj. euroa laskeneet lipputulot. Koronatuotkia saatiin 7,3 milj. euroa ennakoitua enemmän. Muilta osin toimintakate heikennys johtui bussiliikenteen kustannustason voimakkaasta noususta.

Konsernihallinnon toimintakate toteutui 6,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mikä johtui ICT-kustannusten toteutumisesta arvioidua alhaisempina ja koronapandemian vuoksi pienentyneistä kustannuksista.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen liikelijäämä toteutui 4,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen osalta liikelijäämätavoite saavutettiin. Pirkanmaan pelastuslaitoksen liikelijäämä jäi hieman muutetun talousarvion mukaisesta tavoitetasosta. Liikelaitosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen liikelijäämä on valtuustoon nähden sitova erä.

Toimintatuotoissa tuet ja avustukset toteutuivat 46,3 milj. euroa ja muut toimintatuotot 19,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Tukia ja avustuksia kasvattivat sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvat valtion korona-avustukset ja muita toimintatuotoja pysyvien vastaavien myyntivoitot.

Toimintakuluissa palvelujen ostot ylittivät vuosisuunnitelman 21,3 milj. eurolla. Ylitystä selittää ennakoitua suuremmat sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakaspalvelujen ostot sekä koronatestauksesta johtuvat laboratorio- ja palvelujen ostot.

Verotulot toteutuivat 16,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana pääasiassa yhteisöverojen kasvun seurauksena.

Tilikauden pitkäaikaisten lainojen lisäys oli 5,4 milj. euroa, mikä oli 64,6 milj. euroa suunniteltua vähemmän.

Nettoinvestoinnit toteutuivat 64,0 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä pääasiassa hankkeiden lykkäytymisen seurauksena. Merkittävimmät säästöt syntyivät Asunto- ja kiinteistölautakunnan hankkeista. Vuodelle 2022 uudelleen budjetoitavien hankkeiden kokonaismäärä oli 48,3 milj. euroa. Ulkopuolista rahoitusta investointihankkeisiin saatiin 5,1 milj. euroa, joka ylitti muutetun talousarvion 2,4 milj. eurolla.

Suoraan kaupunkistrategiasta johdetuista 48 toiminnan tavoitteista 33 toteutui ja 15 tavoitetta jäi toteutumatta. Liikelaitosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen 10 toiminnan tavoitteesta 6 toteutui, 1 toteutui osittain ja kolme jäi toteutumatta. Tytäryhteisöjen 57 toiminnan tavoitteesta 30 toteutui ja 4 toteutui osittain. Tavoitteista 22 jäi toteutumatta ja 1 tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.

Merkittävät poikkeamat talousarvion esitetään tarkemmin talousarvion toteumavertailu -osiossa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2021 kaupungin toimintameno- not kasvoivat 8,1 prosenttia ja asukas- kohtaiset toimintameno- not kasvoivat 6,8 prosenttia. Suurta toimintameno- jen kasvua selittää koronapandemian aiheuttamat suuret toimintameno- not. Toimintakate kasvoi 2,3 prosenttia ja asu- kaskohtainen toimintakate kasvoi vain 1,0 prosenttia. Matalaa toimintakatte- en kasvua selittää osittain koronakorvaus- ten kohdistuminen toimintatuottoihin, kun koronakorvaukset kohdennettiin vuonna 2020 valtionosuuksiin. Tilikau- den tulos, 74,7 milj. euroa, koheni 10,9 milj. euroa edellisestä vuodesta.

Vuoden 2022 alkuperäisen talous- arvion vuosikate on 83,6 milj. euroa ja tilikauden tulos on 26,6 milj. euroa negatiivinen. Vuoden 2022 talouden kehitykseen vaikuttaa paljon, miten ko- ronapandemia kehittyi vuoden aikana ja kompensoiko valtio edelleen kunnille koronan aiheuttamat lisäkustannuk- set. Kun tarkastellaan vuoden 2021 to- teutuneita toimintakatteita ja vuoden 2022 talousarvion toimintakatteita, on hyvin realistiset mahdollisuudet pääs-

tä hieman talousarviota parempaan tulokseen. Koronapandemialla saattaa kuitenkin edelleenkin olla yllättäviä vaikutuksia menoihin ja tuloihin ja sitä kautta tilikauden tulokseen.

Kaupungin nettoinvestointimeno- not ovat vuoden 2022 talousarviossa 234,6 milj. euroa. Investointitaso on pysy- mässä korkeana koko 2020-luvun. Li- allisen velkaantumisen hillitsemiseksi on välttämätöntä, että vuosikatteen taso kyetään pitämään riittävän korke- ana suhteessa investointeihin. Hyvänä tasona voidaan pitää 70 – 80 prosentin vuosikatetta suhteessa nettoinvestoin- teihin. Talouden pitämiseksi tasapai- nossa laaditaan vuonna 2022 talous- ja tuottavuusohjelma, jonka avulla vuo- sikatteen ja investointien taso mitoite- taan talouden kannalta kestäväksi.

Taloussuunnitelmakaudella kaupun- gin talouteen vaikuttaa olennaisesti vuoden 2023 alusta toteutuva suuri uudistus, jossa kunnilta siirretään so- siaali- ja terveydenhuollon ja pelastus- toimen palvelujen järjestämistehtävät hyvinvointialueille. Sote-uudistuksen

myötä kaupungin talouden suunnittelu periaatteessa helpottuu hankalasti hal- littavien sote-meno- jen siirtyessä hyvin- vointialueen hoidettavaksi. Jos hyvin- vointialueen rahoitustarve osoittautuu arvioitua suuremmaksi, kuntien talous- tilanne ei kuitenkaan helpotu. Tällöin pelättävissä on, että valtio joko siirtää kuntien valtionosuuksia hyvinvointi- alueille arvioitua enemmän tai muulla tavalla siirtää lisää verorahoitusta kun- nilta hyvinvointialueille.

Uudistuksen vaikutuksista kuntien talouteen on edelleen liian vähän tie- toa, joten vuoden 2023 taloussuunnit- teluun sisältyy tavanomaista enemmän epävarmuustekijöitä. Kaupungin ta- louden kannalta entistäkin keskeisem- pään on pitää jatkossa toimintakatte- en kasvu verorahoituksen kasvua selvästi pienempänä. Kaupungin ei pidä omin toimin heikentää kaupungin taloutta lisäämällä uusia toimintamenoja ellei muita toimintamenoja vastaavasti vä- hennetä.

Henkilöstö

Henkilöstömäärän kehitys

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2021 oli 14 434 henkilöä, josta vakinaisen henkilöstön osuus oli 11 264. Määräaikaista henkilöstöä oli 3 170, josta palkkatuetun henkilöstön osuus oli 197 henkilöä. Henkilöstöstä osa-aikaisia oli 1 927 henkilöä. Henkilöstömäärä sisältää myös työ- ja virkavapaalla olevat henkilöt. Vuoden 2020 lopussa henkilöstömäärä oli 13 958. Henkilöstömäärä kasvoi 476 henkilöllä edelliseen vuoteen nähden lisääntyneen palvelutarpeen sekä koronapandemian vaikutusten vuoksi.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa psykiatrian avohoidon yksiköt siirtyivät liikkeenluovutuksella 1.1.2021 alkaen Pirkanmaan sairaanhoitopiirille, jolloin 205 henkilöä siirtyi pois kaupungin palveluksesta. Tulkikeskuksen toiminta siirtyi liikkeenluovutuksella Monetra Pirkanmaa Oy:öön vuoden 2021 alussa, mikä vähensi kaupungin henkilöstömäärää 15:llä. Lisäksi samana ajankohdantana siirtyi Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä Sairaalapalvelujen palveluryhmään 50 henkilöä. Edellä mainittujen lisäksi vuoden aikana toteutui muutamia pienempiä liikkeenluovutuksia, jotka lisäsivät kaupungin henkilöstömäärää 26:lla.

Palkallisten henkilötövuosien kehitys

Palkallisten henkilötövuosien määrä vuonna 2021 oli 12 955 henkilötö-

vuotta, josta palkkatuetun henkilöstön osuus oli 151 henkilötövuotta. Henkilötövuodet alittivat muutetun talousarvion 227:llä.

Kaupungin henkilötövuosien määrä kasvoi edellisvuoteen nähden 349 henkilötövuodella (2,8 %). Kasvua selittää lisääntynyt palvelutarve sekä koronapandemian vaikutukset erityisesti perusopetuksessa, varhaiskasvatuksessa sekä ammatillisessa koulutuksessa.

Henkilöstökulujen kehitys

Toteutuneet henkilöstökulut vuonna 2021 olivat 665,7 milj. euroa. Vuoteen 2020 nähden henkilöstökulut kasvoivat 36,7 milj. euroa (5,8 %). Henkilöstökulujen kasvua selittää palkallisten henkilötövuosien kasvu, kunta-alan palkkaratkaisun vaikutukset, ammatillisen koulutuksen lisäresursointi ja sivukulujen kasvu.

Palkallisten henkilötövuosien kasvu lisäsi henkilöstökuluja noin 18,0 milj. euroa. Taloudellisiin syihin perustuvia palkattomia vapaita pidettiin 13 767 henkilötöpäivää (38 henkilötövuotta), mikä vähensi palkka- ja sivukuluja noin 1,5 milj. euroa.

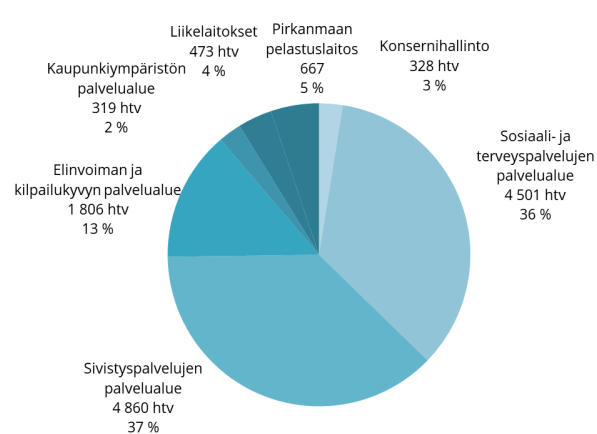
Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 3,4 milj. eurolla. Sivistyspalveluissa henkilöstökulut ylittivät muutetun talousarvion 1,2 milj. eurolla. Henkilöstökulujen ylitykseen vaikutti arvioitua suuremmat eläkevakuutusmaksut ja lomapalkkavelan

muutos sekä koronatilanteen aiheuttama sijaistarve. Sosiaali- ja terveyspalveluissa henkilöstökulut toteutuivat 0,9 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempina ikäihmisten palvelujen ja suun terveydenhuollon rekrytointihaasteiden vuoksi. Vastaavasti masarokotuspisteen ja terveysasemien henkilöstömenot sekä eläkemenoperusteiset maksut ylittyivät. Henkilöstövajetta jouduttiin korvaamaan palvelujen ostoilla. Elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualueella henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 4,2 milj. eurolla pääosin palkkatukityöllistämisen vähenemisen vuoksi. Ammatillisessa koulutuksessa henkilöstökulut ylittivät muutetun talousarvion 1,0 milj. eurolla. Opiskelijamäärien kasvuun on vastattu rekrytoimalla lisää henkilöstöä. Konsernihallinnon henkilöstökulut alittivat vuosisuunnitelman 0,2 milj. eurolla.

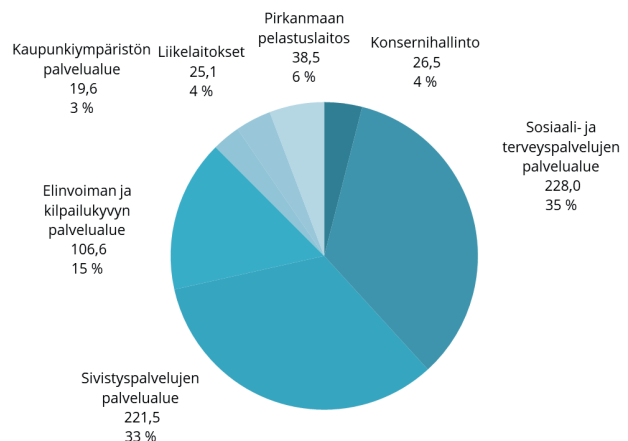
Talousohjelmassa asetettiin henkilöstöön kohdistuvia useita talouden tasapainottamistoimenpiteitä valtuustokaudelle 2017–2020. Vuoden 2021 lopun toteuman perusteella toimenpiteet ovat pääosin toteutuneet suunnitelman mukaisesti ja myös hallinnollisten tehtävien vähennystavoite saavutettiin.

Poikkeamia on tarkemmin analysoitu palvelualueiden ja taseyksiköiden osioissa.

HENKILÖTÖVUOSIEN MÄÄRÄ VUONNA 2021, HTV

HENKILÖTÖKULUT VUONNA 2021, MILJ. EUROA

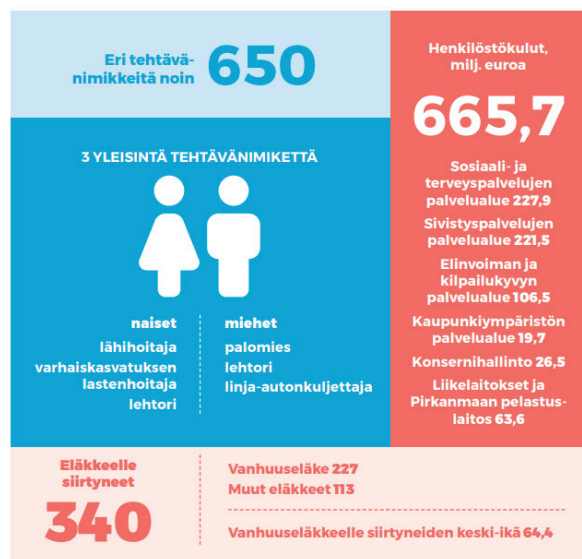
Henkilöstökulut (milj. euroa)	TP 2020	TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TP 21 / TP 20	%
Palkat ja palkkiot	-499,2	-517,4	-531,3	-527,2	-28,0	5,6
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-112,3	-114,5	-116,9	-118,2	-5,9	5,3
Muut henkilösivukulut	-17,5	-19,5	-20,9	-20,3	-2,8	16,1
Yhteensä	-629,0	-651,4	-669,2	-665,7	-36,7	5,8

Henkilöstökulut ja palkalliset henkilötyövuodet (1 000 euroa ja htv)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
	1 000 EUR	1 000 EUR	1 000 EUR	HTV	HTV	HTV
Konsernihallinto	-26 479	-26 722	243	328	341	-14
Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue	-227 983	-228 867	884	4 501	4 678	-177
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	-46 665	-47 060	394	861	876	-15
Vastaanottopalvelut	-44 880	-41 282	-3 598	773	746	27
Psykososiaalisen tuen palvelut	-23 063	-22 392	-671	496	485	11
Ikäihmisten palvelut	-84 880	-88 768	3 889	1 870	2 058	-187
Sairaalapalvelut	-18 970	-19 971	1 001	326	349	-23
Muut yhteensä	-9 525	-9 393	-131	175	165	10
Sivistyspalvelujen palvelualue	-221 467	-220 273	-1 194	4 860	4 788	72
Varhaiskasvatus ja esiopetus	-74 123	-73 823	-300	1 864	1 861	3
Perusopetus	-106 574	-105 989	-586	2 015	1 940	75
Kulttuuri	-24 681	-25 309	628	635	650	-15
Liikunta ja nuoriso	-13 806	-13 017	-789	302	292	10
Muut yhteensä	-2 283	-2 136	-147	44	45	-1
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue	-106 560	-110 775	4 215	1 806	1 900	-94
Ammatillinen koulutus	-65 139	-64 159	-980	1 107	1 031	76
Lukiokoulutus	-21 373	-21 368	-5	309	300	9
Työllisyys- ja kasvupalvelut	-13 571	-18 361	4 790	313	483	-170
Muut yhteensä	-6 477	-6 887	410	77	86	-9
Kaupunkiympäristön palvelualue	-19 645	-19 963	318	319	335	-16
Liikelaikokset yhteensä	-25 136	-24 792	-345	473	469	4
Tampereen Kaupunkiliikenne	-16 315	-15 531	-784	320	310	10
Tampereen Vesi	-8 821	-9 261	439	153	159	-6
Pirkanmaan pelastuslaitos	-38 466	-37 775	-692	667	670	-2
Yhteensä	-665 737	-669 167	3 430	12 955	13 182	-227

Työvoimakustannukset

Työvoimakustannukset saadaan lasquemalla yhteen kaupungin oman henkilöstön henkilöstökulut sekä vuokratyövoiman käytöstä aiheutuneet kustannukset. Vuonna 2021 työvoimakustannukset olivat 668,3 milj. euroa. Henkilöstömenojen osuus oli 665,7 milj. euroa ja työvoiman vuokrausmenojen

osuus 2,6 milj. euroa. Työvoimakustannukset alittivat muutetun talousarvion 2,5 milj. eurolla. Henkilöstömenojen osuus alituksesta oli 3,4 milj. euroa. Työvoiman vuokrausmenojen osalta muutettu talousarvio ylittyi 0,8 milj. eurolla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan järjestämistapa

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on tärkeä osa kuntakonsernin johtamista. Tampereen kaupunkikonsernin eri toimintayksiköt pitävät yllä ajantasaista riskiprofiilia toiminnastaan, jotta keskeiset uhat hallitaan ja mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksessa esitetään toimintayksikön toiminnan luonteesta johdetut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet, toimintaperiaatteet ja menettelyt. Kuvauksen tarkoituksena on edistää sitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat entistä kiinteämmin osana toimielintyöskentelyä sekä kaupungin toiminnan ja talouden tavanomaisia hallinto-, johtamis-, suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaprosesseja.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan kaupunginvaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaan. Riskienhallinnan ohjauksesta, koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa Strategia- ja kehittämissyksikön riskienhallinta- turvallisuus ja varautumistiimi riskienhallinnan johtoryhmän tukemana.

Talouden ja toimintaympäristön vaikutukset kaupunkikonserniin

Valtiovarainministeriö arvioi joulukuun 2021 Taloudellisessa katsauksessa, että Suomen bruttokansantuote pysyy 3,0 prosentissa vuonna 2022. Valtiovarainministeriö arvioi talouden kasvun hidastuvan vuosina 2023–2024 ja bruttokansantuotteen vuotuisen kasvun arvioidaan olevan noin 1,5 prosenttia.

Julkisen talouden alijäämän ja velan arvioidaan lähivuosina pienenevän selvästi, kun talous elpyy. Kehitys on kuitenkin tilapäistä ja talouskasvun hidastuessa velkasuhde kääntyy uudelleen kasvuun. Arvioon sisältyy pal-

jon epävarmuustekijöitä ja erityisesti koronapandemian kehityksellä voi olla arvaamattomia vaikutuksia.

Kuntatalouden menojen kasvun arvioidaan hidastuvan vuonna 2022, kun koronapandemia helpottuu. Kuntatalouden rahoitusasema kuitenkin heikkenee voimakkaasti, kun valtion määräaikaiset tukitoimet pienenevät tai päättyvät. Valtion kertaluonteiset tuet helpottivat kuntien taloutta vuosina 2020 ja 2021, mutta väliaikaiset tukitoimenpiteet eivät kuitenkaan ratkaisseet kuntatalouden menojen ja tulojen rakenteellista epätasapainoa. Kuntataloutta kiristää myös hallituksen päättämät tehtävien laajennukset, hoito- ja palveluvelan purku sekä hintojen nousu. On myös pelättävissä, että kunta-alan kevään 2022 palkkaratkaisu heikentää kuntien taloutta lisää ja kuntien velkaantuminen jatkuu. Sote-uudistuksen jälkeen kuntatalous on jäämässä edelleen alijäämäiseksi, mutta alijäämän kasvu maltillistuu ja kuntien velkaantumisen arvioidaan hidastuvan.

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia vaikutti toimintaan myös vuonna 2021

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia vaikutti kaupungin toimintoihin ja palveluihin edelleen vuonna 2021. Normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissakin kunnan keskeinen tehtävä on järjestää peruspalvelut ja turvata niiden toiminnan jatkuvuus. Riskienhallinta-, turvallisuus- ja varautumistiimi osallistui koko vuoden koronaviruspandemian tilannejohtamiseen ja sen tukemiseen sekä koronaviruspandemiasta johtuvien erilaisten tehtävien hoitamiseen. Tällaisia kaupungin varautumiseen, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin liittyviä tehtäviä ovat mm. tilannekuvan muodostaminen ja ylläpito, häiriötilanteen aikaisen johtoryhmän työn tukeminen ja tilannekuvaryhmän työn organisoiminen ja tukeminen sekä monenlaiset operatiiviset tehtävät.

Kaupungin riskienhallinnan kehittäminen vuonna 2021

Vuonna 2021 otettiin koko kaupunkiorganisaatioissa käyttöön riskienhallinnan tietojärjestelmä Granite. Tietojärjestelmän käyttöönoton ohessa kehitettiin riskiarviointien laadinnan prosessia, riskitiedon laatua ja riskiraportointia kaupungin palvelualueilla, palveluryhmissä ja liikelaitoksissa osana toiminnan ja talouden prosessia. Riskianalyysit nähdään Tampereen kaupungissa tärkeänä osana strategian toimeenpanoa tukevaa muutoshallintaa.

Riskienhallinnan tietojärjestelmän avulla helpotettiin riskienhallinnan integroimista jokapäiväiseen johtamiseen. Graniten avulla pystymme tarjoamaan johdolle kokonaisvaltaisen näkymän riskeihin ja riskienhallinnan tilaan Tampereen kaupungissa ja kehittämään koko kaupunginlaajuisia riskiraportointia.

Kaupungin merkittävimmät riskialueet

Vuonna 2021 käyttöön otettu riskienhallinnan tietojärjestelmä mahdollistaa koko kaupungin riskiportfolion tarkastelun. Palveluryhmät, liikelaitokset ja toimintayksiköt voivat nostaa yhteisen riskien arviointiasteikon pohjalta ns. alhaalta ylös merkittävimpiä riskejään kaupunkitasoiseen riskitarkasteluun. Kaupunkitasoisen riskin omistaja on aina konsernihallinnon johtoryhmän jäsen. Kaupunkitasoisten riskien tarkastelussa ovat mukana myös konsernihallinnon johtoryhmän oman riskiarvioinnin pohjalta nostetut kaupungin merkittävimmät riskit.

Kaikkiaan Graniteen on kirjattu yli 400 riskiä koskien kaikkia kaupungin yksiköitä. Kaupunkitasoisiksi riskeiksi eli kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta merkittäviksi riskeiksi niistä on raportoitu kaikkiaan 47 riskiä. Riskit on priorisoitu riskin todennäköisyyden ja vaikutuksen perusteella merkittävyysjärjestykseen. Tilinpäätöksessä esitellään kymmenen merkittävintä kaupunkitasoista riskiä.

Yhtenä merkittävimmistä riskeistä tunnistettiin koronapandemian jatkuminen, josta aiheutuu mm. joukkoliikenteen lipputulojen merkittävää vähentymistä. Toisena vaikutuksiltaan yhtä merkittävänä riskinä nousi työvoiman saatavuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Riski on jo realisoitunut siten, että sijaisten saatavuus on haastavaa sekä lyhytkestoisin että pidempiinkin tehtäviin. Samoin henkilöstön saatavuus riskinä korostuu myös sosiaali- ja terveyspalveluissa, liikennesuunnittelussa, kaavoituksessa ja tietohallinnon avaintehtävissä.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen varautuminen nousi myös kärkiviisikkoon kaupunkitasoisena riskinä. Ilmastonmuutos vaikuttaa pitkällä aikavälillä niin kaupungin asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen kuin muun muassa rakennettuun omaisuuteen. Samoin ilmastonmuutos uhkaa myös luonnon monimuotoisuutta.

TE-palvelujen siirto kunnille vuonna 2024 nousi myös sekä rahoitus- että toimintamallin näkökulmista kaupunkitasoisen riskiarvioinnin merkittävimpiin riskeihin. Uudistuksella tavoitellaan työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Kokonaisuus on erittäin merkittävä ja muutos sinänsä sisältää myös useita operatiivisempia riskitekijöitä, joita hallitaan uudistuksen edetessä.

Talouden näkökulmasta riskinä nousi esiin talouden rakenteellinen tasapaino ja tulopohjan riittävyys. Riskin juurisyynä ovat palvelutarpeiden kasvu ja verotulojen ja valtionosuuksien heikko kehitys. Samaan aikaan kaupungin investointitaso pysyy korkeana ja lainamäärä kasvaa nopeasti. Riskin toteutuminen haittaisi olennaisesti kaupungin kasvaviin palvelutarpeisiin vastaamista ja palveluverkko- ja kehittämisinvestointien toteuttamista, kun palvelutarve ja verorahoituksen kehitys olisivat vastakkaisia. Poikkeavat markkinaolosuhteet rahoitusmarkkinoilla saattavat lisätä rahoituskustannuksia ja väliaikaisesti vaikeuttaa uuden rahoituksen saantia.

Kaupungin toimintoja on viime vuosina enenevässä määrin yhdytetty.

Kaupunkikonsernin näkökulmasta konsernina toimiminen, omistajaohjaus ja omistaja-arvo nousivat analyysissä myös merkittäviksi riskialueiksi. Omistajaohjauksen keskeinen riski on, että ei onnistuttaisi jalkauttamaan strategian tavoitteita, kaupunkiomistajan tahtotilaa ja omistajastrategian linjauksia riittävän tehokkaasti laajenevaan konserniin. Kaupungin tulee varmistua konserniedun toteutumisesta ja siitä, että tytäryhteisöt toimivat kaupunki- ja omistajastrategioiden puitteissa tehokkaasti ja taloudellisesti.

Omistajaohjausriskeihin liittyen nousi analyysissä esiin myös omistaja-arvo ja erityisesti riskinäkökulmasta riski, että omistaja-arvoa ei riittävästi käytetä johtamisen työkaluna ja sen muutoksia ei huomioida päätöksenteossa optimaalisesti. Konsernina toimiminen ja konserniprosessit nähtiin myös keskeiseksi riskialueeksi kaupungin näkökulmasta. Riskinä tunnistettiin erityisesti, että ei luoda riittävästi arvoa, volyyminhyötyjä ja tehokkuutta yhtenäisillä konserniprosesseilla ja konserniohjauksen toimintatavoilla.

Tietoturvariskit

Kaupungin tietoliikenneyhteyksien toiminta oli vuoden 2021 aikana luotettavaa. Merkittävimmät häiriöt johtuivat yksittäisistä operaattorin laiterikoista. Palvelunestohyökkäyksen määrä oli kohtalaisen korkea alkuvuodesta, mutta väheni loppuvuotta kohden ja operaattorilta ostettu suojaus onnistui torjumaan ne hyvin. Kaupungin julkisessa tietoliikenneverkossa olevat palvelut tarkastettiin ns. skannaamalla ne pariin kertaan Kyberturvallisuuskeskuksen toimesta ja niiden myötä löytyneitä havaintoja korjattiin.

Kaupungin tietojärjestelmissä oli vuoden aikana muutamia merkittäviä toimintaa estäviä häiriötilanteita, mutta yleisesti ICT-ympäristö toimi luotettavasti huolimatta koronaviruspandemian edelleen aiheuttamasta poikkeuksellisen suuresta tarpeesta etätyölle.

Ulkoa tulevat huijaukset ja tietojen kalastelut lisääntyivät edelleen sekä valtakunnallisesti, että Tampereen kaupunkia kohtaan. Huijausyrityksiä tuli kaupungin henkilöstölle sähköpostilla,

tekstiviesteinä ja puhelimitse. Vuoden 2021 aikana saatiin hallinnon työasemien suojausten kehittäminen valmiiksi ja edelleen kehitettiin mm. sähköpostin turvallisuutta sekä mobiililaitteiden hallintaa.

Tietoturvatapahtumien käsittelyyn ja asiantuntijatyöhön perustuva palvelu tunnisti ja käsitteli vuoden 2021 aikana ympäristöstämme 589 eri tietoturvatapahtumaa. Näistä 157 luokiteltiin merkittäviksi ja ne ohjattiin selvitettäväksi tarkemmin. Kaikki tapahtumat saatiin käsiteltyä niin, että niistä ei aiheutunut isompia ongelmia.

Turvallisuusriskit ja vahingot

Muuttuva ja monimutkaistuva turvallisuusympäristö nousi myös kaupunkitasoisessa riskianalysissä merkittävimpien riskialueiden joukkoon. Muuttuva turvallisuusympäristö haastaa Tampereen kaupungin turvallisuuden monin eri tavoin ja vaikuttaa mm. henkilöstön ja kuntalaisten turvallisuuden tunteeeseen ja henkilöstön työhyvinvointiin.

Turvallisuuden johtamista kehitettiin tunnistamalla kunnan ydintehtäviä ja kriittisiä toimintoja. Toimialakohtaisen riskienhallinta-, turvallisuus- ja varautumistoiminnan järjestämistä vietään organisaatiossa eteenpäin turvallisuusjohtamisen mallin mukaisesti. Yhteistyötä tehtiin kaupunkikonsernin sisällä, jotta kaikkien toimintojen erityispiirteet tulee huomioiduksi. Ydintehtävien ja kriittisten toimintojen tunnistamisen pohjalta toimintaa kehitetään edelleen siten, että kunnan lakisääteiset palvelut pyritään turvaamaan kaikissa tilanteissa. Tiivistä, vaikuttavaa ja tietoon perustuvaa yhteistyötä tehtiin laajasti kaupunkikonsernin sisällä sekä yhdessä muiden viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

Haastavat ja osin myös aggressiiviset asiakaskohtaamiset ovat kasvava ongelma sosiaali- ja terveystoimessa, ensihoito- ja pelastustehtävissä, opetus- ja kulttuuritoimessa sekä myös monissa muissa toiminnissa. Riskinä on myös tunnistettu kaupungin henkilöstöön kohdistuva vihapuhe erityisesti sosiaalisen median kanavissa. Sisäistä turvallisuutta kehittämällä nostetaan henkilöstön turvallisuuden näkökulma vahvemmin

esille turvallisuussuunnittelun prosesseissa ja yhdenmukaistetaan henkilöstöturvallisuuden parantamista. Paikallista turvallisuustyötä ohjattiin turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden kautta.

Kaupunkirakenteeseen ja kiinteistöihin kohdistuvat vahingot voivat olla seuraamuksiltaan huomattavia. Taloudellisten vahinkojen lisäksi niillä voi olla myös vakavia yksilöön kohdistuvia vaikutuksia. 2021 ei tapahtunut suuria yksittäisiä vahinkoja, mutta esimerkiksi ilkeistä syntyneistä vahingoista aiheutuu paljon ylimääräistä työtä sekä myös kustannuksia.

Kaikkien riskien toteutumista ei voida estää ennalta. Niihin on varauduttu kaupungin vahinkorahaston sekä vakuutusten avulla.

Toiminnan rahoitus, sijoitustoiminta ja omaisuuden hallinta

Toinen peräkkäinen koronavuosi toteutui kaupungin talouden ja rahoituksen osalta paljon odotuksia parempana. Investointien omarahoitusta kuvaava vuosikate on tilinpäätöksen perusteella peräti 182 milj. euroa ja kun nettoinvestointien määrä jäi selvästi vuosisuunnitelmaa pienemmäksi noin 233 milj. euroon, muodostui investointien tulorahoitusprosentiksi 78 %. Luku on kahtena peräkkäisenä vuotena toteutunut selvästi korkeampana kuin pitkään aikaan Tampereella. Vuonna 2021 kaupungin lainamäärä pieneni, sillä hyvä tulorahoitus ja vuoden alun kassatilanne mahdollistivat sekä investointien että lainan lyhennysten rahoittamisen ilman merkittäviä lainan nostoja. Kaupungin melko voimakkaana jatkuva väestönkasvu pitää investointitason kuitenkin myös lähivuosina edelleen korkeana. Siten toimenpiteet

oman tulorahoituksen ja investointien paremmaksi yhteensovittamiseksi myös tulevaisuudessa ovat keskeisiä, jotta kaupungin lainamäärän kasvu pysyy tulevaisuudessakin kohtuullisena.

Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla julkisen sektorin riskitön asema velallisenä on poistunut ja sijoittajat tulevat jatkossa tekemään entistä suurempaa eroa hyvien ja huonojen velallisten kesken. Euroopassakin monet maat ovat velkaantuneet vauhdilla ja luottoluokitukseen on todennäköisesti odotettavissa merkittäviä eroja. Suomessa kuntakentän rahoitusta on ollut hyvin saatavilla useasta eri lähteestä ja rahoituksen ehdot ovat olleet hyvät. Suomen valtion erinomainen maine ja korkea luottoluokitus ovat auttaneet myös kuntia lainamarkkinoilla ja rahan tarjonta suomalaisille kaupungeille on ollut kunnossa myös pandemian aikana.

Korkoriskin hallitsemiseksi kaupunki on tehnyt erilaisia koronvaihtosopimuksia, joista merkittävin osa muuttaa vaihtuvia korkoja kiinteiksi korkoiksi. Johdannaisopimuksia on laadittu vain suojaustarkoituksessa. Mikään sopimuksista ei toteutuessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat. Lainasalkun suojausaste oli vuoden lopussa noin 64 prosenttia eli 36 prosenttia kaupungin lainoista on vuoden horisontilla alttiina markkinakorkojen vaihtelulle. Korkoriskien hallinnalla pyritään pienentämään kaupungin korkomenojen vaihtelua ja parantamaan niiden ennustettavuutta.

Kaupungin omaisuuden asianmukaisella hoidolla ja käytöllä sekä tarkoitukseenmukaisella uushankinnalla voidaan pienentää rahoitusallianssiin liittyvää riskiä. Omaisuuden aktiivisella kehittämisellä sekä kunnan perustoimintojen kannalta tarpeettoman omaisuuden

myymisellä voidaan pienentää tulevia rahoitustarpeita ja huolehtia pääomien tehokkaasta käytöstä.

Kaupungin antolainasaamisiin liittyy luottoriskejä, mutta merkittävimmät saamiset ovat omilta tytäryhtiöiltä. Nämä harjoittavat liiketoimintaa ja ovat alttiina normaaleille markkinatalouden riskeille. Saamisiin liittyviä merkittäviä luottotappioriskejä ei ole tiedossa. Lisäksi kaupunki on taannut huomattavilla summilla lähinnä konserniyhteisöjen lainoja. Näihinkään liittyviä merkittäviä luottotappioriskejä ei ole tunnistettu.

Sijoitustoiminnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä periaatteita ja konsernijohtajan hyväksymää sijoitussuunnitelmaa. Näiden mukaisesti kaupunki ottaa toiminnassaan harkittuja riskejä, joista voi aiheutua tilapäisiä arvon muutoksia tai jopa pysyviä tappioita. Yksittäisen sijoitusriskin toteutumisella ei kuitenkaan olisi mainittavaa vaikutusta kaupungin talouteen.

Kokonaisarvio

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutus sujui hyvin vuonna 2021, vaikka maailmanlaajuinen koronaviruspandemia vaikutti edelleen joiltain osin resurssien käyttöön ja tehtävien priorisointiin. Koronaviruspandemian hoitamiseen liittyvät tehtävät priorisoitiin luonnollisesti ensisijaisiksi kehittämishankkeisiin nähden. Vaikka talousarviossa asetettuja tavoitteita ei kaikilta osin saavutettukaan ja yksittäisiä riskejä konkretisoitui, onnistuttiin tehdyillä toimenpiteillä varmistamaan, ettei kaupunkikonsernin toiminnassa toteutunut merkittäviä riskejä.

Ympäristö- ja ilmastotekijät

Kaupungin talouden ja toiminnan kannalta olennaiset ympäristö- ja ilmastotekijät liittyvät eri yksiköiden, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen toimiin hyvän ja terveellisen ympäristön turvaamisen suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa sekä kaupungin ympäristö- ja ilmastositoumusten ja -sopimusten toteuttamisessa.

Kaupunkistrategian mukaisia ympäristöpolitiikan linjauksia hiilineutraalista ja kestävästi kasvavasta kaupungista edistettiin toimintavuonna 2021 erityisesti Kestävä Tampere 2030 -ohjelman tuella. Kaupungin yksiköt toteuttivat elokuussa 2020 kaupunginhallituksessa hyväksytyt Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteitä. Keväällä 2021 avattiin Tampereen ilmastovahtipalvelu, jossa tiekartan toimenpiteiden toteutumista voi seurata

Kestävä Tampere 2030 -linjaukset

Kestävän liikkumisen ja kaupunkirakenteen osalta merkittävin tapahtuma oli raitiotien ensimmäisen osan liikennöinnin aloittaminen. Lisäksi kestävä liikkumisen osalta jatkettiin jalankulku- ja pyöräteiden parantamista. Myös kaupunkipyöräjärjestelmä otettiin käyttöön. Kestäviä kulkutapoja edistettiin myös esimerkiksi uusilla ja parannetuilla pyöräliikenteen reiteillä ja ratkaisuilla. Joukkoliikenteessä lisättiin palvelutarjontaa käynnistyneen ratikkaliikenteen lisäksi myös bussiliikenteeseen. Kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelma SUMP hyväksyttiin ja sen toimenpiteitä käynnistettiin.

Kestävää asumista ja rakentamista toteutettiin kilpailuttamalla puitesopimus rakennushankkeen elinkaaren hiilijalan-

ja -kädenjäljen, elinkaarikustannusten ja investoinnin kustannusarvioin laskentaan sekä elinkaaripalveluille. Kaupungin kiinteistökannan energiankulutusta seuraava järjestelmä otettiin käyttöön. Olemassa olevan kiinteistökannan korjausten yhteydessä parannettiin energiatehokkuutta. Lämmön ja sähkön kulutuksen pienentämiseksi kehitettiin taloautomaatiota ja kysynnän jouston ratkaisuja piensaneerauksina. Tampere sai Julkisen puurakentamisen edelläkävijä -kunniamaininnan. Melusuojausten rakentamisella parannettiin asuin- ja virkistysalueiden viihtyvyyttä. Vesijohto- ja viemäriverkoston saneerausta sekä uusin runkoviemäryhteyksien rakentamista jatkettiin järjestelmällisesti.

Energian kestävä tuotannon ja kulutuksen osalta toteutettiin useita uusiutuvan energian hankkeita: polttoon perustumattoman kaukolämmön ja hiilen talteenoton selvitykset alkoivat, Naistenlahden voimalaitoksen saneeraus edistyi ja Koukkujärven biokaasulaitos valmistui. Vuonna 2021 kaupungin rakennusten kaukolämmöstä 30 prosenttia ja sähkönkulutuksesta 100 prosenttia otettiin puhtaasti uusiutuvana energiana. Älykäs kaukolämpö otettiin käyttöön noin 30 kaupungin julkisessa rakennuksessa. Sähkölaitos aloitti valmistelut Hatanpään Valtatie 30 datasalien hukkalämmön talteenottoa ja jatkokäyttöä varten. Sähköverkkoon kytkettyjen aurinkopaneelien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 28 prosenttia. Ilokkapuiston aurinkoenergiayhteisön rakentaminen alkoi. Lisäksi kehitettiin ja pilotoitiin öljylämmityksestä luopumisen neuvontakonsepti.

Kestävää kulutusta ja materiaali-taloutta edistettiin hyväksymällä maa-ainesten hyötykäytön toimintamalli. Maa-ainestiedon hyödyntämisen ja koostamisen avuksi kehitettiin paikkatietopohjainen massatietokanta. Uusiomateriaaleista betonimursketta hyödynnettiin soveltuviissa rakentamiskohteissa. Kaupunkikonsernin kiertotaloussuunnitelman valmistelu alkoi. Infraurakoille laadittiin ja pilotoitiin kiertotalouden mukaiset hankintakriteerit sekä valmistettiin infraurakoitsijoille määrämuotoinen ympäristösuunnitelmapohja. Asukkaille järjestettiin säännöllisiä, ilmasto- ja ympäristöaiheisia keskustelutilaisuuksia suomeksi ja englanniksi. Asukkaille ja taloyhtiöille tarjottiin ilmaista ja puolueetonta energianeuvontaa. Yrityksille ja yhteisöille suunnattu Tampereen seudun ilmastokumppanuustoiminta jatkui yli 90 yrityksen voimin.

Kestävän kaupunkiluonnon osalta kartoitettiin ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen toimia sekä aloitettiin kaupungin sopeutumis suunnitelman valmistelu. Tampereen luonnon monimuotoisuusohjelman valmistelu edistyi. Hiilinielujen vahvistamiseksi kirjattiin toimenpiteitä kaupungin metsien hoidon toimintamalliin sekä metsitettiin meluvalleja Lahdesjärvellä ja Hallilassa. Viherkerrointa käytettiin kaikissa soveltuviissa asemakaavoissa. Tampereen Vesi jatkoi Kämenniemen Mikkolanlammen kunnostamisprojektia sitomalla vedessä olevaa fosforia kemikalioinnilla. Merkittäviä ympäristövahinkoja ei vuonna 2021 tapahtunut.

Kestävä Tampere 2030 -linjausten seuranta-indikaattoreita

	2017	2018	2019	2020	2021
Aluekeskuksiin ja joukkoliikenneväyhykkeille vahvistuneiden asemakaavojen asuin kerrosalan osuus, %	59	77	21	70	94
Täyssähköautojen ensirekisteröintien määrä Tampereella, kpl	17	31	85	179	388
Puurakentamisen osuus uudisrakentamisessa asuin kerrostalojen kantavassa rakenteessa, %		4	6	14	10
Energialuokka A:n osuus uusista asuinrakennuksista, %		16	19	23	18
Uusiutuvan energian osuus Sähkölaitoksen tuotannossa, %	47	44	45	51	46
Tampereen alueella sähköverkkoon asennetut aurinkopaneelijärjestelmät, kpl	132	214	380	555	710
Ympäristökriteerejä sisältävien hankintojen osuus kaikista kaupungin hankinnoista, %	25	33	39	23	29
Asumisessa syntyvän sekajätteen määrä, kg/asukas	173	168	165	167	167
Kaupungin metsien vuosittainen kasvu, 1000 m ³		52	47	47	46
Kaupungin metsien vuosittainen hakkuupoistuma, 1000 m ³		17	20	16	12

Ilmastobudjetti

Päästöbudjetin toteuma

Ilmastopäästöjen kehitystä seurataan päästöbudjetissa. Tampereen alueelliset ilmastopäästöt laskivat 2010-luvun alussa, mutta pysyivät tasaisina vuosina 2015–2019. Vuosittainen vaihtelu johtuu pääosin sään aiheuttamasta lämmitystarpeen muutoksesta sekä taloussuhdanteista.

Vuonna 2020 ilmastopäästöt olivat pienemmät kuin koko 2010-luvulla. Tampereen alueelliset päästöt olivat CO₂-raportin mukaan 866 kt CO₂e, mikä on 33 % vähemmän kuin vuonna 1990. Verrattuna budjettiin (839 kt CO₂e) päästöt kuitenkin ylittyivät 37 kt CO₂e. Kuvassa esitetään vahvistetut alueelliset ilmastopäästöt vuoteen 2020 saakka ja budjetoituja päästöjä tuleville vuosille. Päästötaulukossa on sama numeroina sekä vahvistamattomia ennakkotietoja vuoden 2021 päästöistä.

Rakennusten lämmityksessä kaukolämmön ja lämmityssähkön kehitys on oikealla uralla tavoitteeseen nähden. Erillislämmityksen päästöt olivat ennakoarviota alemmat, mikä antaa syytä uskoa, että tavoite voidaan saavuttaa. Toisaalta pandemiasulkujen aiheuttamat muutokset rakennusten käyttöön tuovat arvioihin epävarmuutta. Lämmityksen päästöihin vaikuttavat myös sääolosuhteet. Vuosi 2020 oli hyvin lauha ja vuosi 2021 kylmä. Ennakkotietojen mukaan kaukolämmön päästöt nousevat 2021 yllättävän paljon, joten laskentaa on syytä vielä tarkistaa ja analysoida.

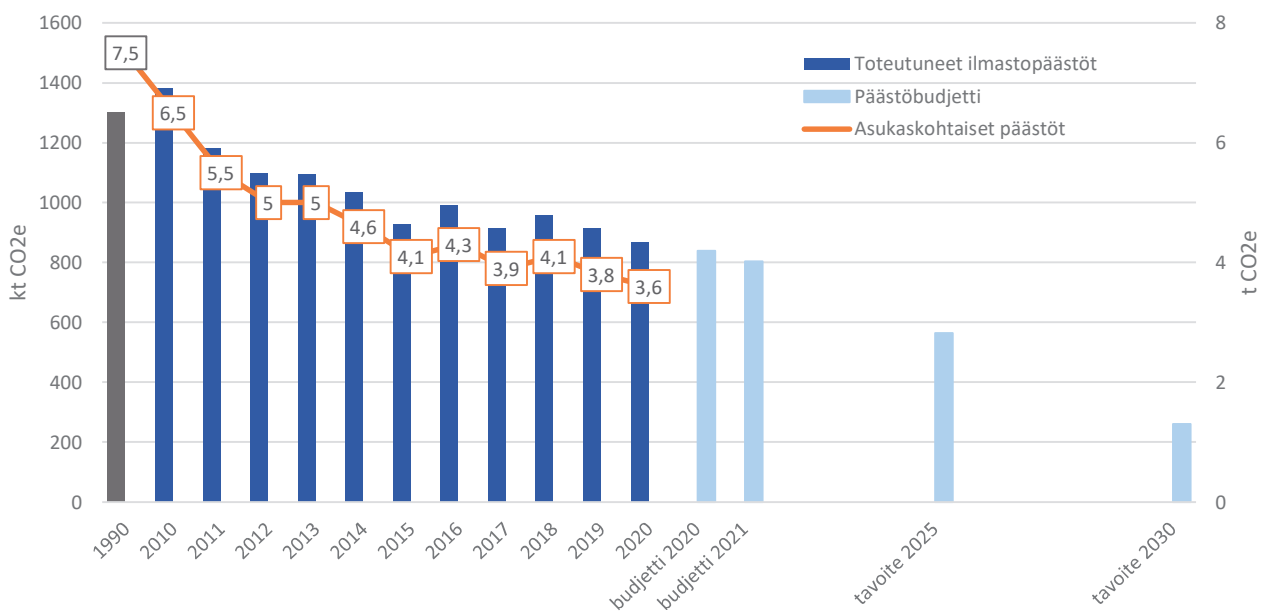
Liikenteen ilmastopäästöt laskivat hieman vuonna 2020, mutta ovat silti 15 % budjettia suuremmat. Liikennesuoritteet muuttuivat merkittävästi vuonna 2020 pandemiarajoitusten seurauksena. VTT:n Lipasto-mallin mukaan kaupungin kaduilla ajettut kilometrit lisääntyivät yli 10 % ja maanteillä ajettut kilometrit vähenivät melkein 7 %. Liikenteen ennakkotiedot ovat usein

epävarmoja ja nyt kriisin aiheuttamien muutosten vuoksi hyvin vaikeat ennustaa.

Muun sähkönkulutuksen sekä teollisuuden sähkönkulutuksen päästöt ovat hyvässä laskussa. Sähkötuotannon päästöt laskevat koko Suomessa ja Tampereella asukaskohdainen sähkönkulutus on laskenut noin prosentin vuodessa. Teollisuuden sähkönkulutuksen tarvitsee tehostua vain vähän, jotta tavoitteeseen päästään.

Teollisuuden ja työkoneiden päästöt ovat poikkeuksellisen korkealla tasolla vuonna 2020. Syistä on vasta vähän tietoa, mutta ainakin asuntorakentamisessa oli merkittävää kasvua, mikä lisää työkoneiden päästöjä.

Jätteiden ja jätevesien ilmastopäästöt eivät yllättäen vähene juuri ollenkaan. Suurin osa näistä päästöistä on peräisin olemassa olevilta kaatopaikoilta. Laskentaa, tavoitetta ja ennustetta tarkistetaan kevään 2022 aikana.

Tampereen toteutuneet ilmastopäästöt, päästöbudjetit ja -tavoitteet sekä asukaskohtaisten päästöjen kehitys

	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ero budjettiin	Budjetti 2020	Ennako 2021	Budjetti 2021	Tavoite 2030
Kaukolämpö	265 000	242 700	7 300	250 000	300 200	236 000	28 000
Erillislämmitys	63 600	52 000	12 000	64 000	59 800	60 000	4 000
Lämmityssähkö	23 300	17 200	3 800	21 000	19 200	20 000	7 000
Liikenne	238 200	231 200	-30 200	201 000	224 400	192 000	115 000
Muu sähkönkulutus	111 000	88 200	19 800	108 000	79 700	105 000	40 000
Teollisuuden sähkönkul.	25 700	17 700	4 300	22 000		20 000	7 000
Teollisuus ja työkoneet	104 000	138 000	-37 000	101 000		99 000	39 000
Maatalous	6 500	6 500	500	7 000	6 700	6 500	5 000
Jätteet ja jätevedet	76 900	72 600	-7 600	65 000	72 600	65 000	15 000
Yhteensä	914 200	866 000	-27 000	839 000		803 500	260 000
Päästövähennys verrattuna vuoteen 1990	-30%	-33%		-35%		-38%	-80%

Vahvistettu Tampereen alueella syntyneiden kasvihuonekaasupäästöjen toteuma sektoreittain vuosilta 2019–2020 sekä ennakkotieto vuodelle 2021, päästöbudjetit 2020 ja 2021 ja tavoite 2030. Yksikkö: hiilidioksidiekvivalenttonni (t CO₂e). Päästölaskenta ja sektorijako noudattavat CO₂-raportin laskentamenetelmää sillä erotuksella, että sektori ”kuluttajien sähkönkulutus” on otsikoitu ”muu sähkönkulutus” ja ”maalämpö” sisältyy lämmityssähköön.

Ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuma

Vuoden 2021 talousarvioon sisältyneessä ilmastobudjetissa esitettiin ensimmäistä kertaa ilmastotoimien taloussuunnitelma eli ne ilmastotoimille suunnatut resurssit, jotka oli mahdollista eritellä talousarviossa. Kaupunkiorganisaation (sis. liikelaitokset) toimintamenojen osalta ilmastotoimien taloussuunnitelma oli noin 4,9 milj. euroa, josta toteutui vajaa 3,4 milj. euroa. Ero selittyy pääosin kävely- ja pyöräteiden kunnossapidon, kaupunkipyöräjärjestelmän sekä rakennuskannan hiilijalanjäljen laskennan, seurannan ja korjaamisen alhaisempana toteutumisena.

Kaupunkiorganisaation toteutuneet ilmastoinvestoinnit olivat noin 9 milj.

euroa, joka alitti talousarvion noin 2,1 milj. euroa. Tämä johtuu pääosin siitä, ettei Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen arvioiduille sähköbussikaluston uusintainvestoinneille ollutkaan perustetta koronapandemian vuoksi. Lisäksi uusiutuvan energiantuotannon investointeja toteutettiin arvioitua vähemmän talonrakennusinvestointien yhteydessä, ja kävely- ja pyöräteiden parantamisen sekä liityntäpysäköinnin investoinnit alittivat arvion.

Tytäryhteisöjen osalta toteutuneet ilmastoinvestoinnit olivat noin 130 milj. euroa, joka ylittää talousarvion 18 milj. euroa. Ero selittyy raitiotien investoinneilla, joissa ei ollut vielä talousarviovaiheessa mukana osan 2 arvioita,

koska siitä ei ollut olemassa kaupunginvaltuuston toteutus päätöstä ilmastobudjettia laadittaessa. Pirkanmaan Jätehuollon osalta talousarviossa olleet erät siirtyivät vuodelle 2022 koronasta johtuvien komponenttien saatavuuspulan vuoksi.

On huomioitava, että ilmastotoimien taloussuunnitelman toteutuneen erät sisältyvät myös ympäristötilinpäätökseen. Ympäristötilinpäätöksessä raportoidaan kuitenkin ilmastotoimien taloussuunnitelmaa kattavammin kaikki ympäristönsuojeluun liittyvät erät, ei vain ilmastonsuojeluun liittyviä. Lisäksi ympäristötilinpäätös on tarkempi, sillä siinä raportoidaan myös ne erät, joita ei ole eritelty talousarviossa.

Ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuma	TP 2021	TA 2021	Ero
	1000 EUR	1000 EUR	1000 EUR
Kaupunkiorganisaatio - toimintameno	-3 361	-4 892	1 531
Ilmastonmuutoksen hillintä	-657	-1 176	519
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	0	0	0
Kestävän liikkumisen edistäminen	-2 704	-3 716	1 012
Kaupunkiorganisaatio - investoinnit	-8 976	-11 093	2 117
Ilmastonmuutoksen hillintä	-4 477	-4 270	-207
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	-1 543	-793	-750
Kestävän liikkumisen edistäminen	-2 956	-6 030	3 074
Tytäryhteisöt - investoinnit	-129 772	-111 762	-18 010
Ilmastonmuutoksen hillintä	-65 061	-68 562	3 501
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	0	0	0
Kestävän liikkumisen edistäminen	-64 711	-43 200	-21 511

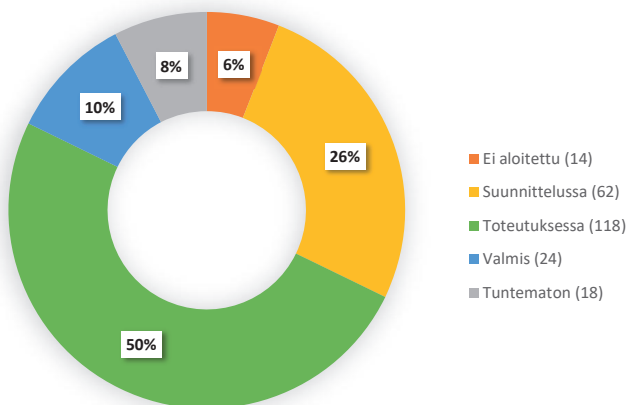
Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toteuma

Elokuussa 2020 kaupunginhallituksen hyväksymän Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteiden seurantaan avattiin maaliskuussa 2021 kaikille avoin verkkopalvelu, Tampereen ilmastovahti. Ensimmäisen vuoden aikana hiilineutraalisuustiekartan 236 toimenpiteestä saatiin valmiiksi 10 %. Puolet toimenpiteistä on toteutuksessa, neljännes suunnittelussa ja 6 %

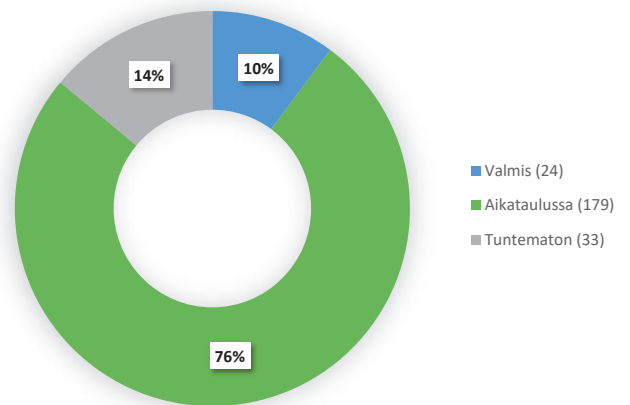
toimenpiteistä ei ole vielä aloitettu. Toimenpiteistä 76 % raportointiin olevan aikataulussa. Toimenpiteet on aikataulutettu valtuustokausittain. Kuluvalle valtuustokaudella on arvioitu valmistuvan 158 toimenpidettä.

Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartta sisältää kaupunkiorganisaation toimenpiteitä, joiden avulla Tampere pyrkii saavuttamaan hiilineutraalisuustavoitteensa vuoteen 2030 mennessä. Tiekarttaa päivitetään kahden vuoden välein.

Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteiden valmiusaste

Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteiden aikataulu

Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat

Korruptiolla tarkoitetaan toimivallan tai vaikutusvallan väärinkäytöstä edun tavoittelemiseksi tai haitan aiheuttamiseksi. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Julkishallinnon toimintaa säätelevät lait ja Tampereen kaupungin sisäiset ohjeet tarjoavat luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja muulle henkilöstölle tukea korruption torjuntaan. Eettisesti kestävä toimintakulttuurin rakentaminen edellyttää korruption riskien tunnistamista ja analysointia, tavoitteellista johtamista sekä määräysten ja ohjeiden toimeenpanoa. Korruption torjunta on ennen kaikkea viranomaisen perustyötä. Valtioneuvoston selvityksissä korruption keskeisiksi riskialueiksi on todettu julkiset hankinnat, maankäytön suunnittelu, rakentaminen sekä poliittinen päätöksenteko.

Lahjonnalla tarkoitetaan lahjuksen tai muun perusteettoman edun saamista tai edes sen mahdollisuuden pyytämistä, tarjoamista, antamista, vaatimista tai hyväksymistä joko suoraan tai välillisesti siten, että se vaikuttaa joko kohdehenkilön tehtävien asianmukaiseen suorittamiseen tai siihen, miltä hänen toimintansa ulkopuolisista vaikuttaa.

Hallintolain hallinnon oikeusperiaatteiden mukaisella toiminnalla jokainen päätöksiä valmisteleva ja esittelevä sekä päätöksiä tekevä voivat varmistaa, että korruptioriskejä hallitaan. Hallinnon oikeusperiaatteiden noudattaminen on perustavanlaatuinen osa viranomaisen toimintaa. Oikeusperiaatteiden toteutumista käytännön toiminnassa tulee arvioida, ja niiden rikkomuksiin tulee puuttua johdonmukaisesti. Tilivelvollinen toimielin ja viranhaltijajohto vastaavat toiminnan lainmukaisuudesta, tuloksellisuudesta, hallinnosta, taloudesta ja toiminnan läpinäkyvyydestä. Näistä vastatakseen toimijoiden on myös suunniteltava ja toteutettava käytännön toimenpiteet, joilla toimintaa valvotaan. Valvonta on

erottamaton osa johtamista, eikä sitä voi jättää toteuttamatta esimerkiksi resurssien vähäisyyden vuoksi. Tämä arviointi ja puuttuminen ovat osa tilivelvollisten valvontavastuuta.

Kaupunki on ohjeistanut hallinnon toimintaa useilla ohjeilla ja määräyksillä, esimerkiksi Tampereen kaupungin eettiset toimintaperiaatteet (valtuusto 13.11.2017 § 304), Tampereen kaupungin hankinnan periaatteet (kaupunginhallitus 2.9.2019 § 369), Tampereen kaupungin hankintaohje (konsernijohdaja 7.3.2019 § 40), Tampereen kaupungin hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta (kaupunginhallitus 25.11.2019 § 501) ja Vieraanvaraisuus, edut ja lahjat (konsernijohdaja 27.9.2017 § 108). Valvonnan riippumattomuuden turvaamiseksi Tampereen kaupungin tytäryhteisöjen konserniohjeen (kaupunginvaltuusto 16.12.2019 § 206) mukaan tytäryhteisöjen ja säätiöiden johtoon tai hallitukseen kuuluvat henkilöt eivät voi kuulua Tampereen kaupungin konsernijohdantoon eivätkä valvonnasta vastaaviin toimielimiin.

Korruptioriskien hallitsemista on kehitetty vuoden 2021 aikana mm. kehittämällä riskienhallinnan toimintatapoja sekä lisäämällä toiminnan läpinäkyvyyttä hankinta- ja sopimustoiminnassa. Hallinnon avoimuutta lisätään myös julkaisemalla verkkosivuille aiempaa enemmän viranhaltijapäätöksiä. Lisäksi päätösten saavutettavuutta ja selkeyttä on parannettu. Vuoden 2021 aikana on suunniteltu ilmoittajansuojelua koskevan sääntelyn mukaisen ilmoituskanavan käyttöönottoa ja ilmoituksen selvittämiskäytäntöjä. Kansallinen lainsäädäntö tulee voimaan arviolta vuoden 2022 aikana. Ilmoituskanavan tunnetuksi tekeminen mahdollisimman laajasti organisaatiossa lisää sen hyödyllisyyttä korruption torjunnan välineenä. Hallinnon oikeusperiaatteiden tuntemusta kaupunkiorganisaatiossa on pyritty lisäämään korostamalla sekä luottamushenkilöiden että hallintohenkilöstön koulutuksissa hallinnon

oikeusperiaatteita sekä hallintolain päätöksentekoa koskevia säännöksiä.

Eettisten periaatteiden arviointia toteutetaan jatkossa säännöllisesti, ja seuraavan kerran tuloksista raportoidaan sisäisen valvonnan selonteon yhteydessä keväällä 2023. Muiden periaatteiden ja ohjeiden toimeenpanoa on arvioitu ja kehitetty myös sisäisten tarkastusten avulla. Sisäinen tarkastus raportoi jatkossa suoraan kaupunginhallitukselle.

Vieraanvaraisuus, edut ja lahjat -konsernimääräyksen tarkoituksena on vastata siihen, mitä asioita kaupungin viranhaltijoiden ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden on otettava huomioon, jos he tarjoavat tai heille tarjotaan etuisuuksia sidosryhmäyhteistyössä tai muussa toiminnassa. Rajanveto sallitun ja kielletyn edun vastaanottamisen välillä ei ole yksiselitteinen, joten ensisijaisesti kaupungin henkilöstöltä ja luottamushenkilöiltä edellytetään ohjeen mukaan pidättyvyyttä. Konsernimääräys antaa hyvät lähtökohdat oikein toimimiselle, mutta sen toimeenpano edellyttää suunnitelmallista johtamista, koulutusta ja tiedottamista. Hallintoyksikkö tarjoaa aiheesta käytännönläheistä koulutusta kaupungin toimintayksiköille.

Yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia edistetään kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla, joka perustuu tasa-arvolakiin, yhdenvertaisuuslakiin sekä Eurooppalaiseen peruskirjaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta paikallishallinnossa. Ihmisoikeusriskejä voidaan hallita entistä kattavammin myös hankintatoimen uudistamisen yhteydessä toteutettavilla riskiarvioinneilla esimerkiksi tavara- ja rakentamispalveluhankinnoissa. Hankinnoissa on mahdollista velvoittaa yhä useammin tarjoajilta tietoja alihankkijoista ja siitä, miten ne noudattavat ympäristö-, sosiaalisia ja työoikeusveloitteitaan.

SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on johdon ja esimiesten toteuttamaa arjen johtamistyötä, joka perustuu lakiin, kaupunkistrategiaan ja eettisiin periaatteisiin. Jokaisen luottamushenkilön, johtajan ja esimiehen tulee johtaa näytämällä hyvää esimerkkiä. Heidän tulee suunnitella ja toteuttaa johtamissaan toimintaprosesseissa valvontatoimet, joilla edistetään tavoitteiden saavuttamista sekä ennaltaehkäistään resurssien tuhlaamista ja väärinkäytöksiä. Johto ja esimiehet ovat vastuussa siitä, että heidän alaisessaan toiminnassa noudatetaan lakia, kaupungin omia määräyksiä, sääntöjä ja ohjeita. Tämä edellyttää yksiselitteistä ja selkeää tehtävien ja toimivallan määrittelyä sekä jatkuvaa kouluttamista ja viestintää. Kun havaitaan epäkohtia, virheitä tai poikkeamia, niihin tulee aina puuttua tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta organisaation johtamislinja pysyy yhdenmukaisena ja ennakoitavana. Johto ja esimiehet ovat vastuussa toiminnan jatkuvasta parantamisesta toimintaympäristön muutosten keskellä. Sisäisellä valvonnalla varmistetaan, että kaupungin päätökset perustuvat riittävään tietoon, toiminta on lain ja kaupungin päätösten mukaista, ja että omaisuudesta ja resursseista huolehditaan.

Tämä selonteko perustuu konsernihallinnon, kaupungin palvelualueiden ja -ryhmien, liikelaitosten, sekä lauta- ja johtokuntien sisäisen valvonnan itsearviointeihin. Johtopäätökset perustuvat myös sisäisen tarkastuksen toimintavuoden aikana tekemiin tarkastuksiin.

Hallinto- ja johtamiskulttuuri

Tampereen kaupungin hallinto- ja johtamiskulttuuri perustuu kuntalain, hallintolain sekä muiden säännösten lisäksi kaupungin toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, sääntöihin sekä ohjeistettuihin toimintatapoihin. Erityinen vastuu hallinto- ja johtamiskulttuurin

luomisessa, viestinnässä, toimeenpanossa, ylläpitämisessä ja poikkeamiin puuttumisessa on ylimmällä johdolla, johtavilla viranhaltijoilla ja esimiehillä.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt päätöksen Tampereen kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Päätöksellä valtuusto ohjaa koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttää, että kaupungin ja sen tytäryhteisöjen kaikissa toiminnoissa on oltava riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Sisäisen valvonnan tehtävät ja vastuut on määritelty kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä sekä toimintasäännöissä.

Hallintosäännön määräysten mukaisesti tilivelvolliset toimielimet vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Konsernihallinnon, palvelualueiden sekä liikelaitosten johtavien viranhaltijoiden velvollisuutena on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpano vastuualueillaan ja siihen liittyvä viestintä ja raportointi toimielimille.

Kaupunginhallitus huolehtii kuntalain mukaisesti kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ohjaa ja valvoo kuntalain ja valtuuston päättämien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaisesti kaupungin, sen palvelualueiden, liikelaitosten ja muiden toimintayksiköiden vastuulla olevan toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja tuloksellisuutta. Tampereen kaupunginhallitus on antanut Hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta -määräyksen, joka perustuu kuntalain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan säännöksiin sekä kaupunginvaltuuston hyväksymiin Tampereen kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaupungin toimintaa ohjaamaan eettiset periaatteet. Niiden tarkoituksena on ohjata kaupungin eri toimijoiden päätöksentekoa, toimintaa ja vuorovai- kutusta kaupungin työpaikoilla, luottamustoimissa ja julkisuudessa. Eettisillä toimintaperiaatteilla edistetään lisäksi kuntalaisten luottamusta julkisten varojen käyttöön ja hyvään hallintoon Tampereen kaupunkikonsernin toiminnassa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan toteutus on vastuu- tettu kaupunginvaltuuston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -päätöksessä sekä kaupungin hallinto- ja toimintasäännöissä. Kaupunginhallitus valmistelee ja kokoaa talousarvion laadinnan osana kokonaiskuvan kaupunkikonsernin riskeistä ja menettelytavoista keskeisten riskien hallitsemiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Konsernihallinto, palvelualueet ja liikelaitokset ovat velvollisia käsittelemään talousarvion sekä palvelu- ja vuosisuunnitelmien laadinnan osana kokonaiskuvan toimintaansa liittyvistä merkittävimmistä riskeistä, niiden hallinnasta ja toiminnan valvontamenettelyistä. Riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta seurataan ja arvioidaan säännönmukaisesti talousarvio- vuoden aikana ja sen tuloksellisuudesta raportoidaan osana välitilinpäätöksiä ja tilinpäätöstä.

Riskienhallinnan perustana ovat kaupunkistrategia, talousarvion toiminnan ja talouden tavoitteet, palvelu- ja vuosisuunnitelmat, toimintaympäristön analysointi, johtamisperiaatteet sekä eettiset periaatteet. Konsernihallinto, palvelualueet ja liikelaitokset ylläpitävät ajantasaista toimintaympäristöanalyysiä ja siitä johdettua riskiprofilia toiminnastaan. Vuonna 2021 otettiin koko kaupunkiorganisaatiossa käyttöön riskienhallinnan tietojärjestelmä Gra-

nite, jonka avulla saatiin luotua kokonaisvaltainen ja reaaliaikainen näkymä koko kaupungin ja sen eri toimintayksiköiden riskeihin ja riskienhallinnan tilaan. Järjestelmä mahdollistaa reaaliaikaisen riskiraportoinnin ja sen avulla johto voi seurata myös vastuullaan olevien riskien hallintakeinojen toteutusta. Riskianalyseissa määriteltyjen riskien hallintatoimenpiteiden avulla kaupungin toimintaan liittyvät keskeiset riskit hallitaan suunnitelmallisesti ja ennakoivasti.

Johdon ja esimiesten valvontatoimenpiteet

Kaupunginhallituksen Hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta -määräyksessä on kuvattu keskeisimpiin prosesseihin sisältyvät roolit ja valvontatoimenpiteet. Kaupungin konsernimääräyksillä ja ohjeilla on täydennetty hallinnon ja talouden hoidon menettelytapavaatimuksia.

Eryteisesti kaupungin sopimusten hallintaa ja hankintatoimintaa on kehitetty vuoden 2021 aikana kehittämällä sopimushallinnan ohjeistusta, toimintamalleja ja järjestelmiä. Myös hankintakoulutusta on järjestetty useille toimintayksiköille. Tavoitteena on, että hankintatoimen organisointi ja sopimushallinnan työkalut mahdollistavat jatkossa entistä tuloksellisemman ja läpinäkyvämmän sopimusten kilpailuttamisen, johtamisen ja valvonnan. Kehittäminen jatkuu edelleen vuonna 2022.

Viestintä ja raportointi

Viestintä ja raportointi ovat olennainen osa johtamisen, toiminnan suunnittelun ja arvioinnin, sekä valvonnan ja riskienhallinnan kokonaisuutta. Viestinnän keinoin välitetään oikeaa ja ajantasaista tietoa kuntalaisille, henkilöstölle ja eri sidosryhmille kaupungissa valmisteilla olevista asioista, päätöksistä ja vaikuttamismahdollisuuksista. Tilivelvolliset toimielimet, johtavat viranhaltijat ja esimiehet ovat velvollisia järjestämään oikean ja riittävän sisäisen ja ulkoisen viestinnän ja raportoinnin, jotta he kykenevät asianmukaisesti valvomaan vastuullaan olevaa toimintaa ja sen riskienhallintaa. Viestinnän ja

raportoinnin toimeenpano on ohjeistettu kaupunginhallituksen Hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta -määräyksessä sekä mm. talouden ja investointien raportoinnin ja viestinnän yksityiskohtaisemmissa ohjeissa.

Kaupunkistrategiassa määritellyt vuositavoitteet sekä palvelu- ja vuosisuunnitelmat ohjaavat kaupungin toimintayksiköiden viestintää ja raportointia. Raportointi mahdollistaa tilivelvollisten toimielinten ja johdon vastuulla olevan valvonnan, toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisen seurannan sekä korjaavien toimenpiteiden ajantasaisen määrittelyn tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpano edellyttää jatkuvaa kouluttamista sekä johdon ja esimiesten viestintää sisäisen valvonnan välttämättömyydestä.

Seuranta

Sisäisen tarkastuksen havainnot raportoidaan suoraan kaupunginhallitukselle, pormestarille ja konsernijohtajalle. Näin varmistetaan, että ylin johto saa tiedon sisäisen valvonnan heikkouksista, ja voi ryhtyä toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi. Vuoden 2021 aikana uudistettiin sisäisen tarkastuksen organisointia ja raportoinnin käytäntöjä.

Vuoden 2021 aikana on suunniteltu myös ilmoittajansuojelua koskevien säännösten toimeenpanoa kaupungissa. Ilmoittajansuojelulain voimaantulon jälkeen kaupungilla on käytössä väärinkäytösten ilmoituskanava, johon on mahdollista ilmoittaa kaupungin toiminnassa havaituista rikkomuksista. Sisäinen tarkastus hallinnoi riippumattomasti ilmoituskanavaa ja kehittää ilmoitusten käsittelyprosessia. Ilmoituskanavan kautta saatava informaatio voi auttaa kehittämään organisaatiokulttuuria, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Vuoden 2022 aikana on tavoitteena uudistaa sisäisen valvonnan arviointia vuorovaikutteisesti niin, että arviointitieto tuottaisi mahdollisimman paljon hyötyä yksiköille sisäisen valvonnan kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen ja keskeisiä tuloksia

Tampereen kaupunki on järjestänyt riippumattoman sisäisen tarkastuksen toiminnon. Sen tehtävänä on arvioida riskiperustaisesti hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta. Sisäisen tarkastuksen toimintaa organisoitiin uudelleen vuoden 2021 aikana. Sisäisen tarkastus toimii kaupunginhallituksen ja konsernijohtajan alaisuudessa ja raportoi havainnoistaan tarkastuskohdeiden lisäksi suoraan kaupunginhallitukselle, pormestarille ja konsernijohtajalle.

Sisäinen tarkastus on tarkastanut toimintayksiköiden ja toiminnan johtamis-, riskienhallinta- ja valvontaprosesseja. Vuonna 2021 tarkastukset ovat kohdistuneet muun muassa hankinta- ja sopimustoimintaan, tietoturvaan ja tietosuojaan, omaisuushallintaan, avustustoimintaan, työhyvinvoinnin ja turvallisuuden johtamiseen, tavoitteiden toteutumisen raportointiin sekä laskujen käsittelyyn. Sopimusten käyttöön ja niiden valvontaan kohdistuvissa tarkastuksissa havaittiin olennaisia sisäisen valvonnan heikkouksia. Heikkoudet voivat johtaa siihen, että kaupunki ei johda ja valvo riittävästi jatkuvasti laajenevaa, sopimuksiin perustuvaa vastuullaan olevaa toimintaa, eivätkä markkinat kehity kaupungin edun mukaisesti. Hankinta- ja tilausosaamisen kehittäminen on edelleen tärkeää. Havaintojensa perusteella sisäinen tarkastus korostaa myös laadukkaan päätösvalmistelun merkitystä hyvän hallinnon edellytysten turvaajana. Arviointien ja tarkastusten perusteella tarkastusten kohteena olevat yksiköt ovat käsitelleet tarkastusraporteissa esitettyjä havaintoja ja suosituksia asianmukaisesti ja ryhtyneet tarvittaviin toimenpiteisiin.

Kaupunginhallituksen kokonaisarvio ja tunnistetut kehittämistarpeet

Kaupunginhallitus toteaa arvionaan, että kaupungin toiminnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tuottaneet pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon tuloksellisuuden näkökulmasta keskeisiksi arvioidut kehittämistarpeet ovat:

- päätösvalmistelun kehittäminen ja läpinäkyvyyden lisääminen,
- hankintatoimen resurssien riittävyyden varmistaminen sekä sopimus- ja tilaajaosaamisen ja -työkalujen parantaminen,
- konsernina toimimisen ja tarkoituksen täsmentäminen,
- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelmallinen kehittäminen yksiköiden johtamisessa ja käytännöissä.

TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TA 2022	Muutos TA 2022 / TP 2021
	1 000 euroa	1 000 euroa	1 000 euroa	1 000 euroa
Toimintatuotot	561 897	451 323	503 265	-58 632
Valmistus omaan käyttöön	8 588	6 039	3 610	-4 978
Toimintakulut	-1 886 482	-1 743 273	-1 922 693	-36 211
Toimintakate	-1 315 997	-1 285 911	-1 415 818	-99 821
Verotulot	1 117 483	1 035 323	1 115 800	-1 683
Valtionosuudet	360 780	394 568	366 636	5 856
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	6 601	6 238	5 907	-694
Muut rahoitustuotot	29 905	35 859	28 532	-1 373
Korkokulut	-16 753	-15 341	-17 309	-556
Muut rahoituskulut	-600	-1 294	-116	484
Vuosikate	181 418	169 442	83 632	-97 786
Poistot ja arvonalentumiset	-106 710	-105 867	-110 269	-3 559
Satunnaiset erät	0	264	0	0
Tilikauden tulos	74 709	63 839	-26 637	-101 345
Tilinpäätössiirrot	1 661	1 971	2 071	410
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	76 369	65 809	-24 566	-100 935
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	30	26		
Vuosikate/Poistot, %	170	160		
Vuosikate, €/asukas	743	703		
Asukasmäärä	244 223	241 009		

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Tuloslaskelman analysointi

Tilikauden tulos

Kaupungin tilikauden 2021 tulos oli 74,7 milj. euroa ylijäämäinen. Vuoteen 2020 verrattuna tulos parantui 10,9 milj. euroa. Edellisvuotta parempi tulos perustuu muiden toimintatuottojen ja verotulojen kasvuun. Toimintakate kasvoi 30,1 milj. euroa (2,3 %). Asukas-kohtaiseksi toimintakatteeksi muodostui 5 389 euroa, mikä on 1,0 prosenttia enemmän kuin vertailuvuonna. Netto-

menojen maltilliseen kasvuun vaikuttivat erityisesti poikkeuksellisen suuret omaisuuden myyntivoitot sekä valtion korona-avustukset sosiaali- ja terveyspalvelujen koronakustannuksiin.

Verotulot kasvoivat 82,2 milj. euroa (7,9 %) verorahoituksen kasvaessa kokonaisuudessaan 48,4 milj. euroa (3,4 %) edellisvuoteen verrattuna.

Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä toivat kaupungille 19,2 milj. euroa tuottoja, mikä oli 6,3 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Vuosikate toteutui 181,4 milj. eurona, mikä kattoi poistot 170-prosenttisesti. Edellisvuoteen verrattuna vuosikate parani 12,0 milj. euroa.

Tuotot

Kaupungin tuottojen kokonaismäärä oli yhteensä 2 076,6 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna kasvua syntyi 153,4 milj. euroa (8,0 %).

Toimintatuottoja kertyi 561,9 milj. euroa, mikä on 110,6 milj. euroa (24,5 %) edellisvuotista enemmän. Toimintatuotoilla katettiin noin 30 prosenttia toimintakuluista, mikä on 4 prosenttia enemmän kuin vertailuvuotena.

Myyntituotot (221,0 milj. euroa) toteutuivat 8,1 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Myyntituotot kasvoivat erityisesti Kaupunkiympäristön palvelualueella ja Tampereen Vesi liikelaitoksessa. Kaupunkiympäristön palvelualueella joukkoliikenteen lipputulot kasvoivat koronapandemiasta huolimatta. Lisäksi ympäristöterveyden kuntalaskutukseen tehtiin takautuva korjaus, jolla kuntien maksusuudet korjattiin sopimuksen mukaisiksi. Tampereen Veden osalta kasvua selittää tilikauden alussa tehdyt korotukset jäteveden käyttömaksuun, veden ja jäteveden perusmaksuihin sekä liittymismaksun yksikköhintaan.

Maksutuotot (99,1 milj. euroa) toteutuivat 1,0 milj. euroa edellisvuotta pienempinä. Laskua nähtiin erityisesti maankäyttösopimuskorvauksien tuotoissa.

Tukia ja avustuksia (85,0 milj. euroa) kertyi 48,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän, mikä johtui suurelta osin sosiaali- ja terveyspalveluiden korona-avustusten esittämisestä tuissa ja avustuksissa, kun vertailuvuonna korona-avustukset esitettiin vielä valtionosuuksissa.

Vuokratuotot (80,6 milj. euroa) kasvoivat edellisvuoteen nähden 5,2 milj. euroa. Merkittäväntä kasvu oli maa- ja vesialueiden vuokratuotoissa.

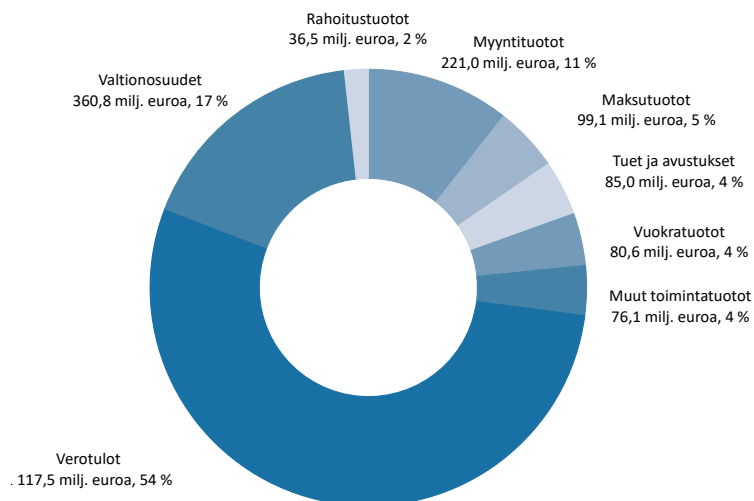
Muut toimintatuotot (76,1 milj. euroa) toteutuivat 49,9 milj. euroa edellisvuotta suurempina pysyvien vastaavien myyntivoittojen 47,8 milj. euron kasvun seurauksena. Merkittävimmät myyntivoitot muodostuivat Sote-kiinteistöjen (29,1 milj. euroa) ja Tammelan stadionin asuntotonttien (14,7 milj. euroa) myynnistä. Yhteensä pysyvien vastaavien myyntivoittoja kirjattiin tilikaudella 66,6 milj. euroa.

Verorahoitus toteutui 1 478,6 milj. eurona, mikä tarkoittaa 48,4 milj. euron (3,4 %) kasvua edelliseen tilikauteen nähden. Kunnallisverotuloja kertyi 896,8 milj. euroa, kiinteistöveroja 93,3 milj. euroa ja yhteisöverotuloja 127,5 milj. euroa. Kunnallisverotuloja kertyi 29,9 milj. euroa (3,4 %) vertailuvuotta enemmän. Kiinteistöverotulot kasvoivat edellisestä vuodesta 10,2 milj. euroa (12,2 %), mitä selittää vuonna 2020

kiinteistöverotuksessa käyttöönotettu verotuksen joustava valmistuminen. Muutoksen seurauksena verovuoden 2020 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta erääntyi vuonna 2021 noin 9,7 milj. euroa, mikä vaikuttaa vuosien 2020–2021 kiinteistöverojen vertailukelpoisuuteen. Yhteisöverotulojen 42,1 milj. euron (49,4 %) kasvu perustuu sekä yritysten erittäin suotuisaan talouskehitykseen, että kuntaryhmän koronapandemian vuoksi 10 prosenttiyksiköllä korotettuun määräaikaiseen jako-osuuteen, jonka vaikutus oli noin 30 milj. euroa. Valtionosuuksien määrä pieneni 33,8 milj. eurolla (8,6 %), mikä selittyy peruspalvelujen valtionosuuksien laskulla. Sosiaali- ja terveyspalveluiden korona-avustukset esitetään edellisvuodesta poiketen tuissa ja avustuksissa.

Rahoitustuotot toteutuivat 36,5 milj. eurona, mikä oli 5,6 milj. euroa vuoden 2020 toteumaa vähemmän. Korkotuottoja kertyi 6,6 milj. euroa ja muita rahoitustuottoja 29,9 milj. euroa. Suurimmat osinkotuotot kaupunki sai Tampereen Sähkölaitos Oy:ltä 20,0 milj. euroa ja Pirkanmaan Jätehuolto Oy:ltä 1,8 milj. euroa.

TUOTOT

Kulut

Kaupungin kulujen kokonaismäärä oli yhteensä 2 002,0 milj. euroa. Kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 142,2 milj. euroa (7,6 %).

Omana työnä valmistettuihin investintihyödykkeisiin liittyvät kulut sisältyvät tuloslaskelman toimintakuluihin ja niiden vaikutus tulokseen (8,6 milj. euroa) on eliminoitu valmistus omaan käyttöön -rivillä.

Toimintakulut toteutuivat 1 886,5 milj. eurona. Henkilöstökulut ja palvelujen ostot muodostivat 86 prosenttia toimintakulujen kokonaissummasta.

Henkilöstökulut toteutuivat 665,7 milj. eurona, mikä kattaa noin 35 prosenttia toimintakuluista. Henkilöstökuluja aktivoitiin taseeseen valmistus omaan käyttöön -erän kautta 1,0 milj. euroa. Edellisvuoteen verrattuna henkilöstökulut kasvoivat 36,7 milj. euroa (5,8 %) johtuen palkallisten henkilötyövuosien kasvusta, kunta-alan palkkaratkaisun vaikutuksista sekä sivukulujen kasvusta. Henkilöstökuluja on analysoitu tarkemmin toimintakertomuksen osiossa Henkilöstö.

Palvelujen ostot toteutuivat 949,8 milj. eurona, mikä oli 95,9 milj. euroa

(11,2 %) edellisvuotta enemmän. Palvelujen ostoista suoraan kuntalaisille hankittujen lopputuotepalvelujen eli asiakaspalvelujen osuus oli 604,7 milj. euroa (63,7 %). Asiakaspalvelujen ostot kasvoivat vertailuvuodesta 45,6 milj. euroa erityisesti palvelusetelikulujen ja laboratoriopalveluiden ostojen kasvun seurauksena. Palvelusetelien kustannukset kirjattiin aiemmin avustuksiin, mutta 1.1.2021 alkaen palvelusetelit kirjattiin palvelujen ostoihin. Laboratoriopalveluiden ostoja kasvattivat koronatestauksesta syntyneet kustannukset. Palvelujen ostojen kasvuun vaikutti myös psykiatrian avohoidon yksiköiden integraatio 1.1.2021 alkaen osaksi Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toimintaa.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän kulut (67,4 milj. euroa) kasvoivat 4,3 milj. euroa vertailuvuodesta. Hoitotarvikkeiden ostot (18,3 milj. euroa) olivat tilikauden merkittävin yksittäinen kuluerä.

Avustuskulut (105,1 milj. euroa) pienenevät 15,1 milj. euroa edellisvuodesta. Muutosta selittävät aikaisemmin avustuksiin kirjatut palvelusetelikustannukset, jotka kirjattiin 1.1.2021 alkaen palvelujen ostoihin. Avustukset yhteisöille olivat tilikaudella 27,4 milj. euroa

ja työmarkkinatuen kuntaosuus 30,9 milj. euroa. Kyseiset avustukset muodostivat lähes 56 prosenttia avustusten kokonaismäärästä.

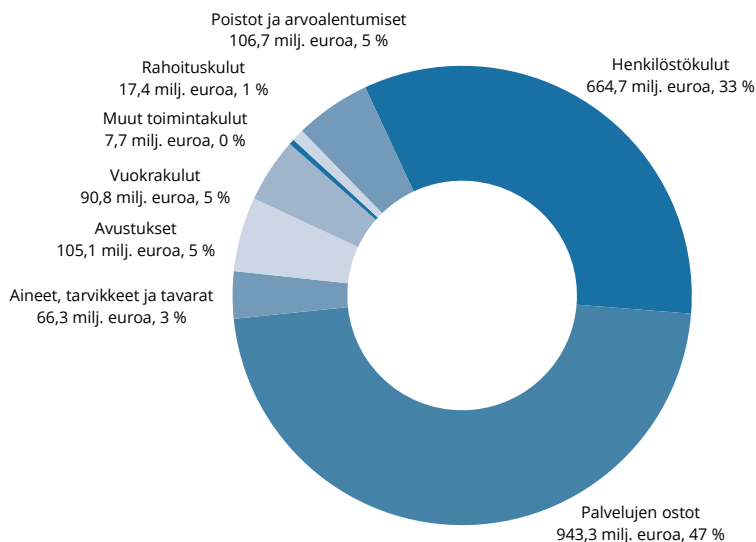
Vuokrakulut (90,8 milj. euroa) toteutuivat 18,9 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Vuokrakuluista 72,6 milj. euroa muodostui rakennusten ja huoneistojen vuokrasta. Vuokrakulujen kasvu selittyy Kaupunkiympäristön palvelualueen maksamien varikko-, infra- ja kalustovastikkeiden kasvulla johtuen raitiotiejärjestelmän 1. osan käyttöön-otosta.

Muut toimintakulut toteutuivat 7,7 milj. eurona.

Rahoituskulut (17,4 milj. euroa) toteutuivat 0,7 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Korkokulujen osuus rahoituskuluista oli 16,8 milj. euroa.

Poistot ja arvoalentumiset (106,7 milj. euroa) toteutuivat 0,8 milj. euroa edellistä vuotta suurempina. Suurimmat poistot kirjattiin rakennuksista sekä kiinteistä rakenteista ja laitteista. Arvoalentumisia pysyvien vastaavien hyödykkeistä kirjattiin 0,3 milj. euroa.

KULUT

Kuviossa esitetyistä summista on vähennetty Valmistus omaan käyttöön -erän kautta oikaistut kulut

TOIMINNAN RAHOITUS

Rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TA 2022	Muutos TA 2022 / TP 2021
	1 000 euroa	1 000 euroa	1 000 euroa	1 000 euroa
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	181 418	169 442	83 632	-97 786
Satunnaiset erät	0	264	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-66 451	-17 371	-53 946	12 505
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-232 874	-229 872	-234 994	-2 120
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 112	7 264	355	-4 757
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	102 478	45 381	68 950	-33 528
Toiminnan ja investointien rahavirta	-10 316	-24 892	-136 003	-125 687
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-2 543	-16 992	-1 700	843
Antolainasaamisten vähennykset	3 917	2 296	507	-3 410
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 384	120 000	140 000	134 616
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 289	-16 185	-25 734	-4 445
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 816	16 083	-3	7 813
Muut maksuvalmiuden muutokset	111	41 874	0	-111
Rahoituksen rahavirta	-22 235	147 076	113 070	135 305
Rahavarojen muutos	-32 551	122 183	-22 933	9 618
Rahavarat 31.12.	280 406	312 958	241 290	-39 116
Rahavarat 1.1.	312 958	190 774	264 223	-48 734
	-32 551	122 183	-22 933	9 618

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-288 822	-424 504
Investointien tulorahoitus, %	80	76
Laskennallinen lainarahoitokate	1,5	1,4
Lainanhoitokate	5,2	5,9
Kassan riittävyys, pv	48	57
Asukasmäärä	244 223	241 009

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välitulos kuvaa investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Kertymään lasketaan mukaan tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden rahavirrat.

Investointien tulorahoitus, %

100 * Vuosikate/Investointien omahankintameno. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa.

Lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

365 * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Rahoituslaskelman analysointi

Rahoituslaskelman sisältö

Rahoituslaskelmassa esitetään kaupungin tilikauden aikaiset rahan lähteet ja niiden käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa toiminnan vaikutusta rahavaroihin. Kaupungin tuloslaskelman ja taseen tavoin rahoituslaskelmassa esitetään ainoastaan ulkoiset erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kaupungin ja kaupungin ulkopuolisten organisaatioiden välillä.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Se kertoo siitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja rahoituksellisen aseman muutokseen, kuten lainanlyhennyksiin.

Tilikauden 2021 toiminnan rahavirta oli 115,0 milj. euroa ja se toteutui 37,4

milj. euroa edellistä vuotta heikompana. Vuosikatteen 12,0 milj. euron kasvua on analysoitu tuloslaskelman analysoinnin yhteydessä. Tulorahoituksen korjauserien vaikutus toiminnan rahavirtaan oli edellisvuoteen verrattuna -49,1 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserissä toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien luovutusvoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten muutokset. Pysyvien vastaavien luovutusvoittoja kertyi tilikaudella yhteensä 66,6 milj. euroa.

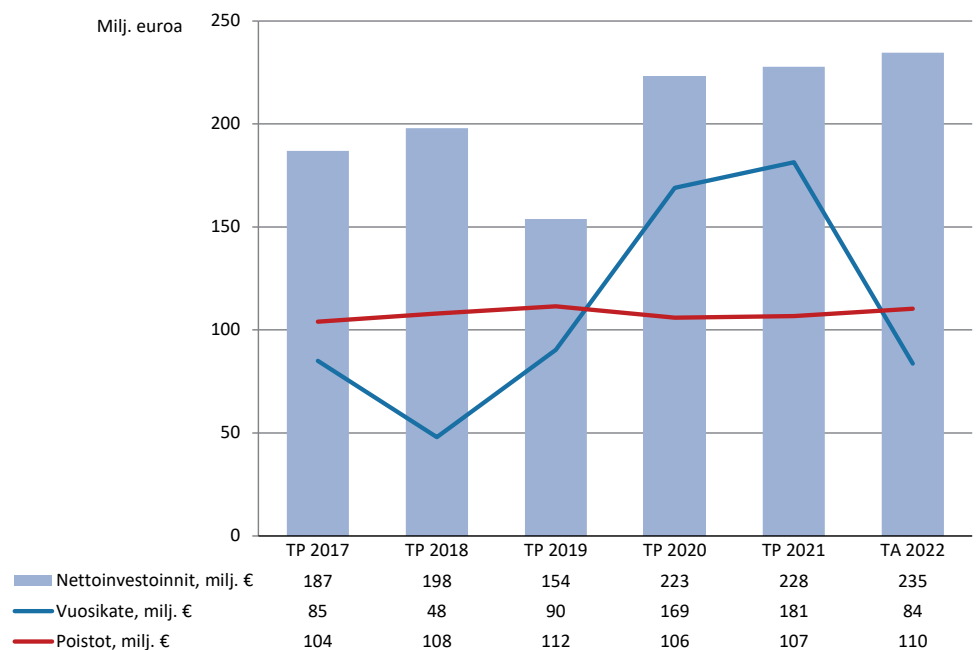
Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja omaisuuden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavaroihin. Tilikauden investointien rahavirta oli -125,3 milj. euroa, joka on 51,9 milj. euroa vertailuvuotta vähemmän. Ulkoiset investointimenot kasvoivat edellisvuodesta maltilliset 3,0 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 5,2

milj. euroa. Pysyvien vastaavien luovutustulojen 57,1 milj. euron kasvua selittävät Sote-kiinteistöjen ja Tammelan stadionin tonttien myyntitulot. Yli 80 prosenttia kaupungin investoinneista on tilikaudella 2021 kohdistunut kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin sekä rakennuksiin ja rakennelmiin, jotka sisältävät mm. katu-, tie- ja johtoverkostoinvestointeja sekä uudisrakentamisen ja perusparantamisen kohteita.

Toiminnan ja investointien rahoitustarpeeksi muodostui kokonaisuudessaan -10,3 milj. euroa, mikä on 14,6 milj. euroa vertailuvuotta vähemmän.

Kaupungin investointien rahoitusvalmiutta mittaava investointien tulorahoitusprosentti oli tilikaudella 80 %. Tunnusluku kasvoi 4 prosenttiyksikköä edellisvuodesta, mikä johtui vuosikatteen paranemisesta. Vuosikate kattoi poistot 170 prosenttisesti.

NETTOINVESTOINNIT JA VUOSIKATE

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavirtoja, jotka on tarvittu varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana. Rahoituksen rahavirraksi muodostui päättyneellä tilikaudella -22,2 milj. euroa. Negatiivista 169,3 milj. euron muutosta edellisvuoteen selittävät pääosin lainakannan muutokset.

Antolainasaamisten muutos oli tilikaudella yhteensä 1,4 milj. euroa. Uutta pitkäaikaista lainarahoitusta nostettiin 5,4 milj. euroa, mikä on 114,6 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Vanhoja lainoja lyhennettiin tilikaudella 21,3 milj. eurolla ja lyhytaikaisten lainojen muutokseksi muodostui 7,8 milj. euroa. Kokonaisuutena kaupungin lainakanta pieneni tilikauden aikana 23,7 milj. eurolla. Tilikaudella 2020 lainakanta kasvoi 119,9 milj. eurolla.

Muihin maksuvalmiuden muutoksiin sisältyvät toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutos, saamisten muutos sekä korottomien velkojen muutos. Kaupungin saamiset kasvoivat tilikaudella 23,3 milj. euroa, millä oli negatiivinen vaikutus rahoituksen rahavirtaan. Saamisten kasvu selittyy siirtosaamisten ja muiden saamisten kasvulla. Korottomat velat kasvoivat tilikauden aikana 18,6 milj. eurolla, millä on positiivinen vaikutus rahavirtaan. Erä muodostuu saatujen ennakoiden, ostovelkojen, muiden velkojen ja siirtovelkojen muutoksesta.

Laskennallinen lainanhoitokate kuvaa tulo-rahoituksen riittävyttä laskennallisten lainojen hoitoon. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Laskennallinen lainanhoitokate parani edellisvuodesta 0,1 yksikköä ja on tyydyttävällä tasolla. Tunnusluvun

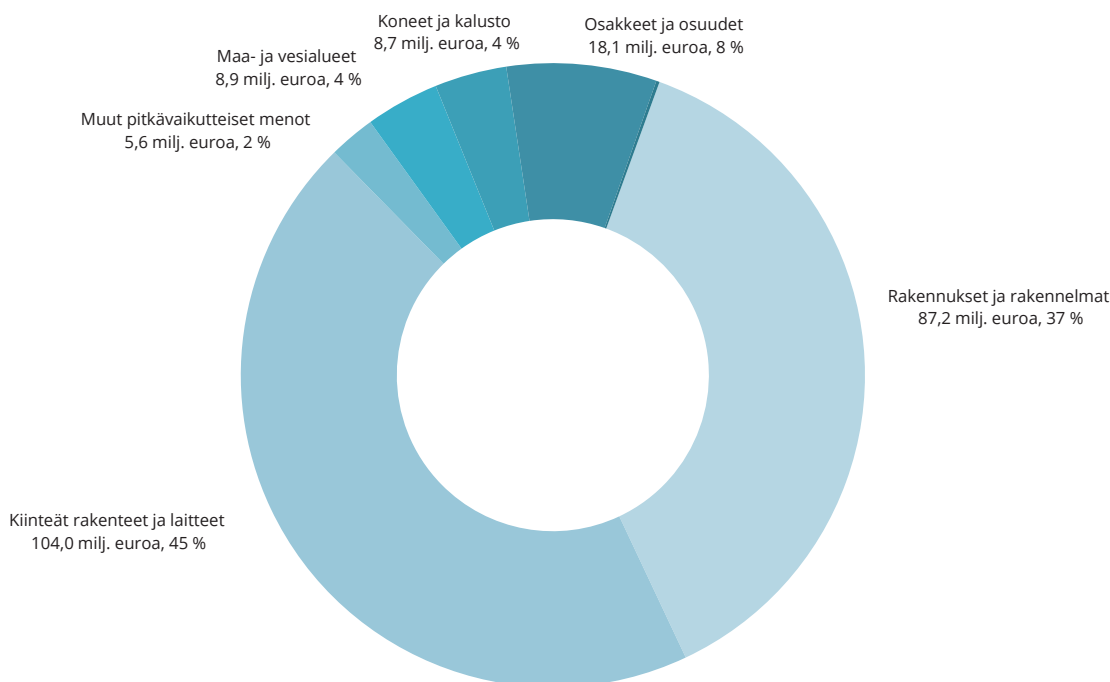
tulkinnassa tulee huomioida laskennallisen 8 vuoden laina-ajan vaikutus, todellisuudessa kaupungin laina-ajat ovat pidempiä.

Lainanhoitokate lasketaan todellisilla vuotuisilla lainanlyhennyksillä. Kaupungin lainanhoitokate heikkeni 0,7 yksikköä edellisvuoteen nähden. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla silloin kun tunnusluku saa suuremman arvon kuin 2. Tunnusluvun tulkinnassa tulee huomioida kaupungin kertalyhenteisten lainojen erääntymisen vaikutus.

Rahavarojen muutos

Kaupungin rahavarojen muutos toteutui 32,6 milj. euroa negatiivisena. Kaupungin kassavarojen tilanne oli vuoden lopussa hyvä, 280,4 milj. euroa (2020: 313,0 milj. euroa). Kassan riittävyttä kuvaava tunnusluku kertoo, että tilinpäätöshetken rahavaroilla olisi kyetty kattamaan kaikki kassasta maksut 48 päivän ajan.

INVESTOINNIT

TASETARKASTELU

Tase

VASTAAVAA	31.12.2021	31.12.2020
	1 000 euroa	1 000 euroa
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	523	740
Muut pitkävaikuttiset menot	113 855	115 858
	114 378	116 597
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	217 332	214 026
Rakennukset	561 443	560 044
Kiinteät rakenteet ja laitteet	421 970	419 229
Koneet ja kalusto	27 188	27 836
Muut aineelliset hyödykkeet	5 687	5 324
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	300 439	237 271
	1 534 058	1 463 729
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	351 275	334 189
Muut lainasaamiset	107 823	109 175
Muut saamiset	1 304	1 326
	460 402	444 690
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat		
Lahjoitusrahastojen varat	309	409
Muut toimeksiantojen varat	0	21
	309	430
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 139	1 057
Keskeneräiset tuotteet	484	470
Muu vaihto-omaisuus	267	5 453
	1 890	6 981
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	267	231
Muut saamiset	32	42
Siirtosaamiset	6 107	6 813
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	34 600	34 612
Lainasaamiset	1 773	3 641
Muut saamiset	33 314	23 028
Siirtosaamiset	43 292	27 716
	119 384	96 084
Rahoitusarvopaperit		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	2 000	2 000
Muut arvopaperit	141 764	15 606
	143 764	17 606
Rahat ja pankkisaamiset	136 643	295 352
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 510 828	2 441 468

VASTATTAVAA	31.12.2021	31.12.2020
	1 000 euroa	1 000 euroa
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	636 657	636 657
Muut omat rahastot	19 693	19 643
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	517 303	451 493
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	76 369	65 809
	1 250 022	1 173 603
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	18 242	19 953
	18 242	19 953
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 448	1 722
Muut pakolliset varaukset	2 632	2 186
	4 080	3 908
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	167	141
Lahjoitusrahastojen pääomat	13 510	13 330
Muut toimeksiantojen pääomat	2 895	3 465
	16 572	16 936
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	652 020	672 371
Saadut ennakot	70	94
Liittymismaksut ja muut velat	26 147	26 144
Siirtovelat	16 130	20 242
	694 367	718 850
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25 734	21 289
Lainat muilta luotonantajilta	213 254	221 070
Saadut ennakot	77	75
Ostovelat	132 742	122 840
Muut velat	25 619	20 392
Siirtovelat	130 118	122 552
	527 544	508 218
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 510 828	2 441 468
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	51	49
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	60	65
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 euroa	593 672	517 303
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	2 431	2 146
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	891 008	914 729
Lainakanta, euroa/asukas	3 648	3 795
Lainat ja vastuut, 1 000 euroa	1 353 672	1 444 493
Lainat ja vastuut, euroa/asukas	5 543	5 994
Lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	107 823	109 175
Asukasmäärä	244 223	241 009

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja Vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja muut velat)

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt Joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Taseen analysointi

Taseen sisältö

Tase kuvaa kaupungin taloudellista asemaa tilikauden päättymishetkellä. Kaupungin varallisuus ja rahoituksen rakenne esitetään ryhmiteltynä luonteensa mukaisiin omaisuus- ja pääomaeriin. Tase sisältää myös liikelaitosten omaisuus- ja pääomaerät ilman eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä, kuten saamia ja velkoja.

Taseen kokonaisuus

Kaupungin taseen loppusumma oli tilinpäätöshetkellä 2 510,8 milj. euroa, mikä oli 69,4 milj. euroa enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset kasvoivat 86,0 milj. euroa ja rahoja ja pankkisaamia oli tilinpäätöshetkellä 158,7 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Pitkä- ja lyhytaikaisia lainoja oli tilinpäätöshetkellä 23,8 milj. euroa vähemmän kuin vertailuvuotena.

Vastaavaa

Taseen merkittävin omaisuserä oli pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet, joka muodosti lähes kaksi kolmasosaa taseen loppusummasta. Aineelliset hyödykkeet kasvoivat tilikaudella 70,3 milj. eurolla (4,8 %). Tehdyt maa- ja vesialuehankinnat sekä maa-alueiden perusparannukset ylittivät myytyjen maa-alueiden tasearvot 3,3 milj. eurolla. Rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja laitteiden sekä koneiden ja kaluston myynnit, poistot, arvonalentumiset ja rahoitusosuudet alittivat uudet

investoinnit ja erät kasvoivat yhteensä 3,5 milj. eurolla edellisvuodesta. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat kasvoivat 63,2 milj. eurolla, mikä selittyy rakennushankkeiden valmistusajankohdan ajoittumisesta tuleville tilikausille.

Pysyvien vastaavien sijoitukset kasvoivat 15,7 milj. euroa edellisvuodesta osakkeiden ja osuuksien kasvun seurauksena. Merkittävin kasvuun vaikuttanut tekijä oli KKOy Tampereen Virasotalon 13 milj. euron apportti.

Vaihtuvissa vastaavissa muu vaihtomaisuus pieneni 5,2 milj. euroa. Muutos selittyy Sulkavuoren keskuspuhdistamon rakentamisesta syntyneen louheen (5,1 milj. euroa) siirrosta taseen pysyvien vastaavien keskeneräisiin hankintoihin. Näsisaaren täytön valmistelu päästiin aloittamaan, kun korkein hallinto-oikeus ratkaisi 16.12.2021 täyttölupaa koskevan valituksen. Kokonaisuudessaan vaihto-omaisuus pieneni 5,1 milj. euroa.

Saamiset kasvoivat kokonaisuudessaan tilikauden aikana 23,3 milj. euroa, josta lyhytaikaisten saamisten osuus oli 24,0 milj. euroa. Lyhytaikaisissa saamisissa kasvu kohdistui erityisesti muihin saamisiin ja siirtosaamiin. Siirtosaamisten kasvua selittää erityisesti 12,4 milj. euron sosiaali- ja terveystalveluiden korona-avustussaaaminen.

Vastattavaa

Taseen vastattavien merkittävin erä on oma pääoma, joka oli tilikauden lopus-

sa 1 250,0 milj. euroa ja puolet taseen loppusummasta. Oma pääoma kasvoi 76,4 milj. euroa tilikauden ylijäämän seurauksena.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset pienenivät edellisvuoteen verrattuna 1,7 milj. euroa. Poistoeroa on purettu samassa tahdissa investointivarauksella katettavien investointien poistojen kanssa. Pakolliset varaukset ja toimeksiantojen pääomat pysyivät edellisvuoden tasolla.

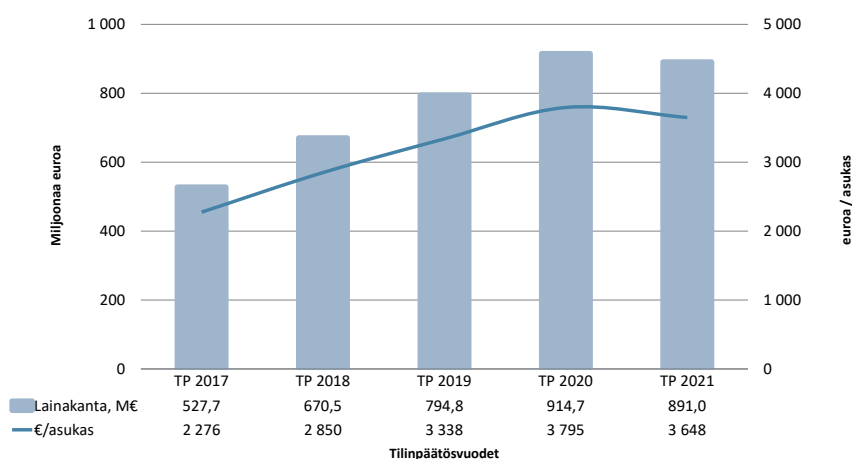
Vieras pääoma pieneni edellisvuodesta yhteensä 5,2 milj. euroa. Korollinen vieras pääoma pieneni 23,7 milj. euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 5,4 milj. euroa ja vanhoja lainoja lyhennettiin 21,3 milj. euroa. Lyhytaikaiset lainat muilta luotonantajilta pienenivät 7,8 milj. euroa. Erä sisältää kaupungin konsernitilillä olevat tytäryhteisöjen varat. Lyhytaikaisissa veloissa kasvu oli erityisesti osto- ja siirtoveloissa, jotka kasvoivat yhteensä 17,5 milj. euroa. Kaupungin lainakannaksi muodostui 891,0 milj. euroa, mikä on 3 648 euroa asukasta kohden. Asukas-kohtainen lainakanta laski 147 euroa edellisvuodesta.

Tunnusluku lainat ja vastuut rinnastaa vuokratuotot lainoihin. Tunnusluvun taustalla on ajatus tehdä investointien rahoitus vertailukelpoiseksi riippumatta siitä, miten investointi on rahoitettu (laina- tai leasingrahoitus). Suhteessa lainakantaan, kaupungin lainat ja vastuut saa merkittävästi suuremman arvon. Asukas-kohtaisesti tarkasteltuna lainat ja vastuut olivat 1 895 euroa suuremmat kuin lainakanta, mitä selittää leasingrahoituksen käyttäminen lainanoton rinnalla.

Kaupungin omavaraisuusaste on 51 prosenttia, mikä on 2 prosenttia enemmän kuin vertailuvuonna. Kuntatalouden yleinen hyvä tavoitetaso on 70 prosenttia. Omavaraisuusasteen paranemista selittää oman pääoman kasvu.

Suhteellinen velkaantuneisuus on 60 prosenttia, mikä tarkoittaa, että koko vuoden käyttötuloista tarvittaisiin 60 prosenttia kaupungin vieraan pääoman takaisinmaksamiseksi. Tunnusluku laski 5 prosenttia edellisvuodesta velkamäärän laskun ja käyttötulojen kasvun vuoksi.

LAINAMÄÄRÄN KEHITYS

KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tulos- ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain kaupungin ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Laskelmassa on esitetty varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytöt.

Vuoden 2021 kokonaistulot olivat 2 126,9 milj. euroa ja kokonaismenot

2 159,6 milj. euroa. Kokonaistulot kasvoivat edellisvuodesta 31,1 milj. euroa lähinnä verotulojen ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen kasvun vuoksi. Vertailukelpoisuuden osalta tulee huomioida, että koronavastukset esitettiin tilinpäätöksessä 2020 valtionosuuksissa ja tilinpäätöksessä 2021 pääosin toimintatuotoissa. Kokonaismenot olivat 144,1 milj. euroa

suuremmat kuin edellisenä vuonna toimintakulujen kasvun seurauksena. Koronapandemiolla on ollut merkittävä vaikutus toimintatuottojen ja -kulujen toteutumiseen. Kokonaismenot ylittivät kokonaistulot 32,7 milj. eurolla. Vuonna 2020 kokonaistulot ylittivät kokonaismenot 80,3 milj. eurolla.

	2021		2020	
	1 000 euroa	%	1 000 euroa	%
TULOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	561 897	26,4	451 323	21,5
Verotulot	1 117 483	52,5	1 035 323	49,4
Valtionosuudet	360 780	17,0	394 568	18,8
Korkotuotot	6 601	0,3	6 238	0,3
Muut rahoitustuotot	29 905	1,4	35 859	1,7
Satunnaiset tuotot	0	0,0	264	0,0
Tulorahoituksen korjauserät				
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-66 623	-3,1	-18 814	-0,9
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 112	0,2	7 264	0,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	102 478	4,8	45 381	2,2
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	3 917	0,2	2 296	0,2
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 384	0,3	120 000	5,7
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0,0	16 083	0,8
Kokonaistulot yhteensä	2 126 933	100,0	2 095 785	100,0
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	1 886 482	87,4	1 743 273	86,5
- Valmistus omaan käyttöön	-8 588	-0,4	-6 039	-0,3
Korkokulut	16 753	0,8	15 341	0,8
Muut rahoituskulut	600	0,0	1 294	0,1
Tulorahoituksen korjauserät				
+/- Pakollisten varausten muutos	-172	0,0	-245	0,0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0	0,0	-1 199	-0,1
Investoinnit				
Investointimenot	232 874	10,8	229 872	11,4
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	2 543	0,1	16 992	0,8
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	21 289	1,0	16 185	0,8
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	7 816	0,3	0	0,0
Kokonaismenot yhteensä	2 159 596	100,0	2 015 474	100,0

KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Konsernin toiminnassa ja rakenteessa tapahtuneet muutokset

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Toinen koronavuosi vaikutti edelleen myös Tampere-konsernin liiketoimintaan. Varsinkin matkailuun, tapahtumiin ja vapaa-aikaan liittyvät yhtiöt kärsivät erilaisten rajoitusten aiheuttamista vaikutuksista. Suurimpaan osaan konserniyhtiöitä koronan taloudelliset vaikutukset olivat kuitenkin vähäisiä tai olemattomia. Tästä hyvä esimerkki on kaupungille kertyneet osinkotulot, joita yhtiöt yhteensä maksoivat aivan odotusten mukaisesti.

Merkittäviä tapahtumia konsernissa vuonna 2021 olivat mm. Raitiotie Oy:n liikenteen käynnistyminen, Sähkölaitos Oy:n Naistenlahti 3- investoinnin rakentuminen, Keskuspuhdistamo Oy:n investoinnin rakentuminen, Pirkanmaan Jätehuollon biokaasulaitoksen valmistuminen sekä Palvelukiinteistöt Oy:n tekemä sote-kiinteistöjen osto.

Rakenteellisesti konsernissa ei tapahtunut suuria vuonna 2021. Uutena yhtiönä aloitti kaupungin kokonaan omistama Keskinäinen Kiinteistöosakeyhtiö Virastotalo.

Kaupunki on valmistautunut sote-uudistukseen monin keinoin. Yksi keino on ollut tukipalveluyhtiöiden perustaminen yhdessä Pshp:n kanssa,

eikä kaupungilla täten ole ollut pakkoa uusiin rakenteellisiin muutoksiin uudistuksen johdosta.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Matkailuun, tapahtumiin ja vapaa-aikaan liittyvissä konserniyhtiöissä lähiajan näkymät ovat vielä utuiset. Tulevaisuus näyttää lupaavalta, kun rajoituksia ollaan purkamassa ja mikäli normaaleihin olosuhteisiin päästään, ovat odotukset luonnollisesti positiiviset. Negatiivisessa skenaariossa kaupungin tulee olla valmis myös tukemaan konserniyhtiöitä taloudellisesti.

Yhtiöistä tulevaisuudessa saatavaan osinkotuloon kohdistuu painetta. Sähkölaitoksella on huomattava merkitys osinkosumman suhteen ja kun verkoliiketoiminnan sallittua tuottoa on valtakunnallisesti heikennetty, saattaa tällä olla negatiivinen vaikutus. Muutoin kaupunkikonsernin taloudelliseen menestykseen vaikuttavat yleiset tekijät, kuten talouden suhdannevaihtelut, muutokset korkomarkkinoilla, kaupungin kasvu, jne.

Rahoituksen saatavuus yhtiöiden investointeihin on edelleen kiitettävällä tasolla, eikä siihen odoteta mainittavia

heikennyksiä. Korkotaso on ripeässä nousussa, mutta tasot ovat edelleen hyvin alhaiset ja lainapääoman hinnan odotetaan säilyvän maltillisena myös jatkossa. Suurten infrahankkeiden toteuttajat, kuten Tampereen Raitiotie Oy ja Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy ovat suojanneet korkokustannuksensa hyvälle tasolle pitkälle tulevaisuuteen.

Yrityskaupamarkkina on hieman hiljentynyt, mutta infrastruktuuriin liittyvistä yhtiöistä on edelleen kysyntää. Kaupungin omistuksia arvioidaan kriittisesti ja konsernirakenteeseen valmistellaan muutosehdotuksia ja realisoiteja konsernijaoston omistajastrategiassa päättämien linjausten mukaisesti. Strategisesti merkitysettömien omistusten realisointia jatketaan.

Yritysvastuukysymysten merkitys kasvaa vuosi vuodelta. Ympäristön, sosiaalisen ja hallinnollisen vastuun suhteen konsernissa on tehty paljon hyvää työtä, josta tosin kerrotaan julkisuuteen turhan vaatimattomasti. Vastuullisesti hoidettu liiketoiminta tulee tuottamaan tulevaisuudessakin parhaat tulokset ja mm. omistajaohjauksella pyritään myötävaikuttamaan tähän.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan kuntalain mukaisen konsernijohdon vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seuranta. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot siitä, miten konsernivalvonta on kuntakonsernissa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten konsernivalvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

Selonteon laadinnassa on huomioitu mm. omistajaohjauksen vuosittain tytäryhtiöiden johdon kanssa käydyt omistaja- ja tavoitekeskustelut sekä tytäryhtiöiden johdon itsearviointikyselyn tulokset. Itsearviointikysely on toteutettu viimeksi helmikuussa 2021 ja toteutetaan myös vuoden 2022 aikana. Omistajakeskusteluissa käydään läpi yhtenä osa-alueena mm. tytäryhtiöiden riskienhallintasuunnitelmien ja riskikartoitusten sisältö ja ajantasaisuus, yhtiön sisäisen valvonnan menettelyt sekä kaupungin yhtiöille antamien eri ohjeistusten noudattaminen.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston kokouksissa (11 kokousta vuonna 2021) on ollut tilannekatsaus yleensä 1-2 tytäryhtiön toiminnasta, jolloin jaosto on saanut suoraan ajankohtaista tietoa yhtiöiden johdolta. Konsernijaoston jäsenillä on kokousten yhteydessä mahdollisuus kysyä erilaisista yhtiöistä koskevista asioista ja saada vastauksia suoraan yhtiöiden johdolta.

Toimivallan- ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto päättää Kuntalain 14 §:n mukaan mm. kuntastrategiasta, omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tampereen kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaavaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari ja konsernijohtaja, joita avustaa omistajaohjausyksikkö. Kaupunginhallituksen konsernijaoston tehtävänä on mm. ohjata ja valvoa omistajana konserniyhteisöjä siten, että nämä toimivat kaupunkikonsernin kokonaisedun, valtuuston hyväksymien omistajaohjauksen periaatteiden ja valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden mukaisesti. Konsernijaosto vastaa myös omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan täytäntöönpanosta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seurannasta mm. tytäryhtiöiden osalta.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt (soveltuvin osin myös säätiöt) noudattavat toiminnassaan Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen konserniohjetta, Hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa (Corporate Governance) -ohjetta ja Palkitsemisperiaatteet Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä -ohjetta. Lisäksi konsernissa noudatetaan yhtenäistä toimitusjohtajasopimusmallia.

Vuonna 2021 aloitettiin kaupungin tytäryhtiöiden yhtiöjärjestysten uudistamisprosessi, jossa tavoitteena on mm. yhdenmukaistaa kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksiä. Kaupunginhallituksen konsernijaoston 23.2.2021 § 16 hyväksymiin yhtiöjärjestyspohjiin on lisätty uutena asiana omistajaohjausta koskeva pykälä, jossa todetaan, että yhtiön hallituksella on velvollisuus noudattaa voimassa olevaa Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen konserniohjetta, ellei osakeyhtiö- tai muusta

pakottavasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä muuta johdu.

Konsernihallinnon omistajaohjausyksikkö vastaa mm. omistajastrategioiden mukaisesta yhtiöomistusten ja konsernirakenteen kehittämisestä, yhtiöomistusten omistaja-arvon kasvattamisesta, yhtiöiden hallitusjäsenien nimeämisen valmistelemisesta sekä konsernivalvonnan toimeenpanosta ja sen tuloksellisuuden raportoinnista konsernijohdolle. Yksikkö pyrkii järjestämään säännöllisiä toimitusjohtajille tarkoitettuja kokous- ja koulutustilaisuuksia. Vuonna 2021 ei järjestetty koronan johdosta tytäryhteisöjen toimitusjohtajakokouksia. Konserniyhteisöjen hallitusjäsenille on järjestetty koulutusta edellisen kerran vuonna 2019. Koulutustoimintaa on suunniteltu jatkettavan vuoden 2022 aikana.

Konserniohjauksen toimivallan ja vastuunjakoon toimivuuden osalta ei ole havaittu huomautettavaa. On kuitenkin jatkossakin tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että toimivaltaan ja vastuunjakoon liittyvissä kysymyksissä varmistetaan kirjallinen dokumentaatio.

Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kaupunginhallituksen konsernijaosto nimeää kaupungin jäsenehdokkaita yhtiöiden hallituksiin. Konserniohjeen määritelmän mukaisesti kaupungin tytäryhteisöjen hallitusten riittävän osaamistason varmistamiseksi konsernihallinnon omistajaohjaus selvittää dokumentoidusti hyvissä ajoin ennen konsernijaoston hallitusjäsenien valintoja kunkin yhtiön tarvitsemaa, toimialan edellyttämää riittävää talouden ja liiketoiminnan asiantuntemusta. Omistajaohjaus kartoittaa tarvittaessa laajasti potentiaalisia jäsenehdokkaita myös ulkopuolisista asiantuntijoista ja hallitusammattilaisista.

Omistajaohjausyksikkö valmisteli ehdotukset hallitusten kokoonpanois-

ta huomioiden yllä mainitun lisäksi mm. kuntalain 47 §:n 2. momentti, jonka mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liike-toiminnan asiantuntemus. Konsernijaoston puheenjohtajiston ja esittelijän kanssa tehtyjen täsmennysten jälkeen muotoutuneet kokoonpanot esitettiin konsernijaostolle, joka nimesi kokouksessaan 23.3.2021 § 29 kaupungin jäsen ehdokkaat yhtiöiden hallitukseen vuonna 2021 alkavalle toimikaudelle. Kevään yhtiökokouksissa on tämän jälkeen tehty osakeyhtiölain mukaisesti hallitusjäsenten valinnat.

Yhtiöiden hallitusjäsenten asiantuntemus korostuu nimettäessä yhtiön toimivaa johtoa sekä vaativissa kehitystilanteissa tai muutoin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Konserniohjeen mukaan konsernijaoston tehtävänä on huolehtia siitä, että hallitusten jäsenten nimittäminen perustuu asiantuntemukseen ja kokeemukseen. Tytäryhtiöiden hallitukseen valittiin sekä luottamus henkilöjäseniä että asiantuntijaprofiililla olevia jäseniä. Omistajaohjauksyksikkö organisoii hallitustyöskentelyn itsearviointin tytäryhteisöjen hallituksen jäsenille ja raportoi tuloksista kaupunginhallituksen konsernijaostolle. Vuonna 2020 toteutettiin ensimmäistä kertaa hallitustyön arviointi kahdessa konserniyhtiössä myös ulkopuolisen yrityksen toimesta ja työtä on jatkettu muutamien muiden yhtiöiden osalta sen jälkeen. Havainnoista on raportoitu konsernijaostolle.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Konserniohjeen periaatteiden mukaisesti tytäryhteisöjen tulee jo valmisteluvaiheessa hankkia omistajan ennakkokanta tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokanta on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan hallituksen kokouksessa, kun merkittävästä asiasta tehdään päätös. Omistajan

kantaa haettiin kaupunginhallituksen konsernijaostolta konserniohjeen määrittelemistä asioista useita kertoja vuoden 2021 aikana. Konsernijaosto käsittelee ennakkokantaa koskevat asiat julkisuuslaissa säädetyn mukaisesti.

Konsernijaosto teki vuoden 2021 aikana eri asioita koskevia päätöksiä, joissa se mm. kehotti tytäryhteisön hallitusta edistämään tietyn asian valmistelua. Yhtiöjärjestykseen tehtävien muutosten valmistelu yhtiökokouksen päätöksiä on tyypillinen esimerkki edellisestä.

Omistajaohjauksen arvioinnin perusteella ohjeiden antoon kaupungin edustajille tytäryhteisöissä ei ole huomautettavaa.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään tilinpäätöskirjan kohdassa Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja yhteisöt. Valtuusto asettaa osalle kaupungin tytäryhteisöjä toiminnan ja talouden tavoitteita, joiden toteutumista seurataan kaupungin normaaliin seurantarjestelmien mukaisesti. Talousarviossa tytäryhteisöille asetettiin sekä talouden että toiminnan tavoitteita, joiden asettamiseen myös kaupungin palvelualueet osallistuivat vakiintuneen toimintamallin mukaisesti ja joiden hyväksymisessä konsernijaostolla oli merkittävä rooli.

Tytäryhteisöjen omistajastrategiat käytössä

Omistajastrategioiden laatimisen tavoitteena on, että kaupungin omistamien yhtiöiden ja merkittävien säätiöiden muodostamaa kokonaisuutta arvioidaan ainakin kerran valtuustokaudessa ja yhtiöiden omistajastrategioita päivitetään tarpeen mukaan. Yhtiökohtaisten omistajastrategioiden laadinnan taustalla on tarve muodostaa näkemys omistuksen tavoitteista ja kehittämissuunnitelmista pidemmällä aikavälillä. Omistajastrategioiden ja omistukseen liittyvien tavoitteiden päivitys on käsitelty laajemmin edellisen

kerran syksyllä 2020. Asuntoyhteisöjen osalta päivitys tehtiin talvella 2021. Omistajastrategioista päätetään omistajaohjauksen valmistelun pohjalta konsernijaostossa. Omistajastrategioiden toimeenpanoa koskeva päätöksenteko tapahtuu tarvittaessa kaupungin hallintosäännön mukaisesti.

Tytäryhteisöjen työhyvinvointikysely

Konsernijaoston toimeksiannosta on jo useana vuonna tehty kaupungin omistajaohjauksyksikön koordinoimana kaupunkikonsernitasoinen työhyvinvointikysely. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöille räätälöidyn yhteisen kyselyn tavoitteena on ollut omistajaohjauksen näkökulmasta muodostaa kokonaiskuva kaupunkikonsernin työhyvinvoinnin tilasta. Kyselystä saatavalla tiedolla tuetaan tytäryhteisöjen liiketoimintalähtöistä työhyvinvoinnin kehittämistä ja koko Tampereen kaupunkikonsernin johtamista.

Kysely on toteutettu noin puolen toista vuoden välein vuosina 2017, 2018 ja 2020. Kyselyiden tulokset on käsitelty konsernijaoston kokouksissa. Tuoreimman selvityksen perusteella hyvinvointi oli pääosin kehittynyt konsernissa myönteiseen suuntaan. Kysely toteutetaan seuraavan kerran vuonna 2022.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Vuosittain omistajaohjaus laatii myös laajan raportin Tampereen kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnasta, joka sisältää omistajaohjauksyksikön tekemän tilinpäätösanalyysin jokaisesta yhtiöstä, konserniin kuuluvista merkittävistä säätiöistä sekä toimiala-analyysejä tärkeimmistä konserniyhtiöistä.

Konsernin tytäryhteisöjen talousraportointi kattaa konsernikatsauksen huhtikuulta merkittävimpien tytäryhtiöiden osalta (12 yhtiötä vuonna 2021), konsernivalitilinpäätöksen elokuulta, konsernitalinpäätöksen ja lisäksi erillisen omistajaohjauksen vuosittaisen raportin Tampereen kaupungin tytäri- ja osakkuusyhtiöiden toiminnasta. Konserniennuste laaditaan kolme kertaa vuodessa huhti-, elo- ja marraskuulta. Ennuste sisältää tuloslaskelman sekä investointien ja korollisen vieraan pääoman tilinpäätösennusteen.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja konsernipalvelujen käyttö sekä siirtohinnoittelun kustannusvastaavuus

Konsernin ei-markkinoilla toimivilla yhteisöillä on mahdollisuus käyttää hyväkseen omistajaohjauksen asiantuntemusta rahoitusta ja pääoman käyttöä koskevissa asioissa sekä kaikkien in-house statuksen omaavien tukipalveluyhtiöiden palveluita.

Siirtohinnoittelussa kaupungin yksiköt ja in-house yhtiöt noudattavat kustannusvastaavuuden periaatetta ja kohtuullisen pääoman tuoton vaadetta. Siirtohinnoittelun ei ole raportoitu aiheuttaneen ongelmia.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisöjen riskienhallintaa ja sen periaatteita ohjataan kaupunginvaltuuston hyväksymällä konserniohjeella ja Corporate Governance -ohjeella. Vastuu riskienhallinnan valvonnasta ja toteutuksesta on viime kädessä tytäryhtiön hallituksella. Konsernijohtoon tehtävänä on valvoa tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuuden valvonnan osalta keskeisessä roolissa ovat vuosittain käytävät omistajakeskustelut, jossa hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilanne käy-

dään läpi. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja vastaavat asiasta omistajaohjaukselle. Lisäksi on tehty määräajoin selvityksiä ja kyselyitä yhteisöjen johtamisen, valvonnan ja riskienhallinnan tilasta ja kehityksestä.

Osana vuoden 2021 selontekoa konsernivalvonnan järjestämisestä omistajaohjaus toteutti tammikuussa 2022 yhdessä kaupungin sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintayksikön kanssa Tampereen kaupungin 25 tytäryhtiölle suunnatun kyselyn, jossa yhtiöiden hallitusten puheenjohtajat vastasivat mm. yhtiöiden sisäiseen valvontaan, riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen liittyviin kysymyksiin. Vastaukset saatiin kaikilta kyselyssä mukana olleilta tytäryhtiöiltä. Kyselyn perusteella tehdyn yhteenvedon mukaan voidaan arvioida, että tytäryhtiöiden hallitukset ovat huolehtineet hyvin eri osa-alueiden mukaisista vastuistaan, eikä merkittäviä konsernitaso poikkeamia havaittu.

Tytäryhteisöt ovat hyväksyneet kaupungin laatimat ohjeistukset hallituksissaan. Aiemman mukaisesti voidaan todeta, että tytäryhteisöillä on riskienhallinnan suunnitelmat ja järjestelmät, joita ko. tytäryhteisön hallitus ohjaa ja valvoo säännönmukaisesti. Tytäryhteisöjen hallitusten systemaattista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyden arviointia tulee kuitenkin edelleen kehittää ja samalla selkeyttää tytäryhteisöjen ja konserniohjauksen välistä ohjausta ja tiedonvälitystä.

Merkittävimmät tunnistetut riskit kaupunkikonsernissa

Tampereen kaupunkikonsernissa merkittävimmät riskit liittyvät liikevaihdoltaan ja taseiltaan isoimpiin yhtiöihin, joista kaupunki saa myös merkittäviä osinkotuloja. Useilla yhtiöillä on valmistelussa tai käynnissä merkittäviä investointeja, joihin saattaa liittyä toteutus- ja käyttöönottovaiheen riskejä.

Useiden yhtiöiden investoinnit ovat riippuvaisia ulkoisesta rahoituksesta. Ulkoisen rahoituksen saatavuus ja hinnoittelu on ollut hyvää, eikä sen

suhteen ole tunnistettu merkittäviä riskejä. Rahoituksen kuluja ja saataavuutta turvaa tytäryhteisöjen riittävä kannattavuus, toimiva riskienhallinta ja investointien oikea mitoittaminen. Korkeoympäristö 2021 oli suotuisa ja yhtiöt ovat tehneet aktiivista korkoriskin hallintaa varautuen mahdolliseen korkotason nousuun.

Pitkään jatkuneen poikkeuksellisen matalan inflaatiokauden jälkeen on mahdollista, että mm. raaka-aineiden ja energian nopea hinnannousu aiheuttaa suoria ja epäsuoria riskitekiäjiä kaupunkikonsernin toimintaan. Kaupunkikonsernin toimijoiden oman varautumisen lisäksi riskeinä voi olla myös merkittävien sopimuskumppanien tilanne ja varautumisen taso. Oletettavasti kustannusten nousu kohdistuu myös kaupungin toimintaan esimerkiksi nousevina palveluista maksettavina hintoina. Kaupunkikonsernitasolla kaikkia edellä mainittuja riskejä ei ole yksilöidysti tunnistettu ja tilanteeseen liittyy epävarmuutta.

Kaupungin sidosyksikköinä toimivien yhtiöiden asemaan kohdistuu jatkuvaan painetta. Kaupunki on tehnyt strategisia linjauksia monien palveluiden tuottamisesta ns. in-house toimintana. Useiden yhtiöiden toiminnan lähtökohtana on turvata mahdollisuudet toteuttaa sidosyksikköhankintoja suoraan näiltä yhtiöiltä. Kaupunki on hallinnut mainittuja riskejä mm. yhtiöjärjestyksiin ja osakassopimukseen tehdyin kirjauksin. Havaittuihin ja mahdollisiin riskeihin vaikutetaan tarvittaessa omistajaohjauksen keinoin ja lähtökohtaisesti ennakoivasti.

Koronapandemia on vaikuttanut negatiivisesti usean konserniyhtiön liiketoimintaan etenkin matkailu- ja tapahtuma-alalla. Erityisesti valtion tukitoimien avustuksella pandemian taloudelliset vaikutukset ovat jääneet toistaiseksi aiemmin arvioitua vähemmän negatiivisiksi. Vuodelle 2022 kohdistuu joka tapauksessa edelleen huomattavaa epävarmuutta.

Tampereen kaupunki toimii aktiivisesti vastuullisuutta edistäen ja huomioiden ympäristö-, sosiaaliset- ja

hallinnolliset riskit. Tytäryhteisöiltä edellytetään vastuullisuuden edistämistä ja vastuullisuusriskien hallintaa kaikessa toiminnassa. Vastuullisuusriskien osalta ei ole tunnistettu kohonneita riskejä.

Tampereen kaupunkikonserni on erilaisten toimintojen osalta laaja moninainen kokonaisuus. Huolimatta siitä, että esimerkiksi kaupungin tytäryhtiöt ovat osakeyhtiölain mukai-

sesti toimivia itsenäisiä yhtiöitä, kohdistuvat monet riskit viime kädessä pääomistajan vastuulle muodossa tai toisessa. Maineriskit on tunnistettu riskikokonaisuudeksi, joka usein kohdistuu yhtiön lisäksi omistajaan. Kaupunki hallitsee edellä mainittuja riskejä mm. johtamisjärjestelmänsä, annettujen ohjeistusten ja hallitusjäsenvalintojensa kautta.

Konsernin tytäryhteisöissä ei ole tunnistettu edellä mainittuja kokonaisuuksia lukuun ottamatta sellaisia merkittäviä yksittäisiä strategisia tai operatiivisia riskejä, jotka vaikuttaisivat kaupunkikonsernin toimintaan ja taloudelliseen asemaan merkittävästi konsernin kokonaislaajuus huomioiden.

Konsernirakenne

Tampereen konsernitilinpäätökseen sisältyi yhteensä 84 yhteisöä, joista 9 ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Vuoden 2021 lopussa kaupunkikonserniin kuului 64 tytäryhteisöä, joista kahta ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen vaikutus konsernin omaan pääomaan.

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin kaikki 3 kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Konserniin kuului myös 14 osakkuusyhteisöä ja 3 yhteisyhteisöä. Konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt, joita oli 10.

Tampereen konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	Yhdistelty (kpl)		Ei yhdistelty (kpl)	
	2021	2020	2021	2020
Tytäryhteisöt				
Yhtiöt				
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	29	27	0	0
Muut yhtiöt	29	28	2	2
Säätiöt	4	4	0	0
Kuntayhtymät	3	3	0	0
Osakkuusyhteisöt	10	11	4	4
Yhteisyhteisöt	0	0	3	3
Yhteensä	75	73	9	9

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Konsernituloslaskelma

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
	1 000 euroa	1 000 euroa
Toimintatuotot	1 425 535	1 218 747
Toimintakulut	-2 510 431	-2 305 269
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	10 333	5 457
Toimintakate	-1 074 563	-1 081 065
Verotulot	1 117 483	1 035 323
Valtionosuudet	360 780	394 568
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 151	1 495
Muut rahoitustuotot	5 477	4 353
Korkokulut	-37 665	-34 060
Muut rahoituskulut	-2 883	-2 501
Vuosikate	370 780	318 114
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-230 823	-211 369
Omistuksen eliminointierot	-25 368	-3 274
Arvonalentumiset	-564	-1 981
Tilikauden tulos	114 025	101 490
Tilinpäätössiirrot	-45	265
Tilikauden verot	-12 826	-10 309
Laskennalliset verot	-7 393	-4 903
Vähemmistöosuudet	-7 182	-5 989
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	86 580	80 554
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	57	53
Vuosikate / Poistot, %	160	149
Vuosikate, euroa / asukas	1 518	1 320
Asukasmäärä	244 223	241 009

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate / (Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Vuosikate, euroa / asukas

= Vuosikate / Asukasmäärä

Konsernitilinpäätös sisältää konsernituloslaskelman, konsernitaseen ja konsernin rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Konsernitilinpäätöksessä siihen yhdisteltäviä yhteisöjä pyritään kuvaamaan siten kuin ne muodostaisivat yhden kirjanpitovelvollisen.

Konsernituloslaskelman analysointi

Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin eli kaupungin ja konserniyhteisöjen yhteenlasketun kannattavuuden sekä taloudellisen tuloksen. Konsernitilinpäätöksestä vähennetään konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet ja vähemmistöosakkaiden osuudet toiminnan tuloksesta.

Konsernin toimintakate pysyi vertailuvuoden tasolla. Toimintatuotot kasvoivat 206,8 milj. euroa (17,0 %) pääasiassa myyntituottojen 109,1 milj. euron kasvun seurauksena. Myyntitulot kasvoivat erityisesti Tampereen Sähkölaitos-konsernissa sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä. Myyntituotot muodostivat tilikaudella 76 prosenttia konsernin toimintatuotoista. Toimintakulujen 205,2 milj. euron (8,9 %) kasvua selittää erityisesti palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen kasvu.

Vuosikate parani 52,7 milj. euroa (16,6 %) edellisvuodesta pääasiassa verotulojen 82,2 milj. euron (7,9 %) kasvun seurauksena. Verotulojen kasvua on analysoitu tarkemmin kaupungin tuloslaskelman analysoinnin yhteydessä. Valtionosuudet toteutuivat 33,8 milj. euroa edellisvuotta pienempänä peruspalvelujen valtionosuuden laskun seurauksena. Konsernin rahoitustuotoissa ja -kuluissa muutos vertailuvuoteen oli -2,2 milj. euroa.

Asukasta kohden laskettu vuosikate oli 1 518 euroa, mikä on 198 euroa enemmän kuin tilikaudella 2020. Vuosikate kattoi suunnitelman mukaisista poistoista 161 % (2020: 151 %).

Konsernin tilikauden tulos parani edellisestä vuodesta 12,5 milj. euroa nousten 114,0 milj. euroon. Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 19,5 milj. euroa (9,2 %). Suurimmat poistot kirjattiin rakennuksista sekä kiinteistä rakenteista ja laitteista. Omistuksen eliminointieroja kirjattiin 22,1 milj. euroa vertailuvuotta enemmän johtuen Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n uusien tytäryhtiöiden hankinnasta syntyneistä eliminointieroista. Tilikauden tuloksen kannalta merkittävin tytäryhteisö oli eliminointien jälkeen edelleen Sähkölaitos-konserni, jonka vaikutus konsernin tulokseen oli 28,9 milj. euroa. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän vaikutus tulok-

seen oli 21,2 milj. euroa. Käyttötalouden ja investointien sisäisten erien eliminoinnilla saattaa olla olennainen vaikutus yhdisteltäviin lukuihin, minkä vuoksi konsolidoitujen lukujen perusteella ei voi suoraan päätellä tuloksen suuruutta yhdisteltävän yhteisön erillistilinpäätöksessä.

Tilikauden ylijäämä kasvoi 6,0 milj. euroa (7,5 %) vertailuvuodesta.

Konserniyhteisöjen tuloksen muodostuminen

Konserniyhteisöjen erillistilinpäätösten yhteenlaskettu tilikauden tulos ennen konsernieliminoiteja oli 180,8 milj. euroa. Erillistilinpäätöksistä laskettu tulos parani edellisestä vuodesta 52,0 milj. euroa, mihin vaikutti erityisesti Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Pirkan Opiskelija-asunnot Oy:n ja Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n vertailuvuotta

parempi tulos. Kaupungin tuloksen toteutumista on analysoitu tarkemmin toimintakertomuksen kohdassa Tuloslaskelman analysointi. Vahvimmat tilikauden tulokset erillistilinpäätösten näkökulmasta tekivät konsernissa Tampereen kaupunki (74,7 milj. euroa), Tampereen Sähkölaitos -konserni (41,9 milj. euroa), Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (21,2 milj. euroa) ja Tampereen Vuokra-asunnot Oy (12,5 milj. euroa). Pirkanmaan sairaanhoitopiirin osalta huomioitu ainoastaan kaupungin omistusosuuden mukainen osuus erillistilinpäätöksen tuloksesta. Edellä esitetyissä yhteisökohtaisissa tilikauden tuloksissa ei ole huomioitu konsernitalinpäätöksen eliminointien vaikutusta.

Konsernin rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
	1 000 euroa	1 000 euroa
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	370 780	318 114
Tilikauden verot	-12 826	-10 309
Tulorahoituksen korjaukset	-62 560	-22 379
	295 393	285 426
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-520 587	-444 355
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 592	7 885
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	84 437	38 072
	-430 559	-398 398
Toiminnan ja investointien rahavirta	-135 165	-112 972
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 800	-17 108
Antolainasaamisten vähennykset	2 474	16
	-326	-17 091
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	478 355	326 266
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-344 656	-74 963
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-5 643	-13 669
	128 056	237 634
Oman pääoman muutokset	-3 498	2 214
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-286	2 332
Vaihto-omaisuuden muutos	7 342	-16 082
Saamisten muutos	-47 413	34 391
Korottomien velkojen muutos	55 366	7 487
	15 010	28 128
Rahoituksen rahavirta	139 242	250 885
Rahavarojen muutos	4 077	137 913
Rahavarat 31.12.	388 755	384 678
Rahavarat 1.1.	384 678	246 764
	4 077	137 913

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-823 124	-834 701
Investointien tulorahoitus, %	72	73
Laskennallinen lainanhoitokate	1,3	1,2
Lainanhoitokate	1,1	3,2
Kassan riittävyys, pv	42	49

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €
Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen viiden vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Investointien tulorahoitus

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$
Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$
Lainanlyhennyksillä tarkoitetaan rahoituslaskelman mukaisia pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiä.

Kassan riittävyys, pv

= $365 * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin rahoituslaskelman analysointi

Konsernin rahoituslaskelmalla osoitetaan kaupunkikonsernin varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Se kuvaa konsernin toiminnasta aiheutuneita rahavirtoja kaupunkikonsernin ja sen ulkopuolisten tahojen välillä. Rahoituslaskelmasta on eliminoitu konsernin keskinäisten liiketapahtumien rahavirtavaikutukset.

Toiminnan rahavirta osoittaa miten konserni on onnistunut tilikauden aikana toiminnan avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun. Toiminnan rahavirta toteutui 10,0 milj. euroa vertailuvuotta parempana. Merkittävin syy kasvuun oli vuosikatteen 52,7 milj. euron kasvu. Vuosikatteen muodostumista on käsitelty konsernituloslaskelman analysoinnin yhteydessä. Tulorahoituksen korjauksien muutos vertailuvuoteen oli -40,2 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauksissa vuosikatetta oikaistaan konsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta.

Investointien rahavirta osoittaa konsernin rahavarojen käytön investointi-hyödykkeisiin. Investointien rahavirta toteutui 32,2 milj. euroa edellisvuotta suurempana pääasiassa investointimenojen kasvun seurauksena. Investointimenot kasvoivat 76,2 milj. euroa (17,2 %) edellisvuodesta pääasiassa Tampereen kaupungin, Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n sekä Tampereen Raitiotie Oy:n investointien kasvun seurauksena. Merkittävimmät investoinnit konsernissa toteutuivat emoyhtiön (212,0 milj. euroa) lisäksi Tampereen Raitiotien Oy:n (68,6 milj. euroa) sekä Tampereen Sähkölaitos-konsernin (50,9 milj. euroa) toimesta. Kaupungin investointeja on analysoitu kaupungin investointien toteumavertailun yhteydessä. Tytäryhteisöjen investoinnit 2021-kuviossa on esitetty yli 1,0 milj. euroa investoineet konserniyhteisöt ilman konsernieliminoitien vaikutusta. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot kasvoivat 46,4 milj. euroa (121,8 %) vertailuvuodesta. Suurimmat luovutustulot kirjattiin Tampereen kaupungin (38,9 milj. euroa) lisäksi Tampe-

reen Vuokra-asunnot Oy:ssä (12,7 milj. euroa) ja Pirkan Opiskelija-asunnot Oy:ssä (12,0 milj. euroa).

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 22,2 milj. euroa edellisvuotta heikompana. Investoinneista rahoitettiin tulorahoituksella 72 prosenttia, mikä on prosentin vertailuvuotta vähemmän.

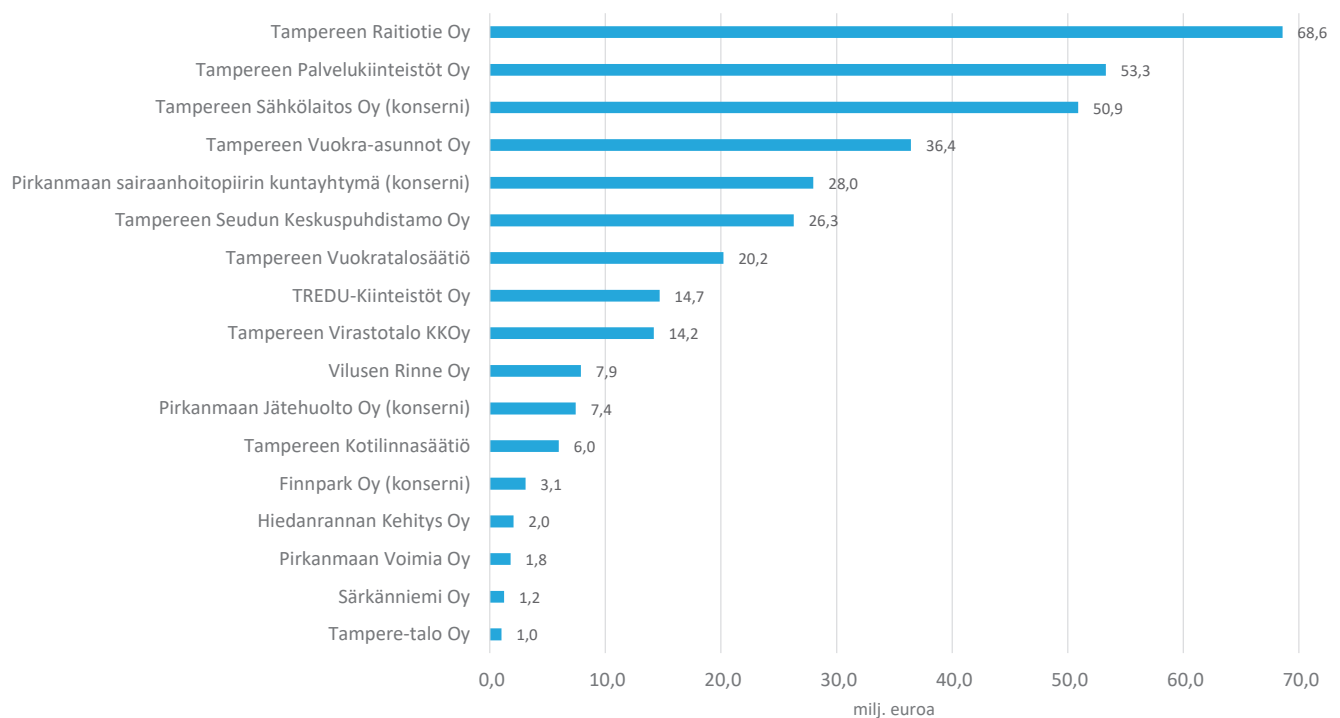
Rahoituksen rahavirta pieneni 111,6 milj. eurolla vertailuvuodesta pääasiassa lainakannan muutosten seurauksena. Lainakannan muutokset olivat tilikaudella yhteensä 128,1 milj. euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 152,1 milj. euroa vertailuvuotta enemmän ja jo olemassa olevia pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 269,7 milj. eurolla vertailuvuotta enemmän. Uudesta pitkäaikaisesta lainasta 50 prosenttia nostettiin Tampereen Sähkölaitos-konsernin (176,0 milj. euroa) ja Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n (65 milj. euroa) toimesta. Muissa maksuvalmiuden muutoksissa erityisesti saamisten kasvu vaikutti negatiivisesti rahoituksen rahavirtaan.

Rahavarojen muutos oli tilikaudella 4,1 milj. euroa, mikä on 133,8 milj. euroa vähemmän kuin vertailuvuonna. Tilinpäätöshetken rahavaroilla olisi katettu 42 päivän ajan kaikki toiminnan aiheuttamat kassasta maksut (2020: 49 pv).

Laskennallinen lainanhoitokate kuvaa tulorahoituksen riittävyttä laskennallisten lainojen hoitoon. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Laskennallinen lainanhoitokate (1,3) on parantunut edellisvuodesta 0,1 yksikköä, mutta on edelleen tyydyttävällä tasolla. Tunnusluvun tulkinnassa tulee huomioida laskennallisen 8 vuoden laina-ajan vaikutus, sillä todellisuudessa konsernin laina-ajat ovat pidempiä.

Lainanhoitokate lasketaan todellisilla vuotuisilla lainanlyhennyksillä. Konsernin lainanhoitokate oli 1,1 ja se heikkeni 2,1 yksikköä edellisestä vuodesta. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla silloin, kun tunnusluku saa suuremman arvon kuin 2. Tunnusluvun tulkinnassa tulee huomioida kaupungin kertalyhenteisten lainojen erääntymisen vaikutus.

TYTÄRYHTEISÖJEN INVESTOINNIT 2021

Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2021	31.12.2020
	1 000 euroa	1 000 euroa
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	21 433	18 624
Muut pitkävaikutteiset menot	138 280	129 409
Ennakkomaksut	2 781	2 804
	162 494	150 837
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	273 974	267 379
Rakennukset	1 916 723	1 724 587
Kiinteät rakenteet ja laitteet	700 305	691 969
Koneet ja kalusto	204 287	124 465
Muut aineelliset hyödykkeet	33 947	34 178
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	518 881	591 490
	3 648 117	3 434 068
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	75 267	66 820
Muut osakkeet ja osuudet	26 094	24 989
Muut lainasaamiset	26 133	25 756
Muut saamiset	975	1 026
	128 469	118 591
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	4 655	4 673
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	42 784	50 127
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 878	11 970
Lyhytaikaiset saamiset	241 212	192 977
Rahoitusarvopaperit	175 279	34 211
Rahat ja pankkisaamiset	213 476	350 466
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 626 364	4 347 920

Konsernitaseen analysointi

Konsernitase osoittaa kaupunkikonsernin taloudellisen aseman selvittämällä konserniyhteisöjen varat ja velat.

Tampereen kaupunkikonsernin taseen loppusumma oli 4 626,4 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen nähden oli 278,4 milj. euroa (6,4 %). Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui viime vuoden tapaan 36 prosenttia.

Tunnusluvun hyvä tavoitetaso kaupunkikonsernissa on 50 %. Omavaraisuusaste mittaa vakavaraisuutta ja kykyä selvittää sitoumuksista pitkällä aikavälillä.

Taseen vastaavaa-puolelle sisältyvät pysyvät ja vaihtuvat vastaavat sekä toimeksiantojen varat. Pysyvät vastaavat kasvoivat tilikauden aikana 235,6 milj. eurolla (6,4 %), mistä aineellisten hyö-

dykkeiden osuus oli yli 90 prosenttia. Aineelliset hyödykkeet kasvoivat kokonaisuudessaan 214,0 milj. eurolla johtuen pääasiassa rakennusten 192,1 milj. euron ja koneiden ja kaluston 79,8 milj. euron kasvusta. Kyseiset erät kasvoivat erityisesti Tampereen Raitiotie Oy:n taseessa.

Aineettomissa hyödykkeiden 11,7 milj. euron kasvu muodostui pääasiassa muiden pitkävaikutteisten menojen kasvusta. Sijoitukset kasvoivat kokonaisuudessaan 9,9 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna erityisesti osakkuusyhteisöosuuksien kasvun seurauksena.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihtuvien vastaavien määrä oli tilikauden lopussa 682,6 milj. euroa, mikä on 42,9 milj. euroa enemmän kuin vertailuvuotena. Rahoitusarvopaperit kasvoivat tilikauden aikana 141,1 milj. eurolla, johtuen osakkeiden ja osuuksien kasvusta pääasiassa Tampereen kaupungin taseessa. Rahat ja pankkisaamiset pienenevät 137,0 milj. eurolla vertailuvuodesta.

Taseen vastattavaa-puoli kertoo konsernin oman ja vieraan pääoman määrän, vähemmistöosuudet, pakolliset varaukset sekä toimeksiantojen pääomat. Konsernin oma pääoma oli tilikauden lopussa 1 558,4 milj. euroa ja sen osuus taseen loppusummasta lähes 34 prosenttia. Oma pääoma vahvistui edellisvuodesta 87,1 milj. eurolla kertyneen ylijäämän seurauksena.

Vieras pääoma kasvoi edellisvuodesta 189,5 milj. eurolla muodostaen 63 prosenttia taseen loppusummasta. Kasvu selittyy pääosin pitkäaikaisen korollisen vieraan pääoman 130,8 milj. euron kasvulla, josta Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n osuus oli 55,0 milj. euroa ja Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n 37,0 milj. euroa. Tampereen kaupungin osuus konsernin pitkäaikaisesta korollisesta vieraasta pääomasta tilinpäätöshetkellä oli 30 prosenttia. Konsernin lainakanta kasvoi tilikaudella yhteensä 128,1 milj. euroa (5,9 %). Asukaskohtaiseksi lainakannaksi muodostui 9 343 euroa/asukas, mikä tarkoittaa 407 euron kasvua edellisvuode-

VASTATTAVAA	31.12.2021	31.12.2020
	1 000 euroa	1 000 euroa
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	636 657	636 657
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	284	284
Muut omat rahastot	35 807	34 300
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	799 039	719 483
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	86 580	80 554
	<u>1 558 368</u>	<u>1 471 278</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	93 676	90 460
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 448	1 722
Muut pakolliset varaukset	32 415	33 187
	<u>33 863</u>	<u>34 909</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	21 800	22 104
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 186 143	2 055 370
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	89 804	89 951
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	95 658	98 375
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	547 051	485 473
	<u>2 918 656</u>	<u>2 729 168</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 626 364	4 347 920

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

Konsernin omavaraisuusaste, %	36	36
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	101	103
Konsernin kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	885 619	800 037
Konsernin kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa / asukas	3 626	3 320
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	2 281 801	2 153 745
Konsernin lainat, euroa / asukas	9 343	8 936
Konsernin lainat ja vastuut 31.12.	2 950 422	2 709 543
Konsernin lainat ja vastuut, euroa/asukas	12 081	11 243
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	26 133	25 756
Asukasmäärä	244 223	241 009

Konsernin omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi) / (Koko pääoma - Saadut Ennakot)

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Konsernin lainakanta 31.12.

= Korollinen vieras pääoma

Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt Joukkovelkakirjalainasaamiset ja Muut lainasaamiset

desta. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 101 prosenttia, mikä on 2 prosenttia vähemmän kuin vertailuvuonna. Lyhytaikainen koroton vieras pääoma kasvoi 61,6 milj. euroa edellisvuodesta pääosin siirto- ja ostovelkojen kasvun seurauksena.

Konsernin lainojen ja vastuiden määrä oli tilikauden päättyessä 2 950,4 milj. euroa, mikä oli asukasta kohden laskettuna 12 081 euroa (2020: 11 243 euroa). Tunnusluvun laskennassa vuokravastuut rinnastetaan lainoihin, minkä tarkoituksena on tehdä investointien rahoitus vertailukelpoiseksi riippumatta siitä, miten investointi on rahoitettu (laina- tai leasingrahoitus). Asukaskohteisesti tarkasteltuna vuonna 2021 lainat ja vastuut olivat 2 738 euroa suuremmat kuin lainakanta, mitä selittää leasingrahoituksen käyttäminen lainanoton rinnalla.

KAUPUNGINHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Kaupungin tilikauden tulos muodostui 74 708 500,18 euroa ylijäämäiseksi. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle tilikauden tuloksen käsittelyä siten, että

- aiemmin tehdyistä investointivarauksista syntynyttä poistoeroa tuloutetaan 1 710 408,72 euroa,
- vahinkorahastosta tuloutetaan -49 574,56 euroa ja
- tilikauden ylijäämä 76 369 334,34 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämä -erään.

Selvitystä talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä.

Talousarvion toteutuminen

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Talousarvion toteutuminen -osa sisältää laskelma- ja strategiaosan, palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteumavertailun, sekä konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden ja -yhteisöjen tavoitteiden toteuman. Talousarvion toteumavertailuissa on esitetty valtuuston talousarviossa hyväksymän sitovuustason mukaisten määrärahojen, tuloarvioiden, investointien ja toiminnan tavoitteiden toteumat ja niiden olennaiset poikkeamat talousarvioon. Valtuustoon nähden sitovien erien toteumavertailu on esitetty kootusti Olennaiset poikkeamat talousarvioon -osiossa.

Laskelmaosassa on esitetty talousarvion tuloslaskelman, investointien ja rahoituslaskelman toteumavertailut. Lisäksi laskelmaosassa esitetään liikelaitosten vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen. Talousarvion laskelmaosa sisältää informaatiota kaupungin yhteenlasketusta taloudesta, joka ei ole valtuustoon nähden sitovaa. Talousarvion tuloslaskelman, investointien ja

rahoituslaskelman toteumavertailuissa on esitetty palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteutuminen sisältäen myös sisäiset erät. Lisäksi on esitetty liikelaitosten ja taseyksikkönä käsiteltävän Vahinkorahaston vaikutus koko kaupungin tuloksen, rahoituksen ja investointien muodostumiseen.

Laskelmaosassa on esitetty myös kaupungin yhteisten erien eli verotulojen, valtionosuuksien, korkotuottojen ja -kulujen, muiden rahoitustuottojen ja -kulujen sekä antolainauksen ja krollisten velkojen muutosten toteuma. Nämä erät muodostavat suuren osan kaupungin tuloperustasta ja niistä valtuustoon nähden sitovaa on korkotuottojen ja -kulujen netto. Lisäksi rahoituslaitoksilta nostettavien pitkäaikaisten lainojen lisäys ei saa olla talousarviota suurempi.

Strategiaosassa on esitetty toiminnan tavoitteiden toteumatiedot kaupunkistrategiasta johdettujen sitovien toiminnan tavoitteiden osalta. Talousarviossa liikelaitoksille ja Pirkanmaan pelastuslaitokselle asetettujen tavoit-

teiden toteuma on esitetty Taseyksiköt-osassa sekä erillistilinpäätöksissä.

Käyttötalous ja investoinnit yksiköittäin -osassa on esitetty lautakuntien, kehitysohjelmien ja konsernihallinnon talousarvion toteumavertailut ja toiminnan tavoitteiden toteumatiedot. Taseyksiköt-osassa on esitetty Pirkanmaan pelastuslaitoksen ja liikelaitosten talousarvion toteumavertailut ja toiminnan tavoitteiden toteumatiedot. Pirkanmaan pelastuslaitoksen, liikelaitosten ja taseyksikkönä käsiteltävän Vahinkorahaston erillistilinpäätökset löytyvät Erillistilinpäätökset ja muut eriytyvät laskelmat -osiossa.

Talousarviossa kaupungin merkittävimmille tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen on esitetty erillisessä Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja -yhteisöt -osassa. Yhteisöille asetetut tavoitteet eivät oikeudellisesti sido tytäryhteisöjä, vaan niiden tarkoituksena on tuoda esille pääomistajan tahto.

OLENNAISET POIKKEAMAT TALOUSARVIOON

Talousarvion toteutuminen -osa sisältää laskelma- ja strategiaosan, palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteumavertailun. Talousarvion toteumavertailuissa on esitetty valtuuston talousarviossa hyväksymän sitovuustason mukaisten määrärahojen, tuloarvioiden, investointien ja toiminnan tavoitteiden toteumat ja niiden olennaiset poikkeamat talousarvioon. Yhteenvertotaulukossa on esitetty kootusti valtuustoon nähden sitovien erien toteutuminen. Ylitukset on korostettu keltaisella.

Talousarvion toteumavertailuissa esitettäviin lukuihin sisältyvät kaupungin sisäiset erät, ellei toisin ole mainittu. Vastaavasti investointiluvuissa ei ole huomioitu sisäisen katteen eliminointia, joten talousarvion toteumavertailuissa investointien toteuma on suurempi kuin kaupungin rahoituslaskelmassa.

Käyttötalouden toteutuminen

Sivistyspalveluiden palvelualueen toimintakate toteutui 5,7 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Sivistys- ja kulttuurilautakunnan toimintatuotot toteutuivat 2,0 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä ja toimintakulut 3,7 milj. euroa suurempina. Toimintatuotoissa erityisesti maksutuotot toteutuivat ennakoitua heikompina ja toimintakuluissa merkittävimmät menojen ylitykset kohdistuivat palvelujen ostoihin.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualueen toimintakate alittui 9,2 milj.

eurolla. Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintatuotot toteutuivat 42,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempina erityisesti tukien ja avustusten positiivisen kehityksen takia. Toimintakulut ylittyivät 33,2 milj. eurolla merkittävimpien menojen ylitysten kohdistuessa palvelujen ostoihin.

Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualueen toimintakate toteutui 26,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempana pääasiassa Asunto- ja kiinteistölautakunnan alituksen seurauksena. Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate toteutui 25,5 milj. euroa ennakoitua parempana toimintatuottojen toteutuessa 20,2 milj. euroa suunniteltua suurempina ja toimintakulujen alittuessa 5,2 milj. eurolla. Toimintatuotoissa erityisesti muut toimintatuotot toteutuivat ennakoitua parempina ja toimintakuluissa alitus kohdistui erityisesti vuokratuluihin. Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui 1,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

Kaupunkiympäristön palvelualueen toimintakate toteutui 5,8 milj. euroa budjetoitua heikompana erityisesti joukkoliikennelautakunnan 8,8 milj. euron ylityksen vuoksi. Joukkoliikennelautakunnan toimintatuotot toteutuivat 6,9 milj. euroa muutettua talousarviota heikompina erityisesti myyntituottojen osalta. Toimintakulut toteutuivat 1,9 milj. euroa ennakoitua suurempina pääasiassa palvelujen ostojen kasvun vuoksi. Yhdyskuntalautakunnan toimintakate toteutui 3,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

TILIKAUDEN TULOS

74,7 M€

(TP21)

INVESTOINTIEN TULORAHOITUS- PROSENTTI

80 %

(TP21)

Konsernihallinnon toimintakate toteutui yhteensä 6,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen liikeylijäämä toteutui 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana.

Liikelaitosten yhteenlaskettu 30,6 milj. euron liikeylijäämä oli 4,5 milj. euroa budjetoitua parempi. Tampereen Vesi Liikelaitos ylitti muutetun talousarvion 4,5 milj. eurolla ja Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen liikeylijäämä toteutui ennakoidun mukaisesti.

PALVELUALUEIDEN YHTEENLASKETTU TOIMINTAKATE

+ 24,1 M€

(TP21 / Muutettu TA21)

LIIKELAITOSTEN YHTEENLASKETTU LIIKEYLIJÄÄMÄ

+ 4,5 M€

(TP21 / Muutettu TA21)

NETTOINVESTOINNIT

+ 64,0 M€

(TP21 / Muutettu TA21)

Yhteenveto poikkeamista talousarvioon, sitovat erät

KÄYTTÖTALOUS

1 000 euroa	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Palvelualueet (toimintakate)					
Sivistyspalvelujen palvelualue					
Sivistys- ja kulttuurilautakunta					
Sivistys- ja kulttuurilautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-405 954	-400 241	-5 713	-396 972	-3 269
Hiedanranta	-69	-75	6	-75	0
Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue					
Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta					
Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-838 163	-847 400	9 237	-830 978	-16 422
Tampere Junior	-666	-668	2	-528	-140
Elinvoiman ja kilpailukyvyksen palvelualue					
Elinvoima- ja osaamislautakunta					
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-88 123	-89 189	1 066	-86 428	-2 761
Ammatillinen koulutus (tilikauden tulos)	-2 194	0	-2 194	0	0
Hiedanranta	-180	-429	249	-429	0
Viiden tähden keskusta	-2 678	-4 293	1 615	-4 293	0
Smart Tampere	-947	-994	47	-994	0
Vetovoimainen elämyskaupunki	-556	-742	186	-542	-200
Asunto- ja kiinteistölautekunta					
Asunto- ja kiinteistölautekunta (pl. erikseen sitovat erät)	190 635	165 700	24 935	165 444	256
Hiedanranta	-310	-830	520	-830	0
Kaupunkiympäristön palvelualue					
Yhdyskuntalautakunta					
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-30 857	-32 970	2 113	-32 720	-250
Smart Tampere	-552	-831	279	-837	6
Viiden tähden keskusta	-101	-330	229	-330	0
Hiedanranta	-3	-150	147	-150	0
Raitiotie	-1 294	-1 500	206	-1 500	0
Joukkoliikennelautekunta	-27 744	-18 937	-8 806	-18 686	-251
Konsernihallinto (toimintakate)					
Konsernihallinto					
ICT-kehittäminen (toimintakate+bruttoinvestoinnit)	-8 699	-14 000	5 301	-12 000	-2 000
Tarkastuslautekunta	-404	-430	26	-430	0
Keskusvaalilautekunta	-929	-902	-27	-902	0
Konsernihallinto	-22 341	-25 902	3 561	-26 521	619
Yhteiset erät	-125 839	-127 131	1 292	-124 074	-3 057
Taseyksiköt (liikeylijäämä)					
Pirkanmaan pelastuslaitos	-300	-1	-299	-1	0
Liikelaitokset (korvaus peruspääomasta)					
Tampereen Vesi Liikelaitos	-10 500	-10 500	0	-10 500	0
Liikelaitokset (liikeylijäämä)					
Tampereen Vesi Liikelaitos	31 118	26 617	4 501	26 617	0
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	-478	-500	22	-500	0

LASKELMAOSA

1 000 euroa	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Korkotuotot ja -kulut	-10 152	-10 556	404	-10 556	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 384	70 000	-64 616	145 000	-75 000

INVESTOINNIT

Nettoinvestoinnit sitovuustasoittain (1000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Sivistyspalvelujen palvelualue					
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	-6 310	-10 847	4 537	-9 100	-1 747
Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue					
Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta	-1 117	-1 801	684	-1 623	-178
Elinvoiman ja kilpailukykyyn palvelualue					
Elinvoima- ja osaamislautakunta					
Ammatillinen koulutus	-1 615	-2 204	589	-2 204	0
Asunto- ja kiinteistöalautakunta					
Asunto- ja kiinteistöalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-8 075	-16 070	7 995	-16 020	-50
Talonrakennushankkeet	-87 745	-114 558	26 813	-106 450	-8 108
Hiedanranta	-7 833	-20 260	12 427	-15 660	-4 600
Viiden tähden keskusta	-3 278	-5 335	2 057	-3 600	-1 735
Kaupunkiympäristön palvelualue					
Yhdyskuntalautakunta					
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-56 847	-56 230	-617	-56 160	-70
Hiedanranta	-10	0	-10	0	0
Viiden tähden keskusta	-9 750	-13 670	3 920	-12 700	-970
Joukkoliikennelautakunta	-270	-500	230	-500	0
Konsernihallinto					
Konsernihallinto, muut	-123	-146	23	0	-146
Yhteiset erät	-18 086	-20 200	2 114	-15 200	-5 000
Taseyksiköt					
Pirkanmaan pelastuslaitos (investointien rahavirta)	-2 334	-2 263	-71	-2 263	0
Liikelaitokset					
Tampereen Vesi Liikelaitos	-21 269	-21 000	-269	-21 000	0
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	0	0	0	-2 000	2 000

Laskelmaosan toteutuminen

Laskelmaosassa esitetään korkotuotosten ja -kulujen sekä pitkäaikaisten lainojen lisäysten toteutuminen talousarvioon nähden. Korkotuotot ja -kulut toteutuivat tilikaudella 0,4 milj. euroa budjetoitua parempana. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 64,6 milj. euroa muutettua talousarviota vähemmän.

Investointien toteutuminen

Koko kaupungin yhteenlasketut nettoinvestoinnit olivat 227,8 milj. euroa, mikä oli 64,0 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempi. Suurin syy alhaiseen toteumaan oli hankkeiden

toteutuminen tilikausien välillä toisin kuin oli suunniteltu. Peruskaupungin nettoinvestoinnit olivat yhteensä 206,5 milj. euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion 64,3 milj. eurolla. Peruskaupungin yksiköiden investointeja budjetoitiin uudelleen yhteensä 22,6 milj. euroa (KV 22.2.2021, 14.6.2021 ja 25.10.2021).

Asunto- ja kiinteistöalautakunnan nettoinvestoinnit 106,9 milj. euroa toteutuivat 49,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Eroa selittää erityisesti talonrakennushankkeiden toteutuminen ennakoitua myöhemmin. Talonrakennushankkeiden net-

toinvestoinnit 87,7 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 26,8 milj. eurolla. Uudelleen budjetoitavien talonrakennushankkeiden investointiesitys 22,6 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2022 (KV 21.2.2022). Maaomaisuuden investointeja (pl. erikseen sitovat erät) toteutui 8,1 milj. euroa. Maaomaisuuden investoinnit (pl. erikseen sitovat erät) alittivat budjetin yhteensä 8,0 milj. eurolla. Asunto- ja kiinteistöalautakunnan Hiedanranta-kehitysohjelman investoinnit 7,8 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 12,4 milj. eurolla. Asunto- ja kiinteistöalautakunnan uudelleen budjetoitavan Hiedanranta-

kehitysohjelman investointiesitys 12,0 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2022 (KV 21.2.2022).

Yhdyskuntalautakunnan nettoinvestoinnit 66,6 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 3,3 milj. eurolla. Syynä alitukselle on pääosin saadut rahoitusosuudet, joita ei ollut budjetoitu talousarvioon, sekä Viiden tähden keskusta-kehitysohjelman hankkeiden toteutuksen aikataulumuutoksista.

Konsernihallinnon yhteisten erien investoinnit 18,1 milj. euroa toteutuivat 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Talousarvioon sisäl-

tyi 0,2 milj. euron sijoitus Suomi-rata Oy:ön, joka ei toteutunut. Osakkeisiin ja osuuksiin varatusta 2,0 milj. euron erästä toteutui 0,086 milj. euroa.

Konsernihallinnolla valtuustoon nähdyn sitovaa taso ICT-kehittämisessä oli toimintakate ja bruttoinvestoinnit yhteensä. ICT-investointien ja kehitysohjelmien investointien tietoja löytyy investointien toteumavertailu -osiosta.

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan nettoinvestoinnit 6,3 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 4,5 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat rakennushankkeiden aikataulumuutokset ja ensiker-

taisen kalustamisen toimitusten viivästyminen useissa eri kohteissa.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen nettoinvestoinnit 21,6 milj. euroa ylittivät talousarvion 0,3 milj. eurolla. Investoinnit toteutuivat ennakoitua nopeammin. Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksella ei ollut toteutuneita investointeja tilikaudella.

Tarkemmat tiedot poikkeamista löytyvät investointien toteumavertailusta ja toimintayksiköiden tekstien yhteydestä.

LASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Tuloslaskelman toteumavertailu

Tuloslaskelma 1 000 euroa)	Talousarvion toteumavertailu					Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus				
	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja sisältäen sisäiset erät					TP 2021 sisältäen sisäiset erät		TP 2021 ilman sisäisiä eriä		
	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset	Liikelai- tokset*	Koko kaupunki	Peruskau- punki	Liikelai- tokset*	Koko kaupunki
Toimintatuotot										
Myyntituotot	288 298	299 447	-11 149	288 409	11 038	95 700	383 998	152 137	68 912	221 049
Maksutuotot	99 685	98 309	1 376	98 016	292	0	99 685	99 092	0	99 092
Tuet ja avustukset	85 094	38 546	46 549	32 130	6 416	150	85 244	84 836	150	84 986
Vuokratuotot	212 755	212 498	257	211 657	841	31	212 786	80 589	31	80 619
Muut toimintatuotot	77 116	57 433	19 684	57 424	8	214	77 331	75 963	187	76 150
Toimintatuotot yhteensä	762 949	706 233	56 716	687 637	18 595	96 094	859 043	492 617	69 280	561 897
Valmistus omaan käyttöön	4 885	3 177	1 708	1 080	2 097	3 703	8 588	4 885	3 703	8 588
Toimintakulut										
Henkilöstökulut	-640 600	-644 375	3 775	-626 623	-17 752	-25 136	-665 737	-640 600	-25 136	-665 737
Palkat ja palkkiot	-508 436	-512 951	4 515	-499 061	-13 890	-18 765	-527 201	-508 436	-18 765	-527 201
Henkilösivukulut	-132 164	-131 424	-740	-127 562	-3 863	-6 371	-138 536	-132 164	-6 371	-138 536
Eläkekulut	-112 563	-111 196	-1 368	-108 767	-2 429	-5 645	-118 209	-112 563	-5 645	-118 209
Muut henkilösivukulut	-19 601	-20 229	628	-18 795	-1 434	-726	-20 327	-19 601	-726	-20 327
Palvelujen ostot	-1 102 012	-1 077 668	-24 345	-943 652	-134 016	-11 741	-1 113 753	-938 430	-11 415	-949 845
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-54 204	-48 925	-5 279	-45 922	-3 003	-13 549	-67 753	-53 899	-13 503	-67 402
Avustukset	-105 268	-99 537	-5 731	-206 190	106 653	0	-105 268	-105 051	0	-105 051
Vuokratulot	-220 735	-226 153	5 418	-223 741	-2 412	-2 406	-223 141	-89 187	-1 583	-90 770
Muut toimintakulut	-7 519	-4 998	-2 521	-7 538	2 540	-458	-7 977	-7 476	-202	-7 678
Toimintakulut yhteensä	-2 130 338	-2 101 656	-28 682	-2 053 666	-47 990	-53 290	-2 183 628	-1 834 643	-51 839	-1 886 482
Toimintakate	-1 362 505	-1 392 246	29 741	-1 364 949	-27 297	46 508	-1 315 997	-1 337 141	21 144	-1 315 997
Verotulot	1 117 483	1 101 000	16 483	1 053 700	47 300	0	1 117 483	1 117 483	0	1 117 483
Valtionosuudet	360 780	360 174	606	351 919	8 255	0	360 780	360 780	0	360 780
Rahoitustuotot ja -kulut	29 648	25 919	3 729	26 919	-1 000	-10 496	19 153	19 148	4	19 153
Korkotuotot	9 075	8 663	412	8 663	0	0	9 075	6 601	0	6 601
Muut rahoitustuotot	55 550	51 750	3 800	52 750	-1 000	5	55 555	29 900	5	29 905
Korkokulut	-19 228	-19 219	-9	-19 219	0	0	-19 228	-16 753	0	-16 753
Korvaus peruspääomasta	0	0	0	0	0	-10 500	-10 500	0	0	0
Muut rahoituskulut	-15 749	-15 275	-474	-15 275	0	-1	-15 750	-599	-1	-600
Vuosikate	145 407	94 847	50 560	67 589	27 258	36 012	181 418	160 270	21 148	181 418
Poistot ja arvonalentumiset	-91 556	-99 509	7 953	-99 540	31	-15 944	-107 500	-90 766	-15 944	-106 710
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	53 850	-4 662	58 513	-31 951	27 289	20 068	73 918	69 505	5 204	74 709
Poistoeron lis. (-) tai väh.(+)	815	700	115	700	0	896	1 710	815	896	1 710
Rahastojen lis. (-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	-50	-50	0	-50	-50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	54 665	-3 962	58 628	-31 251	27 289	20 913	75 579	70 319	6 050	76 369

* Sarakkeessa esitetty liikelaitokset ja rahastot

Tuloslaskelman toteutuminen

Tuloslaskelman toteumavertailu sisältää peruskaupungin (palvelualueet, kehitysohjelmat, konsernihallinto ja Pirkanmaan pelastuslaitos) tuloslaskelman toteumavertailun sekä liikelaitosten ja Vahinkorahaston vaikutuksen kaupungin talouteen. Peruskaupungin talousarvion toteumavertailun jälkeen laskelmassa on esitetty liikelaitosten toteuma ja koko kaupungin vuoden 2021 toteuma yhteensä sisältäen sisäiset erät. Laskelman viimeiset sarakkeet kuvaavat kaupungin ulkoisen tuloksen muodostumisen peruskaupungin ja liikelaitosten välillä.

Seuraavat analyysit on tehty vertailun muutettua talousarvioita tilikauden toteumaan. Vuoden aikana kaupunginvaltuusto päätti 22.2, 14.6 ja 25.10 muutoksista alkuperäiseen talousarvioon muun muassa palvelutarpeen kasvusta johtuen.

Peruskaupungin tuloslaskelman toteumavertailun toimintakate oli 29,7 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot toteutuivat kokonaisuudessaan 56,7 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Merkittävimmät poikkeamat nähtiin tuet ja avustukset -erässä sekä muissa toimintatuotoissa. Tuet ja avustukset toteutuivat ennakoitua suurempina sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvien valtion korona-avustusten vuoksi ja muissa toimintatuloissa ennakoitua paremman toteuman taustalla olivat pysyvien vastaavien myyntivoitot.

Toimintakulut toteutuivat 28,7 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Merkittävin poikkeama oli palvelujen ostojen 24,3 milj. euron ylitys, joka selittyy erityisesti avo- ja sairaalapalveluiden laboratorio- ja

asiakaspalvelujen ostojen kasvulla. Laboratorio- ja palvelujen ostoja kasvattivat koronatestauksesta syntyneet kustannukset.

Verorahoituksen kertymä oli yhteensä 1 478,3 milj. euroa. Muutettuun talousarvioon nähden verorahoitus toteutui 17,1 milj. euroa arvioitua suurempana pääasiassa verotulojen kasvun vuoksi. Verotuloissa 16,5 milj. euroa ennakoitua parempi toteuma oli seurausta erityisesti yhteisöverotulojen budjetoitua paremmasta toteumasta yritysten maksamien ennakoverojen kasvun seurauksena.

Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat 3,7 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina erityisesti muiden rahoitustuottojen ennakoitua suuremman toteuman vuoksi. Budjetoitua parempana toteutuivat erityisesti rahoitusarvopaperienmyyntivoitot. Poistot ja arvonalentumiset alittivat muutetun talousarvion 8,0 milj. eurolla. Merkittävintä alitus oli kaupunkiympäristön palvelualueen 4,7 milj. euroa, mikä selittyy tilikaudella keskeneräiseksi jääneiden investointihankkeiden suuremmalla määrällä kuin oli arvioitu.

Peruskaupungin tilikauden tulos sisältäen sisäiset erät muodostui 58,5 milj. euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Liikelaitosten vaikutus tilikauden tuloksen muodostumiseen

Tampereen kaupungin liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan Vahinkorahaston vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen on esitetty edellä olevan laskelman Liikelaitokset -sarakkeilla. Vaikutus on esitetty erikseen sisältäen sisäiset erät ja ulkoisten lukujen osalta. Sisäisillä erillä tarkoitetaan kaupungin

yksiköiden välisiä myynti- ja ostotapah- tumia sekä niistä aiheutuvia tuottoja ja kuluja, jotka ovat mukana talousarvion toteumaluvuissa. Liikelaitosten vaikutusta kaupungin tulokseen analysoidaan sisäiset erät sisältävien lukujen osalta.

Liikelaitosten yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 20,1 milj. euroa, josta Tampereen Vesi Liikelaitoksen osuus oli 20,5 milj. euroa. Liikelaitosten tuottojen osuus kaupungin toimintatuotoista oli 11 prosenttia. Liikelaitosten tuotoista suurin osa oli myyntituottoja, joista 70,4 milj. euroa (74 %) kertyi Tampereen Vesi Liikelaitokselta ja 25,3 milj. euroa (26 %) Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitokselta. Kaupungin valmistus omaan käyttöön -erästä 43 prosenttia muodostui liikelaitosten vaikutuksesta.

Liikelaitosten osuus kaupungin toimintakuluista oli 2 prosenttia. Suurimmat kuluerät ovat henkilöstökulut 25,1 milj. euroa ja aineet, tarvikkeet ja tavarat -erä 13,5 milj. euroa. Henkilöstökuluista Tampereen Kaupunkiliikenteen osuus oli 16,3 milj. euroa (65 %) ja Tampereen Veden 8,8 milj. euroa (35 %). Aineet, tarvikkeet ja tavarat -erässä Tampereen Kaupunkiliikenteen osuus oli 4,8 milj. euroa (36 %) ja Tampereen Veden 8,7 milj. euroa (64 %). Palveluiden ostoista 84 prosenttia muodostui Tampereen Veden osuudesta.

Rahoitustuotot ja -kulut muodostuivat kokonaisuudessaan Tampereen Veden rahoituseristä sisältäen korvauksen peruspääomasta -10,5 milj. euroa. Poistoista ja arvonalentumisista liikelaitosten osuus oli 15 prosenttia, josta Tampereen Veden osuus oli 13,8 milj. euroa (87 %).

Verotulot

Verotulot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Kunnallisvero	896 752	893 800	2 952	869 700	24 100
Yhteisövero	127 461	116 200	11 261	92 000	24 200
Kiinteistövero	93 270	91 000	2 270	92 000	-1 000
Yhteensä	1 117 483	1 101 000	16 483	1 053 700	47 300

Verotuloja kertyi vuonna 2021 yhteensä 1 117,5 milj. euroa. Verotulot kasvoivat vuodesta 2020 noin 82,2 milj. euroa eli 7,9 %. Verotuloja kertyi 63,6 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän ja 16,5 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän.

Kunnallisverotuloja kertyi 896,8 milj. euroa, mikä on 3,0 milj. euroa muutettua talousarviota ja 27,1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Kunnallisverotulojen 3,4 prosentin kasvu oli 1,0 prosenttiyksikköä koko maan keskimääräistä kasvua parempi. Tampereen keskiarvoa parempi kasvu perustui erityisesti työllisten määrän kasvuun ja työttömyysasteen laskuun.

Tampereen ansiotulot ovat viime vuosina kasvaneet suotuisasti, mikä on näkynyt kunnallisverotulojen myönteis-

senä kehityksenä. Verotettavien tulojen kehitys oli Tampereella viimeksi valmistuneessa vuoden 2020 verotuksessa muuta maata korkeampi. Verotettavat ansiotulot kasvoivat Tampereella vuonna 2020 yhteensä 3,1%, kun koko maan keskiarvo oli 2,1 %. Ennakkotiedot vuoden 2021 tulokehityksestä ovat Tampereen osalta edelleen hyvin positiiviset. Vuonna 2021 palkkatulot kasvoivat ennakkotietojen mukaan 7,0 %, mikä oli suurten kaupunkien paras kasvuluku. Koko maassa palkkatulot kasvoivat ennakkotietojen mukaan 5,1 prosenttia. Positiivisen palkkatulojen ja työllisyyskehityksen perusteella voidaan arvioida, että vuoden 2022 talousarviossa arvioitu kunnallisverotulojen määrä tulee toteutumaan.

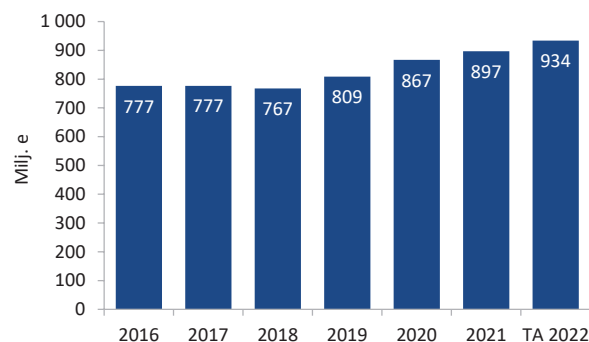
Yhteisöverotuloja kertyi 127,5 milj. euroa, mikä on 11,3 milj. euroa muutettua talousarviota ja 35,5 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Yhteisöveron tuotto kasvoi vuoteen 2020 verrattuna 42,1 milj. euroa (49,4 %). Tampereen jako-osuus yhteisöveron tuotosta kasvoi edellisvuodesta (4,38741490 %:sta 4,450214644 %:iin).

Kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä vuosille 2020 ja 2021 lievittämään koronavirusepidemian aiheuttamia negatiivisia talousvaikutuksia. Jako-osuuden korotuksen vaikutus Tampereen kaupungille oli noin 30 milj. euroa vuonna 2021. Ilman kuntien jako-osuuden korotusta Tampereen yhteisöverotulot olisivat kasvaneet edellisestä vuodesta noin 20 milj. eurolla (15 %).

TULOVEROPROSENTIN JA VEROTETTAVAN TULON KEHITYS

	Tulovero-prosentti	Verotettava tulo, milj. €	Muutos, %
2011	19,00	3 517,9	4,6
2012	19,00	3 635,8	3,4
2013	19,00	3 731,6	2,6
2014	19,75	3 803,8	1,9
2015	19,75	3 867,6	1,7
2016	19,75	3 895,3	0,7
2017	19,75	3 825,7	-1,8
2018	19,75	3 987,9	4,2
2019	19,75	4 154,1	4,2
2020	20,25	4 281,1	3,1
2021	20,25		
2022	20,25		

KUNNALLISVERON KEHITYS

Koko maassa yhteisöveron tuotto kasvoi myös huomattavasti ja erityisesti yritysten maksamien ennakoverojen määrä kasvoi paljon. Tämä on näkynyt myös yritysten julkaisemissa vuoden 2021 tulosenusteissa myönteisenä kehityksenä. Koko maassa yhteisöjen tuloveroa tilitettiin vuonna 2021 yhteensä 6,5 miljardia euroa, mikä on noin 1,66 miljardia (34,3 %) enemmän kuin vuotta aiemmin. Kuntien yhteisöverotulot kasvoivat peräti noin 893 milj. euroa (45,4 %). Kunnille tilitettiin yhteisövero-

ja 2,86 miljardia vuonna 2021. Kuntien määräjäksi korotettu jako-osuus lisäsi kuntien yhteisöveroja 610 miljoonalla eurolla.

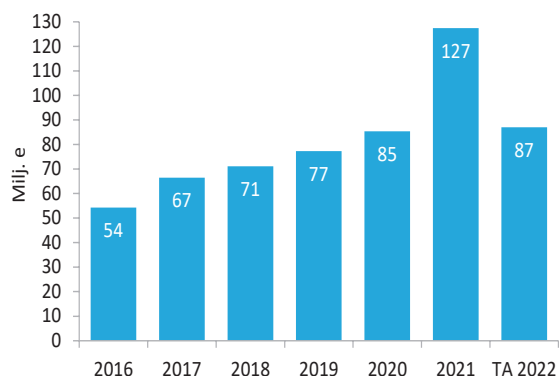
Kiinteistöverotuloja kertyi 93,3 milj. euroa, mikä oli 1,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota ja 2,3 milj. euroa muutettua talousarviota vähemmän. Kiinteistöverotuloja kertyi 10,2 milj. euroa (12,2 %) vuotta 2020 enemmän.

Vuonna 2020 kiinteistöverotuksessa otettiin käyttöön verotuksen joustava valmistuminen, minkä seurauksena

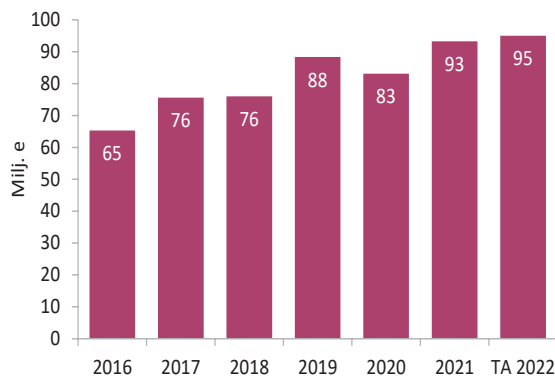
verovuoden 2020 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta erääntyi vuonna 2021 noin 9,7 milj. euroa. Verotuksen joustavan valmistumisen seurauksena myös verovuoden 2021 kiinteistöveroja siirtyi tilitettäväksi seuraavalle vuodelle noin 10 milj. euroa.

Kiinteistöjen verotusarvot kasvoivat 1,1 prosenttia ollen noin 10,3 miljardia euroa.

YHTEISÖVERON KEHITYS

KIINTEISTÖVERON KEHITYS

Valtionosuudet

Valtionosuudet (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ilman tasauksia	174 121	174 004	117	172 720	1 284
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	12 187	12 187	0	12 001	186
Veromenetysten kompensatio	100 498	100 498	-0	98 741	1 757
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	73 974	73 485	489	68 457	5 028
Yhteensä	360 780	360 174	606	351 919	8 255

Valtionosuuksia kertyi vuonna 2021 yhteensä 360,8 milj. euroa, mikä oli 0,6 milj. euroa talousarviota enemmän.

Valtionosuudet vähenivät 33,8 milj. eurolla (8,6 %) vuodesta 2020, missä pääsyyinä oli valtion maksamien koronakompensatioiden kohdistuminen valtionosuuksien sijaan avustuksiin.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet olivat yhteensä 10,015 mrd. euroa. Summaan sisältyy veromenetysten kompensatiota 2,362 mrd. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuus oli 186,3 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuutta kertyi 37,1 milj. euroa eli 16,6 % vuotta 2020 vähemmän. Valtio maksoi kunnille vuonna 2020 koronakompensatioita valtionosuuksina ja yhteisöveroina yhteensä 1,87 mrd. euroa. Vuonna 2021 kompensatioita maksettiin yhteensä 616,4 milj. euroa yhteisöveroina ja avustuksina. Peruspalvelujen valtionosuus toteutui talousarvion mukaisena.

Koronaepidemiaan liittyviä tukia maksettiin kunnille vuonna 2021 valtionosuuden yhteydessä 46 miljoonaa euroa. Tästä 31 milj. euroa jaettiin kuntien välillä kunnallisverojen suhtees-

sa ja loppuosa 15 milj. euroa asukasta kohden tasasuuruisesti (2,80 €/as). Tampereen osuus oli yhteensä 2,0 milj. euroa.

Veromenetysten kompensatio esitetään vuodesta 2020 lähtien omaan eräänä osana valtionosuuksia. Kun verotukseen tehdään muutoksia (verovähennyksiä lisätään), kuntien verotulot pienenevät. Näitä on kompensoitu kunnille jo usean hallituskauden ajan lisäämällä veromenetystä vastaavaa euro määrää kunnan valtionosuuteen. Kirjanpidossa veromenetysten korvaukset kirjataan valtionosuuksiin.

Kunnille maksettavien verotulomenetysten kompensatiot olivat yhteensä 2,362 mrd. euroa ja summa kasvoi 180 milj. eurolla. Veromenetysten korvausta maksettiin Tampereelle yhteensä 100,5 milj. euroa (2020: 100,8 milj. euroa). Vuonna 2020 kunnille korvattiin tilapäisesti koronatilanteen vuoksi myönnettyjen verojen maksulykkäykseen aiheuttamat menetykset. Tampere sai korvausta vuonna 2020 5,0 milj. euroa, josta 3,8 milj. euroa vähennettiin vuoden 2021 veromenetysten kompensatiosta, mikä selittää sen, että kom-

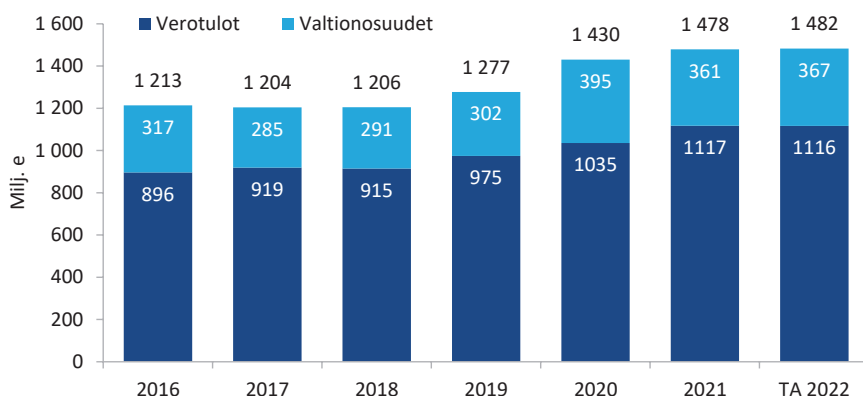
pensaatio pieneni vuodesta 2020.

Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat 74,0 milj. euroa. Valtionosuuksia kertyi 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Tulojen ylitys johtui joulukuussa ammatilliseen koulutukseen saadusta lisärahoituksesta.

Valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta 3,6 milj. euroa (5,2 %).

Kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaan valtiolta ammatillisen koulutuksen järjestämiseen saatava, opetuskulttuuritoimen muihin valtionosuuksiin sisältyvä, yksikköhintarahotus käytetään kokonaisuudessaan ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Tredulle kohdistettavien ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien yhteismäärä vuonna 2021 oli noin 91,8 milj. euroa (2020: 84,6 milj. euroa). Ammatillisen koulutukseen myönnettiin vuoden aikana lisärahoitusta noin 5,7 milj. euroa (2021: 5,8 milj. euroa). Kuten aiempina vuosina, erityisesti kesken vuoden myönnettyä lisärahoitusta käytetään usean vuoden aikana.

VERORAHOITUKSEN KEHITYS

Korkotuotot ja -kulut

Toista pandemiavuotta leimasi Euroopan rahamarkkinoilla keskuspankin huimat tukiopeeraatiot talouskasvun vauhdittamiseksi ja korkotason pitämiseksi matalana. Edellisenä vuonna aloitetut arvopapereiden osto-ohjelmat ovat lisänneet markkinoiden likviditeettiä kahden vuoden aikana tuhansilla miljardeilla euroilla. Vuoden loppua kohden alkoi käydä ilmeiseksi, että inflaatio on käynnistynyt ja keskuspankeilla onkin edessään vaikea tasapainoilu epänormaalien tukitoimien leikkaamisessa siten, että talouden kehitystä ei vaaranneta. Vuoden lopulla pitkät korot reagoivat voimakkaasti ylöspäin ja reaktiot ovat vain voimistuneet alkaneen vuoden 2022 puolella. Keskuspankin ohjauskorko oli nolla koko viime vuoden ja ns. repo-korko, joka määrää euriborien suuntaa, oli -0,5 %.

Korkotuotot

Korkotuotot olivat yhteensä 9,1 milj. euroa.

Ulkoiset korkotuotot olivat 6,6 milj. euroa ja ne toteutuivat 0,39 milj. euroa suurempina kuin arvioitiin. Antolaino-

jen korkotuotot toteutuivat hieman ennakoitua suurempina, koska myös antolainojen volyyymi ylittyi. Antolainojen korkotuotoista valtaosa muodostui Tampereen Sähkölaitos Oy:n, Tampereen Vuokratalosäätiön ja KOy Tampereen Monitoimiareenan maksamista koroista.

Korkokulut

Kaupungin ulkoiset korkokulut olivat yhteensä 16,8 milj. euroa ja ne toteutuivat lähes talousarvion mukaan. Korkokulut kasvoivat edellisvuoteen verrattuna, vaikka lainamäärä ei noussutkaan, sillä aiemmin nostettujen lainojen ja solmittujen koronvaihtosopimusten kulut vaikuttivat koko vuoden painolla. Lisäksi aiemmin toteutettujen koronvaihtosopimusten muokkauksista kirjattiin ei-kassavaikutteinen 0,7 milj. euron korkojaksotuskulu tilikaudelle. Edelleen alhaisena pysynyt korkotaso mahdollisti kaupungille edullisen lainapääoman hankinnan. Lainoista maksettu korkokulu vastasi koko korollisen vieraan pääoman keskikorkoa 1,62 prosenttia. Korko sisältää viitekoroista,

marginaaleista ja korkosuojauksista aiheutuneet rahoituskustannukset.

Lainojen suojausaste oli vuodenvaihteessa noin 60 % eli tulevat markkina-korkojen muutokset vaikuttavat kaupungin korkomenoihin 40 %:n painolla. Valtuuston syksyllä 2019 hyväksymien päivitettyjen rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti korkojohdannais-sopimuksilla pyritään tasaamaan markkinakorkojen muutosten aiheuttamaa vaihtelua korkokuluissa eli pienentämään korkovirtariskiä sekä parantamaan korkokulujen ennustettavuutta. Suojausasteen tulee olla 40-60 %:n välillä. Tyypillisesti sopimuksista joudutaan maksamaan matalien korkojen aikaan ja niistä hyödytään korkojen noustessa. Vaikutus on samankaltainen kuin kiinteäkorkoisten lainojen käytöllä.

Korkojohdannais-sopimuksia on laadittu suojaustarkoituksessa ja niitä on solmittu heti voimassa olevina sekä tulevaisuudessa voimaan astuvina. Tässä tarkasteluhorisonttina on ollut valtuuston talousarvion yhteydessä laatima taloussuunnitelmakausi ja sen aikana arvioitu velan määrän kehitys. Koska kaupungin lainasalkku koostuu melko suuresta määrästä erillisiä lainoja ja niiden korkopäivät hajautuvat ympäri kalenterivuotta, on korkomenojen portfoliosuojaus nähty perusteltuna toimintatapana. Siinä suojausta toteuttavien sopimusten korkopäivät hajautuvat myös kalenterivuodelle, mutta eivät välttämättä samoille päiville kuin lainojen korkopäivät. Keskimäärin laskettuna tapa johtaa kuitenkin erittäin korkeaan viitekorkojen vastaavuuteen ja riskien hallinnalliseen tavoitteeseen.

Solmitut johdannais-sopimukset tuottavat joko yksiselitteisen kiinteän koron kassavirran tai ehdollisen kiinteän koron kassavirran. Mikään sopimuksista ei toteutuessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat.

Korkotuotot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Sisäiset korkotuotot	2 434	2 408	26	2 408	0
Sisäiset erät yhteensä	2 434	2 408	26	2 408	0
Antolainat	6 060	5 865	195	5 865	0
Sijoitukset	159	90	69	90	0
Muut korkotuotot	422	300	122	300	0
Ulkoiset erät yhteensä	6 641	6 255	386	6 255	0
Yhteensä	9 075	8 663	412	8 663	0

Korkokulut (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Sisäiset korkokulut	-2 434	-2 408	-26	-2 408	0
Sisäiset erät yhteensä	-2 434	-2 408	-26	-2 408	0
Rahalaitokset	-16 476	-16 411	-65	-16 411	0
Lahjoitusrahastot	-96	-100	4	-100	0
Muut korkokulut	-221	-300	79	-300	0
Ulkoiset erät yhteensä	-16 794	-16 811	17	-16 811	0
Yhteensä	-19 228	-19 219	-9	-19 219	0

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot

Ulkoiset rahoitustuotot toteutuivat talousarviota parempina erityisesti arvopapereiden myyntivoittojen johdosta. Muutoin rahoitustuotot toteutuivat hyvin odotetun suuruisina.

Merkittävin rahoitustuottojen erä olivat osinkotuotot, joita koronan muutamalle yhtiölle aiheuttamista vaikeuksista huolimatta saatiin kokonaisuutena täysin odotetusti. Suurimmat osinkotulot kaupunki sai Tampereen Sähkölaitos Oy:ltä 20,0 milj. euroa ja Pirkanmaan Jätehuolto Oy:ltä 1,8 milj. euroa. Osinkotavoitteista luovuttiin Särkänniemi Oy:n ja Finnpark Oy:n kohdalla, joiden liiketoimintaan pandemia vaikutti negatiivisesti.

Vuoden 2021 sijoitustuotot olivat erinomaiset ja kaupunginkin sijoitukset tuottivat 17,5 %. Tuloslaskelmaan kirjataan vain realisoituneet myyntivoitot/tappiot, ja myyntivoittoa kertyi viime vuonna 2,7 milj. euroa. Sijoituksia myytiin hieman sekä osake- että korkopuolelta ja pääomia suunnattiin aiempaa enemmän vaihtoehtoisin sijoituksiin, mm. kiinteistörahastoon.

Kuntayhtymien peruspääomakorvaukset olivat odotetun suuruiset.

Liikelaitoksilta saadut sisäiset peruspääomakorvaukset toteutuivat talousarvion mukaisina.

Rahoituskulut

Liikelaitosten maksamat sisäiset korvaukset peruspääomasta näkyvät rahoituskuluissa yhtä suurina kuin tulojen puolella. Muut rahoitusmenot ylittivät talousarvioon nähden eräiden korkosijoitusten arvonalennuskirjausten johdosta. Nämä liittyvät loppuvuoden aikana toteutuneeseen nopeaan korkojen nousuun ja sen aiheuttamaan korkosijoitusten arvon ainakin tilapäiseen laskuun.

Muut rahoitustuotot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Liikelaitosten peruspääomakorvaukset	10 500	10 500	0	10 500	0
Muut sisäiset rahoitustuotot	15 150	15 150	0	15 150	0
Sisäiset erät yhteensä	25 650	25 650	0	25 650	0
Kuntayhtymien peruspääomakorot ja ylijäämänpalautus	1 445	1 445	-0	1 445	0
Rahoitusarvopapereiden myyntivoitot	2 730	0	2 730	0	0
Verotilityskorot	39	0	39	0	0
Osinkotuotot	24 755	24 777	-22	24 777	0
Muut rahoitustuotot	936	878	58	878	0
Ulkoiset erät yhteensä	29 905	27 100	2 805	27 100	0
Yhteensä	55 555	52 750	2 805	52 750	0

Muut rahoituskulut (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Korvaus peruspääomasta	-10 500	-10 500	0	-10 500	0
Muut sisäiset rahoituskulut	-15 150	-15 150	0	-15 150	0
Sisäiset erät yhteensä	-25 650	-25 650	0	-25 650	0
Verotilitysten korkokulut	-5	0	-5	0	0
Viivästyskorkokulut	250	0	250	0	0
Muut rahoituskulut	-845	-125	-720	-125	0
Ulkoiset erät yhteensä	-600	-125	-475	-125	0
Yhteensä	-26 250	-25 775	-475	-25 775	0

Investointien toteumavertailu

INVESTOINNIT	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuperäinen TA 2021	Muutokset
Sivistyspalvelujen palvelualue					
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	6 338	10 847	4 509	9 100	1 747
Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue					
Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta	1 117	1 801	684	1 623	178
Elinvoiman ja kilpailukykyyn palvelualue					
Elinvoima- ja osaamislautakunta					
Ammatillinen koulutus	1 615	2 204	589	2 204	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta					
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	8 075	16 070	7 995	16 020	50
Talonrakennushankkeet	88 536	115 058	26 522	106 950	8 108
Hiedanranta	7 833	20 260	12 427	15 660	4 600
Keskusta	3 278	5 335	2 057	3 600	1 735
Kaupunkiympäristön palvelualue					
Yhdyskuntalautakunta					
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	59 896	56 230	-3 666	56 160	70
Hiedanranta	10	0	-10	0	0
Keskusta	9 750	13 670	3 920	12 700	970
Joukkoliikennelautakunta	275	500	225	500	0
Konsernihallinto					
Konsernihallinto, muut	123	146	23	0	146
Yhteiset erät	18 086	20 200	2 114	15 200	5 000
ICT kehittäminen	4 275	8 778	4 503	6 500	2 278
Taseyksiköt					
Pirkanmaan pelastuslaitos	2 398	2 400	2	2 400	0
Peruskaupunki yhteensä	211 605	273 499	61 894	248 617	24 882
Rahoitusosuudet	-5 112	-2 695	2 417	-637	0
Peruskaupunki nettoinvestoinnit yhteensä	206 493	270 804	64 311	247 980	24 882
Liikelaitokset					
Tampereen Vesi Liikelaitos	21 269	21 000	-269	21 000	0
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	0	0	0	2 000	-2 000
Liikelaitokset yhteensä	21 269	21 000	-269	23 000	-2 000
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Liikelaitokset nettoinvestoinnit yhteensä	21 269	21 000	-269	23 000	-2 000
Nettoinvestoinnit yhteensä	227 762	291 804	64 042	270 980	22 882
Pysyvien vastaavien luovutustulot peruskaupunki	102 451	76 438	26 013	76 938	-500
Pysyvien vastaavien luovutustulot liikelaitokset	27	20	7	20	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot yhteensä	102 478	76 458	26 020	76 958	-500

Investointien toteutuminen

Talousarvion investointien toteumavertailussa esitetään niin sanotun peruskaupungin investoinnit. Liikelaitosten vaikutusta kaupungin investointeihin kuvataan edellä olevan laskelman vii-

den viimeisen rivin investointivertailussa, joka sisältää peruskaupungin ja liikelaitosten investoinnit sekä koko kaupungin investoinnit.

Ulkoiset nettoinvestoinnit olivat suuruudeltaan 227,8 milj. euro, kuten myös sisäiset erät sisältävä investointien toteuma.

Peruskaupungin investoinnit

Peruskaupungin investoinnit olivat yhteensä 206,5 milj. euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion 64,3 milj. eurola. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutuksista kirjattiin tuloja 102,5 milj. euroa, joka ylittää muutetun talousarvion 26,0 milj. eurolla.

Liikelaitosten investoinnit

Liikelaitosten osuus nettoinvestoinneista oli n. 9 % ja suuruudeltaan 21,3 milj. euroa. Liikelaitosten investoinnit koostuivat Tampereen Vesi Liikelaitoksen investoinneista. Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksella ei ollut kalustoinvestointeja. Pysyvien vastaavien luovutuksista kirjattiin pieni luovutuserä.

Seuraavassa on esitetty kaupungin merkittävimpiä investointikohteita ja poikkeamia suunniteltuun peruskaupungin ja liikelaitosten osalta. Investoinnit on esitetty bruttoinvestointeina, joka ei ole sitovuustaso lautakunnittain. Tarkemmat tiedot investointikohteista löytyvät ao. yksiköiden osuuksista joko talousarvion toteumavertailuosiossa tai erillistilinpäätökset-osassa.

Investointien jakautuminen

Yhdyskuntarakentaminen ja talonrakennushankkeet toteutuivat 148,4 milj. euron eli n. 65 % kaupungin kokonaisinvestoinneista.

Yhdyskuntalautakunnan alaisista investoinneista toteutui 59,9 milj. euroa, joka ylitti muutetun talousarvion 3,7 milj. euroa. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen perusparantamiseen investointiin 29,7 milj. euroa ja uudisrakentamiseen 10,7 milj. euroa sekä ulkovalaistukseen 4,5 milj. euroa. Ratikan rinnakkaishankkeisiin investointiin 15,0 milj. euroa.

Talonrakennushankkeet toteutuivat 88,5 milj. euron, joka on 26,5 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Korjaushankkeiden toteuma oli 35,3 milj. euroa (40 %) ja uudis- ja lisärakentamisen 53,3 milj. euroa (60 %). Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen hankkeisiin käytettiin n. 60,2 milj. euroa, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden

rakennuksiin 17,8 milj. euroa, sosiaali- ja terveyspalveluiden rakennuksiin n. 3,9 milj. euroa ja lukiokoulutuksen rakennuksiin 0,4 milj. euroa.

Kolmanneksi suurin investoija v. 2021 oli konsernihallinto yhteisten erien investointien osalta (18,1 milj. euroa), jotka toteutuivat 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Merkittävimpana sijoituksena oli 13,0 milj. euroa KKOy Tampereen Virastotaloon (apportti).

Tampereen Veden investoinnit (21,3 milj. euroa), jonka investoinnit toteutuivat 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina hankkeiden suunniteltua nopeamman valmistuksen takia erityisesti verkostorakentamisessa. Suurimmat investoinnit olivat verkostorakentamisessa 16,3 milj. euroa (merkittävimpiä kohteina Verkatehtaankadun jätevesiviemärin saneeraus kaivamattomalla menetelmällä, Rusko-Kaupinoja päävesijohto sekä Vuoreksen paineenkorottamon ja jätevesipumppaamon rakentaminen) ja laitosinvestointien 5,0 milj. euroa (merkittävimpana kohteena Kaupinon vedenpuhdistuslaitoksen saneerauksen loppuunsaattaminen).

Suurimpia investointeja edellä mainittujen lisäksi oli Kehitysohjelmissa, Asunto- ja kiinteistölautakunnassa sekä Sivistys- ja kulttuurilautakunnassa. Asunto- ja kiinteistölautakunnassa maaomaisuuden investointeja (pilaantuneiden maiden puhdistukset, maa-alueiden perusparannukset ja johtosiirrot) toteutuivat 8,1 milj. eurolla, joka alitti budjetin 8,0 milj. eurolla. Sivistys- ja kulttuurilautakunnan investoinnit 6,3 milj. euroa alittivat muutetun vuosisuunnitelman 4,5 milj. eurolla. Lautakunnassa investointiin ensikertaiseen kalustamiseen, näyttely- ja museotoimintaan sekä liikuntapalveluiden hankkeisiin.

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmien investointeja toteutui Hiedanranta-kehitysohjelmissa 7,8 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 12,4 milj. euroa Vaitinaron vesitötäytön lupa-asian sekä siitä tehdyn valituksen aiheuttaman viivästymisen

vuoksi. Investointikohteina oli Näsisaaren rakentamisen valmistelevia töitä kuten Lielahden hulevesilinjan rakentamista ja Lielahden voimalaitoksen putkilinjan siirtoon liittyviä hankintoja.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmissa toteuma oli 13,0 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 6,0 milj. euroa joidenkin Ranta-Tampellan viimeistelytöiden sekä Santalahden rantapuiston tapahtuma-alueen töiden sekä Hämeenkadun valoviikkojen toteutuksen siirtyessä vuodelle 2022. Investointikohteina oli Areenan kannen urakoita, Sorin alueen liikennejärjestelyitä, Ranta-Tampellan yleisten alueiden toteuttamista ja Näsin siltojen korjaus- ja muutostöitä sekä asemanseudun ja Tullin alueet.

Omaisuuksien myynti ja rahoitusosuudet

Investointien rahavirtaan vaikuttavia myyntituloja saatiin omaisuutta myymällä v. 2021 102,5 milj. euroa, joka ylitti budjetin noin 26,0 milj. eurolla. Luovutustuloja kirjattiin suurimmaksi osaksi Asunto- ja kiinteistölautakunnalle. Merkittävä osa (49,7 milj. euroa) toteutuneista luovutustuloista aiheutui sote-kiinteistöjen myynnistä Palvelukiinteistöt Oy:lle (KV 14.6.2021 §78). Muita merkittäviä kohteita olivat Keskusvirastotalon apporttiluovutus Palvelukiinteistöt Oy:lle (13,0 milj. euroa) sekä maaomaisuuden osalta Tammen stadionin asuntotontit (15,0 milj. euroa), Ratapihankadun toimistokortteli (6,5 milj. euroa) sekä Teivon tontit (6,9 milj. euroa). Konsernihallinnon yhteisiin eriin kirjattiin Tampereen Tilapalvelut Oy:n palautus kaupungin vuonna 2018 tekemän 1 milj. euron sijoituksen yhtiön vapaan oman pääoman rahoitukseen (svop).

Rahoitusosuuksia saatiin 2,4 milj. euroa yli muutetun talousarvion ja niitä saatiin muun muassa talonrakennushankkeisiin yhteensä 0,8 milj. euroa sekä kaupunkiympäristön palvelualueen alaisiin investointeihin yhteensä 3,0 milj. euroa.

Rahoituslaskelman toteumavertailu

1 000 euroa	Talousarvion toteumavertailu					Liikelaitosten vaikutus		Ulkoinen rahoituslaskelma
	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja sisältäen sisäiset erät					Liikelaitokset*	Koko kaupunki	Koko kaupunki
	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset	TP 2021	TP 2021	TP 2021
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	145 407	94 847	50 560	67 589	27 258	36 012	181 418	181 418
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-66 139	-49 689	-16 450	-49 739	50	-312	-66 451	-66 451
	79 267	45 158	34 109	17 850	27 308	35 700	114 967	114 967
Investointien rahavirta								
Investointimenot	-211 605	-273 499	61 894	-248 617	-24 882	-21 269	-232 874	-232 874
Rahoitusosuudet investointeihin	5 112	2 695	2 417	637	2 058	0	5 112	5 112
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	102 452	76 438	26 014	76 938	-500	27	102 478	102 478
	-104 041	-194 366	90 325	-171 042	-23 324	-21 242	-125 283	-125 283
Toiminnan ja investointien rahavirta	-24 774	-149 208	124 434	-153 192	3 984	14 458	-10 316	-10 316
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset								
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-2 543	-3 700	1 157	-3 700	0	0	-2 543	-2 543
Antolainasaamisten vähennykset muilta	3 917	2 903	1 014	2 903	-0	0	3 917	3 917
	1 374	-797	2 171	-797	-0	0	1 374	1 374
Lainakannan muutokset								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	5 384	70 000	-64 616	145 000	-75 000	0	5 384	5 384
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-21 289	-18 622	-2 667	-18 622	0	0	-21 289	-21 289
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	-7 816	0	-7 816	0	0	0	-7 816	-7 816
	-23 721	51 378	-75 099	126 378	-75 000	0	-23 721	-23 721
Muut maksuvalmiuden muutokset	14 569	-9 257	23 826	7 257	-16 514	-14 457	111	111
Rahoituksen rahavirta	-7 778	41 324	-49 102	132 838	-91 514	-14 457	-22 235	-22 235
Rahavarojen muutos	-32 552	-107 884	75 332	-20 354	-87 530	1	-32 551	-32 551
Rahavarat 31.12.	280 315	-	-	-	-	91	280 406	280 406
Rahavarat 1.1.	312 867	-	-	-	-	90	312 958	312 958

* Sarakkeessa esitetty liikelaitokset ja rahastot

Rahoituslaskelman toteutuminen

Rahoituslaskelman toteumavertailu esittää peruskaupungin (palvelualueet, kehitysohjelmat, konsernihallinto ja Pirkanmaan pelastuslaitos) yhdistetyn rahoituslaskelman toteutumisen talousarvioon nähden. Rahoituslaskelman toteumavertailulaskelmiin ei sisälly liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan Vahinkorahaston lukuja, vaan niiden vaikutus kaupungin rahoituslaskelman muodostumiseen on esitetty laskelmalla erikseen.

Toteumavertailulaskelmiin sisältyvät ulkoisten liiketapahtumien lisäksi myös kaupungin yksiköiden väliset sisäiset liiketapahtumat. Kaupungin ulkoisilta tilinpäätöslaskelmilta (tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma) sisäiset liiketapahtumat eliminoidaan, joten talousarvion toteumavertailulaskelmilla kaupungin vuosikate on investointien sisäisten katteiden muutoksen verran parempi. Vastaavasti rahoituslaskelman toteumavertailussa investointimenot ovat sisäisten investointien verran suuremmat. Näillä erillä ei kuitenkaan ole vaikutusta rahavarojen muutokseen. Kaupungin ulkoinen rahoituslaskelma on esitetty viimeisellä sarakekeelalla.

Peruskaupungin (ilman liikelaitoksia ja rahastoja) rahavarojen muutos tilikaudella 2021 oli -32,6 milj. euroa, mikä oli 75,3 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Ero selittyy pääosin investointien ennakoitua pienemmällä ja vuosikatteen ennakoitua suuremmalla toteumalla.

Toiminnan rahavirta toteutui 34,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mikä selittyy pääosin vuosikatteen 50,6 milj. euroa budjetoitua pa-

remmallalla toteumalla. Vuosikatetta on käsitelty toimintakertomuksen tuloslaskelmaosion yhteydessä ja talousarvion toteumavertailuosiossa tuloslaskelman toteutumisvertailun yhteydessä. Tulorahoituksen korjauserät toteutuivat 16,5 milj. euroa budjetoitua suurempina, millä on negatiivinen vaikutus toiminnan rahavirtaan. Tulorahoituksen korjauserissä toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten muutokset.

Investointien rahavirta toteutui 90,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä. Peruskaupungin investointimenot alittivat muutetun talousarvion 61,9 milj. eurolla. Merkittävin yksittäinen tekijä oli asunto- ja kiinteistöalutakunnan alaisten talonrakennushankkeiden alittuminen 26,5 milj. eurolla. Pysyvien vastaavien luovutus tulot ylittyivät budjetoidusta 26,0 milj. eurolla. Investointien toteutumista on käsitelty tarkemmin talousarvion toteumavertailuosiossa investointien toteumavertailun yhteydessä.

Rahoituksen rahavirta toteutui 49,1 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana pääasiassa lainakannan muutosten takia. Pitkäaikaisten lainojen lisäykset toteutuivat 64,6 milj. euroa ennakoitua pienempinä.

Muut maksuvalmiuden muutokset toteutuivat 23,8 milj. euroa ennakoitua parempana. Muissa maksuvalmiuden muutoksissa esitetään toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutos, saamisten muutos ja korottomien velkojen muutos. Yksittäinen merkittävä muutos tilikaudella oli korottomiin velkoihin kuuluvien ostovelkojen kasvu, jolla on positiivinen vaikutus maksuvalmiuteen.

Liikelaitosten vaikutus kaupungin toiminnan rahoitukseen

Liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan Vahinkorahaston vaikutusta kaupungin toiminnan rahoitukseen kuvataan edellä vertailulaskelmalla, jossa esitetään peruskaupungin rahoituslaskelma, liikelaitosten ja rahastojen rahoituslaskelmat yhteensä sekä koko kaupungin rahoituslaskelma. Laskelmat pitävät sisällään myös kaupungin sisäiset liiketapahtumat ja investointeihin sisältyvät sisäiset katteet. Liikelaitosten ja rahastojen vaikutusta kaupungin tuloksen ja investointien muodostumiseen käsitellään erikseen tuloslaskelman ja investointien toteutumista käsittelevissä kappaleissa. Liikelaitoksilla ei ole olennaista vaikutusta kaupungin rahoituslaskelman rahavirran muodostumiseen muutoin kuin muiden maksuvalmiuden muutosten osalta. Tämä johtuu pitkälti rahoitustoiminnan keskittämisestä ja yhdystilimenettelyn käytöstä konsernihallinnon ja liikelaitosten välillä.

Koko kaupungin toiminnan rahavirta oli 115,0 milj. euroa, josta liikelaitosten osuus oli 31 prosenttia. Vastaavasti koko kaupungin -125,3 milj. euron investointien rahavirrasta liikelaitosten osuus oli 17 prosenttia. Investointimenot rahoitusosuuksineen muodostuivat Tampereen Vesi Liikelaitoksen toiminnasta. Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos saa tulovirtansa valtaosin kaupungin sisäisiltä toimijoilta.

Antolainauksen muutokset

Vuoden 2021 aikana kaupunki myönsi uusia lainoja 2,5 milj. euroa ja tämä kohdistui kokonaisuudessaan KOy Tampereen Monitoimiareenalle. Enimmillään antolainojen lisäykseen oli varattu 3,7 milj. euroa, mutta kaikkea ei tarvinnut käyttää ja areena valmistui aikataulussaan loppuvuonna 2021.

Jo myönnettyjä vanhoja lainoja asiakkaat lyhensivät maksuohjelman mukaisesti ja lisäksi Tampereen Vuokratalosäätiö suoritti ylimääräisiä lyhennyksiä 0,5 milj. euroa ja Vilusen Rinne Oy 0,5 milj. euroa. Sosiaaliseen luototukseen myönnettiin varoja budjetin puitteissa.

Vuoden lopussa Tampereen kaupungin pitkäaikaiset lainasaamiset olivat 107,8 milj. euroa. Merkittävimmät saamiset olivat Tampereen Sähkölaitos

Oy:ltä 70,0 milj. euroa, KOy Tampereen Monitoimiareenalta 25,1 milj. euroa ja Tampereen Vuokratalosäätiöltä 10,1 milj. euroa.

Antolainat (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Konserniyhteisöt ja muut	107 678	113 419	-5 741	113 419	0
Vähennykset	-3 796	-2 860	-936	-2 860	0
Lisäykset	2 543	3 700	-1 157	3 700	0
Asuntolainat	145	204	-59	204	0
Vähennykset	-98	-43	-55	-43	0
Antolainat yhteensä	107 823	113 623	-5 800	113 623	0
Sosiaalinen luotto yhteensä	429	609	-180	609	0
Vähennykset	-154	-120	-34	-120	0
Lisäykset	230	350	-120	350	0

Korollisten velkojen muutokset

Poikkeusoloissa, kuten vuosina 2020-21, on Suomen valtion ja kuntien hyvä maine ja luottoriski osoittaneet merkityksensä positiivisesti. Vaikeina aikoina sijoittajien raha hakeutuu entistä hankammin luotettaviin ja vastuunsa hoitaviin kohteisiin. Sekä rahoituksen saataavuus että ehdot olivat kuntien kannalta edelleen suotuisia, joskin marginaalit pandemian alkuaikoina väliaikaisesti nousivat hieman. Kotimaiselle kuntasektorille on tarjolla investointeihin tarvittavaa pitkäaikaista rahoitusta erityisluottolaitoksilta, kuten Kuntarahoituksesta, Euroopan Investointipankilta, Pohjoismaiden Investointipankilta ja Euroopan Neuvoston kehityspankki CEB:ltä. Joukkolainamarkkina toimii hyvin noin seitsemän vuoden maturiteetteihin saakka ja aivan lyhyessä alle vuoden mittaisessa rahoituksessa kuntatodistusmarkkina on tehokas.

Kaupungin rahoitus investointien jälkeen oli alijäämäinen vuonna 2021, mutta lopulta selvästi pelättyä vähemmän. Pitkäaikaista velkaa nostettiin

huomattavan vähän ja lainamäärän nettomuutos jäi negatiiviseksi eli lainamäärä laski. Tämän mahdollistivat paljon odotettua paremmiksi muodostuneet verotulot, investointimäärän lasku ja vuoden alun vahva kassa. Kaupungin korollinen velka aleni noin 23 milj. eurolla ja talousarvioon verrattuna alitus oli noin 84 milj. euroa.

Viime vuoden lopussa kaupungin korollisen tasevelan määrä oli 891,0 milj.

euroa ja asukaskohtainen velkamäärä on edelleen kohtuullinen verrokikaupunkien joukossa. Pitkäaikaista lainaa nostettiin Kuntarahoituksesta 5,4 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen määrä aleni, sillä tytäryhteisöille oleva konsernitilivelka laski 7,8 milj. eurolla. Kuntatodistuksilla tai joukkolainoilla hankittua lainarahoitusta ei vuoden vaihteessa ollut käytössä.

Korolliset velat (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Pitkäaikaiset korolliset velat					
Rahalaitoksille	677 754	765 037	-87 283	840 037	-75 000
Lyhennykset	-21 289	-18 622	-2 667	-18 622	0
Nostot	5 384	70 000	-64 616	145 000	-75 000
Lyhytaikaiset korolliset velat					
Henkilöstökassalle	3	0	3	0	0
Konserniyhteisöille	213 251	210 000	3 251	210 000	0
Korolliset velat yhteensä	891 008	975 037	-84 029	1 050 037	-75 000
Lainat euroa/asukas	3 648	4 295	-647	4 295	0
Asukasmäärä	244 223	244 500	-277	244 500	0

STRATEGIAN TOTEUTUMINEN

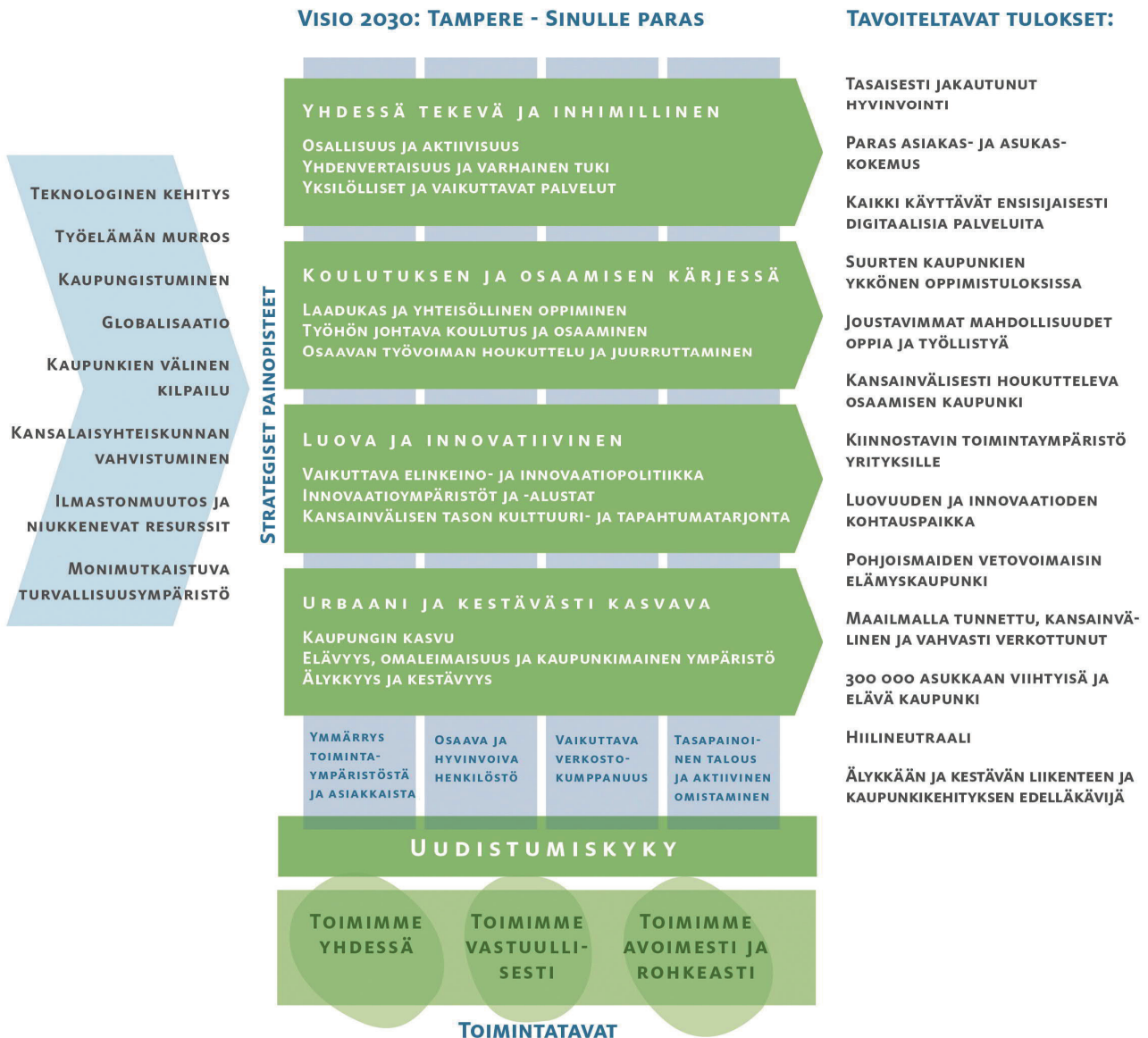
Vuosi 2021 oli Tampereen kaupunkistrategian 2030 Tampere - Sinulle paras neljäs ja viimeinen toteutusvuosi. Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2021 talousarviossa strategian pohjalta 14 koko kaupunkia koskevaa toiminnan tavoitetta ja palvelualueille yhteensä 34 tavoitetta. Pirkanmaan pelastuslaitok-

selle asetettiin 3 tavoitetta ja liikelaitoksille yhteensä 7 tavoitetta.

Tytäryhteisöille asetettiin yhteensä 57 tavoitetta, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon ja ohjaavat omistajan edustajien toimintaa muun muassa hallituksessa ja yhtiökokouksessa.

Talousarvion toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan sekä pormestariohjelmaan. Talousarviossa tavoitteita asetetaan ensisijaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille. Toiminnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia, pois lukien tytäryhteisöille asetetut tavoitteet.

TAMPEREEN STRATEGIA 2030

Talousarvion toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Suoraan kaupunkistrategiasta johdetuista 48 toiminnan tavoitteesta 33 toteutui ja 15 tavoitetta jäi toteutumatta. Liikelaitosten ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen 10 toiminnan tavoitteesta 6 toteutui, 1 toteutui osittain ja 3 tavoitetta jäi toteutumatta. Tytär-yhteisöjen 57 toiminnan tavoitteesta 30 toteutui ja 4 toteutui osittain. Tavoitteista 22 jäi toteutumatta ja 1 tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.

ta jäi toteutumatta. Tytär-yhteisöjen 57 toiminnan tavoitteesta 30 toteutui ja 4 toteutui osittain. Tavoitteista 22 jäi toteutumatta ja 1 tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.

Toteumatietojen esittäminen

Lautakunnille, kehitysohjelmille, liikelaitoksille ja Pirkanmaan pelastuslaitok-

selle sekä tytär-yhteisöille asetetuista tavoitteista raportoidaan tarkemmin niiden omista osioista.

Seuraavassa taulukossa esitetään kokonaisnäkyä suoraan kaupunkistrategiasta johdettujen 48 toiminnan tavoitteen vuoden 2021 toteutumisesta.

TALOUSARVION SITOVIEN TOIMINNAN TAVOITTEET 2021

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Toteuma	Lisätietoa toteumasta
1	Lapsiperheiden hyvinvointi-indikaattorit on määritelty ja kuva tamperelaisien lapsiperheiden hyvinvointieroista on muodostettu	+	Kehitysohjelmat/ Kaupunginhallitus*
2	Osallistuvan budjetoinnin kokeilun arviointi on tehty ja jatkosta on päätetty arvioinnin pohjalta	+	Kaupunginhallitus**
3	Koululaisten fyysinen toimintakyky on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Sivistys- ja kulttuurilautakunta
4	Ikäihmisistä noin 92 % asuu kotona, vähintään 6,0 % tehostetussa palveluasumisessa ja enintään 2,0 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa	+	Sosiaali- ja terveyslautakunta
5	Kotihoidon asiakkaiden sairaalavuorokausien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna	+	Sosiaali- ja terveyslautakunta
6	Lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17-vuotiaat) on enintään 5,7 %	+	Sosiaali- ja terveyslautakunta
7	Asunnottomuus kokonaisuutena on vähentynyt ja pitkäaikaisasunnottomuus on kääntynyt laskuun edelliseen vuoteen verrattuna	+	Sosiaali- ja terveyslautakunta
8	90 % rakennusluvista on käsitelty 2 kuukaudessa	-	Yhdyskuntalautakunta
9	Asiakaskokemus on parantunut valituissa palveluissa***	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta, Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta, Sosiaali- ja terveyslautakunta, Yhdyskuntalautakunta
10	Digitaalisten palvelujen kokonaiskuvan seuranta on käynnistynyt	+	Kaupunginhallitus
11	Digitaalisten palvelujen käyttöaste on parantunut valituissa palveluissa****	+	Asunto- ja kiinteistölahtakunta, Elinvoima- ja osaamislautakunta, Kaupunkiseudun joukkoliikenne- lautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta, Sosiaali- ja terveyslautakunta
12	Ammatillisen koulutuksen negatiiviset eroamiset***** ovat alle 7,5 % (alle 25-vuotiaat)	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
13	Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden arvio omasta sijoittumisestaan työelämään tai jatko-opintoihin valmistumisvaiheessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
14	Laajan työttömyysasteen***** kehitys on nuorten ja ulkomaalaisten osalta kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolla	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
15	Työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea***** saa Tampereella keskimäärin vähintään 4900 henkilöä kuukaudessa	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
16	Tampere on vuonna 2021 Suomen suosittu opiskelukaupunki	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
17	Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakoulu-yhteisön tutkinto-ohjelmiin on pysynyt edellisen vuoden tasolla	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
18	Alueen startup-yritysten määrä on kasvanut 5 % edelliseen vuoteen verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
19	Tampereen sijoittuminen Elinkeinoelämän keskusliiton kuntarankingissa on parantunut vuoteen 2019 verrattuna	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
20	Yritystontteja on luovutettu vähintään 50 000 k-m2	+	Asunto- ja kiinteistölahtakunta
21	Hervannan 5G alusta on tuoteistettu tason 4 automaattiliikenteen testialueeksi	+	Kehitysohjelmat/ Kaupunginhallitus
22	IoT alustalla on käynnistetty kaksi kokeilua	+	Kehitysohjelmat/ Kaupunginhallitus

23	Tampereella yöpyneiden kotimaisten matkailijoiden määrä on kasvanut 2% enemmän kuin kuudessa suurimmassa kaupungissa keskimäärin	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
24	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa (ks. mittarit) ovat palautuneet vuoden 2019 tasolle	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta
25	Tampere kuntakumppaneineen on valittu vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi ja kulttuuripääkaupunkihankkeen toimeenpano on käynnistynyt	-	Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus, Elinvoima- ja osaamislautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta
26	80 % asemakaavoitetusta asuinkeuhkosalasta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin	+	Yhdyskuntalautakunta
27	Hiilidioksidipäästöjen määrä on vähentynyt Kestävä Tampere 2030 - tiekartan toimenpitein 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta	-	Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus
28	Energiankulutus on vähentynyt energiatehokkuussopimuksen mukaisesti 1 %:n	-	Yhdyskuntalautakunta
29	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut vuoteen 2019 verrattuna	-	Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta
30	Pyöräilymäärät ovat kasvaneet 2 % edelliseen vuoteen verrattuna	-	Yhdyskuntalautakunta
31	Kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen on käynnistynyt MAL 4 -sopimuksen mukaisesti	+	Asunto- ja kiinteistöalautakunta
32	Asuinrakentamisen rakennusoikeutta on asetettu haettavaksi 100 000 ke-m2	+	Asunto- ja kiinteistöalautakunta
33	Raitiotien osan 1 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti ja kaupallinen liikenne on käynnistynyt onnistuneesti 9.8.2021	+	Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus, Yhdyskuntalautakunta
34	Seudullisen raitiotien ensimmäisen jatko-osuuden Koilliskeskus - Härmälä hankesuunnittelu on käynnistynyt	+	Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus, Yhdyskuntalautakunta
35	Raitiotien osan 2 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti	+	Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus, Yhdyskuntalautakunta
36	Ensimmäisten korttelialueiden asemakaavoitus on käynnistetty yleissuunnitelman ja kehitysohjelman tavoitteiden mukaisena	+	Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus
37	Esimiesarviointien tulokset ovat vähintään edellisen vuoden tasolla	+	Kaupunginhallitus
38	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	-	Kaupunginhallitus
39	Sairauspoissaolojen määrä on laskenut vähintään 3 %	-	Kaupunginhallitus
40	Tilikauden tulos on 12,2 milj. euroa ylijäämäinen (alkuperäinen tavoite enintään 16,9 milj. euroa alijäämäinen)	+	Kaupunginhallitus
41	Kiinteistö- ja yhtiöomaisuuden myynneillä on hillitty velkaantumista ja saavutettu 50 milj. euron myyntivoitto	+	Kaupunginhallitus
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	+	Kaupunginhallitus, kaikki lautakunnat
43	Investointien tulorahoitus-% on 43 (alkuperäinen tavoite 36)	+	Kaupunginhallitus
44	Käyttökustannusten asukaskohtainen kasvu on enintään 2,7 %	-	Kaupunginhallitus
45	Nettomenojen kasvu on enintään 0,6 %	-	Kaupunginhallitus
46	Hallintotehtävien kustannukset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna (valtuustokauden aikana yhteensä 5 %)	+	Kaupunginhallitus
47	Hankintojen tehokkuusindeksi on parantunut edellisvuoden tasoon verrattuna	+	Kaupunginhallitus
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	+	Kaupunginhallitus, kaikki lautakunnat

* Kaupunginhallituksen ohjauksessa oleville kehitysohjelmille asetettujen tavoitteiden vastuutahona on "Kehitysohjelmat/Kaupunginhallitus", mikä tarkoittaa, että tavoitteet vastuutetaan tuloskorteissa kunkin kehitysohjelman omistavan palvelualueen johtajalle.

** Tarkastuslautakunta on esittänyt, että suoraan kaupunkistrategiasta johdettujen tavoitteiden osalta tavoitteiden vastuutaho on toimitus. Tästä syystä kaupunkitasoisten tavoitteiden vastuutahoksi on määritelty kaupunginhallitus (aiemmin konsernihallinto). Kaupunkitasoisia tavoitteita toteutetaan yhteisvastuullisesti usean toimijan kesken, ja viranhaltijatasoinen vastuutus tehdään johtajien tuloskorteissa.

*** Terveysasemat, suun terveydenhuolto, perusopetus, nuorisopalvelut, Tredu, lukiokoulutus, joukkoliikenne, rakennusvalvonta, katujen ja yleisten alueiden kunnossapito.

**** Maanvuokrasopimukset, ammatillisen koulutuksen sopimuskäytännöt, työllisyys- ja kasvupalvelujen digitaalinen asiakaspalvelu, joukkoliikenteen mobiilimaksaminen, Varaamo, vahvan tunnistautumisen sote-palvelut.

***** Negatiivisella eroamisella tarkoitetaan tilannetta, jolloin opiskelija lopettaa tutkintotavoitteisen opiskelun kokonaan. Negatiiviseksi eroamiseksi ei lasketa esim. siirtymistä toiseen oppilaitokseen tai työelämään.

***** Laaja työttömyysaste pitää sisällään työttömät työnhakijat ja erilaisten työllisyyspalveluiden piirissä olevat henkilöt.

***** Työmarkkinatukea voi saada työttömyyden tai työllistymistä edistävän palvelun (mm. työnhaun tuki, osaamisen kehittäminen ja kuntoutus) perusteella. Kunta ei maksa työmarkkinatuen kuntaosuutta siltä ajalta, jolloin työmarkkinatukea saava henkilö osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin.

+ = tavoite toteutui

- = tavoite ei toteutunut

KUNTALAISTEN HYVINVOINTI JA TERVEYS

Terveydenhuoltolain 12 § ja Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 § mukaan kunnan tulee seurata asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä raportoida niistä valtuustolle vuosittain.

Valtaosa tamperelaisista kokee elämänlaatunsa ja terveytensä hyväksi.

Asukkaista elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi kokee 76 % Tamperelaisten hyvinvointi -kyselyyn vastanneista ja terveydentilansa hyväksi kokee puolet kuntalaisista. Kouluterveyskyselyn mukaan lapset ja nuoret, erityisesti tytöt, kokevat terveytensä aiempaa huonommaksi. Vuonna 2021 Tampereen työttömyysaste parani ja lähentyi koko maan keskiarvoa ollen vuoden 2021 joulukuussa 11,4 %. Pitkäaikaistyöttömien määrä on vielä koronaa edeltänyttä tilannetta suurempi. Toimeentulotukea saavien määrä ei kasvanut epidemian aikana samalla tavalla kuin esimerkiksi työttömien määrä, vaan vaikutus on jäänyt vähäisemmäksi. Alle 25-vuotiaista perustutkinto-opiskelijoista negatiivisen keskeyttämisen osuus oli 6,9 %.

Mielenterveyden haasteet ja yksinäisyys ovat osa yhä useamman tamperelaisen arkea.

Nuorten mielenterveyden haasteet ovat lisääntyneet ja tamperelaisen aikuisväestön keskuudessa psyykinen kuormittuminen on yleisempää verrattuna koko maan väestöön. Mielenterveyden osalta on merkittäviä eroja tyttöjen ja poikien välillä jokaisella kouluasteella. Tyttöjen ahdistuneisuus on kaikilla luokka-asteilla valtakunnallista

tasoa korkeammalla. Tamperelaisten hyvinvointikyselyyn vastanneista aikuisista itsensä psyykkisesti merkittävästi kuormittuneeksi koki 11,3 %. Osuus oli 18–29-vuotiailla suurin (20,9 %). Yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt lapsilla ja nuorilla kaikilla kouluasteilla. Yleisimmin yksinäisyyttä kokevat yksin asuvat ja ikäryhmistä 18–29-vuotiaat.

Tyttöjen kokemukset häiritsevistä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta ovat hälyttävän yleisiä ja päihdeongelmat eri muodoissaan aiheuttavat turvattomuutta.

Nuorista fyysistä uhkaa kokevat eniten pojat ja häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokee tytöistä yli puolet. Naisten osuus lähisuhdeväkivallan tai uhkailun kohteena on korkea verrattuna koko maahan. Tamperelaisista yli puolet kokee asuinalueensa turvalliseksi ja lähes kolmannes erittäin turvalliseksi. Isoksi huolenaiheeksi ja turvattomuuden aiheuttajaksi koetaan kasvava huume- ja päihdeongelma eri muodoissaan. Nuorten arvio huumeiden hankkimisen helppoudesta omalla paikkakunnalla on pysynyt viime vuosina lähes samalla, korkealla tasolla.

Koululaisten suhtautuminen ruokailuun on pääasiassa positiivista, silti aamupala ja koululounas jäävät usein väliin. Ylipainoisten lasten ja nuorten määrä lisääntyy.

Lapsista 4.- ja 5.-luokkalaisten osuus, jotka eivät syö aamupalaa joka arki-aamu, on kääntynyt kasvuun. Nuorten osalta ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista yli puolet jättää aamupalan

väliin. Yli 36 % 8.- ja 9.-luokkalaista jättää koululounaan väliin kuten myös yli kolmasosa ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista. Ylipainoisten nuorten osuus on kasvanut 2. asteen opiskelijoilla, erityisesti ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalla. Poikien ylipaino on kaikissa ikäryhmissä selvästi tyttöjä yleisempää.

Liikuntaharrastuneisuus on polarisoitunutta.

Yli puolet tamperelaisista liikkuu viikoittain useita tunteja ja vastaavasti hieman alle puolet tamperelaisista liikkuu viikon aikana ainoastaan enintään tunnin ajan. Lasten ja nuorten liikkuminen vähenee selvästi iän myötä ja hengästyttävää liikuntaa harrastetaan hieman aiempaa vähemmän. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien lasten ja nuorten osuudet ovat hieman kasvaneet, mutta luvut ovat edelleen alhaiset kaikissa ikäryhmissä. Tamperelaisten yleisin liikuntamuoto on kävely.

Asukkaat käyttävät aikaisempaa enemmän digitaalisia kulttuuri- ja liikuntapalveluja.

Jatkuneet koronasulut ja -rajoitukset kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluissa on pystytty usein paikkaamaan kuntalaisille tarjottavina etäpalveluina.

Lähteet: Tamperelaisten hyvinvointi-kysely 2021, 4-vuotiaiden tamperelaisten lasten vanhempien kysely 2020, Tietohallinnon raportit tammi-helmikuu 2022, palvelualueiden asiakaspalvelukysely/tilastot, Kouluterveyskysely 2021, tampere.liikennetilastot.fi, Tampereen turvallisuuskysely 2021

HANKINTOJEN KEHITTÄMINEN

Kaupunginhallituksen hyväksymät kaupungin hankinnan periaatteet antavat suuntaviivat kaupungin hankinnoille. Palvelualueita ohjaavien lautakuntien sekä liikelaitosten johtokuntien palvelu- ja vuosisuunnitelmien hankintalinjauksissa konkretisoidaan, miten ne toteuttavat periaatteita omassa hankintatoiminnassaan. Strategia- ja kehittämisyksikön strateginen hankinta ohjaa linjausten laatimista ja seuraa periaatteiden toteutumista kaupungin hankintatoiminnassa Tuomi Logistiikka Oy:n raportoinnin kautta. Hankinnan periaatteet päivitetään vuoden 2022 aikana.

Hankintojen hallinta ja tuloksellisuus

Kaupungin hankintatoiminnan kehittämistä suuntaa hankintojen kehittämisen ja digitalisoinnin tiekartta vuoteen 2023 saakka. Tiekartta koostuu projekteista, joilla voidaan parantaa hankintatoiminnan tuloksellisuutta. Kokonaisuus sisältää hankintojen johtamisen ja toimintamallien kehittämistä sekä prosessien digitalisointia. Vuoden 2021 aikana on tarkasteltu kaupungin hankintatoiminnan johtamisen sekä organisoinnin nykytilaa ja tunnistettu parhaiten sote-uudistuk-

sen ja toimintaympäristön muutoksiin vastaava toimintamalli. Hankintatoiminnan johtamisen ja organisoinnin valmistelua jatketaan vuoden 2022 aikana kategoriapohjaisen toimintamallin pohjalta kaupungin hankintaosaamista vahvistaen. Hankintatoiminnan tehostamiseksi on vuoden 2021 aikana rakennettu sopimushallintajärjestelmä sopimushallinnan tueksi sekä käynnistetty kilpailutuksen ja hankintasalkun hallinnan kehittäminen ja hankinnan prosessien digitalisointi.

Kaupungin hankintatoimen tuloksellisuuden kehittymistä kuvaavan hankintojen tehokkuusmittariston vuoden 2021 tulos oli 59 pistettä eli tulos parani 11 pistettä edellisestä vuodesta. Tulos on mittaushistorian korkein, joten talousarviotavoite tuloksen paranemisesta saavutettiin. Tulosta paransi muun muassa se, että pk-yritysten osallistumismahdollisuudet oli huomioitu aiempaa useammassa kilpailutuksessa ja suuri osa kilpailutuksista pystyttiin toteuttamaan tavoitellussa aikataulussa. Lisäksi kaupungin toimittajien arviointeihin perustuvan hankintaosaamisen mittauksen tulos parani merkittävästi.

Uudistumiskyky ja elinvoima

Tietopyynnöt, markkinavuoropuhelun käyminen ja toimittajien ennakkollinen informointi tulevista kilpailutuksista on lisääntynyt. Tietopyyntöä tai markkinavuoropuhelua käytettiin jo lähes joka neljännessä kilpailutuksessa, joista viime vuonna tehtiin hankintapäätös. Markkinatuntemuksen kasvattaminen auttaa kaupunkia huomioimaan hankinnoissaan markkinoiden kehittyneempiä ratkaisuja ja hakemaan kaupungin tarpeisiin parhaiten vastaavia tuotteita ja palveluja.

Yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys

Kaupunki on kehittänyt uusia kiertotalouden periaatteiden mukaisia hankintamalleja katu- ja maarakentamiseen. Tavoitteena on edistää kaupungin kestävyystavoitteita liiketoiminnallisesti kannattavalla tavalla. Hankintamallia ja siihen liittyviä kiertotalouskriteerejä pilotoitiin Yliopistonkadun saneerausessa. Viime vuonna solmitun Haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa -green dealin puitteissa jatkettiin työtä hankintakriteerien kehittämiseksi ja kriteerejä testattiin leikkikenttävälineiden kilpailutuksessa.

HANKINTAPÄÄTÖKSET 1-12/2021

PIRKANMAALAISET TOIMITTAJAT
46 % SOPIMUSTEN LUKUMÄÄRÄSTÄ

HANKINNAT, JOISSA VAIN
PIRKANMAALAINEN TOIMITTAJA
36 % SOPIMUSTEN VUOSIARVOSTA

PK-YRITYKSET
67 % SOPIMUSTEN LUKUMÄÄRÄSTÄ

HANKINNAT, JOISSA VAIN
PK-YRITYS TOIMITTAJANA
25 % SOPIMUSTEN VUOSIARVOSTA

INNOVATIIVISET HANKINNAT
5 % KAIKISTA HANKINNOISTA

6 % SOPIMUSTEN VUOSIARVOSTA

YMPÄRISTÖKRITEEREJÄ KÄYTETTY
VAATIMUKSENA
24 % KAIKISTA HANKINNOISTA

46 % SOPIMUSTEN VUOSIARVOSTA

Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualueella laadittiin kooste hankintakriteereistä, joita voidaan soveltaa sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyden näkökulmien huomioimiseksi erilaisissa hankinnoissa. Kriteerit jaoteltiin vaatimustason mukaan aloittelijoiden, edistyneempien ja edelläkävijöiden kriteereihin.

Vuonna 2021 ympäristökriteerejä sisälsi 20 hankintaa eli 24 % hankinnoista. Raportointitietojen mukaan kilpailutuksissa käytettiin monipuolisesti erilaisia ympäristökriteerejä. Eniten käytettiin ajoneuvojen ja koneiden päästöluokkiin sekä ympäristöjärjestelmään, -suunnitelmaan ja -merkkiin liittyviä kriteerejä. Kestävyyskriteerejä (ympäristö- ja/tai sosiaalisia kriteerejä) sisälsi 33 % hankinnoista. Tämä oli kahdeksan prosenttia enemmän kuin vuonna 2020.

Hankintaosaamisen vahvistaminen

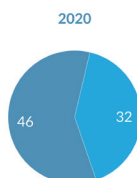
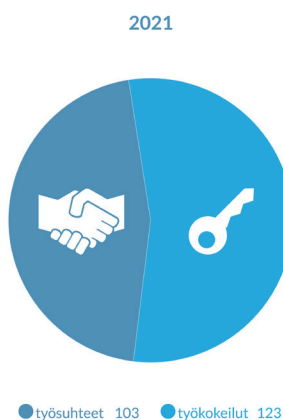
Kaikille avoimen hankintojen peruskoulutuksen lisäksi viime vuoden aikana pidettiin muutamia yksikkökohtaisia hankintakoulutuksia. Hankintojen koulutuskokonaisuutta täydennettiin hankintasopimuksia käsittelevällä koulutuksella. Kaupungin hankintoja tekeväälle henkilöstölle perustettu hankintaverkosto kokoontui neljä kertaa teamsin välityksellä ja osanottajamäärät olivat myös tänä vuonna ennätyselliset. Tapaamisissa tutustuttiin muun muassa kokemuksiin kilpailullisesta neuvottelumenettelystä, laadun varmistamiseen asiantuntijapalvelun hankinnassa, reklamointiin ja sopimushallinnan ohjeisiin ja uuteen järjestelmään. Hankintaverkoston kuuluu tällä hetkellä noin 230 jäsentä.

Hankintojen keskeiset tunnusluvut tammi-joulukuun 2021

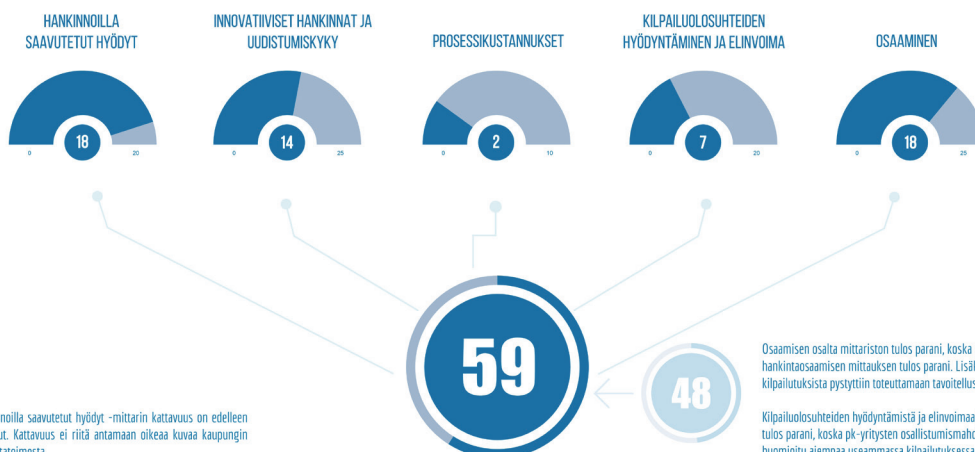
kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista

- käynnistettyjä hankintamenettelyitä 91 kpl
- kilpailutusten perusteella tehtyjä hankintapäätöksiä 85 kpl
- Kilpailutuksissa vastaanotettu ja tarjouksia 476 kpl
- Kilpailutusten perusteella tehtyjä hankintasopimuksia 195 kpl

TYÖLLISTÄMISEHDON VAIKUTUKSET

HANKINTOJEN TEHOKKUUS

TUOTTAVUUDEN TILA

Tuottavuuden tilaa kuvaava mittaristo ja tuottavuuden arviointimalli on kehitetty tuottavuusseurannan kehittämistyössä, joka on toteutettu vuosina 2019-2021. Osana kehittämistyötä tuottavuuden suunnittelu ja seuranta on integroitu osaksi vuosittaista toiminnan ja talouden prosessia. Kehittämistyön tavoitteena on ollut tuottavuuden laskennan ja mittaamisen sekä tuottavuushyötyjen raportoinnin kehittäminen. Toimintayksiköiden tuottavuusosaamista on vahvistettu järjestämällä tuottavuusklinikoita ja tarjoamalla tukea eri konserniyksiköistä. Tuottavuuden laskentaa, mittaamista ja seuranta kehitetään edelleen ja mittaristoa täydennetään tietopohjan laajentamalla. Vuoden 2021 aikana lautakuntien tuottavuuskehitystä seurattiin tuottavuusmittariston avulla.

Tuottavuuden kehittymistä mitataan ja arvioidaan tuottavuusmittareiden ja tuottavuusmuutos-pisteluvun avulla. Mittaaminen on luonteeltaan kuvailevaa, koska tuottavuuden muutoksessa ei ole teoreettista optimia, johon kehitystä verrataan. Tuottavuusmuutoksen analysoinnissa hyödynnetään kuntatalouden ja kuntien peruspalvelujen hintaindeksejä, jotka mittaavat kuntien ja kuntayhtymien menojen hintakehitys-

tä. Indeksejä käytetään valtiontalouden ja kuntien päätöksenteossa sekä erilaisissa tutkimuksissa.

Tuottavuuskehityksen arviointitapa

Tuottavuus lasketaan tuotoksen ja panoksen suhteena. Julkisella sektorilla panokset ovat tuotannon tekijöistä aiheutuvia kustannuksia ja tuotokset ovat toiminnasta ja palveluista syntyviä suoritteita. Koska suoritteet ovat erilaisia eivätkä ole yhteenlaskettavissa, käytetään Tampereen kaupunkitason ja lautakuntatason tuottavuuskehityksen arvioinnissa palvelujen kysyntää kuvaavia tietoja eli asukasmäärää, väestöpohjaa tai asiakasmäärää kuvaamaan tuotosta.

Tampere on yksi Suomen nopeimmin kasvavista kaupunkiseuduista. Tampereen kaupungin kasvun arvioidaan jatkuvan noin 3 000 asukkaan vuosivauhtia. Tuottavuuden arviointimallin perustaksi on valittu kasvavan kaupungin näkökulma. Sen mukaan asukasmäärän kasvaessa tuottavuutta voidaan parantaa vähentämällä kustannuksia, pitämällä kustannukset nykytasolla tai hillitsemällä kustannusten kasvua niin, että se jää asukasmäärän kasvua alhaisemmaksi.

Tuottavuusmittareiden toteuma

Tuottavuuden ja siihen vaikuttavien tekijöiden kehitystä seurataan päämittareiden ja tuottavuutta selittävien mittareiden avulla. Vuoden aikana mittaristoa on täydennetty digitaalisten asiointikanavien määrää kuvaavalla selittävällä mittari. Se kertoo digitaalisten asiointikanavien määrän suhteessa kaikkiin palvelukanaviin. Mittari liittyy kaupunkistrategian tavoitteeseen digitaalisista asiointikanavista ja niiden käytön lisääntymisestä. Tampereen kaupungin tarjoamat palvelut on kuvattu Digi- ja väestötietoviraston Suomi.fi-palvelutietovarantoon, josta saadaan ajantasaista tietoa mm. eri asiointikanavista.

Mittarilukeman lisäksi raportoidaan sen ero suhteessa talousarvion tiedoista laskettuun tavoitteeseen 2021. Mittaritiedot ja analyysit ovat luettavissa sähköisestä TuottavuusPulssi-raportista kaupungin nettisivuilta www.tampere.fi > Talous ja strategia > Toiminnan ja talouden seuranta > Tuottavuus.

Tuottavuusmittarit	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit						
Käyttökustannukset, euroa/asukas	7 384	7 518	7 640	8 125	8 061	65
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	2 702	2 633	2 622	2 732	2 738	-6
Palveluhankinnat, euroa/asukas	3 256	3 375	3 508	3 852	3 777	76
Nettomenot, euroa/asukas	5 016	5 089	5 336	5 389	5 528	-139
Selittävät mittarit						
Sairauspoissaolot, %	4,40%	4,38%	4,48%	4,57%	4,35%	0,22 %-yks.
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	-	-	58,1	58,6	60,0	-1,4
Hankintojen tehokkuus, taso (max 100)	46	50	48	59	80	-21
Tilatehokkuus, htm2/asukas	3,87	3,57	3,48	3,47	3,51	-0,04
Digitaaliset asiointikanavat, %	-	-	25%	28%	-	-
Asukasmäärä	235 239	238 140	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero.

Päämittareista nettomenot ja työvoimakustannukset asukasta kohden laskettuna toteutuivat tavoitetta eli talousarviota alhaisempina. Nettomenot olivat 5 389 euroa asukasta kohden ja ne kasvoivat 53 eurolla (1,0 %). Nettomenojen erittäin maltilliseen kasvuun vaikuttivat erityisesti poikkeuksellisen suuret omaisuuden myyntivoitot sekä valtion korona-avustukset sosiaali- ja terveyspalvelujen koronakustannuksiin. Vastaavasti asukaskohtaiset käyttökustannukset ja palveluhankinnat toteutuivat tavoitetta suurempina. Käyttökustannukset olivat asukasta kohden 8 125 euroa eli 485 euroa (6,4 %) korkeammat kuin edellisenä vuonna. Koronapandemia vaikutti merkittävästi käyttökustannusten ja palveluostojen kasvuun.

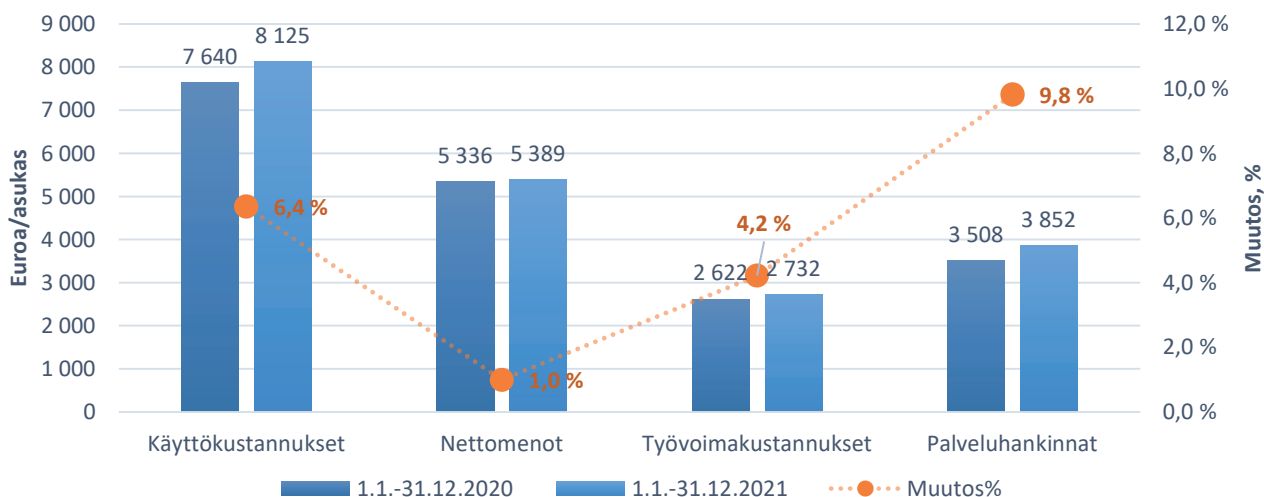
Työvoimakustannukset olivat 2 732 euroa/asukas ja niiden kehitykseen vaikuttaa työvoiman hinnan ja määrän kehitys. Työvoimakustannukset alitti-

vat tavoitteen 6 euroa/asukas (0,2 %). Työvoimakustannusten maltilliseen kehitykseen vaikuttivat mm. työllisyyskokeilun viivästyminen, ikäihmisten palvelujen rekrytointihaasteet ja koronavaikutukset mm. palkkatukityöllistämiseen. Asukaskohtaiset työvoimakustannukset nousivat 111 eurolla (4,2 %) edellisvuodesta. Suurimmat kasvut olivat varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä vastaanottopalveluissa. Psykiatrian palvelujen organisaatiomuutos vastaavasti pienensi henkilöstömenoja.

Palveluja hankittiin 3 852 euroa/asukas ja 344 eurolla (9,8 %) enemmän kuin vuonna 2020. Palveluhankinnat ylittivät tavoitteen 76 euroa/asukas. Palvelutarve on kasvanut mm. lastensuojelussa, ikäihmisten palveluissa, vammaispalveluissa sekä päihde- ja mielenterveyspalveluissa, mikä näkyy palveluhankinnoissa. Lisäksi koronatestaus lisäsi merkittävästi laboratoripal-

velujen ostoja. Kansallisen Kuntatietohjelman edellyttämät kirjanpidolliset muutokset mm. palvelusetelihankinnoissa nostavat palveluhankintoja: palvelusetelien kustannukset kirjataan 2021 alkaen palveluhankinnoiksi, aiemmin ne kirjattiin avustuksiin. Pidemmän aikavälin tarkastelussa tulee huomioida myös organisaatiomuutokset, joista aiheutuva työvoimakustannusten lasku näkyy palveluhankintojen lisääntymisenä. Tilakeskus Liikelaitos yhtiöitettiin ja Hatanpään sairaalan yksiköt siirtyivät Pirkanmaan sairaanhoitopiirille vuonna 2018, Tampereen Voimia liikelaitos yhtiöitettiin vuonna 2019 ja Tampereen Infra liikelaitos vuonna 2020. Konsernipalveluiden talouspalvelut sekä osa henkilöstö- ja ict-palveluista siirtyivät vuonna 2019 liikkeenluovutuksella Monetra Pirkanmaa Oy:lle. Psykiatrian avohoidon yksiköt integroituivat 1.1.2021 alkaen osaksi Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toimintaa.

Asukaskohtaiset kustannukset ja niiden muutos vuosina 2020-2021 (euroa, %)

Selittävästä mittareista kaksi on henkilöstövoimavaroja kuvaavia mittareita.

Työntekijäkokemuksesta mittaava QWL-indeksi (Quality of Working Life) muodostuu kolmesta osa-alueesta: päämäärät ja luovuus, yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Työntekijäkokemuskysely toteutetaan kolman-

nesvuosittain. Vuoden 2021 viimeisen työntekijäkokemuskyselyn tulos oli 58,6, missä on parannusta 0,6 yksikköä edellisen vuoteen nähden. Vahvimpana osa-alueena on fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Hieman alhaisemman arvion saavat yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä päämäärät ja luovuus. Kaikki osa-alueet ovat kuitenkin hyvällä

tasolla. Hyvä työntekijäkokemus parantaa palvelun laatua ja työn tehokkuutta.

Tavoitteena on vähentää sairauspoissaoloja 3 % edelliseen vuoteen nähden. Vuoden 2021 tavoitearvo on asetettu tämän tavoitteen mukaisesti. Sairauspoissaolojen vähentyminen lisää työhyvinvointia ja parantaa työn tuottavuutta sekä vaikuttaa alentavasti mm.

työterveyshuolto- ja sijaiskustannuksiin. Vuonna 2021 sairauspoissaolojen osuus kokonaistyöajasta kasvoi edellisvuoteen nähden ja sairauspoissaolojen osuus kokonaistyöajasta oli 4,57 %, jossa on kasvua edellisvuoteen nähden 2,0 % (0,09 %-yks.). Sairauspoissaolot vähenivät tavoitteen mukaisesti Konsernihallinnossa ja Kaupunkiympäristön palvelualueella. Muilla palvelualueilla, liikelaitoksilla sekä Pirkanmaan pelastuslaitoksella tavoitetaso ei toteutunut. Koronapandemian aiheuttama poikkeustilanne on vaikuttanut monissa palveluissa tavoitteen toteutumiseen.

Hankintojen tuloksellisuutta kuvaava tehokkuusmittaristo sisältää viisi osaluuetta, joiden kehittymistä seurataan ja mitataan. Vuoden 2021 tulos oli 59 pistettä eli tulos parani 11 pistettä edellisestä vuodesta. Tulos on mittaushistorian korkein, vaikka huomioon otettai-siinkin hankinnoilla saavutetut hyödyt-osion tuloksen epäluotettavuus, joka liittyy hankintojen loppuarviointien vä-

häiseen toteutusmäärään. Hankintatoinnin tuloksellisuuden mittaamisen kehitystyötä jatketaan ja tehokkuusmittaristo tullaan korvaamaan uudella mittarilla.

Tiloja oli vuoden lopussa asukasta kohden laskettuna 3,47 huoneistone-liötä, mikä oli hieman tavoitetta parempi. Tilojen määrä on vähentynyt edellisvuodesta 0,01 htm2/asukas ja tilatehokkuus on parantunut 0,28 %. Vuoden 2021 lopussa palvelukäytössä on tiloja yhteensä 847 443 htm2. Tilat vähentyivät noin 8 810 htm2. Tilakäytön tehostumista arvioidaan jatkossa myös sen kustannusvaikutusten kautta. Vuoden 2022 tavoitteena on pitää tilatehokkuus samalla tasolla kuin vuonna 2021.

Tuottavuusmittariston selittäviin mittareihin on lisätty digitaalisten asiointikanavien määrää kuvaava mittari. Vuoden lopussa kansallisessa Suomi.fi palvelutietovarannossa (PTV) oli kaupungin palveluja kuvattuna yhteensä

269 kpl, joista digitaalisessa asiointikanavassa tarjottavia palveluja oli 75 kpl (28 %). Tammikuun 2021 lähtötilanne oli 25 % eli kehitys on ollut positiivista. Vuoden 2022 tavoitteena on nostaa digitaalisten asiointikanavien osuus 30 prosenttiin.

Kaupunkitason tuottavuuden kokonaisarviointi

Koronapandemian aiheuttaman poikkeustilanteen, omaisuuden myyntivoit-tojen ja tiliryhmien välisten muutosten vuoksi tuottavuusmittareiden tulkin-taan sisältyä epävarmuutta. Yksittäisten mittareiden lisäksi lasketaan kokonaisarviointia varten kaupunkitason tuottavuusmuutos kasvavan kaupungin arviointimallin mukaan asukasmäärän (tuotos) ja käyttökustannusten (panos) suhdelukuna eli pistelukuna. Tuottavuusmuutos arvioidaan em. ajankoh-tien pistelukujen erotuksena. Jos erotus on suurempi kuin yksi, on kehitys ollut positiivinen.

Tuottavuusmuutos	31.12.2020	31.12.2021	Muutos	Muutos%
Asukasmäärä (asukasta)	241 009	244 223	3 214	1,3 %
Käyttökustannukset, milj. euroa (deflatoitu)	1 896,3	1 984,4	88,0	4,6 %
Tuottavuus, pisteluku	127,1	123,1	0,968	

Vuoden 2021 tuottavuuskehityksen arviointi tehdään vertaamalla raportointiajankohdan 31.12.2021 ja vertailuajankohdan 31.12.2020 käyttökustannus- ja asukasmäärätietoja. Vertailuajankohdan käyttökustannukset deflatoidaan. Deflaattorina käytetään tilastokeskuk-sen julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksiä, joka kuvaa kuntien palvelujen, yleishallinnon ja liiketoiminnan hintakehitystä. Tulokset ovat suuntaa antavia vallitsevan koronapandemiati-lanteen vuoksi.

Tuottavuusmuutosta kuvaava pisteluku jää hieman alle yhden eli tuottavuuskehitystä ei valitun arviointimallin mukaan kokonaisuutena tapahtunut. Kustannusten kasvua onnistuttiin hillitsemään mutta se ylitti suhteellisesti tarkasteltuna asukasmäärän kasvun. Vuonna 2021 kaupungin deflatoidut

käyttökustannukset kasvoivat 4,6 %, mikä oli enemmän kuin asukasmäärän kasvu 1,3 %. Tuottavuuskehityksen arviointia vääristää käyttökustannuksiin sisältyvät koronapandemiasta aiheutuneet kustannukset. Valtion koronavastukset kompensoivat sosiaali- ja terveyspalvelujen koronakustannukset täysimääräisesti, mutta toimintatuotot eivät sisälly käyttökustannuksiin.

Tuottavuus- ja tuloksellisuuspilottit

Tuottavuuden parantamiseksi palvelu-alueilla oli vuosina 2019-2021 yhteensä 13 tuottavuus- tai tuloksellisuuspi-lottia, joissa kehitettiin tuottavuuden mittaamista, johtamista ja seurantaa. Pilottikohteita olivat Kotihoidon kes-kustan alue, Lastensuojelun sijaishuolto, Asiakasohjauksen asumispalvelut, 4

terveysasemaa (Tammelakeskus, Linnainmaa, Hervanta, Oma Mehiläinen keskusta), Vammaispalvelut, Sammon, Linnainmaan ja Vuoreksen kasvun ja opin polut, Eteläisen alueen aluekirjasto-verkosto, Hyvinvointikeskus (Koillis-keskus), Ammatillinen koulutus (Tredun), Tredun metsäalan koulutus sekä Katujen talvihoito.

Pilottikohteet määrittivät vuoden 2021 palvelu- ja vuosisuunnitelmiin toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja niiden edistymistä seurattiin lautakunnissa kolmannesvuosittain. Vuonna 2021 pilottit arvioivat tuottavuustoimen-piteiden pääosin toteutuvan. Tuottavuusmittareiden tiedot ovat luettavissa TuottavuusPulssissa, joka löytyy kaupungin nettisivuilta: Tampereen kaupunki>Talous ja strategia> Toiminnan ja talouden seuranta>Tuottavuus.

Käyttötalous ja investoinnit yksiköittäin

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan alainen toiminta koostuu neljästä palvelukokonaisuudesta, jotka ovat varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus, kulttuuri sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Lautakunnan toimintaan kuuluu myös palvelualueen yhteisten toimintojen kokonaisuus.

Sivistyspalvelut ovat kunnalle lainsäädännössä määriteltyjä tehtäviä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä perusopetuksen lainsäädäntö määrittelee pääasiassa palvelujen järjestämistavan. Kulttuuripalveluissa sekä liikunta- ja nuorisopalveluissa kunnalla on suuremmat mahdollisuudet itse määrittellä palvelujen sisältö ja laajuus.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Lautakunnan toiminnassa edistettiin vuoden 2021 aikana erityisesti yhdenvertaisuutta, osallisuutta, omaehtoista toimintaa ja liikkumista sekä tuettiin lasten ja nuorten kasvua ja oppimista. Osallisuuden kaupunkitasoinen kehittämisvastuu siirtyi konsernihallinnosta sivistyspalvelujen palvelualueelle. Palveluverkon kehittämistä jatkettiin suunnitelmien mukaisesti. Pitkittynyt koronapandemia vaikutti lautakunnan alaiseen toimintaan merkittävästi edelleen vuonna 2021. Muun muassa huoli lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista, kulttuuri- ja liikuntamahdollisuudet rajoitteiden alla, avustusyhteisöjen ja luovien alojen heikentynyt

tilanne sekä henkilöstön jaksaminen ja työvoiman saatavuus haastoivat toimintaa poikkeuksellisen tilanteen jatkuessa. Haasteista huolimatta toimintoja pystyttiin kehittämään lähes talousarvion ja palvelu- ja vuosisuunnitelman mukaisesti.

Varhaiskasvatuspalveluiden piirissä (sis. esiopetuksen) oli vuonna 2021 yhteensä 10 708 lasta (kasvu 0,5 % vrt. 2020). Yksityisessä varhaiskasvatuksessa lapsia oli kaikkiaan 2095 (2020: 2 119), joista palvelusetelipäiväkodissa 1 476 (2020: 1358), ostopalvelupäiväkodissa 163 (2020: 253) ja yksityisen hoidon tuella 456 (2020: 508) lasta. Lapsimäärät ovat koko vuoden keskiarvoja.

Perusopetusikäisten lasten määrän arvioidaan kasvavan edelleen tulevina vuosina. Perusopetuksessa oli yhteensä 18 635 oppilasta ja peruskoululaisten määrä kasvoi 386 oppilaalla (+2 %). Perusopetukseen perustettiin kymmenen alueellista tuen ryhmää erityisen tuen oppilaille ja tuen koordinoitua jatkettiin koulupolkukohtaisesti.

Kulttuurissa toteutui pandemiasta huolimatta 2,3 miljoona kohtaamista. Nuorisotyö tavoitti 111 000 nuorta. Näiden lisäksi elämyksiä ja hyvinvointia tarjosivat julkinen taide, ulkoliikuntaolosuhteet, vuokrattavat tilat, verkossa toimivat palvelut sekä avustettavien yhteisöjen toiminta.

Pellervon pientenlasten yksikkö valmistui 3/2021 ja Lielahden päiväkotitoteutui 8/2021. Vellamon päiväkotitoteutui pal-

veluverkosta perusparannuksen vuoksi 6/2021-7/2022. Ikurin ja Olkahisen päiväkodit siirtyivät väistötiloihin perusparannuksen ajaksi. Klaavan päiväkodin toiminta Vuoreksessa päättyi 12/2021 toiminnan siirtyessä Isokuusen päiväkotiin 1/2022. Uusina palvelusetelipäiväkoteina aloittivat Norlandia Kunto 8/2021, Pilke Lamminranta ja Komeetta 9/2021 sekä Päiväkotitoteutettiin Kullannuppu 10/2021. Sisäilmaongelmia käsitellään nelivaiheisen prosessin kautta esitutunnasta seurantaan. Vuoden 2021 lopussa kouluja oli prosessissa yhteensä 15 ja päiväkoteja 8. Kulttuuripalvelujen ja liikunta- ja nuorisopalvelujen sisäilmaongelmaisissa kohteissa kehittämisprosessi jatkuu.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Sivistys- ja kulttuurilautakunnalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa 7 sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kaksi toteutui, yksi toteutui osittain ja neljä tavoitetta jäi toteutumatta.

Keskeiset poikkeamat toteumissa liittyvät digitaalisten palveluiden käytöasteen parantumiseen Varaamossa, Tampereen keskeisten kohteiden kävijämääriin, Euroopan kulttuuripääkaupunkihakuun sekä työvoimakustannuksiin. Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro Toiminnan tavoite 2021 Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
3	Koululaisten fyysinen toimintakyky on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Oppilaiden fyysistä toimintakykyä mitataan vuosittain tehtävillä valtakunnallisilla 5. ja 8.luokkalaisten Move!-mittauksilla. Mittaustulosten perusteella koululaisten fyysinen toimintakyky on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna. Kestävyys- ja liikkumistaitojen osalta 5.-luokkalaisten alimman tuloskolmanneksen tulosten määrä on vähentynyt kestävyyskunnan osalta 2,7 prosenttiyksikköä. 8.-luokkalaisten alimman tuloskolmanneksen tulosten määrä on vähentynyt kestävyyskunnan osalta 3,3 prosenttiyksikköä. Kehon liikkuvuuden osalta 5. ja 8. luokkalaisten alaselän ojennuksessa onnistuneiden osuus on pysynyt samana. Käsitteily- ja havaintomotoristen taitojen sekä yläraajan voiman osalta 5.-luokkalaisten alimman tuloskolmanneksen tulosten määrä on vähentynyt 4,9 prosenttiyksikköä. 8.-luokkalaisten alimman tuloskolmanneksen tulosten määrä on lisääntynyt 1,8 prosenttiyksikköä. Tavoite toteutui.	+
9	Asiakaskokemus on parantunut perusopetuksessa ja nuorisopalveluissa	Perusopetuksen asiakastytyväisyys on pysynyt melko samana vuonna 2021 verrattuna vuosiin 2020 ja 2019. Vuonna 2021 keskiarvo on 8,44 (vastauksia 1271). Vuonna 2019 keskiarvo oli 8,36 ja vuonna 2020 keskiarvo on 8,65. Asteikko oli 4-10. Nuorisopalvelujen asiakastytyväisyyttä mitataan keskitetyssä toiminnossa Monitoimitalo 13:ssa jatkuvasti. NPS-luku vuoden lopussa on 66 ja on edellisen vuoden tulosta parempi (60). Tavoite toteutui osittain.	+/-

11	Digitaalisten palvelujen käyttöaste on parantunut Varaamossa	Varaamoa ei ole otettu asiaskäyttöön koronapandemian vuoksi. Palvelu on keskeneräinen, mutta käyttövalmiutta on kehitetty ja sen piiriin on tuotu runsaasti tiloja. Vuoden 2020 alussa palvelussa oli kuvattuna 5 tilaa ja vuoden lopussa tiloja on 55. Tavoite ei toteutunut.	-
24	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa (ks. mittarit) ovat palautuneet vuoden 2019 tasolle	Museot, kirjastot ja Särkänniemen huvipuisto eivät ole olleet täysimääräisesti yleisölle auki koronarajoitusten vuoksi. Tapahtumatoiminnan rajoitukset ovat vähentäneet myös muiden kokoontumisten ja tapahtumien kävijämääriä tai ne on kokonaan peruttu. Kävijämäärien pudotus vuodesta 2019: Museot 37 %, Tampere Filharmonia 66 %, kirjastot 45 %. Särkänniemen huvipuiston kävijämäärä on ollut vuonna 2021 n. 36 % pienempi kuin vuonna 2019. Tavoite ei toteutunut.	-
25	Tampere kuntakumppaneineen on valittu vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi ja kulttuuripääkaupunkihankkeen toimeenpano on käynnistynyt	Tampere ja Pirkanmaa eivät tulleet valituksi vuoden 2026 kulttuuripääkaupungiksi. Korjaavana toimenpiteenä valmisteltiin 07-12/2021 välisenä aikana Tampereen ja 19 kumppanikunnan yhteinen plan B -jatkohanke, Operaatio Pirkanmaa vuosille 2022-2024. Hanke hyödyntää kulttuuripääkaupunkihauksen aikana tehtyä työtä. Toteutus siirtyy vuoden 2022 alusta kulttuurin palveluryhmään. Tavoite ei toteutunut.	-
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Sivistys- ja kulttuurilautakunnan työvoimakustannusten toteuma on 1,3 milj. euroa (0,6 %) talousarviota suurempi. Henkilöstökulujen ylitykseen vaikutti arvioitua suuremmat eläkevakuutusmaksut ja lomapalkkavelan muutos sekä koronatilanteen aiheuttama sijaistarve. Henkilöstön palkat ja palkkiot ilman kirjanpidollista lomapalkkavelan muutosta toteutuivat kuitenkin 0,2 milj. euroa alle vuosisuunnitelman. Tavoite ei toteutunut.	-
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Sivistys- ja kulttuurilautakunnan tuottavuuskehitystä seurattiin tuottavuusmittariston avulla. Tuottavuusmittarien raportointi ja analyysi sisältyi lautakunnan talousosioon. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä perusopetuksen ja kirjastopalvelujen tuottavuuspiloteissa on määritelty seurattavat tuottavuusmittarit, joita päivitetään kuukausittain. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Talouden päämittarien asukaskohtaiset nettokustannukset kasvoivat 3,4 % ja käyttökustannukset 4,1 % edellisvuoteen verrattuna, mikä aiheutui erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelutarpeen kasvusta sekä koronapandemian aiheuttamista tulojen menetyksistä ja lisäkustannuksista. Asukaskohtaiset nettokustannukset toteutuivat 1,5 % tavoitetta heikompana, mikä aiheutui koronapandemian

aiheuttamasta poikkeustilanteesta. Koronapandemian nettovaikutukset palvelualueen talouteen olivat arviolta 6,7 milj. euroa. Kirjausohjeiden muutosten vuoksi palveluhankinnat eivät ole vertailukelpoisia edelliseen vuoteen verrattuna. Koronatilanne on haitannut asiakaskokemuksen seuranta. Tyytyväisyys on lähellä tavoitetasoa suurimmassa osassa yksiköitä, mutta muutamien palvelujen matalampi tulos heikentää tulosta. Työntekijäko-

kemus on hyvällä tasolla ja se on hieman parantunut edellisvuodesta. Sairauspoissaolot ovat kasvaneet hieman edellisvuodesta ja toteutuivat selvästi tavoitetta heikompana koronatilanteen vuoksi. Hankintaosaamista arvioitiin joka toinen vuosi tehtävällä kyselytutkimuksella; palvelualueen kokonaisuudeksi oli hyvällä tasolla ja vahvistui hieman edellisestä mittauksesta.

Tuottavuusmittarit, Sivistys- ja kulttuurilautakunta

	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa/asukas	-1 607	-1 663	-1 637	-25
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-1 781	-1 854	-1 839	-14
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-853	-909	-902	-6
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-280	-359	-343	-16
Täydentävät mittarit				
Asiakaskokemus (NPS)*, Kulttuuri, Liikunta ja nuoris	-	57	75	-18
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	59,1	59,7	60,0	-0,3
Sairauspoissaolot, %	4,44	4,60	3,99	0,61
Hankintaosaaminen, taso (max 100)		73	78	-5
Tilatehokkuus, htm2/asukas	1,93	2,01	1,98	0,03
Asukasmäärä	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero.

Lautakunnan talous

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan toimintakate toteutui 5,7 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden aikana talousarviomuutoksia, jotka heikensivät lautakunnan toimintakatetta 3,3 milj. euroa. Koronapandemia vaikutti merkittävästi talousarvion toteumaan. Tilinpäätöksessä nettomenojen kasvu on 18,6 milj. euroa eli 4,8 % edellisvuoteen verrattuna. Nettomenojen kasvuun vaikutti erityisesti henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen kasvu.

Toimintatuotot toteutuivat 2,0 milj. euroa budjetoitua pienempinä, mikä johtui pääosin koronapandemian aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi alentuneista maksu- ja vuokratuotoista. Suurimmat tulojen menetykset olivat liikuntapalveluissa. Vastaavasti tuet ja avustukset ylittivät lähinnä kulttuurin budjetoimattomista projektituista ja korona-avustuksista johtuen. Muiden toimintatuottojen ylitys aiheutui varhaiskasvatukseen kirjatusta alv-palau-

tuksesta, joka saatiin takautuvasti yksityisen hoidon tuesta ja kuntalisästä.

Toimintakulut ylittivät 3,7 milj. euroa, mikä johtui palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen ylityksestä. Palvelujen ostojen suurimmat ylitykset aiheutuivat palvelusetelipäivähoidon kasvusta, työterveyden kustannuksista ja perusopetuksen ateriakustannuksista. Henkilöstökulujen ylitykseen vaikutti arvioitua suuremmat eläkevakuutusmaksut ja lomapalkkavelan muutos sekä koronatilanteen aiheuttama sijaistarve. Henkilöstökulut ylittivät erityisesti liikuntapalveluissa ja perusopetuksessa. Vastaavasti varhaiskasvatuksen tarvehankinnat, kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen avustukset sekä perusopetuksen vuokratulot toteutuivat budjetoitua pienempinä.

Koronapandemian vaikutukset heikensivät lautakunnan toimintakatetta noin 6,7 milj. euroa. Koronapandemian aiheuttama poikkeustilanne alensi kulttuuri ja liikuntapalvelujen toimintatuottoja noin 3,5 milj. euroa. Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi

korona-avustuksia varhaiskasvatukselle ja perusopetukselle sekä kulttuuri-palveluihin. Avustuksista kohdistettiin vuodelle 2021 käytön mukaan yhteensä 3,0 milj. euroa, joten yhteensä toimintatuotot alenivat 0,5 milj. euroa. Toimintakulut kasvoivat koronapandemian vuoksi 6,2 milj. euroa, josta valtion korona-avustukset kompensoivat osan. Poikkeustilanne vaikutti erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kustannusten kasvuun.

Investoinnit toteutuivat 4,5 milj. euroa talousarviota pienempinä, mikä johtui rakennushankkeiden aikataulumuutoksista ja ensikertaisen kalustamisen toimitusten viivästyisestä useissa eri kohteissa. Olkahisen päiväkotia ja Pispalan koulun peruskorjaus valmistuvat vasta vuonna 2022. Liikuntapalvelujen rakennushankkeet viivästyivät mm. Kaupin urheilupuiston kehittämisen ja Vuoreksen reittien rakentamisen osalta.

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	8 471	8 405	66
Maksutuotot	18 390	21 362	-2 971
Tuet ja avustukset	12 294	11 239	1 055
Vuokratuotot	733	1 298	-565
Muut toimintatuotot	1 274	870	404
Toimintatuotot yhteensä	41 163	43 174	-2 011
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-178 141	-177 684	-457
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-36 421	-35 650	-771
Muut henkilösivukulut	-6 905	-6 939	34
Palvelujen ostot	-88 174	-84 157	-4 017
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 728	-15 139	411
Avustukset	-29 962	-30 493	531
Vuokratulut	-91 538	-92 255	718
Muut toimintakulut	-1 317	-1 173	-145
Toimintakulut yhteensä	-447 186	-443 490	-3 696
Toimintakate	-406 023	-400 316	-5 707
Rahoitustuotot ja -kulut	49	0	49
Vuosikate	-405 974	-400 316	-5 658
Poistot ja arvonalentumiset	-5 498	-6 226	728
Tilikauden tulos	-411 471	-406 542	-4 929

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-6 338	-10 847	4 509	-9 100	-1 747	0
Rahoitusosuudet	28	0	28	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-6 310	-10 847	4 537	-9 100	-1 747	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	4	0	4	0	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Sivistys- ja kulttuurilautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-405 954	-400 241	-5 713	-396 972	-3 269	-0
Hiedanranta	-69	-75	6	-75		

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Sivistys- ja kulttuurilautakunta, nettoinvestoinnit	-6 310	-10 847	4 537	-9 100	-1 747	0

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluryhmä tuottaa lakisääteistä varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Palvelut järjestetään siten, että toiminnan johtamisessa ja ohjauksessa toteutetaan sujuvan kasvun ja opinpolun periaatetta. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista lapsilähtöisesti yhteistyössä perheen ja monialaisten asiantuntijoiden kanssa. Esiopetusta toteutetaan perusopetuslain mukaisesti. Toiminnan järjestämisestä ja kehittämisestä vastaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluryhmä.

Kunnan tulee järjestää varhaiskasvatuslain mukaista varhaiskasvatusta ja perusopetuslain mukaista esiopetusta kaikille sitä tarvitseville lapsille. Tampereen kaupungissa tuotetaan varhaiskasvatuspalveluja sekä kunnallisena että yksityisenä palveluna. Kunnallisena palveluna järjestetään päiväkotihoidon, perhepäivähoidon ja avointa varhaiskasvatusta. Lisäksi järjestetään esiopetusta täydentävänä toimintana varhaiskasvatusta ja kerhotoimintaa sekä erityistä hoitoa ja opetusta tarvitsevien lasten yksikön (ERHO) palvelua. Yksityisen varhaiskasvatuksen vaihtoehdot ovat ostopalvelu, palveluseteli sekä yksityisen hoidon tuki. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus, esiopetus sekä lakisääteinen kotihoidontuki. Tampere ja Tampereen seutukunnat järjestävät varhaiskasvatusta kuntien välisenä ostopalveluna seutusopimuksen mukaan.

Palvelukokonaisuuden talous

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintakate toteutui talousarvion mukaisesti.

Toimintatuotot toteutuivat 0,5 milj. euroa budjetoitua parempana, mikä aiheutui tukien ja avustusten sekä muiden toimintatuottojen ylityksistä. Tukien ja avustusten ylitykseen vaikuttivat perhevapaakorvaukset ja korvaus työterveyshuollosta. Muihin toimintatuottoihin kirjattiin alv-palautus, joka saatiin takautuvasti yksityisen hoidon tuesta ja kuntalisästä. Vastaavasti myynti- ja maksutuotot toteutuivat hie- man suunniteltua pienempinä.

Toimintakulut ylittivät talousarvion 0,5 milj. euroa, mikä aiheutui pääosin palvelujen ostojen toteumasta. Palvelujen ostot ylittyivät, koska palvelusetelipäivähoidossa oli ennakoitua enemmän lapsia ja työterveyden kustannukset kasvoivat koronan vuoksi. Lisäksi koronapandemia lisäsi siivoustarvetta ja integroitujen ryhmien lisääminen vaikutti kuljetuskustannusten kasvuun. Henkilöstökulut ylittyivät, koska lomapalkkavelan muutos ja eläkekulut toteutuivat suunniteltua suurempina. Koronapandemian aiheuttamat väljyysvaatimukset ja sijaiskustannukset lisäsivät varhaiskasvatuksen henkilöstökuluja, mutta ne pystyttiin kattamaan saaduilla avustuksilla. Vuokrakulut ylittyivät tilamuutosten ja väistötilojen sekä lisääntyneiden ict-laitteiden leasingvuokrien vuoksi. Vastaavasti kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon

tuen avustukset alittivat budjetin, koska tuen piirissä olevien lasten määrä on ollut ennakoitua pienempi. Myös kaluston ja materiaalien ostot toteutuvat budjetoitua pienempinä, mikä aiheutui osaltaan rakennusaikataulujen muutoksesta ja toimitusten viivästy- mistä. Muut toimintakulut alittivat, koska luottotappiot toteutuivat ennakoitua pienempinä.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen investoinnit kohdistuivat pääosin päiväkotien ja esiopetustilojen ensikertaiseen kalustamiseen. Suurimpia yksittäisiä kohteita olivat Isokuusen, Lielahden, Linnainmaan, Multisillan ja Pellervon päiväkodit. Investoinnit toteutuivat 0,9 milj. euroa talousarviota pienempinä. Olkahisen päiväkotit valmistuu vasta vuonna 2022. Rakennusaikataulujen muutosten ja toimitusten viivästyksen vuoksi useiden kohteiden ensikertainen kalustaminen toteutui talousarviota pienempänä. Osa ensikertaisen kalustamisen hankinnoista ajoittuu vuodelle 2022.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Toiminnan keskeiset muutokset

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen asiakastyytyväisyys säilytettiin hyvänä koronatilanteesta huolimatta. Perheiden hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden tukeminen kohdennetun lisäresurssin avulla.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa kehitettiin strategisten painopisteiden avulla, jotka toimintakaudella 2020–2021 olivat: joustava esi- ja alkuopetus, harrastamisen ja liikkumisen edistäminen, tuen ja ohjauksen kehittäminen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin ja digitaalisuuden edistäminen. Lisäksi kehittämistyön kärkiteemoina olivat kestävä tulevaisuus, yrittäjyyskasvatus ja työelämätaidot sekä lukuvalmiuksien vahvistaminen.

Uuden toiminnanohjausjärjestelmän eVaka Tampereen kehittäminen eteni suunnitelmien mukaisesti yhteistyössä Espoon kanssa.

Varhaiskasvatuksen laatuun ja varhaiskasvatussuunnitelman toteutumiseen liittyvän laadunarviointityötä toteutettiin ja yksikköta-
soisten arviointiprosessien vahvistui Kansallisen arviointikeskuksen ohjaamana.

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen kulttuurikasvatustoimintaa vahvistettiin sekä henkilöstön osaamista vahvistettiin Pienten lasten taidekaari –toiminnan avulla yhteistyössä kulttuurin kanssa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	14 926	14 437	489	13 426	74	936
Toimintakulut	-143 688	-143 210	-478	-140 941	-1 380	-888
Toimintakate	-128 761	-128 773	11	-127 515	-1 306	48
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-926	-1 828	902	-1 702	-126	

Perusopetus

Perusopetuksen palvelukokonaisuuteen sisältyvät perusopetus, monikielille oppilaille tarkoitettu perusopetukseen valmistava opetus, sairaalaopetus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta.

Perusopetusta järjestetään suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin, ranskan ja saksan kielellä. Monikielisille oppilaille tarjotaan perusopetukseen valmistavaa opetusta. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1.-2. luokan oppilaille sekä erityisopetuksen 1.-9. luokan oppilaille.

Palvelukokonaisuuden talous

Perusopetuksen toimintakate toteutui 1,3 milj. euroa talousarviota heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat 0,6 milj. euroa budjetoitua suurempina. Myyntituotot toteutuivat budjetoitua suu-

rempina, koska perusopetuksessa oli ennakoitua enemmän ulkokuntalaisia lapsia. Tukien ja avustusten ylitykseen vaikutti korvaus työterveyshuollosta.

Toimintakulut toteutuivat 1,8 milj. euroa talousarviota suurempina mikä aiheutui pääosin palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen toteumasta. Suurimmat palvelujen ostojen ylitykset aiheutuvat etäkoululaisten ruokailun järjestämisestä ja koronan vuoksi kasvaneista työterveyspalvelujen kuluista. Henkilöstökulujen ylitys aiheutui lomapalkkavelan muutoksesta ja eläkevakuutusmaksujen ylityksestä. Koronapandemia lisäsi henkilöstökuluja, mutta ne pystyttiin kattamaan saaduilla avustuksilla. Lisäksi avustukset ylittyivät aamu- ja iltapäivätoiminnan avustuksista sekä yksityisille opetuksen järjestäjille maksetuista kasvomaskikorvauksista johtuen. Vastaavasti tila-

vuokrat ja ict-laitteiden leasingvuokrat toteutuivat budjetoitua pienempinä.

Perusopetuksen investoinnit kohdistuivat pääosin koulujen ensikertaiseen kalustamiseen. Suurimpia yksittäisiä kohteita olivat Isokuusen, Olkahisen, Lentävänniemen ja Pellervon koulujen sekä Koivistontien väistötilan ensikertainen kalustaminen. Lisäksi väistötilojen ensikertaisen kalustamisen tarve aiheutti Ikurin koulutalon remontti. Investoinnit toteutuivat 1,0 milj. euroa talousarviota pienempinä. Pispalan koulun peruskorjaus valmistuu vasta vuonna 2022. Rakennusaikataulujen muutosten ja toimitusten viivästyminen vuoksi useiden kohteiden ensikertainen kalustaminen toteutui talousarviota pienempänä. Osa ensikertaisen kalustamisen hankinnoista ajoittuu vuodelle 2022.

PERUSOPETUS

Toiminnan keskeiset muutokset

Reagoidaan koronan vuoksi kasvaneisiin oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarpeisiin vahvistamalla yhteisöllistä oppilashuoltoa ja kouluvalmentajamallia sekä lisäämällä resurssiopettajia ja tukiovetusta.

Opetussuunnitelman toteuttamisen painopisteet ovat; oppimisen arviointi, yhteisöllinen toimintakulttuuri ja oppilashuolto sekä pedagogisen tuen kehittäminen. Turvallisen ja tasa-arvoisen koulunkäynnin varmistaminen.

Kaupunkikohtaisten kehittämistehtävien (tuki ja ohjaus, globaali ja kestävä tulevaisuus, yhteisöllinen toimintakulttuuri ja oppimisympäristöt, esi- ja alkuopetuksen toimintamalli sekä harrastamisen edistäminen) kehittäminen sekä jalkauttaminen.

Valtakunnallisessa DigiOne-hankkeessa kehitetään ja digitalisoidaan perusopetuksen prosesseja sekä luodaan toimialalle uutta digitaalista palvelualustaa. Wilma-järjestelmää kehitetään edelleen erityisesti sujuvan ja tietoturvallisen asiointin näkökulmista.

Pispalan koulun peruskorjauksen valmistuminen 4/2022 ja Isokuusen pienten lasten yksikön valmistuminen 1/2022.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	13 822	13 245	577	11 500	203	1 542
Toimintakulut	-197 978	-196 129	-1 849	-191 673	-2 311	-2 145
Toimintakate	-184 156	-182 884	-1 272	-180 173	-2 108	-603
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 294	-2 316	1 022	-1 698	-618	

Kulttuuri

Palvelukokonaisuudessa vastataan laisaa kunnille osoitettujen kulttuuri- ja kirjastopalvelujen järjestämisestä. Lisäksi järjestetään valtionosuuksiin oikeuttavia, kaupungin kulttuurielämän ja vetovoiman kannalta merkittäviä museo-, orkesteri-, taiteen perusopetus- ja vapaan sivistystyön palveluja näitä ohjaavien lakien määrittelemällä tavalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämällä museoilla ja kirjastoilla on lakisääteisiä valtakunnallisesti rahoitettuja tehtäviä, joita Tampereella toteuttavat kaupunginkirjasto sekä Tampereen museot. Tampereen seudun työväenopisto tuottaa vapaan sivistystyön palvelut myös Ylöjärvelle kaupunkien välisen sopimuksen mukaisesti.

Palvelukokonaisuuden talous

Kulttuurin toimintakate toteutui 0,7 milj. euroa budjetoitua heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat 0,7 milj. euroa talousarviota pienempinä. Koronapandemian aiheuttama poikkeustilanne alensi toimintatuottojen kertymää. Suurimmat asiakasmaksutuottojen alitukset olivat Tampereen taidemuseossa, Tampereen seudun työväenopistossa ja Tampere Filharmoniaassa. Myös myynti- ja vuokratuotot toteutuivat budjetoitua pienempinä. Etenkin historiallisten museoiden tilavuokraus ja ravintolapalvelujen myynti kärsi koronapandemiasta. Saadut tuet ja avustukset ylittyivät, mikä aiheutui budjetoimattomista projektirahoituksista ja Opetus- ja kulttuuriministeriön vuodelle 2021 kohdistetuista koronatuista.

Toimintakulujen toteuma oli 0,1 milj. euroa budjetoitua suurempi. Suurimmat ylitykset olivat avustuksissa ja palvelujen ostoissa. Avustusten ylitys

aiheutui Tampere-talon tila-avustuksen kasvusta, johon ei oltu budjetissa täysimääräisesti varauduttu. Palvelujen ostojen ylitys aiheutui pääosin historiallisten museoiden näyttelymaksuista. Lisäksi museoiden tarvekehankinnat toteutuivat suunniteltua suurempina. Vastaavasti henkilöstökulut toteutuivat budjetoitua pienempinä, mikä johtui rekrytointien viiveestä sekä sijaisten vähäisestä tarpeesta toimintojen supistamisen vuoksi.

Kulttuurin suurimmat investoinnit olivat Teollisuusmuseon kiinteät näyttelyrakenteet, Tampereen taidemuseon ja kaupungin taidekokoelmien hankinnat sekä Tre Filharmonian jousisoitinkaluston uusiminen. Investoinnit toteutuivat 0,5 milj. euroa budjetoitua pienempinä, mikä johtui hankkeiden viivästyisestä ja siirtymisestä osittain vuodelle 2022.

KULTTUURI

Toiminnan keskeiset muutokset

Koronapandemia rajoitti toimintaa voimakkaasti ja palvelut olivat suljettuna tai niitä järjestettiin rajoitetusti suuri osa vuodesta. Sulut näkyivät tulomenetyksinä ja kävijämäärien laskuna. Palveluita korvattiin osin digitaalisilla palveluilla, jotka olivat suosittuja.

Museoiden tiloja ja näyttelyitä uusittiin vetovoiman kasvattamiseksi. Muun muassa Vapriikin aulatilat, Amurin työläismuseokortteli sekä Muumimuseon perusnäyttely uusittiin.

Kehittämisen painopisteinä olivat kulttuurin vapaan kentän toimintamahdollisuuksien kehittäminen sekä palvelujen yhdenvertaisen saavutettavuuden edistäminen.

Museoiden pääsymaksuja korotettiin.

Uusi kirjastoauto aloitti toimintansa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	7 974	8 625	-651	9 119	0	-494
Toimintakulut	-62 759	-62 668	-91	-63 817	265	884
Toimintakate	-54 784	-54 043	-741	-54 698	265	390
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-743	-1 248	505	-1 165	-83	
Pysyvien vastaavien luovutustulot	4		4			

Liikunta ja nuoriso

Palvelukokonaisuuden tehtävä on tamperelaisten aktiivisen elämäntavan edistäminen. Palvelukokonaisuus vastaa liikunta- ja nuorisolaissa kunnalle osoitettujen liikuntapalvelujen ja nuorisotyön järjestämisestä. Sisä- ja ulkoliikunnan olosuhteilla sekä liikunnan ohjauksella mahdollistetaan asukkaiden omaehtoinen liikkuminen, seurojen yhteisöllistä harjoitus- ja kilpailutoimintaa sekä liikunnan ja kulttuurin tapahtumia. Nuorisotyön tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja nuorten edellytyksiä toimia yhteiskunnassa sekä tuottaa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja toimintaa vapaa-ajalla.

Palvelukokonaisuuden talous

Liikunta ja nuoriso palveluryhmän toimintakate toteutui 3,7 milj. euroa budjetoitua heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat 2,4 milj. euroa talousarviota pienempinä. Koronapandemian aiheuttama poikkeustilanne alensi maksutuottojen kertymää merkittävästi. Suurimmat maksutuottojen menetykset olivat uimahalleissa ja sisäliikuntatiloissa. Kesäkaudelta pe-

ruttiin suuria tapahtumia koronapandemian vuoksi, mutta syksyn mittaan palvelutuotanto ja tapahtumatoiminta normalisoitui, kunnes loppusyksystä uudelleen tiukentuneet rajoitukset jälleen heikensivät tuottojen kertymää. Poikkeustilanne heikensi myös vuokratuottojen kertymää. Palveluryhmä ei saanut korona-avustuksia tulovajeiden kompensoimiseksi.

Toimintakulujen toteuma oli 1,3 milj. euroa budjetoitua suurempi. Liikuntapalveluissa korona ei aikaansaanut menosäästöjä, koska toimipisteet olivat huippu-urheilun ja erityisryhmien tarpeita varten pääsääntöisesti auki. Suurimmat ylitykset olivat henkilöstökuluissa, mikä johtui liikuntapalvelujen koronakaranteenien sijaistarpeista, kesäajan kausityöntekijöistä ja projektyöntekijöistä, joihin on saatu hanke-rahoitus. Henkilöstökulujen ylitykseen vaikutti myös tilinpäätökseen kirjattu lomapalkkavelan muutos. Myös palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä muut toimintakulut toteutuivat budjetoitua suurempina. Palvelujen ostojen ylitys johtui pääosin puhtaanapitopalvelujen kustannusten kasvusta. Koronapandemian aiheuttamat lisäsi-

voukset vaikuttivat osaltaan ylitykseen. Sääolosuhteista johtuen talven latu- ja jääkenttätöytö alkoivat aikaisin ja aiheuttivat runsaasti auras- ja polttoainekuluja jo joulukuussa. Nuorisopalvelujen muiden toimintakulujen ylityksessä näkyy Tesoman hyvinvointiallianssin toimijalle maksettu sopimuksen mukainen bonus, mikä aiheutui kustannusten alittumisesta ensimmäisellä neljän vuoden sopimusjaksolla (2018-2021) ja asetettujen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisesta.

Liikunta ja nuoriso palveluryhmän suurimmat toteutuneet investointihankkeet olivat Kaupin urheilupuiston kehittäminen, Sorsapuiston tekojään lisätyöt, TESC C-hallin tekonurmi, Ikurin tekonurmikentän peruskorjaus ja Kaupin urheilupuiston videotaulu. Investoinnit toteutuivat 2,1 milj. euroa budjetoitua pienempinä, mikä johtui hankkeiden viivästyisestä ja siirtymisestä osittain vuodelle 2022. Liikuntapalvelujen rakennushankkeet viivästyivät mm. Kaupin urheilupuiston kehittämisen ja Vuoreksen reittien rakentamisen osalta.

LIIKUNTA JA NUORISO

Toiminnan keskeiset muutokset

Talviliikuntaolosuhteita parannettiin. Sorsapuiston tekojäärata valmistui talvikaudeksi ja rakenteita täydennettiin vuonna 2021. Tekojää saavutti suuren suosion kuntalaisten keskuudessa.

Kaupin urheilupuiston kehittäminen eteni ja uusi huoltorakennus valmistui. Tammelan stadionin rakentaminen käynnistyi ja Hakametsän Sport-Campuksen suunnittelu alkoi.

Nuorten vaikuttamista, työpajatoimintaa ja sateenkaarinnuorisotyötä vahvistettiin ulkopuolisella rahoituksella.

Koronapandemian myötä rajoitetut kävijämäärät ja osittaiset sulkupäätökset romahduttivat liikunta- ja nuorisopalvelujen tulojen kertymän. Rajoituksista huolimatta liikuntapaikat pidettiin auki huippu-urheilun ja erityisryhmien tarpeisiin. Koronakaranteenit taas aiheuttivat henkilöstön poissaoloja ja sijaistarpeita.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	4 441	6 867	-2 426	6 396	0	471
Toimintakulut	-42 762	-41 483	-1 279	-41 057	-120	-306
Toimintakate	-38 321	-34 616	-3 705	-34 661	-120	165
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-3 375	-5 455	2 080	-4 535	-920	
Rahoitusosuudet	28	0	28	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-3 347	-5 455	2 108	-4 535	-920	0

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa Tampere-Orivesi-yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä. Toiminta koostuu viidestä palvelukokonaisuudesta, jotka ovat ikäihmisten palvelut, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, vastaanottopalvelut, psykososiaalisen tuen palvelut sekä sairaalapaalvelut. Lautakunnan alaiseen toimintaan kuuluvat myös sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasohjaus, hallinto ja kehittäminen.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteutti vuonna 2021 kaupunginhallituksen hyväksymiä kaupunkitasoisia toiminnan painopisteitä, joita olivat muun muassa lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työtekijäkokemuksen parantaminen. Muita lautakunnan toiminnan painopisteitä olivat sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen, tuloksellinen ja vaikuttava palvelujen järjestäminen sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen vahvistaminen.

Koronapandemia hallitsi myös vuotta 2021, minkä johdosta toiminnassa painottui edellä mainittujen lisäksi pandemian kokonaisvaltainen hallinta. Tämä kattoi varautumisen, palvelujen uudelleen järjestelyt, laajamittaisen rokotustoiminnan, tartuntojen jäljityksen, koronapotilaiden hoidon, kaupunkilaisien ohjauksen ja neuvonnan sekä tiedottamisen.

Toiminnalle asetettuja painopisteitä onnistuttiin toteuttamaan poikkeusolosuhteet huomioon ottaen hyvin. Suurimmat haasteet liittyivät pandemian aiheuttamiin muutoksiin toiminnassa ja palvelutarpeissa, osaavan henkilöstön saatavuuteen sekä henkilöstön jakamiseen. Toisaalta digitaalisten palvelujen käyttö lisääntyi merkittävästi ja uudenlaisia tapoja asiakkaiden kohtamiseen ja avun tarjoamiseen kehitettiin pandemian vaikutuksesta.

Vuoden 2021 alussa osa Tampereen kaupungin mielenterveys- ja päihdepalveluista yhdistyi Tampereen yliopistollisen sairaalan psykiatrian kanssa. Vuoden alussa toimintansa aloitti myös uusi sairaalapaalvelujen palveluryhmä, joka kokoaa yhden johdon alle kaupungin oman vuodeosastohoidon ja kuntoutuksen sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä hankittavat erikoissairaanhoito-ostopalvelut. Molemmilla organisaatiouudistuksilla tavoitellaan asiakaslähtöisiä hoitoketjuja ja palvelujen saatavuuden turvaamista.

Palveluverkon kehittämisessä otettiin huomioon laajentuvat ja muuntuvat palvelutarpeet sekä tilojen käytön tehostaminen. Alkuvuodesta otettiin Tullinkulmassa käyttöön uusi hammashoitola, jonne keskitettiin hammashoidon palveluja. Samalla Tullinkulmaan keskitettiin myös lasten, nuorten ja perheiden palveluja sekä kouluterveydenhuollon palveluja. Perhepalvelujen sosiaalityö sai uudet tilat Hermiaan, ja kotihoito uudet tiimitilat Linnainmaalle. Myös Pispalan neuvola sai uudet tilat Tipotien terveysaseman yhteydestä.

Sarviksen kiinteistössä Hatanpäällä valmistui peruskorjauksen ensimmäinen vaihe, ja sinne keskitettiin aikuissosiaalityön palvelut sekä tukipalvelut. Lisäksi Koukkuniemen Männistön peruskorjaus valmistui.

Kesäkuussa 2021 eduskunta päätti, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy perustettaville hyvinvointialueille 1.1.2023. Sote-uudistukseen valmistauduttiin jo tätä ennen kehittämällä palveluja Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus (PirSOTE)- ja Kohti maakunnallista sotea Pirkanmaalla (KOMAS) -hankkeissa. Uudistuksen etenemisen varmistuttua käynnistyi toiminnallisen muutoksen rinnalla myös valmistautuminen hallinnolliseen muutokseen. Tampereen kaupungin osalta uudistusta koordinoi kaupunkitasoinen Sote-siirto ja toiminnan jatkuvuus -projekti, jonka tavoitteena on huolehtia yhteistyössä hyvinvointialueen valmistelusta vastaavien kanssa henkilöstön ja toimintojen sujuvasta luovutuksesta sekä toiminnan häiriötömästä jatkuvuudesta.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Sosiaali- ja terveyslautakunnalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa 8 sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa kaikki tavoitteet toteutuivat. Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
4	Ikäihmisistä noin 92 % asuu kotona, vähintään 6,0 % tehostetussa palveluasumisessa ja enintään 2,0 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa	Ikäihmisistä (yli 75-vuotiaat) 91,6 % asuu kotona, 7,3 % tehostetussa palveluasumisessa ja 1,1 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Tavoite toteutui.	+
5	Kotihoidon asiakkaiden sairaalavuorokausien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna	Kotihoidon asiakkaiden kaikki sairaalavuorokaudet vähenivät 9,8 % (-7294 vrk.) vuoden 2020 vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kotihoidon asiakkaiden suunnittelemattomat sairaalavuorokaudet vähenivät yhteensä 8,1 % (-4446 vrk.). Erityisesti ovat vähentyneet kotihoidon asiakkaiden erikoissairaanhoitoon suunnittelemattomat sairaalavuorokaudet, missä vähenystä tapahtui 14,9 % (- 3672 vrk.) vuoteen 2020 verrattuna. Tavoite toteutui.	+

6	Lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17-vuotiaat) on enintään 5,7 %	Lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17-vuotiaat) on 5,5, %. Tavoite toteutui.	+
7	Asunnottomuus kokonaisuutena on vähentynyt ja pitkäaikaisasunnottomuus on kääntynyt laskuun edelliseen vuoteen verrattuna	Asunnottomuus väheni yksin elävien osalta 35 henkilöllä (2021: 259 ja 2020: 294) ja perheiden osalta 3 perheellä (2021: 4 ja 2020: 7). Pitkäaikaisasunnottomuus kääntyi laskuun. Vuonna 2021 pitkäaikaisasunnottomia oli 67 henkilöä, kun vuonna 2020 heitä oli 76. Tavoite toteutui.	+
9	Asiakaskokemus on parantunut terveysasemilla ja suun terveydenhuollossa	Asiakaskokemus parani suun terveydenhuollon palveluissa tulokseen 72 (2020: 69) ja terveysasematoiminnassa tulokseen 66 (2020: 63). Asteikko on -100:sta 100:aan. Tavoite toteutui.	+
11	Digitaalisten palvelujen käyttöaste on parantunut vahvan tunnistautumisen sote-palveluissa	Koronarokotusten ajanvarausten vuoksi vahvan tunnistautumisen asiointimäärät ovat hyvin korkeat. Potilastietojärjestelmä Pegasoksen sähköisten asiointien määrä oli yli kaksinkertainen vuoteen 2020 verrattuna. Ratinan ja Messukeskuksen ajanvaraukseen käytetyssä järjestelmässä oli yli 300 000 kirjautumista. Muiden palvelujen osalta kirjautumisen syytä ei pystytty tilastoista selvittämään. Terveysasemien uuden toimintamallin myötä sähköisten yhteydenottojen määrä terveysasemille on lisääntynyt. Tavoite toteutui.	+
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Sosiaali- ja terveyspalvelujen työvoimakustannusten toteuma on 0,3 milj. euroa (0,1 %) talousarviota pienempi. Henkilöstökulut toteutuivat 0,9 milj. euroa talousarviota pienempinä ikäihmisten palvelujen ja suun terveydenhuollon rekrytointihaasteiden vuoksi. Erytisesti ikäihmisten palvelujen vakansseihin saatiin huonosti hakijoita ja palveluryhmässä oli vuoden lopussa avoinna 162 vakanssia. Vastaavasti massarokotuspisteen ja terveysasemien henkilöstömenot sekä eläkemenoperusteiset maksut ylittyvät. Työvoimavajetta on korvattu suun terveydenhuollossa ja sairaalapalveluissa työvoiman vuokrauksella ja ikäihmisten palveluissa tilapäisen kotihoidon ostoilla. Tavoite toteutui.	+
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Sosiaali- ja terveyslautakunnan tuottavuuskehitystä on seurattu tuottavuusmittariston avulla. Tuottavuusmittarien raportointi ja analyysi sisältyi lautakunnan talousosioon. Kotihoidon, lastensuojelun, vammaispalveluiden, terveysasematoiminnan, asumispalveluiden sekä hyvinvointikeskuksen tuloksellisuuspiloteissa on määriteltä kolmannesvuosittain seurattavat tuloksellisuusmittarit. Sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluryhmissä on kehitetty vuoden 2021 aikana tuottavuusmittaristoa jatkuvaan seurantaan. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Koronapandemia vaikutti merkittävästi vuoden 2021 toimintatuottojen ja -kulojen kasvuun. Asukaskohtaiset nettokustannukset kasvoivat 1,9 % edellisvuoteen verrattuna ja ne toteutuivat 1,0 % tavoitetta parempana. Asukaskohtaiset käyttökustannukset toteutuivat tavoitetta suurempina ja kasvoivat 5,7 % edellisvuoteen verrattuna, mikä aiheutui pääosin koronakustannuk-

sista. Valtion korona-avustukset kompensoivat aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti. Koronan vaikutusten lisäksi palvelutarve on kasvanut mm. lastensuojelussa, vammaispalveluissa, päihde- ja mielenterveyspalveluissa sekä ikäihmisten palveluissa. Organisaatiomuutosten ja kirjausohjeiden muutosten vuoksi työvoimakustannukset ja palveluhankinnat eivät ole vertailukel-

poisia edelliseen vuoteen verrattuna. Asiakaskokemus on hyvällä tasolla ja se on hieman parantunut mittauksen piirissä olevissa yksiköissä. Sairauspoissaolot ovat alentuneet edellisvuodesta. Hankintaosaamista arvioitiin joka toinen vuosi tehtävällä kyselytutkimuksella; palvelualueen kokonaisindeksi oli hyvällä tasolla ja vahvistui hieman edellisestä mittauksesta.

Tuottavuusmittarit, Sosiaali- ja terveyslautakunta	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa/asukas	-3 372	-3 435	-3 469	34
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-3 846	-4 066	-3 929	-137
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-939	-942	-942	-0
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-2 478	-2 701	-2 600	-101
Täydentävät mittarit				
Asiakaskokemus	66	69	-	-
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	56,6	56,9	60,0	-3,1
Sairauspoissaolot, %	5,74	5,70	5,49	0,21
Hankintaosaaminen, taso (max 100)	-	65	67	-2
Tilatehokkuus, htm2/asukas	0,81	0,79	0,79	0,0
Asukasmäärä	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero.

Tampereen kaupungin tilinpäätös 2021

Lautakunnan talous

Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintakate toteutui 9,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden aikana talousarvionmuutoksia, jotka heikensivät lautakunnan toimintakatetta 16,6 milj. euroa. Talousarvionmuutoksia ei kohdistettu arvioituihin korona-avustuksiin ja koronakustannuksiin, vaan ne näkyvät tilinpäätöksessä toimintatuottojen ja -kulujen ylityksinä. Tilinpäätöksessä nettomenojen kasvu on 26,2 milj. euroa eli 3,2 % edellisvuoteen verrattuna. Koronapandemia vaikutti merkittävästi talousarvion tulojen ja menojen toteumaan.

Toimintatuotot toteutuivat 42,4 milj. euroa budjetoitua suurempina, mikä johtui pääosin välittömien koronakustannusten kattamiseksi saaduista valtionavustuksista. Toimintatuotot kasvoivat 40,4 milj. euroa eli 35,4 % edellisvuoteen verrattuna. Maksutuotot toteutuivat budjetoitua parempina ikäihmisten palveluissa. Asiakasmaksulain 1.7.2021 voimaantulleiden muutosten vähentävä vaikutus maksutuottojen kertymään oli arvioitua pienempi. Myyntituottojen talousarviota suurempi toteuma johtui mm. valtion maksamista kustannuskorvauksista pakolaisten palveluihin sekä kotikuntalain mukaisten palvelujen laskutuksesta muilta kunnilta.

Toimintakulut ylittivät talousarvion 33,2 milj. eurolla, mikä johtui suurelta osin palvelujen ostojen toteumasta. Toimintakulut kasvoivat 66,5 milj. euroa eli 7,2 % edellisvuoteen verrattuna. Henkilöstökulut toteutuivat budjetoitua pienempinä ikäihmisten palvelujen ja suun terveydenhuollon rekrytointi-

haasteiden vuoksi. Vastaavasti massarokotuspisteen ja terveysasemien henkilöstömenot sekä eläkemenopuusteiset maksut ylittyivät. Henkilöstövajetta jouduttiin korvaamaan palvelujen ostoilla. Palvelujen ostot ylittyivät asiakasmäärän, palvelujen kysynnän ja palvelutarpeen kasvusta johtuen. Palvelujen ostoissa oli merkittäviä ylityksiä etenkin koronatestaukseen liittyvissä laboratoriopalveluissa, vammais- ja mielen-terveyspalveluissa sekä ikäihmisten asumis- ja palveluissa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmä toteutui budjetoitua suurempana pääosin lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kasvaneiden kustannusten sekä koronaviruspandemiasta johtuvan henkilökunnan ja omaisten suojautumisen vuoksi. Avustukset ylittivät talousarvion pakolaisten erityiskustannuskorvattavista kustannuksista sekä yksityisille palveluntuottajille maksettavista koronakorvauksista johtuen. Vuokrakulujen toteuma oli suunniteltua suurempi, mikä johtui koronavastaa- ja massarokotuspisteiden ja muiden tilamuutosten vuokravaikutuksista sekä ikäihmisten palvelujen koneiden ja laitteiden vuokrista. Muiden toimintakulujen ylityksessä näkyi Tesoman hyvinvointiallianssin toimijalle maksettu sopimuksen mukainen bonus, mikä aiheutui kustannusten alittumisesta ensimmäisellä neljän vuoden sopimusjaksolla (2018-2021) ja asetettujen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisesta. Lisäksi asiakasmaksuista kirjatut luottotappiot toteutuivat budjetoitua suurempina.

Koronapandemiasta aiheutuvia välittömiä kustannuksia toteutui noin 35,5

milj. euroa, mistä osa perustuu arvioon. Välittömiä kustannuksia aiheutui mm. koronatesteistä, massarokotusten järjestämisestä, suojarustekustannuksista sekä tartuntojen jäljityksestä ja hoidosta. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri (PSHP) laskutti aiheutuneita koronakustannuksia Tampereen kaupungilta. Toimintatuottoihin sisältyy koronakustannuksiin saatavaa valtionavustusta 39,7 milj. euroa. Avustuksen määrä perustuu toiminnan volyymia kuvaaviin tietoihin sekä valtionapuviranomaisen määrittämiin yksikkökorvauksiin. Toiminnot, joille avustus määritetään suoriteperusteisesti, ovat covid-19-testaus, covid-19-tartuntojen jäljittäminen, rokotaminen covid-19-tautia vastaan ja covid-19-taudin sairaalahoito. Toimintokohtaisten avustuserien lisäksi avustuskokonaisuuteen sisällytettiin asukaslukuun pohjautuva laskennallinen erä kattamaan muita koronasta aiheutuneita välittömiä kustannuksia (mm. suojarusteet). Avustusta haettiin erikseen vuoden 2021 tammi-lokuun ja syys-joulukuun aikana syntyneisiin kustannuksiin. Syys-joulukuun osuus perustuu STM:lle lähetettyyn hakemukseen.

Investoinnit toteutuivat 0,7 milj. talousarviota alhaisempina, koska nuorisovastaanoton uudet tilat ja vastaanottotoiminnan lääkehuoltojärjestelmä sekä koneiden ja laitteiden uusimisia jäi toteuttamatta. Lisäksi opiskeluterveydenhuollon ensikertaisessa kalustamisessa kyettiin hyödyntämään toisaalta vapautuneita kalusteita ja osa kouluterveydenhuollon ja neuvoloiden uusista tiloista valmistuu vasta vuonna 2022.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	52 026	51 346	680
Maksutuotot	52 118	50 834	1 284
Tuet ja avustukset	46 962	6 889	40 073
Vuokratuotot	97	135	-38
Muut toimintatuotot	1 721	1 322	399
Toimintatuotot yhteensä	152 924	110 527	42 397
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-178 298	-179 755	1 457
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-42 751	-42 034	-717
Muut henkilösivukulut	-6 935	-7 079	143
Palvelujen ostot	-661 567	-637 041	-24 527
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 875	-21 931	-2 944
Avustukset	-39 363	-37 996	-1 367
Vuokratulut	-33 458	-32 194	-1 264
Muut toimintakulut	-4 507	-566	-3 941
Toimintakulut yhteensä	-991 753	-958 595	-33 158
Toimintakate	-838 829	-848 068	9 239
Rahoitustuotot ja -kulut	96	0	96
Vuosikate	-838 734	-848 068	9 334
Poistot ja arvonalentumiset	-1 154	-1 959	806
Tilikauden tulos	-839 888	-850 027	10 140

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 117	-1 801	684	-1 623	-178	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	37	0	37	0		

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Sosiaali- ja terveyslautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-838 163	-847 400	9 237	-830 978	-16 422	0
Tampere Junior	-666	-668	2	-528	-140	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Sosiaali- ja terveyslautakunta, nettoinvestoinnit	-1 117	-1 801	684	-1 623	-178	0

Ikäihmisten palvelut

Ikäihmisten palvelut sisältävät ennaltaehkäisevät palvelut (lähitorit, palveluliikenne sekä Kotitori), kotona asumista tukevien palvelujen kokonaisuuden sekä asumispalvelut (tehostettu palveluasuminen, palveluasuminen ja vanhainkoti). Kotona asumista tukevia palveluja ovat kotihoito tukipalveluineen, omaishoidon tuki yli 18-vuotiaille, päiväkeskustoiminta ja perhehoito. Asumispalveluihin ja kotihoitoon ohjaututaan asiakasohjausyksiköstä yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin kautta. Ikäihmisten palveluryhmän palveluja järjestetään Tampereella ja Orivedellä.

Ikäihmisten palveluryhmän palveluilla pyritään tukemaan monipuolisesti ikääntyvien elämää asuinympäristönsään. Ennaltaehkäisevän työn sekä kotona asumista tukevilla palveluilla tuetaan asiakkaan toimintakykyä ja elämänhallintaa siten, että hän voi asua turvallisesti kotonaan. Ympäri vuorokautisen hoidon palvelut on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät voi alentuneen toimintakykynsä takia asua omassa kodissaan kotihoidon tai muiden kotona asumista tukevien palvelujen turvin.

Palvelukokonaisuuden talous

Ikäihmisten palvelujen toimintakate toteutui 2,9 milj. euroa talousarviota parempana. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutoksissa palvelukokonaisuudelle kohdistettiin 2,2 milj. euron

lisäykset. Koronapandemiasta aiheutui välittömiä kustannuksia arviolta 1,9 milj. euroa. Valtion laskennallisiin yksikkökorvauksiin perustuvat koronavastukset olivat 2,6 milj. euroa.

Toimintatuotot toteutuivat 5,2 milj. euroa budjetoitua suurempina tukien ja avustusten sekä myynti- ja maksutuottojen toteumasta johtuen. Tukien ja avustusten ylitys aiheutui pääosin valtion maksamista koronakustannusten korvauksista. Lisäksi Kelan työterveyshuollon korvaus ja projektien rahoitusosuudet toteutuivat suunniteltua suurempina. Myyntituottojen ylitykseen vaikutti sotaveteraanien kustannuksiin saadut valtionkorvaukset, kotikuntalain mukaan muilta kunnilta laskutetut kotikuntakorvaukset sekä aiheutuneisiin kustannuksiin perustuva Oriveden yhteistoimintaosuus. Maksutuotot toteutuivat suunniteltua suurempina tehostetun palveluasumisen volyymin kasvusta johtuen. Lisäksi asiakasmaksulain 1.7.2021 voimaantulleet muutokset eivät vähentäneet tehostetun palveluasumisen maksutuottoja aiemmin arvioidun mukaisesti.

Toimintakulut ylittivät talousarvion 2,3 milj. eurolla. Suurimmat ylitykset olivat tehostetun palveluasumisen ostoissa, mikä aiheutui hinnankorotuksista, palvelutarpeen kasvusta, kotikuntalain mukaisista kotikuntakorvauksista sekä asiakasmaksulain muutosten vaikutuksista. Oman toiminnan kotihoidon

rekryointihaasteita paikattiin tilapäisen kotihoidon ostoilla. Tarvikekustannukset ylittyivät koronapandemiasta johtuvan henkilökunnan ja omaisten suojautumisen vuoksi. Avustusten ylitys aiheutui pääosin yksityisille palveluntuottajille maksetuista koronasuojainkorvauksista. Koneiden ja laitteiden vuokrat ylittyivät, mikä johtui erityisesti lääkeautomaattien määrän lisäämisestä. Lisäksi asiakasmaksuista kirjatut luottotappiot toteutuivat budjetoitua suurempina. Vastaavasti henkilöstökulut alittivat talousarvion rekryointihaasteiden vuoksi. Hakijoita vakansseihin saatiin huonosti ja palveluryhmässä oli vuoden lopussa avoinna 162 vakanssia. Toimintakulujen ylityksessä näkyy myös palveluryhmälle kohdistettu osuus Tesoman hyvinvointiallianssin toimijalle maksetusta bonuksesta, mikä kirjattiin palvelualueen yhteisiin eriin.

Investoinnit alittivat talousarvion 0,1 milj. eurolla.

IKÄIHMISTEN PALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Palvelukeskukset muuttuivat syksyllä 2021 lähitoreiksi. Muutoksella yhtenäistettiin ja tehostettiin ohjausta ja neuvontaa ennaltaehkäisevissä palveluissa. Lähitoreille luotiin uusi toimintakyvyn arvioinnin malli ja ammattiryhmäkohtaiset toimintakykymittarit. Kotitorin toiminnalle kilpailutettiin uusi tuottaja (Sociala Oy) 1.9.2021 alkaen. Samalla kotitorin kotihoidon väestövastuualueen asiakasohjaus siirtyi kaupungin asiakasohjauksen vastuulle. Aluehallintovirasto otti väestövastuualueen kotihoidon valvontaansa syyskuussa. Tampereen kaupunki otti Tammelan ja Tampellan väestövastuualueen kotihoidon omaksi toiminnakseen aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti 18.10.2021. Välimuotoista asumista ikääntyneille Tampereella ja Orivedellä-hanke toteutui suunnitelman mukaisesti. Tarvekartoitus, tiekartta ja asumisen konseptit valmistuivat. Mielenterveys- ja päihdeasioiden oppisopimuskoulutus aloitettiin yhteistyössä TREDU:n kanssa.

Vetovoimainen kotihoito -hanke päättyi syksyllä 2021. Hankkeella pyrittiin parantamaan kotihoidon laatua, asiakaskokemusta ja työntekijäkokemusta yhdessä henkilöstön kanssa. Lopputuloksena työn järjestely ja resurssipooli siirrettiin alueille, ja luotiin toimintaa ohjaava kotihoidon työntekijän käsikirja. Kotihoidon ja asiakasohjauksen moniammatillista yhteistyötä vahvistettiin työntekijäkyselyn, kotihoidon myöntämisen perusteiden koulutuksen, yhteisen käsikirjan ja säännöllisten aluepalaverien avulla. Digitaalisten palvelujen ja teknologian hyödyntämistä kotihoidossa lisättiin: kuvapuhelimien asiakasmäärä kasvoi 19 % ja lääkeautomaattien asiakasmäärä 108 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Asiakasmaksulain muutokset 1.7.2021 alkaen vaikuttivat meno- ja tulorakenteeseen. Asiakasmaksuun sisältyvät hygieniapalvelupaketit korvattiin asumisen ostopalveluyksiköille. Kotihoidon asiakkaille tehtiin uudet maksupäätökset ja ympärivuorokautisten asumispalvelujen asukkaille uudet tulosestymykset asiakasmaksun määrittämistä varten. Pandemia lisäsi hoitotarvikkeiden, suojavarusteiden ja siivouksen kustannuksia. Vuoden 2021 aikana päivitettiin Pirkanmaan tasolla yhteiset kotihoidon ja ikäihmisten asumispalveluiden myöntämisen perusteet. Uusi InterRAI otettiin käyttöön sekä kotihoidossa että asumispalveluissa vuoden 2021 aikana.

Kotihoidon ja kotikuntoutuksen toimintaa vahvistettiin lisäresurssin avulla. Vanhuspalvelulain mukainen vähimmäishenkilöstömitoitus nousi vuoden 2021 alusta 0,55:een, ja vuoden 2022 alusta mitoitus nousee 0,6:een. Asumispalveluihin lisättiin 63 uutta tointaa. Hoitohenkilöstön saatavuus on vaikeutunut, mikä on lisännyt osaltaan työn kuormittavuutta. Henkilöstön saatavuushaaste on lisännyt vuokratyövoiman käyttöä entisestään. Työperäisen maahanmuuton pilottihankkeena asumispalveluihin saatiin 13 uutta hoiva-avustajaa loppuvuoden aikana. Pilotti jatkuu vuonna 2022.

Uusi tehostetun palveluasumisen 60-paikkainen yksikkö Männistö aloitti toimintansa Koukkuniemen alueella helmikuussa 2021. Koukkuniemen alueen kehittäminen jatkui myös Varpula-talon remontilla ja Lehtelä-talon purkamisen aloittamisella. Hoivapaikkojen puutteen vuoksi asumispalveluissa ostettiin 19 ylimääräistä suoraostopaikkaa puitesopimusten ulkopuolelta.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	58 842	53 690	5 152	49 650	0	4 040
Toimintakulut	-220 168	-217 885	-2 282	-212 399	-2 177	-3 310
Toimintakate	-161 326	-164 195	2 870	-162 748	-2 177	730
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-402	-502	100	-502	0	0

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden palveluihin sisältyvät äitiys- ja lastenneuvolapalvelut hyvinvointineuvolan toimintamallilla järjestettyinä, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, sosiaali- ja kriisipäivystys, sosiaalihuoltolain mukaiset perhepalvelut ja sosiaalityö, ehkäisyneuvolapalvelut, lasten ja nuorten poliklinikka, ehkäisevä päihdetyö, kasvatus- ja perheneuvonta, lastenpsykiatrin arviointi ja avohoito, nuorisovastaanoton mielenterveys-, päihde- ja seksuaaliterveyspalvelut, puheterapia- ja lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon palvelut sekä sosiaali- ja kriisipäivystys.

Palvelukokonaisuuden talous

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimintakate toteutui 2,7 milj. euroa talousarviota heikompana. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutoksissa palvelukokonaisuudelle kohdistettiin 9,5 milj. euron lisäykset. Koronapandemiasta aiheutui välittömiä kustannuksia arviolta 0,4 milj. euroa. Valtion laskennallisiin yksikkökorvauksiin perustuvat korona-avustukset olivat 0,5 milj. euroa.

Toimintatuotot toteutuivat 0,1 milj. euroa talousarviota suurempina, mikä johtui pääosin korona-avustuksista. Lisäksi lastensuojelun sijaishuollon perintätulot toteutuivat budjetoitua suurempina. Vastaavasti myyntituotot alittivat talousarvion, koska ulkopaikkakuntalaisten asiakkaiden määrä väheni perhetukikeskuksissa ja lastensuojelun ohjausyksikkö Luotsissa.

Toimintakulut ylittivät talousarvion 2,8 milj. eurolla, mikä johtui pääosin palvelujen ostoista. Lastensuojelun sijaishuollon ostoihin kohdistettiin vuoden aikana merkittävä lisätalousarvio. Suurimmat ylitykset muutettuun talousarvioon verrattuna olivat omaishoidontuessa sekä tulkkaus- ja työterveys- ja laboratoriopalveluissa. Palvelujen ostot kasvoivat yhteensä 3,5 milj. eurolla eli 6,4 % edellisvuoteen verrattuna. Kustannusten kasvun taustalla on mm. lastensuojelun sijaishuollon osastohoidon ja perhehoidon ja hoitovuorokausien kasvu, asiakkaiden ohjautuminen vaativan erityistason yksiköihin, avohuollon asiakasmäärän kasvu ja hintojen nousun vaikutus. Lisäksi lääke- ja hoitotarvikekustannukset sekä

ict-kaluston ostot ylittivät talousarvion. Vastaavasti henkilöstökuluissa syntyi säästöjä, koska kaikkia uusia vakansseja ei saatu täytettyä rekrytointihaasteiden vuoksi. Avustukset toteutuivat budjetoitua pienempinä johtuen alle 18-vuotiaiden omaishoitajien vapaiden peruuntumisista koronatilanteen sekä soveltuvien paikkojen riittämättömyyden takia. Toimintakulujen ylityksessä näkyy myös palveluryhmälle kohdistettu osuus Tesoman hyvinvointiallianssin toimijalle maksetusta bonuksesta, mikä kirjattiin palvelualueen yhteisiin eriin.

Investoinnit toteutuivat 0,5 milj. euroa talousarviota pienempinä. Nuorisovastaanoton uudet tilat jäivät toteuttamatta. Lisäksi opiskeluterveydenhuollon ensikertaisessa kalustamisessa kyettiin hyödyntämään toisaalta vapautuneita kalusteita ja osa kouluterveydenhuollon ja neuvoloiden uusista tiloista valmistuu vasta vuonna 2022.

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja kehitettiin ja vahvistettiin. Työnjakoa tarkastettiin ja muun muassa hybridityötä kehitettiin Tays:n lasten- ja nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun kanssa. Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehitystyötä jatkettiin uudistamalla toimintatapoja ja keskittämällä toimijoita keväällä 2020 perustettuun nuorisovastaanottoon. Erityisesti matalan kynnyksen hoidollista työtä vahvistettiin.

Lastensuojelun sijaishuoltoon perustettiin loppuvuodesta 2021 uusi osasto. Osasto perustettiin Kuusikon perhetukikeskukseen vastaamaan kiireellisten sijoitusten kasvuun ja nykyisten osastopaikkojen riittämättömyyteen.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut siirtyivät 1.1.2021 voimaan tulleen lakimuutoksen myötä Ylioppilaiden terveydenhuoltoosätiölle. Toisen asteen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto jäi edelleen kaupungin vastuulle. Opiskeluterveydenhuollossa korostuivat vielä aiempaakin enemmän nuorten mielenterveyden haasteet.

Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön prosessien ja työnjaon kehittäminen jatkui. Jälkihuoltovelvollisuuden laajeneminen 25 vuotta täyttäneisiin lisäsi edelleen jälkihuollon asiakasmäärää sekä tarvetta aikuissosiaalityön osaamisen vahvistamiseen.

Perhekeskumallia, monialaista palvelutarpeen arviointia ja vanhemmuuden tukea kehitettiin edelleen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa sekä osana Pirkanmaan tulevaisuuden sotekeskus (PirSote) -kehittämishanketta.

Mielenterveyspalvelujen hoitojonojen purkua vahvistettiin ja niiden muodostumista ehkäistiin nuorisovastaanotolle, perheneuvolaan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon vuoden 2021 lisätalousarviossa myönnettyjen resurssien avulla. Palvelusetelitoimintaa laajennettiin ottamalla käyttöön koululaisten näöntutkimuksen palveluseteli ja ulottamalla lyhytpsykoterapia myös nuorten palveluvalikoimaan.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	9 943	9 855	88	9 043	0	813
Toimintakulut	-120 889	-118 128	-2 762	-108 181	-9 523	-424
Toimintakate	-110 946	-108 272	-2 674	-99 138	-9 523	389
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-306	-768	462	-590	-178	0

Vastaanottopalvelut

Vastaanottopalvelut toteuttavat väestön terveydentilan seuranta, sairauksien diagnostiikkaa, terveyden edistämistä ja sen osana terveysneuvontaa ja terveystarkastuksia sekä suun terveydenhuollon, avokuntoutuksen ja avosairaanhoidon palvelut. Kokonaisuuteen kuuluu perusterveydenhuollon alueellisen vastaanotto toiminnan ja suun terveydenhuollon lisäksi perusterveydenhuollon erityisvastaanottojen palveluja. Palveluilla edistetään terveyttä ja ennaltaehkäistään sairauksien syntymistä, tunnistetaan sairastumisriskissä olevat henkilöt varhain ja vastataan sairastuneiden hoidosta ja kuntoutuksesta.

Palvelukokonaisuuden talous

Vastaanottopalvelujen toimintakate toteutui 5,6 milj. euroa budjetoitua parempana. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutoksissa palvelukokonaisuudelle kohdistettiin 2,8 milj. euron lisäykset. Koronapandemiasta aiheutui välittömiä nettokustannuksia arviolta

20,8 milj. euroa. Valtion laskennallisiin yksikkökorvauksiin perustuvat koronavastukset olivat 26,7 milj. euroa.

Toimintatuotot toteutuivat 26,2 milj. euroa talousarviota suurempina, mikä johtui pääosin koronapandemian kustannuksiin saaduista valtionavustuksista. Vastaavasti kehittämissuunnitelmiin budjetoidut rahoitusosuudet eivät toteutuneet suunnitellun mukaisesti. Terveysasematoiminnan maksutuotot alittuivat koronan aiheuttamasta poikkeustilanteesta johtuen, mutta vastaavasti suun terveydenhuollon maksutuotot toteutuivat budjetoitua suurempina.

Toimintakulut ylittivät talousarvion 20,6 milj. eurolla, mikä johtui pääosin palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen kasvusta. Henkilöstökulujen ylitykset aiheutuivat vastaanotto toiminnan ja massarokotuspisteiden kuluista. Vastaavasti suun terveydenhuollon henkilöstökulut alittivat budjetin rekrytointihaasteiden vuoksi. Palvelujen ostot

ylittyivät koronapandemiaan liittyvien laboratoriopalvelujen ja asiakaspalvelujen ostojen vuoksi. Lisäksi suun terveydenhuollon työvoimavajetta korvattiin ostopalvelulla. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän ylitys aiheutui pääosin lääkinnällisen kuntoutuksen materiaalien ostojen sekä Ratinan massarokotuspisteen ja Tesoman allianssin hoitotarvikkeiden ostojen vaikutuksista. Vuokratulujen ylitys johtui pääosin Ratinan ja Messukeskuksen massarokotuspisteiden tilakustannuksista ja koneiden ja laitteiden vuokrista. Toimintakulujen ylityksessä näkyy myös palveluryhmälle kohdistettu osuus Tesoman hyvinvointialianssin toimijalle maksetusta bonuksesta, mikä kirjattiin palvelualueen yhteisiin eriin.

Investoinnit toteutuivat 0,1 milj. euroa talousarviota pienempinä, koska vastaanotto toiminnan lääkehuoltojärjestelmä jäi toteuttamatta ja koneita ja laitteita uusittiin suunniteltua vähemmän.

VASTAANOTTOPALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Koronapandemian torjuntatoimien ja tartuntatautilain edellyttämien toimien toteuttaminen olivat pääasiallisesti vastaanotto toiminnan vastuulla. Koronarokotusten järjestämisen lisäksi resursseja sitoivat merkittävästi esimerkiksi jäljitystoiminta ja pandemiavastaanotto. Palvelut tuli järjestää uudella tapaa lähengitystiepotilaiden hoidossa ja ohjauksessa. Muuttuvat toimintaohjeet vaativat tiivistä asiakastiedottamista sekä sisäistä viestintää.

Lielähti ja Kaukajärvi siirtyivät terveysasemien uuteen toimintamalliin. Kaikki kooltaan soveltuvat oman toiminnan terveysasemat ovat nyt uudessa mallissa. Toimintamallin terveysasemilla avattiin takaisinsoittopalvelu asiakkaille.

Suun terveydenhuollon lasten ja nuorten prosessin uusi toimintamalli otettiin vaiheittain käyttöön kesästä lähtien. Peltolammin ja Koiviston hammashoitolat siirtyivät remontoituun Tullinkulmaan alkuvuodesta. Oman toiminnan mobiilipalautekysely otettiin käyttöön suun terveydenhuollossa.

Päivystysapu 116117:n toteuttaminen alkoi yhteistyössä PSHP:n kanssa vuoden alusta lähtien.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	45 347	19 148	26 199	17 290	0	1 858
Toimintakulut	-119 442	-98 816	-20 626	-95 780	-2 730	-306
Toimintakate	-74 095	-79 668	5 573	-78 490	-2 730	1 552
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-289	-420	131	-420	0	0

Psykososiaalisen tuen palvelut

Psykososiaalisen tuen palvelukokonaisuuteen kuuluvat aikuissosiaalityön palvelut, päihde- ja maahanmuuttajapalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelujen ostopalvelut sekä vammais- ja kehitysvammaisten palvelut sekä näiden ostopalvelut. Palveluista 80 % tuotetaan ostopalveluina. Mielenterveyspalvelut on integroitu PSHP:n tuottamiin palveluihin. Psykososiaalisen tuet palvelut vastaavat haavoittuvimmassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien kuntalaisten palvelutarpeisiin. Työskentelyn keskiössä on asiakkaiden toimintakyvyn ja elämänhallinnan ylläpitäminen ja vahvistaminen.

Palvelukokonaisuuden talous

Psykososiaalisen tuen palvelujen toimintakate toteutui 5,7 milj. euroa budjetoitua heikompana. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutoksissa palvelukokonaisuudelle kohdistettiin 2,0 milj. euron lisäykset. Koronapandemiasta aiheutui välittömiä kustannuksia arviolta 1,0 milj. euroa. Valtion lasken-

nallisiin yksikkökorvauksiin perustuvat korona-avustukset olivat 1,1 milj. euroa.

Toimintatuotot ylittivät talousarvion 2,1 milj. eurolla, mikä johtui myyntituotosten ja korona-avustusten toteutamisesta. Myyntituottojen ylitystä selittävät pakolaisten erityiskustannuskorvaukset sekä kotikuntalain mukaan muilta kunnilta laskutetut vammaispalvelujen kotikuntakorvaukset. Palveluryhmälle kohdistettiin muihin välittömiin kustannuksiin saatua korona-avustusta mm. suojavarusteiden ja hoitotarvikkeiden kustannusten perusteella.

Toimintakulut toteutuivat 7,9 milj. euroa talousarviota suurempina, mikä johtui pääosin palvelujen ostoista. Vammaispalvelujen ostojen ylitykset johtuivat mm. palvelusetelien käytön lisääntymisestä ja omaan kotiin tuotetusta palveluasumisesta, tehostetusta palveluasumisesta sekä kehitysvammaisten laitoshoidosta. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen ylitykset aiheutuivat tehostetun palveluasumisen hoitovuorokausien ja huume kuntou-

tuksen asiakasmäärän lisääntymisestä. Henkilöstökulut ylittyivät mm. kehitysvammaisten ja aikuisten sosiaalipalvelujen sijaistarpeesta johtuen. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmä toteutui budjetoitua suurempana johtuen pääosin huume kuntoutuksen lääkkeitä sekä koronapandemian takia vähävaraisille hankituista maskeista ja hoitotarvikkeista. Avustukset toteutuivat talousarviota suurempina johtuen pääosin pakolaisten erityiskustannuskorvattavista kustannuksista ja ulkoisille palveluntuottajille korvattavista suojavälinekustannuksista. Lisäksi asiakasmaksuista kirjatut luottotappiot toteutuivat budjetoitua suurempina. Toimintakulujen ylityksessä näkyy myös palveluryhmälle kohdistettu osuus Tesoman hyvinvointiallianssin toimijalle maksetusta bonuksesta, mikä kirjattiin palvelualueen yhteisiin eriin.

Investoinnit toteutuivat suunnilleen talousarvion mukaisesti.

PSYKOSOSIAALISEN TUEN PALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Kehitysvammaisten asumispalvelut kilpailutettiin uudelleen 2021 syksyllä, ja sopimukset tulevat voimaan 1.1.2022. Vammaispalveluissa valmisteltiin Pirkanmaan apuvälinekeskukseen liittymistä. Kotitorisopimuksen uusi hankintakausi käynnistyi. Vammaispalveluista Kotitorille siirtyy kotihoitoon palvelu ja avustaja- ja saattajapalvelu sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten kotihoitopalvelu ja ohjaus ja neuvonta. Hyvinvointialueen valmistelutyöhön osallistuttiin jo aktiivisesti.

Pirkanmaan kuntien yhteisen omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskuksen toiminta laajeni vuonna 2021 koskemaan henkilökohtaisen avun osalta myös palveluseteliä ja ostopalvelua. Henkilökohtaisen budjetoinnin hanke toteutettiin osana keskuskokonaisuuden toimintaa. Omaishoidon tuen palvelun siirtymistä hyvinvointialueelle valmisteltiin yhteistyössä Pirkanmaan kuntien kanssa ja toiminta alkaa pilottina 1.2.2022.

Päihde- ja mielenterveyspalveluissa kilpailutettiin kotiin vietävän tuetun asumisen palvelu keväällä 2021, ja sopimukset tulivat voimaan 1.8.2021. Tuettu asuminen tukiasunnossa –palvelu kilpailutettiin syksyllä 2021, ja sopimukset tulevat voimaan 1.2.2022. Tuetun asumisen palveluntuottajissa tapahtui joitakin muutoksia, mutta tarjousten määrä oli hankinnan tavoitteiden mukainen. Palveluntuottajat vastaavat hyvin asiakkaiden palvelujen tarpeeseen. Tuettu asuminen tukiasunnossa –palvelun hankinnassa päihde- ja mielenterveyspalveluissa ei saatu asiakasryhmän tarpeiden ja hankinnan tavoitteiden mukaisesti. Tuettu asuminen hankinnoissa korostettiin palveluiden vaikuttavuutta ja kotiin annettavan tuen määräaikaista. Hankinnoille asetettujen tavoitteiden saavuttamisen tueksi otetaan vuoden 2022 aikana palveluissa käyttöön GAS-menetelmä asiakkaiden kuntoutuksen tavoitteiden laatimiseen ja arviointiin. Päihde- ja mielenterveyspalveluiden sähköinen hakeminen otettiin käyttöön. Päihde- ja maahanmuuttajapalveluissa perustettiin uusi matalan kynnyksen päivätoimintakeskus päihdeikäisille.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen asiakasmäärää laskettiin 50 asiakkaalla heinäkuussa Maahanmuuttoviraston ohjeistuksen mukaisesti. Toimintaa mukautettiin asiakasmäärän laskun myötä.

Aikuissosiaalityötä kehitettiin toiminnallisesti PirSote -hankkeen tuella. Painopisteenä oli sote-keskusten sosiaalityön ja sosiaali-ohjauksen vahvistaminen ja liikkuvan sosiaalityön työmuodon juurruttaminen. Liikkuvaa sosiaalityötä kehitettiin Asumisen tukea nopeasti, joustavasti ja lähelläsi -hankkeen Nopsajalka-tiimin keinoin, jotka vastaavat asumisen kriisitilanteisiin. Matalan kynnyksen monialainen talousneuvolatoiminta vakiintui aikuissosiaalityön peruspalveluiden toiminnaksi. Kokonaisuusnottomuus ja pitkäaikaisuusnottomuus vähenivät vuonna 2021 edellisvuoteen verrattuna.

Asiakasmaksulain 1.7.2021 voimaan tullut muutos muutti vammaisten henkilöiden asumisen ja päiväaikaisen toiminnan sekä päihde- ja mielenterveysasiakkaiden asiakasmaksujen perusteita.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	23 516	21 392	2 124	19 451	0	1 941
Toimintakulut	-147 549	-139 673	-7 877	-134 175	-1 987	-3 510
Toimintakate	-124 033	-118 281	-5 753	-114 724	-1 987	-1 569

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-121	-111	-10	-111	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	37	0	37	0		

Sairaalapalvelut

Palvelukokonaisuus sisältää sairaalahoidon ja -kuntoutuksen, poliklinikka-toiminnan ja saattohoidon palveluja sekä kotiin annettavia palveluja kuten mobiilihoitajat ja kotiutustiimi. Erikoissairaanhoiton palvelut, päivystystoiminta (Acuta) ja ensihoito hankitaan pääosin Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä (PSHP). Lisäksi käytössä on erikoissairaanhoiton palveluseleitä ja valinnanvapauden puitteissa asiakkaat voivat myös itse valita haluamansa julkisen erikoissairaanhoiton palveluntuottajan. Sairaala- ja kuntoutuspalveluja tuotetaan sekä kaupungin omana toimintana että hankitaan ostopalveluina.

Palvelukokonaisuuden talous

Sairaalapalvelujen toimintakate toteutui 9,2 milj. euroa budjetoitua parempana. Kaupunginvaltuuston talousarvio-muutoksessa palvelukokonaisuudelle kohdistettiin 0,1 milj. euron lisäys. Koronapandemiasta aiheutui välittömiä kustannuksia arviolta 11,4 milj. euroa lähinnä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin (PSHP) osalta. Vastaavasti koronatilanteen vuoksi PSHP:n kiireetön hoito toteutui suunniteltua pienempänä. Val-

tion laskennallisiin yksikkökorvauksiin perustuvat korona-avustukset olivat 8,9 milj. euroa.

Toimintatuotot ylittivät talousarvion 8,8 milj. eurolla, mikä johtui pääosin valtiolta saaduista korona-avustuksista. Valtio korvasi kaupungille sairaanhoitopiirin laskuttamia koronakustannuksia vasta 1.4.2021 alkaen, joten avustukset eivät kompensoi kaikkia sairaanhoitopiirin laskuttamia koronakustannuksia.

Toimintakulut toteutuivat 0,4 milj. euroa budjetoitua pienempinä, mikä aiheutui pääosin henkilöstökulujen toteumasta. Henkilöstökulujen alitukseen vaikuttivat kuntouksen avoimet vakanssit, suunniteltua suuremmat vanhempainpäiväraha- ja sairausvakuutuskorvaukset sekä arvioitua pienempi lomapalkkavelan muutos. Myös palvelujen ostot toteutuvat kokonaisuutena budjetoitua pienempinä sairaanhoitopiiriltä siirtyneiden yksiköiden ostojen toteumasta johtuen. Vastaavasti palvelujen ostot PSHP:ltä, puhtaanaipitopalvelut, työterveyshuollon kustannukset ja työvoiman vuokraus toteutuivat talousarviota suurempina. Tarvikekustannukset ylittivät koronapandemias-ta johtuvan henkilökunnan ja omaisten

suojaantumisen vuoksi. Vuokrakulut toteutuivat budjetoitua suurempina, mikä aiheutui PSHP:ltä siirtyneistä yksiköistä sekä koneiden ja kaluston vuokrista.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoiton palvelutilauksen toteuma oli 330,9 milj. euroa ja erityisvelvoitemaksun 4,7 milj. euroa. Toteuma ylitti talousarvion 0,7 milj. eurolla. Palvelutilauksen laskutus kasvoi 9,5 % (28,6 milj. euroa) vuoteen 2020 verrattuna, mutta se ei ole vertailukelpoinen psykiatrian palvelujen integraatiosta, koronapandemiasta ja siirtoviivemaksun poistumisesta johtuen. PSHP laskutti aiheutuneita koronakustannuksia noin 11 milj. euroa, mutta vastaavasti ei-kiireellinen toiminta toteutui suunniteltua pienempänä koronapandemian aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi. Ensihoidon laskutus toteutui 0,2 milj. euroa budjetoitua suurempina. PSHP:n erikoissairaanhoiton palvelutilauksen, erityisvelvoitemaksun, ensihoidon ja psykiatrian konsultaatiopalvelujen menot olivat yhteensä 344,6 milj. euroa, mikä tarkoittaa yhteensä 1,1 milj. euron ylitystä talousarvioon. Saadut korona-avustukset kompensoivat ylityksen.

SAIRAALAPALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Sairaalapalvelujen palvelukokonaisuus aloitti toimintansa vuoden 2021 alussa. Uusi palvelukokonaisuus muodostettiin yhdistämällä kaupungin omat ja ostopalveluna hankittavat sairaala- ja kuntoutusosastojen palvelut sekä mobiilihoitaja- ja kotiutustiimitoiminnot samaan palvelukokonaisuuteen PSHP:lta pääosin hankittavan erikoissairaanhoidon kanssa. Muutokseen liittyen PSHP:sta siirtyi yksi vuodeosasto, kuntoutusosastojen lääkäripalvelut ja geriatrian poliklinikka osaksi kaupungin omaa kuntoutustoimintaa. Organisaatiomuutoksen tavoitteena oli selkeyttää hoitoketjujen toimintaa ja johtamista sekä vahvistaa perustason palveluja.

Henkilöstön rekrytointihaasteet lisääntyivät vuoden loppua kohden, ja kaikkia vakansseja ei saatu täytettyä yrityksistä huolimatta. Avoimeksi jääneitä vakansseja pyrittiin mahdollisuuksien mukaan korvaamaan vuokratyövoimalla. Rekrytointihaasteita oli myös muilla kuin Sairaalapalveluilla, ja vaikea henkilöstötilanne näkyi syksystä alkaen hoitoketjujen toiminnassa odotusaikojen pidentyessä sekä erikoissairaanhoidosta jatkokuntoukseen että jatkokuntoutuksesta edelleen kotihoitoon ja 24/7-hoivaan. Kokonaisuudessaan erikoissairaanhoidon vuodeosastokäyttö kuitenkin väheni 3,9 % vuoteen 2020 verrattuna.

Psykiatrian integraatio toteutettiin vuoden 2021 alusta. Integraatiossa Tampereen kaupungin psykiatrian avohoito liittyi osaksi PSHP:n psykiatrian kokonaisuutta (Toimialue 5). Toiminnan käynnistymiseen liittyi haasteita, ja esimerkiksi avohoidossa oli useita täyttämättömiä vakansseja. Psykiatrian vuodeosastohoidon käyttö kasvoi 2,6 % vuoteen 2020 verrattuna, mutta käytön kasvu pieneni vuoden loppua kohden.

Alkuvuonna 2021 koronapandemia vaikutti merkittävästi sairaala- ja kuntoutusosastojen toimintaan. Pandemia aiheutti sekä potilaiden että henkilöstön sairastumisia tilanteessa, jossa rokotteita ei ollut vielä käytössä.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	15 275	6 441	8 834	5 345	0	1 097
Toimintakulut	-383 705	-384 093	388	-381 750	-145	-2 199
Toimintakate	-368 430	-377 652	9 222	-376 405	-145	-1 102

ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Elinvoima- ja osaamislautakunnan palvelujen tavoitteena on edistää Tampereen alueen elinvoimaisuutta, kilpailukykyä, työllisyyttä ja osaamista sekä kaupungin kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta.

Elinvoima- ja osaamislautakunnan tehtävänä on järjestää osaamisen ja elinkeinojen edistämisen palvelut. Näitä palveluja ovat toisen asteen koulutus ja osaamisen, elinkeinojen ja työllisyyden edistäminen. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on järjestää kuntouttava työtoiminta lukuun ottamatta sosiaali- ja terveyslautakunnalle kuuluvia tehtäviä. Elinvoima- ja osaamislautakunta toimii ammatillisen koulutuksen yhteistoiminta-alueen yhteislautakuntana.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut käynnistyivät 1.3.2021. Kokeiluilla tavoitellaan palveluiden parempaa yhteensovittamista ja tehokkaiden palveluiden järjestämistä. Tampere johtaa ja koordinoi Pirkanmaan kokeilun 22 kunnan yhteistoiminta-alueella. Kokeiluja jatketaan vuoteen 2024 ja niiden kautta edetään valtion TE-palvelujen kunnallistamiseen. Vuosina 2021-2022 valmistaudutaan hyvinvointialueen käynnistämiseen. Yhdyspinta hyvinvointialueen kanssa on työllisyys- ja kotouttamisen palveluissa useaan eri lakiin perustuva ja kytköksissä asiakkaiden etuisuuksiin ja kuntien työllisyydenhoidon kannuksiin.

Lukiokoulutuksessa otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma lukion aloit-

tavien opiskelijoiden osalta. Oppivelvollisuuden laajentuminen 18-vuoteen vuonna 2021 perusopetuksen päättäneiden opiskelijoiden osalta ja maksuton toisen asteen koulutus tulivat voimaan elokuun 2021 alusta. Henkilöstöresurssin tarve lisääntyi ohjaus- ja tukipalveluissa. OOH-palveluihin osoitettiin lisäresurssia valtakunnallisesti tiedostetun lisätarpeen seurauksena. Resurssilisäykseen saatiin valtionavustusta. Verkkotarjotin otettiin käyttöön lukuvuonna 2021-2022.

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko julkaistiin keväällä 2021. Sen pohjalta Tredussa kehitettiin toimintaa ja mm. jatkuvaa hakua, jolla vastataan ammatillisiin tavoitteisiin sekä jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Jatkuvan haun ylläpitävä vetovoimaisuus sekä uuden oppivelvollisuuslain mukainen hakeutumiselvelvollisuus haastoivat toiminnan ja talouden ennakointia. Tredu osallistui kaupungin käynnistämään tuottavuustyöhön kahdella tuottavuuspilotilla, Tredu kokonaisuus ja metsäalan perustutkintokoulutuksen metsäkoneenkuljetuksen osaamisala.

Tampere haki Euroopan kulttuuri-pääkaupungiksi vuodelle 2026, mutta ei tullut valituksi. Yhteistyössä muiden hakijakuntien kanssa käynnistettiin Operaatio Pirkanmaa -hanke. Samalla vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelma päättyi ja valmistelu alkoi Elämystalouden kehitysohjelman osalta vuosille 2022-2025. Korkeakoulu-yhteistyössä laadittiin kumppanuussopimuksen toimeenpano-ohjelma. Korkeakoulu-yhteistyön painopisteitä

olivat mm. tutkimusyhteistyö, opiskelijakaupungin palvelut ja viestintä sekä ekosysteemisopimusten edistäminen ja kansainvälisten osaajien houkuttelu ja palveluiden kehittäminen. Edunvalvontatyössä keskityttiin erityisesti isojen investointihankkeiden ja saavutettavuuden turvaamiseen.

Startup-talo Platform6 käynnisti ensimmäisen toimintavuotensa ja talo toimi uusien kasvuyritysten keskittymänä erityisesti kansainvälisille markkinoille skaalautuville aloittaville yrityksille ja osaajatiimeille. Alkavien yrittäjien palveluja vahvistettiin hankkimalla kaupunkiseudun tasoisesti yrittäjyyteen kannustavaa sekä kestävä yrittäjyyttä edistävä palveluohjelma. Ekosysteemisopimus allekirjoitettiin ja käynnistettiin sen toimintasuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

Palvelualueen merkittävänä elinkeinopoliittisina toimina ovat olleet Smart Tampere -kehitysohjelma, Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma ja Hiedanrannan kehitysohjelma, jonka kehittämistä toimeenpanee osaltaan Hiedanrannan Kehitys Oy. Viiden tähden keskusta kehitysohjelman tavoitteiden kannalta merkittävä eteläkannella sijaitseva Nokia Arena valmistui ja avattiin. Hiedanrannan kehitysohjelman ja raitiotien 2-vaiheen kannalta merkittävän Näsisaaressa toteutus varmistui, kun korkein hallinto-oikeus hylkäsi siitä tehdyn valituksen.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Elinvoima- ja osaamislautakunnalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa 15 sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista yhdeksän toteutui ja kuusi tavoitetta jäi toteuttamatta.

Keskeiset poikkeamat toteumissa liittyvät asiakaskokemuksen parantamiseen Tredussa ja lukiokoulutuksessa, työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea saavien määrään, opiskelukaupunkien suositeluhalukkuuteen, Tampereen sijoit-

tumiseen Suomen yrittäjien elinkeinopoliittisessa mittaristossa, Tampereen keskeisten kohteiden kävijämääriin sekä Euroopan kulttuuripääkaupunkihakuun. Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
9	Asiakaskokemus on parantunut Tredussa ja lukiokoulutuksessa	Tredussa valmistuvien opiskelijoiden tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli 4,2 vuonna 2021 ja 4,2 vuonna 2020. Käytettävä asteikko on 1-5. Lukiokoulutuksessa tammikuussa toteutetuissa palautekyselyissä abien opiskelijatyytyväisyys oli 4,0 (2020:4,0) ja aloittavien 4,1 (2020:4,2). Tavoite ei toteutunut. Vaikka tavoite asiakaskokemuksen paranemisesta ei toteutunut, pysyi valmistuvien opiskelijoiden tyytyväisyys Tredussa hyvällä tasolla poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta. Myös lukioissa abien tyytyväisyys pysyi samalla, korkealla tasolla. Ainoastaan aloittavien opiskelijoiden tyytyväisyys laski hieman.	-
11	Digitaalisten palvelujen käyttöaste on parantunut ammatillisen koulutuksen sopimuskäytännössä ja työllisyys- ja kasvupalvelujen digitaalisessa asiakaspalvelussa	Ammatillisen koulutuksen työelämässä oppimisen sopimuksista allekirjoitettiin sähköisesti 2020 2886 kpl (noin 29 % sopimuksista) ja 2021 6296 kpl (noin 52 % sopimuksista). Työllisyys- ja kasvupalvelujen asiakaspalvelu järjestettiin vuoden 2021 aikana koronatilanne huomioiden hybridimallilla. Digitaalisten palvelujen käyttöaste (sis. puhelinneuvonta) osuus kaikista asioinneista oli korkea, 83,2 % ja pysyi samana kuin vuonna 2020. Digitaalisen etäasioinnin osuus nousi 6,5 %-yksikköä vuoteen 2020 verrattuna. Henkilöasiakaskojoja annettiin ajanvarauksella 1-12/2021 yhteensä 20 478, joista puhelinaikoja oli 59 % ja verkkotapaamisaikoja 24,2 %. Fyysisissä palvelupisteissä ajanvarauksella käyneitä asiakkaita oli kokonaismäärästä 16,8 %. 1-12/2020 ajanvarauksella annettuja henkilöasiakaskojoja oli 29 886, joista 65,5 % oli puhelinaikoja ja verkkotapaamisaikoja 17,7 %. Kaikista asioinneista 16,8 % oli fyysisiä palvelupisteasiointeja. Tavoite toteutui.	+
12	Ammatillisen koulutuksen negatiiviset eroamiset ovat alle 7,5 % (alle 25-vuotiaat)	Alle 25 -vuotiaiden perustutkinto-opiskelijoiden negatiivisten eroamisten määrä oli noin 6,9 %. Tavoite toteutui.	+
13	Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden arvio omasta sijoittumisestaan työelämään tai jatko-opintoihin valmistumisvaiheessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	2021 valmistuneista 82 % ja 2020 80 % arvioi jatkavansa työelämässä tai jatko-opinnoissa valmistumisen jälkeen. Tavoite toteutui.	+
14	Laajan työttömyysasteen kehitys on nuorten ja ulkomaalaisten osalta kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolla	Vuoden loppua kohti sekä nuorten että ulkomaalaisten työllisyystilanne parantui merkittävästi. Suhteellinen kehitys Tampereella on ollut nuorten laajassa työttömyysasteessa muita kuutoskaupunkeja parempaa. Vuosimuutos Tampereella on -6,3 %-yksikköä, kun se muissa kuutoskaupungeissa on keskimäärin -4,1 %-yksikköä. Ulkomaalaisten laajan työttömyysasteen muutos Tampereella vuositason oli -11,9 %-yksikköä. Viidessä muussa suuressa kaupungissa ulkomaalaisten laajan työttömyysasteen muutos oli keskimäärin -7,1 %-yksikköä. Tavoite toteutui.	+
15	Työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea saa Tampereella keskimäärin vähintään 4900 henkilöä kuukaudessa	Kela maksoi Tampereella työmarkkinatukea työllistymistä edistävän palvelun perusteella tammi-joulukuussa 2021 keskimäärin 3805 asiakkaalle kuukaudessa. Koronan aiheuttamat muutokset työmarkkinoilla ja palveluntuottajien palveluissa, kokeilun käynnistymisen viivästyminen, 19 000 asiakkaan haltuunotto kokeilussa sekä etätöiden vaikutukset asiakasohjaukseen ovat laskeneet työllistymistä edistäviin palveluihin ohjautumista vuositason tasolla. Palveluissa olleiden asiakkaiden määrä oli pienimmillään elokuussa 2021 mutta sen jälkeen palveluissa olleiden asiakkaiden määrä on noussut lähes kahdeksallasadalla. Positiivinen kehitys loppuvuodesta ei kuitenkaan ole riittänyt nostamaan kuukausittaisista keskiarvoa ylöspäin koko vuoden osalta. Vuodelle 2022 on asetettu sama tavoite. Kuntakokeilun asiakaspalvelun vakiintumisen myötä tavoite on mahdollista saavuttaa. Tavoite ei toteutunut.	-

16	Tampere on vuonna 2021 Suomen suositteluin opiskelukaupunki	Opiskelukaupunkien suosittelupaluu 2021 tutkimusraportin (Taloustutkimus Oy, 15.6.2021) mukaan Tampere on vuonna 2021 Suomen toiseksi suositteluin opiskelukaupunki. Tavoite ei toteutunut. Arvioinnissa tulee kuitenkin huomioida, että nettosuositte- lussa (suositelijoista vähennetään suosittelemattomat) Tampere on selkeästi kaupunkien ykkönen ja sitä arvioidaan opiskelukaupunkina lähes yksinomaan myönteisesti.	-
17	Kansainvälisten opiske- lijoiden hakijamäärä Tam- pereen korkeakouluylhteisön tutkinto-ohjelmiin on pysynyt edellisen vuoden tasolla	Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakouluylhteisön tutkinto-ohjelmiin kasvoi vuoteen 2020 verrattuna (TAMK: + 18 % ja TAU: + 15 %). Tavoite toteutui.	+
18	Alueen startup-yritysten määrä on kasvanut 5 % edelliseen vuoteen verrattuna	Alueen startup-yritysten määrä on kasvanut 6,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Tavoite toteutui.	+
19	Tampereen sijoittuminen Elinkeinoelämän keskus- liiton kuntarankingissa on parantunut vuoteen 2019 verrattuna	Vuonna 2021 EK:n kuntarankingissa 25 seutukunnan vertailussa Tampereen sijoitus oli 8, mikä on sama sijoitus kuin vuonna 2019. Tavoite ei toteutunut. Yritysmönteisyyden kehittämiseen tullaan panostamaan lisää uuden pormestariohjelman mukaisesti.	-
23	Tampereella yöpyneiden kotimaisten matkailijoi- den määrä on kasvanut 2 % enemmän kuin kuudessa suurimmassa kaupungissa keskimäärin	Tampereella yöpyneiden kotimaisten matkailijoiden määrä on kasvanut n. 7,5 % enem- män kuin kuudessa suurimmassa kaupungissa keskimäärin verrattaessa tammi- ja joulu- kuun tilastotietoja keskenään. Tavoite toteutui.	+
24	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa (ks. mittarit) ovat palautuneet vuoden 2019 tasolle	Museot, kirjastot ja Särkänniemen huvipuisto eivät ole olleet täysimääräisesti yleisölle auki koronarajoitusten vuoksi. Tapahtumatoiminnan rajoitukset ovat vähentäneet myös muiden kokoontumisten ja tapahtumien kävijämääriä tai ne on kokonaan peruttu. Kävi- jämäärien pudotus vuodesta 2019: Museot 37 %, Tampere Filharmonia 66 %, kirjastot 45 %. Särkänniemen huvipuiston kävijämäärä on ollut vuonna 2021 n. 36 % pienempi kuin vuonna 2019. Tavoite ei toteutunut.	-
25	Tampere kuntakump- paneineen on valittu vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi ja kulttuuripääkaupunki- hankkeen toimeenpano on käynnistynyt	Tampere ja Pirkanmaa eivät tulleet valituksi vuoden 2026 kulttuuripääkaupungiksi. Korjaa- vana toimenpiteenä valmisteltiin 07-12/2021 välisenä aikana Tampereen ja 19 kumppa- nikunnan yhteinen plan B -jatkohanke, Operaatio Pirkanmaa vuosille 2022-2024. Hanke hyödyntää kulttuuripääkaupunkihau- n aikana tehtyä työtä. Toteutus siirtyy vuoden 2022 alusta kulttuurin palveluryhmään. Tavoite ei toteutunut.	-
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Työvoimakustannukset toteutuivat 4,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Tavoite toteutui.	+
48	Lautakunnan tuottavuus- kehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Tuottavuusmittareiden raportointi ja analyysi sisältyi tilinpäätökseen ja siitä on raportoitu myös huhtikuun ja elokuun toiminnan ja talouden katsauksissa. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Elinvoima- ja osaamislautakunnan palvelujen tavoitteena on edistää alueen elinvoimaisuutta, kilpailukykyä, työllisyyttä ja osaamista sekä kaupungin

kansainvälistä tunnettua ja veto-voimaisuutta. Tuottavuusmittareiden osoittamaa asukaskohtaisten kustannusten kasvua selittää mm. oppivel-

vollisuuden laajeneminen ja työllisyyden kuntakokeilun käynnistyminen sekä ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien kasvu.

Tuottavuusmittarit, Elinvoima- ja osaamislautakunta	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa/asukas	-353	-383	-387	3
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-770	-825	-832	7
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-379	-420	-436	16
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-131	-128	-146	18
Selittävät mittarit				
Sairauspoissaolot, %	2,51	2,74	2,40	0,34
Tilatehokkuus, htm2/asukas	0,67	0,67	0,66	0,01
Asukasmäärä	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero. Elinvoimaindikaattorin tulosta ei raportoida, koska tilastoihin perustuva tieto ei valmistu tilinpäätöksen aikataulussa.

Lautakunnan talous

Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui -93,6 milj. euronä, joka on 1,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot toteutuivat 1,0 milj. euroa suunniteltua pienempinä, ja toimintakulut alittivat budjetoidun 2,0 milj. eurolla.

Toimintatuottojen alitus aiheutui suurelta osin Työllisyys- ja kasvupalveluihin kohdistuvien työllistämistukien arvioitua pienemmästä toteumasta. Palkkatukityöllistämistä ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti koronapandemiasta johtuen. Myös ammatillisen koulutuksen tuet ja avustukset alittivat suunnitellun tason, kun projekteja ei koronaviruksen vuoksi voitu toteuttaa suunnitellusti.

Ammatillisen koulutuksen valtionosuudet kasvoivat varsinaisen suoritepäätöksen osalta vuoteen 2020 verrattuna 3,4 milj. euroa. Tilikauden aikana Tredulle myönnettiin opetukseen ja ohjaukseen sekä koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin lisärahoitusta yhteensä 5,0 milj. euroa. Lisäksi myönnettiin tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän lisäyksestä ja

koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin lisärahoitusta 0,7 milj. euroa.

Toimintakulut alittivat budjetoidun etenkin henkilöstökulujen 4,0 milj. euroa arvioitua pienemmästä toteumasta johtuen. Työllisyys- ja kasvupalveluissa henkilöstökulut toteutuivat 4,8 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Suurin vaikutus on ollut palkkatukityöllistämällä, jota ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti koronaepidemiasta johtuen. Ammatillisen koulutuksen osalta henkilöstökulut ylittivät suunnitellun 1,0 milj. euroa. Henkilöstömäärä on kasvanut selvästi vuoteen 2020 verrattuna. Opiskelijavolyymi on kasvanut merkittävästi ja opiskelijavuositavoite ylitetiin 367:llä. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta myönnetään pääosin tavoitteellisten opiskelijavuosien mukaan ja siten se ei täysin kata tavoitteen ylitymisestä aiheutuvia kustannuksia.

Palvelujen ostot toteutuivat 4,6 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Suurimmaksi osin poikkeamaa selittää työllisyyskokeilun viivästyminen ja koronapandemian vaikutukset Työllisyys- ja kasvupalveluiden asiakasohjaukseen

ja asiakaspalveluiden muutoksiin. Palveluryhmän palvelujen ostot alittivat suunnitellun 2,3 milj. euroa. Kehitysohjelmat -palveluryhmän osalta palvelujen ostot alittuivat 1,6 milj. euroa eteläisen kasvusuunnan, asemakeskuksen ja Ratinan sekä Särkänniemi-Mustalahden hankekehityksen eräiden projektien siirtyessä seuraavaan vuoteen.

Toimintamenoista avustukset ylittivät vuosisuunnitelman 6,0 milj. euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuuden toteuma oli 30,9 milj. euroa mikä ylitti vuosisuunnitelman 6,8 milj. eurolla. Edelliseen vuoteen nähden työmarkkinatukimenot kasvoivat 2,1 milj. euroa.

Lautakunnan investoinnit muodostuvat ammatillisen koulutuksen investoinneista, joita toteutettiin vuonna 2021 1,6 milj. eurolla. Investointimenot toteutuivat 0,6 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Koronaepidemiasta ja komponenttipulasta johtuen hankintajat ovat merkittävästi pidentyneet ja siten osa toimituksista siirtyi vuoden 2022 puolelle. Investointimenoista 1,5 milj. euroa kohdistui suoraan oppimisympäristöjen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	95 517	94 611	906
Maksutuotot	710	468	242
Tuet ja avustukset	9 915	11 809	-1 894
Vuokratuotot	360	910	-550
Muut toimintatuotot	335	40	295
Toimintatuotot yhteensä	106 837	107 838	-1 001
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-102 521	-106 509	3 988
Palkat ja palkkiot	-83 338	-86 847	3 509
Henkilösivukulut	-19 183	-19 662	479
Eläkekulut	-15 982	-16 297	315
Muut henkilösivukulut	-3 200	-3 365	164
Palvelujen ostot	-31 176	-35 792	4 615
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 800	-5 986	-1 814
Avustukset	-34 099	-28 100	-5 999
Vuokratulut	-24 436	-25 157	720
Muut toimintakulut	-422	-872	449
Toimintakulut yhteensä	-200 455	-202 415	1 960
Toimintakate	-93 618	-94 577	959
Rahoitustuotot ja -kulut	-14	0	-14
Vuosikate	-93 631	-94 577	946
Poistot ja arvonalentumiset	-1 062	-1 082	20
Tilikauden tulos	-94 694	-95 659	965

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 615	-2 204	363	-2 204	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	67	0	67	0	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Ammatillinen koulutus, tilikauden tulos	-2 194	0	-2 194	0	0	0
Viiden tähden keskusta, toimintakate	-2 678	-4 293	1 615	-4 293	0	0
Hiedanranta, toimintakate	-180	-429	249	-429	0	0
Smart Tampere, ekosysteemiohjelma, toimintakate	-947	-994	47	-994	0	0
Vetovoimainen elämyskaupunki, toimintakate	-556	-742	186	-542	-200	0
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät), toimintakate	-88 123	-89 189	1 066	-86 428	-2 761	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Ammatillinen koulutus, nettoinvestoinnit	-1 615	-2 204	589	-2 204	0	0

Ammatillinen koulutus

Tampereen kaupunki järjestää ammatillista koulutusta yhteistoiminta-alueen sopimuksen perusteella Tampereen seudun ammattiopistossa (Tredu). Tredulla on vuonna 2022 yhteensä 14 toimipistettä, joista 5 sijaitsee Tampereella ja 9 ympäristökunnissa. Koulutusta järjestetään seuraavilla aloilla: humanistiset ja taidealat, kauppa, hallinto ja oikeustieteet, luonnontieteet, tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT), tekniikan alat, maa- ja metsätalousalat, terveys- ja hyvinvointialat sekä palvelualat. Koulutuksen järjestämisluvassa on järjestämisoikeus 34 perustutkintoon, 34 ammattitutkintoon ja 23 erikoisammattitutkintoon sekä VALMA-koulutukseen, jonka järjestäminen muuttuu elokuussa alkavaksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi eli TUVA-koulutukseksi. Järjestämislupa sisältää järjestämisoikeuden työvoimakoulutukseen ja laajan luvan mukaiseen oppisopimuskoulutukseen sekä kaupunkiraideliikenteen kuljettaja -koulutukseen ja urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen.

Lisäksi toteutetaan muita koulutuspalveluita, esimerkiksi henkilöstö- ja tilauskoulutusta, perusopetuksen lisäopetusta, aikuisten perusopetusta, pakolaisten kotouttamiskoulutuksia ja maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaa. Tredu tarjoaa suomalaista osaamisperusteista ammatillista koulutusta ja koulutusosaamista osaamisviennin kautta myös kansainvälisille markkinoille.

Palvelukokonaisuuden talous

Tilikauden tulos toteutui 2,2 milj. euroa suunniteltua huonompana. Tuloksen toteutumista suunniteltua huonompana auttoi esimerkiksi opiskelijavuositavoitteen ylittyminen 367 opiskelijavuodella sekä oppivelvollisuuden laajentuminen ja sen mukana tullut opiskelun maksuttomuus.

Ammatillisen koulutuksen valtionosuudet kasvoivat varsinaisen suoritepäätyksen osalta vuoteen 2020 verrattuna 3,4 milj. euroa. Tilikauden aikana Tredulle myönnettiin opetukseen ja ohjaukseen sekä koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin lisärahoitusta yhteensä 5,0 milj. euroa. Lisäksi myönnettiin tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän lisäyksestä ja koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin lisärahoitusta 0,7 milj. euroa.

Toimintatuotot toteutuivat 0,1 milj. euroa muutettua vuosisuunnitelmaa huonompana. Myyntituotot toteutuivat 0,9 milj. euroa suunniteltua parempana, kun joulukuussa myönnettiin tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän lisäyksestä lisää ammatillisen koulutuksen perusrahoitusta. Tuet ja avustukset toteutuivat 1,4 milj. euroa suunniteltua huonompana, kun koronaviruspandemiasta johtuen projekteja ei voitu toteuttaa suunnitellusti.

Toimintakulut toteutuivat 2,1 milj. euroa muutettua vuosisuunnitelmaa korkeampina. Henkilöstökulut ylittivät budjetoidun 1,0 milj. euroa. Henkilöstömäärä on kasvanut merkittävästi vuoteen 2020 verrattuna ja osittain kasvu johtui lisääntyneestä rahoituksesta, mutta myös siitä, että opiskelijavolyymi on merkittävästi kasvanut ja opiskelijavuositavoite ylitettiin 367:llä. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta myönnetään pääosin tavoitteellisten opiskelijavuosien mukaan ja siten se ei täysin kata tavoitteen ylittymisestä aiheutuvia kustannuksia. Aineet, tarvikkeet ja tavarat tiliryhmän osalta toteuma oli 1,4 milj. euroa suunniteltua huonompi. Tämä johtui osin oppivelvollisuuden laajentumisen myötä tulleeesta maksuttomasta toisesta asteesta ja myös yleisestä kustannusten noususta.

Investointeja toteutettiin 1,6 milj. eurolla, joka oli 0,6 milj. euroa suunniteltua vähemmän. Koronaepidemiasta ja komponenttipulasta johtuen hankintajat ovat merkittävästi pidentyneet ja siten osa toimituksista siirtyi vuoden 2022 puolelle. Investointimenoista 1,5 milj. euroa kohdistui suoraan oppimisympäristöjen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

AMMATILLINEN KOULUTUS

Toiminnan keskeiset muutokset

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko julkaistiin keväällä 2021. Selonteossa annettiin linjaukset koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetilaksi ja kehittämiseksi. Tavoitetilana on mm. vahva sivistysperusta, oppijoiden hyvinvointi ja koulutuksellinen tasa-arvo, korkea koulutus- ja osaamistaso. Osaaminen on aikaisempaakin vahvemmin osa yritysten kilpailukykyä ja osaamisen kasvattamisella uudistetaan tuotanto- ja palveluprosesseja ja toisen asteen koulutus on tärkeä osa jatkuvan oppimisen kokonaisuutta. Koulutuksen on vastattava työelämän tarpeisiin. Koulutus perustuu jatkuvan oppimisen periaatteelle, mikä tarkoittaa koko elämänsäkaaren jatkuvaa osaamisen kehittymistä ja kehittämistä.

Selonteon pohjalta Tredussa on kehitetty toimintaa ja muun muassa jatkuvaa hakuja, jolla vastataan ammatillisiin tavoitteisiin sekä jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Jatkuva haku mahdollistaa opiskelijoiden hakeutumisen joustavasti ympäri vuoden, mutta vaikeuttaa ennakoimista ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Vuonna 2021 Tredun tutkintokoulutuksessa aloitti 6587 opiskelijaa, joista 4423 tuli jatkuvan haun kautta ja vain 2164 yhteishaun kautta. Jatkuvan haun yllättävä vetovoimaisuus on aiheuttanut äkillisiä henkilöstön rekrytointitarpeita.

Vuoden 2021 rahoituksen tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä oli 8 622, mikä lisäsuoritepäätöksellä kasvoi 8 685 opiskelijavuoteen. Alustavan tiedon mukaan opiskelijavuositavoite ylitettiin. Toiminnan ja talouden ennakoitua tilikaudella ovat haastaneet uuden oppivelvollisuuslain mukainen hakeutumisvelvollisuus ja jatkuva haku. Tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmät eivät myöskään tällä hetkellä mahdollista kaikilta osin tietoon perustuvaa päätöksentekoa tai ennakoitua. Ammatillisen koulutuksen rahoitusmalli ja erilaiset tilikauden aikana toteutettavat rahoitushaut ovat vaikeuttaneet rahoituksen ennakoitua.

Tredun koulutustarjontaan on kuulunut perusopetuksen alkuvaiheen opetus. Syksystä 2020 alkaen myös päättövaiheen opetus siirtyi Treduun. Oppivelvollisuuden laajennuksen johdosta aikuisten perusopetuksen opiskelijamäärä on entisestään kasvanut, koska 17 vuotta täyttäneet oppivelvolliset jatkavat oppivelvollisuuden suorittamista aikuisten perusopetuksessa.

Ammatti10-luokan rinnalla on toiminut ylimääräinen ryhmä syksystä 2020 alkaen opiskelijamäärän kasvun johdosta.

Pakolaisten kotouttavaan toimintaan saatava laskennallinen korvaus vuonna 2021 pieneni 0,41 milj. eurosta 0,37 milj. euroon.

Laki oppivelvollisuudesta tuli pääosin voimaan 1.8.2021. Hakeutumisvelvollisuuden osalta laki tuli voimaan jo 1.1.2021 ja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen osalta laki tulee voimaan 1.8.2022.

Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (TUVA) hyväksyttiin 30.12.2020. Tämä laki tuli voimaan 1.8.2021 ja laissa tarkoitettua koulutusta saa järjestää 1.8.2022 alkaen. Koulutukseen liittyvää ennakoitua tietoa kerättiin ja tarkasteltiin vuoden 2021 kaupunkiseututasoisesti. Osana TUVA-koulutukseen valmistautumista selvitettiin oppimisympäristöratkaisuja ja pedagoginen suunnittelu käynnistettiin. Seudullinen valmistelu käynnistyi kesäkuussa 2021 osana oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvää yhteistyötä.

Henkilötyövuosia toteutui 1 107, mikä on 76 enemmän kuin oli suunniteltu. Suunniteltua suurempi toteuma johtui pääosin myönnettyistä lisärahoituksista, jotka kohdistuvat lähes kokonaan opetuksen ja ohjauksen lisäämiseen ja siten henkilöstömenoihin. Lisäksi opiskelijavolyymi oli edellistä vuotta suurempi, joka omalta osalta aiheutti rekrytointitarpeita opetukseen.

Tredu osallistui kaupungin käynnistämään tuottavuustyöhön kahdella tuottavuuspilottilla, Tredu kokonaisuus ja metsäalan perustutkintokoulutuksen metsäkoneenkuljetuksen osaamisala. Tuottavuuspilottien tavoitteet asetettiin vuodelle 2021 ja niiden toteutumista seurattiin säännöllisesti sekä tuottavuutta parantavia toimenpiteitä tehtiin. Tuottavuuspiloteille asetetut tavoitteet saavutettiin melkein kaikkien päämittareiden osalta.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	98 499	98 624	-125	93 556	3 495	1 573
Toimintakulut	-99 632	-97 554	-2 078	-92 455	-3 495	-1 604
Toimintakate	-1 133	1 070	-2 203	1 101	0	-31
Rahoitustuotot ja -kulut	-11	0	-11	0	0	0
Vuosikate	-1 144	1 070	-2 214	1 101	0	-31
Poistot ja arvonalentumiset	-1 050	-1 070	20	-1 101	0	31
Tilikauden tulos	-2 194	0	-2 194	0	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 615	-2 204	589	-2 204	0	0
Nettoinvestoinnit	-1 615	-2 204	589	-2 204	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	67	0	67	0	0	0

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys ja riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lisäksi lukiokoulutus antaa valmiuksia vastata ympäristön ja yhteiskunnan haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista.

Lukiokoulutuksen palveluryhmä käsittää kuusi päivälukiota ja aikuislukion: Hatanpään lukio, Sammon keskuslukio, Tammerkosken lukio, Tampereen klassillinen lukio, Tampereen lyseon lukio ja Tampereen teknillinen lukio sekä Tampereen aikuislukio, joka toimii Sammon keskuslukion tiloissa.

Kaikilla päivälukioilla on joko opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) myöntämä koulutuksellinen erityistehtävä tai koulutuksen järjestäjän päättämä opetussuunnitelmallinen painotus. OKM:n myöntämiä erityistehtäviä ovat musiikkipainotteinen opetus (musiikki ja musiikkiteatteri) Hatanpään lukiossa,

urheilupainotteinen opetus Sammon keskuslukiossa, kuvataidepainotteinen opetus (kuvataide ja design) Tammerkosken lukiossa, luonnontiedepainotteinen opetus Tampereen klassillisessa lukiossa sekä englanninkielinen IB-opetus Tampereen lyseon lukiossa. Opetussuunnitelmallisia painotuksia ovat viestintäkasvatus Sammon keskuslukiossa, yhteiskuntatiede-linja Tampereen lyseon lukiossa sekä matematiikka ja tietotekniikka Tampereen teknillisessä lukiossa.

Palvelukokonaisuuden talous

Lukiokoulutuksen palveluryhmän toimintatuotot toteutuivat 0,05 milj. euroa suunniteltua pienempänä. Tähän vaikuttivat eniten koronaviruspandemian vuoksi peruuntuneiden projektien tukirahoituksen jääminen arvioitua pienemmäksi, sekä suunniteltua pienemmät vuokratulot.

Lukiokoulutuksen palveluryhmän toimintakulut toteutuivat 0,1 milj. euroa

suunniteltua pienempinä. Henkilöstökulujen kokonaisuus toteutui budjetoitua suurempana. Tähän oli syynä opiskelijamäärän kasvu ja koronaviruspandemian vuoksi syyslukukaudella annettu lisäopetus. Palvelujen ostot toteutuivat 0,2 milj. euroa suunniteltua pienempinä kohdistuen pääosin ateria- ja puhdistuspalveluihin sekä matkustuspalveluihin, joiden ostot pienenevät koronapandemian vaikutuksesta.

Kevätlukukaudella siirryttiin etäopetukseen. Etäopetuksen aikana opiskelijaruokailun ja puhdistuspalveluiden kustannukset toteutuivat suunniteltua pienempinä. Pandemian vuoksi osa suunnitelluista projekteista ei toteutunut ja tästä johtuen matkustus- ja majoituskulut toteutuivat budjetoitua pienempinä.

Lukiokoulutuksen palveluryhmän toimintakate toteutui 0,1 milj. euroa budjetoitua pienempänä.

LUKIOKOULUTUS

Toiminnan keskeiset muutokset

LOPS Lukiokoulutuksessa otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma (LOPS 2021) lukion aloittaville opiskelijoille, jonka vuoksi lukiokoulutuksessa noudatettiin kahta opetussuunnitelmaa samanaikaisesti.

Oppivelvollisuuden laajentuminen, maksuton toinen aste. Vuoden 2021 elokuun alusta astui voimaan oppivelvollisuusiän nousu kahdeksaentoista ikävuoteen vuonna 2021 peruskoulunsa päättäneiden osalta. Samanaikaisesti tuli voimaan oppivelvollisten maksuton toinen aste, joka lisäsi oppimateriaali- ja välinekustannuksia. Oppivelvollisille hankittiin leasingtietokoneet ja pääosin digitaaliset oppimateriaalit. Henkilöstöresurssin tarve lisääntyi ohjaus- ja tukipalveluissa.

OOH-palveluihin osoitettiin lisäresurssia valtakunnallisesti tiedostetun lisästarpeen seurauksena. Resurssilisäyksiin saatiin valtionavustusta.

Verkkotarjottimen käyttöönotto ajoittui syksyyn 2021. Tarjottimen kehittämistoiminta mahdollistui ict-hankerahoituksella. Koronapandemian aikana pystyimme luomaan opiskelijoille joustavia opintopolkuja ja paikkaamaan oppimisvajetta ja lisäämään opinto- tarjontaa valtionavustuksella.

Pakolaisten kotouttavaan toimintaan saatava korvaus on pienentynyt vuosittain. Vuonna 2020 korvaus oli 40 tuhatta euroa, vuonna 2021 37 tuhatta euroa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	1 107	999	108	456	0	0
Toimintakulut	-30 901	-30 782	-119	-28 686	-1 553	0
Toimintakate	-29 795	-29 783	-12	-28 230	-1 553	0

Työllisyys- ja kasvupalvelut

Työllisyys- ja kasvupalvelujen palveluryhmä sisältää työllisyyden edistämisen palvelut ja työllisyydenhoidon, kaupungin yritys- ja työnantajapalvelujen järjestämisen, Ohjaamon ja nuorisotakuun koordinoinnin sekä kansainvälisen osaamisen palvelujen järjestämisen ja koordinoinnin. Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilun kautta valmistaudutaan TE-palvelujen järjestämistä vastuun siirtoon kuntiin. Vuosina 2022-2023 toimeenpannaan jo osa uudistukseen liittyvistä toimista. Kuntakokeilun avulla ratkaistaan työvoiman saatavuuteen liittyviä haasteita ja edistetään työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä maahanmuuttajien kotoutumista.

Palvelukokonaisuuden talous

Työllisyys- ja kasvupalvelujen palveluryhmän toimintakate toteutui 0,9 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä. Toimintaan on vaikuttanut merkittävästi työllisyyden kuntakokeilun viivästyminen kaksi kuukautta,

jatkuvat valtion rekrytoinnit ja henkilöstön perehdytys uusiin tehtäviin. Toimintaan on vaikuttanut merkittävästi koronapandemia.

Toimintatuotot toteutuivat 1,7 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Tuet ja avustukset toteutuivat 1,1 milj. euroa suunniteltua pienempinä johtuen pääosin työllistämistuen määrän väheneemisestä. Palkkatukityöllistämistä ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti koronaepidemiasta johtuen. Ulkoiset vuokratulot toteutuivat 0,6 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Vuokratuottoihin suunnitellut ulkoiset vuokratuotot jäivät toteumatta koko vuoden osalta.

Toimintakulut toteutuivat 2,6 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Henkilöstökulut toteutuivat 4,8 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Suurin vaikutus on ollut palkkatukityöllistämällä, jota ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti koronaepidemiasta johtuen. Palvelujen ostot toteutuivat 2,3 milj. euroa suunniteltua pienempinä johtuen työllisyyden kuntakokeilun viivästyisestä ja

käynnistämistä vaiheesta sekä koronapandemian vaikutuksista asiakasohjaukseen ja -palveluiden muutoksiin. Lisäksi kokeilun asiakkaat on ohjattu ensisijaisesti valtion työllisyysmäärärahoilla hankittuihin työllistymistä edistäviin palveluihin. Avustukset ylittivät 5,1 milj. euroa suunnitellusta. Työmarkkinatuen kuntaosuus toteutui 6,8 milj. euroa suunniteltua suurempana koronan, mm. pitkäaikaistyöttömyyden kasvun, lomautusten ja yrittäjien väliaikaisen työttömyysturvan johdosta. Toisaalta kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät matkakorvaukset eivät toteutuneet suunnitellusti koronasta johtuen. Kuntouttavaa työtoimintaa on toteutettu pääsääntöisesti etänä. Ulkoiset vuokratulot toteutuivat 0,7 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Vuokratuluihin suunnitellut ulkoiset vuokratulot jäivät toteumatta koko vuoden osalta.

TYÖLLISYYS- JA KASVUPALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut käynnistyivät 1.3.2021. Kokeiluissa tavoitellaan eri palveluiden parempaa yhteensovittamista. Tampere johtaa ja koordinoi Pirkanmaan 22 kunnan kokeilukokonaisuutta. Tampere vastaa kokeilukuntien välisen sopimuksen mukaisesti palvelujen tarjoamisesta kotoutumisaikaisille maahanmuuttajille koko kokeilualueella.

Tampereen vastuulle siirtyi kokeilun käynnistyessä 17 670 asiakkaan lakisääteiset TE-palvelut. Kokeilun asiakasmäärä on muuttuva. Tampereen työnjohdon alle siirtyi myös TE-taustaista henkilöstöä. OMA-valmentajamalliin ja monialaisen osaajayhteisön tukeen perustuva kokeilun asiakaspalvelu saatiin nopeasti käyntiin. Koronalla on ollut merkittäviä vaikutuksia työllisyystilanteeseen, työmarkkinatukimenoihin, palvelujen organisointiin ja henkilöstön perehdyttämiseen.

Työllisyys- ja kasvupalvelut rakennetaan osaksi kaupungin palveluekosysteemiä hyödyntäen kumppanuuksia yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden, koulutuksenjärjestäjien ja valtion kanssa. Henkilöstöpalvelualan yritysten kanssa on luotu uudenlaisia työnvälitys- ja rekrytointimalleja, joihin yhdistyvät räätälöidyt koulutusratkaisut. OKM:n eritysavustuksen tuella on rakennettu oppilaitosyhteistyössä uraohjauspalveluja asiakkaille. Monialaisia palveluja tarvitsevien työnhakijoiden palveluita on jalkautettu hyvinvointikeskuksiin. Kokeilussa hyödynnetään täysimääräisesti valtion työllisyysmäärärahoilla asiakkaille hankittavat palvelut.

Kasvupalveluissa keskeistä on ollut yritysten osaamistarpeiden ennakointi, edistynyt yritysanalytiikka yritysten palvelutarpeiden ennakoinnissa, yritysverkostojen ja palveluekosysteemien kehityksen tukeminen sekä Kohtaamisia.-toiminnan käynnistäminen työnhakijoiden ja -antajien kohtaamislustaksi. Uudistuneet alkavan yrittäjän palvelut tarjoavat tukea yrityksen perustamiseen sekä yrittäjyyden alkuvaiheeseen. Platform6 -startuptalon ensimmäisenä toimintavuotena edistettiin startup-yritysten kasvua ja osaajatiimien muodostumista sekä julkis-yksityisten startup-palveluiden kehittymistä. Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa solmitun ekosysteemisopimuksen mukaiset hankkeet käynnistyivät suunnitellusti.

Kansainvälisen osaamisen palveluissa järjestettiin keskitetyt Pirkanmaan laajuiset työllisyyspalvelut kotoutumisaikaisille työnhakijoille osana kuntakokeilua. Myös monikielisen neuvonta Mainion palvelut on keskitetty Pirkanmaan laajuisiksi palveluksi. Kunnat maksavat Tampereelle palveluiden järjestämisestä suoriteperusteisesti. International House Tampereen toiminta käynnistettiin palvelupisteessä Rautatienkatu 10:ssä ja toimintaa kehitetään yhdessä valtion viranomaisten, korkeakoulu-yhteisön, Tredun ja TE-palveluiden kanssa. AuroraAI tekoälypohjaisten palveluratkaisujen ja tiedolla johtamisen arkkitehtuurin kehittäminen käynnistettiin. Valtion erityisavustusten rahoitukset kytkettiin osaksi pysyviä toimintoja.

Kuntakokeiluja jatketaan vuoteen 2024 ja niiden kautta edetään valtion työ- ja elinkeinopalvelujen kunnallistamiseen. TE-palvelut siirtyvät kunnille tai kuntien järjestämisalueille vuoden 2024 aikana. Järjestämisvastuualueella tulee olla vähintään 20 000:n työvoimapohja. Tampere on tilannut konsulttiselvityksen Pirkanmaan järjestämisvaihtoehtoista sekä asettanut uudistuksen valmistelun ohjausryhmän, jossa on edustajia kunnista ja TE-hallinnon organisaatioista. Strateginen kumppanuusryhmä on perusteilla. Uudistus muuttaa kuntien rahoitusvastuita.

Työllisyys- ja kasvupalvelut toimii palvelujen ja tehtävien luovuttajana 2023 käynnistyvälle hyvinvointialueelle. Kahden reformin yhdyispinta tulee valmistella työllisyys- ja kotoutumispalvelujen ja sosiaali- ja terveystyöpalvelujen välillä kuntien tulevat TE-palvelujen järjestämisvastuut huomioiden.

Toukokuussa 2022 tulee voimaan uusi työvoimapalvelumalli, joka määrittelee asiakaspalveluprosessin aiempaa yksityiskohtaisemmin. Valtion osoittamat henkilöstölisäykset eivät ole riittävät suhteessa palveluprosessin muutoksiin.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	6 109	7 804	1 695	6 798	0	0
Toimintakulut	-56 867	-59 491	-2 624	-57 909	-576	0
Toimintakate	-50 758	-51 687	-929	-51 111	-576	0

Vetovoima ja edunvalvonta

Vetovoima ja edunvalvonta palveluryhmä sisältää matkailu- ja tapahtumapalvelut, edunvalvontatoiminnan, korkeakouluysteistyön ja elämystalouden -kehitysohjelman. Vuoden 2021 aikana oli käynnissä vielä vetovoimainen elämiskaupunki -kehitysohjelma, jonka ydin oli Euroopan kulttuuripääkaupunkihaku.

Palveluryhmä edistää Tampereen alueen kansallista ja kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta erityisesti matkailua, opiskelijakaupungin palveluita, tapahtumakaupungin olosuhteita kehittämällä ja suur tapahtumia hakemalla. Palveluryhmässä kehitetään myös kaupungin edunvalvontaa ja edistetään laaja-alaisesti elämystaloutta.

Palvelukokonaisuuden talous

Vetovoima ja edunvalvonta -palveluryhmän toimintakate toteutui 0,3 milj. euroa suunniteltua pienempänä selityksen pääasiassa henkilöstökulujen sekä toimintatuottojen toteuman eroilla vuosisuunnitelmaan nähden. Henkilöstökulut alittuivat 0,3 milj. euroa. Tämä aiheutuu henkilöstösuunnitelmaan kirjattujen resurssivarausten (mm. kulttuuripääkaupunkihaku) toteuttamatta jättämisestä. Toimintatuotot ylittivät 0,1 milj. euroa tapahtumapalveluiden Keskustorin kesäkeitaan, korkeakouluysteistyön ja EU-toimiston maksutuottojen vuoksi, jotka eivät sisällyneet vuosisuunnitelmaan. Vastaavasti ta-

pahtumapalveluiden, korkeakouluysteistyön ja EU-toimiston toimintakulut toteutuivat ennakoitua suurempina. Tapahtumapalveluiden toteutukseen liittyvistä kustannuksista osa kirjattiin vuokramenoiksi, joka selittää palveluryhmän vuokratulujen ylittymistä 0,1 milj. euroa ja ostojen toteutumista 0,056 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempänä. Koronaepidemia myös vähensi tapahtumapalveluiden kansainvälistä toimintaa, jolle suunniteltua budjettivarausta ohjattiin edelleen tuki- ja kehittämistoimintoihin. Vetovoimaisen elämiskaupunki -kehitysohjelman talous on kuvattu tarkemmin Kehitysohjelmat -kappaleessa.

VETOVOIMA JA EDUNVALVONTA

Toiminnan keskeiset muutokset

Tampere haki Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026, mutta ei tullut valituksi. Haun aikana syntynyttä materiaalia, verkostoja ja ideoita hyödynnetään kuitenkin laaja-alaisesti ja käynnistettiin Operaatio Pirkanmaa -hanke yhteistyössä muiden hakijakuntien kanssa. Samalla vetovoimainen elämiskaupunki -kehitysohjelma päättyi ja valmistelu alkoi Elämystalouden kehitysohjelman osalta vuosille 2022-2025.

Korkeakouluysteistyössä laadittiin vuonna 2020 solmitun kumppanuussopimuksen toimeenpano-ohjelma. Yhteistyössä painottui erityisesti tutkimusyhteistyön kehittäminen ja opiskelijakaupungin palveluiden ja viestinnän kehittäminen ja yhteistyö. Toimintaa vahvistettiin yhteisellä henkilöresurssilla. Korkeakouluysteistyötä yhteistyön painopisteitä olivat myös mm. ekosysteemisopimusten edistäminen ja kansainvälisten osaajien houkuttelu ja palveluiden kehittäminen.

Edunvalvontatyössä keskityttiin erityisesti isojen investointihankkeiden ja saavutettavuuden turvaamiseen kuten Tampereen henkilötapihan ja raideyhteyksien ja lentoaseman edunvalvontaan. AirBaltic ilmoitti vuoden 2022 lopussa avaavansa kuusi suoraa reittiä Euroopan eri kohteisiin.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	470	340	130	340	0	0
Toimintakulut	-4 361	-4 548	187	-4 336	-212	0
Toimintakate	-3 891	-4 208	317	-3 996	-212	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Vetovoima ja edunvalvonta (pl. erikseen sitovat erät)	-3 335	-3 466	131	-3 454	-12	0
Vetovoimainen elämiskaupunki	-556	-742	186	-542	-200	0

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelut-palveluryhmän keskeisenä tehtävänä on vahvistaa kaupungin elinvoimaa tukemalla alueen elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä edistää alueen kansainvälistä tunnettuutta erityisesti yritys- ja osaajakentässä. Lisäksi ryhmän vastuulle kuului vuonna 2021 Smart Tampere -kehitysohjelma.

Elinvoima- ja osaamislautakunnan ohjauksessa olleeseen elinkeinopoliittiseen kokonaisuuteen kuuluivat elinkeinopalvelut ja elinkeinojen kehittäminen - pääosin Business Tampereen tilauksen kautta, maaseutupalvelut sekä osaamista ja elinkeinojen kehittämistä edistävä verkottamis- ja avustustoiminta.

Palvelukokonaisuuden talous

Elinkeinopalvelut -palveluryhmän toimintakate toteutui 0,1 milj. euroa suunniteltua pienempänä. Palveluiden ostot toteutuivat 0,9 milj. euroa ennakoitua pienempänä ja avustusten määrä ylittyi 0,8 milj. euroa. Tämä selittyy pääasiassa AV-alan tuotantotukien kirjauskäytännön muutoksesta tilikauden aikana, jonka vuoksi ne vuosisuunnitelmasta poiketen kirjattiin palveluiden ostojen sijasta avustuksiin. Elinkeinopalveluiden hankinnat jäivät 30 000 euroa ennakoitua pienemmiksi erilaisten tapahtumien ja sponsoroitujen tilaisuuksien jäädessä toteutumatta koronaepidemian vaikutusten vuoksi. Konsernihallinnon suurtapah-

tumabudjetista tehtiin tilikauden aikana 450 000 euron siirto elinkeinopalveluille, joka kohdistettiin AV-alan tuotantokannustimeen. Henkilöstökulut alittuivat 32 000 euroa. Elinkeinopalveluiden henkilöstösuunnitelmaan kirjatulla varauksella hankittiin Business Tampereelta henkilöresurssi yritysvierailuohjelman koordinoitua ja startup-tutkimuksen toteuttamista varten. Kyseinen palvelun osto ei näy henkilötyövuositoteumassa. 6Aika-koordinaatiohankkeen projektisuunnitelmaa päivitettiin tilikauden aikana, joka selittää toimintatuottojen 27 000 euroa vuosisuunnitelmaa pienemmän toteuman. Smart Tampere -kehitysohjelman talous on kuvattu tarkemmin Kehitysohjelmat -kappaleessa.

ELINKEINOPALVELUT

Toiminnan keskeiset muutokset

Elinkeinopoliittisia linjauksia sovelletaan kaupungin eri toimintayksiköissä. Linjaukset nostavat esiin tärkeimmät kaupungin palvelukokonaisuudet ja -periaatteet, joiden toimivuus on kaupungille elinkeinopoliittisesti tärkeää. Elinkeinopoliittisen kokonaisuuden tavoitteita toteutettiin kaupungin omien kehitysohjelmien, sidosryhmäyhteistyön, kaupungin oman toiminnan kehittämistyön sekä sopimusperusteisesti Business Tampere Oy:ltä ja Suomen Itämeri-instituutilta hankittavien elinkeinopalveluiden kautta.

Vuonna 2021 erityisenä toiminnan painopisteenä jatkui startup-ekosysteemin kehittämistyö yhteistyössä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Koronasta huolimatta startup-talon viralliset avajaiset pidettiin loppuvuonna 2021 ja talon täyttötaso on lähes 100 %. Talon palveluohjelman suunnitelma valmistui ja se tilataan vuonna 2022. Startup-palvelujen jako Business Tampereen ja kaupungin välillä sovittiin. Kaupunki vastaa jatkossa aloittavista startupeista Business Tampereen keskittyessä kasvu- ja kansainvälistymisvaiheeseen.

AV-alan kannustinjärjestelmää käytettiin edelleen aktiivisesti. Useita uusia paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä tuotantoja saatiin koronasta huolimatta käyntiin.

Koronatilanteen vuoksi lentoliikenne säilyi alhaisella tasolla, mutta lentoyhtiöt ovat suunnitelleet uusia reittiavauksia kevästä 2022 alkaen.

Yrittäjämönteisyyden ja yrityspalvelujen kehittämistä jatkettiin yhteistyössä Työllisyys- ja kasvupalveluiden kanssa. Seudullinen toinen 500-yritystä vierailuohjelma käynnistyi alkuvuonna. Huolimatta koronasta vierailuja tai Teams-kohtaamisia pystyttiin toteuttamaan noin 400 kpl. Ylimmän johdon yritystapaamisia oli koronasta johtuen edellisvuotta vähemmän.

Smart Tampere -kehitysohjelman päättyessä Ekosysteemisopimus TEM:n kanssa valmistui loppuvuonna. Smart ohjelman painopisteet on kuvattu Kehitysohjelmat -kappaleessa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	44	71	-27	71	0	0
Toimintakulut	-5 226	-5 318	92	-4 698	-620	0
Toimintakate	-5 183	-5 247	64	-4 627	-620	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Elinkeinopalvelut (pl. erikseen sitovat erät)	-4 236	-4 253	17	-3 633	-620	0
Smart Tampere	-947	-994	47	-994	0	0

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmat -palveluryhmä vastaa Viiden tähden keskusta ja Hiedanranta kehitysohjelmien toimeenpanosta. Yksikkö sijoittuu elinvoima- ja osaamislautakunnan alaisuuteen elinvoima- ja kilpailukyvyyn palvelualueelle. Kehitysohjelmat ovat ohjelmittain kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ja kaupunginhallituksen ohjauksessa.

Kehitysohjelmia toteutetaan kaupungin ohjelmajohtamisen mallin mukaisesti. Kehitysohjelmat perustuvat Tampereen strategiaan. Kaupunginvaltuusto päättää kehitysohjelmien resursoinnista talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Kehitysohjelmien toteuttaminen sisältyy talousarvion toiminnan tavoitteisiin.

Kehitysohjelmat ovat laajoja, useampaa palvelualueetta yhdistäviä kokonaisuuksia, joilla toteutetaan kaupungin merkittäviä strategisia muutoksia. Kehitysohjelmiin kohdistuu huomattavia taloudellisia panostuksia ja niissä tehdään laajaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Kehitysohjelmat vahvistavat kaupungin elinvoimaa, lisäävät vetovoimaa ja kilpailukykyä sekä edistävät kaupungin kestävästä kehitystä. Lisäksi ohjelmat mahdollistavat yhdessä kaupungin kasvun ja vahvistavat alueen myönteistä imagoa.

Palvelukokonaisuuden talous

Kehitysohjelmien palveluryhmän käyttötalouden toteuma yhteensä alitti budjetoidun 0,8 milj. euroa. Palveluryhmän käyttötaloudessa saavutettiin säästöjä Viiden tähden keskusta kehitysohjelman palvelujen ostoissa ja vuokratuloissa.

Viiden tähden keskustan ja Hiedanrannan taloudesta on kerrottu tarkemmin tilinpäätöskirjan Kehitysohjelmat -osiossa.

KEHITYSOHJELMAT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	608	0	608	0	0	0
Toimintakulut	-3 467	-4 722	1 255	-4 722	0	0
Toimintakate	-2 859	-4 722	1 863	-4 722	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa), toimintakate	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Viiden tähden keskusta	-2 678	-4 293	1 615	-4 293	0	0
Hiedanranta	-180	-429	249	-429	0	0

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Asunto- ja kiinteistölautakunta vastaa asunto- ja maapolitiikan valmistelusta ja toteutuksesta sekä kaupungin tilaomaisuuden hallinnasta kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti. Asuntopoliitiikan osalta lautakunta vastaa lisäksi edunvalvonnasta ja asumisen kehittämisestä. Lautakunta huolehtii asuntolainsäädännön ja siihen liittyvien säännösten mukaisista viranomais-tehtävistä ja käyttää näissä asioissa viranomaiselle kuuluvaa ratkaisovaltaa. Maapolitiikan osalta lautakunta vastaa lisäksi kaupungin maaomaisuuden kehittämisestä, maanomistajan tavoitteiden asettamisesta ja kaupungin maa- ja vesialueiden edunvalvonnasta.

Kaupungin tilaomaisuus on toisen asteen ammatillisen koulutuksen (TREDU) tiloja lukuun ottamatta asunto- ja kiinteistölautakunnan alaisen Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliitikka -palveluryhmän vastuulla. TREDU:n tilojen osalta asunto- ja kiinteistölautakunta on delegoinut päätösvaltaansa ammatillisen koulutuksen johtajalle.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupunki hankkii raakamaata kanta-kaupungin ja kaupunkistrategiassa määriteltyjen kasvusuuntien alueella asemakaavattomilta alueilta rakennesuunnitelman ja yleiskaavoitusohjelman toteutuksen edistämiseksi. Kaupunki hankkii aktiivisesti myös kaavoitettuja alueita. Maankäytösopimuksia kaupunki käyttää maankäytön muutostilanteissa yksityisten maa-alueita asemakaavoittaessaan. Maankäytösopimusten kannustimilla edistetään täydennysrakentamista. Hankekehitysopimuksin kannustetaan kumppaneita kehittämissyhteistyöhön kaupungin kanssa. Maaomaisuuden investoinnit kohdentuvat vahvistuneiden asema-

kaavojen ja kaupungin sitoumusten mukaisiin johtosiirtoihin ja pilaantuneiden maiden puhdistamiseen.

Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2018–2021 hankekehittämisen tavoitteena on ollut kehittää kaupungin maaomaisuutta ja samalla lisätä kaupungin maanvuokratuloja. Vuonna 2021 linjausten mukaisesti edistettiin kaupungin ja vuokramiesten välisillä hankekehittämisen yhteistyösopimuksilla ja yhteistyösopimuksiin perustuvilla toteutusopimuksilla täydennysrakentamista kaupungin omistamalle asemakaavoitetulle maalle. Maankäytösopimusten kannustimilla edistettiin täydennysrakentamista.

Yhtiömuotoiseen asuinkerros- ja rivitalorakentamiseen sekä pientalorakentamiseen luovutettiin tontteja. Näistä osa luovutettiin tavoitteen mukaisesti MAL4-sopimuksen mukaiseen kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon. Merkittäviä yritystonttien luovutuksia tehtiin vuonna 2021 Ratapihankadulla, Lahdesjärvellä ja Ruskossa.

Asunto- ja kiinteistölautakunta toteuttaa palveluverkkosuunnitelmiin perustuen niihin liittyvät investoinnit ja vuokrausjärjestelyt kaupunginvaltuuston talousarviossa hyväksymien määrärahojen puitteissa. Palveluverkkoa kehitetään yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa. Tilatarpeet selvitetään yhdessä palvelualueen tilojen käyttäjien kanssa, ja talonrakennushankkeiden tarveselvitykset käsitellään kyseisen palvelualueen lautakunnassa, ja tarveselvitykset viedään asunto- ja kiinteistölautakunnalle tiedoksi. Pitkän aikavälin investointien suunnittelu ja ohjelmointi tehdään PALM-ohjelmassa, jonka kaupunginhallitus hyväksyy vuosittain.

Talonrakennusohjelman kohteiden rakennuttamisesta ja tilaomaisuuden ylläpidosta vastaa tulosperuste-

seen palvelusopimukseen perustuen Tampereen Tilapalvelut Oy. Palvelusopimuksen päivitys vuodelle 2021 hyväksyttiin asunto- ja kiinteistölautakunnassa 16.12.2020.

Palvelutuotannolle tarpeettoman kiinteistöomaisuuden realisointia jatkettiin sekä asemakaavallisen kehittämisen kautta että suoraan myyden ja osana kaupungin muita rahoitusjärjestelyitä. Osana rakennetun kiinteistöomaisuuden kehittämistä purettiin tarpeettomia ja huonokuntoisia rakennuksia.

Vuonna 2021 hyväksytyt lakiesitys sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen siirtymisestä hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen on käynnistänyt muutoksen myös kaupungin hallinnoimien palvelutilojen osalta. Elokuussa 2021 kaupunki myi ensimmäisen seitsemän kiinteistön palvelurakennusten kokonaisuuden. Sosiaali- ja terveystalouden käytössä olevien kiinteistön myyntivalmistelut jatkuivat syksyllä 2021 ja kaupunki käynnistää uusien sosiaali- ja terveystalouden rakennusten myynnin alkuvuodesta 2022 kahdessa osassa. Palveluverkossa tarpeelliset tilat vuokrataan takaisin uusilta omistajilta kaupungille ja vuokrasopimukset siirretään hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Kaupunki valmistautuu myös vuokraamaan omistukseensa jääviä tiloja tulevalle hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueen väliaikaisen toimielimen (VATE) kanssa tehdään yhteistyössä yhdyspintojen ja yhteistyörakenteiden määrittelyä, jolla turvataan kaupungille jäävien toimintojen ja hyvinvointialueelle siirtyvien toimintojen yhteistyön sujuvuus.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Asunto- ja kiinteistölautakunnalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa kuusi sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa kaikki tavoitteet toteutuivat. Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
11	Digitaalisten palvelujen käyttöaste on parantunut maanvuokrasopimuksissa	Vuonna 2021 kaikki uudet pientalotonttien maanvuokrasopimukset allekirjoitettiin sähköisesti Maanmittauslaitoksen KVP-palvelussa. Uusittavien sopimusten osalta aloitettiin sähköinen sopimusten allekirjoittaminen loppuvuodesta 2021. Uusien yhtiömuotoisten tonttien osalta on allekirjoitettu ensimmäiset sopimukset sähköisesti loppuvuodesta 2021. Tavoite toteutui.	+
20	Yritystontteja on luovutettu vähintään 50 000 k-m2	Yritystontteja on luovutettu vuoden 2021 aikana 83 161 k-m2. Tavoite toteutui.	+
31	Kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen on käynnistynyt MAL 4 -sopimuksen mukaisesti	Vuonna 2021 käynnistyi 886 kohtuuhintaisen asunnon rakentaminen (vuokra: 725, aso 161). MAL4- sopimuksen tavoitteena on 573 kohtuuhintaisen asunnon rakentamisen käynnistyminen vuonna 2021. Tavoite toteutui.	+
32	Asuinrakentamisen rakennusoikeutta on asetettu haettavaksi 100 000 ke-m2	Kesäkuun tonttihaussa oli haettavana noin 66 000 k-m2 ja joulukuun 15. päivä alkaneessa haussa noin 50 000 k-m2 (jatkuva haussa oli noin 22 000 k-m2, josta varattiin vuoden aikana 2 700 k-m2). Lisäksi neuvottelumenettelyllä varattiin 3 350 k-m2. Tavoite toteutui.	+
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Työvoimakustannukset toteutuivat 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Tavoite toteutui.	+
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Tuottavuusmittareiden raportointi ja analyysi sisältyy tilinpäätökseen ja siitä on raportoitu myös huhtikuun ja elokuun toiminnan ja talouden katsauksissa. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Asunto- ja kiinteistölautakunnan palvelut koostuvat tilaomaisuuden hallinnasta, asumisen kehittämisestä sekä kiinteistötoimen yksiköstä. Asukaskohdainen tilikauden tulos kasvoi edellisvuodesta merkittävästi. Taustalla on etenkin omaisuuden myyntivoittojen poikkeuksellisen korkea taso, joka on

yli kolminkertainen edellisvuoteen verrattuna. Asukaskohtaisiin käyttökustannuksiin vaikuttaa mm. poistotason kasvu sekä uusien tilakohteiden kulut, joista on kertynyt myös vastaavasti vuokratuottoja.

Tuottavuusmittarit, Asunto- ja kiinteistölautakunta	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit				
Tilikauden tulos, euroa/asukas	431	535	429	105
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-571	-592	-612	21
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-16	-17	-17	1
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-220	-221	-217	-4
Selittävät mittarit				
Tilatehokkuus, htm2/htv	11,63	11,13	11,74	-0,61
Asukasmäärä	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero.

Lautakunnan talous

Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate vuoden 2021 tilinpäätöksessä oli 190,3 milj. euroa, joka on 25,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot 292,6 milj. euroa, toteutuivat 20,2 milj. euroa budjetoitua suurempana.

Maksutuotot muodostuvat asunto- ja kiinteistölautakunnan osalta maankäyttösopimuskorvauksista, ja niiden toteuma 13,8 milj. euroa oli 1,6 milj. euroa vuosisuunnitelmaa korkeampi. Maankäyttösopimuskorvaukset tuloutuvat yhdyskuntarakentamisen toteutumisen mukaan. Vuokratuottojen toteuma 210,4 milj. euroa ylitti vuosisuunnitelman 0,9 milj. eurolla.

Muiden toimintatuottojen toteuma oli lähes 67 milj. euroa ja se ylitti vuosisuunnitelman noin 17,2 milj. eurolla. Ylitykseen vaikutti mm. sote-kiinteistöjen myynti, josta kirjattiin myyntivoittoa 29,1 milj. euroa. Myös tonttien myynnit ylittivät vuosisuunnitelman sisältäen mm. Tammelan stadion - korttelin tontit. Pysyvien vastaavien luovutuksista on kerrottu tarkemmin investointien kappaleessa.

Toimintakulujen toteuma 102,3 milj. euroa alitti vuosisuunnitelman 5,2 milj. eurolla. Henkilöstökulut alittivat talousarvion noin 0,2 milj. eurolla. Palvelujen ostot 54 milj. euroa, ylitti vuosisuunnitelman 1 milj. eurolla. Esteettömän asumisen hissiavustuksia haettiin arvioitua vähemmän ja avustukset toteutuivat 0,3 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Vuokratulot toteutuivat 5,8 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempänä. Näiden osalta budjetissa oli

varauduttu myyntikohteiden takaisinvuokraukseen ja kohteiden myyntien viivästyessä myös takaisinvuokraus jäi suunnitellusta tasosta.

Hiedanrannan kehitysohjelman toimintakate 0,3 milj. euroa alitti talousarvion 0,5 milj. eurolla.

Investoinnit

Asunto- ja kiinteistölautakunnan vuoden 2021 investoinnit muodostuivat maanhankinnasta, johtosiirroista, pilaantuneiden maiden puhdistuksista ja talonrakennushankkeista. Vuoden 2021 talousarviossa nettoinvestointeihin oli budjetoitu yhteensä 156,2 milj. euroa, josta 23,6 milj. euroa oli kehitysohjelmille kohdistuvia erikseen sitovia investointeja. Vuoden 2021 nettoinvestointien toteuma 106,9 milj. euroa alitti muutetun talousarvion noin 49 milj. eurolla. Alituksen merkittävin syy oli joidenkin investointihankkeiden aloituksen viivästyminen, minkä vuoksi osa vuodelle 2021 budjetoidusta määrärahasta on jäänyt käyttämättä. Vuonna 2021 alkaneiden ja edelleen vuonna 2022 jatkuvien hankkeiden osalta käyttämättä jääneet määrärahat on esitetty uudelleenbudjetoitaviksi hankkeiden jatkamisen mahdollistamiseksi.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmalle kohdistui investointeja noin 3,3 milj. euroa. Investoinnit toteutuivat 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä.

Hiedanrannan kehitysohjelmalle kohdistui investointeja noin 7,8 milj. euroa ja ne toteutuivat 12,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä.

Maaomaisuuden investoinnit koostuivat pilaantuneiden maiden puhdis-

tuksista, maa-alueiden peruseräparannuksista ja johtosiirroista. Toteuma 8,1 milj. alitti budjetin 8 milj. eurolla. Maaomaisuuden investoinneissa hankkeet viivästyvät, jos asemakaavan vahvistaminen suunnitellusta viivästyy. Vuonna 2021 maanhankinta painottui asemakaavojen toteuttamiseen liittyvien alueiden hankintaan. Maata hankittiin yhteensä 3,7 milj. eurolla.

Talonrakentamisen nettoinvestoinnit (pl. Hiedanranta) toteutuivat 87,7 milj. eurona, joka alittaa muutetun talousarvion 26,8 milj. euroa. Rahoitusosuuksia kirjattiin yhteensä 0,57 milj. euroa ja ne kohdistuivat Koukkuniemi Männistöön, Multisillan päiväkodin uudisrakennukseen ja Tesoman uimahallin lämpöpumppujen lisäykseen. Talonrakennushankkeista on esitetty tarkempi analyysi talonrakennushankkeiden taulukon jälkeen.

Pysyvien vastaavien luovutustuloja toteutui 101,3 milj. euroa, mikä on 24,9 milj. euroa yli talousarvion. Merkittävä osa (49,7 milj. euroa) toteutuneista luovutustuloista aiheutui sote-kiinteistöjen myynnistä Palvelukiinteistöt Oy:lle (KV 14.6.2021 §78). Muita merkittäviä kohteita, joista pysyvien vastaavien luovutustuloja kirjattiin, olivat Keskusvirastotalon apporttiluovutus Palvelukiinteistöt Oy:lle (13,0 milj. euroa) sekä maaomaisuuden osalta Tammelan stadionin asuntotontit (15,0 milj. euroa), Ratapihankadun toimistokortteli (6,5 milj. euroa) sekä Teivon tontit (6,9 milj. euroa). Rakennettujen ja rakentamattomien kiinteistöjen luovutuksesta kirjattujen pysyvien vastaavien luovutusvoittojen toteuma oli yhteensä 66,5 milj. euroa.

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 168	910	258
Maksutuotot	13 845	12 197	1 648
Tuet ja avustukset	189	88	101
Vuokratuotot	210 444	209 507	937
Muut toimintatuotot	66 980	49 689	17 291
Toimintatuotot yhteensä	292 626	272 391	20 235
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-2 369	-2 570	201
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-1 578	-1 598	20
Muut henkilösivukulut	-92	-98	6
Palvelujen ostot	-54 040	-53 018	-1 022
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-474	-414	-60
Avustukset	-100	-408	308
Vuokratulut	-43 353	-49 133	5 780
Muut toimintakulut	-294	-283	-11
Toimintakulut yhteensä	-102 301	-107 521	5 220
Toimintakate	190 325	164 870	25 455
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 558	-17 558	0
Vuosikate	172 767	147 312	25 455
Poistot ja arvonalentumiset	-42 157	-42 211	54
Tilikauden tulos	130 611	105 101	25 510

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-107 722	-156 723	49 001	-101 684	-14 493	0
Rahoitusosuudet	792	500	292	2 800	0	0
Nettoinvestoinnit	-106 930	-156 223	49 293	-98 884	-14 493	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	101 298	76 388	24 910	76 388	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Asunto- ja kiinteistölahtakunta (pl. erikseen sitovat erät), toimintakate	190 635	165 700	24 935	165 444	256	0
Hiedanranta, toimintakate	-310	-830	520	-830		0
Yhteensä	190 325	164 870	25 455	164 614	256	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Asunto- ja kiinteistölahtakunta (pl. erikseen sitovat erät), nettoinvestoinnit	-8 075	-16 070	7 995	-16 020	-50	0
Talonrakennushankkeet, nettoinvestoinnit	-87 745	-114 558	26 813	-106 450	-8 108	0
Hiedanranta, nettoinvestoinnit	-7 833	-20 260	12 427	-15 660	-4 600	0
Viiden tähden keskusta, nettoinvestoinnit	-3 278	-5 335	2 057	-3 600	-1 735	0
Yhteensä	-106 930	-156 223	49 293	-141 730	-14 493	0

TALONRAKENNUSHANKKEET

Hankkeen nimi	Kust. arvio	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
VARHAISKASVATUS JA PERUSOPETUS						
Atalan terveysaseman muutos päiväkodiksi	1 800	7		-7		
Hyhkyn koulun (rak 1 ja 2) perusparannus	6 350	1 522	2 960	1 438	2 300	660
Härmälän koulu perusparannus	11 500	88		-88		
Kissanmaan koulun perusparannus	11 250	60	82	22		82
Lentävänniemen koulu A-osan sisäilmakorjaukset	3 500	474	535	61		535
Messukylän koulu perusparannus	7 975	1 837	1 830	-7	1 755	75
Nekalan koulun sisäilmakorjaus ja muutokset	8 000	55		-55		
Pispalan koulun perusparannus	10 500	5 974	8 153	2 179	7 673	480
Pyynikintie 2 koulurakennus	23 960	3 781	5 466	1 685	5 200	266
Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet 2021	3 500	2 940	3 500	560	3 500	
Päiväkotien perusparannus 2021	3 500	2 367	4 157	1 790	3 500	657
Tammelan koulun, rakennus 2 uuden osan sisäilmakorjausparannus	16 160	61	340	279	0	340
Ahvenisjärven koulu uudisrakennus (ent. Pohjois-Hervannan koulu)	28 305	38		-38		
Etelä-Hervannan koulu ja päiväkotit uudisrakennus	33 960	6 584	9 500	2 916	14 900	-5 400
Eteläpuiston päiväkotit ja koulu	10 049	21		-21		
Hippoksen uusi päiväkotit	5 001	14	45	31		45
Ikurin päiväkotit ja koulu uudisrakennus	9 945	173	200	27	200	
Isokuusen päiväkotit ja koulu, uudisrakennus	9 892	7 009	7 892	883	7 892	
Lamminpään koulu rakennus 2 uudisrakennus	10 454	30	300	270	300	
Lea Kalevanpuiston koulun väistötilat	49	49		-49		
Lielahden uusi päiväkotit	6 960	1 858	3 530	1 672	3 530	
Messukylän päiväkotit uudisrakennus	7 538	51	279	228	200	79
Multisillan päiväkotit uudisrakennus	7 100	4 897	6 404	1 507	5 100	1 304
Mustametsän päiväkotit ja neuvola	10 370	51	55	4		55
Olkahisen koulun uudisrakennus ja päiväkodin perusparannus	12 900	6 409	7 590	1 181	4 900	2 690
Pellervon päiväkotit ja koulu uudisrakennus	8 515	2 276	2 700	424	2 700	
Sammon koulun laajennus ja päiväkotit (ent. Liisanpuiston koulu ja päiväkotit)	28 000	11 555	13 000	1 445	14 800	-1 800
Tasanteen päiväkotit, uudisrakennus	7 300	15		-15		
LUKIOKOULUTUS						
Lukioiden pienet hankkeet 2021	300	324	300	-24	300	
Tampereen Lyseon lukio perusparannus	17 868	114		-114		
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT						
Kulttuuripalvelut						
Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet 2021	300	324	330	6	300	30
Kokoelmakeskus, perusparannus	6 000	22	185	163	100	85
Kulttuuri ja taide pienet hankkeet 2021	1 000	981	1 112	131	1 000	112
Tampereen taidemuseon perusparannus	8 115	127		-127		
Tampere-talon korjaustyöt	5 100	1 428	1 600	172	1 600	
Tullikamarin perusparannus	9 530	36	186	150	100	86
Tampereen taidemuseon laajennus	22 830	239	300	61	300	
Vapaa-aikapalvelut						
Hervannan jäähallin muutos- ja korjaustyöt	1 314	1		-1		
Hervannan uimahallin allasosaston perusparannus sekä ilmastoinnin uusiminen	5 700	2 555	2 221	-334		2 221
Hervannan vapaa-aikakeskus perusparannus	11 440	200	200	0	200	
Liikunta ja nuoristo pienet hankkeet 2021	700	389	700	311	700	

Hankkeen nimi	Kust. arvio	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Liikuntapaikkojen perusparannus 2021	1 000	1 747	2 188	441	1 000	1 188
Tammelan stadion uudisrakennus	28 400	5 996	7 224	1 228	7 000	224
Kaupin urheilupuisto	13 800	3 764	4 912	1 148	3 600	1 312
SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT						
Koukkuniemi Hallintorakennus perusparannus	0	16		-16		
Koukkuniemi Havula perusparannus	10 400	13	200	187	200	
Koukkuniemi Iltala ja Juhlatalo (Iltala ensin)	15 988	44		-44		
Sosiaali- ja terveystalosten pienet hankkeet 2021	2 000	2 157	2 541	384	2 000	541
Hatanpään sosiaali- ja terveyskeskus, uudisrakennus	0	25	500	475	500	
Koukkuniemi:Männistö,Rausan laajennus	9 000	1 626	2 190	564	750	1 440
KONSERNIHALLINTO						
Eteläinen paloasema, uudisrakennus	13 377	43		-43		
Tampereen kaupunginarkisto, uudisrakennus	7 335	861	1 200	339	1 200	
Virastotalon laajennus ja perusparannus	0	30	801	771		801
MUUT KIINTEISTÖT						
Hiedanrannan rakennusten perusparannus 2021	1 000	47	2 000	1 953	1 000	1 000
Muiden rakennusten kiinteistö- ja laiteinvestoinnit sekä kaupunkikuvallisten kohteiden investoinnit 2021	3 600	2 442	3 600	1 158	3 600	
Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit 2021	3 000	2 638	3 000	362	3 000	
Suunnittelukustannukset 2021	350		350	350	350	
Valmistuneiden kohteiden jälkityöt 2021	400	192	400	208	400	
Ensikertainen kalustaminen välivuokrauksessa 2021	300		300	300	300	
Kiinteät rakenteet ja laitteet		5	0	-5		
TALONRAKENNUKSET YHT.		88 584	117 058	28 474	107 950	9 108
Rahoitusosuudet		-792	-500	292	-500	
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT		87 792	116 558	28 766	107 450	9 108
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT, PL. HIEDANRANTA (sitova erä)		87 745	114 558	26 813	106 450	8 108
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		-63 245	-42 300	20 945	-42 300	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ		24 547	74 258	49 711	65 150	

Talonrakennushankkeet

Talonrakentamisen nettoinvestoinnit pl. Hiedanranta toteuma oli 87,7 milj. euroa, joka alittaa talousarvion 26,8 milj. euroa. Talonrakennushankkeissa hankkeiden aloitusten viivästyminen on merkittävä syy talousarvion alitukseen.

Vuoden 2021 aikana valmistuivat seuraavat yli 1 milj. euron investoinnit: Pellervon päiväkotiki, Lielahden päiväkotiki, Isokuusen päiväkotiki ja koulu, Multisillan päiväkotiki, Olkahisen koulu, Kaupin urheilupuiston huoltorakennus sekä Koukkuniemi Männistö.

Seuraavat hankkeet jaksottuvat usealle vuodelle ja ne edellyttävät määrärahojen siirtoa vuodelle 2022: Hyhkyn koulun perusparannus, Etelä-Hervannan päiväkotiki ja koulu, Ikurin päiväkotiki ja koulu, Kissanmaan koulu perusparannus, Lamminpään koulu uudisrakennus, Olkahisen päiväkodin perusparannus, Pellervon päiväkotiki ja koulu, Pispalan koulun perusparannus, Sammon koulun laajennus ja päiväkotiki, Tammelan koulun rakennus 2 uuden osan sisäilmaperustarannus, Tammelan stadion uudisrakennus, Kokoelma-keskus perusparannus, Tullikamarin perusparannus, Kaupin urheilupuisto (Pesäpallo- ja hiihtostadion), Tampereen kaupunginarkisto, Koukkuniemi Havula perusparannus ja Hatanpään sosiaali- ja terveyskeskus uudisrakennus.

Vuonna 2021 valmistuneiden hankkeiden Isokuusen päiväkotiki ja koulu, Lielahden uusi päiväkotiki, Multisillan päiväkotiki ja koulu sekä Pellervon päiväkotiki ja koulu viimeisten maksuerien ja viimeistelytöiden maksamiseksi esitetään määrärahan siirtoa vuodeksi 2022.

Vuodelle 2022 uudelleen budjetoitiin talonrakennushankkeita (pl. Hiedanranta) 22,6 milj. euroa. Hiedanrannan rakennusten perustarannukseen esitettiin uudelleenbudjetoitavaksi 1,5 milj. euroa.

Vuonna 2021 valmistuivat seuraavat hankkeet:

Koukkuniemen Männistön toteutus-suunnitelma hyväksyttiin elokuussa 2018 ja hankkeen kustannusarvio oli

11,0 M€. STM:n poikkeuslupahakemus hyväksyttiin kesäkuussa 2019 ja hanke sai aloitusluvan. Rakennustyöt aloitettiin syyskuussa 2019 ja ne valmistuivat tammikuussa 2021. Toteutuskustannukset alittuivat 710 000 eurolla.

Hervannan uimahallin perustarannuksen toteutus-suunnitelma hyväksyttiin syyskuussa 2019 ja hankkeen kustannusarvio oli 5,71 M€. Rakennustyöt aloitettiin tammikuussa 2020 ja ne valmistuivat toukokuussa 2021. Työn aikana altaan betonirakenteissa ja pesuhuoneiden seinärakenteissa todettu asbesti aiheutti lisäkustannuksia ja valmistumisen siirtymisen kahdella kuukaudella. Toteutuskustannukset ylittivät noin 400 000 eurolla.

Pellervon päiväkodin ja koulun toteutus-suunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2019 ja hankkeen kustannusarvio oli 9,34 M€. Rakennustyöt aloitettiin joulukuussa 2019 ja ne valmistuivat sisäpuolisten töiden osalta maaliskuussa 2021. Pihatyöt valmistuivat heinäkuussa 2021. Toteutuskustannukset alittuivat 90 000 eurolla.

Lentävänniemen koulun A-osan sisäilma-koirjausten toteutus-suunnitelma hyväksyttiin helmikuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 2,90 M€. Työt aloitettiin helmikuussa 2020 ja ne valmistuivat joulukuussa 2020. Toteutuskustannukset alittuivat 50 000 eurolla.

Juhannuskylän koulun Tammerkosken koulutalon sisäilma-koirjausten toteutus-suunnitelma hyväksyttiin kesäkuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 1,42 M€. Rakennustyöt aloitettiin kesäkuussa 2020 ja ne valmistuivat maaliskuussa 2021. Hanke käytti sisäilmaolosuhde-investointeihin varattua määrärahaa. Toteutuskustannukset ylittivät noin 160 000 eurolla.

Lielahden uuden päiväkodin toteutus-suunnitelma hyväksyttiin helmikuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 6,81 M€. Rakennustyöt aloitettiin huhtikuussa 2020 ja ne valmistuivat toukokuussa 2021. Toteutuskustannukset alittuivat 710 000 eurolla.

Kaupin urheilupuiston huoltorakennuksen toteutus-suunnitelma hyväksyttiin elokuussa 2020 ja hankkeen

kustannusarvio oli 3,42 M€. Rakennustyöt aloitettiin syyskuussa 2020 ja ne valmistuivat kaksi kuukautta suunniteltua aiemmin heinäkuussa 2021. Toteutuskustannukset alittuivat noin 100 000 eurolla.

Tampere-talon esitystekniikan uudistamisen toteutus-suunnitelma hyväksyttiin kesäkuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 1,9 M€. Valaistuksen uusiminen toteutettiin kesä- ja heinäkuussa 2020. Mekaniikkatyöt toteutettiin toukokuu- elokuussa 2021. Toteutuskustannukset ylittivät noin 100 000 eurolla.

Isokuusen päiväkodin ja koulun toteutus-suunnitelma hyväksyttiin elokuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 9,85 M€. Rakennustyöt aloitettiin syyskuussa 2020 ja ne valmistuivat marraskuussa 2021. Toteutuskustannukset alittuivat noin 650 000 eurolla.

Multisillan päiväkodin toteutus-suunnitelma hyväksyttiin syyskuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 7,20 M€. Rakennustyöt aloitettiin lokakuussa 2020 ja ne valmistuivat joulukuussa 2021. Toteutuskustannukset alittuivat noin 900 000 eurolla.

Seuraavat hankkeet ovat toteutus/työmaavaiheessa:

Olkahisen koulun uudisrakennuksen ja päiväkodin perustarannuksen toteutus-suunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 12,39 M€. Rakennustyöt aloitettiin huhtikuussa 2020 ja ne valmistuvat uudisrakennuksen osalta syyskuussa 2021. Päiväkodissa tapahtui ennen töiden alkua vesivahinko, joka aiheutti rakennuksen kuivattamisen ja koirjaustarpeiden lisäyksen. Perustarannusosan valmistuminen siirtyi tämän takia tammikuuhun 2022. Hankkeen uusi toteutuskustannusarvio on 12,9 M€.

Pispalan koulun perustarannuksen toteutus-suunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 9,89 M€. Rakennustyöt aloitettiin elokuussa 2020 ja ne valmistuvat huhtikuussa 2022. Työn aikana rakenteissa on todettu lisää asbestia ja

huonokuntoisia kattopalkkeja, joiden purku ja lisätuenta ovat aiheuttanut lisäkustannuksia sekä valmistumisen siirtymisen viidellä kuukaudella. Hankkeen uusi toteutuskustannusarvio on 10,5 M€.

Sammon koulun laajennus ja päiväkodin uudisrakennuksen (=Liisanpuiston koulun ja päiväkodin uudisrakennus) toteutussuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 28,0 M€. Rakennustyöt aloitettiin tammikuussa 2021 ja niiden piti valmistua lokakuussa 2022. Rakennustyömaalla sattuneen onnettomuuden takia valmistuminen siirtyy todenkokoisesti joulukuuhun 2022.

Messukylän koulujen perusparannuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 7,98 M€. Rakennustyöt toteutetaan vaiheittain niin, että ensimmäisen rakennuksen työt aloitettiin tammikuussa 2021 ja ne valmistuivat marraskuussa 2021. Viimeinen kolmas rakennus valmistuu marraskuussa 2023.

Etelä-Hervannan koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio oli 33,96 M€. Rakennustyöt aloitettiin huhtikuussa 2021 ja ne valmistuvat toukokuussa 2023. Hankkeelle vuodelle 2021 varattua määrärahaa ei käytetä kokonaan, vaan sitä tulee siirtää vuodelle 2023.

Hyhkyn koulun rakennusten 1 ja 2 perusparannuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin huhtikuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 6,35 M€. Rakennustyöt aloitettiin heinäkuussa 2021 ja niiden piti valmistua rakennustöiden osalta marraskuussa 2022 ja pihatöiden osalta heinäkuussa 2023. Sisäpuoliset korjaustyöt viivästyvät kuitenkin vähintään kaksi kuukautta todettujen lisäkorjaustarpeiden takia.

Ikurin päiväkodin perusparannuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 2,89 M€. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 2,35 M€. Rakennustyöt aloitettiin elokuussa 2021 ja ne valmistuvat toukokuussa 2022. Hanke käyttää päiväkotien perusparannuksiin varattua määrärahaa, jonka

vuosittaista kokonaissummaa ei tämän takia ylitetä.

Vellamon päiväkodin perusparannuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 2,48 M€. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 1,97 M€. Rakennustyöt aloitettiin kesäkuussa 2021 ja ne valmistuvat kesäkuussa 2022. Hanke käyttää päiväkotien perusparannuksiin varattua määrärahaa, jonka vuosittaista kokonaissummaa ei tämän takia ylitetä.

Pyynikintie 2:n perusparannuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin kesäkuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 23,96 M€. Rakennustyöt aloitettiin elokuussa 2021 ja ne valmistuvat toukokuussa 2023.

Tammelan stadionin allianssisopimus hyväksyttiin maaliskuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 22,0 M€. Hankesuunnitelma hyväksyttiin tammikuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio on 28,4 M€. Toteutussuunnitelma hyväksyttiin kesäkuussa 2021. Vanhojen rakennusten ja rakenteiden purkutyöt on tehty. Rakennustyöt aloitettiin elokuussa 2021 ja valmistuvat syksyllä 2023.

Kaupunginarkiston toteutussuunnitelma hyväksyttiin lokakuussa ja hankkeen toteutuskustannukset ovat 7,4 M€. Rakennustyöt aloitettiin marraskuussa 2021 ja valmistuvat tammikuussa 2023.

Kaupin pesäpallo- ja hiihtostadionin uudisrakennuksen (katsomorakennus) hankesuunnitelma hyväksyttiin huhtikuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio oli 8,16 M€. Maanrakennus- ja perustustyöt olivat elokuussa 2021 urakkalaskennassa ja niille myönnettiin aloituslupa syyskuussa 2021. Työt valmistuvat maanrakennus- ja perustustöiden osalta tammikuussa 2022.

Katsomorakennuksen rakennus- ja talotekniikkaurakat olivat urakkalaskennassa loka-marraskuussa 2021. Rakennustyöt niiden osalta oli tarkoitus aloittaa tammikuussa 2022 ja valmistua heinäkuussa 2022. Saatujen urakkatarjousten perusteella tehty uusi toteutuskustannusarvio ylitti kuitenkin reilusti hankesuunnitelmassa hyväksytyn hintataso, joten hankkeen sisältöä

jouduttiin muuttamaan. Tämän jälkeen katsomon rakennus- ja sähköurakat kilpailutettiin neuvottelumenettelyllä.

Kaupin urheilupuistolle varattu kokonaismääräraha on yhteensä 13,8 M€, josta katsomon osuun on 9,98 M€. Katsomorakennuksen toteutussuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2021. Rakennustyöt aloitetaan tammikuussa 2022 ja ne valmistuvat kesäkuussa 2022.

Toteutussuunnittelussa ovat seuraavat hankkeet:

Pyynikin palloiluhallin perusparannuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio oli 6,0 M€. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa toukokuussa 2023 ja valmistua toukokuussa 2024.

Virastotalon laajennuksen ja perusparannuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin helmikuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 53,6 M€. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa lokakuussa 2022 ja valmistua huhtikuussa 2026. Hankkeen toteutus ja kustannusvastuu on siirretty perustetulla kiinteistöyhtiölle.

Leinolan päiväkodin perusparannuksen tarveselvitys ja hankesuunnitelma hyväksyttiin tammikuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio oli 2,41 M€. Urakkakilpailutuksen perusteella laaditun toteutussuunnitelman mukainen kustannusarvio on 3,16 M€. Toteutussuunnitelma käsitellään joulukuussa 2021. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa helmikuussa 2022 ja valmistua huhtikuussa 2023. Hanke käyttää päiväkotien perusparannuksiin varattua määrärahaa.

Ikurin päiväkodin ja koulun hankesuunnitelma hyväksyttiin helmikuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 9,95 M€. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa huhtikuussa 2022 ja valmistua toukokuussa 2023.

Messukylän uuden päiväkodin hankesuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 7,54 M€. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa lokakuussa 2022 ja valmistua marraskuussa 2023.

Hervannan vapaa-aikakeskuksen perusparannuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 11,44 M€. Toteutus suunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa syksyllä 2023 ja valmistua keväällä 2025.

Eteläpuiston päiväkodin ja koulun hankesuunnitelma hyväksyttiin syyskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 10,05 M€. Toteutus suunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa lokakuussa 2022 ja valmistua joulukuussa 2023.

Lamminpään koulun rakennuksen 2 hankesuunnitelma hyväksyttiin lokakuussa 2021. Toteutus suunnittelu on käynnissä. Uudisrakennuksen rakennustyöt on tarkoitus aloittaa kesällä 2023 ja valmistua marraskuussa 2024.

Kissanmaan koulun perusparannuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 13,51 M€. Toteutus suunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa maaliskuussa 2023 ja valmistua elokuussa 2024.

Hervannan jäähallin perusparannuksen yhdistetty tarveselvitys ja hankesuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2021. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa helmikuussa 2023 ja valmistua lokakuussa 2023.

Hanke- ja esisuunnittelussa ovat seuraavat hankkeet:

Paloasema lännen tarveselvitys hyväksyttiin elokuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio on 3,27 M€. Hanke on tarkoitus toteuttaa vuokrahankkeena ja

kilpailutuksen valmistelu on käynnissä.

Tampereen taidemuseon uudisrakennuksen ja perusparannuksen tarveselvitys hyväksyttiin syyskuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio on yhteensä 30,95 M€. Hankesuunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa vuonna 2025 ja valmistua vuonna 2027.

Kisapuiston päiväkodin tarveselvitys hyväksyttiin syyskuussa 2020 ja hankkeen kustannusarvio on 9,66 M€. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa elokuussa 2022 ja valmistua lokakuussa 2023. Hanke on tarkoitus toteuttaa vuokrahankkeena ja kilpailutus on parhaillaan käynnissä.

Tullikamarin perusparannuksen tarveselvitys hyväksyttiin maaliskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 9,53 M€. Hankesuunnittelu on käynnissä. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa 1/2024 ja valmistua 6/2025.

Koukkuniemen Havulan, Varpulan, Iltalan ja Juhlatalon perusparannuksen tarveselvityksen päivitys hyväksyttiin maaliskuussa 2021 ja koko hankkeen kustannusarvio on yhteensä 38,21 M€. Iltalan ja juhlatalon hankesuunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 17,6 M€. Rakennustyöt on tarkoitus toteuttaa Iltalassa 1/2023 – 6/2024, Varpulassa vuosina 2025 - 2026 ja Havulassa vuosina 2027 - 2028 (sote-kohteiden valmistelu siirtyy mahdollisesti maakunnalle).

Hatanpään sosiaali- ja terveysaseman sekä kuvantamisen tarveselvitys hyväksyttiin kesäkuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 29,43 M€. Ra-

kennustyöt on tarkoitus aloittaa kesäkuussa 2023 ja valmistua toukokuussa 2025 (sote-kohteiden valmistelu siirtyy mahdollisesti hyvinvointialueelle).

Tampereen Lyseon lukion perusparannuksen tarveselvitys hyväksyttiin kesäkuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 17,87 M€. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa elokuussa 2023 ja valmistua toukokuussa 2025.

Ojalan koulun ja päiväkodin tarveselvitys hyväksyttiin syyskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 11,34 M€. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa toukokuussa 2023 ja valmistua kesäkuussa 2024. Hanke on tarkoitus toteuttaa vuokrahankkeena ja kilpailutuksen valmistelu on käynnissä.

Härmälän koulun perusparannuksen tarveselvitys hyväksyttiin marraskuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 12,96 M€. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa toukokuussa 2023 ja valmistua marraskuussa 2024.

Tasanteen päiväkodin tarveselvitys hyväksyttiin joulukuussa 2021 ja hankkeen kustannusarvio on 7,72 M€. Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa toukokuussa 2023 ja valmistua toukokuussa 2024.

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä toteuttaa osaltaan kaupungin väestönkasvun, asuinrakentamisen ja elinkeinoelämän sijoittumisen edellytyksiä. Lisäksi edistetään asuntotuotannon kilpailun syntymistä ja asumisen kohtuuhintaisuutta. Yhdessä muiden palvelualueiden kanssa laaditaan ja toteutetaan palveluiden, asumisen, lii-

kenteen ja maankäytön toteuttamisen ja investointien pitkän aikavälin suunnitelman (PALM) -ohjelmaa.

Palvelukokonaisuuden talous

Talouden analyysi on esitetty asunto- ja kiinteistölautakunnan osuudessa.

Toiminnan keskeiset muutokset

Retkeilyn kehittämisohjelman mukaiset kehittämistoimenpiteet toteutettiin suunnitellusti vuoden 2021 aikana. Metsien hoidon toimintasuunnitelma valmistellaan hyväksymiskäsittelyyn maaliskuun asunto- ja kiinteistölautakuntaan.

Vuonna 2021 käynnistetty Retkeilyn kehittämisohjelma on toteutunut suunnitellusti ja vakiinnutettu osaksi palveluryhmän toimintaa.

Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2022-2025 valmistelutyö tehtiin pääasiassa vuoden 2021 aikana sisältäen mm. vaikutusten arvioinnin ja osallistamisen työpajoin ja kyselyin. Linjausten päivitys valmistellaan hyväksymiskäsittelyyn kevään 2022 aikana.

Asunto- ja kiinteistölautakunta käsitteli ja päätti lukuisista isojen talonrakennusinvestointien hanke- ja toteutussuunnitelmista. Isoja talonrakennushankkeita valmistui seitsemän: Pellervon päiväkotia ja koulu, Lielahden päiväkotia, Isokuusen päiväkotia ja koulu, Multisillan päiväkotia, Olkahisen koulu, Kaupin urheilupuiston huoltorakennus ja Koukkuniemen Männistön palvelutalo. Kolme päiväkodeista valmistui puurakenteisina. Suunnittelun eri vaiheissa tehtiin hankkeiden elinkaaren hiilijalanjäljen laskentaa, jolla varaudutaan vastaamaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteisiin.

Asuntorakentamisen monipuolisuuden ja alueiden sosiaalisen kestävyden tavoitteita edistettiin erityisesti käynnissä olevassa Peltolammin ja Multisillan lähiöohjelmassa, asettamalla asumisen tavoitteita asemakaavahankkeille, tonttihakujen ohjelmointiin ja tontinhakuehtoihin sekä käynnistämällä kaupungin maalta täydennysrakentamiskohteiden kartoittaminen pientalorakentamiselle yhdessä kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa.

Kesällä 2021 hallitus päätti sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun siirtymisestä kunnilta vuonna 2023 aloittaville hyvinvointialueille. Tilaomaisuuden hallinnassa käynnistettiin valmistelu, jolla hyväksytyn lain ja sitä seuraavien asetusten mukaisesti sosiaali- ja terveystalouden järjestämisessä tarvittavien tilojen hallinta tulee siirtää hyvinvointialueelle.

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

Yhdyskuntalautakunnan tehtävänä on järjestää kaupunkirakenteen kehittämistä kokonaisuutena, kaupunkisuunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa koskevat palvelut sekä viranomaispalvelut. Lautakunta vastaa kestävän kaupunkikehityksen ja ympäristöpolitiikan linjausten ja sitoumusten koordinaatiosta, toimeenpanosta, projektoinnista ja seurannasta. Lautakunnalle kuuluu liikenteen hallinta paitsi ympäristö- ja rakennusjaostolle sekä Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnalle kuuluvat tehtävät.

Jätehuoltolautakunnan 0,415 milj. euron toimintamenot sisältyvät yhdyskuntalautakunnan talousarvioon.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Vuoden 2021 toiminnan keskeisiä painopisteitä olivat raitiotiejärjestelmän suunnittelu ja rakentaminen sekä kaupungin kestävän kasvun varmistaminen. Raitiotien osan 1 rakennustyöt valmistuivat ja liikennöinti käynnistyi onnistuneesti elokuussa 2021. Myös osan 2 rakennustyöt etenivät siten, että vuoden loppuun mennessä osan 2 rakennustyöstä oli valmiina noin neljännes. Korkeimman hallinto-oikeuden myönteinen päätös Näsinsaaren vesis-

tötätön lupa-asiaassa tarkoittaa, että myös osan 2B toteutus Santalahdesta Lentävänniemeeseen voi alkaa.

Tampereen väkiluku vuoden 2021 lopussa oli 244 223 henkilöä. Kasvua vuoden takaiseen oli 3 214 asukasta eli kaupungin nopea kasvu jatkui edelleen. Uusia asuntoja rakennettiin 2 600 eli noin tuhat vähemmän kuin edellisellä vuonna, mutta sekä myönnettyjen rakennuslupien että käynnissä olevien rakennuskohteiden ennätyksellisen korkea asuntomäärä ennakoivat vilkasta rakentamista myös tulevana vuosina. Kaupungin nopeaan kasvuun vastataan erityisesti kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä kaupunki-infrastruktuurin rakentamisen keinoin. Vuonna 2021 asumiselle kaavoitettiin noin 250 000 kerrosneliometriä (k-m²) ja muulle rakentamiselle 200 000 k-m². Asumisen kerrosalasta lähes 95 prosenttia sijoitui strategian mukaisesti joukkoliikennevyöhykkeelle ja keskuksiin.

Vuoden 2021 keskeisiä infra-rakentamisen uudiskohteita olivat Hervantajärvi, Ojala, Isokuusi, Niemenranta ja Kalevankulma. Saneeraushankkeita sekä liikenneturvallisuutta, esteettömyyttä ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita edistäviä rakentamishankkeita toteutettiin eri puolilla kaupunkia.

Tampere tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Tuoreimmat Tampereen kasvihuonekaasupäästötä koskevat tiedot ovat vuodelta 2019, jolloin kokonaispäästöt pienenevät 913:een CO₂-ekvivalenttitonniin. Kokonaispäästöjen taso oli 30 prosenttia matalampi kuin vertailuvuotena 1990. Oikeansuuntaisesta kehityksestä huolimatta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuosikymmenen loppuun mennessä näyttää erittäin haasteelliselta.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Yhdyskuntalautakunnalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa 10 sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kuusi toteutui ja neljä jäi toteutumatta.

Keskeiset poikkeamat toteumissa liittyvät rakennuslupaprosessin lyhenemiseen, rakennusvalvonnan ja katu- ja yleisten alueiden kunnossapidon asiakaskokemuksen parantumiseen, energiankulutuksen vähentymiseen sekä pyöräilymäärien kasvuun. Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin seuraavalla sivulla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
8	90 % rakennusluvista on käsitelty 2 kuukaudessa	Vuonna 2021 vain 41% rakennusluvista käsiteltiin tavoiteajassa. Vuoteen 2020 verrattuna rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika putosi kuitenkin 85:stä käsittelypäivästä 79:ään (-7%). Lisäksi rakennuslupien määrä nousi 743:sta 835:een (+12%). Tavoite ei toteutunut.	-
9	Asiakaskokemus on parantunut rakennusvalvonnassa ja katujen ja yleisten alueiden kunnossapidossa	Yhteisen automatisoidun Topten-asiakaskyselyn käyttöönotto ei ole edennyt kymmenessä suurimmassa kaupungissa odotetussa tahdissa. Tällä hetkellä kysely on käytössä, tai kyselystä on kertynyt riittävästi vertailukelpoista dataa vasta neljästä kaupungista. Tulosten vertailun laadintaa on päätetty siirtää eteenpäin niin, että ensimmäinen kaupunkien välinen vertailu tehdään vuoden 2023 alussa (tavoite edellyttää kyselyn käyttöönottoa kaikissa kaupungeissa viimeistään 1.1.2022). Tampere on ottanut kyselyn käyttöönsä lokakuussa 2020, ja kyselydataa on siten saatavilla runsaan vuoden ajalta. Tulosten vertailu on tarkoituksenmukaista tehdä syyskuun lopulla 2022. Talvikaudella 2020-2021 talvikunnossapidon asiakastytyväisyys oli 2,38, kun se edellistalvena (2019-2020) oli 2,88 asteikolla 0...5 (0=erittäin huono...5=erittäin hyvä). Kriteerien mukaan arvo 3,0 kuvaa tavoiteltavaa tyytyväisyysastetta. Havaintohistoriaan (2008-2021) nähden toteutunut tyytyväisyystaso 2,38 edustaa keskimääräistä tyytyväisyystasoa. Myös talvi oli olosuhteiltaan (talven vaikeus) keskimääräinen. Vuonna 2021 kesäkunnossapidon asiakastytyväisyys oli 3,2 asteikolla 1...5 (1=erittäin huono...5=erittäin hyvä). Tyytyväisyyslukema oli vastaava kuin edellisessä (2020). Kriteerien mukaan arvo 3,0 kuvaa kohtuullista tyytyväisyysastetta. Tavoite ei toteutunut.	-
26	80 % asemakaavoitetusta asuinkerrosalasta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin	Vuoden 2021 valmistuneiden asemakaavojen asuinkerrosalasta (249 773 k-m ²) 94% sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin. Tavoite toteutui.	+
28	Energiankulutus on vähentynyt energiatervehyyssovitusten mukaisesti 1 %:n	Tilinpäätökseen saadaan tietoja vain osasta energiankulutuksesta. Energiankulutus on laskenut entisestään ulko- ja katuvalaistuksessa. Lisäksi TKL:n joukkoliikenteen energiankulutus on laskenut linjauudistuksen myötä. Kaupungin kiinteistöjen energiankulutus on kuitenkin noussut merkittävästi, joten tavoitteeseen ei päästy. Tavoite ei toteutunut.	-
30	Pyöräilymäärät ovat kasvaneet 2 % edelliseen vuoteen verrattuna	Pyöräilymäärät vähenivät vuonna 2021 9,1 % edellisvuoteen verrattuna. Erityisen suuria vähenemät olivat tammi- ja helmikuussa (-50%), mutta myös elo- -joulukuun välisenä aikana (kuukausitasolla vähenemä edelliseen vuoteen -15- -39%). Merkittävämpänä syynä pyöräilymäärien laskuun arvioidaan olevan kylmän ja lumisen talven, sateisen elokuun ja edellistä vuotta selvästi kylmemmän loppuvuoden. Pyöräilymäärien vaihtelun on todettu korreloivan vahvasti säätilan kanssa ja ei täten kuvaa kovin hyvin kestävästä liikunnan kehittymisestä. Kestävän liikunnan kehittymisen seurannan osalta on päätetty siirtyä seuraamaan indeksiä, jossa ovat pyöräilyn lisäksi mukana kävely ja joukkoliikenteen matkustajamäärät. Indeksiä kehitetään vuoden 2022 aikana. Tavoite ei toteutunut.	-
33	Raitiotien osan 1 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti ja kaupallinen liikenne on käynnistynyt onnistuneesti 9.8.2021	Raitiotien osa 1 valmistui aikataulussa ja kustannusarvion alittaan. Raitiotieliikenne osalla 1 alkoi onnistuneesti 9.8.2021. Tavoite toteutui.	+
34	Seudullisen raitiotien ensimmäisen jatko-osuuden Koilliskeskus - Härmälä hankesuunnittelu on käynnistynyt	Raitiotien Pirkkala - Linnainmaa hankesuunnitelman laatiminen alkoi lokakuussa yhteistyössä Pirkkalan kunnan kanssa. Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala liittyvät Tampereen Raitiotie Oy:n osakkaiksi 1.1.2022 alkaen. Tavoite toteutui.	+
35	Raitiotien osan 2 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti	Raitiotien osan 2A Pyynikintori - Santalahti rakentaminen etenee suunnitellusti. Korkein hallinto-oikeus teki päätöksen Näsisaaren vesiluvasta joulukuussa. Raitiotien osan 2B Santalahti - Lentävänniemi rakentaminen on nyt mahdollista aloittaa alkuvuodesta 2022. Tavoite toteutui.	+
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Työvoimakustannukset ovat toteutuneet vuosisuunnitelmaa pienempinä. Vakansseja on ollut täyttämättä tai osan vuotta täytettynä. Tavoite toteutui.	+
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Talvikunnossapidon tuottavuusmittaristo on laadittu. Tuottavuutta kuvaavia mittareita ovat talvihoidon kustannukset, asiakastytyväisyys ja talven vaikeus. Lisäksi tuottavuutta kuvaavat kaupunkien kunnossapidon vertailut KUVe ja Kuntaliiton talvihoidon tuottavuusindeksi. Havaintohistoriaan (2008-2021) nähden toteutunut tyytyväisyystaso 2,38 edustaa keskimääräistä tyytyväisyystasoa. Talvi oli myös olosuhteiltaan (talven vaikeus) ja kustannuksiltaan keskimääräinen. Kuntien kunnossapidon kustannusvertailun (KUVe) mukaan Tampereen kustannustaso (€/as. ja €/m ²) on keskimääräinen kuuden suurimman kaupungin vertailussa. Tuottavuuden parantumisesta on vaikea yksikäsittisesti osoittaa, kun otetaan huomioon kustannukset, talven vaikeus ja asiakastytyväisyys. Näihin tekijöihin liittyvä mittausepäätarkkuus on suhteellisen merkittävä, jotta tuottavuuden muutos voitaisiin osoittaa luotettavasti. Niiden perusteella voidaan kuitenkin kuvata karkeasti muutosta. Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tavoitteen mukaisesti myös kaupunkitason tuottavuusmittareiden avulla. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Talouden päämittareiden mukaan asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kasvaneet 23 prosenttia ja käyttökustannukset 7 prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kustannusten kasvua selittää pääosin raitiotien vastikkeen kasvu lähes 200 prosentilla edellisvuoden vastaavaan

ajankohtaan verrattuna raitiotiejärjestelmän osan 1 valmiustuttua. Raitiotien vastikkeen osuus (painoarvo) lautakunnan kustannusrakenteessa on 14 prosenttia, joten pääosin mittarin kustannuskasvu on vastikkeen aiheuttamaa. Työvoimakustannukset ovat kasvaneet 4 prosenttia. Työvoimakustannuksen

kasvusta reilut kolmasosa johtuu henkilötyövuosien määrän kasvusta. Varsinaisen työpanoskustannuksen kasvuun vaikuttaa toisaalta palkkaratkaisun kustannusvaikutus, mutta myös henkilösivukuluprosenttien nousu noin puolella prosenttiyksiköllä edellisvuodesta.

Tuottavuusmittarit, Yhdyskuntalautakunta	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa / asukas	-109	-134	-145	11
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-401	-428	-443	15
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-73	-75	-77	1
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-132	-135	-133	-3
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)		60,1	64,0	-3,9
Sairauspoissaolot, %	2,64	2,18	2,62	-0,44
Tilatehokkuus, htm2/henkilötyövuosi *)	14,8	13,9	14,9	-1,0
Asukasmäärä	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero.

Lautakunnan talous

Yhdyskuntalautakunnan toimintatuotot ylittivät 3,8 milj. eurolla vuosisuunnitelman ja toimintakulut (sisältäen valmistus omaan käyttöön) ylittivät 0,8 milj. eurolla vuosisuunnitelman. Toimintatuottojen ylitys johtui pääosin siitä, että ympäristöterveydenhuolto sai kertaluonteisen merkittävän lisätulon, kun kuntalaskutuksessa havaittu aiempien tilikausien laskutusvirhe korjattiin taannehtivalla tasalaskutuksella tilikaudella. Myös katutilavalvonnan tuottojen toteuma ylitti suunnitelman erityisesti pysäköinninvalvonnassa. Lisäksi kaapeliverkkojen vuokratulot toteuma ylitti suunnitelman. Koronapandemia vähensi jossain määrin kadunvarsipysäköinnin tuloja liikkumisen ollessa vielä normaalia vähäisempää. Myös asemakaavoituksen kaavoitustulot toteutuivat vuosisuunnitelmaa pienempinä, sillä kaupungin omien maiden kaavoitus oli ennakoitua suu-

rempaa, eikä se ole laskutettavaa työtä. Lisäksi maan vastaanottomaksut toteutuivat vuosisuunnitelmaa pienempinä. Toimintakulujen ylitykseen vaikuttaa osittain se, että siitä, että kaupunki osallistui Tuurnankadun sortuman kustannusten kattamiseen yhdyskuntalautakunnan päätöksen (YLA 9.3.2021 § 76) mukaisesti eikä tätä menoa oltu budjetoitu. Myös asiantuntijapalvelujen ostot ylittyivät pääosin vihersuunnittelussa, liikennejärjestelmien suunnittelussa ja teknisessä suunnittelussa hankkeiden määrien ja niiden ajoittumisten vuoksi. Toisaalta henkilöstökulut alittuivat, mikä johtuu osittain osavuotisesta täyttämättä olevista vakansseista sekä osakausuuksista, jotka alensivat henkilöstökuluja.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi helmikuussa (KV 22.2.2021 § 25) suuruudeltaan 0,26 milj. euron teknisen talousarviomuutoksen yhdyskuntalau-

takunnan ja joukkoliikennelautakunnan palveluostoihin konsernihallinnolta. Muutoksella palveluostojen kohdentumista tarkennettiin lautakuntien välillä vähentämällä yhdyskuntalautakunnan palveluostoja 0,26 milj. euroa ja kasvattamalla samalla määrällä joukkoliikennelautakunnan palveluostoja. Muutoksen nettovaikutus palvelualueen ja kaupungin tulokseen on +/- 0 euroa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa (KV 14.6.2021 § 77) 0,6 milj. euron toimintamenojen lisäyksen asemakaavoituksen palveluostoihin, jolla vastataan käynnissä olevien ja käynnistyvien kaavahankkeiden selvitystarpeen merkittävään kasvuun.

Talousarvio sisältää 0,26 milj. euroa kaupunginhallituksen kehyspäätökseen sisältyviä säästötoimenpiteitä kohdistuen lautakunnan palveluryhmien käyttötalousmenoihin.

Yhdyskuntalautakunnan bruttoinvestoinnit ovat 69,7 milj. euroa mikä on 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempi. Rahoitusosuuksien toteuma on 3,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempi, mikä johtuu Asumisen ja kehittämisen rahastolta, Traficomilta sekä Työ- ja elinkeinoministeriöltä saaduista rahoitusosuuksista, joita ei oltu budjetoitu. Nettoinvestoinnit ovat 66,6 milj. euroa, mikä on 3,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempi.

Valtuusto hyväksyi helmikuussa (KV 22.2.2021 § 25) 0,07 milj. euron lisäyksen yhdyskuntalautakunnan osallistuvaan budjetointiin (skeittauksen edellytysten parantaminen) sekä 0,97 milj. euron uudelleen budjetoinnit vuodelta 2020 siirtyneistä kehitysohjelmien hankkeiden rahoista. Uudelleen budjetointi kohdistuu Viiden tähden keskusta-kehitysohjelmaan.

Lautakunnan talousarvioon sisältyvän, ja erikseen talousarviossa sitovan, Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman nettoinvestoinnit toteutuivat 3,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Alitus johtui joidenkin talousarviovuodelle suunniteltujen hankkeiden siirtymisestä vuodelle 2022 (muun muassa Ranta-Tampellan viimeistelytyöt,

Santalahden rantapuisto ja Särkänniemen tapahtumaranta, Hämeenkadun valoviikkovalaistus). Alituksesta esitetään uudelleenbudjetoitavaksi vuodelle 2022 Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmaan 3,8 milj. euroa ja 0,1 milj. euroa Hiedanranta -kehitysohjelmaan. Alituksesta 5,3 milj. euroa kohdistui Rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmään, kun puolestaan Kaupunkiympäristön suunnittelu -palveluryhmään kohdistui 1,4 milj. euron ylitys.

Kaupunkiympäristön suunnittelu palveluryhmän brutto- ja nettoinvestoinnit toteutuivat 3,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Ylitys johtui osittain siitä, että palveluryhmään kohdistuvat Viiden tähden keskusta kehitysohjelman investointihankkeet oli budjetoitu rakennuttamisen ja ylläpidon palveluryhmään. Lisäksi hulevesisuunnittelun hankkeet toteutuivat vuosisuunnitelmaa suurempina.

Rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmässä bruttoinvestoinnit toteutuivat 3,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Rahoitusosuudet toteutuivat 3,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Nettoinvestoinnit toteutuivat 6,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Bruttoinvestointien

alitus johtui pääosin palveluryhmään kohdistuvan Viiden tähden keskusta kehitysohjelman investointien 5,3 milj. euron alituksesta. Rakennuttaminen ja ylläpito palveluryhmän perustoiminnan bruttoinvestoinnit toteutuivat 2,1 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina ja nettoinvestoinnit 1,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Tarkempi analyysi palveluryhmän omassa tekstissä.

Kestävä kaupunki palveluryhmän nettoinvestoinnit toteutuivat vuosisuunnitelman mukaisesti.

Asumisen ja kehittämisen rahasto on myöntänyt usealle ARA -kohteelle valtionavustusta, joka on huomioitu tilinpäätökseen suoriteperusteisesti valmiusasteen mukaan. Traficom myönsi valtionavustuksia kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeille jakaantuen vuosille 2021 ja 2022. Työ- ja elinkeinoministeriöltä saatiin liikenteen sähköistämisen tukea 0,1 milj. euroa Pyyrikintorin latausaseman rakentamisen sekä varikkolatureiden syntyneisiin kustannuksiin. Kaikkiaan valtionavustusta on kirjattu tilikaudelle 3,0 milj. euroa. Valtionavustuksia ei oltu budjetoitu.

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	10 615	9 055	1 560
Maksutuotot	14 589	12 998	1 591
Tuet ja avustukset	1 721	2 608	-887
Vuokratuotot	1 121	648	473
Muut toimintatuotot	4 550	3 531	1 019
Toimintatuotot yhteensä	32 596	28 840	3 756
Valmistus omaan käyttöön	3 349	1 530	1 819
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-18 431	-18 739	308
Palkat ja palkkiot	-14 464	-14 990	526
Henkilösivukulut	-3 967	-3 749	-218
Eläkekulut	-3 393	-3 232	-161
Muut henkilösivukulut	-574	-517	-56
Palvelujen ostot	-36 424	-34 128	-2 296
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 224	-1 997	-227
Avustukset	-511	-237	-274
Vuokratulut	-10 772	-10 573	-199
Muut toimintakulut	-390	-477	87
Toimintakulut yhteensä	-68 752	-66 151	-2 601
Toimintakate	-32 807	-35 781	2 974
Rahoitustuotot ja kulut	16	0	16
Vuosikate	-32 791	-35 781	2 990
Poistot ja arvonalentumiset	-39 171	-44 000	4 829
Tilikauden tulos	-71 962	-79 781	7 819

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-69 656	-69 900	244	-68 860	-1 040	0
Rahoitusosuudet	3 049	0	3 049	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-66 607	-69 900	3 293	-68 860	-1 040	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Yhdyskuntalautakunta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-30 857	-32 970	2 113	-32 720	-332	82
Hiedanranta -kehitysohjelma, toimintakate	-3	-150	147	-150	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, toimintakate	-101	-330	229	-330	0	0
Raitiotie, toimintakate	-1 294	-1 500	206	-1 500	0	0
Smart Tampere, toimintakate	-552	-831	279	-837	6	0
Investoinnit (1 000 euroa)						
Yhdyskuntalautakunta, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-56 847	-56 230	-617	-56 160	-70	0
Hiedanranta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-10	0	-10	0	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-9 750	-13 670	3 920	-12 700	-970	0
Yhteensä	-66 607	-69 900	3 293	-68 860	-1 040	0

Kaupunkiympäristön suunnittelu

Kaupunkiympäristön suunnittelun palveluryhmään kuuluvat yleiskaavoitus, asemakaavoitus, liikennejärjestelmän suunnittelu, viheralueiden ja hulevesien suunnittelu, rakennusvalvonta sekä kiinteistömuodostus. Kaupunkiympäristön suunnittelun palveluryhmän tehtävänä on vastata kaupungin fyysisen ympäristön suunnittelusta ja luoda toiminnallaan edellytykset Tampereen kestäväälle kasvulle sekä toimivan ja laadukkaan kaupunkiympäristön rakentamiselle. Kaupunkisuunnittelussa luodaan fyysisen ympäristön osalta edellytykset niin palveluiden, asumisen kuin elinkeinoelämänkin rakentamiselle sekä näitä palvelevan yhdyskuntatekniikan, liikennejärjestelmän ja viheralueiden toteuttamiselle tasapainoisen ja kestäväen yhdyskuntarakenteen tavoitteiden mukaisesti.

Palvelukokonaisuuden talous

Palveluryhmän toimintakate toteutui 0,8 milj. euroa vuosisuunnitelmaa parempana (sisältäen palveluryhmään kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet).

Kaupunginvaltuusto hyväksi kesäkuussa (KV 14.6.2021 § 77) 0,6 milj. euron toimintamenojen lisäyksen ase-

makaavoituksen palveluostoihin, jolla vastataan käynnissä olevien ja käynnistyvien kaavahankkeiden selvitystarpeen merkittävään kasvuun.

Toimintatuotot toteutuivat 1,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Ylitys aiheutui pääasiassa ulkoisten toimintatuottojen ylityksistä. Ulkoisista tuotoista ylittivät erityisesti rakennusvalvonnan ja hulevesisuunnittelun perimät maksutuotot. Rakennuslupien ja toimenpidelupien määrien kasvu on ollut suotuisaa. Edellisvuosille kuuluvia yksittäisiä hulevesimaksuja on jouduttu laskuttamaan tilikaudella, sillä laskutusjärjestelmän asiakasrekisterin tieto ei ole ollut ajantasaisista. Ulkoisia tuottoja alensi asemakaavoituksen laskutus, sillä kaupungin omien maiden kaavoitus on ollut ennakoitua suurempaa, eikä tämä ole laskutettavaa työtä.

Palveluryhmän toteutuneet toimintakulut toteutuivat 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina (sisältäen palveluryhmään kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet). Viher-suunnittelun ja liikennejärjestelmäsuunnittelun ulkoisia asiantuntijapalveluita käyttävät hankkeet ovat toteutuneet ennakoitua suurempina. Toisaalta henkilöstökulut

ovat alittaneet vuosisuunnitelman mikä johtuu pääosin osavuotisesti täyttämättä olevista vakansseista sekä osakaisuuksista. Myös kehitysohjelmien toimintakulut toteutuivat vuosisuunnitelmaa pienempinä mihin vaikutti joidenkin projektien siirtyminen seuraavaan vuoteen.

Kaupunkiympäristön suunnittelun bruttoinvestoinnit ja nettoinvestoinnit toteutuivat 3,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Palveluryhmään kohdistuvien Viiden tähden keskusta-kehitysohjelman investoinnit toteutuivat 1,4 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Suurin yksittäinen kohde oli Kansi ja Areena -alueen liikennejärjestelmien investoinnit. Viiden tähden keskusta-kehitysohjelman investointihankkeet oli budjetoitu rakennuttamisen ja ylläpidon palveluryhmään. Palveluryhmän perustoiminnan investoinnit toteutuivat 1,6 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Ylityksen syynä oli hulevesisuunnitteluhankkeiden toteutuminen vuosisuunnitelmaa suurempina.

Toiminnan keskeiset muutokset

Kaupungin kasvun jatkuessa vahvana alueiden vetovoimaisuus vaihtelee. Tärkeä tavoite on kaupunkisuunnittelun avulla pyrkiä varmistamaan yhdyskuntarakenteen tasapainoinen ja kestävä kehitys kaupungissa.

- Kaavoituksen painopisteissä ja resurssien suuntaamisessa alueellisen tasapainon näkökulma otettiin painotetusti huomioon kaavoituksen kohteiden sijoittumisessa.
- Alueiden sosiaalisen kestävyden tukemiseksi on pyritty varmistamaan asuntotyyppien monipuolisuus sekä ympäristön viihtyisyys suunniteltavissa kohteissa.

Tampereen hiilineutraaliustavoitteiden toteuttaminen edellyttää palveluryhmä- ja yksikkökohtaisia toteutusohjelmia.

- Laadittujen tiekarttojen keskeisiä toimenpiteitä on toteutettu yksiköissä.

Maankäytön hallinnan kokonaisprosessin kehittyminen edellyttää sujuvien yhteistyömuotojen kehittämistä.

- Vuorovaikutusta kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa on monipuolistettu digitaalisten välineiden avulla. Vuorovaikutuksessa on hyödynnetty onnistuneesti erilaisia digitaalisia työkaluja. Lisäksi on käynnistetty digitaalisen karttapohjaisen vuorovaikutusalustan kehitystyö.

- Maankäytön hallinnan kokonaisprosessin yhteisen toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto on aloitettu pilotoinnilla ja prosessien määrittelyllä. Järjestelmän käyttöönotto jatkuu vuonna 2022 yksiköittäin.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN SUUNNITTELU

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	12 449	11 475	974	11 475	0	0
Toimintakulut *)	-15 783	-15 598	-185	-15 340	-352	94
Toimintakate	-3 334	-4 124	789	-3 865	-352	94

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-3 538	-570	-2 968	-500	-70	0
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-3 538	-570	-2 968	-500	-70	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kaupunkiympäristön suunnittelu, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-3 231	-3 644	412	-3 385	-352	94
Hiedanranta -kehitysohjelma, toimintakate	-1	-150	149	-150	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, toimintakate	-102	-330	228	-330	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kaupunkiympäristön suunnittelu, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-2 141	-570	-1 571	-500	-70	0
Hiedanranta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-10	0	-10	0	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-1 388	0	-1 388	0	0	0
Yhteensä	-3 538	-570	-2 968	-500	-70	0

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen

Kaupunkiympäristön rakennuttamisen ja ylläpidon palveluryhmään kuuluvat kuntatekniikan suunnittelu, rakennuttaminen sekä yleisten alueiden ylläpito ja valvonta. Palveluryhmän tehtävä on toteuttaa liikenneverkkojen ja yleisten alueiden investoinnit tavoitteiden mukaisesti, hallitusti ja taloudellisesti sekä huolehtia tehokkaasti niiden kunnossapidosta, rakentamisen ohjauksesta ja valvoa niillä tapahtuvaa toimintaa. Palveluryhmä vastaa myös satamatoiminnasta.

Palvelukokonaisuuden talous

Palveluryhmän toimintakate toteutui 0,4 milj. euroa vuosisuunnitelmaa parempana (sisältäen palveluryhmään kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet).

Toimintatuotot toteutuivat 1,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana. Toimintatuottojen ylitys johtui ulkoisten toimintatuottojen ylityksistä. Ulkoisista tuotoista ylittyivät erityisesti pysäköintivirhemaksutuotot, jotka ylittyivät yhteensä 1,3 milj. euroa. Koronapandemia ei vaikuttanut negatiivisesti tuottojen toteumaan. Myös käsiteltyjen katulupien määrä on ollut korkealla tasolla ja ulkoiset katulupamaksut ylittivät suunnitellun. Ulkoisten kaapelivuokratuottojen toteuma oli myös suotuisa ja ylitti vuosisuunnitelman. Ulkoisia tuottoja alensivat vähentyneet maan- ja lumenvastaanottotulot.

Palveluryhmän toteutuneet toimintakulut toteutuivat 0,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina (sisältäen valmistus omaan käyttöön sekä palveluryhmään kohdistuvat tukipalvelujen vyörytysosuudet). Kaupunki osallistui Tuurnankadun sortuman kustannusten kattamiseen yhdyskuntalautakunnan päätöksen (YLA 9.3.2021 § 76) mukaisesti eikä tätä menoa oltu budjetoitu. Asiantuntijapalvelujen ostot ylittyivät pääosin teknisessä suunnittelussa hankkeiden määrien ja niiden ajoittumisten vuoksi. Myös sähkön ostot ylittivät vuosisuunnitelman mihin osittain vaikuttaa sähkön hinnan kallistuminen.

Poistotaso toteutui 4,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempänä. Poistotason alitus johtui pääosin keskeneräisten investointihankkeiden suuremmasta määrästä kuin vuosisuunnitelmassa oli arvioitu.

Bruttoinvestoinnit toteutuivat 3,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Rahoitusosuudet toteutuivat 3,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana. Nettoinvestoinnit toteutuivat 6,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Bruttoinvestointien alitus johtui pääosin palveluryhmään kohdistuvan Viiden tähden keskusta kehitysohjelman investointien 5,3 milj. euron alituksesta. Rakennuttaminen ja ylläpito palveluryhmän perustoiminnan bruttoinvestoinnit toteutuivat 2,1 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina ja nettoinvestoinnit 1,0 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä.

Valtuusto hyväksyi helmikuussa (KV 22.2.2021 § 25) Kaupunkiympäristön palvelualueen yhdyskuntalautakunnan 0,97 milj. euron uudelleen budjetoinnit vuodelta 2020 siirtyneistä kehitysohjelmien hankkeiden rahoista. Uudelleen budjetointi kohdistuu Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmaan.

Asumisen ja kehittämisen rahasto on myöntänyt usealle ARA -kohteelle valtionavustusta, joka on huomioitu tilinpäätökseen suoriteperusteisesti valmiusasteen mukaan. Traficom myönsi valtionavustuksia kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeille jakaantuen vuosille 2021 ja 2022. Työ- ja elinkeinoministeriöltä saatiin liikenteen sähköistämisen tukea 0,1 milj. euroa Pyynikintorin latausaseman rakentamisen sekä varikkolatureiden syntyneisiin kustannuksiin. Kaikkiaan valtionavustusta on kirjattu tilikaudelle 3,0 milj. euroa. Valtionavustuksia ei oltu budjetoitu.

Hämeenkadun reunojen rakentamisen osalta laadittiin erillinen sopimus raitiotien allianssi-kumppanin kanssa. Sopimus sisälsi avaintulosalueilta mitareita (ATA-mittari), missä eri tekijöille asetettiin tavoitteita. Palvelutuottajalla on mahdollista saada bonusta ATA-mittareiden tavoitteiden toteutumisen

perusteella. Lisäksi rakentaminen si-dottiin maarakennusindeksiin. Näiden yhteisvaikutus oli 0,9 milj. euroa, mihin ei vuosisuunnitelmassa oltu varauduttu. Tampereen Raitiotie Oy:ltä siirrettiin liikennevalojen omaisuutta kaupungille 1,4 milj. euron arvosta vuonna 2021, mihin ei alkuperäisessä talousarviossa oltu varauduttu. Lisäksi raitiotiehen sekä kansiareenan alueen rakentamiseen liittyi laajoja liikennevalo-, telematiikka- sekä tietoverkkojärjestelmien rakentamisia, mihin vuosisuunnitelmassa ei oltu varauduttu, tästä aiheutuu 0,5 milj. euron lisäkustannus. Raitiotien rakentamisen yhteydessä toteutettiin taidehankintoja 0,4 milj. euron arvosta, mihin ei vuosisuunnitelmassa oltu varauduttu.

Jäähallin kaaren siltojen ja tukimuurin kohdilla pohjaolosuhteet osoittautuivat suunnittelun aikana huonommiksi. Tämän vaikutus oli 0,5 milj. euroa. Teiskontien jalankulku ja pyöräilyväylän parantaminen toteutettiin yhteishankkeena ely-keskuksen kanssa, mikä toteutettiin suurimmilta osin vuonna 2021 ja lisätarve oli 0,3 milj. euroa. Suunnittelukustannuksia kertyi 0,3 milj. euroa enemmän verrattuna vuosisuunnitelmaan.

Morkun aukiota ja Tammelan kaava-alueetta ei voitu rakentaa valmiiksi alueelle rajoittuvien kiinteistöjen rakentamisen takia ja näiltä kohteilta säästy 0,7 milj. euroa. Niemenrannan sataman aallonmurtajan rakentamiskohteesta säästy 0,5 milj. euroa. Santalahden kaava-alueen, Santalahden sillan hissi- ja porraskäytävää sekä Rivinteripuiston tukimuuria ei voitu toteuttaa ympäröivien talonrakentamisen takia, näiltä kohteilta säästy 1,0 milj. euroa. Ojala-Lamminrahkan kaava-alueen rakentamiskohteista säästy kokonaisuudessaan 0,6 milj. euroa. Kangasalan tien meluseinän rakentaminen käynnistetään loppuvuonna ja vuodelle 2021 budjetoidusta osuudesta säästy 0,3 milj. euroa.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN RAKENNUTTAMINEN

Toiminnan keskeiset muutokset

Raitiotien rakentamisen painopiste siirtyi raitiotiejärjestelmän osalle 2 keskustan länsiosiin välille Pyynkintori-Santalahti. Palveluryhmä on toteuttanut kyseisellä välillä järjestelmään liittyviä rinnakkaishankkeita palveluryhmän vuosisuunnitelman puitteissa.

Raitiotien varsinainen liikennöinti alkoi 9.8.2021 linjalla 1 Kaupin kampus - Sorin aukio ja linjalla 3 Hervantajärvi - Pyynikintori.

- Liikenteen käynnistäminen vaikutti kaikkeen palveluryhmän toimintaan raitiotiekäytävässä
- Lipuntarkastus aloitettiin seudullisen joukkoliikenteen alueella

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	13 719	12 441	1 277	12 441	0	0
Toimintakulut *)	-38 271	-37 372	-900	-37 064	-137	-170
Toimintakate	-24 552	-24 930	378	-24 622	-137	-170

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-66 045	-69 255	3 210	-68 285	-970	0
Rahoitusosuudet	3 049	0	3 049	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-62 996	-69 255	6 259	-68 285	-970	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-24 551	-24 831	280	-24 523	-137	-170
Hiedanranta -kehitysohjelma, toimintakate	-2	0	-2	0	0	0
Smart Tampere, toimintakate	-0	-99	99	-99	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Muu kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-54 633	-55 585	952	-55 585	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-8 363	-13 670	5 307	-12 700	-970	0
Yhteensä	-62 996	-69 255	6 259	-68 285	-970	0

Kestävä kaupunki

Kestävä kaupunki -palveluryhmään kuuluvat kestävän kehityksen, ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon ja jätehuollon yksiköt sekä Kestävä Tampere 2030 -ohjelma.

Palvelukokonaisuuden talous

Palveluryhmän toimintakate toteutui 1,6 milj. euroa vuosisuunnitelmaa parempana (sisältäen palveluryhmään kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet). Palveluryhmään sijoittuvan Smart Tampere -kehitysohjelman toimintakate toteutui vuosisuunnitelmaa parempana.

Toimintatuotot toteutuivat 1,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempina. Ylitys johtui pääosin ympäristöterveysvalvonnan maksutuottojen ylityksistä. Tämä puolestaan pääosin johtui naapurikunnille tehdystä kuntalaskutuksen takautuvasta korjauksesta, jolla kuntien maksuosuudet korjattiin sopimuksen mukaisiksi. Ympäristöterveysvalvonnan maksutuottojen toteuma oli myös suotuisia valvontamaksujen toteutuessa vuosisuunnitelmaa suurempina. Smart Tampere -kehitysohjelman saamat tuet ja avustukset alittivat vuosisuunnitelman, sillä myös hankkeiden

kulut toteutuivat vuosisuunnitelmaa pienempinä.

Palveluryhmän toimintakulut toteutuivat 0,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä (sisältäen palveluryhmään kohdistuvat tukipalvelujen vyörytysosuudet). Alitus johtui pääosin Smart Tampere -kehitysohjelman hankkeiden kulujen toteutumisesta vuosisuunnitelmaa pienempinä.

Kestävä kaupunki palveluryhmän nettoinvestoinnit toteutuivat vuosisuunnitelman mukaisesti.

KESTÄVÄ KAUPUNKI

Toiminnan keskeiset muutokset

Jätehuoltoyksikön toiminnassa varaudutaan uuden voimaantulleen jätelain velvoitteiden toimeenpanoon muun muassa jätteiden erilliskeräyksen tehostamiseksi koko maakunnassa. Eri velvoitteet tulevat voimaan asteittain eri osissa maakuntaa.

Kestävä Tampere 2030 -ohjelma päättyi vuoden 2021 lopussa. Valtuustokauden mittainen Hiilineutraalit teot -ohjelma aloittaa toimintansa v. 2022, mihin se sai talousarvioissa 385 000€. Ohjelma keskittyy asukkaiden kulutus- ja liikkumistottumusten mahdollistamiseen kestäväan suuntaan oikeudenmukaisella tavalla sekä kiertotalouteen. Kaupungin Ilmastotoimien taloussuunnitelma pitää sisällään kaupunkiorganisaation (sis. liikelaitokset) ilmastonmuutoksen hillintään, sopeutumiseen sekä kestäväan liikkumisen edistämiseen liittyvien toimenpiteiden toimintamenot ja investoinnit.

Ympäristöterveydessä työllistää elintarvikelain muutokset vuosilaskutuksineen sekä muuttuva eläinlääkintähuollon lainsäädäntö. Lisäksi yksikkö selvittää Sotesi-alueen liittymistä Tampereen alueellisen ympäristöterveyskokonaisuuteen. Selvityksen johtaessa liitokseen yksikössä työskennellään liitoksen teknisten asioiden parissa normaalin toiminnan ohessa.

Ympäristösuojeluyksikkö aloittaa Luonnon monimuotoisuusohjelman toteuttamisen. Talousarviossa varattu 200 000€ erityisesti vieraslajien torjuntaan, mikä on keskeinen osa LUMO-työtä.

Ympäristöportaalityötä, ilmastovahdin laajentamista, tuotteistamista ja muuta digitalisaatiota edistetään palveluryhmän yksiköissä.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2020	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	5 774	4 458	1 317	4 423	35	0
Toimintakulut *)	-9 045	-9 326	281	-9 590	125	139
Toimintakate	-3 270	-4 868	1 598	-5 168	160	139

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-73	-75	2	-75	0	0
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-73	-75	2	-75	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kestävä kaupunki, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-2 719	-4 130	1 412	-4 430	160	139
Smart Tampere, toimintakate	-552	-738	186	-738	0	0

Raitiotie-kehitysohjelma

Kehitysohjelmat -palveluryhmään sisältyy Raitiotien kehitysohjelma, joka on valtuustoon nähden sitova. Kehitysohjelmat perustuvat kaupunkistrategiaan ja ne toteutetaan kaupunginhallituksen ohjauksessa. Kehitysohjelmissa on esitetty tarkemmat ohjelmakohtaiset kuvaukset kirjan alkuosassa, Tampereen kaupungin kehitysohjelmat -kappaleessa.

Raitiotien kehitysohjelma toimii kaupunkiympäristön palvelualueella ja se koordinoi peruskaupungin toimintaa raitiotiehankkeissa. Peruskaupungin, kaupunkiympäristön palvelualueen vastuulla on raitiotiehankkeissa maankäytön suunnittelu, liikennesuun-

nittelu, katujen ja yleisten alueiden rakennussuunnittelu, rakennuttaminen ja ylläpito sekä joukkoliikenteen suunnittelu, tilaaminen, maksuliikenne, tiedotus ja matkustajainformaatio. Kehitysohjelma tukee osaltaan Tampereen Raitiotie Oy:tä ja Raitiotieallianssia raitiotiejärjestelmän toteuttamishankkeissa. Raitiotien toteuttaminen liittyy kiinteästi kaupunkiympäristön palvelualueen perustoimintaan sekä kaupungin muiden palvelualueiden ja kaupunginhallitukselle raportoivien muiden kehitysohjelmien toimintaan. Kehitysohjelma päättyi vuoden 2021 lopussa ja sen tehtävät ja henkilöstö siirtyvät osaksi Tampereen Raitiotie Oy:tä.

Palvelukokonaisuuden talous

Raitiotien kehitysohjelman toimintakate toteutui 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa parempana. Toimintakulut toteutuivat vuosisuunnitelmaa pienempinä (sisältäen ohjelmaan kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet). Toimintakulujen alitus johtui pääosin ulkoisten palveluostojen alituksesta, sillä vielä budjetointivaiheessa oli hankalaa arvioida kaikkia kuluneen vuoden aikana kaikkia toteutuvia toimenpiteitä.

RAITIOTIE-KEHITYSOHJELMA

Toiminnan keskeiset muutokset

Kaupunginvaltuusto päätti 19.10.2020 raitiotiejärjestelmän osan 2 Pyynikintori–Santalahahti–Lentävänniemi rakentamisesta ja rakentaminen alkoi marraskuussa 2020. Kesän aikana työt ovat olleet käynnissä koko osalla 2A Pyynikintorin ja Santalahden välisellä alueella.

Raitiotien varsinainen liikennöinti alkoi 9.8.2021 linjalla 1 Kaupin kampus – Sorin aukio ja linjalla 3 Hervantajärvi - Pyynikintori.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2020	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	3	0	3	0	0	0
Toimintakulut *)	-1 347	-1 550	203	-1 555	3	3
Toimintakate	-1 344	-1 550	206	-1 555	3	3

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta toimii Tampereen, Nokian, Oriveden ja Ylöjärven kaupunkien sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kuntien yhteisenä seudullisena joukkoliikenteen viranomaisena Tampereen kaupunginvaltuuston ja -hallituksen alaisuudessa. Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan tehtävänä on järjestää joukkoliikenne Tampereen kaupunkiseudulla yhteistoimintana kaupunkiseudun kuntien kanssa. Yhteistoiminnan tavoitteena on toteuttaa kuntarajat ylittävää yhteistyötä joukkoliikenteen järjestämisessä sekä kehittää ja koordinoida seudullista joukkoliikennettä niin, että palvelutaso paranee ja palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja edullisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Ratikkaliikenne osana historiallisen suurta joukkoliikenteen linjastomuutosta käynnistyi suunnitellusti 9.8.2021 alkaen. Linjasto 2021 suunniteltiin vuoroaikutteisesti asukkaiden kanssa vuosina 2018-2019 ja sen ansiosta

uudistuksen käyttöönotto on sujunut pääosin hyvin. Hienosäätönä toteutettiin pienehköjä aikataulu- ja reittimuutoksia heti liikenteen käynnistyessä kuten aiemminkin. Uudessa linjastorakenteessa vain ratikka ja bussien runkolinjat liikennöivät Hämeenkadulle, minkä johdosta joukkoliikennepalvelut ovat lisääntyneet ydinkeskustan muilla kaduilla, kuten Hämeenpuistossa, Satakunnankadulla ja Tampereen valtiatiellä. Lisäksi linjastoa on rakennettu aiempaa enemmän solmupisteisiin perustuvaksi. Solmupisteissä yhdistyvät useista suunnista tulevat linjat mahdollistaen näin hyvät vaihtoyhteydet aiempaa useimmille matkatarpeille.

Junaliikenteen kehitysaskelena Tesoman seisake otettiin käyttöön 16.8.2021 ja VR:n kanssa toteutettava lippuyhteistyötä laajennettiin vuoden alusta koskemaan myös mobiililippuja.

Liikennetarjonnan uudistuksen lisäksi Tampereen seudun joukkoliikenteessä otettiin lähimaksu käyttöön kesäliikennekauden alussa ja uudistettiin infopalveluja.

Talousarviossa oli lähtökohtana, että koronatilanne ei vaikuta vuonna 2021

joukkoliikenteen tuloihin. Lipputulot jäivät 15,4 miljoonaa euroa talousarviossa esitettyä pienemmäksi ja pääosin tämä johtui koronan vaikutuksesta. Koronapandemian vaikutuksesta liikenteen hoidon kustannustason arvioitiin kasvavan maltillisesti vain 1,4 prosenttia mutta vuoden 2021 aikana joukkoliikenteen hoidon kustannustaso nousi lähes 8 prosenttia. Polttoaineiden hinnat kohosivat noin 25 prosenttia ja myös välilliset palkkakustannukset nousivat merkittävästi.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Joukkoliikennelautakunnalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa viisi sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kolme toteutui ja kaksi jäi toteutumatta.

Keskeiset poikkeamat tavoitteiden toteumisissa liittyvät joukkoliikenteen asiakaskokemuksen parantumiseen sekä joukkoliikenteen matkustajamäärän kasvuun. Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
9	Asiakaskokemus on parantunut joukkoliikenteessä	Joukkoliikenteen asiakastytyväisyyttä mitataan linjoittain kyselytutkimuksella. Asiakkaita pyydetään arvioimaan palvelun ystävällisyyttä, kuljettajan ajotapaa, kulkuneuvon siisteyttä, reitin sopivuutta, istumapaikkojen riittävyttä ja aikataulun pitävyyttä sekä yleisarvosanaa linjalle. Syyskuusta lähtien kyselytutkimusta hieman muutettiin ja kyselyjen piiriin tuli mukaan myös ratikkaliikenne. Vuonna 2021 vastauksia saatiin noin 7.000 kappaletta ja linjakohtaisten yleisarvosanojen keskiarvo oli 4,05 asteikolla 1-5. Vuotta aiemmin vastaava yleisarvosana oli poikkeuksellisen korkea eli 4,30 ja näin ollen asiakastytyväisyys yleisarvosanalla mitattuna on heikentynyt ollen kuitenkin edelleen korkealla tasolla. Syyskuusta 2021 joukkoliikenteessä on mitattu myös suositteluhaluutta (NPS). Syys-joulukuussa 2021 bussiliikenteen suositteluhaluus on hyvällä tasolla ollen 26 ja ratikkaliikenteen NPS erinomaisella tasolla 49. Tavoite ei toteutunut.	-
11	Digitaalisten palvelujen käyttöaste on parantunut joukkoliikenteen mobiilimaksamisessa	Vuoden 2020 aikana mobiilimaksamisen osuus kertalipuista kasvoi tammikuun 40 %:sta joulukuun 65 %:iin. Matkakortin arvolippua ei ole laskettu kertalipuksi. Vuoden 2021 alusta mobiilimaksamisen osuus on kuukausittain kasvanut ja joulukuussa 2021 noin 86 %:a kertalipuista ostettiin mobiililippuna. Kesäkuussa 2021 käyttöönotetun lähimaksun ja mobiilikertalipun osuus kaikista kertalipuista oli joulukuussa yhteensä 89 %. Tavoite toteutui.	+

29	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut vuoteen 2019 verrattuna	Joukkoliikenteessä tehtiin vuonna 2021 yhteensä 29,2 miljoonaa matkaa, mikä on noin 30 % vähemmän kuin vuonna 2019. Poikkeama johtuu koronapandemian pitkittymisestä 2021. Elokuussa 2021 toteutetut merkittävät joukkoliikenteen palvelutason parantamiset lisäsivät matkustusta tuntuvasti ja Tampereen seudulla tehtiin marras-joulukuussa 2021 enää noin 10-15 % vähemmän matkoja kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2019. Tavoite ei toteutunut.	-
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Työvoimakustannukset ovat toteutuneet hieman vuosisuunnitelmaa pienempinä. Tavoite toteutui.	+
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Asukaskohtaisten nettokustannusten ja käyttökustannusten kasvua edellisvuoteen verrattuna selittää pääosin vuoden 2021 merkittävät joukkoliikenteen kehittämispanostukset ratikka- ja bussiliikenteeseen. Lisäksi kasvussa näkyy osittain vertailuvuonna koronapandemian johdosta toteutetut palvelutarjonnan leikkaukset, jotka vähensivät vuoden 2020 käyttökustannuksia. Raitiotien vastikkeen osuus (painoarvo) lautakunnan kustannusrakenteessa on 12 prosenttia, joten vastikkeen kasvun vaikutus kustannuksiin on merkittävä. Palveluhankinnat kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna kuusi prosenttia johtuen pääosin bussiliikenteen palveluhankinnoista ja osittain myös ratikkaliikenteen liikennöintikustannusten kasvusta. Ratikan kustannukset näkyvät pääosin joukkoliikenteen palveluryhmälle vuokrina ja vastikekuluina. Työvoimakustannusten osuus on joukkoliikennelautakunnan talousarviossa pieni. Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Talouden päämittareiden mukaan asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kasvaneet noin 50 prosenttia ja käyttökustannukset 17 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Asukaskohtaisten nettokustannusten kasvu johtuu pääosin koronapandemian vaikutuksesta tapahtuneesta joukkoliikenteen lipputulosten voimakkaasta vähentymisestä. Käyttökustannusten kasvua selittää pääosin vuoden 2021 merkittävät jouk-

koliikenteen kehittämispanostukset ratikka- ja bussiliikenteeseen. Lisäksi kasvussa näkyy osittain vertailuvuonna koronapandemian johdosta toteutetut palvelutarjonnan leikkaukset, jotka vähensivät vuoden 2020 käyttökustannuksia. Raitiotien vastikkeen osuus (painoarvo) lautakunnan kustannusrakenteessa on 12 prosenttia, joten vastikkeen kasvun vaikutus kustannuksiin on merkittävä. Palveluhan-

kinnat kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna kuusi prosenttia johtuen pääosin bussiliikenteen palveluhankinnoista ja osittain myös ratikkaliikenteen liikennöintikustannusten kasvusta. Ratikan kustannukset näkyvät pääosin joukkoliikenteen palveluryhmälle vuokrina ja vastikekuluina. Työvoimakustannusten osuus on joukkoliikennelautakunnan talousarviossa pieni.

Tuottavuusmittarit, Joukkoliikennelautakunta	TP 2020	TP 2021	Tavoite 2021	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa /asukas	-74	-112	-76	-36
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-285	-332	-324	-9
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-5	-5	-5	0
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-271	-289	-282	-6
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	71,5	68,4	65,9	2,5
Sairauspoissaolot, %	4,26	3,86	4,50	-0,64
Tilatehokkuus, htm2/henkilötyövuosi	32,39	31,30	32,4	-1,1
Asukasmäärä	241 009	244 223	244 500	-277

Tavoite 2021 on muutettu talousarvio 2021. Ero on tilinpäätöksen 2021 ja tavoitteen 2021 välinen ero.

Lautakunnan talous

Joukkoliikennelautakunnan toimintakate oli -27,4 milj. euroa ilman palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuuksia. Toimintakate toteutui 8,8 milj. euroa vuosisuunnitelmaa huonompana.

Toimintatuotot toteutuivat 6,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempänä johtuen pääosin koronaikutuksista. Koronapandemia on vähentänyt merkittävästi joukkoliikennepalvelujen käyttöä ja toisaalta ihmisten liikkumista. Lisäksi kaupunkipyöräjärjestelmän

käyttäjämaksutulot ovat toteutuneet vuosisuunnitelmaa pienempinä järjestelmän käyntiinlähdon viivästytyä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi helmikuussa (KV 22.2.2021 § 25) suuruudeltaan 0,26 milj. euron teknisen talousarviomuutoksen yhdyskuntalautakunnan ja joukkoliikennelautakunnan palveluostoihin konsernihallinnolta. Muutoksella palveluostojen kohdentumista tarkennettiin lautakuntien välillä vähentämällä yhdyskuntalautakunnan palveluostoja 0,26 milj. euroa ja kasvattamalla samalla määrällä joukkoliikennelautakunnan palveluostoja. Muutoksen nettovaikutus palvelualueen ja kaupungin tulokseen on +/- 0 euroa.

Joukkoliikenteen toimintakulut toteutuivat 1,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana. Muutoksesta noin 1,7 milj. euroa aiheutui bussiliikenteen kustannustason voimakkaasta, lähes 8 prosentin noususta vuoden 2021 aikana. Kustannustason nousu lisäsi bussiliikenteen kustannuksia noin 4 prosenttia eli 2,5 milj. euroa, kun joukkoliikenteen talousarviossa bussiliikenteen toimintamenoissa oli varauduttu 1,4 prosentin eli 0,8 milj. euron kustannustason nousuun.

Talousarvio sisältää 0,033 milj. euroa kaupunginhallituksen kehyspäättökseen sisältyviä säästötoimenpiteitä kohdistuen lautakunnan käyttötalousmenoihin.

Joukkoliikennelautakunnan bruttoinvestoinnit ja nettoinvestoinnit ovat 0,3 milj. euroa, mikä on 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa vähemmän. Investoinnilla rahoitetaan lippu- ja maksu- sekä infojärjestelmän pitkävaikutteisia hankintoja.

JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	40 090	54 074	-13 984
Maksutuotot	14	450	-436
Tuet ja avustukset	12 847	5 048	7 799
Vuokratuotot	0	0	0
Muut toimintatuotot	581	900	-319
Toimintatuotot yhteensä	53 532	60 472	-6 940
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-1 214	-1 224	10
Palkat ja palkkiot	-1 001	-1 028	27
Henkilösivukulut	-213	-196	-17
Eläkekulut	-174	-163	-11
Muut henkilösivukulut	-39	-33	-6
Palvelujen ostot	-70 545	-69 038	-1 507
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-416	-11	-405
Avustukset	0	0	0
Vuokratulot	-8 747	-8 533	-214
Muut toimintakulut	-50	-294	244
Toimintakulut yhteensä	-80 971	-79 100	-1 872
Toimintakate	-27 439	-18 628	-8 811
Rahoitustuotot ja kulut	-0	0	-0
Vuosikate	-27 439	-18 628	-8 811
Poistot ja arvonalentumiset	-124	0	-124
Tilikauden tulos	-27 563	-18 628	-8 936

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Joukkoliikennelautakunta, toimintakate *)	-27 744	-18 937	-8 806	-18 686	-268	17

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-275	-500	225	-500	0	0
Rahoitusosuudet	5	0	5	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-270	-500	230	-500	0	0

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen palveluryhmä vastaa Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta. Joukkoliikenteen palveluryhmässä suunnitellaan joukkoliikenteen linjasto ja liikennöinti koko kaupunkiseudulla. Joukkoliikenne hankkii liikennepalvelut kilpailuttamalla tai omalta tuotannolta tilaamalla. Palveluryhmä vastaa joukkoliikennettä tukevien järjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä tietohallinnon kanssa. Palveluryhmä vastaa tariffisuunnittelusta, lippujen myynnistä ja myyntiverkoista sekä joukkoliikenteen tiedotuksesta ja markkinoinnista.

Palveluryhmän talous

Joukkoliikenteen toimintakate toteutui 8,8 milj. euroa vuosisuunnitelmaa huonompina (sisältäen palveluryhmään kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet).

Toimintatuotot toteutuivat 6,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempänä johtuen pääosin koronavaikutuksista. Koronapandemia on vähentänyt merkittävästi joukkoliikennepalvelujen käyttöä ja toisaalta ihmisten liikkumista. Lisäksi kaupunkipyöräjärjestelmän käyttäjämaksutulot ovat toteutuneet vuosisuunnitelmaa pienempinä järjestelmän käyntiinlähden viivästyttyä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi helmikuussa (KV 22.2.2021 § 25) suuruudeltaan 0,26 milj. euron teknisen talousarviomuutoksen yhdyskuntalautakunnan ja joukkoliikennelautakunnan palveluostoihin konsernihallinnolta. Muutoksella palveluostojen kohdentumista tarkennettiin lautakuntien välillä vähentämällä yhdyskuntalautakunnan palveluostoja 0,26 milj. euroa ja kasvattamalla samalla määrällä joukkoliikennelautakunnan palveluostoja. Muutoksen nettovaikutus palvelualueen ja kaupungin tulokseen on +/- 0 euroa.

Joukkoliikenteen toimintakulut toteutuivat 1,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana. Muutoksesta noin 1,7 milj. euroa aiheutui bussiliikenteen kustannustason voimakkaasta, lähes 8 prosentin noususta vuoden 2021 aikana. Kustannustason nousu lisäsi bussiliikenteen kustannuksia noin 4 prosenttia eli 2,5 milj. euroa, kun joukkoliikenteen talousarviossa bussiliikenteen toimintamenoissa oli varauduttu 1,4 prosentin eli 0,8 milj. euron kustannustason nousuun.

Talousarvio sisältää 0,033 milj. euroa kaupunginhallituksen kehyspäätökseen sisältyviä säästötoimenpiteitä kohdistuen lautakunnan käyttötalousmenoihin.

Joukkoliikenteen bruttoinvestoinnit ja nettoinvestoinnit ovat 0,3 milj. euroa, mikä on 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa vähemmän. Investoinnilla rahoitetaan lippu- ja maksu- sekä infojärjestelmän pitkävaikutteisia hankintoja.

JOUKKOLIIKENNE

Toiminnan keskeiset muutokset

Ratikkaliikenteen käynnistyminen testiliikenteenä keväällä 2021

- liikennöintiallianssin valmistelutyöt aikataulun mukaisesti
- lähimaksaminen otettiin käyttöön kesäliikennekauden alussa 6.6.

Ratikkaliikenteen ja linjasto 2021 käynnistyminen 9.8.

- bussiliikenteen liikennetarjontaa kohdistettiin 9.8. alkavaan talviliikennekauteen leikkaamalla kevään ja kesän palvelutarjontaa
- NysseValvomon toiminta käynnistyi elokuun alussa

Lähijunaliikenteen vakiinnuttaminen

- Tesoman seisake avattiin 16.8.2021
- Tampereen kaupunkiseudun lähijunaliikenteen tavoitteellinen tulevaisuuskuva ja tiekartta toteutukselle -nimisen selvitystyön luonnos valmistui loppu vuodesta

Koronan vaikutus

- oletus, että kustannustaso nousee maltillisesti vain 1,4 % osoittautui vääräksi. Kustannustaso nousi lähes 8 % vuonna 2021.
- Talousarvion lähtökohta oli, että korona ei vaikuta lipputuloihin. Koronan vaikutus oli noin 15 miljoonaa euroa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	53 532	60 472	-6 940	60 472	0	0
Toimintakulut *)	-81 276	-79 409	-1 867	-79 159	-268	17
Toimintakate	-27 744	-18 937	-8 806	-18 687	-268	17

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-275	-500	225	-500	0	0
Rahoitusosuudet	5	0	5	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-270	-500	230	-500	0	0

KEHITYSOHJELMAT

Hiedanranta

Hiedanrannan kehitysohjelma johtaa ja koordinoi kaupunginosan kokonaisvaltaista kehitystyötä sekä tuottaa uudenlaisia ratkaisuja älykkäälle ja resurssitehokkaalle kaupunkikehitykselle. Kehitysohjelman tavoitteena on mahdollistaa alueelle 21 000 - 25 000 asukasta ja jopa 10 000 työpaikkaa. Kaupunginosan yleissuunnitelma hyväksyttiin 8.6.2020.

Hiedanrannan kehitysohjelma on johtamisjärjestelmän työkalu kaupungin strategian tavoitteiden toteuttamiseksi Hiedanrannassa. Kaupungin 100-prosenttisesti omistama Hiedanrannan Kehitys Oy vastaa omistamansa alueen kehittämistä yleissuunnitelman mukaisesti ja toteuttaa alueen kaupungin ja yhtiön välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti. Ohjelma-alueeseen kuuluu Hiedanrannan keskustan lisäksi kehittyvä Lielähti ja Näsisaari.

Kehitysohjelman ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus. Yhtiön ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen periaatteiden mukaisesti omistajan asettamien tavoitteiden. Hiedanrannan maaomaisuuden kehittämisen yhtiöittämisestä päätettiin kaupunginvaltuustossa 19.10.2020.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupunginhallitus hyväksyi Hiedanrannan ohjelmasuunnitelman päivityksen 6.4.2021. Hyötytavoitteet ja tilannekatsaus hyväksyttiin 6.4.2021. Keskeisimpänä painopisteenä vuodelle 2021 oli Hiedanrannan toteutusedellytysten varmistaminen ja erityisesti Näsisaaren ja raitiotien sekä ensimmäisten asemakaavojen edistäminen. Toinen painopiste on ollut älykkään, kestävän ja hiilineutraalin kaupunkiympäristön edistäminen. Kolmas painopiste on määritelty luovan ja innovatiivisen kaupunkiympäristön synnyttäminen.

Näsisaaren vesistöäytön rakentamiseen liittyvän lupa-asian ja siitä tehdyn valituksen käsittelyprosessit kestivät koko vuoden 2021. Korkein hallinto-oikeus antoi päätöksensä 16.12.2021 ja Näsisaaren rakentaminen käynnistyy alkuvuonna 2022. Saaren rakentamisen valmistelevia töitä kuten Lielahden hulevesilinjan rakentamista ja Lielahden voimalaitoksen putkilinjan siirtoon liittyviä hankintoja tehtiin jo vuonna 2021. Vesistöäyttö mahdollistaa raitiotien rakentamisen Näsisaaren ja Hiedanrannan keskustan kautta edelleen Lentävänniemen suuntaan.

Hiedanrantaa asemakaavoitetaan vaiheittain yleissuunnitelman pohjalta. Hiedanrannan tehdasalueen lähiympäristön koskeva asemakaavan osallistumis- ja arvioitsuunnitelma julkaistiin tammikuussa 2021. Kartanon ja tehdasrakennusten ympäristö on Hiedanrannan luova ydin, jota täydennetään uudisrakennuksilla sekä ympäröivillä uusilla kortteleilla. Toinen keskeinen asemakaava on Enqvistinkadun liittymän muutos. Se mahdollistaa liikenteen Hiedanrannan keskustaan ja kestäviä liikennemuotoja tukevan vaihtotermiinalin toiminnan käynnistymisen raitiotieliikenteen käynnistyessä 2024.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Hiedanrannan kehitysohjelmalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa yksi sitova toiminnan tavoite ja kolme toimenpidettä. Vuoden lopun tilanteessa sekä tavoite että toimenpiteet toteutuivat. Tavoitteen ja toimenpiteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin seuraavalla sivulla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
36	Ensimmäisten korttelialueiden asemakaavoitus on käynnistetty yleissuunnitelman ja kehitysohjelman tavoitteiden mukaisena	Hiedanrannan ensimmäinen korttelialueita koskeva asemakaava numero 8793 on vireillä tavoitteiden mukaisena. Tavoite toteutui.	+
Nro	Toimenpide vuodelle 2021	Toimenpiteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Näsisaaren toteutus on käynnissä ja mahdollistaa raitiotien toteutuksen.	Korkeimman hallinto-oikeuden päätös saatiin 16.12.2021. Näsisaaren toteutuslupa on lainvoimainen. Lupaan on lisätty uusi lupamääräys pohjavedentarkkailupisteisiin liittyen. Lupamääräysten toimeenpano on käynnistynyt, louhe Hiedanrannassa on nyt osa Näsisaaren investointikustannusta ja louheenajon luiska on valmistunut 2021. Näsisaaren toteutus mahdollistaa raitiotien toteutuksen aikataulussa. Toimenpide toteutui.	+
2	Hiedanrannan yleissuunnitelman Lielahden suunnitteluala- eeseen kuuluvien yksityisten osien tarkempi yleissuunnitelma on käynnistynyt.	Lielahdessa on ollut valmisteilla yksityisten kehittäjien aluekehityshankkeita. Kehittäjien kanssa on käyty aktiivista vuoropuhelua aluetta koskevista suunnitelmista. Yksi kehityshankkeista sijoittuu Lielahden lähelle tulevaa Hiedanrannan keskustaa ja tähän liittyen rakennusliike yhdessä kiinteistösiirtäjän kanssa on tehnyt kiinteistökaupan. Alueen tarkempi suunnittelu- ja kehitystyö yleissuunnitelman pohjalta on käynnissä ja jatkuu vuoden 2022 ajan. Toimenpide toteutui.	+
3	Arvioidaan Hiedanrannan maanomistajien kanssa alueen arvonmuodostuksen ja toteutusaikataulun kannalta hyväksyttäviä ratkaisuesityksiä nollakuidun toimenpiteille	Nollakuidun aiempina vuosina tehdyistä selvityksistä on koottu yhteenveto. Vuoden 2021 aikana on tehty täydentäviä selvityksiä ja tunnistettu, että kaupungilla on mahdollisuus järjestää kilpailutus, johon on mahdollisuus saada tarjouksia ja konkreettisia käsittelyvaihtoehtoja on useita. Tulokset on saatu vuoden 2021 lopussa ja nollakuidun jatkotavoitteet ovat osa kaupunginhallitukselle esiteltäviä tulevan valtuustokauden tavoitteita. Toimenpide toteutui.	+

Kehitysohjelman talous

Hiedanranta -kehitysohjelman käyttötalous jakautui vuonna 2021 elinvoima- ja osaamislautakunnan, asunto- ja kiinteistölautakunnan, sivistys- ja kulttuurilautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin.

Tilinpäätöksessä ohjelman käyttötalous toteutui 0,88 milj. euroa vuosisuunnitelmia pienempänä johtuen kustannusten siirtymisestä Hiedanrannan Kehitys Oy:n vastuulle.

Kehitysohjelman investoinnit jakautuivat vuonna 2021 asunto- ja kiinteistö- ja yhdyskuntalautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin. Investoinnit toteutuivat 12,4 milj. euroa vuosisuunnitelmia pienempinä koska vesistötyötä ei päästy aloittamaan valituksen vuoksi.

HIEDANRANTA

Käyttötalous (1 000 euroa), toimintakate	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Hiedanranta	-614	-1 484	870	-1 484	0	0
Elinvoima ja osaamislautakunta	-232	-429	197	-429	0	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-310	-830	520	-830	0	0
Yhdyskuntalautakunta	-3	-150	147	-150	0	0
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	-69	-75	6	-75	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2020	Muutettu TA 2020	Ero	Alkuper. TA 2020	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-7 843	-20 260	-12 437	-15 660	-4 600	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta						
Investointimenot	-7 833	-20 260	-12 427	-15 660	-4 600	0
Yhdyskuntalautakunta						
Investointimenot	-10	0	-10	0	0	0

Viiden tähden keskusta

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmalla edistetään Tampereen strategian keskustaa koskevien tavoitteiden toteutumista. Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman tehtävänä on koordinoita ja ohjelmoida kaupungin omia projekteja, rakentaa kumppanuuksia sekä aktivoida yksityisiä toimijoita keskustan kehittämiseen. Keskustan kehittämisellä vastataan Tampereen kasvuun ja lisätään elinvoimaa ja kilpailukykyä kasvukeskusten välisessä kilpailussa.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmalla edistetään avoimuutta, kansainvälistä kilpailukykyä, vetovoimaa ja elinvoimaa koskevien tavoitteiden toteutumista sekä kaupungin hallittua kasvua. Keskustan kehittämisellä tähdätään siihen, että Tampere on elinvoimainen kaupan ja työpaikkojen keskitelmä, kiinnostavin toimintaympäristö yrityksille, pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki, 300 000 asukkaan viihtyisä ja elävä kaupunki sekä älykkään ja kestävä liikenteen ja kaupunkikehityksen edelläkävijä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kannen (etelä) ja Areenan valmistuminen tuo Tampereen ydinkeskustaan runsaasti uutta elinvoimaa, kun rata-piha koki muodonmuutoksen ihmisten ja elämän alueeksi. Alueen kehittämisen vaikuttaa voimakkaasti kaupungin kilpailukykyyn, saavutettavuuteen, työpaikkojen ja asuntojen määrän kasvattamiseen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja viihtyisän sekä turvallisen kaupunkitilan luomiseen. Asemakeskuksen hanke jatkaa tätä myönteistä kehitystä.

Viinikanlahden alueen hankekehitys eteni suunnittelukilpailun pohjalta. Keskustan kehittämisen aiempaa voimakkaampana painopisteenä 2021 oli läntisen keskustan kehittämisen käynnistäminen visiotyön mukaisesti.

Kehitysohjelman merkittävimmät investoinnit kohdistuvat vuonna 2021 Areenan kanteen, Sorin alueen liikennejärjestelyihin, Ranta-Tampellan yleis-

ten alueiden toteuttamiseen ja Näsin siltojen korjaus- ja muutostöihin, sekä asemanseudun ja Tullin alueisiin. Ratinan kauppakeskuksen toteutussopimukseen liittyvät työt Ratinan alueella saatiin päätökseen.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman tilannekatsaus käsiteltiin kaupunginhallituksessa 26.4.2021.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Viiden tähden keskustan kehitysohjelmalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa neljä toimenpidettä. Vuoden lopun tilanteessa toimenpiteistä kaksi toteutui, yksi toteutui osittain ja yksi jäi toteutumatta. Toimenpiteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toimenpide vuodelle 2021	Toimenpiteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Viinikanlahden alueen yleissuunnittelu ja hankekehitys etenevät asemakaavaluonnoksen pohjana käytettäväksi kokonaissuunnitelmaksi.	Viinikanlahden uuden alueen yleissuunnittelu ja hankekehitys etenivät tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä asemakaavoituksen kanssa siten, että asemakaavaluonnos valmistuu ennen kesää 2022. Asemakaavaluonnoksen pohjaksi valmisteltu alueen kokonaissuunnitelma on kaupungin ja keskustan kehittämisen tavoitteiden mukainen ja tasokas. Toimenpide toteutui.	+
2	Asemakeskuksen matkakeskustermiinalin toteutukset linjataan.	Asemakeskuksen matkatermiinalin toteuttamiseen tähtäävä rakentamissuunnittelu etenee suunnitellusti aikataulussa ja yhteistyössä Väyläviraston kanssa. Hankkeen CEF -hakemus on tehty suunnitellusti. Rakentamisen aloittaminen on ollut tavoitteena jääkiekon MM-kisojen jälkeen heti, kun Valtion rahoituspäätös TAHERA-hankkeelle toteutuu. Jos rahoituspäätöstä ei tule ajallaan, hankkeen toteutus siirtyy alkamaan vuodelle 2023. Matkatermiinalin toteutussopimus on allekirjoitettu valtion osapuolten kanssa, mutta sen ehtona on valtion rahoituksen toteutuminen TAHERA-hankkeelle. Toimenpide toteutui osittain.	+/-
3	Läntisen keskustan visiotyön pohjalta laaditaan ja käynnistetään läntisen keskustan elävöittämisen toimenpideohjelma.	Läntisen keskustan toimenpideohjelma valmistui ja hyväksyttiin 21.6.2021 kaupunginhallituksessa. Toimenpide toteutui.	+
4	Särkänniemen elämysalueen ensimmäiset kehittämissankkeet käynnistetään.	Särkänniemen asemakaava hyväksyttiin yhdyskuntalautakunnassa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi loppuvuodesta Särkänniemen kehityshankkeen mahdollistavan periaatepäätöksen Särkänniemi Oy:n pääomitukselta ja uuden asemakaavan alueiden myymisestä yhtiölle. Tehdyt päätökset mahdollistavat hankkeen etenemisen 2022 asemakaavan hyväksymisen, pääomituksen ja alueiden myynnin osalta, jonka jälkeen vasta ensimmäiset hankkeet voivat käynnistyä. Kehittämiselle on luotu hyvät etenemisen edellytykset kaupungin ja keskustan kehittämisen tavoitteiden mukaisesti, vaikka tavoitteen mukaisesti ensimmäiset hankkeet eivät käynnistyneetkään 2021 aikana. Toimenpide ei toteutunut.	-

Kehitysohjelman talous

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman käyttötalous jakautui vuonna 2021 elinvoima- ja osaamislautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin.

Tilinpäätöksessä ohjelman käyttötalous kokonaisuutena toteutui 1,8 milj. euroa vuosisuunnitelmia pienempänä. Suunniteltua pienempään toteumaan

vaikuttivat etenkin eteläisen kasvusuunnan, asemakeskuksen ja Ratinan sekä Särkänniemi-Mustalahden hankekehityksen eräiden projektien siirtymisen seuraavaan vuoteen.

Kehitysohjelman investoinnit jakautuivat vuonna 2021 asunto- ja kiinteistölautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin.

Investoinnit toteutuivat 5,98 milj. euroa vuosisuunnitelmia pienempänä pääasiassa joidenkin Ranta-Tampellan viimeistelytöiden sekä Santalahden rantapuiston tapahtuma-alueen töiden sekä Hämeenkadun valoviikkojen toteutuksen siirtyessä seuraavalle vuodelle.

VIIDEN TÄHDEN KESKUSTA

Käyttötalous (1 000 euroa), toimintakate	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Viiden tähden keskusta	-2 779	-4 623	1 844	-4 623	0	0
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-2 678	-4 293	1 615	-4 293	0	0
Yhdyskuntalautakunta	-101	-330	229	-330	0	0
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-13 028	-19 005	5 977	-16 300	-2 705	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta						
Investointimenot	-3 278	-5 335	2 057	-3 600	-1 735	0
Yhdyskuntalautakunta						
Investointimenot	-9 750	-13 670	3 920	-12 700	-970	0

Smart Tampere

Smart Tampere on kaupungin strateginen kehitysohjelma, jonka tavoitteena on kestävä ja älykäs Tampere, jossa asuminen, eläminen ja liikkuminen ovat hiilineutraalia ja jossa palvelut toimivat digitaalisesti, sujuvasti ja käyttäjälähtöisesti. Ohjelman tavoitteena on myös nostaa Tampere kansainvälisesti tunnetuksi kestävän ja älykkään kaupunkikehityksen ympäristöksi, joka on houkutteleva paikka osaajille, opiskelijoille, yrityksille ja uusille liiketoiminoille.

Smart Tampereen ekosysteemiohjelma edistää alueen yritysten älykästä uudistumista, kasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä sekä vahvistaa Tampereä houkuttelevana osaamiskeskittymänä. Ohjelman toimintamallina on ekosysteemien ja kaupunkialustojen kehittäminen valituissa teemoissa. Ohjelman toteuttajana toimii Business Tampere.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Ekosysteemiohjelmassa jatkettiin strategian mukaista projektitoimintaa valituissa teemoissa. Eri teemojen liiketoimintapilotit ja ekosysteemien strategiset tavoitteet määriteltiin ja keskeiset tulokset saavutettiin. Vuoden 2021 tuloksina voidaan mainita kaupungin IoT järjestelmän hankinnan toteutuminen ja Hervannan automaattitajamisen testiympäristön seuraavan vaiheen käynnistyminen tavoitteena level 4 automaation taso. Lisäksi raitiotiejärjestelmän ympärille suunniteltiin ns. Living Lab kokonaisuus (TURMS), jonka toimintamalli hyväksyttiin, keskeiset toimijat sitoutuivat rahoittamaan sitä osaltaan ja kokeilutoiminta voidaan käynnistää 2022.

Kokonaisuudessaan vuonna 2021 saatiin 110 nopeita kokeilut -ehdotusta. Toteutettuja ja loppuun saatettuja

kokeiluja oli 26, joista liikkumisen kokeiluja 16/8, tekoälyn, IoT:n 20/5, turvallisuuden 23/7 ja kiertotalouden 51/6. Yhteensä noin 100 yritystä osallistunut kokeiluihin.

Käynnissä olevat tilatut projektit jatkuivat ja uudet hankkeet käynnistettiin suunnitelmien mukaisesti vuonna 2021. Lisäksi Horizon Europe hakuihin tehtiin 6 tarjousta, joiden yhteenlaskettu kansallinen osuus olisi noin 11,3 milj. euroa niiden kaikkien toteutuessa. Näiden lisäksi tehtiin 2 EAKR hakemusta (0,8 milj. euroa) sekä 1 Business Finland hakemus ja tuettiin myös kahden yrityksen EIC Accelerator hakemuksen tekemistä.

Tavoitteena ollut vähintään kaksi monin keskeistä yhteistyöalustaa yrityksille tavoite saavutettiin. 1) CityIoT hankkeen tuloksena suunniteltu ja testattu kaupungin IoT -alusta- sekä ulkovalaistuksen ohjausjärjestelmä hankittiin, otettiin käyttöön ja se jatkaa yhtenä kaupunkiympäristön palvelualueen toimintana. 2) SURE hankkeessa kehitetty järjestelmä (perustuen muokattuihin Instan tilannekuvajärjestelmään Insta Blue Aware™ ja Nokian Scene Analytics tekoäly pohjaiseen kuvan analyysiratkaisuun) sovitettiin kaupunki- ja tapahtumaturvallisuuden tarpeisiin. Liiketoimintamalliin ja minimum viable product tuotteistuspolku -ehdotukseen on kerätty puoltavat kommentit viranomaisilta ja hankkeen tuloksien jatkokäyttö tulee kaupungille päätettäväksi ennen hankkeen päättymistä.

Hervannan 5G automaattiliikenteen testialue jatkaa toimintaansa EU hankkeen avulla 2022 kesään saakka, jonka jälkeen tavoite on itsenäinen toimintaympäristö valitun operaattorin alaisuudessa. TURMS alustan ensimmäiset pilotit käynnistetään keväällä 2022, toiminta jatkuu Tampereen Raitiotie Oy, Tampereen kaupunki, Business Tam-

pere, Skoda Transtech, Tampereen yliopisto ja VTT yhteistyössä.

Smart Tampere brändiä vahvistettiin viestinnässä artikkelien ja sosiaalisen median kanavissa. Smart Tampere oli edustettuna kansainvälisillä messuilla mm. Barcelonassa ja ITS World messuilla Hampurissa. Tampere Smart City Week ohjelma toteutettiin 2021 täysin virtuaalisena ja sen ohessa oli tapahtumia niin kaupunkilaisille kuin ammattilaisillekin. Virtuaalisessa konferenssissa oli 1700 osallistujaa 66 eri maasta.

Kestävä Tampere 2030 -ohjelman tavoitteena on tukea kaupungin kestävä kasvua ja saavuttaa kaupungin hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Keskeistä on vähentää kaupunkikehityksen, asumisen, liikkumisen, energian ja kulutuksen päästöjä. Area 21 -hankkeessa on kehitetty uusia toimintamalleja asuinrakennusten hiilipäästöjen vähentämiseksi. Energiaviisaat kaupungit (EKAT) -hankkeen tavoitteena oli muun muassa nostaa mukana olevat kaupungit energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian esimerkkialueiksi. Kestävien kaupunginosien kumppanuusmalli (KIEPPI) -hankkeessa on kehitetty Tampereen Hiedanrannasta kestävää kaupunginosaa, johon syntyy uutta kierto- ja jakamistaloutteen pohjautuvaa yritystoimintaa ja työpaikkoja. Puurakentamisen edistämishojelman tavoitteena on lisätä modernia puurakentamista Tampereella ja Pirkanmaalla ja edistää puurakentamisen osaamista ja yritystoimintaa. Erityiskohteena oli Vuoreksen Isokuusi, jonne rakentuu yksi Suomen suurimpia moderniin puurakentamiseen perustuvia asuinalueita. Stardust Lighthouse -hankkeessa on edistetty monipuolisesti älykkään ja vähähiilisen kaupungin ratkaisuja energian tuotannossa, rakentamisessa ja liikkumisessa.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Smart Tampere -kehitysohjelmalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa kolme sitovaa toiminnan tavoitetta ja kuusi toimenpidettä. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kaksi toteutui ja yksi jäi toteutumatta. Toimenpiteistä neljä toteutui, yksi toteutui osittain ja yksi jäi toteutumatta. Tavoitteiden ja toimenpiteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
21	Hervannan 5G alusta on tuoteistettu tason 4 automaattiliikenteen testialueeksi	HD-karttakokonaisuus on valmistunut syksyllä 2021. Sensible 4 ja SHOW -hanke järjestävät alkuvuodesta 2022 alueella julkisen liikenteen palvelukokeilun. Kokeilussa kaksi robottiautoa kuljettaa matkustajia maksutta 3,5 km reitillä. Kyseessä on ratikan syöttöliikennekokeilu. Alueella toteutetaan alkuvuodesta 2022 selvitys alueen tietoliikenne- ja liikennekehittämisen vaihtoehdoista. Tämän selvityksen perusteella tehdään päätöksiä alueen jatkotoimenpiteistä ja toimintamallista. Tavoite toteutui.	+
22	IoT alustalla on käynnistetty kaksi kokeilua	Alustalla on käynnistetty kolme kokeilua seuraavasti: 1) Parkkipaikkojen ja kadunvarsi- ja pysäköinnin vapaiden paikkojen tunnistaminen kameroita, kuvantunnistusta ja koneoppimista hyödyntämällä. Toimittaja Wapice. 2) Parkkipaikkojen ja kadunvarsi- ja pysäköinnin vapaiden paikkojen tunnistaminen kameroita, kuvantunnistusta ja koneoppimista hyödyntämällä. Toimittaja Varala Engineering. 3) Käyttöasteesta tukea päätöksentekoon Toimittaja MashallAI. Tavoite toteutui.	+
27	Hiilidioksidipäästöjen määrä on vähentynyt Kestävä Tampere 2030 - tiekartan toimenpitein 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta	Keväällä 2020 valmistuneen, vuoden 2019 päästölaskennan mukaan hiilidioksidipäästöjen määrä on vähentynyt 1990 tasoon verrattuna 30 %. Vuoden 2021 päästölaskennan alustavat tiedot saadaan keväällä 2022 ja varmistuslaskenta keväällä 2023. Tavoite ei toteutunut.	-

Nro	Toimenpide vuodelle 2021	Toimenpiteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Luodaan automaattiliikenteen testialueen toimintamalli ja käynnistetään toiminta alueella [Ekosysteemi-ohjelma].	HD-karttakokonaisuus on valmistunut syksyllä 2021. Sensible 4 ja SHOW -hanke järjestävät alkuvuodesta 2022 alueella julkisen liikenteen palvelukokeilun. Kokeilussa kaksi robottiautoa kuljettaa matkustajia maksutta 3,5 km reitillä. Kyseessä on ratikan syöttöliikennekokeilu. Alueella toteutetaan alkuvuodesta 2022 selvitys alueen tietoliikenne- ja liikennekehittämisen vaihtoehdoista. Testialuetta kehittävä EAKR-hanke jatkaa 1H/2022 loppuun asti. Operaattorin valinta pyritään tekemään hankesuunnitelman mukaisesti hankkeen loppuun mennessä. Ennen operaattorin valintaa tarvitaan käynnissä olevan tietoliikenne-selvityksen tulokset. Selvitys valmistuu 31.3.2022 mennessä. Operaattorin valintaan vaikuttaa myös tällä hetkellä olevan SHOW-hankkeen ratikan syöttöliikennekokeilun tulokset, jotka ovat käytössä maaliskuun 2022 loppuun mennessä. Tämän selvityksen perusteella tehdään päätöksiä alueen jatkotoimenpiteistä ja toimintamallista. Toimenpide toteutui osittain.	+/-
2	Varmistetaan kokeilujen käynnistyminen IoT-alustalla markkinoinnilla sekä luomalla puitteet kaupungin, yritysten ja muiden sidosryhmien yhteistyölle [Ekosysteemi-ohjelma].	6Aika CityIoT2 -hankkeessa on etsitty Nopeat kokeilut -kilpailutuksilla uusia, Tampereen kaupungin IoT-alustaa hyödyntäviä kokeiluja. Hankinnat ovat osa alustan yhteistyömahdollisuuksien tiedottamista ja edistämistä sekä yrityksille, kaupungin sisäisesti, että kaupungin sidosryhmille. Hankinta ja pilotit ovat kiinnostaneet yrityksiä laajasti. Lisäksi yritysten kanssa on käynnissä muita alustaa hyödyntäviä kokeiluja, joita on tavoite julkistaa 1H/2022 aikana. CityIoT2 -hankkeessa järjestetään 1H/2022 aikana avoin seminaarisarja, jossa esitellään kokeilujen tuloksia ja IoT-alustan mahdollisuuksia yrityksille, tutkimuslaitoksille ja muille kaupungille. Toimenpide toteutui.	+
3	Tarjotaan säännöllisiä ja monipuolisia asukkaille suunnattuja vuorovaikutustilaisuuksia ilmastoteemassa [Kestävä Tampere -ohjelma].	Eco Impact Events – ilmasto- ja ympäristötemaisia etäkeskusteluiltoja suomeksi ja englanniksi järjestettiin toukokuusta alkaen 16 kertaa (kahdesti kuussa). COVID19-pandemian vuoksi erätauko -dialogit siirtyivät vuodelle 2022. Vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa edistettiin kuitenkin osallistumalla KIERTOfest-tapahtumaan, Peltolammin ja Multisillan asukasiltoihin sekä 4. ja 9. -luokkalaisten Vaikutat!-päiviin. Toimenpide toteutui.	+
4	Hiilineutraalisuustiekartan toteutus, ohjaus ja seuranta on käynnistynyt [Kestävä Tampere -ohjelma].	Hiilineutraalisuustiekartan seurantaraportoinnin ohjeistus yhdistettiin kaupungin palvelu- ja vuosisuunnitelmien raportoinnin yhteyteen. Yksiköt raportoivat tiekartan toimenpiteistään suoraan Tampereen Ilmastovahtiin. Myös kaupungin ekotukihenkilöitä on koulutettu Ilmastovahdin käytössä sekä kannustettu osallistumaan mahdollisuuksien mukaan tiekartan tavoitteiden asettamiseen, toteuttamiseen ja seurantaan. Tiekartan toimenpiteiden toteuma raportoidaan vuosittain ympäristötilinpäätöksen yhteydessä. 14.1.2022 mennessä tiekartan 236 toimenpiteestä 19 (8 %) on valmiita ja 180 (77 %) suunnittelussa tai toteutuksessa. Toimenpide toteutui.	+

5	Kaupungilla on suunnitelma kiertotalouden toteuttamiseksi [Kestävä Tampere -ohjelma].	Kestävä Tampere -ohjelmassa valmisteltiin Kiertotalouden mahdollisuudet Tampereella -esitys, joka esitettiin kaupunkiympäristön palvelualueen ja kaupungin johtoryhmissä elokuun lopussa sekä kaupunginhallitukselle 6.9.2021. Kaupunginhallitus linjasi, että suunnitelman valmistelu voidaan käynnistää. Suunnitelman tekijä on kilpailutettu ja sen on tarkoitus valmistua 31.3.2022. Toimenpide ei toteutunut.	-
6	Koko Smart Tampere -ohjelman yhteisenä toimenpiteenä on älykkään ja kestävä Tampereen kansainvälisen tunnettuuden lisääminen	Tampere Smart City Week 2021 conference & expo -tapahtuma keräsi osallistujia 66 eri maasta, kansainvälisten vierailijoiden osuus oli 24 %. Tapahtuma keräsi kokonaisuudessaan 1761 osallistujaa ja 200 puhujaa. Tampere Smart City Week 2022 etenee suunnitellusti. Tapahtuman pääyhteistyökumppanit: TietoEvy, CGI, Deloitte, Nokia, Vastuu Group. Barcelona Smart City 2021 messuilla mukana kahdeksan älykaupunkiratkaisuja tarjoavaa yritystä ja Smart Tampere toimijat pitivät messuilla puheenvuoroja mm. turvallisuuden ja Tampereen älykaupunkikehityksen kokonaiskuvaan liittyen. Jätetty kaksi hakemusta Barcelonan World Smart City Awards 2021 -kilpailuun kategorioissa City Award (Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartta) ja Mobility Award (Tampere, Finland -sovellus). Valitettavasti kumpikaan hakemus ei edennyt tällä kertaa finaaliin saakka. Vuoden taidokkain hankinta, IoT-alusta, sai näkyvyyttä myös kansainvälisesti. Vision2045 -hankkeessa valmistunut video, Tampere, Finland: A Forward-Thinking City, julkaistiin marraskuussa 2021 ja sillä on YouTubessa 12 000 katselukertaa. Lisäksi puheenvuorot pyyntöjen mukaisesti mm. yli 20 kansainvälisessä tapahtumassa. Tampereen valikoitujen älykaupunkiratkaisujen esittely Euroopan Komission Tech4Good Marketplace -sivustolla. Toimenpide toteutui.	+

Kehitysohjelman talous

Kehitysohjelman käyttötalous jakautui vuonna 2020 elinvoima- ja osaamislautakunnan, yhdyskuntalautakunnan, sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä konsernihallinnon vuosisuunnitelmiin.

Tilinpäätöksessä ekosysteemiohjelman toimintakatteesta toteutui 2021 yhteensä 0,947 milj. euroa, joka alittaa vuosisuunnitelman 47 tuhannella eurolla lähinnä seuraavalle vuodelle

siirtyneiden projektikustannusten takia (Test bed ja vähähiilinen liikkuminen). Muutoin ekosysteemiohjelman osalta toimintakate toteutui vuosisuunnitelman mukaisena.

Ekosysteemiohjelman osalta toimintakate toteutui lähes vuosisuunnitelman mukaisesti.

SMART TAMPERE

Käyttötalous (1 000 euroa), toimintakate	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Smart Tampere	-1 499	-1 825	326	-1 831	6	0
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-947	-994	47	-994	0	0
Yhdyskuntalautakunta	-552	-831	279	-837	6	0

Raitiotie

Tampereen kaupungin Raitiotien kehitysohjelma koordinoi peruskaupungin toimintaa raitiotiehankeissa vuosina 2017–2021. Kaupunkiympäristön palvelualueelle sijoittuva kehitysohjelma toteutettiin kaupunginhallituksen ohjauksessa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tampereen raitiotien toteutusvaiheen 1 rakentaminen alkoi vuodenvaihteessa 2016–2017. Osan 1 rakennustyöt ovat vuonna 2021 jatkuneet pääosin enää ydinkeskustassa, erityisesti Hatanpään valtatiehaaralla sekä Hämeenkadulla. Raitiotieradan osalta työt saatiin valmiiksi elokuun alussa 2021. Toteutusosaan 1 sisältyi Hatanpään valtatiehaara, jonka rakentamisesta kaupunginvaltuusto päätti 25.11.2019.

Kaupunginvaltuusto päätti 19.10.2020 raitiotiejärjestelmän osan 2 Pyynikintori–Lentävänniemi rakentamisesta ja rakentaminen alkoi marraskuussa 2020. Osalla 2A rakennustyöt alkoivat Onkiniemessä ja Santalahdessa vuoden 2020 lopulla, ja vuoden 2021 maaliskuussa työt aloitettiin myös Sepänkadulla. Toukokuussa 2021 Sepänkatu katkaistiin läpikulukulienteeltä rautatien ylittävän sillan purkua ja uuden rakentamista varten. Kesän aikana työt ovat olleet käynnissä koko osalla 2A Pyynikintorin ja Santalahden välisellä alueella.

Raitiotieradan rakennustyö on pitkäkestoinen ja se tuo rakennustyön aikaisia muutoksia liikkumiseen ja monia pysyviä muutoksia kaupunkikuvaan. Raitiotietä rakennetaan keskelle elävää ja täydessä toiminnassa olevaa kaupunkia. Rakentamisen aikaisten liikennejärjestelyjen lähtökohtana on, että kaikille kiinteistöille on pääsy sekä pelastus- ja huoltoliikenteen toimintaedellytykset säilyvät kaikissa tilanteissa. Keskeistä rakentamisen aikaisessa tiedottamisessa ja vuorovaikutuksessa on, että asianosaiset saavat tiedon muutoksista ennakkoon ja riittävän ajoissa.

Raitiotien rakentamisen aiheuttamista muuttuvista liikennejärjestelyistä Raitiotieallianssi tiedottaa hyvin kattavasti eri kanavissa. Raitiotien kehitysohjelma tuki rakentamistoimintaa muun muassa kaupungin sekä allianssin projekti- ja johtoryhmyöskentelyä tukevin yhteistoimintakokouksin, hankinnoin, päätöksenteon ja valtionapuasioiden valmistelulla, yritysyhdyshenkilön panoksella, vuorovaikutustilaisuuksin ja rakentamisen aikaisen taiteen ohjelmalla.

Ratikan käyttöönoton viestinnän vetovastuu oli Tampereen Raitiotie Oy:llä, mutta Raitiotien kehitysohjelma oli vuoden 2021 aikana mukana toteuttamassa ja rahoittamassa viestinnän toimenpiteitä yhdessä kaupungin perusyksiköiden kanssa. Tampereen Ratikan verkkosivuilla (www.tampereenratikka.fi) on tietoa raitiotiejärjestelmästä, sen käyttöönotosta sekä Ratikkaan liittyvistä liikenneturvallisuusasioista. Raitiotien kehitysohjelman ylläpitämällä kaupungin raitiotiesivuilla (www.tampere.fi/raitiotie) on ylläpidetty tietoa raitiotiehankeesta päätöksenteosta ja suunnitteluvaiheista.

Raitiotiehankeissa tavoitteena oli osan 1 raitiotien onnistunut käyttöönotto vuoden 2021 aikana. Tähän kuuluu Raitiotien kehitysohjelman osalta sekä kaupungin päätöksenteon valmistelu, rakentamisen aikaisten haittojen lieventäminen yhteistyössä yrittäjien ja sidosryhmien kanssa, että raitiotien toteutushankkeen viestintään osallistuminen ja sidosryhmäyhteistyön kokonaisuuden koordinointi. Kehitysohjelmalle asetettuna tavoitteena oli seudullisen raitiotien ensimmäisen jatko-osuuden Koilliskeskus–Härmälä hankesuunnitelman käynnistäminen vuoden 2021 aikana. Hankesuunnitelman laatiminen alkoi yhteistyössä Pirkkalan kunnan kanssa lokakuussa 2021. Lisäksi kehitysohjelman talousarvioon kirjattuna keskeisenä toimenpiteenä on raitiotiehankeesta kehitystoiminnan tehtävien organisointi vuoden 2021

aikana. Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala liittyivät Tampereen Raitiotie Oy:n pienosakkain v. 2022 alusta alkaen. Raitiotiejärjestelmän seudullista kehitystyötä jatketaan Tampereen Raitiotie Oy:n koordinoimana. Tätä varten Raitiotien kehitysohjelman henkilöstö siirtyi Tampereen Raitiotie Oy:n palvelukseen 1.1.2022 alkaen. Raitiotien kehitysohjelman ohjelmakausi päättyi 31.12.2021.

Raitiotien suunnittelun osalta Raitiotien kehitysohjelman tärkeimmät tehtävät vuonna 2021 olivat seudullisen yleissuunnitelman teettäminen yhteistyössä Pirkkalan, Ylöjärven ja Kangasalan kanssa sekä seudullisten jatkosuunnitelmien hankesuunnitelman Pirkkala–Linnainmaa ja tarkentavan yleissuunnitelman Lielähti–Ylöjärvi käynnistäminen. Raitiotien seudullisen yleissuunnitelman ratavarauksista on päätetty Tampereen valtuustossa lokakuussa 2020 ja Pirkkalan, Kangasalan ja Ylöjärven valtuustoissa marraskuussa 2020.

Tampereen ensimmäinen raitiovaunu toimitettiin toukokuussa 2020. Säännölliset vaunutoimitukset Tampereelle alkoivat syksyllä 2020 ja ne ovat jatkuneet siten, että vuoden 2021 aikana kaikki toteutusosan 1 yhteensä 20 raitiovaunua oli toimitettu. Vaunujen toimittaja on Skoda Transtech Oy. Raitiotiepysäkkien katostoittoimittaja on JCDecaux Finland Oy.

Vuoden 2020 aikana otettiin käyttöön rataosuudet Hervannan varikolta Pyynikintorille saakka. Etelä-Hervannan ja Taysin haarat otettiin käyttöön maaliskuussa 2021. Viimeinen osan 1 ratahaara, Hatanpään valtatie, otettiin käyttöön heinäkuussa 2021. Koe- ja koulutusajaja ajettiin koko käyttöönotetulla rataverkolla varsinaisen liikennöinnin aloittamiseen saakka.

Tampereen Ratikan varsinainen liikennöinti alkoi 9.8.2021 linjalla 1 Kaupin kampus – Sorin aukio ja linjalla 3 Hervantajärvi - Pyynikintori.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Raitiotien kehitysohjelmalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa kolme sitovaa toiminnan tavoitetta ja kolme toimenpidettä. Vuoden lopun tilanteessa

kaikki tavoitteet ja toimenpiteet toteutuivat. Tavoitteiden ja toimenpiteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
33	Raitiotien osan 1 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti ja kaupallinen liikenne on käynnistynyt onnistuneesti 9.8.2021	Raitiotien osa 1 valmistui aikataulussa ja kustannusarvion alittaan. Raitiotieliikenne osalla 1 alkoi onnistuneesti 9.8.2021. Tavoite toteutui.	+
34	Seudullisen raitiotien ensimmäisen jatko-osuuden Koilliskeskus - Härmälä hankesuunnittelu on käynnistynyt	Raitiotien Pirkkala - Linnainmaa hankesuunnitelman laatiminen alkoi lokakuussa yhteistyössä Pirkkalan kunnan kanssa. Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala liittyvät Tampereen Raitiotie Oy:n osakkaiksi 1.1.2022 alkaen. Tavoite toteutui.	+
35	Raitiotien osan 2 rakentaminen on edennyt tavoitellun aikataulun mukaisesti	Raitiotien osan 2A Pyynikintori - Santalahti rakentaminen etenee suunnitellusti. Korkein hallinto-oikeus teki päätöksen Näsisaaren vesiluvusta joulukuussa. Raitiotien osan 2B Santalahti - Lentävänniemi rakentaminen on nyt mahdollista aloittaa alkuvuodesta 2022. Tavoite toteutui.	+
Nro	Toimenpide vuodelle 2021	Toimenpiteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Hankesuunnittelun Koilliskeskus - Härmälä valmistelu, käynnistäminen ja suunnittelun ohjaus.	Raitiotien Pirkkala - Linnainmaa hankesuunnitelman konsultit on kilpailutettu ja suunnitelman laatiminen alkoi lokakuussa yhteistyössä Pirkkalan kunnan kanssa. Toimenpide toteutui.	+
2	Raitiotiehankkeen viestintään ja sidosryhmäyhteistyöhön osallistuminen osan 1 käyttöönotossa ja osan 2 rakentamisessa.	Raitiotien kehitysohjelma on tukenut henkilöresursein ja hankinnoin raitiotien osan 1 käyttöönottoa ja osan 2 rakentamista. Vastaava toiminta jatkuu raitiotien kehitysohjelman päätyttyä Tampereen Raitiotie Oy:stä 1.1.2022 alkaen. Toimenpide toteutui.	+
3	Raitiotiehankkeen kehitystoiminnan tehtävien organisointi ohjelman päättymisen jälkeen	Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala liittyvät Tampereen Raitiotie Oy:n osakkaiksi 1.1.2022 alkaen. Raitiotien kehitysohjelman henkilöstö kokonaisuudessaan siirtyy 1.1. alkaen raitiotieyhtiön palvelukseen. Raitiotien kehitystoimintaa koordinoidaan jatkossa Tampereen Raitiotie Oy:stä. Osakaskunnat maksavat kehitystoiminnasta vastiketta. Toimenpide toteutui.	+

Kehitysohjelman talous

Raitiotien kehitysohjelman toimintakate toteutui 0,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa parempana. Toimintakulut toteutuivat vuosisuunnitelmaa pienempinä (sisältäen ohjelmaan kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytys-

osuudet). Toimintakulujen alitus johtui pääosin ulkoisten palveluostojen alituksesta, sillä vielä budjetointivaiheessa oli hankalaa arvioida kaikkia kuluneen vuoden aikana kaikkia toteutuvia toimenpiteitä.

RAITIOTIE

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Yhdyskuntalautakunta *)	-1 344	-1 550	206	-1 555	3	3

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Vetovoimainen elämiskaupunki

Vetovoimainen elämiskaupunki -kehitysohjelma toteutti kaupunkistrategiaa, erityisesti sen visiota luovasta ja innovatiivisesta Tampereesta, Pohjoismaiden vetovoimaisimmasta elämiskaupungista.

Vetovoimainen elämiskaupunki -kehitysohjelmaa toteutettiin vuosien 2018-2021 välisenä aikana Tampereen ja 19 pirkanmaalaisen kumppanikunnan yhteisellä Euroopan kulttuuripääkaupunkihauilla.

Tavoite ei toteutunut, sillä kulttuuripääkaupunkititteli 2026 meni kilpailussa Ouluun. Syntyneiden ideoiden ja materiaalin hyödyntämiseksi käynnistettiin haun aikana kuitenkin ns. Plan B -suunnitelma, joka toteutetaan vuosien 2022-2024 välisenä aikana nimellä Operaatio Pirkanmaa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tampere Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-hanke käynnistyi joulukuussa 2018. Haun 2.vaihe käynnistettiin elokuussa 2020, ja se ulottui kesäkuuhun 2021. Toisen hakuvaiheen

tehtävä oli lopullisen kulttuuripääkaupunkihakemuksen tekeminen ja sen esittely EU:n asiantuntijaraadille kesäkuussa 2021.

Toisessa hakuvaiheessa hakutiimissä työskenteli suunnitellusti yli 10 ihmistä elokuusta 2020 kesäkuuhun 2021. Taiteellinen johtaja korvattiin vuoden 2021 alussa kolmihenkisellä taiteellisella tiimillä.

Tampere26-haun päähakija oli Tampereen kaupunki ja pääkuntakumppanina Mänttä-Vilppula. Muut osallistuvat kunnat olivat Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi. Kumppanikunnat osallistuivat hakuun myös rahoituksellisesti 30.6.2021 saakka.

Suomesta kulttuuripääkaupunkikilpailuun osallistui Tampere26-hankkeen lisäksi myös Oulu 2026 ja Saimaa-ilmio. Näistä ehdokkaista asiantuntijaraati valitsi Oulun Suomen seuraavaksi kulttuuripääkaupungiksi.

Jo hakuvaiheessa kunnat sitoutuivat viemään yhdessä eteenpäin kulttuuripääkaupunkihauksen tavoitteita ns. Plan B -projektina, jos valinta ei kohdistuisi Pirkanmaalle. Tampereen kaupungin rahoituksella valmisteltiin 7-12/2021 välisenä aikana kuntien yhteinen jatko-hanke, Operaatio Pirkanmaa.

Kolmivuotisen jatkohankkeen (2022-2024) kokonaisbudjetti on 2,6 milj. euroa. Hankkeen hallinnollisena omistajana ja päärahoittajana toimii Tampereen kaupunki 1,9 milj. euron rahoitusosuudella. Muut kumppanikunnat rahoittavat jatkohanketta yhteensä 0,7 milj. euron osuudella, joka perustuu jo hakuvaiheessa määriteltyyn ja asukaslukuun sidottuun rahoitusosuuteen (0,80€/asukas/vuosi).

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelmalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa yksi sitova toiminnan tavoite ja kaksi toimenpidettä. Vuoden lopun tilanteessa tavoite jäi toteutu-

matta ja toimenpiteet toteutuivat. Tavoitteen ja toimenpiteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
25	Tampere kuntakumppaneineen on valittu vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi ja kulttuuripääkaupunkihankkeen toimeenpano on käynnistynyt	Tampere ja Pirkanmaa eivät tulleet valituksi vuoden 2026 kulttuuripääkaupungiksi. Korjaavana toimenpiteenä valmisteltiin 07-12/2021 välisenä aikana Tampereen ja 19 kumppanikunnan yhteinen plan B -jatkoehanke, Operaatio Pirkanmaa vuosille 2022-2024. Hanke hyödyntää kulttuuripääkaupunkihauksen aikana tehtyä työtä. Toteutus siirtyy vuoden 2022 alusta kulttuurin palveluryhmään. Tavoite ei toteutunut.	-
Nro	Toimenpide vuodelle 2021	Toimenpiteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Lopullisen hakukirjan valmistelu ja luovuttaminen EU:n asiantuntijaraadin arvioitavaksi 23.4.2021 mennessä.	Hakukirja luovutettiin tavoitellun aikataulun mukaisesti 23.4.2021. Toimenpide toteutui.	+
2	Varmistetaan asiantuntijaraadin vierailun ja vuoden 2026 kulttuuripääkaupungin valintatilaisuuden onnistuminen.	Asiantuntijaraati vieraili 26.5.2021 Tampereella ja raadin kuuleminen pidettiin 1.6.2021 Helsingissä. Raati valitsi kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026 Oulun. Jatkoehanke valmistellaan siirtymävaiheen 07-12/2021 aikana. Toimenpide toteutui.	+

Kehitysohjelman talous

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelman kulttuuripääkaupunkihankkeen tilikauden tulos toteutui vuosisuunnitelmaa (0,74 milj. euroa) parempana ja toteutuma oli noin 0,56 milj. euroa.

Tampereen kumppanikuntien rahoitusosuudeksi oli arvioitu 0,2 milj. euroa koko vuodelle. Koska Oulu voitti kilpailun, kumppanikuntien maksuosuus jäi

1-6/2021 välisenä aikana 116 000 euroon, eli maksutuotot toteutuivat 84 000 euroa suunniteltua pienempänä. Tampereen kaupunki vastasi plan B -suunnitelman valmistelusta 7-12/2021 talousarviomuutoksella myönnettyä 0,2 milj. euron lisärahoituksella (KV 14.6.2021 §77).

Toimintakulut alittivat budjetoidun 0,19 milj. eurolla. Henkilöstömenot alit-

tuivat taiteellisen johtajan poisjäännin vuoksi ja lisäksi syksyllä yksi suunniteltu rekrytointi jäi toteuttamatta. Pandemian vuoksi yhteydenpito sidosryhmiin ja kuntalaisiin tapahtui pääsääntöisesti etäyhteyksien kautta. Myös kansainvälisten yhteydet hoidettiin tilanteen vuoksi kokonaan etäyhteyksin. Tämä vähensi tilaisuuksiin ja matkustamiseen tarkoitettuja kuluja.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-556	-742	186	-542	-200	0

Tampere Junior

Tampere Junior kehitysohjelmaa toteutetaan vuosina 2020-2023. Tavoitteena on, että lasten, nuorten ja lapsiperheiden tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuu palveluissa. Vuonna 2021 toteutettiin seitsemää hankekokonaisuutta yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koko kaupunkiorganisaatiota palveleva tiedolla johtamisen edistämishanke Lapsiperheiden edistynyt analytiikka saatiin päätökseen. Lapsiperhetiedon kautta määriteltiin tampereilaisten lapsiperheiden hyvinvoinnin tilannekuva sekä tarvelähtöiset hyvinvointi-indikaattorit. Tunnistetut ja jatkossa systemaattisesti seurattavat indikaattorit ovat lapsiperheiden muut-

toliike, turvattomuus ja systeemisen tuen tarve. Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyön tavoitteet määriteltiin ja toiminnan tavoitteiksi asetettiin turvallisuuden lisääminen sekä osallisuuden vahvistaminen. Lapsi- ja nuorilähtöistä toimintaa lastensuojelun sijaishuollossa aikuistuville nuorille edistettiin SIB (Social Impact Bond) vaikuttavuusinvestointihankkeessa. Lisäksi vuonna 2021 aloitettiin hankkeiden Itsenäisesi asuvien nuorten mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy sekä Hoivaavien nuorten auttaminen älyrahakkeiden avulla suunnittelu ulkoisten hankerahoitusten avulla. Nuorten yhdenvertaista vapaa-ajan harrastamista tuettiin Nuoripassi -järjestelmän käyttöönottoa

laajentamalla. Nuorisopassin harrastusmahdollisuuksien käytön suosio kasvoi merkittävästi kesästä alkaen, mistä seurasi toimintaan osoitetun määrärahan ylittyminen.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Tampere Junior -kehitysohjelmalle asetettiin vuoden 2021 talousarviossa yksi sitova toiminnan tavoite ja kaksi toimenpidettä. Vuoden lopun tilanteessa sekä tavoite että toimenpiteet toteutuivat. Tavoitteen ja toimenpiteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointierojen kaventamiseen liittyvät toimenpiteet on määritely ja pilotit on nimetty	Edistynyttä analytiikkaa hyödyntävä toimintamalli on valmistunut ja tilannekuva 2021 lapsiperheiden hyvinvoinnista Tampereella on muodostettu. Lapsiperheiden hyvinvointi-indikaattorit on määritely. Kolme keskeistä indikaattoria ovat turvattomuus, muuttoliike ja monihaasteisuus, joita pilotoidaan kaupunkitasoisesti ja alueellisesti. Tavoite toteutui.	+

Nro	Toimenpide vuodelle 2021	Toimenpiteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Määritellään lapsiperheiden hyvinvointi-indikaattorit hyvinvointivarantojen pohjalta.	Lapsiperheiden hyvinvointi-indikaattorit on määritely. Tampereella kolme keskeistä indikaattoria ovat turvattomuus, muuttoliike ja monihaasteisuus. Toimenpide toteutui.	+
2	Laaditaan edistynyttä analytiikkaa hyödyntävä toimintamalli lapsiperheiden alueellisen eriytyneen arviointiin.	Edistynyttä analytiikkaa hyödyntävä toimintamalli on valmistunut ja tilannekuva 2021 lapsiperheiden hyvinvoinnista Tampereella on muodostettu. Toimenpide toteutui.	+

Kehitysohjelman talous

Vuoden 2021 talousarviossa Tampere Junior -kehitysohjelman toimintakate on 0,668 milj. euroa. Talousarvio sisältää lasten ja nuorten yhdenvertaisen

harrastustoiminnan tukemiseen uudelembudjetoidun 0,14 milj. euron määrärahan. Kehitysohjelman toimintakate toteutui budjetoidun mukaisesti.

Käyttötalous (1 000 euroa), toimintakate	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Sosiaali- ja terveyslautakunta	-666	-668	2	-528	-140	0

KONSERNIHALLINTO

Konsernihallintoon kuuluvat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja sen jaostot sekä lautakunnat jaostoineen. Konsernihallinnossa toimivat pormestarin suorassa alaisuudessa konsernijohtaja, apulaispormestarit ja pormestarin esikunta.

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat sivistyspalvelujen, sosiaali- ja terveystalouden palvelujen, elinvoiman ja kilpailukyvyyn sekä kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä seitsemän konserniyksikköä: hallinto, henkilöstö, omistajaohjaus, strategia ja kehittäminen, talous, tietohallinto ja sisäinen tarkastus.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupungin Konsernihallinnossa edistetään koko kaupunkiorganisaation yhteisiä strategisia tavoitteita. Vuonna 2021 näissä painottuivat talouden tasapainottaminen ja tuottavuuden lisääminen muun muassa hankintojen tehokkuutta parantamalla. Lisäksi painottuivat osallisuuden vahvistaminen sekä johtamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen.

Konsernihallinnon toteutunut henkilöstövuosien määrä vuonna 2021 oli 327,95, joka alitti suunnitellun 13,55 henkilöstövuodella (htv). Syitä tähän

olivat mm. vapautuneiden tehtävien täyttämättä jättäminen, rekrytointien viivästyminen, henkilöstön pitkät poissaolot ja palkattomat vapaat (3,8 htv). Lisäksi kesäharjoittelijoita rekrytoitiin vähemmän koronatilanteen vuoksi. Sivistyspalvelujen palvelualueelle siirtyi konsernihallinnosta 1,67 henkilötyövuotta.

Vuonna 2021 ICT-toimintaympäristöä sovelluksineen kehitettiin yhteensä 10,4 milj. eurolla, johon saatiin tukea eri rahoittajilta yhteensä 1,7 milj. euroa. Pienimuotoisia muutos- ja parannustöitä tehtiin 22 ICT-palvelulle 2,2 milj. eurolla.

Konsernisalkkujen käynnistämistä ICT-projekteja uusien ratkaisujen kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi sekä olemassa olevien uudistamiseksi oli toteutusvaiheessa noin 60. Merkittäviä projekteja olivat muun muassa Tampere.fi-uudistus, Pirkanmaan laajuinen Alue-Pegasos, Sosiaalihuollon liittyminen Kantaan, Joukkoliikenteen maksujärjestelmä uudistus-hankkeet, Aikuispsykiatrian integraatio ja Arkistojen digitointi. Vuonna 2021 jatkui myös kasvatus- ja opetuspalveluissa kaksi merkittävää projektia: eVaka Tampere (Tampereen osaprojekti eVaka-projektissa) ja DigiOne, jotka molemmat ovat useamman kunnan yhteisprojekteja ja saivat valtion rahoitusta. Molemmat

projektit ovat huomionarvoisia sekä laajuudeltaan että toteutustavaltaan. Toistaiseksi vallitsevasta käytännöstä poiketen niissä ei hankita valmisohjelmistoa, vaan kehitetään omaa ohjelmistotuotetta ketterillä menetelmillä yhdessä muiden kuntien ja ulkoisten toimittajien kanssa.

Tiedonhallintalain toimeenpano kaupunkiorganisaatiossa (Tiha) -projekti jatkui vuonna 2021. Osa projektissa valmistuneesta työstä siirtyi kaupunkiorganisaation jatkuvaan toimintaan ja tiedonhallinnan vastuuta tarkennettiin konsernihallinnon toimintasäännössä sekä Tiedonhallinta ja asiakirjahallinta -konsernimääräyksessä. Projekti jatkaa tiedonhallintalain toimeenpanon koordinoitua vuonna 2022 lain siirtymäsäännökset huomioiden.

Kaupunkitasoiset toiminnan tavoitteet

Vuoden 2021 talousarviossa on asetettu 14 kaupunkitasoista toiminnan tavoitetta. Tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti, pois lukien käyttökustannusten asukaskohtaisen kasvun, nettomenojen kasvun sekä henkilöstön työhyvinvoinnin ja sairauspoissaolojen negatiivinen kehitys. Tavoitteiden toteutuminen on tarkemmin kuvattu alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
2	Osallistuvan budjetoinnin kokeilun arviointi on tehty ja jatkosta on päätetty arvioinnin pohjalta	Arviointiraportin pohjalta, kaupungin johtoryhmän päätöksellä osallistuvaa budjetointia jatketaan osallistumisen ja vaikuttamisen pysyvänä menetelmänä. Osallistuvalla budjetoinnilla kohdistettavat resurssit vahvistetaan vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Osallistuvan budjetoinnin toteutuksesta vastaa sivistyspalveluiden yhteiset palvelut. Seuraava osallistuvan budjetoinnin prosessi käynnistyy tammikuussa 2022. Tavoite toteutui.	+
10	Digitaalisten palvelujen kokonaiskuvan seuranta on käynnistynyt	Digitaalisten palvelujen kokonaiskuvaa seurataan digiasioinnin mittaristolla. Digitaalisten asiointikanavien määrä on myös osana kaupunkitasoista tuottavuusraportointia. Palvelutietovarannon pohjatietojen valvonta jatkuu PATIMA-projektien jälkeen strategia- ja kehittämissyksikön linjatyoissa. Tavoite toteutui.	+
37	Esimiesarviointien tulokset ovat vähintään edellisen vuoden tasolla	Vuoden 2021 esimiesarviointien kaupunkitasoinen keskiarvo on 3,27 (kaikkien alaisten ja esimiesten arviot). Vuoden 2020 kaupunkitasoinen keskiarvo oli 3,23. Vuonna 2021 raportin saa 664 esimiestä (esimiehiä 707). Arviointeja tehneiden henkilöiden määrä on 4 186. Tavoite toteutui.	+

38	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työhyvinvoinnin kehitystä seurataan työhyvinvointimatriisilla, joka huomioi sairauspoissaolojen, työtaturmien, työkyvyttömyyseläkemaksujen sekä keskeisten Kunta-10-mittareiden kehitystä. Työhyvinvointimatriisin tulos on vuonna 2021 47,7 (2020: 52,3). Parannusta on tapahtunut Kunta-10 mittarien osalta. Sen sijaan matriisin tulosta heikentävät lisääntyneet työkyvyttömyyseläkemaksut sekä kasvaneet työtaturmat ja sairauspoissaolot. Tavoite ei toteutunut.	-
39	Sairauspoissaolojen määrä on laskenut vähintään 3 %	Vuonna 2021 sairauspoissaoloja oli 17,9 päivää henkilötyövuotta kohden. Sairauspoissaolot kasvoivat 2,4 % edelliseen vuoteen nähden. Sairauspoissaolot vähenivät tavoitteen mukaisesti konsernihallinnossa ja Kaupunkiympäristön palvelualueella. Muilla palvelualueilla, liikelaitoksilla sekä Pirkanmaan pelastuslaitoksella sairauspoissaolot kasvoivat. Tavoite ei toteutunut.	-
40	Tilikauden tulos on 12,2 milj. euroa ylijäämäinen (alkuperäinen TA2021-tavoite enintään 16,9 milj. euroa alijäämäinen)	Tilikauden tulos on 74,7 milj. euroa ylijäämäinen, mikä on 64,3 milj. euroa muutettua talousarviota ja 62,5 milj. euroa talousarviotavoitetta parempi. Hyvää tulosta selittävät erityisesti maltillinen toimintakatteen kasvu, erinomainen verotulokehitys varsinkin yhteisöverojen osalta sekä Asunto- ja kiinteistölautakunnan poikkeuksellisen suuret myyntivoitot. Toimintakate toteutui 35,5 milj. euroa budjetoitua parempana. Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate toteutui 25,5 milj. euroa, sosiaali- ja terveystalouden 9,2 milj. euroa, konsernihallinnon 6,2 milj. euroa ja Tampereen Vesi Liikelaitoksen 5,3 milj. euroa talousarviota parempana. Vastaavasti Sivistys- ja kulttuurilautakunnan toimintakate toteutui 5,7 milj. euroa ja Joukkoliikennelautakunnan 8,8 milj. euroa talousarviota heikompana. Nettomenot kasvoivat 2,3 % edellisvuoteen verrattuna. Verorahoituksen osalta toteuma oli 17,1 milj. euroa budjetoitua parempi. Verotulojen kasvu oli 7,9 % edellisvuoteen verrattuna erityisesti yhteisöverotulojen hyvästä kertymästä johtuen. Valtionsuudet alenivat merkittävästi vuoteen 2020 verrattuna kertaluonteisten koronatukien poistumisen vuoksi, mutta myös valtionsuudet toteutuvat talousarviota suurempina. Poistot toteutuivat 8,0 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Tavoite toteutui.	+
41	Kiinteistö- ja yhtiöomaisuuden myynneillä on hillitty velkaantumista ja saavutettu 50 milj. euron myyntivoitto	Kiinteistöomaisuuden myyntien osalta myyntivoitot olivat 66,6 milj. euroa. Tavoite toteutui.	+
42	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset (koko kaupungin tasolla)	Työvoimakustannusten toteuma oli 2,6 milj. euroa (0,4 %) talousarviota pienempi. Suurimmat säästöt toteutuivat työllisyydenhoidon palveluissa, jossa työllisyyskokeilun viivästyminen ja koronavaikutukset mm. palkkatukityöllistämiseen vaikuttivat henkilöstökulujen toteutumiseen. Tavoite toteutui.	+
43	Investointien tulorahoitus-% on 43 (alkuperäinen TA2021-tavoite 36 %)	Investointien tulorahoitus-% on 80 %. Vuosikate on 181,4 milj. euroa, mikä on 56,3 milj. euroa talousarviota parempi. Nettoinvestointien toteuma on 227,8 milj. euroa, mikä on 64,0 milj. euroa suunniteltua pienempi. Suurimmat alitukset ovat talonrakennusinvestoinneissa sekä maa- ja vesialueissa. Tavoite toteutui.	+
44	Käyttökustannusten asukaskohtainen kasvu on enintään 2,7 %	Käyttökustannusten asukaskohtainen kasvu on 6,3 %. Koronapandemia on vaikuttanut erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksiin. Valtion korona-avustukset kompensoivat sosiaali- ja terveyspalvelujen koronakustannukset täysimääräisesti. Tavoite ei toteutunut.	-
45	Nettomenojen kasvu on enintään 0,6 %	Tilinpäätöksessä nettomenojen kasvu on 30,1 milj. euroa eli 2,3 %. Toimintakate toteutui 35,5 milj. euroa talousarviota parempana. Tavoite ei toteutunut.	-
46	Hallintotehtävien kustannukset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna (valuustokauden aikana yhteensä 5 %)	Hallinnollisten tehtävien vähennystavoite valuustokauden aikana oli yhteensä 5 %, mikä vastaa noin 3,0 milj. euron kustannusta tai 70 henkilötyövuotta. Hallinnollisten tehtävien määrä on vähentynyt 86:lla valuustokauden 2017–2020 aikana. Vähennyksen kustannusvaikutus sivukuluineen on 3,9 milj. euroa. Vähennystä selittää rekrytointien pidättäytyminen, rekrytointivaikkeudet sekä yhtiöittämiset. Myös määräaikaista vakansseja on jätetty täyttämättä tai niiden täyttö on viivästynyt. Tavoite toteutui.	+
47	Hankintojen tehokkuusindeksi on parantunut edellisvuoden tasoon verrattuna	Tehokkuusmittariston vuoden 2021 tulos on 59 pistettä, joka on 11 pistettä edellisvuotta parempi. Tavoite toteutui.	+
48	Lautakunnan tuottavuuskehitys on analysoitu tuottavuusmittareiden avulla	Kuusi lautakuntaa on asettanut vuoden 2021 talousarvioon tuottavuusmittarit ja tavoitteet niille. Tilinpäätöksessä lautakunnat ovat analysoineet tuottavuuskehitystä verraten sitä tavoitteeseen ja edellisen vuoden tilanteeseen. Koronapandemia vaikutti tuottavuuskehityksen analysointiin. Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Tuottavuutta parannettiin konsernihallinnossa vuoden 2021 aikana muun muassa seuraavin toimenpitein:

Hankintojen tehostamiseksi ja tuloksellisuuden vahvistamiseksi edistettiin hankintojen kehittämisen ja digitalisoinnin tiekartan projekteja. Lisäksi keskeisiä kehityskohteita ovat olleet sopimushallinnan toimintamallien kehittäminen ja sopimushallintajärjestelmän käyttöönotto kaupungin yksiköissä sekä loppuvuodesta käynnistetty kilpailutus- ja hankintasalkun hallinnan kehittäminen.

Toimintatapojen uudistamiseen digitalisaation avulla oli erilaisia ICT-projekteja toteutusvaiheessa vuoden aikana noin 60.

Talouden tasapainottamisen toimenpiteistä esim. henkilöstön vapaaehtoiset vapaat tuottivat konsernihallinnossa merkittävän säästön viime vuodelle.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Konsernihallinnolla valtuustoon nähdyn sitovaa oli ICT-kehittämisen toimintakate ja nettoinvestoinnit yhteensä sekä tarkastuslautakunnan, keskusvaalilautakunnan ja muun konsernihallinnon toimintakatteet. Lisäksi kaupunginvaltuusto hyväksyi 22.2.2021 investoinnin uudelleen budjetoinnin, josta muodostui sitova erä.

Konsernihallinto

Konsernihallinnon toimintakate (ilman ICT-kehittämistä, tarkastuslautakuntaa ja keskusvaalilautakuntaa) toteutui 3,5 milj. euroa suunniteltua parempana. Toimintakulut toteutuivat 3,9 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Tästä syystä tehtiin konsernihallinnon palvelujen ylijäämähyvitys asiakkaille laskutettavien palvelujen osalta (1,0 milj. euroa) ja näin ollen lopulliset toimintatuotot toteutuivat 0,4 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Toimintatuottojen toteumaan vaikutti parantavasti projektien talouspalvelun budjetoimaton projekteille kohdistettu laskutus.

Toimintakulujen suunniteltua pienempi toteuma aiheutui henkilöstökulujen säästöistä (0,1 milj. euroa) sekä korona-tilanteen aiheuttamista säästöistä palvelujen ostoissa (3,1 milj. euroa, joka jakaantui strategia- ja kehittämissyksiköille 0,3 milj. euroa, tietohallintoyksiköille 0,4 milj. euroa, konserniohjauksen yhteiset 1,5 milj. euroa ja 0,9 milj. euroa muille konsernihallinnon yksiköille). Muut toimintakulut toteutuivat 0,6 milj. euroa suunniteltua pienempinä.

Tarkastuslautakunnan toimintakate toteutui 0,026 milj. euroa suunniteltua parempana ja keskusvaalilautakunnan toimintakate 0,027 milj. euroa suunniteltua heikompana. Vuonna 2021 järjestettiin kunnallisvaalit osittain poikkeus-

järjestelyin, joiden kustannuksiin valtio osallistui euroa/asukas-periaatteella.

Investoinneissa 0,1 milj. euron varavoimakoneen hankinta toteutui 0,02 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempänä.

ICT-kehittäminen

Tietohallintoyksikön vastuulla olevan ICT-kehittämisen talouden sitova seurantataso on toimintakatteen ja nettoinvestointien yhteissumma. Toimintakate 5,6 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 3,1 milj. euroa (yhteensä 8,7 milj. euroa) toteutuivat 5,3 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Syitä projektien etenemisen poikkeamiin suunnitellusta aikataulusta on useita. Yleisimmät syyt ovat henkilöstöressurssien saatavuus (sekä toiminnan resurssien että ICT-resurssien osalta) ja kilpailutusten viivästyminen, minkä juurisyy on myös henkilöstöressurssihaasteet. ICT-osaajista on koko maassa pulaa, mikä on heijastunut myös Tampereen kaupungin toimintaan sekä suoraan että välillisesti kumppanien kautta.

Vuoden 2022 talousarvioon esitettiin yhteensä 4,0 milj. euron uudelleenbudjetoiteja investointeihin ja ne hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 21.2.2022.

KONSERNIHALLINTO

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	26 159	26 680	-521
Maksutuotot	17	0	17
Tuet ja avustukset	728	644	84
Muut toimintatuotot	310	56	254
Toimintatuotot yhteensä	27 214	27 380	-166
Valmistus omaan käyttöön	1 536	1 647	-111
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-19 155	-19 001	-154
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-3 537	-3 616	79
Muut henkilösivukulut	-682	-712	30
Palvelujen ostot	-30 851	-35 718	4 867
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-376	-438	62
Avustukset	-187	-321	134
Vuokratulut	-2 970	-2 826	-144
Muut toimintakulut	-265	-908	643
Toimintakulut yhteensä	-56 487	-61 893	5 406
Toimintakate	-29 273	-34 513	5 240
Rahoitustuotot ja -kulut	-11	0	-11
Vuosikate	-29 284	-34 513	5 229
Poistot ja arvonalentumiset	-713	-1 000	287
Tilikauden tulos	-29 997	-35 513	5 516

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkup. TA 2021	KV:n muu- tokset	Muut muu- tokset
Investointimenot	-4 398	-8 924	4 526	-6 500	-2 146	-278
Rahoitusosuudet	1 174	2 058	-884	2 058	0	0

Sitovat erät (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
ICT-kehittäminen, toimintakate + bruttoinvestoinnit	-8 699	-14 000	5 301	-12 000	-2 000	0
Tarkastuslautakunta, toimintakate	-404	-430	26	-430	0	0
Keskusvaalilautakunta, toimintakate	-929	-902	-27	-902	0	0
Konsernihallinto, toimintakate	-22 341	-25 902	3 561	-26 521	701	-82
Konsernihallinto, nettoinvestoinnit	-123	-146	23	0	-146	0

Yhteiset erät

Yhteiset erät sisälsivät kaupunkitasoisia yhteistoimintaosuuksia, kuten Kuntaliiton, Pirkanmaan liiton ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän maksuosuudet. Yhteisissä erissä oli varaukset verotuskustannuksiin, erinäisiin avustuksiin ja jäsenmaksuihin sekä esimerkiksi kaupungin työntekijöiden kulttuuri- ja liikuntaetuuteen ja työmatkaliikenteen tukeen. Myös pelastustoimen maksuosuus ja vanhat eläkemenoperusteiset eläkemaksut sekä poikkeusolojen johtotilojen kustannukset maksettiin yhteisistä eristä.

Kaupungin yhteisistä eristä osoitettiin ammatillisen koulutuksen yksikköhintarahoitusta (valtionosuutta) vastaava summa sisäisenä tulona koulutuksen järjestäjä Tredulle. Lisäksi toisen asteen koulutukselle osoitettiin rahoitusta nuorten hyvinvoinnin edistämiseen.

Yhteisten erien investoinnit olivat sijoituksia osakkeisiin ja osuuksiin.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Yhteisten erien toimintakate toteutui 1,3 milj. euroa suunniteltua parempana. Toimintatuotot toteutuivat 0,2 milj. euroa suunniteltua heikompiina, johtuen pääosin koronaviruspandemian takia suunniteltua pienemmiksi jääneistä henkilöstöpysäköinnin tuloista.

Toimintakulut toteutuivat 1,5 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä.

Henkilöstökulut toteutuivat 0,3 milj. euroa suunniteltua pienempinä, koska harkinnanvaraista henkilöstömenovarasta ei käytetty. Osallistuvan budjetoinnin menot olivat 0,5 milj. euroa suunniteltua pienemmät, koska vuonna 2021 osallistuvaan budjettiin käytettiin vuodelta 2020 uudelleenbudjetoituja rahoja, eikä uutta osallistuvan budjetoinnin kierrosta ehditty käynnistää. Tredulle osoitettu valtionosuusrahoitus oli 0,4 milj. euroa muutettua vuosisuunnitelmaa suurempi, koska rahoitusta päädyttiin kohdentamaan tilikaudelle 2021 aiemmin suunniteltua enemmän. Pelastus-

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero
Toimintatuotot			
Myyntitulot	422	550	-128
Tuet ja avustukset	-67	0	-67
Muut toimintatulot	850	844	6
Toimintatulot yhteensä	1 205	1 394	-189
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	4	-156	160
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-3 110	-3 202	93
Muut henkilösivumenot	0	-35	35
Palvelujen ostot	-122 392	-122 794	402
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-158	-28	-130
Avustukset	-1 043	-1 980	937
Vuokramenot	-200	-173	-27
Muut toimintamenot	-145	-158	12
Toimintamenot yhteensä	-127 044	-128 525	1 481
Toimintakate	-125 839	-127 131	1 292
Tilikauden tulos	-125 839	-127 131	1 292

laitoksen maksuosuus toteutui 0,3 milj. euroa suunniteltua pienempänä. Suur tapahtumiin käytettiin rahaa 0,8 milj. euroa suunniteltua vähemmän, koska koronaviruspandemian vuoksi vuonna 2021 järjestettäviä tapahtumia jouduttiin perumaan ja siirtämään. Liikunta- ja kulttuurietuuteen kului 1,2 milj. suunniteltua enemmän rahaa, kun etuuden arvo korotettiin kertaluontoisesti kaupunginhallituksen päätöksellä 80 eurosta 200 euroon per henkilö per vuosi. Työmatkaliikenteen tukeen kului 0,1 milj. euroa suunniteltua vähemmän rahaa, koska henkilöstö ei käyttänyt etuutta suunnitellun mukaisesti. Yhteisistä eristä maksettavat eläkemenoperusteiset maksut toteutuivat 0,1 milj. suunniteltua pienempinä. Budjetissa oli lisäksi varauduttu yllättäviin menoihin, joita ei toteutunut.

Suunnitelmanmukaisia poistoja ei toteutunut tilikaudella, koska vuosisuunnitelmaan sisältyvän Tredu-Kiinteistöt Oy:lle maksettavan investointiavustuksen myöntämiseen ei ole saatu valtion hyväksyntää.

Nettoinvestoinnit toteutuivat 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä 18,1 milj. eurona. Talousarvioon sisältyi sijoitus Suomi-rata Oy:öön 0,2 milj. eurolla, joka ei toteutunut. Osakkeisiin ja osuuksiin oli varattu 2,0 milj. euroa kaupunginhallituksen käyttöön erillisten päätösten mukaan, ja siitä käytettiin 0,086 milj. euroa.

Vuonna 2021 sijoitettiin 13,0 milj. euroa KKOy Tampereen Virastotaloon (apportti), 5,0 milj. euroa Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:öön (svop), 0,048 milj. euroa Hopealinja Oy:n ja 0,038 milj. euroa Istekki Oy:n osakkeisiin.

Pysyvien vastaavien luovutustuloja kirjattiin 1,0 milj. euroa budjetoitua enemmän. Tampereen Tilapalvelu Oy palautti kaupungin vuonna 2018 tekemän 1 milj. euron sijoituksen yhtiön vapaan oman pääoman rahastoon (svop). Alkuperäinen talousarvio sisälsi 0,5 milj. euroa Finnpark Oy:n vuotuista svop-palautusta, jota ei maksettu kaupungille vuonna 2021.

YHTEISET ERÄT

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkup. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-18 086	-20 200	2 114	-15 200	-5 000	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	1 000	0	1 000	500	-500	0

Sitovat erät (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	KV:n muutokset	Muut muutokset
Yhteiset erät, toimintakate	-125 839	-127 131	1 292	-124 074	-3 057	0
Yhteiset erät, nettoinvestoinnit	-18 086	-20 200	2 114	-15 200	-5 000	0

Taseyksiköt

PIRKANMAAN PELASTUSLAITOS

Olennaiset tapahtumat tilikaudelta ja sen päättymisen jälkeen

Koronapandemian jatkuminen myös vuoden 2021 aikana raamitti pelastuslaitoksen kaikkea toimintaa. Vuoden lopulla voitiin todeta, että paitsi niin sanottu arjen työ, toimintavalmiuden ylläpitäminen ja valvontatoimet sekä varautumisen ja teknisen puolen arki, toimi hyvin, pystyttiin myös suunnitellut kehittämistoimenpiteet toteuttamaan.

Hyvinvointialueita koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.7.2021 ja käynnisti koko maan historiassa erään mittavimmista hallintouudistuksista. Pirkanmaalla ja niin ollen myös Pirkanmaan pelastuslaitoksella se tarkoitti organisoitumista valmistelutyöhön.

Loppuvuoden valmistelutyön aikana muodostettiin jatkotyötä varten muun muassa hallintosääntöä sekä tulevan hyvinvointialueen johtamisen ja tuotannon organisaatiota. Pelastuslaitoksen asema uuden hyvinvointialueen organisaatiossa tämän valmistelutyön perusteella tulisi olemaan varsin saman kaltainen kuin se on nyt Tampereen kaupungin konsernissa. Pelastuslaitos toimii omana yksikkönään pelastusjohtajan vetämänä ja vastaa toiminnastaan hyvinvointialueen hallitukselle ja valtuustolle. Uutena hyvinvointialueen

mahdollistamana organisaatio- ja toimintatapana on ensihoitokeskuksen siirtyminen pelastuslaitoksen organisaatioon.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Pirkanmaan pelastuslaitoksella oli kolme valtuustoon nähden sitovaa, strategista tavoitetta. Niistä suunniteltujen palotarkastusten määrä ja toimintavalmius toteutuivat, mutta työhyvinvointiin liittyvän tavoite jäi toteutumatta.

Palolaitoksen valvontasuunnitelmasa on esitetty arvio vuonna 2021 suoritettavasta määräaikaisesta valvonnasta. Vuonna 2021 laitos teki 18 683 määräaikaista valvontatoimenpidettä, jotka kohdistuivat yritys- ja laitospohjaisiin, pientaloihin ja muihin asuinrakennuksiin. Valvonta toteutui suunnitelman mukaisessa laajuudessa.

Pelastustoiminnan ja ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteet toteutuivat. Ensimmäisen yksikön keskimääräinen toimintavalmiusaika oli 7 minuuttia 37 sekuntia ja pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiusaika oli 12 minuuttia 22 sekuntia.

Työhyvinvointitavoite jäi toteutumatta. Työhyvinvointimatriisin tulos 2021 heikkeni vuodesta 2020 pääosin kasvaneista työttömyyseläkemaksuista johtuen. Henkilöstön työtapaturmat

vähenevät, mutta henkilöstön sairauspoissaolot nousivat koronaepidemiaa edeltävälle tasolle. Vuonna 2020 sairauspoissaolot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla.

Pelastuslaitoksella toimii työhyvinvoinnin tilaa arvioiva työryhmä, henkilöstökoulutuksia uhka- ja väkivaltatilanteiden tunnistamiseen järjestetään säännöllisesti. Terveystarkastuksen toimintamallia on tehostettu ja henkilöstön uudelleen sijoituksia työkyvyn heiketessä on voitu tehdä. Koko henkilöstön koulutusohjelmaan on lisätty kurssi työhyvinvoinnista ja työyhteisötaidoista.

Olennaiset poikkeamat tilikauden talousarvioon

Toiminnan tavoitteiden lisäksi Pirkanmaan pelastuslaitoksen sitovia talousarviotavoitteita ovat liikelijäämä sekä investointien bruttomenot vähennettynä rahoitusosuuksilla ja pysyvien vastaavien luovutustuloilla (investointien rahavirta).

Pelastuslaitoksen tilikauden ylijäämä oli vuosisuunnitelman mukainen nollatulot. Tavoitteen mukainen liikelijäämä ei toteutunut, vaan oli 0,3 milj. euroa alijäämäinen. Tämä johtuu edelliseen vuoteen kohdistuneesta rahoituskulujen pakollisen varauksen purkukirjauksesta.

Kuntien lopullinen maksuosuus, euroa/asukas, oli 75,33 euroa, kasvua edellisestä vuodesta 0,8 euroa, +1,0 %. Kunnille tilinpäätöksessä tehty hyvitys oli yhteensä 0,55 milj. euroa.

Vuoden 2021 investoinnit koostuivat pääosin raskaiden ajoneuvojen, ambulanssien, henkilöpaloautojen sekä öljyntorjuntakaluston hankinnoista. Investointien rahavirta oli 0,07 milj. euroa talousarviota suurempi johtuen vuoden 2020 ambulanssihankeihin liittyvistä kuluista sekä hankinnan viivästyisestä johtuneesta budjetoitua pienemmästä rahoitusosuuden kertymästä.

KÄYTTÖTALOUS

1 000 euroa	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Liikelijäämä	-300	-1	-299	-1	0

INVESTOINNIT

1 000 euroa	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Investointimenot	-2 398	-2 400	2	-2 400	0
Rahoitusosuudet	64	137	-73	137	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	47	50	-3	50	0
Investointien rahavirta yhteensä	-2 287	-2 213	-74	-2 213	0

PIRKANMAAN PELASTUSLAITOKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Nro	Talousarviotavoite 2021	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Pelastustoimen valvontatehtävät ovat toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti	Määräaikaisen valvonnan toteutuminen	Vuonna 2021 tehtiin 18683 määräaikaista valvontatoimenpidettä, jotka kohdistuivat yritys- ja laitospöytäisiin, pientaloihin ja muihin asuinrakennuksiin. Valvonta toteutui valvontasuunnitelman mukaisessa laajuudessa. Tavoite toteutui.	+
2	Pelastustoimen toimintavalmiuserävaatimus on saavutettu pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen mukaisesti	Keskimääräinen toimintavalmiuseräkatoite kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta: 1.yksikön keskimääräinen toimintavalmiuseräkatoite (10 min.); Pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiuseräkatoite (15 min.)	Ensimmäisen yksikön keskimääräinen toimintavalmiuseräaika oli 7 min 37 sek ja pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiuseräaika oli 12 min 22 sek. Molemmat toimintavalmiuseräaikatavoitteet toteutuivat. Tavoite toteutui.	+
3	Työhyvinvointi on parantunut työyhteisötaitoja kehittämällä vuoteen 2020 verrattuna	Työhyvinvoinnin matriisin tulokset	Työhyvinvointimatriisin tulos 2021 heikkeni vuodesta 2020 pääosin kasvaneista työttömyyseläkemaksuista johtuen. Henkilöstön työtapaturmat vähenivät, mutta henkilöstön sairauspoissaolot nousivat Koronaepidemiakautta edeltävälle tasolle. Vuonna 2020 sairauspoissaolot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Pelastuslaitoksella toimii työhyvinvoinnin tilaa arvioiva työryhmä, henkilöstökoulutuksia uhka- ja väkivaltilanteiden tunnistamiseen järjestetään säännöllisesti. Terveystarkastuksen toimintamallia on tehostettu ja henkilöstön uudelleen sijoituksia työkyvyn heiketessä on voitu tehdä. Koko henkilöstön koulutusohjelmaan on lisätty kurssi työhyvinvoinnista ja työyhteisötaitoista. Tavoite ei toteutunut.	-

Tarkempi toiminnan tavoitteiden analysointi esitetään erillistilinpäätösten yhteydessä.

LIKELAITOKSET

Olennaiset tapahtumat tilikaudelta ja sen päättymisen jälkeen

Kaupungilla on kaksi liikelaitosta; Tampereen Vesi ja Tampereen Kaupunkiliikenne (TKL). Tampereen liikelaitosten kehittämistä jatkettiin aktiivisesti. Vuoden 2021 aikana laadittiin Tampereen Veden yhtiöittämisselvitys.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen Kaupinon vedenpuhdistuslaitoksen saneeraus valmistui joulukuussa. Toisen päävesilaitoksen valmistuminen Ruskon vedenpuhdistuslaitoksen rinnalle lisää merkittävästi vesihuollon toimintavarmuutta. Vuonna 2021 valmistui myös pitkän tähtäimen investointi- ja saneerausohjelma vedentuotantolaitoksille, jätevedenpuhdistamoille, vesitorneille ym. kiinteistöille. Uutena hankkeena käynnistyi mm. Messukylän pohjavesilaitoksen saneeraus. Verkostojen uudisrakentaminen ja saneeraus sekä uusien runkoyhteyksien rakentaminen verkostojen kehittämisohjelman mukaisesti jatkuivat vilkkaina.

Koronapandemialla oli edelleen laajat vaikutukset joukkoliikenteeseen. Tampereen kaupungille merkittävä joukkoliikennehanke oli vuoden 2021 elokuussa aloittanut raitiotie. Samassa yhteydessä uudistettiin myös linja-autoliikenteen reittiverkosto ja linjanumerointi. Raitiotien korvatessa Hervannan keskeisen alueen liikenteen loppui oman tuotannon operoiman suurlinjan numero 3 liikenne, mikä merkitsi TKL:lle huomattavaa suoritämäärän vähentymistä.

TKL kuljetti yhteensä runsaat 10,4 miljoonaa matkustajaa (2020: 12,8, 2019: 20,7). Matkustajamäärä operoidun liikenteen osalta laski edellisvuodesta 18,5 %. Samanaikaisesti laskivat myös operointiin käytettyjen henkilötyövuosien, tilattujen linjakilometrien ja autopäivien määrä. Jo toista vuotta jatkuneen jyrkän suoritämäärän laskun odotetaan edelleen jatkuvan vuonna

2022, joskin nyt selkeästi vähäisempänä. Tiedostaen tapahtuneen ja tulevan kehityksen, pidättydyttiin edelleen ajoneuvokalustoon kohdistuvista investoinneista.

Kahden liikelaitoksen yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 2,2 milj. euroa 95,7 milj. euroon. Tampereen Veden liikevaihto kasvoi 4,0 milj. euroa, kun taas Kaupunkiliikenteen laski 1,8 milj. euroa. Tampereen Veden liikevaihtoa kasvattivat vuoden alussa tehdyt korotukset jäteveden käyttömaksuun, veden ja jäteveden perusmaksuihin sekä liittymismaksun yksikköhintaan. TKL:n liikeylijäämän laskuun vaikutti laskenut liikennesuorite; aiempaan vuoteen nähden laskutetuissa linjakilometreissä laskua oli 8,3 % ja linjatunneissa 11,7 %. Tilatuissa autopäivissä laskua kirjattiin peräti 14,4 %.

Kahden liikelaitoksen yhteenlaskettu liikeylijäämä kasvoi 1,4 miljoonaa euroa 30,6 miljoonaa euroon. Tampereen Veden liikeylijäämä nousi 2,3 milj. euroa, kun taas TKL:n laski 0,8 miljoonaa euroa.

Tarkemmat liikelaitoskohtaiset tiedot ovat liikelaitosten erillistilinpäätöksissä.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Liikelaitokset saavuttivat kaupunginvaltuuston asettamista toiminnan tavoitteista suurimman osan joko kokonaan tai osittain. Kaikkiaan 7 tavoitteesta 5 toteutui joko kokonaan tai vähintään osittain. Kaksi tavoitetta jäi toteutumatta. Kummallakin liikelaitoksella sairauspoissaoloja koskeva tavoite jäi toteutumatta, koska sairauspoissaolojen määrä kääntyi kasvuun koronaepidemian, liukastumisten ja pitkien sairauspoissaolojen takia.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen neljästä tavoitteesta kaksi toteutui kokonaan, yksi osittain ja yksi jäi toteutumatta. Sairauspoissaoloihin ja tapaturmiin liittyvä tavoite ei toteutunut, koska sai-

rauspoissaoloprosentti kääntyi lievään kasvuun muutaman pitkän sairausloman takia. Tapaturmien määrä pysyi samana kuin vuonna 2020. Vesijohtoverkoston toimitusvarmuuteen liittyvä tavoite toteutui osittain: vesijohtovuotojen määrä kasvoi ja oli 33. Se oli 11 enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuotojen määrä suhteutettuna vesijohtoverkon pituuteen nousi 0,01:stä 0,04:ään. Kaupinon vedenottamon pitkään jatkunut saneeraus saatiin valmiiksi ja laitos oli täydessä tuotantovalmiudessa vuoden loppuun mennessä. Vesijohtoverkoston pitkän tähtäimen tuotantovarmuuteen liittyviä korvausinvestointeja tehtiin 8,5 putkikilometrin verran. Tällä tahdilla putkien uusiutumisikä oli 96 vuotta. Vuonna 2021 tehtiin myös vesiliikelaitoksen tulevaisuuteen liittyvät yhtiöittämisselvitys.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen kolmesta toiminnan tavoitteesta toteutui kaksi. Sairauspoissaolojen määrä kääntyi kasvuun ja liukastumiset aiheuttivat vakavia tapaturmia. TKL on yhdessä tilaajan kanssa laatinut uuden tuotantosopimuksen, jossa on otettu huomioon kiinteä yhteistyö kaluston hankinnan suunnittelussa ja oman tuotannon rooli vaihtoehtoisissa energiamuodoissa. Niin ikään toteutui tavoite, jonka mukaan liikelaitoksessa on toteutettu organisaatiouudistus ja rekrytoitu uusi huoltopäällikkö johtamaan korjaamotoimintoja.

Olennaiset poikkeamat tilikauden talousarvioon

Liikelaitoksilla valtuustoon nähden sitovia eriä ovat liikeylijäämä, korvaus peruspääomasta sekä nettoinvestoinnit.

Liikelaitosten yhteenlaskettu liikeylijäämä oli 30,6 miljoonaa euroa. Se oli 4,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Tampereen Veden liikeylijäämä toteutui 4,5 miljoonaa euroa suunniteltua parempana. Merkittävästi suunniteltua suurempi liikeylijäämä

johtuu pääosin varautumisesta pandemian tuomiin hinnan nousuihin, jotka jäivät toteutumatta sekä palveluiden että aineiden ja tarvikkeiden pienemmästä kulutuksesta. TKL:n liikeylijäämä toteutui lähes suunnitellusti.

Korvaus peruspääomasta toteutuu vuosittain laskennallisena rahoituskulukirjauksena. Korvauksen suuruus on sidottu peruspääoman määrään ja liikelaitoskohtaiseen korvausprosenttiin.

Tampereen Veden nettoinvestoinnit toteutuivat 21,3 miljoonana eurona ja ne ylittivät vuosisuunnitelman vajaalla 0,3 miljoonalla eurolla. Merkittävimpiä syitä investointien suunnitellusta poikkeavaan toteutumaan on ollut suunnitelmien valmistumisen aikaistuminen, erityisesti kaupunkikonsernin sisäisissä hankkeissa. TKL ei ole toteuttanut aktivoitavia investointeja lainkaan vuosina 2020 ja 2021.

LIKEYLIJÄÄMÄN TOTEUTUMINEN

1 000 euroa	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Tampereen Vesi	31 118	26 617	4 501	26 617	0
Tampereen Kaupunkiliikenne	-478	-500	22	-500	0
Yhteensä	30 640	26 117	4 523	26 117	0

INVESTOINNIT

1 000 euroa	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Tampereen Vesi					
Investoinnit	-21 269	-21 000	-269	-21 000	0
Tampereen Kaupunkiliikenne					
Investoinnit	0	0	0	-2 000	2 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot	27	20	7	20	0
Liikelaitokset yhteensä					
Investoinnit	-21 269	-21 000	-269	-23 000	2 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot	27	20	7	20	0

LIIKELAITOKSET

Nro	Talousarviotavoite 2021	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
Tampereen vesi				
1	Sairauspoissaolo-% ei nouse v. 2019 tasosta ja vakavien tapaturmien määrä laskee.	Sairauspoissaolojen ja 3pv tai enemmän työkyvyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys vuoteen 2019 verrattuna.	Sairauspoissaoloprosentti koko vuodelta 2021 oli 4,98 %, joka on jonkin verran enemmän kuin vertailuvuonna 2019 4,42 %, pääasiassa johtuen muutamista pitkistä poissaoloista. Työhön palaamista helpotetaan edelleen työjärjestelyin ja osa pidemmällä sairauslomalla olleista on pystynyt palaamaan töihin. Tapaturmia on 6 kpl vuonna 2021, joka on sama määrä kuin vuonna 2020. Tapaturmien syyt on analysoitu ja mahdollisiin epäkohtiin puututtu. Tavoite tapaturmatason 2019 (5 kpl) laskusta ei toteutunut. Tavoite ei toteutunut.	-
2	Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilyvät korkealla tasolla.	Häiriötilanteiden määrän kehitys/verkoston pituus. Häiriömäärän suhteessa verkoston pituuteen. Kaupinon vedenpuhdistuslaitoksen tuotantovalmius 100 %.	Häiriöitä oli koko vuonna 33 kpl /818 km eli 0,04 kpl/km. Vertailuvuonna häiriöitä oli 0,01 kpl/km. Tavoite ei toteutunut. Kaupinon saneeraus on valmistunut 12/2021. Suunniteltu talousveden tuotantotavoite 54 000 m3 vuorokaudessa ja 100% tuotantovalmius on saavutettu. Tavoite toteutui.	+/-
3	Vesijohtoverkoston pitkän tähtäimen toimintavarmuudesta huolehditaan.	Verkoston keskimääräinen uusiutumisaika on alle 100 v.	Vuonna 2021 uusittiin 8,5 km ja vesijohtoveden pituus on 818 km. Uusiutumisikä on (818/8,5 = 96,2) 96 v. Tavoite toteutui.	+
4	Liikelaitoksen yhtiöittämisestä on tehty selvitys yhdessä omistajaohjausyksikön kanssa.	Toimenpiteet ja toteutustilanne	Selvitys on tehty ja se on käsitelty konsernijaostossa 18.5.2021. Tavoite toteutui.	+

Nro	Talousarviotavoite 2021	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
Tampereen Kaupunkiliikenne				
1	Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee	Sairauspoissaolojen ja 3 pv tai enemmän työkyvyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys vuoteen 2019 verrattuna.	Edellisvuoden poikkeuksellisen matalista sairauspoissaoloista (15,1) nousiin vuonna 2021 aiempien vuosien tasolle (18,5). Taustalla vaikutti eritoten loppuvuodesta poissaoloja lisännyt koronapandemia. Myös vakavien tapaturmien määrä lisääntyi edellisvuoden 9:stä 23:een. Taustalla alkuvuonna 2021 aiempaa selkeästi suurempi liukastumistapaturmien lukumäärä. Tavoite ei toteutunut.	-
2	Tuotantosopimus vuodesta 2020 alkaen on päivitetty, huomioiden tilaajayhteistyön ja palvelun laadun kehittäminen sekä vaihtoehtoihin energiamuotoihin kohdistuvat direktiivin mukaiset vaateet.	Toteutustilanne ja toimenpiteet	Tuotantosopimus (2021-) laadittu, hyväksytty ja voimassa. Allianssimallin mukaisesti on toteutettu tiivistä yhteistyötä eritoten yhteisen johtoryhmän (AJR) kautta. Lisäksi tilaajan ja tuottajan henkilöstöt ovat yhteistyössä laatineet laatu- ja kannustejärjestelmää. Vaihtoehtoihin energiamuotoihin kohdistuvaa strategista suunnittelua on toteutettu tilaajan ja tuottajan yhteisissä suunnitelmissa, mistä esimerkkinä tulevien kalustohankintojen ja varikkotilojen suunnittelu. Tavoite toteutui.	+
3	Liikelaitoksen omaa korjaamotointia on kehitetty vuonna 2020 toteutetun selvityksen pohjalta	Toimenpiteet ja toteutustilanne	Vuonna 2021 on selvityksen pohjalta toteutettu organisaatiomuutos ja annettu uusi toimintasääntö. Korjaamotointia johtamaan on selvityksen suosituksen mukaisesti rekrytoitu uusi huoltopäällikkö. Myös varaosavaraston kirjanpidon ja raportointitoimintojen uudistus on toteutettu vuoden 2021 lopulla. Tavoite toteutui.	+

Tarkempi toiminnan tavoitteiden analysointi esitetään erillistilinpäätösten yhteydessä.

KONSERNIIN KUULUVAT TYTÄRYHTIÖT JA YHTEISÖT

Omistajastrategiset tavoitteet, niiden toteutuminen ja arviointi

Tampereen kaupungin omistajastrategian päämääränä on, että Tampereen kaupunki on aktiivinen, vaativa ja selkeä omistaja, joka varmistaa omien omistustensa tehokkaan hyödyntämisen kaupunkilaisten hyväksi. Tampereen kaupungin omistajastrategiset päämäärät konkretisoidaan omistajaohjauksen periaatteiden kautta. Kaupungin omistamien tytäryhtiöiden ja yhteisöjen tehtäväkentän monimuotoisuuden takia yhteisöjen toiminnan kannattavuutta on arvioitava organisaatiokohtaisesti sekä osana kaupunkikonsernia. Asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen toimintaa, taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Tytäryhteisöjen tavoitteiden asettamisesta, niiden toteutumisen seurannasta ja raportoinnista vastaa omistajaohjaus.

Kaupungin tytäryhteisöille asetetaan vuosittain tytäryhteisökohtaisia toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon ja ohjaavat omistajan edustajien toimintaa muun muassa hallituksessa ja yhtiökokouksessa. Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisökohtaiset tavoitteet vuodelle 2021 asetettiin talousarvion käsitteilyn yhteydessä.

Vuodelle 2021 tavoitteiden määrää vähennettiin. Niitä ei asetettu kaikille samoille yhteisöille kuin aiempina vuosina ja myös yhtiökohtaisten tavoitteiden määrää karsittiin. Tavoitteita ei annettu kaikkein pienimmille yhtiöille eikä niille, jotka saavat käytännössä koko liikevaihtonsa kaupungin kanssa solmitusta palvelusopimuksesta. Näissä tapauksissa tavoitteet tulevat palvelusopimuksista.

Kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamista 57 tavoitteesta toteutui 30 ja 22 tavoitetta jäi toteutumatta. Neljä (4) tavoitetta toteutui osittain. Kokonaisuutena tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista 59,6 prosenttia toteutui kokonaan tai osittain.

Taloudellisesti merkittävin yhtiö Tampereen kaupungille on Tampereen Sähkölaitos -konserni, johon kohdistuvat konsernin suurimmat osinkotavoitteet. Tampereen Sähkölaitos Oy:lle asetetuista neljästä omistajatavoitteesta toteutui kaksi. Keväällä 2021 Sähkölaitos maksoi osinkoa 20,0 milj. euroa, mikä tarkoitti 74 %:a konsernin nettotuloksesta. Omistaja-arvo ei kehittynyt 5 prosentin tavoitteen mukaisesti, vaan itse asiassa laski kolme prosenttia. Omistaja-arvoa laski sähkömarkkina-laista johtuva sähköverkon kohtuullisen tuoton mallin regulaatiomuutos, joka alentaa liikevaihtoa.

Sähkölaitos saavutti ympäristövas- tuuseen liittyvän tavoitteen. Uusiutuvan energian osuus koko energiatuotannosta oli 46 prosenttia vuonna 2021. Se ylitti tavoitetasona olleen 41 prosentin rajan. Vuoteen 2020 verrattuna tuotantorakenteeseen ei tullut muutoksia. Kylmä sää lisäsi huipputehon tarvetta ja päästöjä. Vuonna 2020 uusiutuvan energian osuus oli 51,1 prosenttia.

Iskuja koronasta

Koronapandemia vaikutti erityisesti liikumiseen, matkailuun ja tapahtumiin liittyviin liiketoimintoihin, mutta pandemian isku kaupungin tytäryhtiöihin ei ollut enää yhtä voimakas kuin vuonna 2020.

Kaupungin keskeisiin osinkoyhtiöihin perinteisesti kuulunut pysäköinti- ja kiinteistötoimialalla toimiva Finnpark Oy ei maksanut osinkoa lainkaan vuonna 2021. Yhtiön arvonmääritys tehtiin

ensimmäisen kerran vuoden aikana. Työn teki ulkopuolinen arvioija. Tilikauden 2021 kassavirta oli ennustettua parempi, mikä johti markkina-arvon kasvuun.

Pandemia leikkasi Tampereen Särkänniemi Oy:n, Tampere-talo Oy:n ja Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy:n toimintaa. Särkänniemi ei maksanut osinkoa keväällä 2021. Asiakasmäärärajoitus leikkasi huvipuiston kävijämääriä. Yhtiön talous kuitenkin koheni niin, että sillä kyky maksaa pieni osinko keväällä 2022.

Tampere-talo oli suljettuna merkittävän osan vuodesta. Siitä huolimatta se ylsi 200 000 kävijän määrään. Tampere-talo Oy:n tilikauden tappio oli 15088 euroa. Säästöjen, korvaavan liiketoiminnan ja avustusten hakemisen ansiosta tappio ei kasvanut tätä suuremmaksi.

Osa yhtiöistä jatkoi toimintaansa ilman merkittävä koronavaikutusta. Niitä olivat mm. Tampereen Palvelukiinteistöt Oy ja Tredu-Kiinteistöt Oy.

Työterveysyhtiö Tullinkulman Työterveys Oy sai lisätöitä koronatestauksesta ja -rokotuksista. Toisaalta poikkeusoloissa se ei päässyt tekemään täydessä mittakaavassa ns. normaalia työtään, kuten ennaltaehkäisevää työterveyshuoltoa. Yhtiö teki toisen voitollisen vuoden peräkkäin, tosin sen tilikauden tulos 0,15 miljoonaa euroa jäi hieman 0,2 tavoitteesta.

Kaikki tytäryhteisöjen toiminnalliset tavoitteet on raportoitu yhteisökohtaisesti jäljempänä olevissa taulukoissa.

TYTÄRYHTIÖIDEN JA YHTEISÖJEN TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEET

ELINVOIMAN JA KILPAILUKYVYN PALVELUALUEELLE LIITTYVÄT TYTÄRYHTEISÖT

Tampereen Särkänniemi Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
1	Maksettu osinko on 50 % yhtiön nettotuloksesta.	Maksetun osingon määrä, m€	-
2	Omistaja-arvo kehittyä positiivisesti.	Osakekannan arvo + maksetut osingot, %	?

Tampere-talo Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
3	Tominta on kannattavaa.	Sipo-%, väh. 3 %	-
4	Myyntulojen osuus kokonaistuloista kasvaa.	Liikevaihto/liiketoiminnan muut tuotot	-
5	Kävijämäärä kasvaa.	Toteutunut kävijämäärä.	-

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
6	Maksettu osinko on 50 prosenttia yhtiön nettotuloksesta.	Maksetun osingon määrä, m€	+
7	Yhtiön sijoitetun pääoman tuotto-%.	Sipo-%, väh. 4	-
8	Yhtiön omavaraisuusaste.	Omavaraisuus-%, väh. 27	-
9	Pääoman kiertoa tehostetaan kiinteistösalkutuksen mukaisesti.	Toteutuneet myynnit, kpl; tavoitteena 2 kpl/2021	-

Tampereen Vuokratulosäitiö

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
10	Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea.	Toteutunut käyttöaste, %	+
11	Toiminta on kannattavaa.	Sipo-% väh. 5%	-
12	Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa.	Korjausvelan määrä enintään 1,8 %	-
13	Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti. Tavoite 200 kpl.	Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin, kpl	-

Vilusen Rinne Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
14	Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea.	Toteutunut käyttöaste väh. 98 %	+
15	Toiminta on kannattavaa.	Sipo-% väh. 4 %	-
16	Maksettu osinko on Ara-säännösten mahdollistama enimmäismäärä.	Maksetun osingon määrä, m€	+
17	Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa.	Korjausvelan määrä enintään 1,8 %	+
18	Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti.	Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin, kpl	-

Pirkan Opiskelija-asunnot Oy, POAS

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
19	Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea.	Toteutunut käyttöaste väh. 95 %	+
20	Toiminta on kannattavaa.	Sipo-% väh. 3 %	+
21	Vakavaraisuus kasvaa vuosittain.	Omavar.aste-%, väh. 8	+
22	Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa.	Korjausvelan määrä enintään 4 %	+
23	Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti. Tavoite 70 kpl.	Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin, kpl	-

Tampereen Vuokra-asunnot Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2020	Mittari	
24	Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea.	Toteutunut käyttöaste väh. 99 %	+
25	Toiminta on kannattavaa.	Sipo-% väh. 5 %	+
26	Maksettu osinko on Ara-säännösten mahdollistama enimmäismäärä.	Maksetun osingon määrä, m€	+
27	Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa.	Korjausvelan määrä enintään 1,3 %	+
28	Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti. Tavoite 100 kpl.	Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin, kpl	+

Kotilinnasäätö

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
29	Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea.	Toteutunut käyttöaste väh. 98 %	+
30	Vakavaraisuus kasvaa vuosittain.	Väh. 19%	+
31	Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa.	Korjausvelan määrä enintään 0,99 %	-
32	Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti. Tavoite 70 kpl.	Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin, kpl	-

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUEELLE LIITTYVÄT TYTÄRYHTIÖT

Sähkölaitos-konserni

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
33	Maksettu osinko 50 % konsernin nettotuloksesta tai vähintään 20 milj. euroa.	%	+
34	Omistaja-arvo kehittyy positiivisesti.	Osakekannan arvo lisättyä maksetuilla osingoilla (kasvu-% väh. 5)	-
35	Sähkölaitoksen taloudellinen tulos on toimialallaan kilpailukykyinen. Toimialan kilpailukykymittarin arvo on yli 50.	Kehitystavoitteen kilpailukykymittarin arvo (sis. 6 keskeistä tunnuslukua, skaala 0-100), arvo > 50	+
36	Uusiutuva energia koko energiatuotannosta % (vesivoima, tuuli-voima, bioenergia, jäte-energia).	> 41 %	+

Finnpark-konserni

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
37	Maksettu osinko on 50 % konsernin nettotuloksesta tai vähintään 1,2 milj. euroa	%	-
38	Omistaja-arvo kehittyy positiivisesti.	Sipo-% väh. 6 %	+

Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
39	Kuntavastuullisen palvelun hinnat ovat edullisimmassa kolmanneksessa suurista kaupungeista.	Sijointus 12 suurimman kaupungin joukossa, min.	+
40	Yhtiön maksama osinko.	Maksettu osinko, m€	+
41	Vieraan pääoman osuuden lisääminen investoinneissa.	Vieraan pääoman osuus, %	-

Tuomi Logistiikka Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
42	Tehokkuus kanavoidaan asiakashintoihin ja yhtiö tuottaa voittoa vain sen verran, että jatkuvuus ja kehittäminen voidaan turvata.	Liikevoitto-%	+
43	Hankintapalvelujen laadun parantaminen tukee asiakkaan tuloksellista hankintatoimintaa.	Ajantasaiset asiakaskohtaiset kehittämissuunnitelmat on käytössä.	-
44	Toimitusvarmuus ja kustannustehokkuus kehittyvät materiaali- ja henkilöliikennepalveluissa.	Tarvikkeiden toimitusvarmuus %; Ajamatta jääneiden kyytien osuus % ; Kuljetusten yhdistelyllä säästetyt kilometrit	+/-
45	Yhtiö kehittää liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan ja asiakkaita neuvotaan systemaattisesti energiatehokkaiden ja vähäpäästöisten hankintojen toteuttamisessa	Yhtiön hiilijalanjälki/liikevaihto	+

Tampereen Infra Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
46	Tehokkuus kanavoidaan asiakashintoihin ja yhtiö tuottaa voittoa vain sen verran, että jatkuvuus ja kehittäminen voidaan turvata.	Liikevoitto-%	-
47	Tuotettujen palveluiden hinta- ja laatuaste vastaa yksityisten kilpailijoiden tasoa.	Kyllä/ei	+/-

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN SEKÄ SIVISTYSPALVELUJEN PALVELUALUEILLE LIITTYVÄT TYTÄRYHTIÖT

Tullinkulman Työterveys Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
48	Toiminta on kannattavaa.	Tilikauden tulos > 200 000	-
49	Kaupungin ostamien työterveyspalveluiden painopiste siirtyy ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon (osuus kasvaa ja on yli 55 %)	Ennaltaehkäisevän osuus, %	-
50	Etäpalvelut kokonaisuudessaan toteutuvat työterveyshuollon toimintasuunnitelmissa asetettavan tavoitteen mukaisesti. Etäpalvelut ovat helppokäyttöisiä ja saavutettavia.	Toteutuneiden etävastaanottojen osuus on vähintään 40% kaikista vastaanotoista.	+
51	Kaupungin työterveyshuollon kustannukset/hlö ovat 545 €/hlö tai alle ja kela 0-luokan kokonaiskustannukset ovat alle 400 000 €	Bruttokustannus/ hlö (kustannus ennen Kelan korvauksia)	+/-

Tampereen Tilapalvelut Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
52	Liiketoiminnan tehokkuus kasvaa 2 % vuosittainen 2018-2022.	Volyymiin suhteutettu palveluiden tehokkuus kasvaa ja hintojen kehitys on 2% alle alan kustannusindeksin.	+
53	Toiminta on kannattavaa.	Yhtiön tulos vähintään 450 000 euroa (vastaa 25 %:n sipoa poistojen jälkeen)	+
54	Korkea asiakastyytyväisyys.	Asiakastyytyväisyys-indeksi yli 4,0 (asteikko 1-5)	+

Pirkanmaan Voimia Oy

Nro	Toiminnan tavoite 2021	Mittari	
55	Toiminta on kannattavaa.	Tilikauden tulos 200 000	+
56	Hinnat ovat kilpailukykyisiä, asiakkaille tasapuolisia ja läpinäkyviä. Tampereen kaupungin hinnat laskevat keskimäärin 1 prosentin vuodessa.	Hinnan kehitys edelliseen vuoteen verrattuna. Voimian hintakorimittarin vertailu yleiseen hintakehitykseen.	+/-
57	Asiakastyytyväisyys paranee palveluntuottajasta huolimatta.	Asiakastyytyväisyysmittauksen tulokset (mitataan joka vuosi), tilaaja-asiakkaan suositteluhaluus (mitataan joka toinen vuosi).	+

Tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toimintatuotot		
Myyntituotot	221 049 244,81	212 985 731,06
Maksutuotot	99 091 988,65	100 134 267,21
Tuet ja avustukset	84 986 030,76	36 540 178,17
Vuokratuotot	80 619 471,76	75 372 702,97
Muut toimintatuotot	76 149 861,13	26 290 355,92
	561 896 597,11	451 323 235,33
Valmistus omaan käyttöön	8 588 117,38	6 038 501,81
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-527 201 035,01	-499 237 615,59
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-118 208 549,66	-112 292 485,18
Muut henkilösivukulut	-20 327 047,50	-17 514 102,97
Palvelujen ostot	-949 844 662,17	-853 926 019,30
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-67 401 647,74	-63 077 660,91
Avustukset	-105 050 709,84	-120 142 260,12
Vuokratulut	-90 769 957,04	-71 859 438,97
Muut toimintakulut	-7 678 047,41	-5 222 944,65
	-1 886 481 656,37	-1 743 272 527,69
Toimintakate	-1 315 996 941,88	-1 285 910 790,55
Verotulot	1 117 482 551,42	1 035 322 781,14
Valtionosuudet	360 780 239,00	394 568 266,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	6 600 782,85	6 237 715,95
Muut rahoitustuotot	29 905 113,69	35 858 942,80
Korkokulut	-16 753 186,08	-15 340 979,93
Muut rahoituskulut	-600 074,77	-1 293 896,45
	19 152 635,69	25 461 782,37
Vuosikate	181 418 484,23	169 442 038,96
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-106 457 191,13	-104 064 958,85
Arvonalentumiset	-252 792,92	-1 801 790,12
	-106 709 984,05	-105 866 748,97
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	263 510,43
	0,00	263 510,43
Tilikauden tulos	74 708 500,18	63 838 800,42
Poistoeron muutos	1 710 408,72	1 710 592,99
Rahastojen lisäys	-305 948,79	260 053,40
Rahastojen vähennys	256 374,23	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	76 369 334,34	65 809 446,81

RAHOITUSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	181 418 484,23	169 442 038,96
Satunnaiset erät	0,00	263 510,43
Tulorahoituksen korjaukset	-66 451 161,00	-17 370 872,56
	114 967 323,23	152 334 676,83
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-232 873 528,46	-229 871 660,93
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 111 888,40	7 263 561,50
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	102 478 499,16	45 381 217,88
	-125 283 140,90	-177 226 881,55
Toiminnan ja investointien rahavirta	-10 315 817,67	-24 892 204,72
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 542 608,44	-16 991 729,79
Antolainasaamisten vähennykset	3 916 795,73	2 295 631,05
	1 374 187,29	-14 696 098,74
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 383 860,00	120 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 288 542,69	-16 185 145,64
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 816 397,54	16 082 556,64
	-23 721 080,23	119 897 411,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-242 663,17	2 435 165,80
Vaihto-omaisuuden muutos	5 090 199,81	-3 378 223,04
Saamisten muutos	-23 300 175,90	15 570 898,90
Korottomien velkojen muutos	18 564 135,17	27 246 461,79
	111 495,91	41 874 303,45
Rahoituksen rahavirta	-22 235 397,03	147 075 615,71
Rahavarojen muutos	-32 551 214,70	122 183 410,99
Rahavarat 31.12.	280 406 438,48	312 957 653,18
Rahavarat 1.1.	312 957 653,18	190 774 242,19
	-32 551 214,70	122 183 410,99

TASE

VASTAAVAA

	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	523 044,75	739 657,30
Muut pitkävaikutteiset menot	113 854 810,29	115 857 590,88
	<u>114 377 855,04</u>	<u>116 597 248,18</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	217 331 930,20	214 025 815,85
Rakennukset	561 443 042,68	560 043 769,62
Kiinteät rakenteet ja laitteet	421 969 756,03	419 228 771,71
Koneet ja kalusto	27 187 670,91	27 835 833,53
Muut aineelliset hyödykkeet	5 687 168,30	5 323 858,18
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	300 438 890,84	237 270 584,43
	<u>1 534 058 458,96</u>	<u>1 463 728 633,32</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	351 275 214,84	334 189 357,53
Muut lainasaamiset	107 822 954,11	109 174 943,02
Muut saamiset	1 303 676,48	1 325 874,86
	<u>460 401 845,43</u>	<u>444 690 175,41</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	308 528,17	408 528,17
Muut toimeksiantojen varat	0,00	21 293,33
	<u>308 528,17</u>	<u>429 821,50</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 139 216,45	1 056 969,80
Keskeneräiset tuotteet	483 886,02	470 164,70
Muu vaihto-omaisuus	267 272,27	5 453 440,05
	<u>1 890 374,74</u>	<u>6 980 574,55</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	267 481,20	231 177,59
Muut saamiset	31 771,55	42 436,00
Siirtosaamiset	6 106 817,67	6 813 071,51
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	34 599 557,96	34 611 935,63
Lainasaamiset	1 772 573,15	3 641 091,59
Muut saamiset	33 313 907,27	23 028 438,06
Siirtosaamiset	43 292 114,42	27 715 896,94
	<u>119 384 223,22</u>	<u>96 084 047,32</u>
Rahoitusarvopaperit		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	2 000 000,00	2 000 000,00
Muut arvopaperit	141 763 899,73	15 606 037,54
	<u>143 763 899,73</u>	<u>17 606 037,54</u>
Rahat ja pankkisaamiset	136 642 538,75	295 351 615,64
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 510 827 724,04	2 441 468 153,46

VASTATTAVAA

	31.12.2021	31.12.2020
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	636 657 232,28	636 657 232,28
Muut omat rahastot	19 692 670,54	19 643 095,98
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	517 302 616,31	451 493 169,50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	76 369 334,34	65 809 446,81
	<u>1 250 021 853,47</u>	<u>1 173 602 944,57</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	18 242 355,87	19 952 764,59
	<u>18 242 355,87</u>	<u>19 952 764,59</u>
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 447 900,80	1 722 000,00
Muut pakolliset varaukset	2 632 142,49	2 186 071,33
	<u>4 080 043,29</u>	<u>3 908 071,33</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	167 073,78	141 489,96
Lahjoitusrahastojen pääomat	13 510 301,07	13 330 017,19
Muut toimeksiantojen pääomat	2 895 120,00	3 464 944,20
	<u>16 572 494,85</u>	<u>16 936 451,35</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	652 020 360,83	672 370 601,91
Saadut ennakot	70 185,00	93 625,00
Liittymismaksut ja muut velat	26 146 846,11	26 144 059,63
Siirtovelat	16 129 587,12	20 241 919,90
	<u>694 366 979,06</u>	<u>718 850 206,44</u>
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25 734 101,07	21 288 542,68
Lainat muilta luotonantajilta	213 253 833,52	221 070 231,06
Saadut ennakot	77 242,48	74 661,96
Ostovelat	132 741 583,62	122 840 370,29
Muut velat	25 619 184,95	20 392 242,84
Siirtovelat	130 118 051,86	122 551 666,35
	<u>527 543 997,50</u>	<u>508 217 715,18</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 510 827 724,04	2 441 468 153,46

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toimintatuotot	1 425 534 938,57	1 218 747 274,77
Toimintakulut	-2 510 431 399,22	-2 305 268 894,90
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	10 332 991,35	5 456 767,90
Toimintakate	-1 074 563 469,30	-1 081 064 852,23
Verotulot	1 117 482 551,42	1 035 322 781,14
Valtionosuudet	360 780 239,00	394 568 266,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 151 402,84	1 495 236,71
Muut rahoitustuotot	5 477 091,15	4 352 998,21
Korkokulut	-37 664 785,80	-34 059 877,71
Muut rahoituskulut	-2 883 081,40	-2 500 898,18
Vuosikate	370 779 947,92	318 113 653,95
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-230 822 795,43	-211 368 893,50
Omistuksen eliminointierot	-25 368 085,87	-3 273 685,19
Arvonalentumiset	-563 579,73	-1 980 967,77
	-256 754 461,03	-216 623 546,46
Tilikauden tulos	114 025 486,88	101 490 107,49
Tilinpäätössiirrot	-44 659,49	265 203,78
Tilikauden verot	-12 826 275,74	-10 309 008,45
Laskennalliset verot	-7 392 665,94	-4 903 210,27
Vähemmistöosuudet	-7 181 989,51	-5 989 345,34
Tilikauden ylijäämä	86 579 896,21	80 553 747,21

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	370 779 947,92	318 113 653,95
Tilikauden verot	-12 826 275,74	-10 309 008,45
Tulorahoituksen korjaukset	-62 560 282,25	-22 378 703,97
	<u>295 393 389,92</u>	<u>285 425 941,53</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-520 587 130,45	-444 354 670,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 591 915,40	7 885 006,14
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	84 436 595,77	38 071 891,66
	<u>-430 558 619,28</u>	<u>-398 397 772,20</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-135 165 229,35	-112 971 830,67
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 799 862,40	-17 107 686,45
Antolainasaamisten vähennykset	2 473 933,96	16 379,66
	<u>-325 928,44</u>	<u>-17 091 306,79</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	478 355 385,16	326 266 478,28
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-344 656 146,00	-74 963 326,76
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-5 642 793,89	-13 669 010,67
	<u>128 056 445,27</u>	<u>237 634 140,84</u>
Oman pääoman muutokset	-3 497 669,50	2 214 347,47
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-286 027,73	2 331 759,94
Vaihto-omaisuuden muutos	7 342 431,29	-16 081 938,11
Saamisten muutos	-47 412 655,71	34 390 908,73
Korottomien velkojen muutos	55 365 776,88	7 487 391,44
	<u>15 009 524,74</u>	<u>28 128 122,00</u>
Rahoituksen rahavirta	139 242 372,07	250 885 303,52
Rahavarojen muutos	4 077 142,72	137 913 472,85
Rahavarat 31.12.	388 755 070,68	384 677 927,95
Rahavarat 1.1.	384 677 927,95	246 764 455,10
	<u>4 077 142,72</u>	<u>137 913 472,85</u>

KONSERNITASE

VASTAAVAA

	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	21 432 753,39	18 624 435,98
Muut pitkävaikutteiset menot	138 280 103,60	129 408 682,16
Ennakkomaksut	2 780 953,57	2 803 622,81
	162 493 810,56	150 836 740,94
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	273 973 699,33	267 379 225,95
Rakennukset	1 916 723 175,09	1 724 587 456,80
Kiinteät rakenteet ja laitteet	700 305 456,89	691 969 100,57
Koneet ja kalusto	204 287 008,76	124 465 314,45
Muut aineelliset hyödykkeet	33 946 704,75	34 177 511,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	518 881 084,39	591 489 593,62
	3 648 117 129,20	3 434 068 202,98
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	75 266 607,58	66 820 014,87
Muut osakkeet ja osuudet	26 094 003,69	24 988 877,66
Muut lainasaamiset	26 132 544,83	25 755 620,35
Muut saamiset	975 374,51	1 026 370,55
	128 468 530,61	118 590 883,43
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	4 654 605,31	4 672 582,23
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	42 784 329,05	50 126 760,34
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 877 978,53	11 969 714,58
Lyhytaikaiset saamiset	241 212 157,91	192 977 184,96
Rahoitusarvopaperit	175 279 277,76	34 211 428,89
Rahat ja pankkisaamiset	213 475 792,92	350 466 499,06
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 626 363 611,85	4 347 919 997,42

VASTATTAVAA

	31.12.2021	31.12.2020
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	636 657 232,28	636 657 232,28
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	284 038,63	284 038,63
Muut omat rahastot	35 807 306,79	34 299 922,56
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	799 039 322,20	719 483 289,50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	86 579 896,21	80 553 747,21
	<u>1 558 367 796,11</u>	<u>1 471 278 230,19</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	93 676 304,43	90 460 438,12
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 447 900,80	1 722 000,00
Muut pakolliset varaukset	32 415 311,64	33 187 278,58
	<u>33 863 212,44</u>	<u>34 909 278,58</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	21 799 947,09	22 103 951,81
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 186 142 502,28	2 055 370 027,20
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	89 804 038,54	89 950 547,48
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	95 658 473,22	98 374 503,03
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	547 051 337,75	485 473 021,02
	<u>2 918 656 351,79</u>	<u>2 729 168 098,73</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 626 363 611,85	4 347 919 997,42

Liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettyinä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihinnan mukaisesti hankintamenoon tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimukset koostuvat erilaisista koronvaihtosopimuksista, korko-optioista sekä niiden yhdistämisellä toteutetuista rakenteista. Kaikki sopimukset on tehty lainasalkun suojaamis-

tarkoituksessa. Korkojohdannaisista aiheutuneet jaksotetut tulot tai menot on kirjattu tilikauden aikana korkomenojen oikaisuksi. Johdannaissopimusten uudelleenjärjestelyistä maksetut ja saadut summat on jaksotettu kirjanpidossa kuluksi ja tuloksi vaikutusaikanaan. Vaihtokaupalla toteutetut uudelleenjärjestelyt on kirjattu bruttoperusteisesti vaikutusaikanaan kuluksi ja tuloksi.

Lainasalkun suojausaste on pyritty valtuuston hyväksymien rahoituksen periaatteiden mukaisesti pitämään 40–60 prosentin välillä. Lainojen suojausaste oli vuodenvaihteessa 60 % eli tulevat markkinakorkojen muutokset vaikuttavat kaupungin korkomenoihin 40 %:n painolla. Valtuuston syksyllä 2019 hyväksymien rahoituksen periaatteiden mukaisesti johdannaissopimuksilla pyritään tasaamaan markkinakorkojen muutosten aiheuttamaa vaihtelua korkokuluissa eli pienentämään korkovirtariskiä sekä parantamaan korkokulujen ennustettavuutta. Tyypillisesti sopimuksista joudutaan tällöin maksamaan matalien korkojen aikaan ja niistä hyödytään korkojen noustessa. Vaikutus on samankaltainen kuin kiinteäkorkoisten lainojen käytöllä.

Johdannaissopimuksia on laadittu suojaustarkoituksessa ja niitä on solmittu heti voimassa olevina sekä tulevaisuudessa voimaan astuvina. Tässä tarkasteluhorisonttina on ollut valtuuston talousarvion yhteydessä laatima taloussuunnitelmakausi ja sen aikana arvioitu velan määrän kehitys. Koska kaupungin lainasalkku koostuu melko suuresta määrästä erillisiä lainoja ja niiden korkopäivät hajautuvat ympäri kalenterivuotta, on korkomenojen portfoliosuojaus nähty perusteltuna

toimintatapana. Siinä suojausta toteuttavien sopimusten korkopäivät hajautuvat myös kalenterivuodelle, mutta eivät välttämättä samoille päiville kuin lainojen korkopäivät. Keskimäärin laskettuna tapa johtaa kuitenkin erittäin korkeaan viitekorkojen vastaavuuteen ja riskien hallinnalliseen tavoitteeseen.

Solmitut johdannaissopimukset tuottavat joko yksiselitteisen kiinteän koron kassavirran tai ehdollisen kiinteän koron kassavirran. Mikään sopimuksista ei toteutuessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat. Sopimuksista, niiden toiminnasta ja sisällöstä, on kerrottu tarkempaa tietoa liitetiedossa 41.

Kaupungin ympäristötuotot ja -kulut sekä -investoinnit on kirjattu kaupungin kirjanpidossa soveltaen kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta ympäristöasioiden kirjaamisesta.

Liitetiedot on numeroitu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti.

Konsernitili

Kaupungin konsernitilisopimuksen tiliehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen kaupungin tytäryhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin tilinpäätöksessä sekä rahojen ja pankkisaamisten lisäyksenä että lyhytaikaisena velkana tytäryhteisöille. Vastaavasti tytäryhteisöjen negatiiviset tilien saldot esitetään sekä kaupungin lyhytaikaisena lainasaamisena tytäryhteisöiltä että rahojen ja pankkisaamisten vähennyksenä.

Kaupungin tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

2) Perustelu tuloslaskelman tai taseen esittämistavan muutoksesta

Ei ilmoitettavaa.

3) Oikaisut edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin

Ei ilmoitettavaa.

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Koronapandemia vaikutti edellisen vuoden tapaan huomattavasti kaupungin menoihin, tuloihin ja verotuloihin. Valtion korona-avustukset sosiaali- ja terveyspalveluissa ja joukkoliikenteessä olivat yhteensä 47,0 milj. euroa. Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikainen korotus koronan vuoksi kasvatti yhteisöverotuloja noin 30 milj. eurolla. Sosiaali- ja terveyspalveluissa koronapandemiasta aiheutuvia välit-

tömiä kustannuksia toteutui 35,5 milj. euron edestä ja joukkoliikenteen lipputulot vähenivät koronapandemian seurauksena 15,4 milj. eurolla.

Valtion korona-avustukset on esitetty tilikaudella 2021 pääosin toimintatuotojen avustuksissa. Vuonna 2020 korona-avustukset esitettiin valtionosuuk-

sissa. Pysyvien vastaavien myyntivoitot muissa toimintatuotoissa ja maankäytösopimuskorvaukset myyntituotoissa toteutuivat 43,9 milj. euroa edellisvuotta suurempina.

Kansallisen Kuntatieto-ohjelman edellyttämät kirjanpidolliset muutokset palvelusetelihankinnoissa vaikuttavat palvelujen ostojen ja avustusten vertailukelpoisuuteen vuosien 2020 ja 2021 välillä. Palvelusetelien kustannukset kirjattiin 2021 alkaen palveluhankinnoiksi, aiemmin ne kirjattiin avustuksiin.

Vertailussa tulee ottaa huomioon myös organisaatiomuutosten vaikutus. Tampereen kaupungin tuottama psykiatrinen avohoito integroitiin osaksi Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin (PSHP) psykiatrisia palveluja 1.1.2021 alkaen. Palvelut sisältyvät vuonna 2021 PSHP:lta hankittavan erikoissairaanhoidon palvelutilaukseen.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat merkittävät tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Ei ilmoitettavaa.

Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kaupunkikonsernin tytäryhteisöt kahta lukuun ottamatta. Yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen vaikutus konsernin omaan pääomaan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta laadittaessa. Samoin konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Konserniyhteisöjen kaupungille makSAMAT kiinteistöverot on jätetty eliminoimatta olennaisuuden periaatteen mukaan.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiivisia vähemmistöosuuksia ei ole erotettu.

Suunnitelmajoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiölakia noudattavien tytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella. Jäsenosarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmillemme tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi. Kaupunkikonsernin sisällä käytettyjä erilaisia poistosuunnitelmia ei ole muilta osin yhdenmukaistettu.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä. Osakkuusyhteisöjen tilinpäätöksiä ei ole oikaistu kaupungin arvostus- ja jaksotusperiaatteita vastaaviksi, koska tarvittavia tietoja oikaisujen tekemiseksi ei ole ollut saatavissa.

Poikkeavat tilikaudet

Tampereen Särkänniemi Oy:n tilikausi on ollut 2.1.2021 - 1.1.2022.

Konsernirakenteen muutosten käsittely

Konsernitilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu oman pääoman jatkuvuuden periaatetta. Konsernirakenteen

muutosten vaikutus konsernin omaan pääomaan on esitetty konsernituloslaskelmassa. Konsernin rahoituslaskelmassa konsernirakenteen muutosten vaikutus on esitetty investointien rahavirrassa.

Konsernirakenteen muutokset

Kaupunki perusti uuden tytäryhtiön KK Oy Tampereen Virastotalo. Kaupungin omistus yhtiöstä on 100 prosenttia.

Kaupungin tytäryhtiö Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n kautta konserniin tuli neljä uutta tytärtä; Asunto Oy Tampereen lidesranta 14, Asunto Oy Tampereen lidesranta 16, Asunto Oy Tampereen Tapettikatu 5 ja Asunto Oy Tampereen Lapinkaari 8. Konsernin omistusosuus uusista tytäryhtiöistä on 100 prosenttia. Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n tyttäret Asunto Oy Tampereen Tikkutehtaan Leimu ja Asunto Oy Tampereen Kalevan Senkki fuusioitiin emoyhtiöön vuoden 2021 aikana.

Kaupungin tytäryhtiö Tampereen Särkänniemi Oy:n omistus FunZones Oy:stä kasvoi 100 prosenttiin.

Konsernin omistusosuus Vuores Palvelu Oy:stä, Pirkan Putkikeräys Oy:stä ja Ranta-Tampellan Putkikeräys Oy:stä pieneni edelleen, kun uusia taloyhtiöitä liittyi yhtiöiden osakkaiksi. Yhtiöt kuuluvat edelleen Tampereen kaupunkikonserniin.

Kaupungin omistusosuus Tavase Oy:stä kasvoi 79,56 prosenttiin (0,11 %).

Kaupungin jäsenosuus Pirkanmaan Liitosta pieneni 45,29 prosenttiin Kuhmoisten kunnan liittyttyä kuntayhtymän jäseneksi.

Konsernin omistus osakkuusyhtiö Hervannan Juhani As Oy:stä pieneni alle 20 prosenttiin. Yhtiö ei ole enää konserniin yhdisteltävä osakkuusyhtiö.

Oikaisut edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin

Ei ilmoitettavaa.

10) Valtuustoryhmille annetut tuet (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Tampereen Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä	28	29
Tampereen vihreä valtuustoryhmä	23	28
Kokoomuksen ja RKP:n Tampereen valtuustoryhmä	17	0
Kokoomuksen, KD:n ja RKP:n Tampereen valtuustoryhmä	15	36
Vasemmistoliiton Tampereen valtuustoryhmä	12	12
Perussuomalaisten Tampereen valtuustoryhmä	13	8
Keskustan Tampereen valtuustoryhmä	6	8
Tampereen kristillisdemokraattien valtuustoryhmä	2	0
Tampereen Puolesta -valtuustoryhmä	2	4
Vaihtoehto Tampere	1	2
Sininen valtuustoryhmä	0	0
Yhteensä	119	127

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Tampereen kaupungin omaisuusluokat ja poistosuunnitelma

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet

Tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet (mm. käyttönoittelisenssit)	3 vuotta
Kaupungin yhteiset isot tietojärjestelmät (mm. SAP, Donna)	5 vuotta
Muut aineettomat oikeudet (mm. käyttö- ja valmistusoikeudet)	5 vuotta

Liikearvo

5 vuotta

Muut pitkävaikutteiset menot

Kehittämismenot	5 vuotta
Tietokoneohjelmistojen valmistusarvot (mm. itse rakennetut ohjelmistot)	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta
Mm. osake- ja vuokrahuoneistojen peruseräparannusmenot	max 20
Hiedanrannan maa-alueen puhdistusmenot	10 vuotta
Rantaväylän tunneli	50 vuotta

Ennakkomaksut

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet

Ei poistoa

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueet	Ei poistoa
Maa- ja vesialueiden peruseräparannusinvestoinnit	Ei poistoa
Liittymismaksut (siirrettävät, ei palautettavat)	Ei poistoa
Kiinteistöjen vuokraoikeudet	5 vuotta
Vuokrattujen kiinteistöjen liittymismaksut (siirrettävät, ei palautettavat) mm. vuokrattujen kiinteistöjen liittymismaksut	5 vuotta

Rakennukset

Asuinrakennukset (mm. kerrostalot, rivi- ja pientalot)	30 vuotta
Asuinrakennusten peruseräparannukset	10 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset (mm. koulut, päiväkodit, perhetukikeskukset, asuntolat, sairaalat, terveysasemat, kauppahalli, museot, hallintorakennukset)	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset (mm. lämpökeskukset, pumppaamot, keskuskeittiöt)	20 vuotta
Talousrakennukset (mm. varastot)	15 vuotta

Vapaa-ajan rakennukset (mm. uimahallit, jäähallit, liikuntahallit, vapaa-aikakeskukset ja niiden huoltorakennukset, saunat, virkistysalueiden mökit)	20 vuotta
Maanalaiset kallioluolat (mm. pysäköintiluolat, tekniset luolat, tunnelit)	50 vuotta
Muut rakennukset (mm. katokset, siirrettävät koulut ja päiväkodit, ulkoilumajat, lavat, kevytrakenteiset rakennelmat, säiliöt)	10 vuotta
Muiden rakennusten perusparannukset	10 vuotta
Rakennusten kiinteät koneet ja laitteet (mm. hissit, ilmastointi-, jäähdytys- ja lämmityslaitteet, taloverkot, keskusantennit, sähköpääkeskukset, muu rakennuksiin kiinteästi liittyvä tekniikka)	10 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta
Puusillat, puu- ja ponttonilaiturit	10 vuotta
Betoni- ja terässillat sekä kiinteät laiturit	25 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet (mm. padot, kanavat, altaat)	15 vuotta
Vedenjakeluverkosto (mm. vesitornit)	20 vuotta
Viemäriverkko	20 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta
Vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta
Koneet ja kalusto	
Tietokonelaitteet	3 vuotta
Viestintälaitteet	5 vuotta
Henkilö- ja pakettiautot	7 vuotta
Linja- ja kuorma-autot	10 vuotta
Alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet (m. henkilöpalo- ja sairaankuljetusautot, perävaunut)	5 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet (mm. kiinteistötraktorit)	5 vuotta
Muut raskaat koneet (mm. kaivinkoneet, raivaus-, sammutus- ja säiliöautot, nostolava-ajoneuvot)	10 vuotta
Muut kevyet koneet	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta
Sairaalan kuvantamislaitteet	10 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet (mm. ensikertainen kalustaminen)	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	
Luonnonvarat (mm. soranottoaikat)	Käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	Ei poistoa
Sijoitukset	
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa
Joukkovelkakirjalainasaamiset	Ei poistoa

12) Pakollisten varausten muutokset (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Eläkevastuu 1.1*	1 722	1 893	1 722	1 893
Vähennykset tilikaudella	274	171	274	171
Eläkevastuu 31.12	1448	1 722	1 448	1 722
Maisemointivaraus 1.1	109	109	19 811	21 103
Lisäykset tilikaudella	0	0	408	863
Vähennykset tilikaudella	25	0	2 542	2 156
Maisemointivaraus 31.12	84	109	17 678	19 811
Maanpuhdistusvaraus 1.1	0	509	0	509
Vähennykset tilikaudella	0	509	0	509
Maanpuhdistusvaraus 31.12	0	0	0	0
Vahingonkorvausvaraus 1.1	998	1 058	998	1 058
Vähennykset tilikaudella	242	60	242	60
Vahingonkorvausvaraus 31.12	755	998	755	998
Potilasvahinkovakuutus 1.1	0	0	10 194	10 615
Lisäykset tilikaudella	0	0	920	0
Vähennykset tilikaudella	0	0	27	421
Potilasvahinkovakuutus 31.12	0	0	11 088	10 194
Muut pakolliset varaukset 1.1	1079	95	2 185	731
Lisäykset tilikaudella	1008	1 079	1 034	1 662
Vähennykset tilikaudella	295	95	324	208
Muut pakolliset varaukset 31.12	1793	1 079	2 894	2 185
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12	4080	3 908	33 863	34 909
Lisäykset yhteensä	1008	1 079	2 363	2 525
Vähennykset yhteensä	837	835	3 409	3 525
Muutos yhteensä	172	245	-1 046	-1 000

* Sisältää ns. vanhojen eläkkeiden eläkevastuun ja varhennetun eläkkeen eläkealeneneman korvaukseksi myönnettyt eläkkeet.

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden luovutusvoitot	32 441	18 261	32 441	17 021
Kiinteistöjen luovutusvoitot	33 999	402	19 274	1 512
Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden luovutusvoitot	45	0	0	0
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot*	139	151	1 051	340
Osakkeiden luovutusvoitot	0	0	12	4
Muut luovutusvoitot	0	0	287	0
Luovutusvoitot yhteensä	66 623	18 814	53 065	18 877
Muut toimintakulut				
Aineettomien hyödykkeiden luovutustappiot	0	0	0	1 051
Kiinteistöjen luovutustappiot	0	120	251	0
Koneiden ja kaluston luovutustappiot*	0	848	21	25
Osakkeiden luovutustappiot	0	231	52	262
Muut luovutustappiot	0	0	0	278
Luovutustappiot yhteensä	0	1 199	323	1 616

* Koneiden ja kaluston riveille sisältyvät autojen luovutusvoitot ja -tappiot, jotka edellisessä tilinpäätöksessä esitettiin omina riveinään.

14) Satunnaiset erät (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Satunnaiset tuotot				
Liiketoimintakauppa Tampereen Voimia Liikelaitos	0	0	0	0
Liiketoimintakauppa Tampereen Infra Liikelaitos	0	264	0	0
Satunnaiset tuotot yhteensä	0	264	0	0

15) Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Muut rahoitustuotot		
Osinkotuotot	24 755	30 526
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	1 445	1 445
Muut rahoitustuotot	3 705	3 888
Yhteensä	29 905	35 859

16) Poistoeron muutos (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Investointivarauksiin liittyvät poistoeron vähennykset	1 710	1 711
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron lisäys	0	0
Yhteensä	1 710	1 711

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet aktivoidut menot ja pääoma-alennukset

Ei ilmoitettavaa.

18) Arvonkorotukset

Ei ilmoitettavaa.

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	740	115 858	116 597
Lisäykset	72	5 524	5 595
Rahoitusosuudet tilikaudella	19	1 195	1 213
Siirrot erien välillä	0	0	0
Tilikauden poisto	270	6 264	6 534
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	68	68
Poistamaton hankintameno 31.12.	523	113 855	114 378
Kirjanpitoarvo 31.12.	523	113 855	114 378

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	214 026	560 044	419 229	27 836	5 324	237 271	1 463 729
Lisäykset	8 870	38 036	18 241	8 597	363	135 085	209 192
Rahoitusosuudet	0	547	113	92	0	3 146	3 899
Vähennykset	5 633	28 873	308	42	0	0	34 855
Siirrot erien välillä	69	34 868	33 509	323	0	-68 770	-0
Tilikauden poisto	0	41 903	48 585	9 435	0	0	99 924
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	182	3	0	0	0	185
Poistamaton hankintameno 31.12.	217 332	561 443	421 970	27 188	5 687	300 439	1 534 058
Kirjanpitoarvo 31.12.	217 332	561 443	421 970	27 188	5 687	300 439	1 534 058

Maa- ja vesialueet	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Kiinteistöjen liittymismaksut	2 240	1 706	10 712	10 965
Muut maa- ja vesialueet	215 092	212 320	263 262	256 414
Kirjanpitoarvo 31.12.	217 332	214 026	273 974	267 379

Sijoitukset	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistus-yhteisyyksiltä	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	265 016	5 866	58 354	4 953	334 189
Lisäykset	18 048	0	0	38	18 086
Vähennykset	1 000	0	0	0	1 000
Hankintameno 31.12.	282 064	5 866	58 354	4 991	351 275
Kirjanpitoarvo 31.12.	282 064	5 866	58 354	4 991	351 275

Joukkovelkakirjalaina-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset konserniyhteisöiltä	Saamiset muilta yhteisöiltä	Yhteensä
Hankintameno 1.1.*	107 868	2 633	110 501
Lisäykset	2 543	0	2 543
Vähennykset	1 461	2 456	3 917
Hankintameno 31.12.	108 949	177	109 127
Kirjanpitoarvo 31.12.	108 949	177	109 127

* Saaminen konserniyhteisöltä 22,6 milj. on esitetty edellisessä tilinpäätöksessä saamisissa muilta yhteisöiltä. Alkusaldoa on korjattu molemmissa sarakkeissa.

20) Omistukset tytäryhteisöistä

Nimi	Y-tunnus	Kaupungin	Konsernin	Kuntakonsernin osuus		1 000 euroa tilikauden voitosta/ tappiosta
		omistus- osuus %	omistus- osuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tytäryhteisöt						
Ekokumppanit Oy (Pirkanmaan Jätehuolto Oy 9,3 %, Tampereen Sähkölaitos Oy 18,8 %, äänimäärästä 93,5 %)	1801748-4	62,5 %	90,6 %	370	405	47
Finnpark Oy (al konsernitp)	0155063-7	100,0 %	100,0 %	47 000	77 813	1 503
Pellavan Parkki Kiint Oy (Finnpark Oy 50,6 %)	1600845-3		50,6 %	0	0	0
Pysäköintiveturi Kiint Oy (äänimäärästä 89,9 %)	0848788-8		92,7 %	0	0	0
Tullin Parkki Oy (äänimäärästä 59,5 %)	0866817-9		69,6 %	0	0	0
Kuntokadun Parkki Kiint Oy	3020628-8		100,0 %	0	0	0
Haukuluoman Liikerakennus Oy	0661504-9	100,0 %	100,0 %	21	0	-651
Helapuiston Lähipalvelukeskus Oy	0677812-0	70,1 %	70,1 %	1 410	52	-18
Hiedanrannan Kehitys Oy	3002666-6	100,0 %	100,0 %	31 523	874	-2 787
Keinupuistokeskus Oy (Tampereen Kotilinnasäätiö 46,1 %, Tampereen Palvelukiinteistöt Oy 10,9 %)	0154177-3		57,0 %	1 710	1 328	0
Lukonmäen Palvelukeskus Kiint Oy	0555981-5	59,3 %	59,3 %	565	37	0
Länsi-Tesoman Liikekeskus Kiint Oy	0154399-8	53,0 %	53,0 %	330	28	-5
Maijalanpuiston Lähipalvelukeskus Oy	0577759-9	86,1 %	86,1 %	1 266	290	0
Pelipuiston Lähipalvelukeskus Oy	0154606-4	54,3 %	54,3 %	522	60	5
Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	0211539-7	100,0 %	100,0 %	15 486	111 223	7 502
Tieteenkadun Parkki Kiint Oy	2347568-2		68,8 %	713	0	5
Tupakkikiven Parkki Kiint Oy	2064557-8		61,0 %	1 698	4	0
Kalevan Stara Kiint Oy	3010478-3		100,0 %	2	8 347	-65
Pirkanmaan Jätehuolto Oy (äänimäärästä 65,3 %, al konsernitp)	0968008-1	49,7 %	49,7 %	22 122	3 654	1 072
Pirkan Putkikeräys Oy (Pirkanmaan Jätehuolto Oy 38,1 %, Tampereen Vuokratalosäätiö 1,6 %, äänimäärästä 58,8 %)	2374739-3	2,6 %	41,9 %	0	0	0
Ranta-Tampellan Putkikeräys Oy (osuus äänimäärästä 50,8 %)	2819033-6		30,3 %	0	0	0
Pirkanmaan Voimia Oy	2938704-2	82,0 %	88,5 %	4 767	7 146	361
Suomen Hopealinja Oy	0146765-7	99,9 %	99,9 %	-668	2 543	-528
Runoilijan tie Oy	0154755-0	72,6 %	72,6 %	228	7	-5
Tammenlehväsäätiö	0706986-0	100,0 %	100,0 %	21 471	5 628	-351
Tammenlehväkeskus Oy	2117933-7	100,0 %	100,0 %	0	0	0
Tampereen Infra Oy	3022425-9	100,0 %	100,0 %	2 264	6 856	267
Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö Business Tampere Oy	2252888-5	60,5 %	60,5 %	343	1 209	-26
Visit Tampere Oy	2590746-9		60,5 %	106	316	19
Tampereen Raitiotie Oy	2802791-8	100,0 %	100,0 %	1 586	311 867	-488
Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy	0211477-3	71,2 %	71,2 %	22 410	73 355	-737
Tampereen Kotilinnasäätiö	0155582-5	100,0 %	100,0 %	6 608	79 179	0
Pispan Tupahaka As Oy	0544536-7		75,7 %	545	3	0
Tampereen Tammelankodit As Oy	0685714-4		100,0 %	1 856	3 536	0
Vellamonkodit Oy	0746435-0		100,0 %	3 731	659	0
Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy	1985263-3	66,0 %	66,0 %	5 927	9 008	0
Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	1960765-4	100,0 %	100,0 %	17 725	66 918	1 905

Nimi	Y-tunnus	Kaupungin	Konsernin	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		
		omistus- osuus %	omistus- osuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Tampereen Sarka Oy	2419449-5	100,0 %	100,0 %	601	227	103
Tampereen Sähkölaitos Oy (al konsernitp)	0153791-8	100,0 %	100,0 %	182 106	389 593	33 164
Tammervoima Oy (Tampereen Sähkölaitos Oy 51,0 %, Pirkanmaan Jätehuolto Oy 24,4 %, äänimäärästä 83,0 %)	2444407-9		75,4 %	0	0	0
Tampereen Sähköverkko Oy	1950681-0		100,0 %	0	0	0
Tampereen Vera Oy	1950694-1		100,0 %	0	0	0
Tampereen Särkänniemi Oy	0155085-6	100,0 %	100,0 %	17 171	18 697	2 787
FunZones Oy	0844394-9		100,0 %	0	0	0
Tampereen Tilapalvelut Oy	2863261-6	100,0 %	100,0 %	3 758	17 112	1 048
Tampereen työvalmennussäätiö Syke	2444108-9	100,0 %	100,0 %	402	123	85
Tampereen Virastotalo KK Oy	3206896-6	100,0 %	100,0 %	12 785	1 104	-215
Tampereen Vuokra-asunnot Oy	1611289-1	100,0 %	100,0 %	18 064	94 593	3 758
As Oy Tampereen lidesranta 14	0848827-4		100,0 %			
As Oy Tampereen lidesranta 16	0848845-0		100,0 %			
As Oy Tampereen Tapettikatu 5	1074630-8		100,0 %			
As Oy Tampereen Lapinkaari 8	0693995-9		100,0 %			
Tampereen Vuokratalosäätiö	0155666-8	100,0 %	100,0 %	3 239	274 875	0
Atalan Metsätonttu As Oy	2487082-8		100,0 %	1	4 078	0
Myllyn Pysäköinti Oy	2400552-7		56,7 %	1 139	2	-5
Tampere-talo Oy	0706363-7	100,0 %	100,0 %	1 960	6 233	-15
Tavase Oy	1809520-4	79,5 %	79,5 %	1 625	4 920	-79
TREDU-Kiinteistöt Oy	2605630-1	66,5 %	66,5 %	74 622	56 769	521
Tullinkulman Työterveys Oy	2705965-1	75,2 %	84,7 %	1 063	3 156	125
Tuomi Logistiikka Oy	2722581-6	50,4 %	68,7 %	5 690	11 489	1 920
Vilusen Rinne Oy	0155320-5	100,0 %	100,0 %	119	64 271	5
Vuores Palvelu Oy (Tampereen Vuokratalosäätiö 4,4 %, Pirkanmaan Jätehuolto 0,3, Pirkan Putkikeräys Oy 0,2 %, äänimäärästä 13,3 %)*	1965085-5	7,8 %	12,4 %	453	11	3
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Suomen Itämeri-Instituutin säätiö	1009120-9	100,0 %	100,0 %			
Intenational Forest Machine Operator Training Centre		100,0 %	100,0 %			
				545 854	1 719 656	50 229

*) Vuores Palvelu Oy on tytäryhteisö, vaikka omistus alle 50%. Määräysvalta yhtiössä perustuu osakassopimukseen.

21) Omistukset kuntayhtymistä

Nimi	Y-tunnus	Kaupungin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Kuntayhtymät					
Pirkanmaan Liitto	0828308-4	45,3 %	776	1 879	-12
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (alakonsernitp)	0826597-8	38,2 %	83 579	262 326	12 398
Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä	2014682-4	62,5 %	390	246	24
			84 745	264 451	12 410

22) Omistukset muista yhteisöistä

Nimi	Y-tunnus	Kaupungin	Konsernin	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		
		omistus-osuus %	omistus-osuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Osakkuus-, yhteis- ja omistusyhteisyhteisöt						
Atalan Liikekeskus Kiint Oy	0677456-8	40,0 %	40,0 %	758	2	3
Finnpark Oy						
Kosken Parkki Kiint Oy	0873176-4		21,1 %	846	1	-1
Monetra Oy	2930159-5	21,0 %	21,0 %	820	3 800	110
Monetra Pirkanmaa Oy	2930111-4	20,9 %	20,9 %	499	663	49
Hervannan Kanjoni As Oy (Tampereen Vuokra-asunnot Oy 5,2 %)	0584170-6	36,1 %	41,3 %	666	97	0
Tuotekehitys Oy Tamlink	0648146-6	24,0 %	24,8 %	681	1 007	35
Tampereen Vuokratalosäätiö						
Tumpin Parkki Kiint Oy	1907023-6		21,0 %	203	0	0
Vilusen Rinne Oy				0	0	0
Mummunkujan pysäköinti Oy	1770625-3		31,3 %	178	0	-4
Tampereen Monitoimiareena Koy	2792951-4	40,0 %	40,0 %	2 290	-	-242
YH Kodit Oy (konserni) (Tampereen Vuokratalosäätiö 10,5 %)	0151507-3	11,4 %	21,9 %	65 374	144 204	9 150
Yhdistelemättömät osakkuus-, yhteis- ja omistusyhteisyhteisöt						
Ateljeetalo Oy	0153828-3	47,7 %	47,7 %	34	9	0
Pikassos Oy	1749706-8	25,0 %	25,0 %	42	154	11
Tampereen Särkänniemi Oy						
Jotospirtti Oy	0533539-5		50,0 %	95	0	0
Tampereen Vuokratalosäätiö						
Virontörmän Lämpö Oy	0155321-3		40,4 %	192	1	54
VTS Kiinteistöpalvelu Oy						
Lännen Palveluyhtiöt Oy (konserni)	1756055-7		31,2 %	399	80	94
Tampere-talo Oy						
Suomen Musiikki & Media-Tapahtumat S.M.M. Oy	0792896-0		21,4 %	25	14	11
Livex Oy	3101946-8		40,0 %	89	30	6
				73 192	150 063	9 276

Yhdistykset, säätiöt yms., joiden hallintoelimissä kaupungilla on edustus:

A.R. Winterin muistosäätiö	Pyynikin kesäteatterisäätiö	Tampereen Steiner-koulu yhdistys ry
Cultura-säätiö	Sara Hildénin säätiö	Tampereen Teatterikesä ry
Eino Salmelaisen Säätiö	SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry	Tampereen Työväen Teatteri Oy
Elävä Kaupunkikeskusta ry	Suomen Kirjainstituutin säätiö,	Tampereen yliopiston lääketieteen
Frame-säätiö	Stiftelsen för Finlands bokinstitut	yksikön johtokunta
Haiharan Museosäätiö	Lastenkirjainstituutin kannatusyhdistys	Tampereen yliopiston terveystieteiden
Hämäläisten Ylioppilassäätiön	ry	yksikön johtokunta
valtuuskunta	Suomen Sinfoniaorkesterit ry	Teatteri 2000:n kannatusyhdistys ry
K. F. ja Maria Dunderbergin	Tampere Maja säätiön valtuuskunta	Tampere Convention Bureau ry
Testamenttisäätiö	Tampere tunnetuksi ry	TITRY ry
Kalevan lukion kannatusyhdistys ry	Tampereen Aikuiskoulutussäätiö	Tor, Joe ja Pentti Borgin Säätiö
Kallioniemi-säätiö	Tampereen elokuvajuhlat - Tampere	Työväen museoyhdistys ry
Koivupirtin Säätiö	Film Festival ry	Työväen Teatterin talosäätiö
Kokemäenjoen vesistön	Tampereen kaupungin vakuutuskassa	Urho Kekkosen Kuntoinstituuttisäätiö
vesiensuojeluyhdistys ry	Tampereen kesäyliopistoyhdistys ry	Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö
Kustaa Hiekan säätiö	Tampereen Konservatoriotalon Säätiö	Tampere-Hämeenlinnan
Lenin-museon johtokunta	Tampereen Musiikkiopiston Säätiö	terveyspalveluyksien johtokunta
Nokian ajoharjoitteluratasäätiö	Tampereen Oopperatoimintasäätiö	Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö
Pirkanmaan festivaalit Pirfest ry	Tampereen Seudun Nuorisoesiintymät ry	Tampereen terveyspalveluyksien
Pirkanmaan Virkistysalueyhdistys ry	Tampereen Seudun Opiskelija-	johtokunta
Pispalan Sottiisin päätoimikunta	asuntosäätiö TOAS	Y-Säätiö
Postimuseosäätiö	Tampereen Seudun Uusyrityskeskus ry	
Pro Rautatie ry	Tampereen Sotaveteraanien Huolto- ja	
Pro Ystie ry	tukisäätiö	

23) Saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä sekä muilta omistusyhteisyyksiltä (1 000 euroa)

	Kaupunki		2020	
	2021			
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	1 793	0	2 741
Konsernitili	0	1 611	0	3 519
Muut saamiset	0	245 504	0	170 269
Siirtosaamiset	0	1 578	0	1 716
Yhteensä	0	250 487	0	178 245
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	1 146	0	1 301
Muut saamiset	0	987	0	436
Siirtosaamiset	0	2 719	0	1 768
Yhteensä	0	4 852	0	3 505
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0	67	0	72
Muut saamiset	0	7 373	0	4 836
Siirtosaamiset	0	3	0	0
Yhteensä	0	7 444	0	4 908
Yhteensä	0	262 783	0	186 657

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Koronvaihtosopimukset	6 099	6 803	6 099	6 803
Muut menoennakot ja tulojäämät	8	10	369	603
Yhteensä	6 107	6 813	6 468	7 407
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	1 606	1 684	114	130
Kelan korvaus työterveyshuollosta	3 510	3 042	4 725	4 354
Korona-avustukset	12 408	0	12 408	0
Valtion avustuksia ja korvauksia	10 133	4 288	10 133	4 443
Valtionosuussaamiset	643	1 086	643	1 086
Koronvaihtosopimukset	771	704	771	704
Muut tuet ja avustukset	1 996	1 627	2 011	1 834
Kotikuntalain kotikuntakorvaus	1 944	1 903	1 944	1 903
PSHP:n peruspääoman korko	1 445	1 445	893	893
Versaamiset	0	0	237	223
Energiaerien jaksotus	0	0	5 341	1 019
Muut menoennakot ja tulojäämät*	8 836	11 937	21 566	24 990
Yhteensä	43 292	27 716	60 787	41 579
Yhteensä	49 399	34 529	67 255	48 985

* Muut menoennakot ja tulojäämät sisältää kotihoidon laskutuksen, joka on esitetty omalla rivillään vuoden 2020 tilinpäätöksessä. Vertailutiedon osalta oikaisu on 2,5 milj. euroa sekä kaupungin että konsernin luvuissa.

Konsernin vertailutiedossa on lisäksi esitetty NordPool sähköjohdannaisten (0,2 milj.) ja ulkoisen rahoituksen jaksotukset (0,6 milj.), jotka ovat aiemmin olleet omilla riveillään.

Laskennalliset verosaamiset (1 000 euroa)*

	Konserni	
	2021	2020
Pitkäaikaiset saamiset		
Laskennalliset verosaamiset	2 558	3 822
Lyhytaikaiset saamiset		
Laskennalliset verosaamiset	3	3
Yhteensä	2 561	3 825

*Liitetietoa ei ole esitetty tilinpäätöksessä 2020

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Peruspääoma 1.1	636 657	636 657	636 657	636 657
Peruspääoma 31.12	636 657	636 657	636 657	636 657
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat 1.1	0	0	284	284
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat 31.12.	0	0	284	284
Muut omat rahastot				
Vahinkorahaston pääoma 1.1	19 592	19 852	19 592	19 852
Siirrot rahastoon tilikaudella	306	0	306	0
Siirrot rahastosta tilikaudella	256	260	256	260
Vahinkorahaston pääoma 31.12	19 641	19 592	19 641	19 592
Väinö Linnan rahaston pääoma 1.1.	51	51	51	51
Väinö Linnan rahaston pääoma 31.12.	51	51	51	51
Muut muut omat rahastot 1.1.	0	0	14 657	13 809
Siirrot rahastoon tilikaudella	0	0	863	848
Siirrot rahastosta tilikaudella	0	0	403	0
Siirto erien välillä	0	0	998	0
Muut muut omat rahastot yhteensä 31.12.	0	0	16 115	14 657
Muut omat rahastot yhteensä	19 693	19 643	35 807	34 300
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	451 493	469 499	719 483	702 472
Siirto edelliseltä tilikaudelta	65 809	-18 005	80 554	17 011
Siirto erien välillä	0	0	-998	0
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 31.12.	517 303	451 493	799 039	719 483
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	76 369	65 809	86 580	80 554
Oma pääoma yhteensä	1 250 022	1 173 603	1 558 368	1 471 278

26) Erittely poistoerosta (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Investointivarauxiin liittyvä poistoero	18 242	19 953

27) Pitkäaikaiset velat, myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	449 060	479 374

Vuoden 2021 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2027 tai sen jälkeen

28) Liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat

Ei ilmoitettavaa.

29) Pakolliset varaukset (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Eläkevaraus	1 448	1 722	1 448	1 722
Maisemointivaraus	84	109	17 678	19 811
Maanpuhdistusvaraus	0	0	0	0
Vahingonkorvausvaraus	755	998	755	998
Potilasvahinkovakuutus	0	0	11 088	10 194
Muut pakolliset varaukset	1 793	1 079	2 894	2 185
Yhteensä	4 080	3 908	33 863	34 909

30) Velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille sekä muille omistusyhteisöille (1 000 euroa)

	Kaupunki		2020	
	2021		Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Konsernitili	0	213251	0	221 068
Ostovelat	0	29 333	0	25 884
Muut velat	1 534	9 938	1 533	1 083
Siirtovelat	0	297	0	275
Yhteensä	1 534	252 819	1 533	248 309
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0	30 943	0	30 499
Muut velat	528	52	528	42
Siirtovelat	5 076	0	4 035	0
Yhteensä	5 604	30 996	4 564	30 541
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0	1 223	0	923
Yhteensä	0	1 223	0	923
Yhteensä	7 138	285 037	6 097	279 773

31) Maksuvalmiuden kannalta merkittävät sekkilimiitit

Ei ilmoitettavaa.

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Liittymismaksut ja muut velat				
Palautuskelpoiset liittymismaksut	25 900	25 900	59 267	59 068
Muut velat	246	244	374	365
Yhteensä	26 147	26 144	59 641	59 433

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Pitkäaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Maankäyttö sopimukset	6 007	9 932	3 691	8 515
Koronvaihtosopimukset	10 014	10 222	10 767	10 474
Menojäämät				
Muut menojäämät	109	88	109	88
Yhteensä	16 130	20 242	14 566	19 076
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Tuet ja avustukset	12 400	11 197	12 400	14 902
Matkakorttien latausmaksuvelka*	5 428	0	5 428	0
Muut tuloennakot	1 506	8 698	3 209	9 234
Menojäämät				
Maksettujen palkkojen sivukulut**	11 765	10 844	11 765	10 844
Palkkajaksotukset sivukuluineen	86 391	82 085	155 075	145 458
Korkojaksotukset	7 619	7 224	11 490	10 818
PSHP/peruspääoman korko jäsenkunnille	0	0	893	893
PSHP/potilasvahinkovakuutus	0	0	1 166	1 274
Verojaksotukset	0	0	1 296	1 569
Muut menojäämät	5 008	2 504	47 862	22 944
Yhteensä	130 118	122 552	250 586	217 938
Yhteensä	146 248	142 794	265 152	237 014

* Matkakorttien latausmaksuvelka 5 234 494,54 euroa vuodelta 2020 on kirjattu erään Liittymismaksut ja muut velat.

**Konsernin osalta ei ole saatavilla erittelyä, näytetään kaupungin kyseinen erä.

Laskennalliset verovelat (1 000 euroa)*

	Konserni	
	2021	2020
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Laskennalliset verovelat	10 769	9 259
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Laskennalliset verovelat	37 542	32 923
Yhteensä	48 310	42 182

*Liitetietoa ei ole esitetty tilinpäätöksessä 2020

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

34) Kiinnitykset, panttaukset tai muu omaisuus velkojen vakuutena (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta*	0	0	553 068	453 295
Vakuudeksi annetut kiinnitykset*	0	0	765 828	656 624
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0	28 394	30 556
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	64 334	64 560
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	0	0	830 162	721 183
Velat, joiden vakuudeksi annettu yritysikiinnityksiä				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta**	0	0	19 405	18 164
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	6 696	6 196
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0	176	206
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	6 109	6 109
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	0	0	12 805	12 305
Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0	0	16 000	16 700
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0	0	120	120
Pantatut osakkeet yhteensä	0	0	120	120
Yhteensä	0	0	843 086	733 608

*Korjattu vertailutietoa. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ja niiden vakuudeksi annetut kiinnitykset kiinteistöihin ovat sisältäneet v. 2020 liikaa lainoja 0,1 milj. ja niiden vakuudeksi annettuja kiinnityksiä on puuttunut 0,5 milj.

**Korjattu vertailutiedossa liikaa olleita yritysikiinnityksiin liittyviä lainoja 8,9 milj.

35) Muut omasta puolesta annetut vakuudet (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	13 223	10 873
Pantatut arvopaperit	0	0	10	10
Yhteensä	0	0	13 232	10 882

36) Konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet

Ei ilmoitettavaa.

37) Muut muiden puolesta annetut vakuudet (1 000 euroa)

Ei ilmoitettavaa.

38) Vuokra- ja leasingvastuut (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Vuokravastuut				
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2081 asti*	359 233	426 347	292 279	226 741
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	52 718	41 182	39 333	33 187
Myöhemmin maksettava osuus	306 516	385 164	252 946	193 554
Leasing-vastuut				
Leasingvastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2033 asti	103 430	103 418	328 032	286 876
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	13 497	13 310	26 596	27 012
Koneet ja laitteet	6 642	5 851	17 003	16 734
Rakennukset**	6 855	7 459	9 593	10 278
Myöhemmin maksettava osuus	41 937	54 894	253 440	224 650
Koneet ja laitteet	12 116	10 173	163 061	135 436
Rakennukset**	29 821	44 721	90 379	89 214
Sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet				
Rakennukset**	47 996	35 213	47 996	35 213
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	462 664	529 764	620 311	513 617

*Pisin vuokravastuu tulee konsernista.

**Rakennusten yhteissummaan sisältyvät Pyynikin terveysaseman ja Vuoreksen koulukeskuksen leasingvastuut, jotka on edellisessä tilinpäätöksessä esitetty omilla riveillään. Vertailutietoa on oikaistu vastaavasti.

39, 40) Muut kaupungin antamat vastuusitoumukset (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Takaukset tytäryhteisöjen puolesta*				
Alkuperäinen pääoma	1 153 679	1 205 654	-	-
Jäljellä oleva pääoma	704 427	658 150	-	-
Takaukset osakkuusyhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	7 000	7 000	-	-
Jäljellä oleva pääoma	1 604	1 896	-	-
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	13 125	13 828	33 411	23 877
Jäljellä oleva pääoma	6 672	7 258	26 958	17 307
Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuusta				
	Kaupunki			
	2021	2020		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuusta 31.12.	1 703 987	1 588 541		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	1 116	990		

*Kaupungilla on lisäksi kolme omavelkaista takausta tytäryhteisöjen johdannaissopimuksiin liittyen. Tehdyt sopimukset sisältyvät konsernin johdannaissiitetietoon.

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2021	2020	2021	2020
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista aiheutuvat veloitteet*	11 790	19 675	11 790	19 675
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	7 190	10 675	7 190	10 675
Ehdolliset ympäristövastuut	55 415	65 505	55 415	65 505
Sitoumukset avustukseen	0	110	720	830
Muut sopimusvastuut	192 039	134 536	239 036	202 820
Sopimusvastuut yhteensä	259 244	219 826	306 961	288 830
Muut taloudelliset vastuut**	1 970	2 368	1 970	2 368
Arvonlisäveron palautusvastuu	0	0	23 570	31 427

*Vertailutietoon lisätty edellisestä tilinpäätöksestä puuttuneet konsernin luvut.

** Sisältää mm. eri oikeusasteissa vireillä olevat riita-asiat.

Ehdolliset ympäristövastuut

Ehdolliset ympäristövastuut muodostuvat puhdistusvastuista 55,5 milj euroa ja tarkkailuvastuista 10,0 milj euroa. Tilinpäätöksen yhteydessä laaditaan myös erillinen ympäristötilinpäätös.

Arvonlisäveron palautusvastuu

Kiinteistön mahdollisen myynnin tai käyttötarkoituksen muuttumisen yhteydessä kaupungilla saattaa olla velvollisuus maksaa valtiolle takaisin 1.1.2007 alkaen valmistuneista kiinteistöjen rakentamis- ja perusparannuskustannuksista kirjatut arvonlisäveron vähennykset ja palautukset sekä suorittaa oman käytön vero itse tehdyistä rakennustoista. Arvonlisäveron palautusvastuu perustuu arvonlisäverolain 11 lukuun.

Palkan korvausvastuu

Korkein oikeus on antanut ennakkopäätöksen 2015:48 Turussa, jossa käsitellään palomiehen varallaolon rintahastamista työaikaan. Päätöksen johdosta ovat ammattiyhdistykset esittäneet pelastuslaitoksille korvausvaateita koskien varallaolon palkkaa. Tästä saattaa koitua korvausvastuita myös Pirkanmaan pelastuslaitokselle. Asia on työtuomioistuimen käsiteltävänä ja välipäätös asiasta saataneen alkuvuodesta 2021. Vastuusta on kirjattu pakollinen varaus tilinpäätökseen 2020 osasta varallaolokiistaa.

Päästöoikeudet, konserni

Päästösalkun käyvässä nettoarvossa on mukana ilmaiseksi saatujen, ostettujen ja muiden päästöoikeuksiin liittyvien sopimusten markkina-arvo 31.12.2020.

Päästöoikeudet 2021	tCO2 1 000 euroa	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	525 243	17 091
Toteutuneiden päästökaupan alaisten päästöjen määrä	-354 031	0
Päästöoikeuksien ostot	193 076	9 511
Saadut päästöoikeudet	81 104	0
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	445 392	35 614

Muut vastuut

Tampereen Sähkölaitos Oy:llä on Suomen Hyötytuuli Oy:tä kohtaan osakesarjakohtainen maksuvelvollisuus, jonka suorittamista vastaan yhtiön osakkeenomistajalla on oikeus käyttää hyväkseen energiaa määrää, joka vastaa osakkeenomistajan osakesarjakohtaisten omistusten perusteella määräytyvää energian yhteenlaskettua määrää.

Johdannaissopimukset (1 000 euroa)

Johdannaissopimukset koostuvat erilaisista koronvaihtosopimuksista, korkoptioista sekä niiden yhdistämisellä toteutetuista rakenteista. Kaikki sopimukset on tehty lainasalkun suojaamistarkoituksessa ja noudattaen valtuuston hyväksymiä rahoitustoiminnan periaatteita ja konsernijohtajan vuosittain hyväksymää lainanottosuunnitelmia. Tehdyt koronvaihtosopimukset pienentävät kaupungin korkovirtariskiä ja samoin toimivat myydyt optiot, joista toteutuessaan muodostuu puhtaita koronvaihtosopimuksia ennalta sovitun kiinteään korkoon. Kaupungilla ei ole spekulatiivisia, missään tilanteessa kaupungin riskiä kasvattavia sopimuksia. Kaikkien sopimusten käyvät arvot kohoavat korkotason noustessa ja laskevat päinvastaisessa tilanteessa, joten niiden voidaan todeta toimivan oikeaan suuntaan. Tilinpäätöshetken laskettu-

na korkotason nousu 0,5 %-yksiköllä vastaa sopimusten käyvän arvon muutosta 83 milj. eurolla ja 1,0 %-yksikön nousulla arvot kohoavat 155 milj. euron verran.

Valtuusto hyväksyi syksyllä 2019 uudet rahoituksen periaatteet, joissa korkosuojausten tavoitteeksi otettiin korkomenojen ennustettavuuden parantaminen ja vaihtelun pienentäminen verrattuna tilanteeseen, jossa kaikki korkomenot olisivat vaihtuvia. Suojaustoimintaa tehdään valtuuston talousarviossa päättämän suunnitelmakauden mukainen lainakasvu ja rahoitusleasing-vastuiden määrä huomioiden. Suojausasteena tavoitellaan periaatteiden mukaisesti 40-60 % ja tulevaisuudessa laskevaa suojausastetta.

Tilinpäätöshetkellä lainojen suojausaste oli ennallaan noin 60 %:ssa. Voimassa olevista koronvaihtosopi-

muksista pisimmät voivat optioiden toteutumisesta riippuen olla voimassa vuoteen 2063 asti. Tulevaisuudessa voimaan tulevista koronvaihtosopimuksista pisimmät voivat olla voimassa vuoteen 2058 asti. Korkojohdannaista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkomenojen oikaisuksi. Johdannaissopimusten uudelleenjärjestelyjen yhteydessä on sopimushetken negatiiviset ja positiiviset sopimusarvot jaksotettu kirjanpidossa kuluksi ja tuloksi vaikutusaikanaan. Näistä aiheutuu ei-kassavaikutteinen kirjaus korkomenoihin siten, että niiden kokonaissumma koko vaikutusajalta on nolla.

Johdannaissopimukset (1000 euroa)

KAUPUNKI

1) Voimassa olevat koronvaihtosopimukset

a. Koronvaihtosopimukset, joihin ei liity optiota

Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuvia korkoja kiinteiksi korkoiksi. Sopimusten pääomapainotettu keskiporkko on 2,10 % ja pisimmät sopimukset ovat voimassa vuoteen 2051 saakka.

Päätös	Tuote	Nimellis-arvo	Kaupunki maksaa	Kaupunki saa	Maturiteetti	Käypä arvo 31.12.2021
01.02.2012 § 18	Swap	28 219	kiinteä 2,87 %	3 kk	27.01.2014-25.01.2044	-8 136
25.05.2016 § 87	Swap	20 000	kiinteä 3,65 %	3 kk	11.01.2019-11.01.2049	-16 669
28.4.2021 § 9	Swap	15 000	kiinteä 3,83 %	3 kk	11.4.2021 - 11.01.2051	-14 179
21.11.2011 § 164	Swap	10 000	kiinteä 2,0 %	6 kk	22.11.2017-22.11.2047	-3 804
21.11.2011 § 164	Swap	10 000	kiinteä 2,0 %	6 kk	21.11.2018-23.11.2048	-3 965
21.11.2011 § 164	Swap	10 000	kiinteä 2,0 %	6 kk	20.11.2019-22.11.2049	-4 126
21.11.2011 § 164	Swap	10 000	kiinteä 2,0 %	6 kk	20.11.2020-22.11.2050	-4 289
21.11.2011 § 164	Swap	10 000	kiinteä 2,0 %	6 kk	22.11.2021-22.11.2051	-4 454
10.12.2014 § 127	Swap	40 000	kiinteä 0,5 %	3 kk	21.11.2017-21.11.2022	-413
28.01.2015 § 15	Swap	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	22.01.2020-22.01.2050	-866
28.01.2015 § 15	Swap	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	22.01.2021-22.01.2051	-905
23.06.2016 § 112	Swap	40 000	kiinteä 2,715 %	6 kk	03.04.2020-03.04.2050	-24 802
08.03.2013 § 40	Swap	30 000	kiinteä 2,0 %	3 kk	12.03.2019-12.03.2039	-7 592
08.04.2015 § 88	Swap	40 000	kiinteä 0,946 %	6 kk	08.04.2019-08.04.2049	-4 643
16.04.2015 § 94	Swap	15 000	kiinteä 1,426 %	6 kk	10.04.2017-08.04.2045	-3 030
15.05.2012 § 109	Swap	40 801	kiinteä 2,92 %	6 kk	31.12.2013-31.12.2043	-11 916
14.10.2019 § 18	Swap	60 000	kiinteä 2,189 %	6 kk	07.10.2019-07.10.2049	-27 643
14.10.2019 § 18	Swap	55 000	kiinteä 2,189 %	6 kk	07.10.2019-07.10.2049	-25 726
22.03.2021 § 6	Swap	20 000	kiinteä 1,764 %	6 kk	02.06.2021-02.12.2047	-6 366
Nimellisarvo 2021		464 019			Käypä arvo 2021	-173 524
Nimellisarvo 2020		436 415			Käypä arvo 2020	-221 360

b. Purku- ja jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Sopimuksiin ei sisälly purku-oikeuksia, mutta jatko-oikeuksia kyllä. Sopimusten pääomapainotettu keskikorko on 1,40 % ja pisimmät sopimukset voivat olla voimassa vuoteen 2063 saakka.

Päätös	Tuote	Nimellis-arvo	Kaupunki maksaa	Kaupunki saa	Maturiteetti	Käypä arvo 31.12.2021	
29.4.2015 § 102	Swap	15 000	kiinteä 1,44 %	6 kk	06.07.2015-05.07.2027, pankilla jatko-oikeus 05.07.2027-05.07.2039	-3 084	
28.01.2015 § 15	Swap	15 000	kiinteä 1,48 %	6 kk	22.01.2015-24.01.2028, pankilla jatko-oikeus 24.01.28-24.01.2063	-7 621	
16.04.2015 § 94	Swap	20 000	kiinteä 1,3 %	6 kk	14.04.2015-14.10.2022, pankilla oikeus jatkaa 14.10.22-14.10.2045	-7 944	
		Nimellisarvo 2021	50 000			Käypä arvo 2021	-18 649
		Nimellisarvo 2020	50 000			Käypä arvo 2020	-27 061

c. Muut ehdolliset koronvaihtosopimukset

Kahdella ensimmäisellä sopimuksella on sovittu ehdollisista koronvaihtosopimuksista kiinteään korkoon. Mikäli euribor-korko tulevaisuudessa nousisi ennalta sovittujen rajojen yli, muuttuvat sopimukset takaisin vaihtuvakorkoiseksi, mutta tuottavat alennuksen euribor-korkoon nähden. Sopimusten pääomapainotettu maksettava korko on tällä hetkellä 2,17 % ja pisimmät sopimukset ovat voimassa vuoteen 2046. Lisäksi viimeisellä sopimuksella on ostettu optio 6 kk euribor- korkoon tasoon 0 %.

Päätös	Tuote	Nimellis-arvo	Kaupunki maksaa	Kaupunki saa	Maturiteetti	Käypä arvo 31.12.2021	
09.03.2016 § 43	Kynnyksellinen swap	10 000	jos 6 kk eur < 5,0 %, on korko 2,0 %, muuten viitekorko - 3 %-yks.	6 kk	07.03.2016-07.03.2046	-4 005	
09.04.2014 § 57	Kynnyksellinen Swap	30 000	jos 3 kk eur < 5,75 %, on korko 2,23 %, muuten viitekorko -1 %-yks	3 kk	21.11.2016-21.11.2046	-14 225	
22.03.2021 § 6	Floor	20 000	0%	6 kk	02.06.2021-02.06.2023	134	
		Nimellisarvo 2021	60 000			Käypä arvo 2021	-18 096
		Nimellisarvo 2020	40 000			Käypä arvo 2020	-24 476

2) Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset

a. Koronvaihtosopimukset, joihin ei liity optiota

Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Sopimusten pääomapainotettu keskikorko on 1,05 % ja pisimmät sopimukset ovat voimassa vuoteen 2051 saakka.

Päätös	Tuote	Nimellis-arvo	Kaupunki maksaa	Kaupunki saa	Maturiteetti	Käypä arvo 31.12.2021
03.03.2020 § 3	Swap	20 000	kiinteä -0,02 %	6 kk	01.03.2022 - 01.03.2032	661
28.4.2021 § 9	Swap	17 264	kiinteä 3,83 %	3 kk	11.4.2023 -11.1.2051	-15 188
12.05.2010 § 79	Swap	10 000	kiinteä 2,80 %	6 kk	07.05.2030-09.05.2050	-4 098
04.06.2010 § 101	Swap	10 000	kiinteä 2,50 %	6 kk	27.05.2030-25.05.2050	-3 541
07.09.2020 § 17	Swap	30 000	kiinteä 0,019 %	6 kk	03.09.2024-03.09.2031	914
22.03.2021 § 6	Swap	30 000	kiinteä 0,129 %	6 kk	19.03.2024-19.03.2029	279
	Nimellisarvo 2021	117 264			Käypä arvo 2021	-20 974
	Nimellisarvo 2020	100 000			Käypä arvo 2020	-46 453

b. Purku- ja jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset

Ei ilmoitettavaa.

c. Muut ehdolliset koronvaihtosopimukset

Sopimuksilla on joko myyty oikeuksia kiinteään koron koronvaihtosopimukseen tulevaisuudessa tai sovittu ehdollisista koronvaihtosopimuksista kiinteään korkoon. Mikäli euribor-korko tulevaisuudessa nousisi sovittujen rajojen yli, muuttuu ehdollinen sopimus takaisin vaihtuvakorkoiseksi, mutta tuottaa alennuksen euribor-korkoon nähden. Sopimusten pääomapainotettu keskiporkko on 0,77 % ja pisimmät sopimukset voivat olla voimassa vuoteen 2058.

Päätös	Tuote	Nimellis- arvo	Kaupunki maksaa	Kaupunki saa	Maturiteetti	Käypä arvo 31.12.2021
10.12.2014 § 127	Kynnykselli- nen swap	40 000	jos 3 kk eur < 5,75 %, niin korko 1,65 %, muuten viitekorko -1 %-yks	3 kk	21.11.2022-21.11.2044	-11 395
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	24.01.2022-24.01.2052	-878
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	23.01.2023-23.01.2053	-972
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	22.01.2024-22.01.2054	-1 052
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	22.01.2025-22.01.2055	-1 116
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	22.01.2026-22.01.2056	-1 173
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	22.01.2027-22.01.2057	-1 224
28.01.2015 § 15	Swaptio	5 000	kiinteä 1,085 %	6 kk	24.01.2028-22.01.2058	-1 272
09.03.2016 § 43	Swaptio	60 000	kiinteä 0,0 %	6 kk	05.03.2026-05.03.2056	-4 849
	Nimellisarvo 2021	135 000			Käypä arvo 2021	-23 930
	Nimellisarvo 2020	150 000			Käypä arvo 2020	-44 859
Kaupungin koronvaihtosopimukset yhteensä						
	Nimellisarvo 2021	826 283			Käypä arvo 2021	-255 172
	Nimellisarvo 2020	776 415			Käypä arvo 2020	-364 209

KONSERNI

Koronvaihtosopimukset yhteensä

Nimellisarvo 2021	2 124 431	Käypä arvo 2021	-329 156
Nimellisarvo 2020	2 067 243	Käypä arvo 2020	-588 213

Tytäryhteisöjen johdannaisten tarkemmat tiedot löytyvät erillistilinpäätöksistä.

Vertailutietoa korjattu virheellisten ilmoitusten vuoksi. Korjauksen vaikutus käypään arvoon 1,1 milj. euroa.

HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJIEN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kaupunki	
	2021	2020
Konsernihallinto	366	320
Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualue	5 245	5 238
Sivistyspalvelujen palvelualue	5 418	5 222
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue	1 898	1 672
Kaupunkiympäristön palvelualue	334	337
Liikelaitokset ja Pirkanmaan pelastuslaitos	1 173	1 169
Yhteensä	14 434	13 958

43) Henkilöstökulut (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	534 833	505 894
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauserät	-7 632	-6 656
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	118 209	112 292
Muut henkilösivukulut	20 327	17 514
Yhteensä	665 737	629 044
Henkilöstökuluja aktivoitu pysyviin vastaaviin valmistus omaan käyttöön tilin kautta	987	878

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
Kokoomus	69	52
Kristillisdemokraatit	9	4
Perussuomalaiset	21	9
Piraattipuolue	0	0
Pirkanmaan Feministinen piirijärjestö	0	0
SDP	62	42
SKP	0	0
Suomen Keskusta	17	14
Tampereen Puolesta-TAPU	2	5
Vasemmistoliitto	38	28
Vihreät	65	56
Yhteensä	284	211

45) Tilintarkastajien palkkiot (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2021	2020
KPMG Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	49	39
Hanketarkastukset	21	36
Muut palkkiot	87	157
Palkkiot yhteensä	157	232
BDO Oy		
Muut palkkiot	0	32
Palkkiot yhteensä	0	32
Palkkiot yhteensä	157	263

46) Intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot**Intressitahoille annetut takaukset**

Tampereen kaupunki on valtuuston päätöksillä myöntänyt tytäryhtiöidensä puolesta omavelkaisia takauksia. Näiden takausten yhteismäärä oli vuodenvaihteessa 704,4 milj. euroa ja ne on myönnetty lähes poikkeuksetta tytäryhteisöjen ottamien lainojen takaisinmaksun ja koron maksamisen vakuudeksi lainantantajalle. Takauksista 481,6 milj. euroa on sellaisia, joista ei vuodelta 2021 peritä takausprovisiota ja 222,8 milj. euron osalta provisiota peritään. Syyskuussa 2018 kaupunginvaltuusto päätti, että useimpien konserniyhteisöjen puolesta myönnettyistä takauksista peritään takausprovisiota 1.1.2019 alkaen.

Intressitahoille annetut avustukset

Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunta myönsi 6,6 milj. euroa kumppanuusavustusta kaupungin tytäryhtiö Tampere-talo Oy:lle. Avustus kohdistui kulttuuritoimintaan, Tampereen Oopperaan sekä tilakustannusten osittaiseen kattamiseen. Avustuksella tuetaan ilmaistapahtumia, orkesteritoimintaa, vierailuballetteja ym. kulttuuritoimintaa, joka ei toteutuisi ilman julkista tukea.

Kiinteistöjen luovutusten markkinaehtoisuus luovutettaessa kiinteistöjä intressitahoille

Kuntalain 130 §:n mukaan kunnan luovuttaessa tai antaessa vuokral-

le vähintään kymmeneksi vuodeksi omistamansa kiinteistön kilpailutilanteessa markkinoilla toimivalle, tulee luovutuksesta järjestää tarjouskilpailu tai muuten arvioida luovutuksen markkinaehtoisuus.

Kaupungin luovuttaessa kiinteistöjä markkinoilla toimiville tytäryhteisöille luovutukset tehdään markkinaehtoisesti, vyöhykehintaperiaatteella tai kilpailuttamalla. Yritystonttien markkinahintaisuus varmistetaan vertaamalla kaupungin maanvuokran tasoa riippumattoman arvioitsijan tekemään vyöhykehintakarttaan yritystonttien markkinahinnasta.

Erillistilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat

PIRKANMAAN PELASTUSLAITOS

Pirkanmaan pelastuslaitos huolehtii Pirkanmaan alueen 23 kunnan pelastustoimesta ja on myös alueen keskei-

nen ensihoito- ja ensivastepalvelujen tuottaja. Pirkanmaalla toimii lisäksi noin 800 sopimuspalokuntalaista, jot-

ka osallistuvat pelastuslaitoksen kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti sammutus- ja pelastustoimintaan.

Toimintakertomus

Pelastusjohtajan katsaus - Olenaiset tapahtumat tilikaudelta

Koronapandemian jatkuminen myös vuoden 2021 aikana raamitti pelastuslaitoksen kaikkea toimintaa. Rokotuskattavuuden aikaan saaminen nousi tautitilanteen torjunnassa keskeiseksi ja samalla jatkettiin jo aiempina vuon- na aloitettuja toiminnan rajaamis- ja henkilöstön suojaamistoimenpiteitä. Etätyö-toimintamallin jatkuminen muokkasi ja muokkaa edelleen osaa pelastuslaitoksen henkilöstön työnte- kotapoja. Vuoden 2021 aikana opittiin työskentelemään uudella tavalla. Vuoden lopulla voitiin todeta, että paitsi niin sanottu arjen työ, toimintavalmiuden ylläpitäminen ja valvontatoimet sekä varautumisen ja teknisen puolen arki, toimi hyvin, pystyttiin myös suunnitellut kehittämistoimenpiteet toteuttamaan. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Numeron-hanke, henkilöstöhallinnon suunnittelujärjestelmä, joka pääosin toteutettiin vuoden 2021 aikana. Samoin koronatilanteesta huolimatta eri vastuualueiden hankkeet vietii yhtä kahta poikkeusta lukuun ottamatta maaliin asti.

Vuoden 2021 kevään aikana oli näkyvissä ns. maakuntauudistuksen valmistuminen eduskunnan päätöksenteon myötä ja tämä tapahtuikin kyseisen vuoden kesällä. Mainittu hyvinvointialueita koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.7.2021 ja käynnisti kokonaisuudessaan erään mittavimmista hallintouudistuksista. Pirkanmaalla ja niin ollen myös Pirkanmaan pelastuslaitoksella se tarkoitti organisoitumista valmistelutyöhön väliaikaisen toimielimen ja sen alaisuuteen perustettujen eri jaostojen ja työryhmien työn kautta. Pirkanmaalla oli huolellisesti valmistau-

duttu lain voimaantuloon kevään aikana muun muassa siten, että ennakkoon oli sovittu väliaikaisen toimielimen kokoonpano. Tästä syystä Pirkanmaa taisi olla ensimmäinen hyvinvointialue, joka käynnisti toimintansa välittömästi 1.7.2021 alkaen. Tuolloin pidettiin ensimmäinen väliaikaisen toimielimen kokous, jonka puheenjohtajana toimi kokouksen alussa pelastusjohtaja Olli-Pekka Ojanen. Tuossa kokouksessa järjestäytyttiin ja tehtiin ennen kesälomakautta tarvittavat käytännön päätökset valmistelutyön teknistä käynnistymistä varten. Varsinainen valmistelu- ja suunnittelutyö hyvinvointialuetta kohti, kuten myös hyvinvointialuevalien valmistelu, käynnistyi elokuussa ja jatkuu vuoden 2022 helmikuun loppuun asti.

Loppuvuoden valmistelutyön aikana muodostettiin jatkotyötä varten muun muassa hallintosääntöä sekä tulevan hyvinvointialueen johtamisen ja tuotannon organisaatiota. Pelastuslaitoksen asema uuden hyvinvointialueen organisaatiossa tämän valmistelutyön perusteella tulisi olemaan varsin saman kaltainen kuin se on nyt Tampereen kaupungin konsernissa. Pelastuslaitos toimii omana yksikkönään pelastusjohtajan vetämänä ja vastaa toiminnastaan hyvinvointialueen hallitukselle ja valtuustolle. Uutena hyvinvointialueen mahdollistamana organisaatio- ja toimintatapana on ensihoitokeskuksen siirtyminen pelastuslaitoksen organisaatioon. Ensihoito on terveydenhuollon tehtävää ja sitä johtava ylilääkäri on toiminnallisesti hyvinvointialueen sairaalapalveluiden johtajaylilääkärin alaisuudessa, jos kohta henkilöstöhallinnollisesti pelastuslaitoksen organisaatiossa. Tämä uudistus mahdollistaa ehyen ensihoitokokonaisuuden luomisen, jolla on mahdollisuus hyödyntää eri palveluntuottajia ja kehittää toimintaa kokonaisvaltaisesti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Pirkanmaan pelastuslaitos muokkautuu yhdessä sosiaali- ja terveyshuollon organisaation kanssa hyvinvointialuekokonaisuuteen vuoden 2022 aikana. Vuoden alkupuolen hyvinvointialuevalit käynnistävät alueen varsinaisen organisaation muodostamisen ja osana tätä myös Pirkanmaan pelastuslaitoksen asema, rooli ja toimintatavat täsmentyvät. Pirkanmaan pelastuslaitoksen johtaja vaihtuu vuoden 2022 aikana nykyisen johtajan siirtyessä eläkkeelle ja uuden johtajan rekrytointiprosessin käynnistää alkava hyvinvointialue keväällä 2022.

Vuoden 2022 aikana käytävissä valtion ohjausneuvotteluissa täsmentyy myös pelastuslaitoksen taloudellinen toimintaraami, joka tämän hetken arvioon mukaisesti vastaisi talouden nykytasoa. Erityisenä haasteena tulee talousneuvotteluissa olemaan käynnissä olevien kehittämishankkeiden, uusien paloasemien hankkeiden jatkaminen ja toteuttaminen muutosvuodesta huolimatta. Ja näiden hankkeiden rahoituksen varmistaminen ministeriöiden kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Vuoden 2022 aikana, sen loppupuolella, valmistuu myös esitys uudesta pelastuslaista, jonka sisällössä on myös Pirkanmaan pelastuslaitoksen toimintaa muuttavia tekijöitä. Tämä tarkoittaa lähinnä keskeistä asemaa keskisen Suomen yhteistoiminta-alueella, joka käsittää Pirkanmaan lisäksi Etelä-Pohjanmaan ja Kanta-Hämeen.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen ns. normaali arki tulee sujumaan aiemmasta totutulla tavalla, kuitenkin siten, että kehittämishankkeita vuodelle on karsittu ja näiden sijaan keskitytään hyvinvointialueen uudistuksen toteuttamiseen. Kansalaisten silmissä pelastuslaitos kuvautuu edelleen samana turvallisena ja luotettavana toimijana kuin aiemminkin.

Henkilöstö

Pirkanmaan pelastuslaitoksen erikseen määriteltyjen kohderyhmien ja aiheiden koulutuskokonaisuuden toteuttamiseksi sekä oppimisympäristön, kaluston ja opetusmenetelmien ylläpitoa varten perustettiin kolme koordinaattorin toimea. Pirkanmaan pelastuslaitoksen tietohallintasuunnittelijan ollessa palkattomalla vapaalla on tehtäväjärjestelyt hoidettu sisäisin järjestelyin. Tietohallintasuunnittelijan vakanssilla kyseisenä aikana on toiminut erikoissuunnittelija viestintäyksiköstä. Jotta viestintäyksikön työtehtävät tulivat hoidetuksi, on erikoissuunnittelijan työtehtäviä jaettu viestintäsuunnittelijoiden ja tietohallintasuunnittelijan kesken. Erikoissuunnittelijan toimi jätettiin tälle ajalle täyttämättä ja perustettiin määräaikainen viestintäsuunnittelijan toimi ajalle 1.5.2021 - 30.6.2022.

Pelastustoimen uudistuksen alueellisen valmistelun yhteiskehittämisen ja tutkimushankeeseen perustettiin projektipäällikön määräaikainen toi-

mi ajalle 1.3.2021 - 31.12.2021. Hanke on osa sisäministeriön rahoittamaa hankekokonaisuutta. Projektipäällikkö koordinoi hanketta, jonka tavoitteena on jatkaa SM:n Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset -hankkeen työtä luomalla selkeä konsepti alueelliselle tilanne- ja johtokeskukselle. Pirkanmaan pelastuslaitoksen pelastustoimen riskien- ja uhkien arviointiin, tukemiseen ja kehittämiseen sekä toimintaympäristön analysointiin ja palvelutarpeiden ennakointiin sekä tietoaineistojen hyödyntämiseen strategisessa johtamisessa ja toiminnan ohjauksessa perustettiin analyttikon toimi.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Pelastusjohtaja on laatinut 19.1.2022 Pirkanmaan pelastuslaitoksen toimintaympäristöanalyysin ja riskiprofiilin. Toimintayksikössä on tunnistettu merkittävimmät yksikön toimintaa uhkaavat riskit ja määritelty, miten niihin vastataan. Riskien hallinta ja sen seuranta

on vastuutettu. Tilikauden aikana ei ole raportoitu merkittävistä riskeistä, joista olisi aiheutunut vahinkoa Pirkanmaan pelastuslaitoksen toiminnalle tai tavoitteiden toteutumisellem.

Kokonaisarviona Pirkanmaan pelastuslaitoksen johto lausuu, että Pirkanmaan pelastuslaitoksen sisäinen valvonta on pääosin hyvällä tasolla. Merkittäviä puutteita ei ole todettu. Kehittämistä vaativat keskeiset asiat ovat:

- Toimintaympäristön muutoksen aiheuttamiin vaikutuksiin varautuminen
- Pitkäkestoisen häiriötilanteen vaikutukset henkilöstö- ja kalustoresursseihin; vaikutusten lieventäminen ja toiminnan mukauttaminen
- Työhyvinvoinnin ja henkilöstön suorituskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen
- Tietojärjestelmiin ja tietoturvaan kohdistuviin riskeihin varautuminen
- Varautuminen kansallisiin ja muihin merkittäviin ICT-hankkeisiin huomioiden sekä taloudelliset että toiminnalliset riskit
- Valmiusajat turvaavien investointien toteuttaminen

TOIMINNAN TAVOITTEET

Nro	Talousarviotavoite 2021	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Pelastustoimen valvontatehtävät ovat toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti	Määräaikaisen valvonnan toteuttaminen	Vuonna 2021 tehtiin 18683 määräaikaista valvontatoimenpidettä, jotka kohdistuivat yritys- ja laitoskohteisiin, pientaloihin ja muihin asuinrakennuksiin. Valvonta toteutui valvontasuunnitelman mukaisessa laajuudessa. Tavoite toteutui.	+
2	Pelastustoimen toimintavalmiusaikavaatimus on saavutettu pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen mukaisesti	Keskimääräinen toimintavalmiusai- katavoite kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta: 1. yksikön keskimääräinen toimintavalmiusai- katavoite (10 min.); Pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiusai- katavoite (15 min.)	Ensimmäisen yksikön keskimääräinen toimintavalmiusaika oli 7 min 37 sek ja pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiusaika oli 12 min 22 sek. Molemmat toimintavalmiusaikavaatimukset toteutuivat. Tavoite toteutui.	+
3	Työhyvinvointi on parantunut työyhteisötaitoja kehittämällä vuoteen 2020 verrattuna	Työhyvinvoinnin matriisin tulokset	Työhyvinvointimatriisin tulos 2021 heikkeni vuodesta 2020 pääosin kasvaneista työttömyyseläkemaksuista johtuen. Henkilöstön työtäpaturmat vähenivät, mutta henkilöstön sairauspoissaolot nousivat Koronaepidemiakautta edeltävälle tasolle. Vuonna 2020 sairauspoissaolot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Pelastuslaitoksella toimii työhyvinvoinnin tilaa arvioiva työryhmä, henkilöstökoulutuksia uhka- ja väkivaltatilanteiden tunnistamiseen järjestetään säännöllisesti. Terveystarkastuksen toimintamallia on tehostettu ja henkilöstön uudelleen sijoituksia työkyvyn heiketessä on voitu tehdä. Koko henkilöstön koulutusohjelmaan on lisätty kurssi työhyvinvoinnista ja työyhteisötai- doista. Tavoite ei toteutunut.	-

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Valtuustoon nähden sitovia, strategisia tavoitteita Pirkanmaan pelastuslaitoksella oli kolme: suunniteltujen palotarkastusten toteuttaminen, toimintavalmius sekä työhyvinvoinnin parantuminen.

Vuonna 2021 tehtiin 18683 määräaikaista valvontatoimenpidettä, jotka kohdistuivat yritys- ja laitoskohteisiin, pientaloihin ja muihin asuinrakennuksiin. Valvonta toteutui valvontasuunnitelman mukaisessa laajuudessa.

Palvelutasopäätöksen toimintavalmiusaikataavoitteet täyttyivät pelastustoiminnan osalta sekä ensimmäisen yksikön keskimääräisen toimintavalmiusajan että pelastustoiminnan keskimääräisen toimintavalmiusajan osalta kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta. Tavoiteajat alittuivat kummankin seurantakohteen osalta.

Työhyvinvointimatriisin tulos 2021 heikkeni vuodesta 2020 pääosin kasvaneista työttömyyseläkemaksuista johtuen. Henkilöstön työtapaturmat vähenivät, mutta henkilöstön sairauspoissaolot nousivat koronaepidemiakautta edeltävälle tasolle. Vuonna 2020 sairauspoissaolot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla.

Pelastuslaitoksella toimii työhyvinvoinnin tilaa arvioiva työryhmä, henkilöstökoulutuksia uhka- ja väkivaltatilanteiden tunnistamiseen järjestetään säännöllisesti. Terveystarkastuksen toimintamallia on tehostettu ja henkilöstön uudelleen sijoituksia työkyvyn heiketessä on voitu tehdä. Koko henkilöstön koulutusohjelmaan on lisätty kurssi työhyvinvoinnista ja työyhteisötaitoista.

Tavoite ei toteutunut.

Pelastuslaitoksen talous ja talousarvion toteutuminen

Tuloslaskelma ja tuloslaskelman analysointi

Pirkanmaan pelastuslaitoksen liikevaihto vuoden lopussa oli 53,8 milj. euroa. Liikevaihtoon kirjataan pelastustoimen maksuosuustuottojen ja ensihoidon tuottojen lisäksi myös ensivastetuotot, ERHE-maksut sekä palotarkastusmaksut.

Sopimukseen perustuvia pelastustoimen maksuosuustuottoja kertyi 39,2 milj. euroa, muutos edelliseen tilinpäätökseen oli yksi prosentti. Maksuosuuksia palautettiin kunnille yhteensä 0,534 miljoonaa euroa.

Ensihoidon liikevaihdon tuottoja kertyi yhteensä 13,6 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen oli 4,6 prosenttia. Tuotoista 9,5 milj. euroa kertyi sopimuslaskutuksesta, tilinpäätöksessä

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Liikevaihto	53 828 952,43	52 744 277,79	53 829	53 817	12	53 817
Liiketoiminnan muut tuotot	1 021 603,62	270 836,06	1 022	400	622	400
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 151 823,23	-3 495 509,28	-3 152	-2 980	-172	-2 980
Palvelujen ostot	-6 463 793,09	-6 065 267,67	-6 464	-5 983	-480	-5 918
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-31 674 190,70	-30 237 914,62	-31 674	-30 920	-754	-30 920
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-5 617 673,62	-5 296 229,42	-5 618	-5 404	-214	-5 404
Muut henkilösivukulut	-1 174 376,84	-1 258 575,36	-1 174	-1 451	277	-1 451
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 677 486,99	-1 665 315,85	-1 677	-1 900	223	-1 900
Liiketoiminnan muut kulut	-5 390 928,72	-4 703 783,39	-5 391	-5 580	189	-5 645
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-299 717,14	292 518,26	-300	-1	-299	-1
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	4 828,99	3 629,09	5	1	4	1
Muut rahoituskulut	294 892,70	-296 127,78	295	0	295	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	4,55	19,57	0	-0	0	0

TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU (1 000 EUROA)

Tuloslaskelman tunnusluvut	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,0	0,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,0	0,0
Voitto, %	0,0	0,0

laskutettiin sairaanhoitopiiriltä 0,2 lisälaskua. Muut liikevaihtoon kirjattavat ensihoitotuotot olivat 4,1 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen +13 prosenttia. Vertailuvuonna tehtävämäärät olivat koronan vuoksi alhaiset, vuonna 2021 tehtävämäärät nousivat merkittävästi.

Pelastuslain mahdollistamia palotarkastuksista ja muista valvontatoimenpiteistä perittäviä maksuja kertyi 0,3 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen oli 49 %, joka johtuu siitä, että keväällä 2020 tarkastustoiminta oli koronan vuoksi pysähdyksissä ja toteuma jäi alhaiseksi vertailuvuonna. ERHE-maksujen toteu-

ma oli vuoden lopussa 0,5 milj. euroa ja ne toteutuivat talousarviota parempina. Ensivastetuottojen toteuma on 0,2 milj. euroa ja toteuma oli vuosisuunnitelman mukainen.

Liiketoiminnan muut tuotot toteutuivat 0,6 milj. euroa talousarviota suurempina. Ylitys johtui Pirkanmaan

RAHOITUSLASKELMA

TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU
(1 000 EUROA)

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Toiminnan rahavirta						
Liikelyijäämä (-alijäämä)	-299 717,14	292 518,25	-300	-1	-299	-1
Poistot ja arvonalentumiset	1 677 486,99	1 665 315,86	1 677	1 900	-223	1 900
Rahoitustuotot ja -kulut	299 721,69	-292 498,69	300	1	299	1
Tulorahoituksen korjauserät	422 761,81	1 072 387,20	423	-50	473	-50
	2 100 253,35	2 737 722,62	2 100	1 850	250	1 850
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-2 397 521,75	-2 377 207,02	-2 398	-2 400	2	-2 400
Rahoitusosuudet investointimenoihin	64 000,00	194 079,16	64	137	-73	137
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	46 532,25	6 975,80	47	50	-3	50
	-2 286 989,50	-2 176 152,06	-2 287	-2 213	-74	-2 213
Toiminnan ja investointien rahavirta	-186 736,15	561 570,56	-187	-363	176	-363
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta	-525 443,50	-325 223,98	-525	-	-	-
Saamisten muutos muilta	8 816,44	267 978,26	9	-	-	-
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 045,08	0,00	1	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	702 318,13	-504 324,84	702	-	-	-
	186 736,15	-561 570,56	187	363	-176	363
Rahoituksen rahavirta	186 736,15	-561 570,56	187	363	-176	363
Rahavarojen muutos	0,00	0,00	0	0	0	0

Rahoituslaskelman tunnusluvut

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	634	319
Investointien tulorahoitus, %	71,9	76,3
Quick Ratio	1,1	1,1
Current Ratio	1,1	1,1

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Investointimenot	-2 398	-2 400	2	-2 400	0
Rahoitusosuudet	64	137	-73	137	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	47	50	-3	50	0
Investointien rahavirta	-2 287	-2 213	-74	-2 213	0

TASE

	31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	386 307,72	437 648,26
Kiinteät rakenteet ja laitteet	449 586,85	484 441,66
Koneet ja kalusto	7 303 136,05	6 392 075,61
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	85 100,00	253 930,33
	8 224 130,62	7 568 095,86
Sijoitukset		
Muut saamiset	3 671,00	3 671,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 565 311,71	1 538 370,22
Saamiset kunnalta	8 466 152,57	7 940 709,07
Muut saamiset	528 188,58	669 128,27
Siirtosaamiset	263 098,84	157 917,08
	10 822 751,70	10 306 124,64
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 050 553,32	17 877 891,50
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	7 759 179,94	7 759 160,37
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	4,55	19,57
	7 759 184,49	7 759 179,94
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	1 548 657,06	1 079 363,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 286 957,06	1 170 127,60
Korottomat velat kunnalta	1 045,08	0,00
Muut velat	690 008,62	665 268,21
Siirtovelat	7 764 701,01	7 203 952,75
	9 742 711,77	9 039 348,56
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 050 553,32	17 877 891,50
Taseen tunnusluvut	31.12.2021	31.12.2020
Omavaraisuusaste, %	40,7	43,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	17,8	17,1
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	7 759	7 759
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 euroa	459	537

sairaanhoidopiirille tuotetusta infektiotambulanssitoiminnasta sekä budjetoitua paremmasta avustusten toteutuksesta. Öljynsuojarahasto myönsi ennakkotiedoista poiketen avustuksia käyttömeneihin ja sen tulot olivat 0,14 milj. euroa. Infektiotambulanssitoiminnasta saatu korvaus oli 0,35 milj. euroa. Liiketoiminnan muiden tulojen toteuma oli 255 prosenttia talousarviosta. Kokonaisuudessaan toimintatuotot olivat tilinpäätöskauden lopussa 54,8 milj. euroa ja se oli talousarvion mukainen.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen toimintakulut ilman poistoja olivat tilinpäätöksessä 53,5 milj. euroa, toimintakulujen toteuma talousarviosta oli 102 prosenttia. Toimintakuluista 76 prosenttia oli pelastustoiminnan kuluja, loput ensihoidon kuluja.

Henkilöstökuluja kertyi yhteensä 38,5 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen 4,5 prosenttia. Henkilöstökuluihin on kirjattu tilinpäätöksessä pakollisen varauksen lisäys, suuruudeltaan 0,764 milj. euroa. Henkilöstökulut ylittivät talousarvion 1,8 %. Pakollisen varauksen lisäksi tämä johtuu infektiotambulanssitoiminnasta, jota varten palkattiin sijaisia.

Muiden toimintakulujen kuin henkilöstökulujen toteuma talousarviosta oli 103,2 prosenttia, yhteensä 15 milj. euroa ja muutos edellisen vuoden tilinpäätökseen oli 5,2 prosenttia. Kasvu kohdentui etenkin palvelujen ostoihin. Muun muassa sopimuspalokuntakorvaukset ja ICT-palvelujen ostot olivat kasvaneet edelliseen tilikauteen verrattuna.

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa on kirjattu edellisen vuoden pakolliseen varaukseen liittyvä viivästyskoron osuuden oikaisu 0,295 milj. euroa. Kirjaus vähensi pakollista varausta ja hyvitti rahoituskuluja.

Suunnitelman mukaisten poistojen, 1,7 milj. euroa toteuma oli talousarviota pienempi 0,2 milj. euroa.

Liikelylijäämä oli 0,3 milj. euroa alijäämäinen johtuen edelliseen vuoteen kohdistuneesta rahoituskulujen pakollisen varauksen purkukirjauksesta, eikä ollut vuosisuunnitelman mukainen. Pirkanmaan pelastuslaitoksen tilikauden tulos oli vuosisuunnitelman mukainen nollatulos.

Rahoituslaskelma ja rahoituslaskelman analysointi

Vuoden 2021 toiminnan ja investointien rahavirta on 0,07 milj. euroa talousarviota suurempi johtuen vuoden 2020 ambulanssihankintoihin liittyvistä kuluista sekä hankinnan viivästymisestä johtuneesta budjetoitua pienemmästä rahoitusosuuden kertymästä. Investointien tulo-rahoitusprosentti tunnusluku on kasvanut vuodesta 2020 lähes 100 prosenttia.

Investoinnit ja niiden analysointi

Pirkanmaan pelastuslaitoksen vuoden 2021 investoinnit koostuivat pääosin raskaiden ajoneuvojen, ambulanssien, henkilöpaloautojen sekä öljyntorjuntakaluston hankinnoista.

Investointien osalta Pirkanmaan pelastuslaitokselle on sitovaa investointien bruttomenot vähennettynä rahoitusosuuksilla ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloilla (=investointien rahavirta).

Pelastuslaitoksen bruttoinvestoinnit olivat 2,4 milj. euroa ja rahoitusosuuksia saatiin 0,06 milj. euroa. Pysyvien vastaavien luovutustuloja saatiin 0,047 milj. euroa. Vuosisuunnitelmassa investointeihin varauduttiin 2,4 milj. eurolla, rahoitusosuuksiin 0,14 milj. eurolla. Investointien rahavirta ylittyi 3 %.

Tase ja taseen analysointi

Vuoden 2021 tilinpäätöksessä taseen omavaraisuusaste oli 40,7 prosenttia, 2,7 prosenttiyksikköä vuoden 2020 tunnuslukua heikompi. Suhteellinen

velkaantuneisuus kasvoi edellisestä tilinpäätöksestä 0,7 prosenttiyksikköä.

Taseen loppusumma oli 19 milj. euroa, mikä on 1,2 milj. euroa edellistä tilinpäätöstä suurempi. Pysyvien vastaavien arvo kasvoi edellisestä vuodesta 0,656 milj. euroa. Pakollisiin varauksiin tehtiin tilinpäätöksessä 0,47 milj. euron kirjaus.

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoil-

la. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa.

3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Edellisen tilikauden vertailutietoihin taseeseen on korjattu pysyvien vastaa-

vien erien rakennukset sekä koneet ja kaluston summat oikeiksi. Tilinpäätöksessä on ollut laadintavirheestä johtuva ristikkäisyys erien välissä. Korjaus vaikuttaa myös pysyvien vastaavien liitetiedon erien alkusaldoihin.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Tilikaudelle 2021 on kirjattu taseeseen muun pakollisen varauksen lisäys koskien työuomioistuimessa olevaa kiistaa palomiesten varallaolon rinnastamisesta työaikaan vuosilta 2012-2015. Varaus on kirjattu palkkojen osalta henkilöstökulujen erään (764 464,06 euroa). Tilinpäätöksessä 2020 kirjattu varaus viivästyskorosta on purettu tilinpäätöksessä 2021 ja se hyvittää rahoituskuluja 295 170 euroa. Määräoikeudenkäynti asiasta on alkukevästä 2022.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

6) Tulojen erittely

Liikevaihto (1 000 euroa)

	2021	2020
Kuntien maksuosuustuotot	39 163	38 816
PSHP:n valmiuskorvaus ensihoidosta	9 470	9 364
Muut liikevaihtoon kirjattavat ensihoitotuotot	4 101	3 608
Ensivastetoiminnan tuotot	226	200
ERHE-maksut	488	488
Palotarkastusmaksut	340	229
Yöajan kiireettömän potilassiirron välitykset	42	40
Yhteensä	53 829	52 744

Liiketoiminnan muut tuotot (1 000 euroa)

	2021	2020
Pysyvien vastaavien myyntivoitot	47	7
Korvaus työterveyshuollosta	145	104
Muut tuet ja avustukset (Öljynsuojelurahasto, Sisäministeriö, Koulutuskorvaus)	361	41
Infektioambulanssitoiminta	344	0
Palomuseon kehittämishankkeen avustukset	0	22
Koulutus	2	2
Työllistämistuki	0	7
Oppilaitosharjoittelu	10	9
Paineilmalaitehuolto	4	5
Irtaimen omaisuuden myynti	45	58
Kalajoen maastopalosta laskutetut korvaukset	50	0
Muut liiketoiminnan muut tuotot	15	17
Yhteensä	1 022	271

9) Palvelujen ostot (1 000 euroa)

	2021	2020
Asiakaspalvelujen ostot	3 104	2 920
Muiden palvelujen ostot	3 360	3 146
Yhteensä	6 464	6 065

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

	Poistoajat	Poistomenetelmä
Rakennukset	10 - 50 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	10 - 25 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto	3 - 10 vuotta	tasapoisto

Hyödykkeet, joiden hankintameno on korkeintaan 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut toimintatuotot		
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot	47	7

TASEEN VASTAAVIEN LIITETIEDOT

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineelliset hyödykkeet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	438	484	6 392	254	7 568
Lisäykset tilikauden aikana	0	32	2 280	85	2 398
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	64	0	64
Siirrot erien välillä	0	0	254	-254	0
Tilikauden poisto	51	67	1 559	0	1 677
Poistamaton hankintameno 31.12.	386	450	7 303	85	8 224
Kirjanpitoarvo 31.12.	386	450	7 303	85	8 224

Joukkovelkakirjalaina-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset muilta yhteisöiltä	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	4	4
Hankintameno 31.12.	4	4
Kirjanpitoarvo 31.12.	4	4

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämä, palosuojelurahaston avustukset	64	158
Tulojäämä, öljynsuojelurahaston avustukset	80	0
Tulojäämä, sisäministeriön korona-avustus	118	0
Palkkasaamiset ja matkaennakot	1	0
Yhteensä	263	158

TASEEN VASTATTAVIEN LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2021	2020
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	7 759	7 759
Siirto edelliseltä tilikaudelta	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	7 759	7 759
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	0
Oma pääoma yhteensä	7 759	7 759

29) Pakolliset varaukset (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut pakolliset varaukset	1 549	1 079
Yhteensä	1 549	1 079

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut velat		
Ennakonpidätysvelka	624	616
Sairausvakuutusmaksuvelka	37	31
Ay-jäsenmaksuvelka	26	15
Muut velat	2	3
Yhteensä	690	665

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	2021	2020
Lyhytaikaiset		
Tuloennakot		
Pelastustoimen maksuosuuksien palautus kunnille	300	163
Menojäämät		
Palkkajaksotukset	912	746
Lomapalkkajaksotukset	5 932	5 666
Eläkevakuutusmaksuvelka (työnantaja)	430	407
Eläkevakuutusmaksuvelka (työntekijä)	185	177
Tapaturmavakuutusmaksuvelka	6	46
Yhteensä	7 765	7 204

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

38) Vuokravastuiden yhteismäärä (1 000 euroa)

	2021	2020
Leasingvastuut		
Leasingvastuut yhteensä, voimassa 31.3.2026 asti	458	537
Seuraavalla tilikaudella maksettavat leasingvastuut	162	149
Myöhemmin maksettavat leasingvastuut	296	388
Yhteensä	458	537

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (1 000 euroa)

	2021	2020
Sopimusvastuut		
Sopimuspalokuntakorvaukset	3 000	3 000
Yhteensä	3 000	3 000

Palkan korvausvastuu

Korkein oikeus on antanut ennakkopäätöksen 2015:48 Turussa, jossa käsitellään palomiehen varallaolon rinnastamista työaikaan. Päätöksen johdosta ammattiyhdistykset esittivät pelastuslaitoksille korvausvaateita koskien varallaolon palkkaa. Työtuomioistuimessa on viranhaltijoiden osalta annettu päätös 3.6.2021 (TT 2021:52), jossa varallaolo on rinnastettu pääosin työaikaan, määräkäsittely on tammikuun 2022 lopussa. Viranhaltijoiden osalta on tilinpäätökseen vuosina 2020 ja 2021 kirjattu pakollinen varaus palkkasaatavien maksua varten vuonna 2022.

Asiassa on tullut lisäksi vaatimuksia sivutoimisilta työsuhteisilta palomiehiltä, mutta asian keskeneräisyydestä johtuen ei tältä osin vielä voida arvioida tarkkaa euromääräistä varaus-

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2021	2020
Hallintopalvelut	40	34
Onnettomuksien ennaltaehkäisy, tekninen yksikkö ja valmiussuunnittelu	50	48
Pelastustoiminta	459	420
Ensihoitopalvelut	139	168
Yhteensä	688	670

Henkilöstöluvut eivät ole vertailukelpoiset järjestelmämuutoksen vuoksi. Vuoden 2021 ensihoidon luvuissa ei ole mukana pelastajia, jotka ovat olleet mukana vuoden 2020 luvuissa. Pelastustoiminnan vertailukelpoinen luku on 459 ja ensihoidon 129 henkilöä.

Tampereen Vesi Liikelaitos

Tampereen Vesi Liikelaitos tuotti toiminta-alueensa vesihuoltopalvelut liiketaloudellisin periaattein kaupun-

kistrategian ja johtokunnan vuosille 2020-2024 hyväksymän Tampereen Veden strategian mukaisesti.

Toimintakertomus

Toimitusjohtajan katsaus

Tampereen Vesi toimitti asiakkailleen vaatimukset täyttävää talousvettä. Jätevedet käsiteltiin Tampereen Veden jätevedenpuhdistamoilla. Valtaosan ajasta puhdistamoiden lupaehdot saavutettiin, mutta joitakin lieviä ylityksiä tapahtui Viinikanlahden, Raholan ja Kämenniemen puhdistamoilla. Korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty viranomaisten kanssa yhdessä sopien.

Kaupinjojan vedenpuhdistuslaitoksen saneeraus valmistui joulukuussa. Suunniteltu talousveden tuotantotavoite 54 000 m³ vuorokaudessa saavutettiin. Toisen päävesilaitoksen valmistuminen Ruskon vedenpuhdistuslaitoksen rinnalle lisää merkittävästi vesihuollon toimintavarmuutta. Vuonna 2021 valmistui myös pitkän tähtäimen investointi- ja saneerausohjelma vedentuotantolaitoksille, jätevedenpuhdistamoille, vesitorneille ym. kiinteistöille. Samoin valmistui Raholan jätevedenpuhdistamon ilmastuksen ja sen säädön parantamista sekä kaasukompressorin uusimista koskeneet hankkeet. Vedentuotannon ja jätevedenpuhdistuksen prosessiautomaation valvomojärjestelmän uudistamista jatkettiin. Uutena hankkeena käynnistyi mm. Messukylän pohjavesilaitoksen saneeraus.

Verkostojen uudisrakentaminen ja saneeraus sekä uusien runkoyhteyksien rakentaminen verkostojen kehittämishankkeiden mukaisesti jatkuivat vilkkaina. Uuden päävesijohdon (halkaisijaltaan 800 mm) rakentaminen Kaupinjojalta Ruskoon jatkui Kaukajärvellä. Mossinpuistikadun vesijohdon (halkaisijaltaan 400 mm) rakentaminen jatkui Tampereen ja Kangasalan kaupunkien kanssa yhteistyössä. Lisäksi rakennettiin vesijohdon paineenkorottamoja ja jätevedenpumppaamoja Ruskontien

varten varmistamaan vesihuoltoa niin Tampereen kuin Lempäälän alueella. Niemenrannan ja Hervannan kaava-alueiden rakentamista jatkettiin ja Nauhatehtaan kaava-alueen rakentaminen aloitettiin yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa. Vesijohto- ja jätevesiviemäriverkostojen mallinnukset tehtiin yhteistyössä kaupungin maankäyttösikön kanssa vuoteen 2040 asti. Lisäksi aloitettiin etälueuttavien vesimittareiden asennukset Hervannan alueella (pilot-hanke).

Asiakastieto- ja laskutusjärjestelmä vaihdettiin helmikuussa 2020. Vuonna 2021 järjestelmän käyttöä vakiinnutettaessa huomioitiin, että järjestelmässä on merkittäviä haasteita integroitua osaksi taloudenhoidon prosesseja. Asiakaspalvelun taso säilytettiin kuitenkin totutulla erinomaisella tasolla ja laskutus toimi moitteettomasti.

Hankintastrategiaa toteutettiin 2020 laaditun hankintastrategian mukaisesti. Hankintaprosessien vastuut ja toiminnot kuvattiin ja hankinta- ja tilausoikeuden omaavat henkilöt koulutettiin. Hankintojen toiminta- ja kehittämisuunnitelma päivitettiin vuosille 2022–2024. Hankinnoista laadittiin riskikartoitus.

Vuoden 2021 aikana laadittiin Tampereen Veden yhtiöittämisselvitys yhteistyössä omistajaohjauksen kanssa. Tilikaudella 2021 liikevaihto ylitti talousarvion. Liikevaihtoa toteutui sekä talousarviota että edellistä vuotta parempana.

Tilikaudella ei tapahtunut merkittäviä muutoksia henkilötalouksissa. Henkilöstön rakenteessa tapahtui muutosta osan työntekijöistä siirtyessä kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen piiristä teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksen piiriin. Rakennemuutos liittyi tehtävänimikkeiden uudistamiseen ja yhdenmukaistamiseen osana laajempaa kaupunkitasoista tarkastelua, kun

varallaolokäytänteitä tarkasteltiin keväällä 2021.

Kokonaisuudessaan vuonna 2021 huolta aiheutti edelleen maailmanlaajuinen koronaviruspandemia. Tampereen Vedessä pandemia ei vaikuttanut vesihuollon toimintaan, vaan vesihuolto toimi moitteettomasti. Sen sijaan varautuminen koronasta mahdollisesti aiheutuviin vaikutuksiin ja henkilöstön terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen oli keskeinen osa toimintaa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vesihuollon toimintavarmuutta ja veden laatua parannetaan saneeraamalla järjestelmällisesti vesihuoltoverkostojen ja vedenkäsittelylaitosten, tehostamalla vedenkäsittelylaitosten puhdistusprosesseja, lisäämällä automaatiota ja turvaamalla varavoiman saanti toiminnan kannalta tärkeimmissä kohteissa. Aktiivista otetta jatketaan seudullisissa yhteishankkeissa. Yhteistyötä naapurikuntien vesihuoltolaitosten kanssa jatketaan ja yhteistyötä koskevia sopimuksia päivitetään mm. Keskuspuhdistamo huomioon ottaen.

Vedenkäsittelyn toimintavarmuutta tullaan investointiohjelman mukaisesti parantamaan mm. uudistamalla Ruskon vedenpuhdistuslaitoksen kalkkijärjestelmää ja saneeraamalla flotaatiota. Samoin tehostetaan Messukylän pohjavesilaitoksen ilmastusta ja radonin poistoa sekä saneerataan Hervannan vesitornin katto. Laitosten ja muiden kohteiden energiankulutuksen seuranta parannetaan ja energiankulutuksen vähentämiseksi Viinikanlahden jätevedenpuhdistamolla toteutetaan biologisen käsittelyn optimointihanke. Jätevedenkäsittelyn tehostamista jatketaan Raholan jätevedenpuhdistamolla.

Vesihuoltoverkostojen osalta kehitetään rakennuttamis- ja urakointinettelyjä sekä rakentamiskustannusten seurantaan niin, että kaupungin kasvun edellyttämä verkostojen uudisrakenta-

minen, uusien runkojohtoyhteyksien rakentaminen kantakaupungin verkoston sisällä ja nykyisten verkostojen riittävä saneeraus kyetään myös tulevaisuudessa toteuttamaan kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi jatketaan vesijohdon ja jätevesiviemärin rakentamista Ruskontien varteen. Hankkeisiin kuuluvat myös jätevesiviemärin rakentaminen Rautaharkossa Keskuspuhdistamon tunneliin, vesijohdon rakentaminen (kahdentaminen) Koivistonkylän ja Lukonmäen paineenkorottamoille ja vesi- ja viemäriverkoston kuntoarvion sekä saneeraus- ja investointiohjelman laatiminen.

Investointitaso ylläpidetään samansuuruisena edelliseen vuoteen nähden. Taksamuutoksia ei tehty vuodelle 2022. Vuoden 2022 aikana laaditaan Tampereen Veden yhtiöittämisen jatkoselvitys yhteistyössä omistajaohjauksen kanssa.

Henkilöstö

Henkilötyövuosissa ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia. Vuoden 2021 aikana käynnistettiin neuvottelut paikallisesta työehtosopimuksesta koskien keskeytymätöntä kolmivuorotyötä vedentuotanto ja jätevedenpuhdistus -yksikössä. Tavoitteena on saada neuvottelut päätökseen alkuvuodesta 2022. Paikallisesti on tarkoituksena sopia 12 tunnin työvuorojärjestelmästä. Vuonna 2022 asiakastieto- ja laskutusjärjestelmän talouden osatoiminto siirretään osaksi SAP-toiminnanohjausjärjestelmää palvelukeskuksen hallinnoitavaksi. Muutoksella ei ole vaikutusta asiakkaisiin tai asiakaspalveluun.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Johtokunta on käsitellyt 26.1.2022 Tampereen Vesi Liikelaitoksen toimintaympäristöanalyysin, sisäisen valvonnan toimintavan kuvauksen ja itsearviointin vuoden 2021 osalta.

Tampereen Veden arvot ja toiminnan tavoitteet ovat selkeät ja hyväksytyt. Käytössä on sertifioitu laatu- ja ympäristöjärjestelmä ja hallinto- ja johtamiskulttuuri on hyvällä tasolla. Riskienhallinta on toiminnallisten riskien osalta kunnossa; toiminta on vakiintunutta ja

riskienhallintaan on toimivat menetelmät. Hallinnollisten, organisatoristen ja taloudellisten riskien osalta toimintaa kehitetään edelleen. Valvontatoimenpiteet ja järjestelmät ovat pääosin kunnossa ja viestinnässä on panostettu sekä ulkoiseen että sisäiseen viestintään.

Sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta asiat ovat kunnossa, valvontajärjestelmä toimii ja hyvän hallintotavan keskeiset elementit ovat sekä esimiesten että henkilöstön tiedossa. Johtokunta on käsitellyt 15.9.2021 kokouksessaan Tampereen Vesi Liikelaitoksen riskienhallintaa. Tampereen Vedessä on tunnustettu merkittävimmät yksikön toimintaa uhkaavat riskit ja määritelty, miten niihin vastataan. Tampereen Vesi Liikelaitos on kuvannut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan ja arvioinut nykytilaan liittyviä puutteita sekä on määritelty kehittämistoimenpiteet. Kokonaisarviona Tampereen Vesi Liikelaitoksen johto lausuu, että Tampereen Veden sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin hyvällä tasolla. Merkittäviä puutteita ei ole todettu.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Tampereen Vedellä oli tilikaudella 2021 yhteensä neljä toiminnallista tavoitetta. Tavoitteista kaksi toteutui, yksi toteutui osittain ja yksi jäi saavuttamatta. Sairauseroissaoloprosentissa ei päästy tavoiteltuun tilanteeseen, jossa vertailuvuosi oli 2019, samoin tapaturmamäärissä. Suurimpana vaikuttavana seikkana sairauseroissaoloihin oli yleinen pandemiatilanne ja tapaturmien määrä pysyi kuitenkin maltillisena henkilöstömäärän nousuunkin nähden eikä vakavia tapaturmia tapahtunut lainkaan. Myös verkostossa tapahtuneiden häiriöiden määrä oli hieman kasvanut suhteessa verkoston pituuteen, kuitenkin kokonaisuudessa arvioituna häiriömäärä pysyi varsin kohtuullisena. Häiriöiden määrään vaikuttaa suuresti myös seikat, jotka eivät ole Tampereen Veden säädeltävissä kuten esim. säätila tai mahdolliset muilla työmailla aiheutetut häiriöt.

Tavoitteet Kaupinon vedenpuhdistuslaitoksen saneerauksen valmis-

tumisesta, yhtiöittämisselvityksen valmistumisesta sekä verkoston keskimääräisestä uusiutumisaajasta saavutettiin.

Tampereen Vesi Liikelaitos parantaa tuottavuutta uutta teknologiaa hyödyntäen. Vuodelle 2021 asetettiin kolme tuottavuuden parantamiseen tähtävää toimenpidekokonaisuutta; jätevesiverkoston analytiikkapalveluiden käyttöönotto, energiatehokkuuden parantaminen, hankintastrategian toteuttaminen ja hankintamenettelyjen yhdenmukaistaminen.

Jätevesiverkoston analytiikkapalveluiden käyttöönotto mahdollistaa jätevesiviemärin vuotomäärien selvittämisen pumppaamoalueittain ja siten parantaa verkostonsaneerauksen kohdistamista. Lisäksi se mahdollistaa mahdollisten viemäritukosten löytämisen mahdollisimman aikaisin pumppaamoiden valuma-alueilla ja jätevesiverkoston kapasiteetin riittävyyden tarkastelun. Analytiikkapalvelu on käytössä.

Energiatehokkuuden parantaminen on Tampereen Vedellä jatkuvaa toimintaa. Laitteiden (esim. pumppujen) uusinnan yhteydessä kiinnitetään huomiota niiden energiatehokkuuteen. Lisäksi optimoidaan laitteiden ajotapaa energiankulutuksen vähentämiseksi. Myös hankinnoissa panostetaan energiatehokkuuteen. Energiatehokkuuden parantamisen osalta yhdeksi toimenpiteeksi on määritelty energiankulutuksen seurantajärjestelmän käyttöönotto. Toimenpide on edennyt siten, että noin 130:n sähkönkulutus pisteen kulutus tieto siirtyy jo Vedelle. Sähköenergian kulutus eri kohteissa on seurattavissa prosessiautomaation raportointijärjestelmän kautta.

Vuonna 2021 toteutettiin tehty hankintastrategiaa ja hankintamenettelyjä yhdenmukaistettiin. Hankintatoiminnassa sopimuksenhallintajärjestelmän, Efecten, käyttöönotto on aloitettu pilotoinnilla. Järjestelmän käytöstä on tulossa koulutuksia ja käyttöönotto koko organisaatiolle. Hankinnan toiminta- ja kehittämissuunnitelma vuosille 2022–2024 on tehty.

TAMPEREEN VESI LIIKELAITOS

Nro	Talousarviotavoite 2021	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Sairauspoissaolo-% ei nouse v. 2019 tasosta ja vakavien tapaturmien määrä laskee.	Sairauspoissaolojen ja 3pv tai enemmän työkyvyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys vuoteen 2019 verrattuna.	Sairauspoissaoloprosentti koko vuodelta 2021 oli 4,98 %, joka on jonkin verran enemmän kuin vertailuvuonna 2019 4,42 %, pääasiassa johtuen muutamista pitkistä poissaoloista. Työhön palaamista helpotetaan edelleen työjärjestelyin ja osa pidemmällä sairauslomalla olleista on pystynyt palaamaan töihin. Tapaturmia on 6 kpl vuonna 2021, joka on sama määrä kuin vuonna 2020. Tapaturmien syyt on analysoitu ja mahdollisiin epäkohtiin puututtu. Tavoite tapaturmatason 2019 (5 kpl) laskusta ei toteutunut. Tavoite ei toteutunut.	-
2	Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilyvät korkealla tasolla.	Häiriötilanteiden määrän kehitys/ verkoston pituus. Häiriömäärän tulee laskea suhteessa verkoston pituuteen. Kaupinojan vedenpuhdistuslaitoksen tuotantovalmius 100 %.	Häiriöitä oli koko vuonna 33 kpl /818 km eli 0,04 kpl/km. Vertailuvuonna häiriöitä oli 0,01 kpl/km. Tavoite ei toteutunut. Kaupinojan saneeraus on valmistunut 12/2021. Suunniteltu talousveden tuotantotavoite 54 000 m ³ vuorokaudessa ja 100% tuotantovalmius on saavutettu. Tavoite toteutui.	+/-
3	Vesijohtoverkoston pitkän tähtäimen toimintavarmuudesta huolehditaan.	Verkoston keskimääräinen uusiutumisaika on alle 100 v.	Vuonna 2021 uusittiin 8,5 km ja vesijohtoveden pituus on 818 km. Uusiutumisikä on (818/8,5 = 96,2) 96 v. Tavoite toteutui.	+
4	Liikelaitoksen yhtiöittämisestä on tehty selvitys yhdessä omistajaohjauksyksikön kanssa.	Toimenpiteet ja toteutustilanne	Selvitys on tehty ja se on käsitelty konsernijaostossa 18.5.2021. Tavoite toteutui.	+

Liikelaitoksen talous ja talousarvion toteutuminen

Tuloslaskelma ja tuloslaskelman analysointi

Liikevaihto tilikaudella 2021 oli 70,4 milj. euroa ja oli 0,9 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempi. Liikevaihto toteutui edellisvuotta suurempana. Liikevaihtoa kasvatti tilikauden alussa tehdyt korotukset jäteveden käyttömaksuun sekä veden ja jäteveden perusmaksuihin.

Valmistus omaan käyttöön kasvoi edellisestä vuodesta johtuen projektien odotettua nopeammasta etenemisestä loppuvuodesta. Palveluiden ostot toteutuivat edellisvuotta suurempana mutta vuosisuunnitelmaa pienempänä. Palveluiden suunniteltua pienempään toteumaan on merkittävästi vaikuttanut rakentamisen ja alueiden kunnossapidon toteutuminen suunniteltua pienempänä sekä varautuminen pandemian tuomiin lisäkustannuksiin, jotka jäivät kuitenkin toteutumatta. Koneiden ja kaluston kunnossapitoon

kohdistuvien palveluiden ostot ovat vedentuotantolaitoksilla, jätevedenpuhdistamoilla ja myös jätevedenpumppaamoilla olleet suunniteltua pienempiä, sekä pieniä korjaustöitä on tehty oletettua vähemmän. Kemikaalien ja sähkön hinnan muutokset ovat olleet vaikeasti ennustettavissa, joka heijastuu myös toteuman ja suunnitelman välisessä erossa.

Henkilöstökulut kasvoivat uusien rekrytointien ja siirtyneiden työntekijöiden myötä edellisvuodesta, mutta alittivat vuosisuunnitelman, johtuen pääosin viivästyneistä rekrytoinneista. Poistot ylittivät vuosisuunnitelman sekä edellisvuoden toteuman, johtuen odotettua suuremmasta määrästä valmistuneita projekteja vuoden aikana. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat hyvin vähän verrattuna edellisvuoden tasoon ja alittivat suunnitellun tason johtuen varautumisesta mahdollisiin ulkoisten palveluiden tarpeisiin, jotka eivät toteutuneet.

Liikelyläämä tilikaudella 2021 on 31,1 milj. euroa. Liikelyläämä oli 4,5 milj. euroa suunniteltua suurempi. Merkittävästi suurempi liikelyläämä johtuu pääosin varautumisesta pandemian tuomiin hinnan nousuihin, jotka jäivät toteutumatta sekä palveluiden että aineiden ja tarvikkeiden pienemmästä kulutuksesta. Samalla Tampereen Vesi aloittaa varautumaan jäteveden käsittelyn liiketoimintamallin muutokseen, eli Tampereen Seudun Keskusvedenpuhdistamo Oy:n Sulkavuoren puhdistamon käyttöönottoon vuonna 2025, jonka johdosta operatiivista toimintaa pyritään tehostamaan jo etukäteisesti kasvavaan kulurakenteeseen varautuen. Korvaus peruspääomasta oli vuosisuunnitelman suuruinen 10,5 milj. euroa ja tilikauden ylijäämä 21,4 milj. euroa.

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Liikevaihto	70 442 702,43	66 428 808,15	70 443	69 574	869	69 574
Valmistus omaan käyttöön	3 703 166,98	3 100 582,57	3 703	2 000	1 703	2 000
Liiketoiminnan muut tuotot	46 693,03	39 527,84	47	32	15	32
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 732 385,59	-7 737 609,39	-8 732	-9 359	626	-9 175
Palvelujen ostot	-9 900 822,41	-9 778 034,91	-9 901	-11 464	1 563	-11 706
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-6 952 162,86	-6 812 653,29	-6 952	-7 270	318	-7 270
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-1 601 813,71	-1 600 421,79	-1 602	-1 708	106	-1 697
Muut henkilösivukulut	-267 522,26	-235 850,66	-268	-283	15	-268
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 848 910,01	-12 810 364,62	-13 849	-13 000	-849	-13 000
Liiketoiminnan muut kulut	-1 770 851,45	-1 726 650,61	-1 771	-1 906	135	-1 874
Liikelylijäämä (-alijäämä)	31 118 094,15	28 867 333,29	31 118	26 617	4 501	26 617
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	4 904,10	4 269,95	5	0	5	0
Korvaus peruspääomasta	-10 500 000,00	-10 500 000,00	-10 500	-10 500	0	-10 500
Muut rahoituskulut	-753,62	-1 575,07	-1	0	-1	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	20 622 244,63	18 370 028,17	20 622	16 117	4 505	16 117
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	895 515,60	895 515,60	896	896	0	896
Tuloverot	-126 116,94	2 774,12	-126	-85	-41	-85
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	21 391 643,29	19 268 317,89	21 392	16 928	4 464	16 928

 TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU
(1 000 EUROA)

Tuloslaskelman tunnusluvut	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Sijoitetun pääoman tuotto, %	14,1	14,3
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	14,1	14,3
Voitto, %	29,3	27,7

RAHOITUSLASKELMA

 TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU
(1 000 EUROA)

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Toiminnan rahavirta						
Liikelyjäämä (-alijäämä)	31 118 094,15	28 867 333,29	31 118	26 617	4 501	26 617
Poistot ja arvonalentumiset	13 848 910,01	12 810 364,62	13 849	13 000	849	13 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-10 495 849,52	-10 497 305,12	-10 496	-10 500	4	-10 500
Tuloverot	-126 116,94	2 774,12	-126	-85	-41	-85
Tulorahoituksen korjaukset	-42 999,20	-3 400,00	-43	0	-43	0
	34 302 038,50	31 179 766,91	34 302	29 032	5 270	29 032
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-21 268 533,46	-22 426 308,29	-21 269	-21 000	-269	-21 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	150 000,00	0	0	0	0
	-21 268 533,46	-22 276 308,29	-21 269	-21 000	-269	-21 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	13 033 505,04	8 903 458,62	13 034	8 032	5 002	8 032
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Vaihto-omaisuuden muutos	62 524,63	-62 371,00	-	-	-	-
Saamisten muutos kunnalta	-16 406 912,68	-11 841 896,39	-	-	-	-
Saamisten muutos muilta	1 944 469,63	149 720,70	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	1 366 413,38	2 851 088,07	-	-	-	-
	-13 033 505,04	-8 903 458,62	-13 034	-8 032	-5 002	-8 032
Rahoituksen rahavirta	-13 033 505,04	-8 903 458,62	-13 034	-8 032	-5 002	-8 032
Rahavarojen muutos	0,00	0,00	0	0	0	0

Rahoituslaskelma ja rahoituslaskelman analysointi

Toiminnan rahavirta oli 34,3 milj. euroa ja investointien rahavirta -21,3 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui suunniteltua parempana, koska liikelyjäämä toteutui merkittävästi yli suunnitellun. Investointien tulorahoitusprosentti on 162 eli tulorahoitus kattaa hyvin myös investointitarpeet.

Investoinnit ja niiden analysointi

Tilikaudella 2021 investoinnit toteutuivat 21,3 milj. euron suuruisina. Vuosisuunnitelma oli 21,0 milj. euroa, joka ylittyi 0,3 milj. euroa. Investoinnit toteutuivat hieman suunniteltua suurempana. Merkittävimpiä syitä investointien suunnitellusta poikkeavaan toteutumaan on ollut suunnitelmien valmistumisen aikaistuminen, erityisesti kaupunkikonsernin sisäisissä hankkeissa. Suun-

Rahoituslaskelman tunnusluvut

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 euroa	39 015	29 099
Investointien tulorahoitus, %	162,1	140,0
Quick Ratio	5,9	5,2
Current Ratio	6,0	5,3

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Investointimenot	-21 269	-21 000	-269	-21 000	0
Nettoinvestoinnit	-21 269	-21 000	-269	-21 000	0

niteltua suurempi toteuma aiheutui osittain myös alihankinnan ja omien projektien oletettua nopeammasta toteutusaikataulusta. Projektien odotettua nopeampi eteneminen verkostorakentamisessa oli merkittävin suunnitelmatason ylittymisen syy, laitospuolen investoinnit toteutuivat suunnitelman mukaisesti. Verkosto-

rakentamiseen investoitiin yhteensä 16,3 milj. euroa, josta merkittävimmät kohteet olivat Verkatehtaankadun jätevesiviemärin saneeraus kaivamattomalla menetelmällä, Rusko-Kaupinoja päävesijohto sekä Vuoreksen paineenkorottamon ja jätevesipumppaamon rakentaminen. Laitosinvestointien toteuma on yhteensä 5,0 milj. euroa.

TASE

	31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	133 671,64	128 282,56
	133 671,64	128 282,56
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	10 859,63	10 859,63
Rakennukset	20 242 750,90	21 565 357,34
Kiinteät rakenteet ja laitteet	141 526 738,14	134 370 214,95
Koneet ja kalusto	163 741,62	133 246,94
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	18 403 675,94	16 853 853,00
	180 347 766,23	172 933 531,86
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	25 042 677,85	25 042 677,85
Muut saamiset	133 543,20	133 543,20
	25 176 221,05	25 176 221,05
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	993 981,95	1 056 506,58
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	7 229 698,33	9 059 770,78
Saamiset kunnalta	53 360 468,29	36 953 555,61
Muut saamiset	32 035,93	0,00
Siirtosaamiset	3 580,49	150 013,60
	60 625 783,04	46 163 339,99
VASTAAVAA YHTEENSÄ	267 277 423,91	245 457 882,04
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	70 341 207,56	70 341 207,56
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	124 507 970,46	105 239 652,57
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	21 391 643,29	19 268 317,89
	216 240 821,31	194 849 178,02
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	14 325 796,06	15 221 311,66
	14 325 796,06	15 221 311,66
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	0,80	43 000,00
	0,80	43 000,00
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Korottomat velat kunnalta	520 390,61	520 390,61
Liittymismaksut ja muut velat	25 900 419,95	25 900 419,95
	26 420 810,56	26 420 810,56
Lyhytaikainen		
Ostovelat	5 672 848,61	4 533 005,61
Korottomat velat kunnalta	432,87	0,00
Muut velat	2 768 566,50	2 576 106,97
Siirtovelat	1 848 147,20	1 814 469,22
	10 289 995,18	8 923 581,80
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	267 277 423,91	245 457 882,04
Taseen tunnusluvut	31.12.2021	31.12.2020
Omavaraisuusaste, %	86,3	85,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	52,1	53,2
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	145 900	124 508
Lainat ja vuokravastuut, 1 000 euroa*	17 604	18 459

Merkittävimpänä kohteena on ollut Kaupinojan vedenpuhdistuslaitoksen saneerauksen loppuunsaattaminen täyteen tuotantovalmiuteen.

Tase ja taseen analysointi

Taseen loppusumma 31.12.2021 on 267,3 milj. euroa. Omavaraisuusaste on 86,3 %, joka parani edellisestä tilikaudesta, ja on siis edelleen hyvällä tasolla. Oma pääoma tilikauden lopussa on 216,2 milj. euroa, mikä vahvistui edellisestä tilikaudesta tilikauden ylijäämän 21,4 milj. euron verran.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tampereen Vesi Liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden ylijäämä 21 391 643,29 milj. euroa, siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämä -erään ja että varauksia ei tehdä.

*Korjattu vertailutietoa. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä tunnusluvusta puuttuivat leasing-vastuut 75 tuhatta euroa.

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät:

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaan. Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennetty-

nä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet. Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alemman todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

6) Toimintatuotot (1000 euroa)

Liikevaihto (1 000 euroa)	2021	2020
Vesilaitostoiminta	28 388	26 955
Viemärlaitostoiminta	42 055	39 474
Yhteensä	70 443	66 429

9) Palvelujen ostot (1 000 euroa)

	2021	2020
Muiden palvelujen ostot	9 901	9 778
Yhteensä	9 901	9 778

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

	Poistoajat	Poistomenetelmä
Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto
Vedenjakeluverkosto	20 vuotta	Tasapoisto
Viemäriverkko	20 vuotta	Tasapoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto
Viestintälaitteet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto

Hyödykkeet, joiden hankintameno on korkeintaan 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

12) Pakollisten varausten muutokset (1 000 euroa)

	2021	2020
Eläkevastuu 1.1.	43	46
Vähennykset tilikaudella	43	3
Eläkevastuu 31.12.	0	43

16) Poistoeron muutos (1 000 euroa)

	2021	2020
Investointivarauksiin liittyvät poistoeron vähennykset	896	896
Yhteensä	896	896

TASEEN VASTAAVIEN LIITETIEDOT

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineettomat hyödykkeet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	128	128
Lisäykset tilikaudella	35	35
Tilikauden poisto	30	30
Poistamaton hankintameno 31.12.	134	134
Kirjanpitoarvo 31.12.	134	134

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maks. ja kesk.er. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	11	21 565	134 370	133	16 854	172 934
Lisäykset	0	0	7 693	56	13 484	21 233
Siirrot erien välillä	0	0	11 899	36	-11 934	0
Tilikauden poisto	0	1 323	12 435	61	0	13 819
Poistamaton hankintameno 31.12.	11	20 243	141 527	164	18 404	180 348
Kirjanpitoarvo 31.12.	11	20 243	141 527	164	18 404	180 348

Sijoitukset	Osakkeet konserniyhtiöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	25 043	25 043
Hankintameno 31.12.	25 043	25 043
Kirjanpitoarvo 31.12.	25 043	25 043

Joukkovelkakirjalaina-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset konserniyhteisöiltä	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	134	134
Hankintameno 31.12.	134	134
Kirjanpitoarvo 31.12.	134	134

TASEEN VASTATTAVIEN LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2021	2020
Peruspääoma 1.1.	70 341	70 341
Peruspääoma 31.12.	70 341	70 341
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	105 240	89 637
Siirto edelliseltä tilikaudelta	19 268	15 602
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	124 508	105 240
Tilikauden ylijäämä	21 392	19 268
Oma pääoma yhteensä	216 241	194 849

27) Pitkäaikaiset velat, myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät (1 000 euroa)

	2021	2020
Korottomat velat kunnalta	520	520
Liittymismaksut	25 900	25 900
Yhteensä	26 421	26 421

29) Pakolliset varaukset (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut pakolliset varaukset		
Eläkevaraus	0	43
Yhteensä	0	43

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut velat	2 769	2 576
Yhteensä	2 769	2 576

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Palkkajaksotukset	205	189
Lomapalkkajaksotukset	1 507	1 471
Eläkevakuutusmaksuvelat	136	155
Yhteensä	1 848	1 814

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

38) Vuokravastuiden yhteismäärä (1 000 euroa)

	2021	2020
Vuokravastuut		
Vuokravastuut yhteensä, voimassa 31.8.2041 asti	17 015	17 864
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	865	864
Myöhemmin maksettavat	16 150	17 000
Leasingvastuut		
Leasingvastuut yhteensä, voimassa 31.3.2026 asti	68	75
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	28	28
Myöhemmin maksettavat	41	47
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	17 084	17 939

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (1 000 euroa)

	2021	2020
Sopimusvastuut yhteensä	56	42
Muut taloudelliset vastuut yhteensä	24	44
Ympäristövelvoitteet	20	40
Vahingonkorvausvastuut	4	4
Sopimusvastuut ja muut taloudelliset vastuut yhteensä	80	86

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2021	2020
Verkostorakentaminen ja -kunnossapito	60	61
Verkostosuunnittelu	8	9
Vedentuotanto ja jätevedenpuhdistus	65	65
Henkilöstö ja viestintä	6	-
Liiketoimintojen tuki	17	21
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	156	156

Organisaatio muuttunut vuonna 2021

43) Henkilöstökulut (1 000 euroa)

	2021	2020
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	6 972	6 708
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauseurät	-19	105
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	1 602	1 600
Muut henkilösivukulut	268	236
Yhteensä	8 821	8 649
Henkilöstökuluja aktivoitu pysyviin vastaaviin valmistus omaan käyttöön -tilin kautta	392	502

Muut eriytetyt laskelmat

Tampereen Vesi Liikelaitoksen kilpailulain 30 d §:n edellyttämät tuloslaskelmat kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla, on esitetty tilinpäätöskirjan kappaleessa: Muut eriytetyt laskelmat.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen (TKL) toiminta-ajatus on yhteistyössä joukkoliikenteen tilaajan tuottaa

Toimintakertomus

Toimitusjohtajan katsaus - Olennaiset tapahtumat tilikaudelta

Toinen peräkkäinen pandemiavuosi näyttöä myös joukkoliikenteen, kuten koko yhteiskunnan, toiminnoissa vailla selkeää suuntaa olevan muutoksen aikakautena. Jo edellisvuonna alkaneen liikennesuoritteiden laskun ohella huomio kiinnittyi matkustajien terveysturvallisuuteen. Alkuvuodesta linja-autojen sisäpinnat käsiteltiin viruksia hylkivien nanopinnoittein ja autot varusteltiin käsidesiautomaatein. Myös käytössä olevien penkkien määrää koskevat rajaukset olivat ajoittain voimassa. Linja-autoihin keväällä määrätty maskipakko lieveni ensin kesällä vahvaksi suositukseksi, mutta epidemian taas laajetessa palautui joulukuussa jälleen varsinaiseksi maskipakoksi.

Aiemman tuotantosopimuksen päätyttyä edellisvuoden loppuun, solmittiin TKL:n ja tilaajana toimivan Tampereen kaupungin joukkoliikenteen (Nysse) välillä uusi tuotantosopimus alkamaan vuoden 2021 alusta. Tämä tuotantosopimus painottaa vahvasti kaupungin kokonaisedun mukaista tilaajan ja tuottajan välistä yhteistyötä. Kustannusneutraliteettiin tähtäävälle sopimukselle pohjan on luonut kaupunginvaltuuston hyväksymiä linjauksia noudattava ja jo useamman vuoden jatkunut TKL:n toiminnalliseen tehokkuuteen panostaminen. Äkinäisesti muuttuneissa olosuhteissa on korostunut oman tuotannon merkitys kaupungin koko joukkoliikennejärjestelmän kannalta joustavuutta ja mukautumiskykyä turvaavana ja tehokkaana operaattorina, joka samalla antaa vertailupohjaa kilpailutetulle liikenteelle palvelun tuotannon eri osa-alueilla.

korkealuokkaisia paikallisia joukkoliikennepalveluja kestävän kehityksen

Tampereen kaupungille merkittävä joukkoliikennehanke oli vuoden 2021 elokuussa aloittanut raitiotie. Samassa yhteydessä uudistettiin myös linja-autoliikenteen reittiverkosto ja linjanumerointi. Raitiotien korvatussa Hervannan keskeisen alueen liikenteen loppui oman tuotannon operoiman suurlinjan numero 3 liikenne, mikä merkitsi TKL:lle huomattavaa suoritemäärän vähentymistä.

Vuoden 2021 aikana TKL kuljetti yhteensä runsaat 10,4 miljoonaa matkustajaa. Matkustajamäärä operoidun liikenteen osalta laski edellisvuodesta 18,5 %, mikä merkitsi vajaata 2,4 miljoonaa matkaa. Samanaikaisesti laskivat myös operointiin käytettyjen henkilötyövuosien, tilattujen linjakilometrien ja autopäivien määrä. Jo toista vuotta jatkuneen jyrkän suoritemäärän laskun odotetaan edelleen jatkuvan vuonna 2022, joskin nyt selkeästi vähäisempänä. Tiedostaen tapahtuneen ja tulevan kehityksen, pidättydyttiin edelleen ajoneuvokalustoon kohdistuvista investoinneista.

Linjaliikenteen ohella operoitiin vain tilaajalähtöisiä yksittäisiä messu- ja tapahtumakuljetuksia, näiden määrän jäädessä kuitenkin valliinneessa tilanteessa varsin vähäiseksi. Viiden vuoden leasing-sopimuksella hankitut neljä sähköbussia operoivat viimeisen vuotensa linjallaan numero 2. Tällä linjalla jatkettiin avorahastuskokeilua, jossa matkustajat voivat nousta autoon ja leimata matkakorttinsa myös keskiovelle. Toimintavuoden aikana lisättiin linja-autojen rahastusjärjestelmissä käyttöön mahdollisuus maksaa matka Nyssen matkakortin, käteisen tai mobiililipun ohella myös yleisimmillä maksukorteilla.

Uutena, oman tuotannon organisaatioon sijoitettuna palveluna aloitti kesällä 2021 toimintansa Nyssen linja-autoliikenteen sujuvuutta auttava yk-

mukaisesti, joustavasti, taloudellisesti ja turvallisesti.

sikkö. Tämä lähes vuorokaudet ympäriinsä toimiva valvomo toimii TKL:n Nekalan toimitiloissa ja palvelee kaikkia Nysse-liikennöitsijöitä.

Oman tuotannon rooliin on vahvasti kuulunut mukanaolo joukkoliikenteen ympäristöasioissa. Ensimmäisten sähköbussien pilotoinnin ohella TKL on ollut mukana vaihtoehtoisten energiamuotojen käyttämisen edellytyksiä koskevissa selvityksissä. Myös kaupungin laatimaan Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaan on otettu erillinen bussiliikennettä koskeva osuus. Kaupunginvaltuuston TKL:lle vuodelle 2021 asettamien tavoitteiden mukaisesti ovat liikennöinnin vaihtoehtoiset energiamuodot olleet esillä myös tilaajan kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Vähentynyt suoritemäärä on mahdollistanut myös viimeistenkin ympäristön kannalta heikompien linja-autojen käytöstä poiston. Nykyisellään TKL:n liikennöintiin käyttämä dieselbussikalusto muodostuu vain puhtaimpiin EEV- ja Euro 6 -luokkiin kuuluvista linja-autoista. Käytössä olevan kaluston määrä laski yhdeksällä linja-autolla, ollen toimintavuoden lopussa 127. Tulevien uushankintojen osalta niin ympäristönäkökohtia painottava oma kalustostrategia, kuin myös kaupungin asettamat hiilineutraalisuustavoitteet ja EU-direktiivin mukaiset julkishallinnon investointeja koskevat vaatimukset ohjaavat kohti uusiutuvaa energiaa käyttävää kalustoa. Vaikka kaluston osalta tämä tarkoittanee ensivaiheessa sähköbussien hankintaa, on tavoitteen saavuttamiseksi mahdollista niin päätettäessä hyödyntää myös uusiutuvaa dieselpolttoainetta. Uusiutuvan dieselin selkeästi korkeampi hinta vaatisi kuitenkin kustannusten kompensointia koskevaa päätöstä. Samanaikaisesti seurataan kehitystä myös muiden uusiutuvaa energiaa, kuten kaasua tai vetyä, käyttävien ajoneuvojen kohdalla.

Yhteistyössä tilaajaorganisaation, omistajaohjauksen ja kaupungin kiinteistöistä vastaavan tahon kanssa on aloitettu tulevaisuuden kaluston vaatimien varikkotilojen selvitys- ja suunnittelutyö. Tätä työtä on käsitelty säännönmukaisesti myös TKL:n johtokunnassa. Tavoitteena on, että sähköisen liikenteen edellyttämät varikkotilat olisivat käytettävissä vuoden 2024 alussa. Uuden tuotantosopimuksen mukainen yhteistyö on näkynyt yksiköiden johdon säännönmukaisten kokoontumisten ohella myös kummankin organisaation henkilöstöä laajemmin osallistuttavana laatu- ja kannustepalkkiojärjestelmien kehitystyönä. TKL:n johtokunta vahvisti joulukuussa 2021 yhteistyön pohjalta seuraavalle vuodelle koostetun henkilöstön kannustepalkkiojärjestelmän.

Houkuttelevan joukkoliikenteen yksi edellytys on matkustajien tyytyväisyys. Tämän mittaamiseksi ja monituottajamallissa tapahtuvan palvelun laadun varmistamiseksi joukkoliikenteen tilaaja jatkoi matkustajien tyytyväisyyttä selvittäviä, ulkoisen toimijan tekemiä asiakastytyväisyysmittauksia myös vuonna 2021. Mittauspalveluiden tuottaja vaihtui vuoden aikana, mutta mitattavat asiat pysyivät ennallaan. Mittaustuloksissa oma tuotanto ylitti sekä alku-, että eritoten loppuvuonna, laatu-palkkiolle asetetun tavoitteen. Tavoitteena ollut matkustajapalvelun tason nosto toteutui näin omalta osaltaan.

Liikenteen luotettavuuden kannalta keskeisenä tekijänä tunnustetaan myös kaluston huolto ja sen ylläpito. TKL teetti edellisvuonna selvityksen kaksi vuotta aiemmin organisaatioon integroidun korjaamon toimintojen kehittämisestä. Tämän selvityksen suositusten mukaisesti uudistettiin vuonna 2021 sen organisaatorakennetta ja rekrytoitiin korjaamon toimintaa johtamaan huoltopäällikkö. Kehittämistoimintaa korjaamon osalta jatkettiin yhdessä työterveyden kanssa toteutetun työn psykofyysisten kuormitustekijöiden selvityksellä. Työelämässä yleisesti paljon huomiota saaneen kuormittumisen mittaamista toteutettiin samanaikaisesti myös linja-autonkuljettajien osalta. Vuonna 2022 on tarkoitus ulottaa

nämä mittaukset myös toimihenkilöitä koskeviksi.

Edeltävän pandemiavuoden tilanteen perusteella oli taloussuunnittelu- sa varauduttu vuoden 2021 osalta tuotot ylittäviin kustannuksiin. Tiedossa oli myös, pandemiasta aiheutuneiden supistusten ohella, suoritemäärän merkittävä lasku raitiotieliikenteen käynnistyessä. Aiempaa tuotantohinnan määrittelyn perustetta, ja siihen edellisellä sopimuskaudella annettua yli 7 % suuruista alennusta, ei kuitenkaan vuodeksi 2021 vielä lähdetty muuttamaan. Menettelyn tarkoituksena oli katsoa kuinka TKL:n toiminnan sopeuttaminen onnistuisi rakennemuutokset huomioivan talousarvion puitteissa. Tässä myös onnistuttiin.

Tilikauden 2021 merkittävistä haasteista huolimatta asetettu taloudellinen tulostavoite saavutettiin ja alijäämä jäi budjetoitua pienemmäksi. Joukkoliikenteen rakennemuutoksesta ja pandemian aiheuttamista supistuksista huolimatta Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen toimintaa pystyttiin näin jatkamaan edellisten vuosien tapaan taloudellisesti tehokkaana ja tuloksekkaana.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuoden 2022 osalta keskiöön nousee uutta varikkoratkaisua koskeva päätöksenteko. Myös kyky tehdä kalustoa koskevia moderneja korvausinvestointeja on sidottu varikkotoimintojen kehittämiseen. Vähentynytkin suoritemäärä tulee vaatimaan suunnitelman mukaisesti, viimeistään vuonna 2024, käyttöön saatavia uusia linja-autoja. Näiden hankintojen valmistelu tulisi aloittaa vuoden 2022 lopulla, jolloin myös varikkoa koskevien suunnitelmien tulee viimeistään olla päätäntävaiheessa. Varikkoratkaisun osalta vaaditaankin siis tiivistä ja tehokasta yhteistyötä niin virkamiesten kuin poliittisten päättäjien taholta ja kykyä tehdä asiaa koskeva päätös - kuten tavoitteeksi on kaupunginvaltuuston toimesta asetettu.

Uuden tuotantosopimusmallin mukaisen toisen vuoden aikana yhteistyön tilaajaorganisaation (Nysse) kanssa tavoitellaan edelleen syvenevän. Yh-

teisesti käyttöön otettavan liikenteen uuden suunnittelujärjestelmän kautta liikennöinnin suunnittelulle on tavoitteena saada aiempaa kokonaistaloudellisempia ratkaisuja sekä lisätä tilaajan ja tuottajan välistä yhteistyötä suunnittelussa. Uuden järjestelmän käyttöönoton myötä myös henkilöstön mahdollisuuden vaikuttaa työvuoroihin odotetaan paranevan. Kehitys edellyttää kuitenkin henkilöstölle perehdyttämistä uuteen teknologiaan ja varustamista mobiililaittein, mikä osaltaan luo pohjaa myös muun viestinnän kehittämiseksi.

Päivittäisen toiminnan kannalta merkittävä muutos tapahtuu kesällä 2022 kun linja-autoissa luovutaan käteismaksujen vastaanottamisesta. Tämä vapauttaa kuljettajan keskittymään varsinaiseen ajo- ja asiakaspalvelutehtävään entistä paremmin. Samalla poistuvat, onneksi harvinaisina ilmenneet, kuljettajien käteiskassoihin kohdistuneet anastustapaukset. Maksutapahutumien osalta kuljettajien neuvova ja opastava rooli itsepalveluvaihtoehtojen lisääntytyä kasvaa.

Huolto- ja korjaustoiminnoissa on kilpailutettu kaksi sopimuskumppania, joiden palveluja käytetään oman korjaamotoiminnan ohella. Oman korjaamon osalta uusi varastohallintajärjestelmä pääsee nyt täysipainoiseen käyttöön ja kaluston huollon ja ylläpidon osalta valmisteilla on sen edellyttämän uuden ohjelmiston kilpailutus.

Kaupungin liikelaitokset ovat yksi kerrallaan siirtyneet yhtiömalliin. TKL:n osalta asiaa on sovittu tarkasteltavan käynnissä olevan valtuustokauden lopulla. Mahdollista yhtiöittämistä edeltää laajakantoinen selvitystyö ja valmistelu, minkä aloittaminen tulee osaltaan jo hyvissä ajoin valmisteltavaksi.

TKL:n omana johtavana ajatuksena on edelleen vastata joustavasti Tampereen kaupunkiseudun jatkuvasti muuttuviin linja-autoliikenteen vaateisiin, niin henkilöstön kuin kalustonkin osalta. Yhteistyötä joukkoliikenteen ja kaluston kehittämiseksi jatketaan niin tilaajan kuin koko kaupunkiorganisaation sekä muiden toimijoiden kanssa.

Henkilöstö

Kertomusvuoden lopussa Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen palveluksessa oli työsuhteessa kaikkiaan 329 henkilöä, mikä on 14 vähemmän kuin edellisvuonna. Lisäksi henkilöstötarvetta täydensivät aiempaan tapaan tarvittaessa töihin kutsuttavat kuljettajat. Koko vuoden palkallisten henkilöstötyövuosien määrä laski edellisvuoden tasosta 37:llä.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos on laatinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan kuvauksen sekä selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, jotka TKL:n johtokunta on käsitellyt.

Käyttöön otetulla riskienhallinnan Granite-järjestelmällä on laadittu riskiprofiili. Tämän avulla on liikelaitoksessa tunnistettu merkittävimmät yksikön toimintaa uhkaavat riskit ja määritelty miten niihin vastataan.

Kokonaisarviona Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johto lausuu, että liikelaitoksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin hyvällä tasolla. Merkittäviä puutteita ei ole todettu. Kehittämistä vaativat keskeisimmät asiat ja toimenpiteet ovat toimintaympäristöanalyysin ja riskiprofiilin vuotuinen päivittäminen, hankintojen kilpailutuksen jatkaminen ja varikko-toimintojen suunnitteluun liittyvät selvitykset.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Valtuuston Tampereen Kaupunkiliikenteelle asettamasta kolmesta toiminnan tavoitteesta toteutui kaksi, yhden tavoitteista jäädessä toteutumatta. Tavoite tuotantosopimuksen päivittämisestä huomioiden tilaajayhteistyön ja palvelun laadun kehittäminen, sekä vaihtoehtoihin energiamuotoihin kohdistuvat vaateet, saavutettiin. Samoin täyttyi tavoite liikelaitoksen oman korjaamotoiminnan kehittämisestä edellisvuonna toteutetun selvityksen pohjalta. Tavoite sairauspoissaolojen ja vakavien tapaturmien laskun osalta jäi useiden liukastumistapaturmien ja mm. pandemian lisäämien sairauspoissaolojen kasvun vuoksi saavuttamatta.

TAMPEREEN KAUPUNKILIKENNE LIKELAITOS

Nro	Talousarviotavoite 2021	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2021)	
1	Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee	Sairauspoissaolojen ja 3 pv tai enemmän työkyyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys vuoteen 2019 verrattuna.	Edellisvuoden poikkeuksellisen matalista sairauspoissaoloista (15,1) nousiin vuonna 2021 aiempien vuosien tasolle (18,5). Taustalla vaikutti eritoten loppuvuodesta poissaoloja lisännyt koronapandemia. Myös vakavien tapaturmien määrä lisääntyi edellisvuoden 9:stä 23:een. Taustalla alkuvuonna 2021 aiempaa selkeästi suurempi liukastumistapaturmien lukumäärä. Tavoite ei toteutunut.	-
2	Tuotantosopimus vuodesta 2020 alkaen on päivitetty, huomioiden tilaajayhteistyön ja palvelun laadun kehittäminen sekä vaihtoehtoihin energiamuotoihin kohdistuvat direktiivin mukaiset vaateet.	Toteutustilanne ja toimenpiteet	Tuotantosopimus (2021-) laadittu, hyväksytty ja voimassa. Allianssimallin mukaisesti on toteutettu tiivistä yhteistyötä eritoten yhteisen johtoryhmän (AJR) kautta. Lisäksi tilaajan ja tuottajan henkilöstöt ovat yhteistyössä laatineet laatu- ja kannustejärjelmää. Vaihtoehtoihin energiamuotoihin kohdistuvaa strategista suunnittelua on toteutettu tilaajan ja tuottajan yhteisissä suunnitelmissa, mistä esimerkkinä tulevien kalustohankintojen ja varikkotilojen suunnittelu. Tavoite toteutui.	+
3	Liikelaitoksen omaa korjaamotoimintaa on kehitetty vuonna 2020 toteutetun selvityksen pohjalta	Toimenpiteet ja toteutustilanne	Vuonna 2021 on selvityksen pohjalta toteutettu organisaatiomuutos ja annettu uusi toimintasääntö. Korjaamotoimintoja johtamaan on selvityksen suositusten mukaisesti rekrytoitu uusi huoltopäällikkö. Myös varaosavaraston kirjanpidon ja raportointitoimintojen uudistus on toteutettu vuoden 2021 lopulla. Tavoite toteutui.	+

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Liikevaihto	25 278 638,27	27 068 369,98	25 279	23 700	1 579	23 700
Liiketoiminnan muut tuotot	312 149,78	359 691,70	312	300	12	300
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 816 945,44	-4 502 424,84	-4 817	-4 216	-601	-4 216
Palvelujen ostot	-1 834 076,13	-1 831 737,74	-1 834	-1 635	-199	-1 635
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-11 812 752,13	-12 519 349,33	-11 813	-11 100	-713	-11 100
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-4 043 585,77	-4 178 573,93	-4 044	-4 020	-24	-4 020
Muut henkilösivukulut	-458 441,04	-434 110,67	-458	-411	-47	-411
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 095 358,67	-2 346 785,89	-2 095	-2 200	105	-2 200
Arvonalentumiset	0,00	-238 508,15	0	0	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-1 007 829,39	-1 005 944,46	-1 008	-918	-90	-918
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-478 200,52	370 626,67	-478	-500	22	-500
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	1,40	0,00	0	0	0	0
Muut rahoituskulut	0,00	-25,16	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-478 199,12	370 601,51	-478	-500	22	-500

Tuloslaskelman tunnusluvut	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-1,3	1,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-1,3	1,0
Voitto, %	-1,9	1,4

Liikelaitoksen talous ja talousarvion toteutuminen

Tuloslaskelma ja tuloslaskelman analysointi

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos toimii liikelaitoksena ja kaupungin kirjanpidollisena taseyksikkönä tuottajan yhdyskuntapalveluiden tilaajayksikön tilauksen mukaisia liikennöintipalveluita.

Vuonna 2021 liikevaihto laski edellisvuoden 27,1 milj. eurosta 25,3 miljoonaan euroon, eli pudotusta oli 6,6 %. Omalle tuotannolle maksettava indeksiin sidottu suoritehintaa pidettiin aiem-

man tuotantosopimuksen mukaisena. Aiempaan vuoteen nähden laskutetuissa linjakilometreissä laskua oli 8,3 % ja linjatunneissa 11,7 %. Tilatuissa autopäivissä laskua kirjattiin peräti 14,4 %.

Tilikauden 2021 kulut poistoinen olivat vajaat 26,1 milj. euroa, mikä on 3,7 % vähemmän kuin edellisvuonna. Henkilöstömenot, joka on suurin kuluerä, laski 5,6 %. Henkilöstömenojen laskua selitti liikennesuoritteen laskun mukaisesti toteutettu henkilöstön määrän sopeuttaminen. Kalustosta tehtiin suunnitelman mukaisia poistoja yhteensä vajaat 2,1 milj. euroa, mikä on vajaat 0,5 milj. euroa edellisvuotta vä-

hemmän. Aktivoitavia investointeja koneisiin ja kalustoon ei tilikaudella 2021 tehty lainkaan.

TKL:n operoimilla linjoilla kulkeneiden matkustajien osalta kustannukset nousivat matkustajamäärän merkittävän pudotuksen seurauksena yli 18 %, ollen 2,50 euroa per matka.

Vajaan 0,5 milj. euron tappiollinen tulos on hieman vuosisuunnitelman mukaisen tavoitetta parempi.

Tilintarkastuksesta on vastannut KPMG Oy Ab. Tilintarkastusta on suoritettu tilikauden 2021 aikana ja tilinpäätöksen tilintarkastus alkuvuodesta 2022.

RAHOITUSLASKELMA

 TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU
(1 000 EUROA)

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Toiminnan rahavirta						
Liikelyjäämä (-alijäämä)	-478 200,52	370 626,67	-478	-500	22	-500
Poistot ja arvonalentumiset	2 095 358,67	2 585 294,04	2 095	2 200	-105	2 200
Rahoitustuotot ja -kulut	1,40	-25,16	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-26 500,00	-92 622,58	-27	-20	-7	-20
	1 590 659,55	2 863 272,97	1 591	1 680	-89	1 680
Investointien rahavirta						
Investointimenot	0,00	0,00	0	0	0	-2 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26 500,00	68 822,58	27	20	7	20
	26 500,00	68 822,58	27	20	7	-1 980
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 617 159,55	2 932 095,55	1 617	1 700	-83	-300
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Vaihto-omaisuuden muutos	-141 035,76	0,00	-	-	-	-
Saamisten muutos kunnalta	-1 476 648,89	-3 006 008,63	-	-	-	-
Saamisten muutos muilta	82 050,66	490 211,30	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos kunnalta	463,89	0,00	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	-81 318,45	-415 008,22	-	-	-	-
	-1 616 488,55	-2 930 805,55	-1 616	-1 700	84	300
Rahoituksen rahavirta	-1 616 488,55	-2 930 805,55	-1 616	-1 700	84	300
Rahavarojen muutos	671,00	1 290,00	1	0	1	0
Rahavarat 31.12.	91 139,40	90 468,40				
Rahavarat 1.1.	90 468,40	89 178,40				

Rahoituslaskelman tunnusluvut	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	7 820	8 980
Kassan riittävyys, pv	1	1
Quick Ratio	8,0	7,5
Current Ratio	8,1	7,5

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021	Muutokset
Investointimenot	0	0	0	-2 000	2 000
Nettoinvestoinnit	0	0	0	-2 000	2 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	27	20	7	20	0

Rahoituslaskelma ja rahoituslaskelman analysointi

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen rahoituslaskelmassa negatiivinen tulos yhdessä edellisvuotta pienempien poistojen kanssa vähensivät toiminnan rahavirtaa. Investointien jäädessä edellisvuoden tapaan tekemättä, toiminnan ja investointien positiivinen rahavirta pieneni edellisvuoden 2,9 miljoonasta 1,6 miljoonaan euroon.

Investoinnit ja niiden analysointi

Vuonna 2021 ei toteutettu aktivoitavia investointeja.

Tase ja taseen analysointi

Tilikauden 2021 päättyessä Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen taseen oma pääoma oli vähentynyt edellisvuodesta vajaalla puolella miljoonalla eurolla. Samalla konsernitilillä olevat varat kasvoivat vajaalla puolellatoista miljoonalla eurolla, ollen nyt runsaat 30,1 milj. euroa. Kaluston kirjanpitoarvo laski tilikauden aikana vajaalla 2,1 milj. eurolla.

Vuoden 2022 alusta siirryttiin korjaamotoinnassa tasevaraston käyttöön. Varastolle muodostettu alkusaldo näkyy vaihto-omaisuuden lisäyksenä vuoden 2021 tilinpäätöksessä.

Tilintarkastajat ovat aiemmin suositaneet konsernitilillä olevien varojen käyttämistä liikelaitoksen peruspääoman laskemiseen. Peruspääoman merkittävän osan palauttamiseen on tilinpäätöksen 2021 valmistuttua edelleen selkeät perusteet.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta esittää, että syntynyt tilikauden alijäämä 478 199,12 euroa siirretään taseeseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämää vähentämään.

TASE

	31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	8 784 844,54	10 880 203,21
	<u>8 784 844,54</u>	<u>10 880 203,21</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	141 035,76	0,00
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	150,00	11 103,05
Saamiset kunnalta	30 157 113,51	28 680 464,62
Muut saamiset	293 190,28	270 180,04
Siirtosaamiset	0,00	94 107,85
	<u>30 450 453,79</u>	<u>29 055 855,56</u>
Rahat ja pankkisaamiset	91 139,40	90 468,40
VASTAAVAA YHTEENSÄ	39 467 473,49	40 026 527,17
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 216 439,14	15 216 439,14
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	20 925 132,01	20 554 530,50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-478 199,12	370 601,51
	<u>35 663 372,03</u>	<u>36 141 571,15</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	463,89	0,00
Ostovelat	556 951,65	595 720,64
Muut velat	300 999,18	288 531,09
Siirtovelat	2 945 686,74	3 000 704,29
	<u>3 804 101,46</u>	<u>3 884 956,02</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	39 467 473,49	40 026 527,17
Taseen tunnusluvut	31.12.2021	31.12.2020
Omavaraisuusaste, %	90,4	90,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	14,9	14,2
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	20 447	20 925
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 euroa	45	605

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaan. Pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla

rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa. Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

6) Tulojen erittely

Liikevaihto (1 000 euroa)

	2021	2020
Myyntitulot Joukkoliikenteeltä	25 277	27 062
Myyntitulot muilta	1	7
Yhteensä	25 279	27 068

Liiketoiminnan muut tuotot (1 000 euroa)

	2021	2020
Korvaus työterveyshuollosta	90	75
Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	27	69
Vahinkovakuutuskorvaukset	32	35
Muut tuotot	22	0
Bussien mainossopimus	62	82
Muut liiketoiminnan muut tuotot	79	99
Yhteensä	312	360

9) Palvelujen ostot (1 000 euroa)

	2021	2020
Muiden palvelujen ostot	1 834	1 832
Yhteensä	1 834	1 832

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Aineelliset hyödykkeet	Poisto aika	Poistomenetelmä
Koneet ja kalusto	3 - 10 vuotta	tasapoisto

Hyödykkeet, joiden hankintameno on korkeintaan 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

12) Pakollisten varausten muutokset (1 000 euroa)

	2021	2020
Eläkevastuu 1.1.	0	24
Vähennykset tilikaudella	0	24
Eläkevastuu 31.12.	0	0

**13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot
(1 000 euroa)**

	2021	2020
Muut toimintatuotot		
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot	27	69
Luovutusvoitot yhteensä	27	69

TASEEN VASTAAVIEN LIITETIEDOT

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineelliset hyödykkeet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	10 880	10 880
Tilikauden poisto	2 095	2 095
Poistamaton hankintameno 31.12.	8 785	8 785
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 785	8 785

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Fennia, autojen vakuutusmaksu	0	93
Pusattec, tiedonsiirtomaksu	0	1
Yhteensä	0	94

TASEEN VASTATTAVIEN LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2021	2020
Peruspääoma 1.1.	15 216	15 216
Peruspääoma 31.12.	15 216	15 216
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	20 555	19 788
Siirto edelliseltä tilikaudelta	371	767
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	20 925	20 555
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-478	371
Oma pääoma yhteensä	35 663	36 142

30) Velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille sekä muille omistusyhteisöille (1 000 euroa)

	2021	2020
Lyhytaikaiset		
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	29	55
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille		
Ostovelat	7	10
Yhteensä	36	65

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut velat	301	289
Yhteensä	301	289

33) Siirtovelkojen olennaiset erät (1 000 euroa)

	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Palkkajaksotukset	384	401
Lomapalkkajaksotukset	2 296	2 345
Eläkevakuutusmaksuvelat	255	231
Muut menojäämät	10	24
Yhteensä	2 946	3 001

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

38) Vuokravastuiden yhteismäärä (1 000 euroa)

	2021	2020
Vuokra- ja leasingvastuut		
Leasingvastuut yhteensä, voimassa 31.3.2026 asti		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	14	571
Myöhemmin maksettavat	30	34
Yhteensä	44	605

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2021	2020
Kaupunkiliikenne yhteiset	2	2
Liiketoiminta	4	4
Tekniikka	23	21
Liikenne	300	316
Yhteensä	329	343

RAHASTOT

Vahinkorahasto

Toimintakertomus

Vahinkorahasto on kaupungin riskirahasto, josta korvataan kaupungille aiheutuneita kertaluonteisia vahinkoja tai vastuita, joita ei ole vakuutusin katettu. Rahastosta voidaan korvata myös vakuutuksesta korvattavien vahinkojen omavastuuosan ja kaupungin toimintayksikön omavastuuosan välinen kustannus sekä vakuutuskorvauksen ylittävä vahinko-osa. Korvauspiiriin kuuluu myös leasing-rahoituksella hankittu erikseen vakuuttamaton omaisuus.

Vahinkorahastosta voidaan korvata myös erityisistä syistä kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden omaisuudelle aiheutuneita ilkivaltaan tai varkauteen liittyviä vahinkoja silloin, kun vahinko on tapahtunut kaupungin työ- tai luottamustehtävien hoidon yhteydessä, eikä muu vakuutus korvaa vahinkoa.

Vahinkorahaston sääntöjä muutettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä 14.3.2016 (§ 52) vastaamaan kaupungin nykyistä omaisuus- ja keskeytysriskivaikuskokonaisuutta. Rahastoa kartutetaan erillisestä esityksestä kaupungin tuloksen sen salliessa.

Olellaiset tapahtumat tilikaudelta

Vahinkorahastoon on kirjattu vuonna 2021 erilaisista vahinkotapahtumista aiheutuneita kuluja. Niillä korvattiin yhdeksää vesivahinkoa ja yhtä myrskyvahinkoa sekä yhtä ilkivallasta johtunutta vahinkoa. Kaikkiaan vahinkorahastosta korvattiin kiinteistöihin kohdistuvia vahinkoja 0,12 miljoonaa euroa yhteensä 11 vahingosta ja lisäksi henkilövahinkoihin liittyviä vahinkoja on korvattu yhteensä 0,08 milj. euroa. Suurimpiin yksittäisiin korvattuihin vahinkoihin kuului Klassillisen lukion vesivahinko, josta rahasto korvasi 0,07 miljoonaa euroa. Rahasto korvasi myös Koukunniemen vanhainkodin, Hervannan toimintakeskuksen, Hakametsän jäähallin, Jussinkylän päiväkodin ja Takahuhdin taidekeskuksen vesivahinkoja.

Vahinkorahaston runsaan 0,01 miljoonan euron tuotot kertyivät tapauksista, joissa korvausvastuuseen saatiin kaupungin omaisuudelle vahinkoa aiheuttaneita tekijöitä. Lisäksi aiemmin tehtyjä varauksia purettiin yli 0,2 miljoonaa euroa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vahinkorahaston kartuttaminen ei ole tällä hetkellä tarpeellista. On kuitenkin muistettava, että vahinkorahastosta korvattavien vahinkojen vuosittainen vaihtelu saattaa olla huomattavaa epäsuotuisissa olosuhteissa yksittäisenä vuonna. Tämän takia vahinkorahaston pääomataso on tarkoituksenmukaista pitää lähellä nykytasoa.

Vahinkorahaston talous ja talousarvion toteutuminen

Vahinkorahaston taseen loppusumma vuoden lopussa (31.12.2021) oli 20,4 miljoonaa euroa (20,6 miljoonaa euroa 31.12.2020). Vahinkorahaston pääoma 31.12.2021 oli 19,6 milj. euroa (19,6 milj. euroa 31.12.2020). Vahingonkorvausten määrä alitti talousarviossa ennakoitun tason. Tämä johtui osaltaan myös varausten purkamisesta. Korvattujen kiinteistövahinkojen kehitys oli maltillinen, hieman odotettua pienempi ja vuosittaisen keskimääräisen vahinkokehityksen vaihteluvälin sisällä.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Vahinkorahastoon kirjataan rahaston lisäystä 49 574,56 euroa.

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Liikevaihto						
Liiketoiminnan muut tuotot	14 155,60	23 540,16	14	0	14	0
Materiaalit ja palvelut						
Palvelujen ostot	-5 672,75	-4 706,16	-6	0	-6	0
Liiketoiminnan muut kulut	41 056,98	-279 024,75	41	-475	516	-475
Liikelylijäämä (-alijäämä)	49 539,83	-260 190,75	50	-475	525	-475
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	34,73	137,35	0	0	0	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä ja varauksia	49 574,56	-260 053,40	50	-475	525	-475
Rahastojen muutos, lis.(-) tai väh.(+)	-49 574,56	260 053,40	-50	475	-525	475
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00	0,00	0	0	0	0

RAHOITUSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2021	1.1. - 31.12.2020	TP 2021	Muutettu TA 2021	Ero	Alkuper. TA 2021
Toiminnan rahavirta						
Liikelyijäämä (-alijäämä)	49 539,83	-260 190,75	50	-475	525	-475
Rahoitustuotot ja -kulut	34,73	137,35	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-242 183,90	-60 090,50	-242	0	-242	0
	-192 609,34	-320 143,90	-193	-475	282	-475
Toiminnan ja investointien rahavirta	-192 609,34	-320 143,90	-193	-475	282	-475
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta	192 815,80	348 277,20	193	-	-	-
Saamisten muutos muilta	206,71	-291,27	0	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	-413,17	-27 842,03	-0	-	-	-
	192 609,34	320 143,90	193	475	-282	475
Rahoituksen rahavirta	192 609,34	320 143,90	193	475	-282	475
Rahavarojen muutos	0,00	0,00	0	0	0	0

TASE

	31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Saamiset kunnalta	20 396 869,17	20 589 684,97
Muut saamiset	249,99	456,70
	20 397 119,16	20 590 141,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ	20 397 119,16	20 590 141,67
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot	19 641 323,28	19 591 748,72
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	755 324,43	997 508,33
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	471,45	884,62
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	20 397 119,16	20 590 141,67

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

9. Palvelujen ostojen erittely (1000 euroa)	2021	2020
Muiden palvelujen ostot	6	5
Yhteensä	6	5

12) Pakollisten varausten muutokset (1 000 euroa)

	2021	2020
Vahingonkorvausvaraus 1.1.	998	1 058
Vähennykset tilikaudella	-242	-60
Vahingonkorvausvaraus 31.12.	755	998

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2021	2020
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	19 592	19 852
Siirrot rahastosta tilikaudella	-50	260
Vahinkorahaston pääoma 31.12.	19 641	19 592

29) Pakolliset varaukset (1 000 euroa)

	2021	2020
Muut pakolliset varaukset		
Vahingonkorvausvaraus	755	998
Yhteensä	755	998

MUUT ERIYTETYT LASKELMAT

Tilinpäätökseen sisällytetään tuloslaskelmamuotoiset tiedot taloudellisesta toiminnasta, jota kaupunki harjoittaa kilpailutilanteessa markkinoilla ja joka on kaupungin tulkinnan mukaan kilpailulain kirjanpidon eriyttämisveloitteen (Kilpailulaki luku 4a, 30d§) piirissä. Eriytettävän toiminnan tunnistamisessa on hyödynnetty toiminnan, lainsäädännön sekä talouden asiantuntijoiden näkemystä. Kustakin eriyttävästä toiminnasta on esitetty tuloslaskelma sekä toiminnan kuvaus. Tilinpäätöksessä on määritelty kirjanpidollisen eriyttämisen yksikkötaso eri tavalla kuin tilinpäätöksessä 2020. Muutoksen taustalla on Kilpailu- ja kuluttajaviraston antama tarkentunut ohjeistus kirjanpidollisesta eriyttämisestä. Eriytetyt laskelmat esitettiin ensimmäistä kertaa tilinpäätöksessä 2020.

Kirjanpidon eriyttämisestä, sen edellyttämästä kustannuslaskennan toteutuksesta, markkinaperusteisesta hinnoittelusta ja kustannuslaskennan dokumentoinnista on ohjeistettu kaupungin yksiköitä vuoden 2021 tilinpäätösohjeessa. Kaupungin yksiköt noudattavat kustannusten kohdentamisessa eriyttävälle toiminnalle kaupungin

kustannuslaskentaohjetta. Kustannuslaskentaohje kokoo yhteen kustannuslaskennan pääperiaatteet sekä yhtenäistää ja tarkentaa sovellettavia kustannusten kohdistamismenetelmiä Tampereen kaupungilla. Kustannuslaskentaohjeessa on annettu ohjeet myös markkinaperusteisesta hinnoittelusta.

Kustannusten kohdistamisessa eriyttävälle toiminnalle on noudatettu aiheuttamisperiaatetta, kustannukset on kohdistettu joko toteutuneen tai arvioitun käytön tai muun aidon jakoperusteiden tai veloitteen nojalla eriyttävälle toiminnalle. Aiheuttamisperiaatetta on toteutettu joko suoralla tai välillisellä kohdistamisella.

Välittömät henkilöstökustannukset on kohdistettu eriyttävälle palvelulle tehdyn työajan suhteessa. Palvelujen ostot sekä aine- ja tarvikkeuskustannukset on kohdistettu joko toteutuneen tai arvioitun käytön perusteella. Vuokrakustannuksina eriyttävälle palvelulle on kohdistettu muun muassa tilojen vuokrat tilojen käytön mukaan. Hallinnon ja tukipalvelujen kustannuksena on huomioitu konsernihallinnon tukipalvelujen sisäisesti laskutetut kustannukset ja palvelualueiden tai liikelaitosten hallin-

non kustannukset välillisillä kohdistusmenetelmillä, joiden on katsottu kustakin laskentatilanteessa noudattavan parhaiten aiheuttamisperiaatetta.

Kustannusten kohdistaminen ja seuranta on mahdollisuuksien mukaan toteutettu SAP-toiminnanohjausjärjestelmän talouden organisaation avulla. Kustannuspaikkojen ja tulosyksikköjen lisäksi kustannusten kohdistamiseksi ja seuraamiseksi on voitu avata myös muita laskentatunnisteita tarvittava määrä. Kustannusten kohdistamisessa eriyttävälle toiminnalle on käytetty myös kustannuslaskennan menetelmiä.

Eriytetyt tuloslaskelmat ovat johdettavissa kaupungin kirjanpidosta. Tilavuokrauspalveluiden osalta on lisäksi hyödynnetty tilojen ylläpito- ja kunnossapitopalvelut tuottavan Tilapalvelut Oy:n tarkempaa seurantatietoa.

Kustannuslaskennassa käytetyt laskennalliset jakoperusteet on määritelty ja perusteltu aiheuttamisperiaatteen näkökulmasta ja laskennan muodostuminen on dokumentoitu kustannuslajeittain. Laskenta on dokumentoitu kunkin eriyttävän toiminnon osalta erillisen tiedonkeruupohjan avulla.

	Kiinteistöt, tilat ja asun- topoliittikka	Kulttuuri- ja vapaa-aika- palvelut	Kaupunki- ympäristön rakennut- taminen ja ylläpito	Joukko- liikenne	Tampereen Vesi liikelaitos	Ammatilli- nen koulutus	Ikäihmisten palvelut
Tuloslaskelma (euroa)	TP 2021	TP 2021	TP 2021	TP 2021	TP 2021	TP 2021	TP 2021
Toimintatulot							
Myyntitulot	0	1 565 003	28 077	57 850	364 852	112 034	44 838
Maksutulot	0	11 433	0	15 754	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	2 500	0	41 556	0	2 080	0
Vuokratulot	8 512 472	55 721	1 120 686	0	0	59 974	0
Muut toimintatulot	0	1 042	0	0	0	764	0
Toimintatulot yhteensä	8 512 472	1 635 699	1 148 763	115 160	364 852	174 851	44 838
Toimintamenot							
Henkilöstömenot	0	-761 039	-146 992	-30 867	-94 328	-63 257	-65 342
Palvelujen ostot	-4 106 450	-217 960	-588 357	-578 571	-59 973	-15 946	-7 970
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 949	-544 480	-1 220	0	-122 614	-2 528	-32 162
Vuokramenot	-287 448	-394 401	-19 714	-179 717	-804	-34 974	-20 037
Muut toimintamenot	-4 952	-6 709	-27 266	0	0	-3 094	-131
Toimintamenot yhteensä	-4 409 798	-1 924 589	-783 549	-789 156	-277 719	-119 799	-125 642
Hallinnon ja tukipal- velujen vyörytykset	-134 650	-19 190	-20 561	1 065	-41 830	-26 603	-8 728
Toimintakate	3 968 024	-308 080	344 653	-672 931	45 303	28 450	-89 532
Rahoitustulot ja -menot	-688 721	-53	0	0	-54 359	0	0
Poistot ja arvonalen- tumiset	-2 729 684	-115 622	-431 202	0	0	0	0
Tilikauden tulos	549 618	-423 755	-86 549	-672 931	-9 056	28 450	-89 532
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	549 618	-423 755	-86 549	-672 931	-9 056	28 450	-89 532

Kuvaus eriytettävistä palveluista

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

Kaupungin tilaomaisuutta hallinnoi ja tilojen vuokrausta hoitaa pääosin keskitetysti Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä. Palveluryhmän kirjanpidosta on eriytetty se ulkoinen tilavuokraustoiminta, jossa toimitaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Eriytettävään toimintaan sisältyvät tilat ovat hyvin erilaisia ja ne kohdistuvat erilaisiin käyttötarkoituksiin. Eriytettäviä kohteita ovat mm. Linja-autoasema, Kauppahalli, Ylioppilastalo, kahvilatiloja ja muita liikehuoneistoja. Uutena eriytettävänä kohteena esitetään lisäksi Tampere-talo, jonka osalta laskelmaan on sisällytetty kokonaisuudessaan Tampere-talo Oy:ltä laskutetut kohteen vuokratulot ja vuokraustoiminnan aiheuttamat kustannukset. Sen sijaan Tampere-talolle annetut avustukset eivät sisälly laskelmaan.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Ravintola Valssi toimii lounas-, kahvi- ja iltaravintolana A-oikeuksin Museokeskus Vapriikissa. Se palvelee arkisin kaupungin omia sekä kaupungin ulkopuolisia lounasasiakkaita, museokävijöitä sekä Vapriikin koulutus- ja neuvottelutiloissa tilaisuuksia järjestäviä tahoja myös ilta- ja viikonlopputilaisuuksissa. Eriytettyyn toimintaan sisältyy myös Vapriikin koulutustiloista ja auditoriossa saatavat vuokratulot. Kahvila Amurin Helmi toimii Amurin työläismuseokorttelin yhteydessä tarjoten aamiaista, lounasta sekä kahvilapalveluja kaikille kuntalaisille sekä työpaikkaryhmille, myös kaupungin ulkopuolisille. Café Sara toimii Sara Hildénin taidemuseon yhteydessä tarjoten kahvilapalveluja museon asiakkaille sekä tilausryhmille.

Treen Kulttuurikamari Oy hoitaa Tullikamarin Klubin ja Pakkahuoneen ulosvuokrausta vuokrasopimuksen nojalla ennen kaikkea livemusiikin järjestämistarkoituksessa, mutta hoitaen myös ravitsemuspalvelut. Treen Kulttuurikamari Oy maksaa kaupunkikulttuuryksikölle tiloista kiinteää vuokraa sekä prosenttiperusteista liikevaihtoon perustuvaa vuokraa.

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito

Eriytetty palvelu käsittää venepaikkojen vuokrauksen sekä tietoliikenneverkon passiivisen infran vuokraustoiminnan. Venepaikkoja vuokrataan kuntalaisille venesatamista, rantapaikoilta ja telakointialueilta.

Tietoliikenneverkon passiivisen infran vuokraustoiminta kattaa reittien (putket ja kaivot), kaapeleiden (valokuitu ja kupari) sekä laitetilojen (teletilat, pääteotelot, pylväskotelot jne.) vapaan kapasiteetin vuokrauksen. Asiakkaana on kaupunkikonsernin eri yhtiöiden lisäksi muun muassa teleoperaattoriyhtiöitä. Palvelua ei myydä kuntalaisille.

Joukkoliikenne

Tampereen kaupunkipyörät tarjoavat nopean tavan liikkua niin vapaa-ajalla kuin työ- ja asiointimatkoillakin. Pyöriä on tarjolla keskustassa ja sen lähialueilla. Käyttöä varten tarvitaan Tampereen kaupunkipyörät -sovellus. Asiakaskunta on laaja.

Tampereen Vesi liikelaitos

Tampereen Vesi liikelaitoksen eriytettävä toiminta muodostuu viemärihuoltopalveluista ja tonttijohtotöistä. Viemärihuoltopalvelu käsittää yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät viemärihuoltoon liittyvät tyhjennys- ja huoltopalvelut, jotka sisältävät kuljetuksen jätteenkäsittelypaikalle.

Tonttijohtotyöt sisältävät pien-, -rivi-, kerros- ja teollisuustonttien tonttijoh-
tojen alkuosien rakentamisen ja pien-

talojen tonttijohtojen jatkamisen tontin rajalta kiinteistöjen vesimittarille. Asiakkaina on sekä yksityishenkilöitä että yrityksiä.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen eriytettävä toiminta muodostuu Tampereen seudun ammattiopisto Tredun koulutus- ja asiantuntijapalvelujen myynnistä, sekä tila- ja kalustovuokrauksesta. Eriytettävät koulutus- ja asiantuntijapalvelut ovat muuta kuin järjestämisluvan mukaista toimintaa.

Tila- ja kalustovuokrauksessa pitkäaikaisesti liiketoimintaan vuokratut tilat sijaitsevat Oriveden toimipisteessä ja lyhytaikaisesti ulkopuolisille tahoille vuokratut majoitustilat Kurun toimipisteessä. Kaluston vuokrauksessa henkilö- tai yhteisöasiakas maksaa ko-
toiminnan välittömät ja välilliset kustannukset sekä tuottovaateen.

Ikäihmisten palvelut

Kysymyksessä on kahvio- ja kanttiinivaunutoiminta Koukkuniemen alueella. Kahviossa myydään muun muassa hedelmiä, makeisia, juomia, sämpylöitä, hygienia tuotteita sekä iltapäivälehtiä. Osastoilla kiertävässä kanttiinivaunussa on suppeampi valikoima. Asiakkaina on Koukkuniemen alueen asumispalvelujen asukkaat ja sairaalaosastojen potilaat, heidän omaisensa sekä henkilökunta. Myös ulkoiset yhteistyökumppanit ostavat jonkin verran tarjoiluja järjestämiinsä tilaisuuksiin. Kahvio on ollut tilikaudella suljettuna koronapandemian johdosta ja ainoastaan kanttiinivaunu on voinut jatkaa kiertoa rajoitetulla alueella. Kahviotoimintaa toteutetaan asukkaita ja potilaita aktiivisena ja virkistävänä palveluna. Kahviossa on kaksi päätoimista työntekijää.

RAITIOTIE

Raitiotiejärjestelmän toteuttaminen on osa valtion ja kehyskuntien kanssa tehtyjä sopimuksia kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteesta ja liikennejärjestelmästä. Viimeisin Tampereen kaupunkiseudun maankäytön, asuminen ja liikenteen aiesopimus 2020–2023 on hyväksytty valtuustossa 17.8.2020 ja Valtioneuvosto hyväksyi sopimuksen 8.10.2020. Uusi pormestariohjelma vuosille 2021–2025 on hyväksytty valtuustossa 23.8.2021. Pormestariohjelmaan on kirjattu, että valtuustokaudella 2021–2025 tehdään päätökset raitiotien rakentamisesta Koilliskeskuksen ja Härmälään. Lisäksi uuteen pormestariohjelmaan on kirjattu, että Lentävänniemen raitiotieyhteys rakennetaan Näsisaaren kautta, kun lupaprosessit valmistuvat.

Raitiotiehanke muodostuu useista kaupungin ja Tampereen Raitiotie Oy:n rinnakkaisista hankinta- ja kehitysprojekteista. Raitiotien toteutusosien 1 ja 2 infrastruktuurin eli radan, pysäkkien ja varikon rakentaa Raitiotieallianssi. Raitiotieallianssin tilaajapuolet ovat Tampereen Raitiotie Oy ja Tampereen kaupunki ja palveluntuottajapuolet NRC Finland Oy, YIT Suomi Oy, Sweco Infra & Rail Oy ja AFRY Finland Oy. Raitioradan rakentamiseen sisältyy katujen, viheralueiden ja kunnallistekniikan muutoksia, joiden rakennuttajana toimii Tampereen kaupunki. Raitiotieallianssin toteutussisältöön kuuluu myös kaupungin rinnakkaisia hankkeita, joiden rakentaminen on kustannustehokasta toteuttaa raitiotien rakentamisen yhteydessä. Raitiovaunut Tampereelle toimittaa Skoda Transtech Oy, joka toimii myös raitiovaunujen kunnossapitäjänä. Raitiotien toteutusosalle 1 on toimitettu 20 raitiovaunua. Raitiotien liikennöinti toteutetaan allianssimallilla, jossa tilaajana on Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenne, palveluntuottajana VR-Yhtymä Oy. Raitiotiejärjestelmän liikennöinnin ja ylläpidon palveluintegraattorina toimii Tampereen Raitiotie Oy.

Toiminnan kuvaus

Kaupunginvaltuusto päätti 7.11.2016, että kaupunki toteuttaa Tampereen raitiotien toteutussuunnitelman osan 1 Hervanta—Pyynikintori—Tays mukaisen raitiotiehankeen. Kaupunginvaltuusto päätti 25.11.2019, että raitiotie rakennetaan myös Hatanpään valtatielle osuudelle Hämeenkatu–Tampereen valtatie raitiotien osan 1 yhteydessä. Samalla valtuusto päätti, että raitiolinja Tays keskussairaalaalta linjataan Hatanpään valtatielle. Raitiotieallianssin rakentamisen osan 1 vuonna 2021 valmistuneeseen toimitussisältöön kuuluvat siis raitiolinja 3 Hervanta–Pyynikintori ja linja 1 Tays–Sorin aukio.

Raitiotieallianssin alkuperäiseen hankintaan sisältyi myös toteutusosan 2 Pyynikintori–Lentävänniemi suunnittelu ja mahdollinen rakentaminen. Osan 2 kehitysvaiheen suunnittelun aloittamisesta kaupunginhallitus päätti 18.12.2017. Valtuusto päätti osan 2 rakentamisesta 19.10.2020 ja rakentaminen alkoi marraskuussa 2020.

Raitiotieallianssin urakka on pitkäkestoinen ja monia muutoksia tuova. Raitiotietä rakennetaan keskelle elävää ja toimivaa kaupunkia. Liikennejärjestelyt muuttuvat rakennustöiden edetessä toistuvasti. Rakentamisen aikaisten liikennejärjestelyjen lähtökohtana on, että kaikille kiinteistöille on pääsy ja että pelastus- ja huoltoliikenne toimii kaikissa tilanteissa. Keskeistä rakentamisen aikaisessa tiedottamisessa ja vuorovaikutuksessa on, että asianosaiset saavat tiedon muutoksista ennakkoon ja riittävän ajoissa. Raitiotieallianssi tiedottaa kunkin alueen rakennustöistä verkkosivuillaan (www.raiotieallianssi.fi), eri some-kanavissa sekä tarvittaessa kohdennetusti suoraan sidosryhmille.

Tampereen kaupunki vastaa raitiotieradan suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvästä yleis- ja asemakaavoituksesta sekä liikennejärjestelmän, joukkoliikennejärjestelmän ja katu- ja viherympäristön suunnittelusta ja suunnitteluttamisesta, rakentamisesta ja päätöksenteosta. Näistä asioista tiedotetaan Tampereen kaupungin

omilla verkkosivuilla (www.tampere.fi).

Kaupunginhallituksen 3.10.2016 päätöksellä perustettu Raitiotien kehitysohjelma koordinoi raitiojärjestelmän toteuttamista kaupungin vastuulla olevissa asioissa raitiotien suunnittelu-, rakentamis- ja käyttöönottovaiheissa vuosina 2017–2021. Kehitysohjelma toteutettiin kaupunginhallituksen ohjauksessa ja sen tehtävänä oli sovittaa yhteen raitiotiehankeen tilaajatahojen, kaupungin eri palveluyksiköiden ja Tampereen Raitiotie Oy:n intressejä kaupungin kokonaisedun mukaisesti. Raitiotien kehitysohjelmalla tavoiteltiin toimivaa raitiotiejärjestelmää ja onnistunutta raitiotiejärjestelmän toteuttamisprosessia. Raitiotien kehitysohjelma ohjelmakausi päättyi 31.12.2021. Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala liittyivät Tampereen Raitiotie Oy:n pienosakkaiksi v. 2022 alusta alkaen. Raitiotiejärjestelmän seudullista kehitystyötä jatketaan Tampereen Raitiotie Oy:n koordinoimana. Tätä varten Raitiotien kehitysohjelman henkilöstö siirtyi Tampereen Raitiotie Oy:n palvelukseen 1.1.2022 alkaen.

Raitiotiejärjestelmän osa 1 on onnistuneesti otettu liikennekäyttöön 9.8.2021. Raitiotien osan 2A Pyynikintori - Santalahti rakentaminen alkoi marraskuussa 2020 ja raitiotien osan 2B Santalahti - Lentävänniemi rakennustöiden valmistelut alkoivat joulukuussa 2021.

Tampereen Raitiotie Oy raitiotiejärjestelmän omistajana ja ylläpitäjänä vastaa raitiotien ratafrangin, pysäkkien ja varikon suunnitteluttamisesta, rakentamisesta, ylläpidosta ja toimivuudesta sekä raitiovaunukaluston hankinta- ja kunnossapitosopimuksista. Yhtiö vastaa myös raitotieinvestoinnin rahoituksen järjestämisestä ja osien 1 ja 2 rakentamishankkeen toteuttavan Raitiotieallianssin toteutussuunnitelman mukaisista kustannuksista.

Raitiotie on keskeinen osa Tampereen kaupunkiseudun kuntien valtuustoissa 2015 hyväksymän rakennussuunnitelman sisältöä. Vuonna 2019 aloitettiin Tampereen raitiotien seudullisen yleissuunnitelman laatiminen, johon osallistivat tilaajina seudun

kunnista Tampere, Pirkkala, Kangasala ja Ylöjärvi. Raitiotien kehitysohjelma vastasi seudullisessa yleissuunnitelmassa Tampereen kaupungin kustannusosuudesta ja suunnittelun ohjauksesta. Seudullinen yleissuunnitelmassa määritettiin tulevaisuuden raitiotielinjojen ratavarausten sijainnit ja laajuus asemakaavoituksen, liikennejärjestelmän suunnittelun ja kunnallistekniikan suunnittelun tueksi. Seudullisen raitiotien ratavarauksista on päätetty Tampereen valtuustossa lokakuussa 2020 ja Pirkkalan, Kangasalan ja Ylöjärven valtuustoissa marraskuussa 2020. Seudullinen yleissuunnitelma valmistuttua maaliskuussa 2021. Seudullisen yleissuunnitelman jälkeen ryhdyttiin yhteistyössä asianomaisten kuntien kanssa kilpailuttamaan hankesuunnitelman laadintaa rataosille Tays - Linnainmaa ja Sorin aukio - Pirkkalan Suuppa sekä tarkentavan yleissuunnitelman laadintaa rataosalle Hiedanranta - Lielhti - Ylöjärven Leijapuisto. Tarkentavan yleissuunnitelman laatiminen on alkanut syyskuussa 2021 ja hankesuunnitelman laatiminen lokakuussa 2021.

Töiden eteneminen ja toiminnan painopisteet vuonna 2021

Rakentaminen

Osan 1 rakennustyöt ovat vuonna 2021 jatkuneet pääosin enää ydinkeskustassa, erityisesti Hatanpään valtatiehaaralla sekä Hämeenkadulla. Raitiotieradan osalta työt saatiin valmiiksi elokuun alussa 2021, jonka jälkeen Raitiotieallianssi on osalla 1 tehnyt vielä hankkeen yhteydessä toteutettavia muita katurakennustöitä. Osalla 2A rakennustyöt alkoivat Onkiniemessä ja Santalahdessa vuoden 2020 lopulla, ja vuoden 2021 maaliskuussa työt aloitettiin myös Sepänkadulla. Toukokuussa 2021 Sepänkatu katkaistiin läpikululiikenteeltä rautatien ylittävän sillan purkua ja uuden rakentamista varten. Kesän aikana työt ovat olleet käynnissä koko osalla 2A Pyyntikintorin ja Santalahden välisellä alueella.

Marraskuu 2021 lopulla Raitiotieallianssin osan 1 projektiajasta oli käytetty 92 prosenttia ja raitiotien tekninen valmiusaste oli 98 prosenttia. Laskel-

massa on mukana Hatanpään valtatiehaaralla. Osalla 2 projektiainekaa oli joulukuun lopulla käytetty 37 prosenttia ja valmiusaste oli 48 prosenttia.

Suunnittelu

Tampereen raitiotien seudullinen yleissuunnitelma valmistui maaliskuussa 2021. Seudullisen yleissuunnitelman yhteydessä laadittiin yhdessä Pirkkalan, Ylöjärven ja Kangasalan kanssa raitiotien jatkolinjojen alustava rakentamisaikataulu. Aikataulu on esitelty kaupunginhallitukselle 14.12.2020 ja 6.4.2021.

Raitiotien kehitysohjelma valmisteli jatkosuunnitelmien hankintaa yhteistyössä Pirkkalan kunnan ja Ylöjärven kaupungin kanssa. Lielhti-Ylöjärvi-raiotien tarkentavan yleissuunnitelman tarjouspyyntö julkaistiin huhtikuussa 2021 ja hankintapäätös tehtiin 22.6.2021. Suunnittelutyö alkoi syyskuussa 2021. Pirkkala-Linnainmaaraiotien hankesuunnitelman tarjouspyyntö julkaistiin kesäkuussa 2021 ja hankintapäätös tehtiin lokakuussa 2021. Suunnittelutyö alkoi lokakuussa.

Kaupunginhallitus päätti 6.4.2021, että Tampere tarjoaa Pirkkalalle, Ylöjärvelle ja Kangasalalle mahdollisuutta liittyä suunnitteluvaiheen vähemmistöosakkaaksi Tampereen Raitiotie Oy:öön 1.1.2022 alkaen. Pirkkala, Ylöjärvi ja Kangasala tekivät osakkeiden merkinnän vuoden 2021 aikana. Tampereen Raitiotie Oy vastaa vuoden 2022 alkaen raitiotien seudullisen suunnittelun koordinoinnista.

Muut hankinnat

Tampereen ensimmäinen raitiovaunu toimitettiin toukokuussa 2020. Säännölliset vaunutoimitukset Tampereelle alkoivat syksyllä 2020 ja ne ovat jatkuneet siten, että vuoden 2021 aikana kaikki 20 raitiovaunua oli toimitettu.

Raitiotiepysäkkien katostoimittaja on JCDecaux Finland Oy. Samaa hankintaan kuuluvat myös Tampereen kaupungin alueen bussikatokset. Sopimus alkoi vuoden 2021 alusta ja se on 15 vuoden mittainen. Pysäkkikatosten asennukset aloitettiin syksyllä 2020 ja saatiin valmiiksi kevään 2021 aikana. Raitiovaunu- ja katosankinnoista vastaa Tampereen Raitiotie Oy.

Käyttöönotto

Vuoden 2020 aikana otettiin käyttöön rataosuudet Hervannan varikolta Pyyntikintorille saakka. Etelä-Hervannan ja Taysin haarat otettiin käyttöön maaliskuussa 2021. Viimeinen osan 1 ratahaara, Hatanpään valtatie, otettiin käyttöön heinäkuussa 2021. Koe- ja koulutusajaja ajettiin koko käyttöön otetulla rataverkolla varsinaisen liikennöinnin aloittamiseen saakka.

Huhtikuun 2021 alkuun aiottua avoimen koeliikenteen aloitusta lykättiin koronapandemian tilanteen vuoksi 10. toukokuuta alkavaksi. Huhtikuun ajan liikennöitsijä testasi aikataulujen mukaista ajoa ilman matkustajien mukanaoloa. Avoimen koeliikenteen aloitusajankohtaa ja turvajärjestelyjä arvioitiin yhteistyössä Tampereen kaupungin häiriötilanteiden johtoryhmän kanssa ja Pirkanmaan pandemiaohjausryhmän linjauksia seuraten. Ensimmäisten kahden viikon ajan koeliikenteen kyytiin pääsi pandemiatilanteen vuoksi ainoastaan rajattu määrä matkustajia ennakkovarausten tekemällä. 24. toukokuuta alkaen raitiovaunujen kyytiin pääsi ilman ennakkovarausta kaikilta ratikkalinjan 3 pysäkeiltä. Koeliikennettä ajettiin arkipäivisin ja liikennöintiajat laajenivat vaihteittain kesän aikana. Varsinainen liikennöinti molemmilla raitiotielinjoilla alkoi suunnitellusti 9.8.2021.

Ratikan käyttöönotton viestinnän vetovastuu oli Tampereen Raitiotie Oy:llä, mutta Raitiotien kehitysohjelma on ollut vuoden 2021 aikana mukana toteuttamassa ja rahoittamassa viestinnän toimenpiteitä yhdessä kaupungin perusyksiköiden kanssa. Tampereen Ratikan verkkosivuilla (www.tampereenratikka.fi) on tietoa raitiotiejärjestelmästä, jatkolinjojen suunnittelusta sekä Ratikkaan liittyvistä liikenneturvallisuuksiasioista.

Talous

Osan 1 kehitysvaiheen aikana raitiotien osalle 1 määritettiin kokonaiskustannusarvio 238,8 miljoonaa euroa. Tämä koostuu:

- osan 1 kehitysvaiheen kustannuksista 10,5 milj. euroa,
- osan 1 toteutusvaiheen kustannuksista, joita ovat

- allianssin palveluntuottajia sitova tavoitekustannus: 219,02 milj. euroa
- tilaajan hankinnat 4,2 milj. euroa,
- tilaajan riskivaraus 3,2 milj. euroa
- bonuspoolin budjettivaraus 1,875 milj. euroa

Allianssin palveluntuottajia sitova tavoitekustannus on laskettu 8/2016 hintatasossa. Allianssin tavoitekustannukseen vaikuttavat rakennusalan ja rakennusmateriaalien yleiset kustannusmuutokset, jotka ovat allianssisopimuksessa sidottu osaindeksihin. Tavoitekustannukseen tehdään indeksitarkastus neljännesvuosittain, jolloin tavoitekustannus joko laskee tai nousee. Indeksimuutokset eivät sisälly alkuperäiseen kokonaiskustannusarvioon, ne ovat allianssisopimuksessa sovitettu tilaajan riskiksi. Indeksikorotukset osan 1 ajalta Q1/2017–Q2/2021 ovat 9,90 milj. euroa.

Raitiotieallianssin bonuspooli on kannustinjärjestelmä, joka määrittelee palveluntuottajille urakasta jaettavan bonuksen tai sanktion määrän. Kannustinjärjestelmän tarkoituksena on ohjata allianssia sitoutumaan yhteisiin tavoitteisiin. Onnistuminen tuottaa palveluntuottajille bonusta ja tilaajalle tavoitteiden mukaista arvoa. Raitiotierakentamisen osan 1 bonuspoolin suuruus on Hatanpään haaran lisäämisen jälkeen 4,15 miljoonaa euroa. Budjettivaruksessa on arvioitu, että bonuspoolista toteutuu 50 %. Tämänhetkinen ennuste bonuspoolin toteutumisesta on 8,70 miljoonaa euroa. Bonuspoolia kasvattaa allianssin tavoitekustannuksen alitus.

Lisäksi raitiotieinfran kokonaiskustannusarvioon vaikuttavat alkuvaiheen kustannukset ennen vuoden 2016 rakentamispäätöstä, rakentamisen aikana aktivoitavat kustannukset (mm. korot ja palkat) sekä kalustosopimuksen mukaiset varikon koneet ja laitteet, pyssäkkikatokset sekä järjestelmät.

Tampereen kaupunginvaltuusto on päättänyt 25.11.2019 että raitiorata toteutetaan Hatanpään valtatielle osuudelle Hämeenkatu–Tampereen valtatie raitiotien toteutusosan 1 yhteydessä. Hatanpään valtatie osuudelle on päätetty tilaajan hankinnoille 0,32 milj. euroa, riskivaraukseen 0,24 milj. euroa

sekä bonuspoolin budjettivaraukseen 0,20 milj. euroa.

Raitiotien toteuttamisen yhteydessä on päätetty toteuttaa Raitiotieallianssin tavoitekustannusta nostavia raitiotiejärjestelmän sisällönmuutoksia, joiden lähtökohtana on raitiotiejärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden lisääminen sekä kaupunkikuvallisten haittojen ja hallinnollisten riskien minimointi. Osa sisällönmuutoksista on hankkeen kokonaiskustannusta pienentäviä muutoksia. Joulukuun 2021 loppuun mennessä näitä hankkeen sisällönmuutoksia on tehty 23,87 milj. eurolla. Osa hankkeen sisällönmuutoksista katetaan tilaajan hankinnoilla, tilaajan riskivaruksella sekä kone- ja laitehankinnoilla, kokonaiskustannusta nostavia hankkeen sisällönmuutoksista on tehty 21,77 miljoonalla eurolla joulukuun 2021 loppuun mennessä. Raitiotien toteutusvaiheen osan 1 kokonaiskustannusarvio joulukuussa 2021 on 269,8 milj. euroa.

Raitiotien osan 1 vaunukaluston arvioitu hankintahinta on noin 82,0 milj. euroa. Lisäksi raitiotiehankeeseen liittyviä muita kustannuseriä ovat Raitiotien kehitysohjelman budjetti vuosille 2017–2021 7,5 milj. euroa (toteuma 6,5 milj. euroa).

Kaupunkiympäristön palvelualue toteuttaa raitiokaduilla rinnakkais- hankkeita vuosibudjetin puitteissa, osa niistä teetetään Raitiotieallianssilla. Rinnakkaishankkeet eivät sisälly raitiotien toteutushankkeen kokonaiskustannusarvioon eivätkä ole valtionapukelpoisia. Kaupungin rinnakkais- hankkeiden arvioitu osuus osalla 1 Hatanpään haara mukaan lukien on 61,0 milj. euroa, joista on toteutunut joulukuun 2021 loppuun mennessä 58,3 milj. euroa.

Valtuusto päätti raitiotien osan 2 Pyy- nikintori–Lentävänniemi rakentamisesta 19.10.2020. Osan 2 kehitysvaiheen aikana raitiotien osalle 2 määritettiin kokonaiskustannusarvio 93,1 miljoonaa euroa, joka koostuu:

- osan 2 kehitysvaiheen kustannuksista 2,9 milj. euroa,
- osan 2 toteutusvaiheen kustannuksista, joita ovat
- allianssin palveluntuottajia sitova tavoitekustannus: 84,87 milj. euroa
- tilaajan hankinnat 1,0 milj. euroa,

- tilaajan riskivaraus 1,5 milj. euroa
- bonuspoolin budjettivaraus 0,875 milj. euroa
- Tampereen Raitiotie Oy:n muut varaukset 1,879 milj. euroa

Kaupungin Raitiotieallianssilta tilattavien rinnakkais- hankkeiden arvioitu määrä osan 2 Pyy- nikintori–Santalaha- ti rakentamisessa on 26,2 milj. euroa. Toteutunut Raitiotieallianssin osan 2 rinnakkais- hankkeiden laskutus joulukuun 2021 loppuun mennessä oli 8,1 milj. euroa.

Allianssin palveluntuottajia sitova osan 2 tavoitekustannus on laskettu 3–6/2020 hintatasossa.

Valtio on maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksessa vuosille 2020–2023 sitoutunut osallistumaan Tampereen raitiotien osien 1 ja 2 ja Hatanpään valtatie ratahaaran infrastruktuurin suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin 88,43 milj. eurolla. Samassa sopimuksessa valtio on sitoutunut tukemaan seudullisen yleissuunnitelman valmistelua enintään 30 prosentilla ja enintään 0,46 milj. eurolla.

Seudullisen yleissuunnitelman valtionapu jakaantuu tilaajakunnille niiden kustannusosuuksien mukaisesti. Seudullisen yleissuunnitelman valtionapuhakemus on toimitettu valtionapuviranomaiselle kesäkuussa 2021. Vuosittaisen valtiontukiosuuden maksatuspyynnön suuruus määräytyy hankkeen valtiontukeen oikeuttavien vuosikustannusten toteutumisen perusteella.

Hatanpään valtatie suunnittelun ja rakentamisen valtionapuhakemukset on toimitettu valtionapuviranomaiselle syyskuussa 2020. Hatanpään valtatie suunnittelun valtionapupäätös on saatu 23.4.2021 ja maksatuspyyntö toimitettu syksyllä 2021. Rakentamisen osalta valtionapupäätös on tehty 30.6.2021 ja maksatuspyyntö toimitetaan tammikuussa 2022.

Raitiotien osan 2 rakentamisen valtionapuhakemus, valtionapu enintään 24,0 milj. euroa, on toimitettu valtionapuviranomaiselle joulukuussa 2020 ja valtionapuviranomaisen päätös saatu 30.6.2021. Osan 2 rakentamisen ensimmäinen maksatuspyyntö toimitetaan tammikuussa 2022.

Osa 1 (Hervanta-Pyynikintori ja Tays-Sorin aukio)

Ennuste, milj. euroa	Alku- peräinen	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Yhteensä
Tampereen kaupunki									
Raitiotie-kehitysohjelma, kustannus	-7,5	-1,3	-1,0	-1,5	-1,4	-1,4			-6,5
Tampereen Raitiotie Oy									
Raitiotien rakentaminen, osa 1 (Allianssivaihe)	-238,8	-63,3	-73,8	-97,4	-19,7	-12,2	-2,6	-0,8	-269,8
- Allianssin kustannukset ja Tilaajan kustannukset	-238,8	-61,7	-65,7	-73,8	-12,8	-7,3	-1,0	-0,8	-223,1
- Sisällön muutokset, järjestelmän tehokkuuden lisääminen		-1,6	-8,1	-23,6	-6,9	-4,9	-1,6		-46,7
Vaunuhankinta *)	-61	-10,8	-4,0	-1,8	-27,6	-32,9	-1,1	-3,8	-82,0
Valtiontuki, kehitysvaihe ja osa 1		18,1	20,0	19,5	0,6	5,4			63,6

*) Osan 1 raitiovaunujen määrä on nostettu 19 kappaleeseen

*) Vaunuhankintahintaan tulee lisäksi kolari- ja ilkkivaletsaat, vara- ja vaihto-osat, järjestelmäoptiot ja muutostyöt sekä aktivoitavat konsultoinnit ja palkat

Osa 2 (Pyynikintori-Lentävänniemi)

Ennuste, milj. euroa	Alku- peräinen	2018	2019	2020	2020	2022	2021	2024	2022	2026	Yhteensä
Tampereen kaupunki											
Raitiotie-kehitysohjelma, kustannus	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tampereen Raitiotie Oy											
Raitiotien rakentaminen, osa 2 (Allianssivaihe)	-92,7	-0,7	-1,1	-4,2	-15,8	-36,2	-25,7	-15,8	0,0	0,0	-99,4
- Allianssin kustannukset ja Tilaajan kustannukset	-91,1	-0,7	-1,1	-4,2	-14,0	-33,4	-23,3	-14,5			-91,1
- Sisällön muutokset, järjestelmän tehokkuuden lisääminen	-1,6				-1,8	-2,8	-2,4	-1,3			-8,3
Infran kunnossapitolaitteet	-0,3					-2,0					-2,0
Vaunuhankinta *)	-21,3					-5,1	-5,8	-9,1	-0,1	-1,1	-21,3
Valtiontuki, kehitysvaihe (KAS2) ja osa 2 (TAS2)	24,9		0,5	1,3	4,0	10,0	6,7	2,4			24,9

*) Vaunuhankintahintaan tulee lisäksi vara- ja vaihto-osat, järjestelmäoptiot ja muutostyöt sekä aktivoitavat konsultoinnit ja palkat

Luettelot ja selvitykset

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Säilytystapa

Pääkirjanpito

Kassanhallinta
Käyttöomaisuuskirjanpito
Myyntireskontra
OmaisuuDENhallinta
Ostoreskontra
Päiväkirja
Pääkirja

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä

Varastokirjanpito

Tampereen Veden varasto
Tampereen Kaupunkiliikenteen varasto

Asiakirjat säilytetään paperimuotoisena

Myyntireskontra, ulkoinen järjestelmä

Vesilaskutus
Antolainalaskutus
Asuntotoimen vuokrareskontra
Kirjastomaksut

Asiakirjat säilytetään paperimuotoisena

Konsernikirjanpito

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä, tietopyyntöloMAKEET sähköisessä arkistossa

Palkkaluettelo

Asiakirjat säilytetään sähköisessä arkistossa

Maksuliikenne

Tiliotteiden tiliointiyhteenveto

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä

Tilinpäätös

Asiakirja säilytetään paperimuotoisena

Tase-erittelyt

Asiakirjat säilytetään paperimuotoisina

Säilytysaika

Sidottu tilinpäätös säilytetään pysyvästi, palkkaluettelot 50 vuotta ja muut kirjanpitokirjat 10 vuotta tilikauden päättymisestä

Luettelo käytetyistä tositelajeista

61	Joli, spoint	PR	Hinnanmuutos
64	Perintäkarhu,laskent	RE	Lasku - brutto
66	Ceepos Tampere	RV	Laskun siirto
68	Clearing,kirjanpito	SA	Pääkirjatilitosite
69	Martta, maksuntarkk.	TR	Rahoitus
70	Pegasos,laitospaikka	WA	Tavaranluovutus
71	Kassapankki Ateria	WE	Tavaranvastaanotto
72	Travel, matkalaskut	WI	Inventointitosite
75	Kassapankki Tredu	WL	Varast.otto/toimitus
76	Ceepos korttimaksut	YB	Viitteell.suor. PK
77	Työsuhdematkalippuja	YQ	TAPSA myyntitil
78	Inworks suoritukset	ZC	Välitilinpäätöstap.
6A	Maksuliik.ohj.,lira	ZD	Luottotapp., poisto
6C	Tuntipalkat	ZG	Tilinpäätöstapaht.
6D	Muut palkat	ZI	TAPSA
6F	PSOP	ZJ	Kuukausijaksotukset
6I	HelleWi	ZK	Kesk.er. kom, siirto
6J	Pegasos,tk,kät.maks	ZN	Oman käyt.alv, raken
6K	Pegasos,terv.k.lask.	ZP	Maksukirjaus
6L	Pusatec, kassa- ja k	ZS	Sairaankulj.laskui
6M	Effica, Perhehuolto	ZT	Päivähoitolasku
6Q	AQUA,vesilask.,lasku	ZX	Sisäinen maksu
6R	HelleWi Vetuma-maksu	ZY	SAP kassakirja
6T	Facta ympäristövalv.	LT	Liitetietotosite
6V	Ulosoton suoritukset		
6Y	Lomapalkkavelka		
7A	Pegasos, kotihoito		
7B	Iris katuluvat		
7C	Clearing,myyntitilau		
7D	Maksuliik.ohj.,sote		
7G	Rakennusvalvonta		
7H	Hulevesilaskutus		
7L	Laskuliittymät		
7Q	Timmi, salivuokrat		
7R	Kiila maanvuokra		
7S	Iris venepaikat		
7T	Effica,hammaslaskut		
AA	Käyttöom.kirjaus		
AB	Kirjanpitotosite		
AF	Poistokirjaukset		
DA	Asiakastosite		
DG	Asiakkaat - hyvitys		
DL	Luottotappiointi		
DR	Asiakkaat - lasku		
KG	Toimittajat - hyvit.		
KP	Tilin ylläpito		
KR	Toimittajat - lasku		
KZ	Toimittajat - maksu		

Tositteet säilytetään sähköisessä muodossa

Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Tampereella 21.3.2022

Kaupunginhallitus

Anna-Kaisa Ikonen
Pormestari

Lauri Lyly

Kalervo Kummola

Lassi Kaleva

Aila DüNDAR-Järvinen

Milka Hanhela

Anne-Mari Jussila

Kirsi Kaivonen

Brigita Krasniqi

Jouni Markkanen

Aarne Raevaara

Jaakko Vuorio

Sirpa Pursiainen

Juha Yli-Rajala
konsernijohtaja

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuk-
sen.

Tampereella huhtikuuta 2022

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Mari Säynätjoki
JHT, KHT

Alla oleva dokumentti on digitaalisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien ja dokumenttien tiedot

Dokumentti

Tampereen kaupungin
tilinpäätös 2021.pdf

Tiedosto

7436e3267456d251adf0c85827e90e356cc15e8ff9a821d8a75cd12c6c4ae04a989
b783b64a8a54e02b3ca9f9dccb0d3dd25ad86833894efb4a7cdc35e940ae

Tarkistesumma

Allekirjoittajat

Anna-Kaisa Ikonen

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

22.3.2022

Päivämäärä

Lauri Matias Lyly

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

22.3.2022

Päivämäärä

Kalervo Juhani Kummola

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

23.3.2022

Päivämäärä

Lassi Mikko Kaleva

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

30.3.2022

Päivämäärä

Aila Melike Dundar-Järvinen

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

22.3.2022

Päivämäärä

Milka Ilona Hanhela

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

22.3.2022

Päivämäärä

Anne-Mari Jussila

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

22.3.2022

Päivämäärä

Kirsi Maria Kaivonen

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

25.3.2022

Päivämäärä

Brigita Krasniqi

Nimi

*Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Genericoidc*

6.4.2022

Päivämäärä

Jouni Markkanen	22.3.2022
Nimi	Päivämäärä
<i>Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen</i>	
<i>Allekirjoitustapa: Genericoidc</i>	
Aarne Juhani Raevaara	23.3.2022
Nimi	Päivämäärä
<i>Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen</i>	
<i>Allekirjoitustapa: Genericoidc</i>	
Jaakko Julius Vuorio	22.3.2022
Nimi	Päivämäärä
<i>Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen</i>	
<i>Allekirjoitustapa: Genericoidc</i>	
Sirpa Johanna Tellervo Pursiainen	22.3.2022
Nimi	Päivämäärä
<i>Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen</i>	
<i>Allekirjoitustapa: Genericoidc</i>	
Juha Reita Yli-Rajala	22.3.2022
Nimi	Päivämäärä
<i>Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen</i>	
<i>Allekirjoitustapa: Genericoidc</i>	
Mari Sinikka Säynätjoki	19.4.2022
Nimi	Päivämäärä
<i>Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen</i>	
<i>Allekirjoitustapa: Genericoidc</i>	

Dokumenttien aitouden varmentaminen

Prosessin luontihetkellä kaikista allekirjoitukseen liitetystä dokumenteista on laskettu tarkistesumma SHA-512 algoritmilla. Varmennuslinkki ohjaa sivulle jossa voitte selvittää onko hallussanne oleva dokumentti sama joka prosessiin on alun perin liitetty ja se jonka olette allekirjoittaneet.

<https://turva.tampere.fi/verify.cgi?link=jgAOEjYCEodrwn1J8gZLxqvCthwC9EVF0TWVXkTWvLqDhpro71>